Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Januara 1876.** **Broj 1.**

Poziv na predplatu.

Evo nas opet na vratih nove godine, i tim nove predplate na ovaj pučki list. Pozivljuć narod na predplatu, čvrsto se nadamo, da će se predbrojiti što u većem broju.

Što ovom prigodom preporučujemo na osobiti način našim predbrojnikom, jest to, da nam novce pošiljaju kroz *Poštarsku Naputicu (Assegno Postale, Post - Anweisung)*, te oni, koji nekane držati naš list, da nam odmah prvi broj vrate, napisavši na njem *Neprima se.*

Ujedno opominjemo one naše štovane predbrojnike, koji nam još žalibože staru predplatninu duguju, da nam taj i onako maleni iznosak što skorije pošlju.

Ako tko od naših p. n. predbrojnikah kadkada bilo radi ma kakva uzroka nebi primio lista, neka nam to javi u *odprtu listu* bez ikakve poštarine, napisavši na njem izvana *„Reklamacia“.*

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. prosinca 1875.

Carevinsko se vieće odgodilo, pošto je prihvatilo državni proračun. Iz razpravah, koje su se tom prigodom vrstile, vidi se, da je naše novčano stanje veoma hrdjavo, a neima odnikud prilike, da će se tako brzo popraviti. Vladajućoj stranci nije nego do sebe, pa troši svoje najbolje sile, da se održi, a ostalo neka ide kako može i dokle može. Al ipak da su u Beču veoma zabrinuti radi nagodbe s Ugarskom, koja se ima pregledati 1877. godiue, jer da Magjari štraše, da će prekinuti svaki savez s ovom polovicom carstva, ako im se nebude onom prigodom po volji učinilo. Pa uprav ovih danah da se ima sastati ugarsko i austrijsko povjerenstvo, koje će se dogovarati o tom škakljivom poslu. Tamo negdje ožujka mjeseca da će biti sazvani pokrajinski sabori.

Magjari su od neko doba postali objestniji i oholiji, nego li su ikad bili. Njihov predsjednik ministarstva upitan, da li je istina, da će Austrija osvojiti Bosnu i Hercegovinu, odgovori, dokle je on ministar da neće uiti jedan austrijski vojnik prekoračiti turske granice. To je nečuvena preuzetnost, jer po nagodbi car ima sám pravo, razpolagati i zapoviedati svom austrijskom vojskom. Ta magjarska preuzetnost izvire osobito iz njihove mržnje na Slavene, o kojoj se nezna, da li je veća ili sljeplja. Pa joh i gore Slavenom, koji se nalaze pod njihovima kopitima, jer ni Turci nepostupaju s Kršćani, kako postupaju oni naime sa jadnimi Slovaci, kojim nedadu da se ni za svoje novce izobraze i prosviete u svojem materinskom jeziku. To isto čeka i našu braću ugarske Srbe, jer se uprav sada čuje, da će svoje književno družtvo „Maticu“ morati iz Novog-Sada prenesti u Budim-Peštu, ili pustiti, da im ju Magjari zatvore, a novce zapliene, kao što su to učinili Slovakom. Ali ni Hrvati nisu sretniji s timi svojimi saveznici, jer ne samo što im jezika nepoštoju ni ondje, gdje bi to po zakonu nagodbe morali, nego sad evo hoće da bivše hrvatsko Medjumurje izluče takodjer iz hrvatske zagrebačke nadbiskupije. Nego neka naša poslovica veli: Svaka sila do vremena, a nevolja redom ide!

Bismark hoće da se pomalo mieša i u austrijske stvari. Bez njegove dozvole kao da nije već kod na slobodno ni mienjati ministrah, jer kad se ono neki dan govorilo, da bi mogao Schmerling opet ministrom postati, jedne su njegove novine ustale prietiti Austriji na najnedostojniji način, a to samo zato, što Schmerling nije baš najveći prijatelj Prusiji, akoprem je s druge strane tolik Niemac i niemčitelj, kolik i Bismark. Franceska je svaki dan jača. Ingleski prestolonasljednik putuje sad po Indiji, gdje ga tamošnji knezovi dočekuju razglašenom istočnom sjajnostju.

Sa jugoslavenskoga bojišta stižu dobri glasi. Ustanak se drži dobro toli u Bosnoj koli u Hercegovini. I u ovo petnaest danah su bili Turci u malih bitkah bijeni tu i tamo. Iz Hercegovine se očekuje viest o krupnijem okršaju. Tamo se prikuplja tako zvana medjunarodna četa, koja da će pod zapovjedničtvom nekog Pa... ceza početi u proljetje svoje vojevanje. Poboljšice, što jih za Kršćane izradio Andrassy, da nisu još poslate u Carigrad, jer je Sultan pretekao Andrassya svojimi tobože poboljšicami, ali Kršćani kao da nemisle zagristi ni u jedne ni u druge, jer njihovo geslo jest: Il podpuna i ciela sloboda, ili poštena junačka smrt! A tako će, ako Bog da, i biti.

Iz bečkoga carevinskoga vieća.

Dne 14. pr. mjeseca pretresivao se je proračun za ministarstvo bogoštovja i nastave, pa o nekojih podporah, što jih je vlada zahtievala od odbora u ime utemeljenja 10 štipendijah za djake iz kvarnerskih otokah.

Tom prigodom je držao *Dr. Dinko Vitezić* sliedeći govor:

„Bit će godina danah odkad su sve občine na otoku Krku — ima jih *pet* — upravile molbu na Njeg. Preuzvišenost, g. Ministra nastave, da se tamo ustanovi državna gimnazija slavenskim učevnim jezikom. Ta molba bi učinjena na temelju mnogih i važnih dokazah. Tu bi naime rečeno, da Talijani, kojih ima na broju samo *tretjina* od svega pučanstva, i Niemci, kojih je u svoj Istri samo *deset tisućah*, da imaju jedni i drugi svoje gimnazije, gdje Slaveni, kojih je dvie tretjine u Istri, neimaju usuprot temeljnim carevine zakonom niti jedne gimnazije; da bi utemeljenje jedne gimnazije u Krku bilo koristno ne samo tomu gradu nego i bližnjim otokom, jer buduć se tamo ne troši mnogo za življenje i za putovanje, mnogi bi mladići bistra uma mogli svoje nauke unapredovati, a sad moraju to zapustiti, jer nemaju novčanih sredstvah; da je od ljeta do ljeta sve to manje svećenikah i da je sve to veće siromaštvo pučanstva, a sve to zlo da bi se prepriečilo utemeljenjem jedne gimnazije.

„Vrh toga bilo je statistično dokaženo, da bi taj zavod pohadjao dovoljan broj mladićah, pošto se je čvrsto ufati, da bi tu gimnaziju pohadjala ne samo mladež iz Krka, nego i ona iz bližnjih otokah, naime Cresa, Lušinja i Raba kao takodjer ona iz bližnjega primorja. Kad je Njeg. Velič. naš premilostivi Car blagoizvolio pohoditi otoke, onda su občina i Biskup najumilnije ponovili tu molbu.

„Odgovor na sve te molbe stignuo je koncem Julija ove godine opazkom, da se nemože pristati na utemeljenje gimnazije u Krku, nego da će se utemeljiti *deset* državnih štipendijah za učeću se mladež kvarnerskih otokah sve dotle, dokle ne budu školski odnošaji kvarnerskih otokah povoljniji.

„Ali mi je ovdje spomenuti, da će se te štipendije djeliti pod tim uvjetom, (pogodbom), da svi oni, koji žele uživati te štipendije, imaju iti u nauke na jednu ili drugu državnu gimnaziju u onih kraljevinah i pokrajinah, koje su zastupane u carevinskom vieću, naime u Pazin. Što se tiče te pogodbe, spomenuti mi je, da je u pazinskoj gimnaziji uveden njemački jezik kao učevni jezik. Ja neću, da sumjim, akoprem bi tu moglo biti lahko sumji mjesta, da se tim uvjetom kani odvratiti učeću se mladež na kvarnesskih ototah od svojega naroda, na taj najme način, da bi se štipendije podielivale samo onim mladićem, koji bi privolili učiti se u njemačkom, mjesto u svojem materiavskom jeziku.

„Bio toj pogodbi cilj koji mu drago, za stalno se ipad može držati to, da će sve te odluke biti bezuspjesne sve dotle, dokle obstoji taj uvjet. U Senju i na Rieci, što spadaju na drugu carevine polovinu, nahode se gimnazije ustrojene posvema isto onako, kao i one u ovoj carevine polovini. Medju Riekom i Senjom od jedne i medju kvarnerskimi Otoci od druge strane obstoji svakidanje živahno občenje; troškovi za putovanje su radi male daljine maleni, roditelji mogu svoju djecu u tih dvih mjestih lahko nadzirati, življenje je tamo razmjerno cieno, tako da mladić može podporom od 10—15 f. na mjesec živiti. Mjestni i osobni odnošaji

su takvi, da roditeljem nije težko da tamo svojoj djeci priskrbe stanovanje i življenje polag svojega premoženja.

„Ali nije tako glede drugih mjestah, gdje se nahode gimnazije, a naime glede Pazina, na što se mora obzir uzeti. Najprije se ima promisliti, kako je težko naučiti se tudji jezik; daljina toga mjesta od kvarnerskih otokah uzrokuje veće troškove za putovanje amo i tamo, pa buduć nije obćenja medju ovimi i onim mjestom, roditeljem je težko tamo svoju djecu namjestiti, vrh toga je tamo življenje mnogo skuplje, jer je težko naći stan i hranu za jednoga djaka izpod 20—25 for na mjesec.

„Radi tih okolšćinah će roditelji, uzprkos utemeljenim štipendijam, ako rečeni uvjeti ostanu, najbrže radje pošiljati svoju djecu na nauke u Senj i u Rieku, nego li u dalja mjesta pod timi neugodnimi pogodbami.

„Obzirom na ove uzroke držim si za dužnost, visokoj vladi vruće preporučiti, neka neuzima obzir na te uvjete prigodom podjelivanja štipendijah, ili da bi barem oni mladići to dobrodinstvo uživali, koji se uče na Senjskoj ili Riečkoj gimnaziji. Kad nebi toga bilo, onda bih morao misliti, da se je kanilo kod utemeljenja rečenih štipendijah odvratiti mladež kvarnerskih otokah od svojega naroda, pa bih onda imao svu pravicu reći g. Ministru nastave: „Mi smo zahtievali kruha, a vaša Preuzvišenost nam daje kamenje; mi smo zahtievali škole u svojem materinskom jeziku, a vaša Preuzvišenost misli da će nam Banknotom od 1.000 for. usta začepiti." (*Dobro! na desnoj.*)

„Tom prigodom moram se takodjer potužiti, kao što je to jučer učinio moj prijatelj, Dr. Meznik, buduć da ta tužba spada na onaj predmet, koji stoji s onim, što se sada pretresa, u neposriednoj svezi. U 29. siednici ove visoke kuće smo bili upravili, ja i moji prijatelji od ove strane, upit na Njeg. Preuzv. g. Minista, koji je ciljao na dvie strane. Prvim se dielom zahtievalo, da se priznade valjanost svjedočbah zrelosti onih mladićah iz Istre i kvarnerskih otokah, koji se uče na hrvatskih gimnazijah, a naime na riečkoj, pa tamo polože izpit srelosti.

„Drugim se je dielom zahtievalo uvedjenje slavenskoga jezika u škole onih krajevah Istre, u kojih je pučanstvo najvećim dielom slavenske narodnosti, te najme ustrojenje gimnazije i učilištja (Preparandije) slavenskim učevnim jezikom u Istri ili na kvarnerskih Otocih. Taj upit bi upravljen dne 13. Februara 1874, dakle mal da ne pred dvima godinama, pa ni od onoga vriemena nije još nanj odgovora. (*Glasi na desnoj: Čujte!*)

„Obzirom na naredbu §. 68. kućnoga reda imam pravo ufat se, da neće Njeg. Preuzvišenost pustiti, da se još mnogo čeka na taj odgovor.

„Moja Gospodo! U Bolcanu (Botzen na Tirolskom) uzdržavao je Red Franjevacah već dugo vremena gimnaziju, dapače uzdržava ju još i sada. Država je davala za tu gimnaziju malenu podporu, dotična mi svota nije poznata, al ipak mislim, da nebi prekoračila svote od 2000 for. na godinu. Uzprkos svemu tomu je visoka vlada našla za shodno, da uzkrati tu podporu rečenoj gimnaziji, pa da ustroji tamo državnu gimnaziju. Troškovi za tu gimnaziju iznose blizu 20,000 for. na godinu.

„Sada pitam ja Njeg. Preuzv. g. Ministra nastave, koji je sa ministarske stolice opet i opet tvrdio, da mu korist svih narodnostih u austrijanskoj carevini leži jednako na srdcu, nebi li tim načelom bolje odgovaralo namjesto da se u Bolcanu gradu, koji ima jedva 10000 stanovnikah, uz jednu već obstojeću, dobro uspjevajuću privatnu gimnaziju, ustroji državna gimnazija, — nebi li, velim bolje bilo, da se ustroji takva gimnazija u Istri za 180,000 Slavenah, — velim za 180,000 Slavenah, koji uz sve svoje molbe evo već u drugoj polovici 19. vieka nisu još ni do toga došli, da bi dobili jednu gimnaziju. Ja se nadam, da će Njeg. Preuzv. g. Ministar nastave, u odgovoru na moj upit, i na ovaj predmet obzir imati." —

Na taj govor g. Dr. Vitezića odgovori izvjestitelj g. *Dr. Eduardo Suess* evo sliedeće:

„G. zastupnik *Vitezić* se je izrazio protivnim predlogu od 1,000 for. na štipendije za učeću se mladež na kvarnerskih otocih, i to zato, jer on misli, da bi bolje bilo, kad bi se ustrojila na Otoku Krku srednja škola na državne troškove. Ja se pako moram toj njegovoj misli izjaviti odrešito protivnim, i kad bi bio predlog učinjen, da se najme ustroji gimnazija na Otoku Krku, onda bih ja bio u odboru predložio. da se dotična svota izbriše. Ja si uzimam sloboščinu spomenuti, da ima još sada u Istri i Dalmaciji, izvan Trsta, i pošlje ukinuća državnoga zavoda u Šibeniku, ništa manje nego 12 državnih sriednjih školah, (*Glasi na lievoj: Čujte!*) Nekoje od ovih se tako slabo pohadjaju, da će se prije ili kašnje morati ponoviti pitanje, nebi li shodno bilo, da se ti zavodi još nešto umanje. Tako je n. p. imala realna gimnazija na Kurčoli u 4 razredah godine 1874-75. 44 dijakah, dakle jedanaist dijakah u svakom razredu, pa tomu je tako ne samo po malih miestih, kakvo je Kurčola, nego i u Dubrovniku je bilo u višoj ... sa osam razredi samo 90 dijaka po razredu, dakle mal da ne 11 dijakah po razredu. Jeli dakle tužba opravdana, da je malo srednjih školah u Dalmaciji i Istri? Jeli sbilja potrebe za više nauke? Skupni broj onih, koji su gimnazijalni izpit srelosti u ovoj godini u Istri položili, iznosi 12 (*Glasi na lievoj: Cujte!*) u Dalmaciji 26, pa sav broj onih, koji su za Realke izpit zrelosti položili, iznašao je u Istri 2, a u Dalmaciji 8 na svu pokrajinu i na godinu.

„Jeli dakle opravdano uzporedjenje s Bolcanom (Bocenom)? U istoj godini je bilo na tamo obstojećoj gimnaziji od osam razredah 11 maturandah, dakle samo jedan manje nego u svoj Istri.

„To uzporedjenje nije brojevi dokaženo, zato ja mislim, da će bit visoka kuća s mnom jedne misli, kad rečem, da predlog svote na štipendije za učeću se mladež na kvarnerskih Otocih će biti uspješniji nego bi bilo ustrojenje jednoga zavoda, koje bi se bezdvojbeno isto tako slabo pohadjao, kao što se pohadjaju i druge škole.

„U ostalom sam drugom prigodom već odavna spomenuo o velikom pomankanju učećih silah u sriednjih školah. Pa ako je igdje, o Gospodo, potrebno ustrojenje novih srednjih školah, to je u Lavovu, u Brnu i predmjestih Beča, gdje su razredi izvanredno puni puncati, pa ima jedan sam razred u obće više dijakah nego najpolazenije škole u Dalmaciji i Istri. Kod takvih zahtievah treba prave potrebe pretresivati i na obzir uzeti."

G. *Dr. Vitezić* odvrne g. *Dru. Suešu* ovako:

„Prije svega moram g. izvjestitelju odgovoriti, da ja nisam govorio o Dalmaciji, nego o Istri. Ja imam g. izvjestitelju reći, da u Istri ima dvie gimnazije, da Istra broji 254,000 stanovnikah, dakle da dvie gimnazije nisu preveć. Ja moram g. izvjestitelju nadalje reći, da u Istri stanuje 180,000 Slavenah, koji nemaju niti jedne gimnazije (*Glasi na desnoj: Cujte! Čujte!*) i da takva nerazmjerja neima u nijednom drugom krajn Carevine. Ja moram g. izvjestitelju najzad reći, da nije Red Franjevacah u Bocenu dobivao više, nego manje od 2000 for. za uzdržanje gimnazije. To sam imao reći, da popravim ono, što je razlozio g. izvjestitelj."

Dopisi.

Iz paz. obćine decembra mjeseca.

U „Cittadino" ovuda skoro nepoznatom časopisu, bilo je čitat neki dopis datiran iz Pazina, ali pisan najbrže od onoga visokoga fantine, koji da je dielio novce o izborih. Njegova me visoćina tako straši, da mu nemogu nego na kratko sliedeće poručiti: Tvoj dopis *mutatis mutandis*, odsjev je tvoje talijanaško-liberalne stranke. Hotevši opisati narodnu stranku, pogledao si se prije sam u zrcalo. — Da je tebi, junačino, laž dobra prijateljica, znam dobro; al, ipak izpod tvoje laži viri nekoliko istine, koja ti čini vlasi naježit. Pred trimi godinami, hvalisajuć se svojim dopisom, što no si htio da ti štampaju u „Provincii", nakanio si bio namazati svietu oči, a da nevidi da stanuju ovuda Hrvati. Onda si šarao, da ovuda nitko ni nemisli o Hrvatstvu, da je to mrtvo tielo, koje više oživjet nemože itd., a sada jur počimaš tvoj dopis besjedami „I nostri slavizzatori". Dakle od onoga je vremena ipak na bolje po nas krenulo, a po tvoju stranku na slabije? Dakle ipak pripoznaješ, da valja i za nas ona: *E pur si muove?* Ali pustiv s uma, što si pripoznao, dovikuješ nam, da je naše kraljestvo svršeno. Moj junačino, ja te želim sjetit na Napoleona, kad no je bio pošao s vojskom u Rusiju. Opirajuć se na stečenu slavu i moć, mislio je odpuhnut svojim dahom onu carevinu. Ali približivši se zima, morade nudjati mir. Pak što mu odgovore Rusi? Ne, mira nećemo; sada će jedva početi vojskovanje. — Mi smo jedva od tri godine počeli sami sebe spoznavat, ali čekaj još koju godinu, da se vidimo! Sada se samo pripravlja put, ali prije ili poslie pobjedit hoćemo. — Čitaj i nadalje „Našu Slogu"; mnogi ćeš u njoj naći dobar savjet.

Nedieli još drugim savjetah, jer ih i ti potrebuješ; ali niti nesudi s toga, što si bio ti odsudjen i pokoran radi svoga „ministero". — Onaj, o kojem ti pišeš, zna učinit jedno, a ne prepustit drugo. Dakle ne metni s uma štono rieč: *Medice cura te ipsum!*

Imenik družtvenikah

BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Antun Klemenčić župnik u god. prinos f. 1.30 — Antun Fabris kapelan u kapital f. 3 u god. prinos f. 1. — Anton Stihović kapetan u god. pr. f. 1 — Fran Jedrejčić Miličić u god. pr. f. 1 — Aug. Fabris kmet. u god. pr. f. 1 — Ivan Ziderić kmet. u god. pr. nč. 60 — Ivan Stefanutti kmet. u god. pr. nč. 50 — Josip Klenovac kmet. u god. pr. 50 — Ivan Pučić kmet. u god. pr. nč. 50 — Josip Lovrinić kmet. u god. pr. nč. 30 — Marija ud. Fabris kmet. u god. pr. nč. 30 — Josip Fabris krčmar u god.

pr. nč. 30 — Mate Revelante postolar u god. pr. nč. 30 — Šime Jedrejčič kmet. u god. pr. nč. 30 — Fran Goitan kmet. u god. pr. nč. 30 — Ant. Brumnić Staniša u god. pr. nč. 30 — N. N. Lindarac u kap. f. 1 svi u Lindaru. — Ot. Julio Brunner predst. Sam. u kap. f. 1 — Ot. Adjut Benigar u god. pr. nč. 50 — Ant. Kalac kapelan u kap. f. 2 u god. pr. f. 1 — Josip Kalac kmet u kap. f. 1 svi u Pazinu — J. V. Zarečanski u Zareču u god. pr. f. 1 — Dr. Franjo Rački predsj. hrv. ak. u kap. f. 2 u god. pr. f. 1 — Ladislav Mrazović u kap. f. 2 u god. pr. f. 1 — K. Božić suured. Obzora u god. pr. f. 1 — M. Kispatić profesor u god. pr. f. 1 — Miho Bišćan fin. perovod. u god. pr. f. 1 — Rabar Ivan filozof u god. pr. f. 1 — Kotur Dušan pravnik u god. pr. f. 1 — Didolić Dragutin filozof u god. pr. f. 1 — Riečanin Srečko u god. pr. f. 1 — Milčetić Ivan filozof u god. pr. f. 1 svi u Zagrebu. — Mate Jardas krčmar u god. pr. f. 1 u Rieci — Ivan Volarić u god. pr. f. 1 — Antun Santulin pop u kap. f. 1 — Ivan pop Harbić u kap. f. 1.

FRANINA I JURINA.

Fr. Dakle, Jurino, od danas napred oće se rabit nova mera i nova peza.
Ju. Oće, samo ako bude ča merit i pezat.
Fr. Kako nahadjaš ti tu novost?
Ju. Dobro!
Fr. A ja nahadjam va njoj jednu falingu.
Ju. Kû falingu?
Fr. Da nî rečeno niš, ote li se odsad napred ljudi brojit, pezat, il merit.
Ju. To ti ostaje, kako i dosada, po običaju od mesta.
Fr. Napriliku?
Ju. Napriliku, na Pazinšćini se ljudi ni nebroje ni nepežu, nego mere.
Fr. Kako to?
Ju. Svaki milimetar jednoga človeka u višinu valja jedan kilogram po pezi, a sto ljudi po broju.
Fr. Kom prigodom?
Ju. Kad je čovečji samanj.
Fr. Čovečji samanj!
Ju. Dà, kad se ljudi prodavaju i kupuju.
Fr. Ljudi prodavaju i kupuju!
Ju. Dà, kad su izbori!

PRIPOSLANO.

U odgovor gospo-tičiću: „delle pive in sacco"

Crnite, psujte i klevetajte, koliko vam drago. Vaše su mi psovke vazda dobro došle. Hvale Vaše nepotrebujem. Doći će vrieme. S Bogom Pepili!

Un Levita giovane.

Književne viesti.

Nakladom tiskare gosp. Dragutina Pretnera u Dubrovniku izašla je III. knjiga „Narodne Biblioteke", naime **Pripovieśti Crnogorske i Primorske,** što jih je skupio i složio gospod. Stjepan Ljubiša. Kako da preporučimo našim čitateljem tu Ljubišinu knjigu? Evo ovako: da neželimo ništa toliko, koliko da se g. Ljubiša svojim zlatnim perom u veliko posveti pripoviedanju, pa da nam ukrasi književnost kakvim povećim romanom, uzetim iz jugoslavenske prošlosti, jer bi onda mnogo manje zavidili susjednoj Italiji njezine Manzoni-e, Grossi-e, Massime D'Azzeglie Cantù-e itd. što bi imali i mi budi svojega „Nicolò dei Lapi", budi „Margeritu Pusterlu", budi „Marco Visconti", budi „I promessi sposi" itd. Ovo je naš sud o toj knjizi, a isto tako misli o njoj i ostali narod, osobito pako je ju pozdravio uzhitom ljeposlovni zagrebački list „Vienac", preprosučivši ju napose radi čistoće jezika i krasote sloga, samo bi rado da neima u njoj ono nešto jezičnih crnogorskih i primorskih osebujnostih.

Istim je nakladom izišla takodjer IV. knjiga „Narodne Biblioteke", ime joj je **Robinjica,** u kojoj krasni dalmatinski pjesnik, kan. Mato Vodopijić, opjevuje stradanja i nade našega u Turskoj plemena.

U Senju tiskom i nakladom H. Lustera ugledala je bieli dan izvrstna knjiga **Uzorni Ratar,** namienjena svim zemljodjelcem, ratarom ili težakom i njihovim prijateljem, a napisana od Mijata Stojonovića, ciena joj je 40 nvč.

Primorska tiskara u Kraljevici nadaljuje izdavanje svoje „Zabavne knjižnice", tè je izdala i XV. i XVI. svezak glasovitoga Hugova Romana **Devedeset tri,** a svezak po navadi nestoji nego samih 10 novčićah.

Nove mjere i nove vage, eto knjižice za one, koji se još nerazumiju u tu najnoviju novost. Napisao ju za puk Milan Kučenjak župnik pod Bielom, a štampala svojim troškom uprava „Pučkoga Prijatelja", poljodjelskoga lista u Varaždinu. Ciena je toj seljanom namienjenoj knjižici samih 5 novčićah.

More.[1]

Napisao *Krsto Franca,* realni učitelj.

U razpravici „voda" napomenuo sam, da dvie trećine zemaljske površine pokriva voda. Ova suvišna i velika vodurina, koja najdublja mjesta na površini zemaljskoj izpunjuje i kopno (suhu zemlju) od svijuh strauah okružava, zove se *veliko more ili ocean.*

Premudri je stvoritelj stvorio 5 različitih strauah svieta: Europu, Aziju, Afriku, Ameriku i Australiju. Stvarajuć kopno, pomisli i na more, bez kojega zemlja nebi mogla napredovati. On dakle stvori i pet različitih morah, koja oblievaju strane svieta sa sjevera, juga, iztoka i zapada. Koja su dakle ta mora, i što znademo o njih kazati? ta mora jesu: *sjeverno i južno ledeno more, atlantski i veliki ocean i indijski ocean.*

Sjeverno ledeno more oblieva tri strane svieta sa sjevera, naime: Europu, Aziju i Ameriku. Po opisu putnikah i brodarah, koji su znanosti za volju poduzeli toli pogibeljna putovanja u sjeverno more, da možda obrete (odkriju) kakovu zemlju i da pronadju najsjeverniji kraj zemaljske kruglje, jest po ledenom moru neizmjerno težko broditi.

Kao što u našoj domovini nalazimo gorah i brdinah po više tisućah stopah visokih, isto tako ima i ledeno more bregovah. Ali ove ti nekrije šuma, već vjekoviti snieg i led. To su tako zvane sante *ili ledenjaci* sjevernoledenoga mora, koji se kadšto odkinu te plivaju visoki i golemi sa sievera prema jugu. Ovi ledenjaci često obkole brod, kojemu valja ovdje propasti. Najvažnije zemlje i otoci[2]) u ovom moru jesu: *Špicbergi, Novaja zemlja, Grönlandija i zemlja Franje Josipa.* Morski medvjedi, tuljni (morski psi), sobovi i druge nekoje životinje imadu u ovom predjelu svoju domovinu.

Južno ledeno more mnogo je veće od sjevernoga mora, jer neima skoro nigdje suhe medje. Znanstvena su iztraživanja ovoga mora mnogo pogibeljnija negoli sjeverno ledenoga mora, jer ta otegućuju neprestana oluja i magla.

Atlantski ocean oblieva zapadnu obalu Europe i Afrike i iztočnu obalu Amerike. Ovo more izpunjava prostor medju Europom i Afrikom s jedne i Amerikom s druge strane. U obziru trgovine j povjestničkih dogadjajah ovo je more veoma znamenito, jer spaja narode staroga sa novim svietom te ih potiče na medjusobno neprekinuto obćenje. Atlanski ocean sastoji iz mnogo manjih morah, koja ovdje poradi malena prostora upisati nemožemo.

Veliki ili tihi ocean najveće je more na svietu. On oblieva iztočnu obalu Azije, zapadnu obalu Amerike i napokon Australiju sa njezinimi mnogobrojnimi otoci. Ovo su more izprva prozvali tihim oceanom, jer su mislili, da na njem vlada viečna tišina. Nu kašnje se je putovanjem sazualo, da je to more burno i radi toga za promet pogibeljno, s toga se dakle razloga nemoše prozvati tihim oceanom.

Napokom nam je nešto kazati o *indijskom oceanu.* To more dobi svoje ime od dvijuh zemaljah: prednje i zadnje Indije, koje sačinjavaju sa Arabijom najvažniji dio južno azijatskoga kopna. Indijski ocean oblieva većim dielom južnu Aziju i iztočnu Afriku.

Da vidimo sada, jeda li se morska voda u čem razlikuje od kopnenih vodah (riekah). Tko je nešto obširnije proučio zemljopis, taj će u prvi mah naći veliku razliku izmedju jedne i druge. Ovdje mi valja ponajprije govoriti o gibanju mora, t. j. o tako zvanoj plimi i osieki. Kad more raste ili kada se diže, onda to zovemo *plimom;* ova traje 6 sati i nekoliko časovah. Ovom prigodom se morska voda izlieva na nizke obale i u rieke. Poslje 6 zati započme more po malo padati; ovaj odtok zovemo *osiekom,* koja opet traje 6 sati i nekoliko časova. Poslje dvanaest sati opet se isti prizor ponavlja. Osieka i plima izmjene se indi svakih 25 sati.

Prirodoslovci su dokazali, da izmedju zemlje, mjeseca, sunca i ostalih nebeskih tjelesah vlada neka privlačiva sila koja ređena telesa drži uviek na pravom putu. Uslied privlačive sile zemlje i mjeseca okreće se ovaj oko nje. Mjesec takodjer privlači zemlju, iz toga sliedi gibanje mora. Voda se naime diže na mjestih, koja su mjesecu najbliža, i na onih, koja su od njega najviše udaljena. Na prvih privlači mjesec vodu jače nego li zemlju, na drugih pako slabije, zato moraju ove zadnje česti vode zaostajati, uslied čega se dižu ili nadimlju. Tako se radja plima. Naravno je da mora onda voda iz sredine odtjecati, zato je tamo u isti čas osieka. Visina, do koje se voda diže, jest u raznih pokrajinah različita.

[1]) Ovom prigodom javljamo, da su ona dva članka u našem predposljednjem broju „Što nam tožakom prieči da nemožemo napred" i „Kako se pripravlja zemljište za pojedine vrsti bilja" bila uzeta ne iz „G. L. Dal.", nego iz „Pučkog Prijatelia".

Dubljina morska mnogo nadilazi dubljinu riekah i visinu najviših gorah. Učenjaci su najnovijim iztraživanjem dokazali, da ova iznosi u atlantskom moru 7305 hvati. Ovo je dakle veća dubljina nego li visina najveće gore na svietu [2]). Ova se dubljina samo umjetnimi spravami dade mjeriti. More je domovina mnogobrojnih i vrlo raznovrstnih životinjah i bilinah. Tu ima ribah svake vrsti, stranom koristnih stranom škodljivih, dapače i životu pogibeljnih. Jestive školjke i ostrige, dragocjene cisernice i plemeniti korali tvore u moru čitave pećine; a bezbrojna množina naljevnjaka [3]) uzrokom je svietlucanju mora u tamnoj noći.

Jednom prigodom rekosmo, da se morska voda odlikuje slanim ukusom, jer ima u 100 funti ovakove vode do $2^1/_2$ funte jestive soli. Morska je voda stoga razloga mnogo gušća (težja) od kopnene vode, a to čini, da more nosi veće tovare nego li rieka. Prodje li brod s mora na rieku, odmah dublje zarone i obratno. Voda je morska sad više sad manje slana; to bo zavisi o toplini i podnebju. U vrućem je podnebju najviše slano, jer se tuj jače izparuje. Uz obale pako, s kojih se izlievaju velike rieke, jest more najmanje slano.

Pučki Prijatelj.

Različite viesti.

* **Imenovanja.** Nj. Veličanstvo imenovalo je g. Viteza Andriju Winklera ovdješnjega c. k. Savjetnika, poslanika zemaljskog goričkog sabora i carev. vieća, dvorskim savjetnikom kod ovoga namjestničtva. Nadamo se, da će ovo imenovanje razveseliti svakoga, koji poznaje riedke sposobnosti ovoga muža, kao takodjer da će se njegovom skrbju i nam Hrvatom u Istri ravnije pravica dieliti. Isto tako naš dobri domorodac Hiacint Dr. Petris, rodom iz Vrbnika, postade c. k. kapetanom na Voloskom.

* **Tršćanska Slavenska Čitaonica** držala je dne 19 pr. mj. Koncert za bjegunce iz Bosne i iz Hercegovine. Pohodilo je zabavu mnogo družtvenikah i sabrala se liepa svota novacah, Živila složna bratja!

* **Hercegovački ustanak** dobiva sve to veću podporu. Parizki medjunarodni odbor poslao je onomadne na Cetinje 7,000 sandukah (skrinjah) svakovrstnih potrebščinah, kanoti odiećе, kruha, pokrivačah, posteljah i sličnih stvari. — Isto tako došao je prošlih danah u Crnugoru jedan odaslanik na ime predsjednika Unije Amerikanske Granta, da ponudi ustašam na poček topovah i drugog oružja za napriedak rata jugoslavenske neodvisnosti. — Što više francuzki kapetan Barbieux razposlao je u ime oslobodjenja potlačenih Jugoslavenah poziv za ustanovljenje medjunarodne čete, koja jurve do sada broji 284 Francuzah, 390 Talijanacah, 53 Engleza, 2 Amerikanca. 1 Svedeža, 83 Grka i 22 Niemca. — Svi dobrovoljci imaju se naći na Sutorni na 1 ožujka, u koji dan će slieditи blagoslov zastave i svetčana prisežba.

* **Bjegunci** iz Bosne i Hercegovine, kojih dosle ima na dalmatinskomu zemljišću do 18 hiljada dušah, po predlogu namjestništva Dalmatinskoga, mladim ljetom imat će radje na dalmatinskoj željeznici. Čeka se u ovom poslu odobrenje ministra vanjskih posalah.

* **Pok. Dr. Kljun,** pustio je za ustanovljenje pučke škole u svome rodnome mjestu Zdrenji (u Istri) glavnicu od 26,000 for.

* **Magjari ginu.** Kao što se izvadja iz službenih izviešćah ugarske vlade, u Magjarskoj se je pučanstvo od god. 1871 do 1873 umanjilo za 269,000 dušah, a i od tada da jih neprestano više umira nego li se radja. Potlačena se pako naša tamošnja bratja Slovaci sve to više množe!

* **Magjarom,** piše „Narodni List", se svidjelo odciepiti Medjumurje od Hrvatske i na crkvenom polju. Kao što pod kancelarom Mažuranićem izgubi Hrvatska državnu vlast nad Medjumurjem, tako će izgubiti pod banom Mažuranićem i crkovnu. Narod hrvatski je ustrpljiv, „da možeš na njem drva ciepati". Ali tko u mjesto da udari sjekirom na drvo, zahvati mimo i u meso, — bogme tuj ustrpljivdsti prestaje. Ovaj čin Magjarah upravo zato, jer ga upravo nikakva nužda ne zazivlje, zasjekao je taj put Hrvate baš u srce, Zašto Magjari tako bezobzirno izazivlju opravdnu i skrajnu ogorčenost Hrvatah? Oni misle, da moraju tako raditi u interesu svoje narodnosti. Magjarsko pleme izumire, pa kad i nebi izumiralo, ono se samo iz sebe ne može tako množiti, da bi uz dva ogromna plemena, koja ga okružuju, moglo mnogo vjekovah svoju narodnu osebnost, jezik sačuvati jedino sredstvom magjarizacije. Sa Slovakom se počimlje. Matica, gimnazije slovačke se zatvaraju, sirotčad slovačka iza kolere zaostala smješcuje se kod magjarskih obitelji. S Hrvati morati je nastaviti.

* **Prvo vinoslovno družtvo u Spljetu** dalo je svojim dioničarom razdielak od 7%. Iz izvješća, s kojim družtveno ravnateljstvo prikaza razmjeru još saznajemo, da je družtveno vino bilo podvrženo kušnji prelazka polutnika, i doneseno natrag u jadransko more bez ikakve oštele. Družtvo se sprema poslati svoja vina na izložbu Filadelfijsku. Sa svakog obzira zaslužuje da ga imućniji rodoljubi podupru,

* **„Hrvatska"**, književno družtvo hrvatskih djakah, upisanih na visokih gradačkih školah, bi potvrdjeno od onoga namjestničtva. Presjednikom, nakon duga prepirkanja, bi izabran g. Štanger, medicinar rodom iz Voloskoga, podpresjednikom g. Zlatarović medic. iz Zagreba, bilježnikom g. Sladovič medic. iz Senja, a podbilježnikom g. Fleischer tehničar iz Zagreba. Nadati se je, da će družtvo čvrsto koracati napred, te da će iz njega izaći mladići čvrsta karaktera i prava domoljubja, držeći se naprednih i za našu domovinu spasonosnih načelah. Vivat, floreat, et crescat „Hrvatska!"

* **Vlada crnogorska** uzela je na posuda 5,000,000 franakah. Vele, da je knez i još netko dao garanciju.

* **Na uboga će najčudnovatlja nesreća!** Jedan radnik u Pešti osliepio je od toga, što mu je s velika zrcala, koje je netko preko ceste nosio, odbio sunčani trak u oči. Ubogi čovjek ima ženu i šestero djece. Oblast će izdati naredbu, da zrcala, kad se po cesti nose, moraju biti zastrta. Tako piše „Ung. Lloyd."

* **Popravak.** U zadnjem broju našega Lista na zadnjoj stran u zadnjem početkom redku u drugoj vrsti čitaj svuda: *1 cm*, na mjesto *1 dm.*

* **Kroz ovih 15 danah** bila su u Trstu tri falimenta: *Carlo Revere*, mienac novacah, sa f. 50,000 pasivnosti; *C. ved. di E Ulrich & Comp.*, trhovac u stakln, sa 40,000 i *Francesco Guerrera*, trgovac u proizvodih sicilijanskih sa 60000. Da su ove dvie zadnje kuće obustavile plaćanja, krio je punomoćnik kuće Ulrich, koji je i sinovac udovice vlastnice. On da je pravio lažne mjenice i prodavao ih je Guerreri, a i druge je spletke činio, tako da je jako oštetio obadvojicu. Sud je izdao nalog, da se uhvati, ali ga još nisu našli.

[2]) Najveća gora na svietu nalazi se u Aziji, te se zove Himalaja.
[3]) Naljevnjaci su najmanje životinjice.

Pregled tršćanskoga tržišta.

U Trstu, 31. Decembra 1875.

U **Žitu** malo poslovah. *Šenica* odeska f. 730—750, galačka f. 7.25—7.40, azovska f. 7.60—7.70, madjarska f. 6.90—7.25, talijanska f. 7—7.25, za 116 ℔. — *Kukuruz* bosansko-madjarski stari f. 4.30, novi f. 3.90—4 za 116 ℔ — *Raž* dunavska fi 4.50 za 108 ℔. — *Zob* istočna f. 3.20—3.30, bosansko-hrvatska f. 3.30, za 64 ℔. — *Ječam* madjarski za krmu f. 4.25, od ℔ 95: f. 4.70 za 100 ℔.

I u **Kafi** poslovi su bili neznatni po starim cienama: *Rio* od f. 52—61, 100 ℔.

Ulja prodalo se je prilično u nižim vrstama, po sliedećim cienama: Valona f. 26.50; Kandija f.—; Arbanaško f. 25.—; Dalmatinsko f. 26.—; za 107 ℔.

Kože govedje austro-ugarske od 17 do 24 ℔ po f. 75 do 75,00 ℔; govedje dalmatinske i bosanske og ℔ 9 do 12 f. 62—67,00 ℔.

Bakalar do f. 17 do 20,00 ℔.

Današnjemu broju je dodan kao prilog poziv na predplatu „Vienca".

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Decembra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	—	—
Carski dukati (cekini) .	5.32½	5.31½	5.32	—	5.33	5.34	5.34	5.33	5.31	—	—	5.30	5.28½	5.29	—	—
Napoleoni	9.09	9.07½	9.09½	—	9.10½	9.12	9.10½	9.09	9.08	—	.	9.07	9.05½	9.05½	—	—
Lire Inglesko	11.39	11.38	11.39	..	11.39	11.40	11.39	11.39	11.37	—	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	105.35	105.25	105.25	—	105.15	105.25	105.35	105.35	106.25	—	—	105.75	105.10	104.85	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Januara 1876.** **Broj 2.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siečnja 1875.

Ništa nova. Carevinsko se vieće po božićnih blagdanih opet sastalo, te vieća po staroj navadi, ugadjajuć sebi i svojemu ministarstvu. Ali s druge strane sad ministarstvo ima pune ruke posla s Ugarskom, koja hoće na svaki način, da ima svoju narodnu Banku tom pogodbom, da budemo i mi u ovoj polovini Carevine priseljeni, primati ujezine papirnjače iliti bankonote. Ugarska hoće, da nas povuče u svoj novčani metež, ali naši ministri da su čvrsto obećali carevinskomu vieću, da se neće upustiti u tu trgovinu. To bi bila dakako njihova dužnost, ali stopram poslje hoćemo viditi, što i koliko može centralistično austrijsko ministarstvo. Mi mislimo, da bi trebalo naprama Magjarom razviti svu silu, narodnu i novčanu, ove polovine carstva, da vide, ako i jesmo mi tobože braća, da nam nisu kese sestre. Još i ta bi se htjela, da mi kao ozbiljni ljudi tačemo i štedimo, a Magjari da dangube i troše, pa da mi njihove papire primamo za gotove novce!

U Njemačkoj se manje državice tope sve to dublje u Bismarkovoj centralizaciji. Sad će da povuče na Prusku i sve njemačke željeznice. Ima znakovah, iz kojih se vidi, da bi se rada pomiriti s Papom, jer nemože svladati crkve, kako je mislio. U Franceskoj se sad sve stranke pripravljaju novim izborom. Stopram poslje tih izborah ćemo viditi, hoće li Franceska moći i htjeti zauzeti u Europi opet svoje staro mjesto. Na predlog Andrássyevih polakšicah za Bosnu i Hercegovinu su dakle pristale i zapadne države, pa će dakako morati i sama Turska, premda se toj sramoti otimlje koliko ikad može. Hoće li pak pristati na nje i Kršćani, to je drugo pitanje, na koje će oni odvogoriti, kad prozelene bosanske gore. Jer se ustaši živo pripravljaju, da stopram na proljetje udare ozbiljno na Turke. U ovo zimsko doba pobiju se s njimi samo tu i tamo, tekar da sviet zna da su živi. Čuje se pod izviestno, da će na proljetje i Crnagora na bojno polje. Što će i kako će Srbija, toga još ni danas nitko pravo neznа, jer tamo vlada najveći metež. Al se nadamo, da će se dotle i u Srbiji razvedriti, pa da će se već kada tada znati okoristiti svojim položajem i svojim ugledom na Istoku.

Iz bečkoga carevinskoga vieća.

Dne 16. Decembra prošle godine pretresivao se u carevinskom vieću proračun Ministarstva trgovine. Tom se je prigodom kod naslova: „Luke i zdravstvene službe“ zastupnik g. Dr. Vitezić potužio u dugu i kriepku govoru, da je proračunski odbor prevećе izbrisao iz onih svotah, što jih je bila vlada predložila u to ime. Za običajne potrebe je najme vlada predložila svotu od 756,205 for., a odbor da je izbrisao 56,205 for.

Što se tiče svote za izvanredne potrebe, da je visoka vlada stavila u proračun 1,767,800 for. u koju svotu spada i *rata* od 1,287,000 for. za tršćansku luku, a ostala svota od 480,000 for. da ostaje za nove luke, zdravstene sgrade itd. u svem Primorju od Grada (na Goričkom) sve do Okliska (Punte) sv. Stjepana u južnoj Dalmaciji. Akoprem iznašaju dohodki u tu svrhu 415,000 f. da je ipak proračunski odbor od gori rečene svote izbrisao svotu od 254,000 for. Vrh toga se je g. Dr. Vitezić tužio, da proračunski odbor nije pravilno (korektno) postupao, kad je od svote, koju je vlada u iznosu od 118,000 for. za Primorje predložila, svotu od 70,000 for. izbrisao, pošto je za Dalmaciju predložio 55,000 for. budući se u vladinom predlogu nahode samo 43,500 for. a potrebe Dalmacije naprama onim u Primorju da su u indirektnoj proporciji.

Po tom napreduje:

„Pod naslovom „Nova Baška“ je predložena ukupna svota od 155,000 for. za gradjenje izvanjskoga lukobrana u prva rata u svoti od 15,000 for. odlučena. Ja sam imao već dva puta čast ovdje dokazati potriebu toga gradjenja. Ja sam bio razložio, da je to gradjenje na korist ne samo mojih biračah, nego na korist svega brodarstva u jadranskom moru, pošto je kvarnerško more podložno najžestokijim olujam, pa se zato nahodi tamo brodarstvo u velikih pogibeljih; u isto doba se je tamo vele malo učinilo za sjegurnost brodarstva, budući se onud ne nahodi nikakva luka. Nadalje sam bio razložio, da se tamošnji stanovnici bave najvećim dielom mornarstvom, i da je jedina tamošnja luka tako malena i nesjegurna, da se niti tretji diel brodovah nemože u nju uteći, nego da najveći diel mora skrbiti, da se u druge luke uteće, a to uzrokuje vlastnikom brodovah mnogo troška. Radi toga ću ja za tu svotu glasovati.“

Za tim vruće preporučuje, da se i za Dalmaciju svote od vlade predložene dovole. Da on dobro znade, da treba šteditи (šparati), ali da je med štednjom i škrtošću velika razlika, jer da škrtost je smrtni grieh, a štednja kriepost koli u privatnom toli u javnom življenju, ali da bi i velika štednja u takvih stvarih više državi škodila, nego li koristila. Najzad kaže načine, kojimi bi se moglo i moralo promicati pomorstvo i tim blagostanje države. Dr. Vitezić dakle predlaže, neka se primi i odobri za nova gradjenja u Primorju mjesto svote od 74,500 for. svota od 198,400 for. a za nova gradjenja u Dalmaciji, mjesto svote od 55,000 for. svota od 144,600 for., i tako da bi ukupna svota iznašala 2,417,800 for. mjesto svote od 2,213,300 for. što jih je proračunski odbor predložio. Kad je došlo do glasovanja, bili su primljeni od većine carevinskoga vieća predlozi proračunskoga odbora, a ne Vitezićevi za Primorje, niti Klaićevi za Dalmaciju. — (Vi ste livali vodu u rešeto, pa je voda kroz rešeto, al je ipak ostalo mokro. — **Slagar.**)

Kako možemo snažne (kriepke) i zdrave ljude odgojiti.

(*Piše Ivan Nep. Tunić.*)

Zdravi i snažni roditelji, osobito snažna i radina (radljiva) mati rodi uvjek zdraviju i snažniju djecu, nego slaba, liena i trula; a ujedno radja sredovječna mati uvjek jaču djecu, nego vrlo mlada ili stara.

Čuvanje matere, dok je trudna (noseća), glavni je uvjet zdravlju i snazi djeteta; nečuvanje zakržljavi i osakati (skrči) ga već u začetku. — Najvećma škodi: čama (ljenčovanje) u zatvorenoj sobi, tiesna, topla i težka odjeća; vrela i razdražljiva jela i pića, a osobito nerad, neprestano zgrčeno sjedenje, nagao hod, trčanje, skakanje, kao i predugo spavanje — osobito u vrućoj sobi, a napokon turobnost i bojazan. Svega toga čuvati se je materi, koja želi da zdravo i jako diete rodi.

Vještom njegom (skrbju) izaći će i od slabijega djeteta snažno, a nevještom propast će i najsnažnije. Prenježno gojenje mnogo više djece upropasti, nego li priprosto.

Prvih danah po rodjenju djeteta najvećma ga čuvaj od uzebe. Jer diete, koje je 9 meseci u vreloj utrobi majke ležalo, nemože prvih danah ni najtanji vjetrić bez povriede svoga zdravlja podnieti. Sila djece stoga nečuvanja propadne.

Kad smo diete za nekoliko danah s one toplote u materinjoj utrobi polagano na običnu sveli (izveli), onda, ako je i zima, to ipak nevalja sobu, u kojoj diete leži, previše grijati, da se tim ona već po sebi jaka u djetetu vatra (oganj, toplina) još većma nerazpali i njom diete neupropasti.

Držimo sobu, u kojoj diete leži čistiju, nego ikoju drugu. Netrpimo u njoj ni cvieća, ni kadjenja, ni pušenja (fumanja) niti ikojega mirisa, nego ju vjetrimo što više možemo; samo nam je diete pri tom skloniti.

Svaka zdrava mati treba i sebe i djeteta radi da ga sama doji. Dojenje je dužnost prirodom (naravom) naredjena, koje se majka nesmije, bez valjanih razlogah otresti; tako ga dakako bolestna nesmije dojiti, ako neće, da sebe i diete ubije.

Ako je možno bolestnom majkom rodjeno diete još spasiti, to ga je samo moći dobrom dojkinjom.

Dubljina morska mnogo nadilazi dubljinu riekah i visinu najviših gorah. Učenjaci su najnovijim iztraživanjem dokazali, da ova iznosi u atlantskom moru 7305 hvati. Ovo je dakle veća dubljina nego li visina najveće gore na svietu [2]). Ova se dubljina samo umjetnimi spravami dade mjeriti. More je domovina mnogobrojnih i vrlo raznovrstnih životinjah i bilinah. Tu ima ribah svake vrsti, stranom koristnih stranom škodljivih, dapače i životu pogibeljnih. Jestive školjke i ostrige, dragocjene cisernice i plemeniti korali tvore u moru čitave pećine; a bezbrojna množina naljevnjaka [3]) uzrokom je svietlucanju mora u tamnoj noći.

Jednom prigodom rekosmo, da se morska voda odlikuje slanim ukusom, jer ima u 100 funti ovakove vode do $2\frac{1}{2}$ funte jestive soli. Morska je voda stoga razloga mnogo gušća (težja) od kopnene vode, a to čini, da more nosi veće tovare nego li rieka. Prodje li brod s mora na rieku, odmah dublje zarone i obratno. Voda je morska sad više sad manje slana; to bo zavisi o toplini i podnebju. U vrućem je podnebju najviše slano, jer se tuj jače izparuje. Uz obale pako, s kojih se izlievaju velike rieke, jest more najmanje slano.

Pučki Prijatelj.

Različite viesti.

* **Imenovanja.** Nj. Veličanstvo imenovalo je g. Viteza Andriju Winklera ovdješnjega c. k. Savjetnika, poslanika zemaljskog goričkog sabora i carev. vieća, dvorskim savjetnikom kod ovoga namjestničtva. Nadamo se, da će ovo imenovanje razveseliti svakoga, koji poznaje riedke sposobnosti ovoga muža, kao takodjer da će se njegovom skrbju i nam Hrvatom u Istri ravnije pravica dieliti. Isto tako naš dobri domorodac Hiacint Dr. Petris, rodom iz Vrbnika, postade c. k. kapetanom na Voloskom.

* **Tršćanska Slavenska Čitaonica** držala je dne 19 pr. mj. Koncert za bjegunce iz Bosne i iz Hercegovine. Pohodilo je zabavu mnogo družtvenikah i sabrala se liepa svota novacah, Živila složna bratja!

* **Hercegovački ustanak** dobiva sve to veću podporu. Parizki medjunarodni odbor poslao je onomadne na Cetinje 7,000 sandukah (skrinjah) svakovrstnih potrebščinah, kanoti odiećе, kruha, pokrivačah, posteljah i sličnih stvari. — Isto tako došao je prošlih danah u Crnugoru jedan odaslanik na ime predsjednika Unije Amerikanske Granta, da ponudi ustašam na počck topovah i drugog oružja za napriedak rata jugoslavenske neodvisnosti. — Što više francuzki kapetan Barbieux razposlao je u ime oslobodjenja potlačenih Jugoslavenah poziv za ustanovljenje medjunarodne čete, koja jurve do sada broji 284 Francuzah, 390 Talijanacah, 53 Engleza, 2 Amerikanca. 1 Svedeža, 83 Grka i 22 Niemca. — Svi dobrovoljci imaju se naći na Sutorni na 1 ožujka, u koji dan će slieditи blagoslov zastave i svetčana prisežba.

* **Bjegunci** iz Bosne i Hercegovine, kojih dosle ima na dalmatinskomu zemljišću do 18 hiljada dušah, po predlogu namjestništva Dalmatinskoga, mladim ljetom imat će radje na dalmatinskoj željeznici. Čeka se u ovom poslu odobrenje ministra vanjskih posalah.

* **Pok. Dr. Kljun,** pustio je za ustanovljenje pučke škole u svome rodnome mjestu Zdrenji (u Istri) glavnicu od 26,000 for.

* **Magjari ginu.** Kao što se izvadja iz službenih izviešćah ugarske vlade, u Magjarskoj se je pučanstvo od god. 1871 do 1873 umanjilo za 269,000 dušah, a i od tada da jih neprestano više umira nego li se radja. Potlačena se pako naša tamošnja bratja Slovaci sve to više množe!

* **Magjarom,** piše „Narodni List“, se svidjelo odciepiti Medjumurje od Hrvatske i na crkvenom polju. Kao što pod kancelarom Mažuranićem izgubi Hrvatska državnu vlast nad Medjumurjem, tako će izgubiti pod banom Mažuranićem i crkovnu. Narod hrvatski je ustrpljiv, „da možeš na njem drva ciepati“. Ali tko u mjesto da udari sjekirom na drvo, zahvati mimo i u meso, — bogme tuj ustrpljivdsti prestaje. Ovaj čin Magjarah upravo zato, jer ga upravo nikakva nužda ne zazivlje, zasjekao je taj put Hrvate baš u srce, Zašto Magjari tako bezobzirno izazivlju opravdnu i skrajnu ogorčenost Hrvatah? Oni misle, da moraju tako raditi u interesu svoje narodnosti. Magjarsko pleme izumire, pa kad i nebi izumiralo, ono se samo iz sebe ne može tako množiti, da bi uz dva ogromna plemena, koja ga okružuju, moglo mnogo vjekovah svoju narodnu osebnost, jezik sačuvati jedino sredstvom magjarizacije. Sa Slovakom se počimlje. Matica, gimnazije slovačke se zatvaraju, sirotčad slovačka iza kolere zaostala smješcuje se kod magjarskih obitelji. S Hrvati morati je nastaviti.

* **Prvo vinoslovno družtvo u Spljetu** dalo je svojim dioničarom razdielak od 7%. Iz izvješća, s kojim družtveno ravnateljstvo prikaza razmjeru još saznajemo, da je družtveno vino bilo podvrženo kušnji prelazka polutnika, i doneseno natrag u jadransko more bez ikakve oštele. Družtvo se sprema poslati svoja vina na izložbu Filadelfijsku. Sa svakog obzira zaslužuje da ga imućniji rodoljubi podupru,

* **„Hrvatska“**, književno družtvo hrvatskih djakah, upisanih na visokih gradačkih školah, bi potvrdjeno od onoga namjestničtva. Presjednikom, nakon duga prepirkanja, bi izabran g. Štanger, medicinar rodom iz Voloskoga, podpresjednikom g. Zlatarović medic. iz Zagreba, bilježnikom g. Sladović medic. iz Senja, a podbilježnikom g. Fleischer tehničar iz Zagreba. Nadati se je, da će družtvo čvrsto koracati napred, te da će iz njega izaći mladići čvrsta karaktera i prava domoljubja, držeći se naprednih i za našu domovinu spasonosnih načelah. Vivat, floreat, et crescat „Hrvatska!“

* **Vlada crnogorska** uzela je na posuda 5,000,000 franakah. Vele, da je knez i još netko dao garanciju.

* **Na uboga će najčudnovatlja nesreća!** Jedan radnik u Pešti oslieplo je od toga, što mu je s velika zrcala, koje je netko preko ceste nosio, odbio sunčani trak u oči. Ubogi čovjek ima ženu i šestero djece. Oblast će izdati naredbu, da zrcala, kad se po cesti nose, moraju biti zastrta. Tako piše „Ung. Lloyd.“

* **Popravak.** U zadnjem broju našega Lista na zadnjoj strani u zadnjem početkom redku u drugoj vrsti čitaj svuda: *1 cm*, na mjesto *1 dm.*

* **Kroz ovih 15 danah** bila su u Trstu tri falimenta: *Carlo Revere*, mienac novacah, sa f. 56,000 pasivnosti; *C. ved. di E Ulrich & Comp.*, trbovac u stakln, sa 40,000 i *Francesco Guerrera*, trgovac u proizvodih sicilijanskih sa 60000. Da su ove dvie zadnje kuće obustavile plaćanja, krio je punomoćnik kuće Ulrich, koji je i sinovac udovice vlastnice. On da je pravio lažne mjenice i prodavao ih je Guerreri, a i druge je spletke činio, tako da je jako oštetio obadvojicu. Sud je izdao nalog, da se uhvati, ali ga još nisu našli.

Pregled tršćanskoga tržišta.

U Trstu, 31. Decembra 1875.

U **Žitu** malo poslovah. *Šenica* odeska f. 730—750, galačka f. 7.25—7.40, azovska f. 7.60—7.70, madjarska f. 6.90—7.25, talijanska f. 7—7.25, za 116 ₸. — *Kukuruz* bosansko-madjarski stari f. 4.30, novi f. 3.90—4 za 116 ₸ — *Raž* dunavska fi 4.50 za 108 ₸. — *Zob* istočna f. 3.20—3.30, bosansko-hrvatska f. 3.30, za 64 ₸. — *Ječam* madjarski za krmu f. 4.25, od ₸ 95: f. 4.70 za 100 ₸.

U **Kafi** poslovi su bili neznatni po starim cienama: *Itio* od f. 52—61, 100 ₸.

Ulja prodalo se je prilično u nižim vrstama, po sliedećim cienama: Valona f. 26.50; Kandija f.—; Arbanaško f. 25.—; Dalmatinsko f. 26.—; za 107 ₸.

Kože govedje austro-ugarske od 17 do 24 ₸ po f. 75 do 75,00 ₸; govedje dalmatinske i bosanske og ₸ 9 do 12 f. 62—67,00 ₸.

Bakalar do f. 17 do 20,00 ₸.

Današnjemu broju je dodan kao prilog poziv na predplatu „Vienca“.

[2]) Najveća gora na svietu nalazi se u Aziji, te se zove Himalaja.
[3]) Naljevnjaci su najmanje životinjiće.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Decembra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	—	—
Carski dukati (cekini)	5.32½	5.31½	5.32	—	5.33	5.34	5.34	5.33	5.31	—	—	5.30	5.28½	5.29	—	—
Napoleoni	9.09	9.07½	9.09½	—	9.10½	9.12	9.10½	9.09	9.08	—	—	9.07	9.05½	9.05½	—	—
Liro Inglesko	11.39	11.38	11.39	—	11.39	11.40	11.39	11.39	11.37	—	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	105.35	105.25	105.25	—	105.15	105.25	105.35	105.35	106.25	—	—	105.75	105.10	104.85	—	—

A. Karabaić Vlastnik. **Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Januara 1876.** **Broj 2.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siečnja 1875.

Ništa nova. Carevinsko se vieće po božićnih blagdanih opet sastalo, te vieća po staroj navadi, ugadjajuć sebi i svojemu ministarstvu. Ali s druge strane sad ministarstvo ima pune ruke posla s Ugarskom, koja hoće na svaki način, da ima svoju narodnu Banku tom pogodbom, da budemo i mi u ovoj polovini Carevine priseljeni, primati ujezine papirnjače iliti bankonote. Ugarska hoće, da nas povuče u svoj novčani metež, ali naši ministri da su čvrsto obećali carevinskomu vieću, da se neće upustiti u tu trgovinu. To bi bila dakako njihova dužnost, ali stopram poslje hoćemo viditi, što i koliko može centralistično austrijsko ministarstvo. Mi mislimo, da bi trebalo naprama Magjarom razviti svu silu, narodnu i novčanu, ove polovine carstva, da vide, ako i jesmo mi tobože braća, da nam nisu kese sestre. Još i ta bi se htjela, da mi kao ozbiljni ljudi tačemo i štedimo, a Magjari da dangube i troše, pa da mi njihove papire primamo za gotove novce!

U Njemačkoj se mnaje državice tope sve to dublje u Bismarkovoj centralizaciji. Sad će da povuče na Prusku i sve njemačke željeznice. Ima znakovah, iz kojih se vidi, da bi se rada pomiriti s Papom, jer nemože svladati crkve, kako je mislio. U Franceskoj se sad sve stranke pripravljaju novim izborom. Stopram poslje tih izborah ćemo viditi, hoće li Franceska moći i htjeti zauzeti u Europi opet svoje staro mjesto. Na predlog Andrássyevih polakšicah za Bosnu i Hercegovinu su dakle pristale i zapadne države, pa će dakako morati i sama Turska, premda se toj sramoti otimlje koliko ikad može. Hoće li pak pristati na nje i Kršćani, to je drugo pitanje, na koje će oni odvogoriti, kad prozelene bosanske gore. Jer se ustaši živo pripravljaju, da stopram na proljetje udare ozbiljno na Turke. U ovo zimsko doba pobiju se s njimi samo tu i tamo, tekar da sviet zna da su živi. Čuje se pod izviestno, da će na proljetje i Crnagora na bojno polje. Što će i kako će Srbija, toga još ni danas nitko pravo nezna, jer tamo vlada najveći metež. Al se nadamo, da će se dotle i u Srbiji razvedriti, pa da će se već kada tada znati okoristiti svojim položajem i svojim ugledom na Istoku.

Iz bečkoga carevinskoga vieća.

Dne 16. Decembra prošle godine pretresivao se u carevinskom vieću proračun Ministarstva trgovine. Tom se je prigodom kod naslova: „Luke i zdravstvene službe“ zastupnik g. Dr. Vitezić potužio u dugu i kriepku govoru, da je proračunski odbor preveć izbrisao iz onih svotah, što jih je bila vlada predložila u to ime. Za običajne potrebe je najme vlada predložila svotu od 756,205 for., a odbor da je izbrisao 56,205 for.

Što se tiče svote za izvanredne potrebe, da je visoka vlada stavila u proračun 1,767,800 for. u koju svotu spada i *rata* od 1,287,000 for. za tršćansku luku, a ostala svota od 480,000 for. da ostaje za nove luke, zdravstene sgrade itd. u svem Primorju od Grada (na Goričkom) sve do Okliska (Punte) sv. Stjepana u južnoj Dalmaciji. Akoprem iznašaju dohodki u tu svrhu 415,000 f. da je ipak proračunski odbor od gori rečene svote izbrisao svotu od 254,000 for. Vrh toga se je g. Dr. Vitezić tužio, da proračunski odbor nije pravilno (korektno) postupao, kad je od svote, koju je vlada u iznosu od 118,000 for. za Primorje predložila, svotu od 70,000 for. izbrisao, pošto je za Dalmaciju predložio 55,000 for. buduć se u vladinom predlogu nahode samo 43,500 for. a potrebe Dalmacije naprama onim u Primorju da su u indirektnoj proporciji.

Po tom napreduje:

„Pod naslovom „Nova Baška“ je predložena ukupna svota od 155,000 for. za gradjenje izvanjskoga lukobrana u prva rata u svoti od 15,000 for. odlučena. Ja sam imao već dva puta čast ovdje dokazati potriebu toga gradjenja. Ja sam bio razložio, da je to gradjenje na korist ne samo mojih biračah, nego na korist svega brodarstva u jadranskom moru, pošto je kvarnerško more podložno najžestokijim olujam, pa se zato nahodi tamo brodarstvo u velikih pogibeljih; u isto doba se je tamo vele malo učinilo za sjegurnost brodarstva, buduć se onud ne nahodi nikakva luka. Nadalje sam bio razložio, da se tamošnji stanovnici bave najvećim dielom mornarstvom, i da je jedina tamošnja luka tako malena i nesjegurna, da se niti tretji diel brodovah nemože u nju uteći, nego da najveći diel mora skrbiti, da se u druge luke uteće, a to uzrokuje vlastnikom brodovah mnogo troška. Radi toga ću ja za ta svotu glasovati.“

Za tim vruće preporučuje, da se i za Dalmaciju svote od vlade predložene dovole. Da on dobro znade, da treba šteditи (šparati), ali da je med štednjom i škrtošću velika razlika, jer da škrtost je smrtni grieh, a štednja kriepost koli u privatnom toli u javnom življenju, ali da bi i velika štednja u takvih stvarih više državi škodila, nego li koristila. Najzad kaže načine, kojimi bi se moglo i moralo promicati pomorstvo i tim blagostanje države. Dr. Vitezić dakle predlaže, neka se primi i odobri za nova gradjenja u Primorju mjesto svote od 74,500 for. svota od 198,400 for. a za nova gradjenja u Dalmaciji, mjesto svote od 55,000 for. svota od 144,600 for., i tako da bi ukupna svota iznašala 2,417,800 for. mjesto svote od 2,213,300 for. što jih je proračunski odbor predložio. Kad je došlo do glasovanja, bili su primljeni od većine carevinskoga vieća predlozi proračunskoga odbora, a ne Vitezićevi za Primorje, niti Klaićevi za Dalmaciju. — (Vi ste livali vodu u rešeto, pa je voda kroz rešeto, al je ipak ostalo mokro. — **Slagar.**)

Kako možemo snažne (kriepke) i zdrave ljude odgojiti.

(Piše Ivan Nep. Tunić.)

Zdravi i snažni roditelji, osobito snažna i radina (radljiva) mati rodi uvjek zdraviju i snažniju djecu, nego slaba, liena i trula; a ujedno radja sredovječna mati uvjek jaču djecu, nego vrlo mlada ili stara.

Čuvanje matere, dok je trudna (noseća), glavni je uvjet zdravlju i snazi djeteta; nečuvanje zakržljavi i osakati (skrči) ga već u začetku. — Najvećma škodi: čama (ljenčovanje) u zatvorenoj sobi, tiesna, topla i težka odjeća; vrela i razdražljiva jela i pića, a osobito nerad, neprestano zgrčeno sjedenje, nagao hod, trčanje, skakanje, kao i predugo spavanje — osobito u vrućoj sobi, a napokon turobnost i bojazan. Svega toga čuvati se je materi, koja želi da zdravo i jako dietе rodi.

Vještom njegom (skrbju) izaći će i od slabijega djeteta snažno, a nevještom propast će i najsnažnije. Prenježno gojenje mnogo više djece upropasti, nego li priprosto.

Prvih danah po rodjenju djeteta najvećma ga čuvaj od nazebe. Jer dietе, koje je 9 meseci u vreloj utrobi majke ležalo, nemože prvih danah ni najtanji vjetrić bez povriede svoga zdravlja podnieti. Sila djece stoga nečuvanja propadne.

Kad smo dietе za nekoliko danah s one toplote u materinjoj utrobi polagano na običnu sveli (izveli), onda, ako je i zima, to ipak nevalja sobu, u kojoj dietе leži, previše grijati, da se tim ona već po sebi jaka u djetetu vatra (oganj, toplina) još većma nerazpali i njom dietе neupropasti.

Držimo sobu, u kojoj dietе leži čistiju, nego ikoju drugu. Netrpimo u njoj ni cvieća, ni kadjenja, ni pušenja (fumanja) niti ikojega mirisa, nego ju vjetrimo što više možemo; samo nam je dietе pri tom skloniti.

Svaka zdrava mati treba i sebe i djeteta radi da ga sama doji. Dojenje je dužnost prirodom (naravom) naredjena, koje se majka nesmije, bez valjanih razlogah otresti; tako ga dakako bolestna nesmije dojiti, ako neće, da sebe i dietе ubije.

Ako je možno bolestnom majkom rodjeno dietе još spasiti, to ga je samo moći dobrom dojkinjom.

Dojkinja mora biti zdrava, mora da je u isto doba rodila s djetinjom materom, mora imati dovoljno i dobroga mlieka, treba da je ustrojem tiela i visinom kao i naravju djetinjoj materi što više podobna. Mora biti oko djece vješta, treba da je blage ćudi, s djetetom milostiva, a pri tom razumna i prije svega — tielom čista žena. — Šta ga tu treba, da se sve nadje, što se hoće materinjoj zamjeni, pa ju opet neuzimljimo, dok ju nije vješt liečnik izpitao. Pak i onda ima slučajevah, da diete i kod te spada (nazaduje), pa ako nije uzroka na samu djetetu, to nam je dojkinju promjeniti.

Diete valja zadajati, kad je gladno, a to se osjeti (opazi) čim se na prsa metne. Nevaljao je običaj, čim diete vikne, odmah ga nadojiti, a da se i nerazgledimo, što je tomu uzrok. Djetinji je plač molitva, kojim nemoćnik viče na pomoć. Na svaku nuždu i potrebu plače; plač je glas javljajući nemilo osjećanje (ćućenje), koje mu drago bilo. Zato valja uzrok tražiti: da ga što nekolje ili netišti, da nije mokro, da mu nije zima ili prevruće itd., te prema tomu valja pomoći, a ne odmah ga predajati. Isto je tako nevaljao običaj iza sna diete buditi i pridajati ga; obćenita je takodjer pogreška, ostavljati ga da zaspi; tomu se nauči, i težko odući, a polagajuć u postelj opet se probudi i razdriema.

Ima i pri dojenju nekih vještina, kao: zgodno držanja djeteta: ako je dojkinja hladna, neka nenosi djeteta k prsima; jer tim diete obično ozebe te se razboli. Ujedno umorena (trudna) neka nezadaja djeteta, nego neka se najprije odmori (opočine); nipošto pako neka ga nedoji, ako je žalostna i razjarena (razjadjena); jer imamo slučajevah gdje je diete odmah mrtvo ostalo.

Kod zdrave matere ili dojkinje netreba diete do 5 mjeseci nikoje druge hrane, a onda mu treba malo po malo pružati i drugih jelah.

Priučavajmo diete, da pokraj mlieka što prije vode pije; jer je to po razhladjivanje one vrele krvi i po čišćenje djeteta veoma probitačno (koristno). Nipošto nedajmo djetetu kave još manje piva (birc) ili vina, što onaj vreli mozak još većma razpaljuje te mahom djetetu vodu u glavu tjera i grčevi ga ubije.

Kad djetetu zubi izbijati počnu, znak, da je za snažniju (deblju) hranu doraslo, nego što je materino mlieko, onda ga valja odbiti (odojiti).

Kad probijaju zubi, mnogo je djeci patiti, tada ih valja više nego obično na čist zrak iznositi i ničim drugim nego mliekom hraniti.

Odbijajući diete nepresjecimo to na jedanput, nego malo po malo.

Silno izparivanje i znojenje (potenje) ali i prljanje djetinje iziskuje često kupanje (izpiranje); jer se i krv na kožu čisti, te nečistoćom kože na istu druga još veća zla dodju. Zato je kupanje veoma važno po djetinje zdravlje. Kupajmo diete prve godine svaki dan, druge svaki drugi i svake iduće bar u toliko danah jedared, koliko mu je godinah.

Što se toplote kupaće vode tiče, neka je samo prvih danah onoj blizu, na koju je diete u materinjoj utrobi naučeno, a poslie neka je sve to hladnija. Nije kupanje da se diete razpariva, nego samo da se od nečistoće opere. Vrela je voda suviše škodljiva i ubitačna.

San je malomu djetetu jedan od najglavnijih uvjetah životu. Držimo djetinju kolevku (zibku) čistu. Polažući ga u istu, stavimo mu glavu malo poviše, nego što ostalo tielo leži.

Kadgod je liepo, iznosimo diete na polje (vanka), na čist slobodan zrak, samo mu oči od jake svjetlosti i glavu od sunca dobro zaklonimo. Diete od 14 danah valja već iznositi, ako je na polju (vani) liepo, nu zimi tek poslie pete nedjelje. Zimi budimo samo na časak na polju, da se diete što većma onoga zdravoga zraka naguta a pri tom nenazebe. Što ga više iznašali budemo, sve će zdravije i snažnije postajati.

Radom (gibanjem) rukû i nogû diete osnaži (ojači), a tim se i grudi i cielo tielo razvija. Zato je onaj običaj, diete povijati te od živoga djeteta mrtvu lutku (pupicu) načiniti, veoma lud, i po pametnu majku sramotan.*) Pustimo ga, neka se po volji rukama i nogama razmahivati može, te neka se radeći s njima razvija, raste i jača.

Nepustimo, da nam diete na ruci sjedi, prije nego li u istinu samo sjediti te glavu izpravno držati može; nedižimo ga silom na noge; nemećimo ga niti u stalak i druge podobne sprave, već počekajmo, dok se samo osovi te malo po malo i pokroči.

Kad je diete na nogû ojačalo i osovilo se, onda mu valja smišljati igre. U igri se tielo razvija, a iza igre diete najsladje jede i spava, tim mu se množi snaga, te se ono još većma razvija. Samo nam se pobrinuti, da se na prostom polju igra; igra u zatvoru ni polak nevriedi za djetinje zdravlje, što igra na slobodnom zraku.

Nepuštajmo ni časa, da diete čami u bezposlici, osim ako boluje, već ga nukajmo na igru i veselje; taj duh veselosti i živahnosti podržavati nam je što je više moguće, jer se tim kriepi tielo i duh djetečji. Neuzkraćujmo djeci veselja i igre, to je raj djetinji.

Nedražimo (nejadimo) niti nevarajmo diete ničim a nedopuščajmo to niti drugim; jer mu se tim veselje kvari. Koju stvar nismo rada djetetu dati, oklonimo ju, da je i nevidi, pa da se neplače za nju, jer to silno djeluje na dušu i tielo dietinje.

Strašiti malo diete to ubija slobodu i srdčanost njegovu; takova je igra po dušu i tielo djetinje vele škodljiva.

Odielo djetinje neka je prostrano, jako, priprosto, a opet takovo, da ga odviše negrije. Tiesna odjeća, osobito spone (zamke) i pojasi, opasne (škodljive) su stvari po djecu i mladež u dobi, kad se najvećma razvijaju. Sa malom djecom paradu praviti sapinjuć ju u tiesna odiela, velika je ludost.

Neučimo djecu na odjeću, koja odviše grije, jer baš ovakova djeca najčešće postradaju, dočim tanko odjevena otvrdnu te ostanu, priviknuv nepogodam vremenim, zdrava. Diete neka je neprestano gole glave; glava u djeteta je od sama sebe suviše vrela, te ju valja od vrućine a ne od zime čuvati. Tako treba da je i gola vrata, razgaljenih prsiu, ruku, nogu, izuzam ljutu zimu. Diete će ti prozebsti, izneseš li ga iz vrele sobe, u kojoj je dulje boravilo, na mraz, osobito na vjetar i kišu, ili napije li se poslie igre studene vode. Od toga valja djecu jako čuvati.

Tko ovako diete čuva, tomu će se riedko razboliti, ako li se razboli, a ono će lakše bolest preboljeti; ali ga baš tada treba najvećma čuvati.

(*Sliedit će.*)

*) Zapustite već dakle jednoč taj grdi i škodljivi običaj i vi majke istranke.

Koju važnost ima vapno iliti sadra u poljodielstvu?

Sastavio *Nikola Vežić*, gospodarski činovnik.

Vapna nećemo nikad u oranici čista naći, nego uvjek spojena u svojih sljučevinah, kao što: CaO,CO_2 (vapnenati ugljičitan, CaO, SO_3 (vapnenati sumporan-sadra), $CaO2CO_2$ (vapnenati dvougljičitan), CaO,NO_5 (vapnenati dušičnan).

Kao vapnenati ugljičitan ne koristi bilju ništa, jer je neraztopljiv; ali u ugljičitoj vodi postavši dvougljičitan raztopi se i ovakovoga sada primaju biljke; jer je neobhodno potreban za razvitak bilja i jer je on jedna od glavnih sastojinah bilinskih.

Vapno je i s toga važno za poljodjelca, što pospješuje gnojitbu ustrojnih tvari — Čipavac (amonijak), koji je gnjijenjem organičnih (ustrojnih) tvorovah postao uplivom vapna i vlage (vode) pretvara se u NO_5 (dušičnu kiselinu), s kojim se CaO (vapno) okisi (sluči) i tvori salitru vapnenu, koja svojom gnojnom snagom oranicu veoma oplodjuje.

Dalje je važno vapno i s toga, gdje ima u zemlji humusne kiseline, koja je škodljiva za bilje; ondje ju posuto vapno veže i neda joj, da se dalje razvija, kao što se dogadja na podvodnih i močvarnih zemljištih.

Nadalje je važno vapno što popravlja fizikalna svojstva tla, čineći pretežka lagljimi i toplimi.

Vapno djeluje na sve gospodarske usieve vrlo dobro, pače čudo pravi — osobito onda, kad prije ovoga u tlu nije bilo vapna dovoljno. Takodjer vapno dobro djeluje na livade, zatim na djeteline i napokon na sočivnjače (u. p. grah, grašak itd.). Kad bi n. p. od ovih jednu biljku spalio, onda bih dobio pepeo, u kome je od polovine samog vapna.*) S toga se upravo zove ovo bilje *vapnenasto* i uspjeva dobro samo na onoj oranici, gdje ima dosta vapna. —

Na livade, koje su obrasle mahovinom, znameniti učinak (vapno) učini, jer mahovinu izgrize i uništi.

Za oranice upotrebljavaju umni gospodari većinom živo vapno.

U tu svrhu izvaža se vapno na oranice s jeseni u veće ili manje gomile, koje se pokriju zemljom ili pepelom, zatim se s proljeća razbaca, uzore i jakom drljačom (branom) podjednako raznese.

Podobno kao vapno dieluju *ruševine od zida*, *lapor* i tako dalje.

Koliko treba da se vapni na Hektar (poldrugo jutro i fertalj) polja, to je različno. Potreboća se mienja prama svrsi, zašto se vapnom gnoji i takodjer prama tome kakova je toplina zemlje, izmedju 44—141 hektolitar (na 1600□° ide 10—50 mjerovah vapna).

Vapneno gnojivo valja umjereno upotrebljavati, jer vapno zemlji veliku toplinu daje to jest jako grije; s toga je praktičnije

*) Glasoviti liečbar profesor Dr. Volf pronašao je analizom, da srednja žetva sočiva (12 vag. zrnja i toliko cenatah) oduzimlje zemljištu sliedeće sastojine:

20.0	℔	pepela (Kalluma)
1.8	„	sodika (Natriuma)
17.3	„	kremika (Silicium)
62.8	„	*vapna (Calcium)*
14.4	„	fosforne kiseline
0.9	„	sumporne kiseline.

gnojiti što češće, svake 6—12 godine nego jedanput i to mnogo. — Dobro je da se upotrebi na izmienice sa stajskim gnojem.

Tim bi bilo dosta rečeno o dielovanju vapna, a sada prijatelju reći ću ti još nešto o dielovanju sadre.

Sadra sastoji iz CaO, SO_3 (vapnenati sumporan) uz nješto malo vode; — sol, koja se u lučbi zove sumporo-kiselo vapno.

Sadra (gyps) može dobra biti i u onih predjelih, gdje se zemlja neodlikuje s vapnom; a kad se š njom gnoji suha topla zemlja, u kojoj se nalazi mnogo vapna, onda će više biti štete nego li koristi; jer jako posipanje sadre iliti vapna može imati hrdjavih, posljedicah na budući dohodak već poslje više godinah. Ovo s toga, što pomoćju sadre iliti vapna zemlja dobije jaku radinost, pa se lahko izerpljuje.

Sadra ima veliku ulogu pri gnoju, naime: preprieči izhlapljivanje čipavca (amonijaka — NH_3O), kojega ona upija, tvoreć š njime čipavnati sumporan — a tim više, što i onoga u zraku nalazećeg veže; privadja dakle bilinam dragocieni dušik (N.).

Sadru upotrebljavaju umni gospodari za površno gnojivo krmnih rastlinah, naime: za djeteline, sočiva (n. p. grašak, bob, grah, grahorica, leća, heljda i vučak) i trave.

Kao gnojenje pomočno, uzima se nežežena sadra. Prije gnojenja treba sadru dobro razmrviti, da postane iz nje prašak. Najbolje vrieme za posipanje sadre je u zimi (kad je vlažno), te zbog toga se može onda vrlo uspjehom sadriti, kad je oranica ili livada sniegom pokrivena.

Djetelina se sadri jedanput, u jeseni ili u proljeću; koncem travnja, odmah kako usiev počimlje napredovati. Na hektar (poldrugo i frtaj starog jutra) polja iliti livade uzima se 105—175 ct.

Scienim, da sam sa ovim članćićem dielovanje vapna iliti sadre u poljodielstvu svakom onom dovoljno rasjarnio, koji me je u svoju korist razumjeti htio.

FRANINA I JURINA.

Fr. Odkud ti, Jurino?

Ju. Uprav iz Pazina.

Fr. Ča je va Pazinu novoga?

Ju. Kad me pitaš, baš ću ti povedat.

Fr. I ta će bit neka!

Ju. Znaš li ti va Pazinu Drndićevu gostilnicu „Al Cavallo“?

Fr. Znam.

Ju. Dakle slušaj. Bilo je (bilo kad bilo), a mene su srbela va žepu dva *kebra*, pak ajd lepo k Drndiću, da popijem po litra vina. Poslužnik Šlik mi donese vino, a ja pij i gledaj sad semo, sad tamo. Za jednim drugim stolom je sedelo kakovih 10 do 15 to brkači, to bradaši, to golobradci: a tako su ti se grohotom smeli i med sobom živo govorili, da je od njih sve bučilo. Ti znaš, da i ja neč malo talijanski raznmem; i baš mi je ta put bilo drago, da raznmem. Moja nî navada poslušat, ča kî govori, al i gluh čuje, kada zvoni zvone. Tako sam ti i ja ta put čul i spazil, da se nenahodim baš med gospodom, nego med nekakovimi prasci, pak . . .

Fr. Muč — baš pravo svet veli, da već nemoreš ni zinut, a da koga nouvrediš!

Ju. Čast komu čast, ali kî se diči prašćim imenom, kako su se dičila ona gospoda, tomu . . .

Fr. Ča to govoriš?

Ju. To govorim, da su ona gospoda, koliko sam mogal razumet napravila med sobom nekakvo družtvo pod negospodskim imenom: „La società dei porci“, iliti po našu „Svinjsko družtvo“, i da su tomu družtvu izabrali za prešidenta nekoga Mlajuha, kî je, kako sam potle čul, mnogo splošan i jako dobrih ust.

Fr. Glej glej, ča ti po svetu človek vidi i čuje! Ma dragi ti, ča si pak čul, zač su to družtvo napravili!

Ju. Ma, kako mi je jedan pošteni Talijan rekal, to su storili za to, da se razpoznaju *Šarenjaki* od *Narodnjaki*.

Fr. Tako ča su to bili Šarenjaki?

Ju. Da ča — ter drugoga smrada nî va Pazinu.

Fr. A tako j' to!

Imenik družtvenikah

BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Ivan Ladavac u kap. nvč. 30, Herman Venedig prof. u god. prinos 3 f. Iv. Farožić pošt. odpravnik u g. prinos 1 f. u kap. 1 f., Mate Češić kmet u kap. 30 nvč. svi u Pazinu. — Simun Ladavac kmet u kap. 30 nvč., Martin Salar u kap. 30 nvč., Franjo Ujčić kmet u kap. 30 nvč., Mikula Križmanić kmet u kap. 30 nvč., svi u Starom Pazinu. — Skender Zamlić župnik u Boljunu u kap. 1 f. — Petar Pikulić župnik u Vranji u g. prinos 3 f. u kap. 1 f. — Gajdek Toma kanonik 6 f. — Mužina Miho kapelan na Belom f. 1 u kap. i 1 u g. prinos. — Košara Blaž kapelan u Kanfanaru f. 1 u g. prinos. — Flego Petar bisk. kapelan u Trstu f. 4 u kap. i f. 1 u g. prinos. — Franjo Rlažić župnik u Dolenjojvasi u kap. 3 f. — Martin Prene žup. uprav. u Sušnjevici u g. prinos 1 f. — Josip Jelovšek župnik u Pazu u g. prinos 1 f. — Blaž Zvoelber župnik u Golorici u g. prinos 2 f. — Ivan Horvat uprav. žup. u Cerovlju u g. prinos 2 f. — Ivan Mandić pok. Šime u g. prinos 30 nvč. — Stepan Glavić kmet u g. prinos 30 nvč. oba u Boljunu. — Mate Jardas krčmar na Rieci u g. prinos 1 f. — Vinko Dubrović kapel. na Zvonećem u g. prinos 1 f. — Dr. Ivan Banjavčić odvjet. u g. prinos 3 f. — Marko Cesar medičinar u g. prinos 3 f. — Janko Tomić učitelj u g. prinos 1 f. — Janko Hudela trgovac u g. prinos 1.50 f. — Petar Pavlović berzojavnik u g. prinos 1 f. — Gosp.a Ivana Turković u g. prinos 1 f. — Drag. Turković u g. prinos 3 f. — Nikola Slavnić trgovac u g. prinos 1 f. — Luka Petrović trgovac u g. prinos 1 f. — Albert Winterhalter knjigovodja u g. prinos 2 f. svi u Karlovcu. — Marko Moguš obć. bilj. u g. prinos 1 f. — Slavoljub Gerveis posjed. u g. prinos 1 f. oba u Severinu. — Franjo Kojkić k. tajnik u g. prinos 2 f. — Mile Bošnjak obć. bilježn. u g. prinos 1 f. oba u Ogulinu. — Smak Jakov ključar u Puli 1 f. — Juranić Ivan na Dubašnici u g. prinos 1 f. — Vlah Jure postolar u Puli u g. prinos nvč. 30.

Gospodarove bilježke.

Lick od pčelinog uboda.

Održi komad crna luka, pa ga metni na ono mjesto, gdje te je pčela ubola, ali ponajprije moraš odmah žalac izvaditi.

Predpis da se sieno ne skisne.

Da se vlažno uveženo sieno ne skisne u pojati, najbolje je — veli neki gospodar — posuti ga *crnom solju*. —

Kao što dakle vidiš, samo od tebe visi, da sieno u pojati vlažno uveženo ne skisne.

Kako se oplemenjuju mušmule (nespole)?

Mušmule se mogu ciepiti na mušmule, i mušmule na gunje (tunje), jabuke, kruške itd., ali najbolje na tunje i to na rasciep mjeseca travnja.

Jabuke iz nutra crljene.

Koji gospodar (ili gospodarica) takove hoće dobiti, taj neka ciepi jabuku na crljeni *dud* (*murvu*).

Da dobije gospodarica krupne i dobre krastavce (kukumare).

Glasoviti vrtljar *First* preporučuje ovaj predpis za dobit krupne i dobre krastavce, naime; uzmi, veli, na pol hektolitra vode kišnice (mrtve vode) 17 dekagrama biela vitriola, zatim izstuci $1\frac{1}{2}$ kilograma kostih (bilo kakovih nu drago) u sitan (fin) prah, i napokon uzmi četiri šake ovčijeg gnoja (izmetinah). Ovo se sve u kišnicu baci, i jedno dva dana dobro miešaj, pak s tom smiesom polievaj krastavce, i to uvjek na večer. Kad god vodu grabiš, uvjek ju dodro pomiešaj.

Ovo sredstvo mogu i ja *vriednim gospodaricam* što toplije preporučiti — a tim više, što je vrlo jednostavno.

Pribić mjeseca siečnja 1876.

N. Vežić, *gosp. činovnik.*

Književne viesti.

„Bršljan“ list za djecu, izlaziti će i nadalje u dosadanjem obliku. Prvi svezak III. tečaja izaći će 15. siečnja. Predpala iznosi na čitavu godinu 1 for. 20 nvč. Dosadanji tečaji mogu se dobiti po 1 for. Predplata se šalje g. Cezaru Hasecku, učitelju kr. preparandije u Zagrebu, kao blagajniku „Narodne škole“. Neka se ovomu liepomu listu nigdje nezatvaraju vrata, gdje imade hrvatske mladeži!

Zbirka narodnih pesamah za školsku mladež obojega spola. Ova knjižica izišla je nakladom knjižare braće Jovanovića u Pančevu. Mi preporučamo našim učiteljem, da tu knjižicu šire medju školskom mladeži, jer će se tako ona već za rana upoznati s našim narodnim pjesamstvom, pa će si čitajući narodne pjesme izgladit i usavršit svoj vlastiti govor, a probudit će se u njoj narodnji ponos i ljubav k rodu. Knjižica ta stoji 10 nvč.

Tko je rad poznati stanje školah u trojednoj kraljevini, Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, neka si nabavi knjigu **Statistika narodnjega školstva**, što ju je priredio i izdao u Zagrebu tiskom Drag. Albrechta „Hrvatski pedagogijski književni sbor".

Poziv na predhrojku narodnih primorskih pripoviedakah!

P. N.

Koliku imaju vriednost narodne pripoviedke i pjesme nije mi treba kazati. To izrekoše učenjaci svjetskoga glasa. — Uvidiv i ja tu vriednost, a s druge strane ponukan od muževah zauzetih za nauk, odlučih, da sakupim te gradje u našem Primorju — koju nebi čovjek iscrpio sav svoj viek. Toliko je ima! Napisah ju narječjem, koje se govori oko Bakra.

Nakana je moja — pomogne li Bog i narod — tu zbirku na svjetlo iznieti. Pozivam s toga najsmiernije svu p. n. gg. rodoljube, društva i t. d. da mi pomognu, te ta moja nakana ne ostane samo nakanom. — Ne dajte čakavštini propasti, da ne zakopate narodnoga blaga! nego se predbrojite na tu zbirku pripoviedakah, koja će iznositi oko deset tiskanih arakah na osmini, a stojati 60 novč. — Na svakih 10 predbrojenih otisakah dolazi jedan badava.

Predbrojka — predplata — neka se pošalje što prije sakupitelju.

Senj 4 prosinca 1875. **Fr. Mikuličić-u**
u Senj.

Dr. V. Jagić, professor za slavenske jezike i književnost na berlinskom sveučilištu, izdavati će u družtvu dvojice profesorah za iste premdete na sveučilištu draždjanskom i lipskom središnji list za slavensku filologiju u širem smislu, u kojem će dolaziti ne jedino strogo jezikoslovne stvari, već i drugo gradivo služeće za tumačenje razvitka narječjah i književnosti raznih slovenskih plemenah. Sadržaj će biti vrlo zanimiv, a ime izdavateljevo jamči, da će biti i djelo izvrstno. Izlaziti će u svezcih od 10 tabakah, koji će stojati 5 markah. Predbrojiti se može za Austriju kod Gerold et Sohn: u Beču.

Matica hrvatska izdala je prevod znamenitoga romana francuzkoga spisatelja Verne-a, „Put do mjeseca i oko mjeseca", obadvoje u jednom svezku na 20 tiskanih arakah sa 85 jako liepih ilustracijah. Cielo djelo može se dobiti u Zagrebu u Fidlerovoj knjižari po 1 for. 80 nvč.

Različite viesti.

* **Tršćanska slavenska Čitaonica** je imala dne 9. t. m. svoj godišnji sbor te izabrala za svojega predsjednika vrloga rodoljuba g. Tripkovića. I ove godine će se tu vrstiti redom obične predpustne zabave.

* **Predjelska pruga.** Pododbor željezničkí u carevinskom vieću odbacio je jednoglasno ministarski predlog o predjelskoj prugi.

* **Počamši od nove godine** po svih brzojavnih postajah (telegrafih) Austro-Ugarske, za brzojave (telegrame), koji neimaju više od deset rieči, plaća se samo 30 novčićah.

* **Sveti otac Papa i ustaši.** Novosadske novine „Zastava" donose po magjarskom listu „Hon" sliepeću viest iz Rima: Nedavno se Papa pred jednim kardinalom o istočnom pitanju ovako izrazio: „Ništa većma neželim do to, da *ustaši pobede*, da Turci budu potučeni i iz *Europe isterani*. Kao Pije V. tako se i ja iz dana u dan Bogu molim, da hrišćansko oružje pobedi, a što nepripovedam krstašku vojnu protiv polumeseca, kao što su moji predšaštnici činili, to je otuda, što sam opkoljen takvim vladama, *koje su gore i od samog Turčina.*"

* **Odaslanstvo rusko** pod vodstvom ruskoga kneza, Petra Alekseviča Vasilčikova, sastojeće od više liečnikah i milosrdnih sestarah, odputovalo je ovud na bojište u pomoć ranjenoj bratji Hercegovcem, noseć sobom potrebita sredstva, posteljah i pokrivačah za 1000 ranjenikah. Isto odaslanstvo kupilo je ovdje u Trstu jedanaest hiljadah stari kukuruza za pribjegle Hercegovce i ponielo im 57,000 rubaljah.

* † **Vjekoslav Babukić,** vele zaslužni hrvatski književnik i pravi rodoljub preminuo je dne 21 prosinca u Zagrebu naglom smrtju od kapi. Viečna mu uspomena!

* **Austrijska vojska** broji sada 1 maršala, 22 gjenerala topničtva, 71 podmaršala, 114 gjeneralah majorah i 292 pukovnika (koloncla). — Ratno pomorstvo 1 admirala, 1 podadmirala, 5 kontradmiralah i 17 vašelkih kapetanah. Ratno brodovlje broji 11 fregatah oklopnjačah, 3 fregate, 9 korvetah, 5 kanonierah, 17 manjih raznovrstnih brodovah, 15 brodovah za vježbanje, 5 tendersa i 2 monitora za Dunav.

Pregled tršćanskoga tržišta.

U Trstu, 16. Januar 1875.

Žito sa malim prometom, bez promjene u cienama. *Šenica* galacka f. 11.—11.25; odeska f. 11.25—11.50; azovska f. 11.70—11.90; madjarska f. 10.—10.75; talijanska f. 10.75—11. 25, za 100 Kila. *Kukuruz* banatsko-bosanski od 1874 god. f, 6.75; od 1875 god f. 6.—6.15, za 100 Kil. *Raž* ruska f. 7.25—7.50 za 100 Kil. *Zob* bosansko-hrvatska f. 9.—9.25; arbanaška f. 8.65, za 100 kil. *Ječam* madjarski za krmu f. 7.30; obični f. 8.25, za 100 kil.

Kafe prodavalo se je prilično za mjestne potrebe po starim cienama. U velikim količinama nije bilo znatnih prodaja. *Rio* od f. 91 do f. 107 za 100 kil. po kakvoći.

Slador tučeni austr. jednako bez prometa i na nizkim cienama.

Ulje bez traženja, usljed čega prodaje neznatne, a neznatni i uvozi. Talijansko fino f. 60.—; krfiotsko obično f. 44.—; arbanaško f. 41.75; dalmatinsko f. 44.- s broda, a f. 45.- iz badnja, za 100 kil.

Kože u tišini. Govedje naše f. 112.- do 128.- kravlje dalmatinske f. 90.- do 117.—; teleće f. 151.- do 325.- po vrsti; bravlje sušice i posoljene f. 57.20 do 60.—, za 100 kil.

Vuna je takodjer vrlo malo tražena, te bez ikakvog znatnog prometa, ali se ipak ciene uzdržavaju. Prodalo se je: 60 bala bosanske, oprane po franaka 228.- do 241.—; skadarske jagnjeće 70 bala po franaka 245.50, a 80 bala grčke i arbanaške oprane po f. 120.- do 125.- a. vr, za 100 kil.

Petroleum sljeduje napredovati u cieni usljed toga što ga vrlo malo imade u Evropi, pa je u Americi mnogo tražen. Tako je i ovde skočila ciena ovih dana za 1 f. Prodalo se je 2000 bačvica gotovih po f. 15.25 do 16.50, u 1000 kašeta gotovih po f. 17.50 do 18.—, suviše 4000 bačvica putujućih po f. 15.— do f. 15.50, za 100 kil.

U TRSTU

VIA NUOVA

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Ńoćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova

VIA NUOVA

U TRSTU

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Januar 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini)	—	—	5.28½	5.24½	5.30	—	5.33	5.39	—	5.34	5.35	5.36	5.36	5.37	—	—
Napoleoni	—	—	9.03½	9.07	9.09	—	9.14	9.21	—	9.14	9.16	9.16	9.16½	9.19½	—	—
Lire Inglesko	—	—	11.37	—	11.38	—	11.42	11.49	—	11.44	11.45	11.45	11.46	11.49	—	—
Srebro prid (aggio)	—	—	104.35	104.15	104.15	—	104.75	105.50	—	105.—	104.85	104.75	104.75	105.15	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 1. Februara 1876.** **Broj 3.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. siečnja 1875.

U Beču vlada veliki metež radi nove nagodbe s Ugarskom. Naši su ministri bili u Pešti, da se o toj stvori dogovoraju s ministri ugarskimi; ali se ni jedni ni drugi nisu dogovorili nego o tom, da muče o uspjehu svojega dogovaranja. To je znak, da se ta stvar nerazvija, kako bi bilo pravo za jednu i drugu polovinu carstva. Ali s druge se strane čuje, da su naši ministri tvrdo odlučili, da neće pod ni pošto dopustiti, da se nagodba s Ugarskom ponovi na našu škodu. I u tom su složne sve stranke u svoj polovini carstva. Nego i Magjari misle, da im je krivo, pa i tamo stoji sav narod i sve stranke uz svoje ministarstvo; toga radi teško je reći, kako će se moći ta stvar poravnati na obće zadovoljstvo. U carevinskom vieću bilo je u ovo petnaest danah govora o koječem, ito baš nevriedi da se spomenje. Govori se već više vremena, da bi moglo ovo ministarstvo pasti; al nitko nezna reći, kakvo bi za njim sliedilo. Da nitko pravo neželi njegova sadašnjega nasljedstva, to zna i samo sadašnje ministarstvo, pa u tom i stoji njegova najveća sila. Nego bilo kako mu drago, način nove nagobe s Ugaskom neće ostati bez svojih posljedicah ni za ovu polovinu carevine, ako se dopače još i prije stvari nepromiene, pa prama tim neudesi i sama nova nagodba. A i to je ono, što Slaveni jedne i druge polovine očito žele, jer im je već dodijalo njemačko-magjarsko gospodarsto, čim i oni dobro znaju, da bez njih neima ni Austrije ni Ugarske.

Ugarska se u crno zavila. Umro je Deák, začetnik razpolovljenja carevine. U tom stoji sva njegova slava. Ako je tim spasio Ugarsku i Austriju, ta će mu slava ostati; ako nije, ni njega ni njegove slave. Dapače ne, jer on će svakako uvjek sjati kao zviezda prve veličine radi svoje umjerenosti i radi svojega nekoristoljublja. Za njim se nije našlo ni srebra ni zlata, akoprem je bio prvi i najveći domoradac ugarski, i ljubimac kralja i naroda, jer nije živio za sebe, nego sa narod i domovinu. Pošta mu sprema u ime magjarskoga naroda najsjajniji sprovod. Bilo mu je sedamdeset i tri godine.

Andrássyeve polakšice za bosanske i hercegovačke Kršćane nisu ni sad izručene turskoj vladi. Ingleska je na nje pristala, ali bi reć samo dotle, dokle vidi, šta će na nje Turci i Kršćani; to će reći, da jih ona nemari oružjem narinuti ni jednim ni drugim. A borme, il ovako il onako, mora do doći oružja. To Ingleska vidi, pa uzmiče. Ovaj put će i Andrássy naučiti poznavati sám sebe. Ustaši su i u ovo petnaest danah pokazali, toli u Bosnoj koli u Hercegovini, da se nemisle pokoriti nego Bogu i njegovoj pravdi. Radi mira i sloge, Ljubibratić se je odrekao zapovjedničtva nad hercegovačkim ustankom, pa namislio na proljetje drugimi četami provaliti u južnu Bosnu. Sad je u Hercegovini Petković glava ustanku. Odskora pobio se opet s Turci i osvjetlao si junačko lice. Dne 8. Januara kod Radovan-Ždriela pao je Maksim Baćević, pašnog kneza Crnogarskoga, a dne 11. služile mu se u Dubrovniku u pravoslavnoj crkvi zadušnice, uz najveće saučeštje svega pučanstva. U Srbiji traje metež, dapače se govorilo, da knez Milan kani pobjeći iz Biograda. To bi bila velika nesreća, ali ako bi se narod složio, te proglasio svojim gospodarom kneza Nikolu Crnogoskoga, eto u nesreći sreće.

Dopisi.

Na Pazinšćini, 28. siečnja 1876.

Utok, koji bjehu uložili Pazinci i Gračišćani proti nezakonitosti izborah, došao je pred nekoliko danah odbit, i to u talijanskom jeziku. Izabrano zastupničtvo išlo je nakon dugog čekanja na biranje gradskog načelnika. Ostao je već bivši Dr Ćeh. Savjetnici da su mu A. Drndić i L. Kamuš. Kako će se rečena gospoda odazvati potrebam i željam tužnih kmetah ne mogu Vam reći prem da mi srce na dobro ne sluti. Mogao bih vam govoriti o mnogih vrućih željah i priekih potrebah, nu za ovi put ću vam samo jednu istaknuti. Svim je znano, a bit će i našoj gospodi, da kmet plaća debelu školarinu, ali je znano i to, da se po svih pučkih školah čisto hrvatska mladež isključivo talijanštinom davi. Gospodo! tko Vam je dao tu vlast? Jedali kmeti? ne po Boga. Jedal §. 19. Niti, Gospodo! Vaše su to mušice, Vaša je to samovolja. Ali usvojite ovo: Kmet je progledao. Neće da bude više vašim porivališćem, vašim sliepim orudjem. Niti je kmet živina, kako se nekim Darvinovčićem svidilo. Kmet je čovjek i kao čovjek zahtieva i mora imati svoja prava. —

S Krasa, što pod Istru spada, nam se piše:

Pred nekoliko godinah utemeljio je visoki porečki Sabor nekoliko štipendijah i podporah za učeću se mladež na sriednjih i viših školah. Ako se dobro spominjem, malo po tom bila su priobćena u „Osservatore Triestino“ imena djakah, koji su bili to štipendije, to podpore dobili. A već je toga šest godinah, da se o takvih stvarih nečita nista u spomenutom listu, pošto se često mnoge i manje važne stvari u njim priobćuju. Ja mislim, da bi slavni zemaljski odbor u Poreču dobro učinio, kad bi on u službenom listu, ili u Našoj Slogi, svako ljeto razjasnio, tko i koliko dobije pokrajinske podpore, jer na taj bi se način mnogim i mnogim usta začepila pa nebi krivo sudili, kao što sude budući članovi zemaljskog odbora Talijani i talijanske ćudi, da oni dielo štipendije i podpore najvećim djelom Talijanom, u ne i Slavenom, akoprem i ovi ništa manje od Talijanah svojimi krvavimi žulji platjaju namete u zemaljsku blagajm. Mnogi i mnogi, i to odlične osobe, govore: Mi platjamo toliko, a nevidimo ploda tolikih troškovah. Mi smo nakanili na dotično mjestu molbu uputiti za svoje sjedinjenje s kranjskom pokrajinom, jer naši stariji nemogu pozabiti ona srećna vremena, kad su s Ljubljanom sjedinjeni bili, jer da tamo im se je pravica koila i da nije bilo mjesta nikakvim tužbam.

Ljetina u Austriji u godini 1875.

Bio je priobćen uspjeh ljetine od žita i vina prošle godine u ovoj carstva polovini. Evo ga u brojkah:

	Pšenice	Raži	Jačmena	Ovsa	Kukuruza	Vina
	Tisuće hektolitarah *)					
U doljnoj Austriji .	985	2256	1051	3173	203	2806
„ gornjoj „ .	658	1365	723	1426	—	—
„ Solnogradskoj .	102	156	25	158	—	—
„ Štajerskoj . . .	502	556	216	1383	1461	1461
„ Koroškoj . . .	121	453	202	958	266	266
„ Kranjskoj . . .	159	97	299	346	351	353
„ Tirolskoj . . .	149	340	159	124	467	467
„ Voralbergu . .	28	57	9	21	46	9
„ Českoj	3122	8554	4081	7231	—	13
„ Moravskoj . . .	1068	3034	2000	3526	187	466
„ Sleskoj	130	479	325	900	—	—
„ Galiciji	3236	5323	3323	5891	764	—
„ Bukovini . . .	143	304	235	246	1122	—
„ Trstu Gorici i Istri	262	41	119	54	371	400
„ Dalmaciji . . .	125	30	283	30	557	1212
Skupa .	10800	20995	12980	25462	5797	6448

*) hektolitar = 100 litarah, 1 litar = 3 mjerice od vrča.

Kako možemo snažne (kriepke) i zdrave ljude odgojiti.

(sliedi)

(*Piše Ivan Nep. Tunić.*)

Koje diete sretno 6. ili 7. godinu doživi, to se tad obično šalje u školu, a baš sada valja najvećma na tjelesni razvoj djeteta paziti; jer baš u toj dobi djeca tjelesno najčešće postradaju, budući se mnogo na umnu izobrazbu a slabo na tjelesni razvoj pazi. — Zato je dobro, da se slaba djeca u 7. god. kod kuće pridrže, neka se još igrom jačaju.

I neprikladnom kaznom (kaštigom) mnogo se diete upropašćuje. Mnogi nemarni roditelji i učitelji, mjesto da diete otmu nepriliki, da nevidi ili neučini šta zla, a ono zlo upravo napuste, pa onda udri ponj kaznom, grdi ga, psuj i sramoti, a tim ubiju u njem sav ponos, što često hudi zdravlju i prikraćuje život. Drugi opet udarajući diete po glavi, ledji itd., osakate ga silom udaracah, a tim se mnogoma djetetu poremeti mozag, te ono postane glupo, slepo, tupoglavo itd., pa prije vremena propadne.

Škola je mjesto, gdje se je djeci ne samo izobraziti, nego treba da tu i nauče sva pravila, kako će si moći sačuvati zdravlje. Samo je žalostno, što mnogi naši učitelji upravo slabo na to misle!

Tielo je dom duše, tielo njezin hram i oklop; pa zato ga valja svega očeličiti, tko hoće da mu se diete kroz sve te neprekidne bojeve sa vanjskimi neprijatelji zdravlja sretno i neozledjeno protuče. Još je tielo i sluga duše, a dobar sluga ne samo da je zdrav i jak, nego i hitar te vješt. Što je tielo slabije i mlitavije, to više zapovieda a manje služi. Najvažnije sredstvo, da se izvježba tielo, da ono osnaži i očeliči, jest sistematična tjelovježba (ginastika), koja se na sreću i kod nas već jednom uvela, samo treba da se rukovodi na čistu i zdravu zraku.

Još bi trebalo da mladež otvrdne proti zimi i vrućini i da se nauči donekle gladu i žedji. Tim će ih otvrdnuti te neće lahko nepogodi i biedi podleći. Zato priučajmo dicte odmah u mladosti samo na najnuždnije tjelesne potrebe; učimo djecu na priprosto odjelo i jednostavno jelo; tim ćemo položiti temelj njihovoj sreći, zadovoljstvu a radit ćemo u prilog i zdravlju njihovu. Navika na mnoge uzgrednosti upropasti i najjačega čovjeka.

Naučimo diete već za malena te će biti gospodarom svojih željah, da ga neučine kasnije svojim robom te bace u propast. Najveća je nesreća čovječanstva: što obično više želi, nego što se može smoći (pridobiti). Smanjimo u djece želje, a povisimo u njih moć te će jim se moći oteti. Osobito umanjimo obične želje za tjelesnom udobnošću (nakićenju); jer su oni, koji jim se podadu, najnesretniji ljudi, i nijedan se nedočeka starosti.

Nenapustimo ni jedne slabosti ni strasti na diete, svaka ubija tielo i dušu. Ove bo duševno ubijaju i sramote ponos, a tielo se naprečac upropašćuje. — Strasti su najveći dušmani (neprijatelji) zdravlju i dugu životu. Gotovo svi ljudi, što prije vremena umiru, s ovoga razloga umiru, nu vrlo malo njih s druge kakve bolesti ili krivice.

Nepustimo da se nevaljalština u djetinje srce uvuče; jer će nas i njega ubiti. A znajmo, da nikoje diete ni zla ni dobra sobom na sviet nedonese, već samo živahnu, suviše zvedljivu i svim vanjskim utiskom pristupnu dušu, te svako zlo kao i dobro tu nauči, najviše primjerom starijih i u družtvu. To su dva najvažnija činbenika, od kojih djetetu dobro ili zlo potiče.

Najposlie znajmo i držimo za svetu istinu, da je moralna i religiozna sviest najtvrdji stup, koji čovjeka uzdrži, ponosna, čvrsta i neoboriva. *Poštenje i vjera*, to je tvrda stiena, koju nikoja bura neobara. Gledajmo, da takovo osjećanje i takova svjest u djetetu što dublje zahvati. Tko u vjeri i poštenju popusti, taj je slomljen duševno i tjelesno.

I povjestnica je svjedok, da je vjerom i moralom i fizična snaga napredovala, a pomanjkanje vjere i ćudoredja da je najsilnije države i narode upropastilo.

Školski Prijatelj.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE DESETO.

O gojenje stoke iliti blaga.

P. Što znači gojiti stoku?

O. Znači nastojati, da se stoka *množi* i da *uspjeva*, i to u ime dobitka i pripomoći.

P. Odkud po stoci dobitak, odkud pripomoć?

O. Dobitak od prodaje *mladih*, *mlieka*, *vune*, *koze*, *mesa*, *loja*, *kostih*, *rogovah itd.*; a pripomoć od *gnoja*, *vožnje* i *oranja*.

P. Kad je tako, baš da je koristno skrbiti, da se stoka množi, što je više moguće.

O. Jest, ali toga nerazumiju nekoji gospodari i nekoje gospodarice, nekoji konjari i nekoji volari, jer ne samo da blago zapuščaju, nego ga takodjer muče, a ni nemisle, koliko tim škode sami sebi, to jest, napredku i blagostanju svoje kuće.

P. Meni se čini, da imate krivo, jer u obće seljaci nastoje dobro svoje blago.

O. Nastoje, ali ne naši, jer dokle je blago maleno nitko ga nenjeguje i nedraga, da bude poslušno, dapače svakomu je prosto tući ga i jeziti bez uzroka tako, da blago postane razdražljivo, ljutito neposlušno i zločesto. Životinje su kao djeca, postupajuć s njimi ljepo, ne samo budu dobre, nego se takodjer oduče od zlih navadah. Niste li nikad vidjeli, kako je životinja zahvalna onim, koji s njom liepo postupaju, kako se mili svojemu dobročinitelju, kako mu ruke liže i za njim hodi, a sdruge strane kako bieži od onoga, koji ju bije i progoni!

P. Može se i to dogoditi, ali vani na paši, nikad pako u staji (štali) . . .

O. Dapače baš u staji trpi blago više nego igdje. Tu neima nikakve čistoće; tu zagušuje stoku onaj silni smrdež, što izhlapljuje iz debela gnoja i svakojakog gnjileža; tu su zidi (stiene) puni praha i pavučine; tu je gornji strop od dasakah, a morao bi biti na svod (voltu). Tu se blago

PODLISTAK.

UČITELJI I ŠKOLE.

Spisao *Cantù* — Preradio *A. K.*

Jedan od najvećih dobrotvoracah jest nedvojbeno učitelj mladeži osobito u početnih školah, jer je njihova prva zadaća, ovjekovječiti u naraštajih predavanje mišljenja i vjerovanja, što je pravo duševno i ćudoredno blago čovječanstva. Početne škole su vrlo djelajuće sredstvo preporodjaja ljudskoga, pošto se ideje pomješaše i običaji pokvariše; one su napokon pravi napredak, budući u njih se uzgaju jedan naraštaj bolji od našega.

Uzgajanje djece ćudoredna je dužnost. Ono ide roditelje, dočim vlada valja da pazi na dužnosti pravice. Kad bi bilo u svakoga otca dovoljna znanja i vremena, škola bi bila suvišnom. Nu budući da se u njih većim djelom oboje ne nalazi, povjeravaju svoju djecu učiteljem. Vlada može a kad što je i dužna graditi škole, ali ona mora da dodje na pomoć, a ne u zamjenu roditeljah; ona nesmije im sve ono nalagati, što ona misli, već što stoji u odnošaju mišljenjem roditelja, tako da ovi mogu svoju djecu bez ikakve grižnje u duši njoj povjeriti; a roditelji neimaju pozivat se na pravo: ostaviti najme djecu u neznanstvu kao potonje utočište protiv sofismom i prievarstvom, proti uništenju i ugušenju morala i osobuog uvjerenja.

Nekakvi nadriučenjaci zahtjevaju, da vlada mora osnovati škole bezplatne za sve a i obvezati sve da ih polaze.

Osim pogibelji, da mladež ovim načinom ono vjeruje, što i vlada bilo i ono slabo i nesmotreno, s kojim će se pitam načinom nagnati roditelje da šalju djecu u školu? Globom li? ali je rieč o ubogom narodu. Zatvorom li ili tamnicom? Ali roditeljim ovakvim hoće se vremena, da što zasluže i prehrane svoju ubogu obitelj. Vjerujte mi, prijani dragi, najbolje je sredstvo za širenje pouke, da se je učini lahkom, da se ne stavljaju zaprieke, da se grade i množe škole i da im se neotima sloboda.

Svaka škola postane u obitelji i u općini; ona nam predstavlja život narodni, nu nestvara ga. Prava uzgojilišta jesu obitelj, jesu djelaonice. Škole, što rastavljaju djecu od svojih roditeljah, od svoga zanata, jesu udobne (komodne), ali nijesu dobre. U obrtnih (industrialnih) školah ne zadobije mladić okretnosti u poljodelstvu, ili u zanatu, kao što i na sveučilištu nesteče prave znanosti; samo obitelj i rad mogu razriešiti veliku zadaću budućnosti.

Uzgajanje naroda prava je emancipacija (oslobodjenje), jer ako se spoji mišljenje i računi s općenitimi potrebami, prištedi se narodu svako posredovanje modrokah i oružnikah.

Nam su svim prirodjene njeke općenite i bezuvjetne (absolutne, istine: i svaka zdrava pamet mora da ih pozna: nikoje sofistično umovanje nemože da zabaci njihovu očevidnost. Školami se nahode uvjetne istine; ove su koristne, jer ojačavaju zdravu pamet i vježbaju zdravo srce.

(*Sliedit će.*)

krmi i poji bez ikoga reda tako, da danas crkava od *glada* i *žedje*, a sutra puca od sitine, dočim se i stoka mora krmiti i pojiti na jednake obroke i u stanovito vrieme, kao što se krme i poje konji. U stajah, obično, blago dobiva najhudju krmu, *slamu, strn, kuruznicu* travu blatnu od zemlje tako, da tužno blago zahvira i oslabi, pak nemože napredovati ni djelati, a muzice il izgube mlieko, il jim nevalja. Veći diel naših seljakah hiti blagu samo štogod, tekar da nepogine od glada, a riedki su oni, koji će ga napojiti mljačnom vodom, pomiešanom pregršću muke, posijah (mekinjah) i soli, da im bude blago zdravije i jače! A gdje su kod nas oni seljani, koji češu iliti štrigljaju i čiste svoju stoku, dapače nevidimo li, kako im je sva okupana u blatu, jer nemeću podanju stelje; gdje su kod nas oni seljani, koji peru blagu usta, noždrve, glavu, oči, ili koji ga otaru i obrišu, kad je mokro, bilo od težka znoja iliti pota, bilo od dažda?

P. Borme imate pravo, ali tako se nemarno postupa rogatom, a ne drobnom stokom.

O. Vi se varate, jer i ovce kod naših seljanah trpe mnogo i premnogo radi više uzrokah. Trpe, što su strpane ne u staje nego u spilje *vlažne, uzke* i *smrdljive*; što jih vode na pašu u *šumu*, dokle je *rosa na drvlju*, il jih pasu okolo cestah, gdje grizu travu otrovanu od *zemlje* i *mela*; što jih drže na suncu i negone jih na vodu; što daju da jih čuvaju djeca, koja jih biju i navraću kamenjem tako, da ovce po pašišću samo trče, dokle se najzad nepovrate u staju umorene, mokre i gladne. . . .

P. Što vam se čini, drže li kod nas ljudi premalo il preveć blaga?

O. Nekoji preveć, a nekoji premalo, a morala bi ga svaka kuća držati toliko, koliko ga može prehraniti. Jedni misle, što imaju više orane zemlje, da su bogatiji, a neznaju, da orana zemlja meće više, gdje je više blaga, kako smo već jedanput rekli, pak da je najkoristnije razdieliti svoje imanje tako, da sjenokoše i pašišća smažu blagu dovoljnu krmu, a tim blago oranoj zemlji dovoljan gnoj. I zaista gdje je više blaga, tu se više i spravi, jer je orana zemlja bolje gnojena. Ali ja idem još dalje, pa velim, da stoka meće više i od same pšenice i kukuruza.

P. I tu bi ja rad da opravdate.

O. Evo vam samo jedan primjer. U svem gospodarstvu neima ništa, što meće gospodaru toliko, koliko ovca. Ovca meće *sto* po *sto!* Evo računa. Jedna srednja ovca plaća se blizu po 4 for.: dva puta, što ju ostrižete, dade vam jedan kilogram i pol vune: ako ju dobro nastojite, ojagnji se i po dva puta te dade sedam kilogramah sira. Sad računajte:

Vuna	f.	1.50 nvč.
Janjac (za samu kožicu) .	„	—.80 „
Sir	„	2.— „
	f.	4.30 nvč.

Kako vidite, ja sam to proračunao na debelo, neuzevši u račun ni mesa, ni najdražu prodaju sira, ni gnoja, dapače sam to odbio na račun ono malo hrane, što ovci treba. Oh kad bi svaka obitelj držala samo *šest* ovacah, kolik nebi to bio dobitak za sav narod.

FRANINA I JURINA.

Fr. Zadnji put mi nisi pravo pripovedal onoga pazinskoga dogadjaja...

Ju. Zač?

Fr. Ač da ono tamo nisu storili prašće, nego osaljsko iliti tovarsko družtvo.

Ju. To j' svejedno — blago jedno, blago drugo! —

Fr. Su pak našli onoga človeka, kî se je ono va pazinskoj občini utopil.

Ju. Zač se je utopil?

Fr. Ač da mu je bilo s pameti.

Ju. Pak ča ga nisu mogli čuvat i zvat lekara?

Fr. Ter da su, al uprav lekar, da je rekal, da ga neka razvežu i puste, jer da mu nî niš.

Ju. Pak?

Fr. Pak onda se je ta nesreća pripetila.

Ju. Za to dakle moraju tužni kmeti zmagat lekarom po tisuće fiorini na leto i svakojake druge tase od svega, ča va občini umre, crkne il se ubije!

Fr. Borme od onoga nesrećnika neće mu bit tase, ako se ni našal!

Ako gdje na svietu, to se u našoj Istri cjepkaju i drobê zemljišća na najmanje komadiće. Bit će dakle nadamo se u dobar čas, ako navedemo ovdje iz „Seoskog Gospodara“ sliedeći članak, preporučujući našim kmetom, da ga pročitaju i promozgaju ne jedan nego sto puta.

Susjed Gjuro i Miško.

Gjuro. „Hvaljen Isus! susjede!“

Miško. „Uvjeke budi hvaljen! Šta je nova moj dragi kume? Hvala Bogu, nekako si veselija lica, nije li tako?“

Gjuro. „Jest, doista sam veseliji. Obveselio me list od moga sina, što mi ga posla, pak sam došao da mi ga proštiješ“. —

Miško. „Od vojnika? A odkud ti piše?“

Gjuro. „Od vojnika, ali odkuda mi piše, ne znam, čitaj, pak ćemo znati i čuti što piše. Valjda će bit dobro.“

Miško. Čujmo dakle:

„Dragi otče i mila moja majko!“

Hvaljen Isus! Pozdravljam Vas i ljubim vam ruku dragi roditelji moji! I ja se za zdravlje vaše svaki dan dragomu Bogu molim. Željno čekam čas, da Vas budem mogao opet zagrliti dragi roditelji moji! Hvala Bogu, meni je kod regimente dobro. Zdrav sam, točno vršim službu, poslušan sam, k tomu se vježbam u čitanju i pisanju, mnogo toga vidim, mnogomu se učim, što mi bude danas sutra hasnilo, pak mi zato sada ništa ne fali. Ali dragi Otče! jako me žalosti, što sam čuo od Jankića, komu je brat ovih danah pisao, da ćete se na skoro dieliti. Ja proti samoj dielitbi nisam, kad se baš hoćete dieliti, ta grunt (zemlja oraća) je dosta velik, da se na troje podieli, moći cemo uz valjano gospodarstvo liepo živjeti, mi i stric, i pokojnoga strica dieca, svaki na svome, ako se pametno podielite. Ali dragi otče! molim Vas i prosim, ako hoćete sebi dobra i svojoj djeci, nemojite komadati oranice ni livade. Neka komadi ostanu kako su sada skupa, pak uzmite vi u dielitbi bud ovaj ili onaj komad cieli kako je, makar bio koji komad lošiji od drugoga radje i takov uzmite, nego da se komadi ciepaju. Zemlje u jednom komadu ćemo lako popraviti i poslje lakše obdjelavati nego da su nam raztresene koje kuda na male komadiće. Koliko košta truda i muke, tuj imati komadić, tamo opet komadić, pak te komadiće obradjivati i nadzirati, da ne bude kvara, (škode). Ja sam putem, i ovuda mnogo vidio, kako se dadu zemljišta u velikom komadu liepo obradjivati. Zato nastoje seljaci ovuda raztresene komadiće zamjenbom (promjenom) pribirati i sastavljati u veće komade, da im bude obdjelavanje lakše. Prosim Vas trsite se takodjer, da si kućiste liepo podielite, da dobijemo, kako i zakon propisuje dovoljan prostor za dvorište i vrt. Koliko valja seljaku vrt i liep voćnjak to ja ovdje najbolje vidim. Kada kući dodjem na dopust, ja ću Vam sam urediti vrt i voćnjak, da ga bude milota gledati, pak ću vam pokazati koliko sam se naučio, i pod puškom moći se mnogo i čemu drugomu naučiti, samo tko ima oči. Bena ostane svagdje bena, niti što čuje niti vidi.

Pozdravite strica i bratiće, i njima dajte pročitati pismo. Dielite se u miru bez svadje i grieha, da se dragomu Bogu nezamjerite, i da nebudete imali velikoga troška. Pozdravite i kuma Miška, i njegov savjet (svjet) slušajte, on je dobra duša i svakoga rado pomaže savjetom i činom. Cjelivajući Vas i milu majku svoju ostajem Vaš

u Insbruku u Tirolskoj 25. Svibnja 1875

zahvalni sin
Joso Nabrdić, kaprol.

„Sad si čuo kume! baš pošten sin, dobro i liepo piše, možeš bome veseo biti, što imaš takva pametna sina“.

Gjuro. „Hvala Bogu!“ Ah blagoslovio ga dragi Bog (tare si suzu), baš mi je prava moja radost i utjeha, samo da mi se zdrav naskoro kući vrati. Što ti veliš kume! na taj list, i što mi piše o dielitbi? Meni se to nevidi da je dobro. Ja mislim, da čim budem imao više komadah, tim ću imat više prava; na sve krajeve imati ću više kud, pasti. Zato sam mislio svaki komad našega zemljišća na troje podieliti. Svagdje imademo u komadu nešto više od 3 rali, mekota nije baš nigdje posve loša, srednja je, pak će mene s djecom svagdje zapasti po jedno jutro.

Miško. „Velim ti po duši moj kume! hoćeš li vlastita svoga dobra i svoje djece a ti čini, kako te sin prosi. Nema veće nesreće po seljaka, nogo drobiti i cjepkati zemlju. Imaj tuj, imaj tamo slog (libu), a na pol ure daljine imaj opeta jedan slog, kako će to siromah čovjek obraditi, naviastito koji nema volovah? A kolika je danguba ići sad tamo, sad ovamo? A tužno je pravo imati tu i tamo, a nigdje ne moći ni krave napasti. Imat ćeš mnogo medjašah, pak toliko prilikah svadjati se sad radi kvara, sad radi prioravanja i izganjanja blaga, i Bog dragi ma koliko ne svakakvih neprilikak. Tomu ćeš se svemu ugnuti, budeš li imao zemljišća u jednom ili dva komada.“

Gjuro. „Da nije dobro cjepkati zemljišća, nebi svi tako radili?“

Miško. „To je slab razlog. Svi ne komadaju svoja zemlišća, ali većina žalibože tako čini. Ali ti ljudi nisu došli do spoznanja svoje hasne. Spoznat će i oni danas sutra da su falili, ali bit će kasno, i onda će htieti svoja zemljišća sastavljati, ali velikim troškom. Pametan čovjek ne smie se nikad sliepo povadjati za drugimi bez razloga, samo zato što nešto rădi većina ljudi. Treba prije svega prosuditij da li je ono i dobro što drugi rade, i prosuditi nebi li se ono, što drugi čine, još bolje i pametnije dalo uraditi"

Doista moj dragi kume! jedna od najvećih zapriekah gospodarstvu na selu jesu razkomadana zemljišća na komadiće izpod pol rali, dapače često na nekoliko slogovah (lihah). Na takvih komadićih nije moguće da si seljak predjela samo svagdanji kruh, pa šutim o druglh potrebah, o napredku pako u poljarstvu ne može ni govora kakva biti. Uz takve okolnosti gospodarstva morati će u njekih predjelih kuda je pučanstvo brojnije, a posjed mu manji, svake godine boriti se s pomanjkanjem hrane i novca, u maje sgodnih godinah stradani će posve i ginuti, tim većma što si naš seljak s pomanikanja obrtnosti ne ima nigdje prilike što zaslužiti, navlastito zimi! A tko će svake godine stradajućim htieti i moći eomagati! tko ih uzdržavati? Toga nemože činiti ni sáma država. Ne preostaje drugo, nego da se za shodna sredstva u tom poslk pobrinemo i da ozbiljno o tom razmišljamo, bi se toj nevolji suprotstati muglo i jer će imače u takovih okolnostih naš puk sve beš svoje krivnje s puke neukosti osiromašitij ako ne posve propasti. Tomu se da doskočiti ponesto time, da se zemljišća nekomagaju.„

Gjuro. „Kume! dirnuo si me u srdce Zbilja je tako sve, kako kazuješ. Slieditl ću tvoj naputak i izpuniti želju sinovljevu. Ja sam i onako star, kratak je život! nebih rad va mi djeca po smrti prokljinju kosti u grobu! Vidim, bit će nam lakše gospodarstvo, laglji život, kako veliš. S Bogem! da se u zdravlju opet sastali!"

Miško. „S Bogom!"

Neukû Nauka.

Kako se množi hren?

Neki glasoviti vrtljar preporučuje sliedeće: Ako želiš da ti se hren plodi i uz to da ga što više dobiješ, onda ga treba saditi u mršavu zemlju, ili bar da je (zemlja) sreduje ruke, to će-velihren biti bolji i ploda će više donjeti t. j. dati.

Kad je najbolje jame za voćke kopati?

Svaki napredan voćar gleda, da čim prije (dakako ako vrieme dopusti) jamu izkopa za sadjenje naših voćakah.

Veoma će svaki voćar dobro učiniti, ako takovu prije zime izkopa; jer će zima (jamu) savsim učiniti prikladnom za sadjenje naših voćakah.

O valjanosti takovih jamah mogu i ja sâm iz dosta prilična izkustva svim napredním voćarom što toplije preporučiti.

N. Vežić, gosp. činovnik.

Različite viesti.

* **Imenovanje.** Nj. Vel. Cesar imenovao je g. Mariana Dra. Derenčina načelnikom pravosudja kod hrvatske vlade. Mi se tomu imenovanju od srdca radujemo, jer je g. Derenčin čovjek učen i koji ljubi svoj narod.

* **Pomilovanja.** Nj Velič. Cesar udostojao se je oprostiti ostalak kazni 182 tamničarom raznih c. k. kaznionicah i to: 11 tamničarom kaznione u Pragu, 4 u Karthausu, 18 u Mürau, 13 u Wisniez, 12 u Steinu, 10 u Garstenu, 14 u. Šubenu, 1 u Göllersdorfu, 20 u Lavovu (S. Brigida), 2 u Gradiški, 25 u Kopru, 3 u Gradcu, 13 u Repgu, 10 u Walluchisch-Meseritsch, 12 u Neudorfu, 13 u Lavovu (S. Madalena) 1 u Lankovicu.

* **Sabori** tršćanski, istarski i goričko-gradiški sazvani su na 1. ožujka.

* **Austrija i Rusija,** vele da su se rporazumile glede Bosne i Hercegovine, pak da će se prije mjesec danah sakupiti u Dalmaciji austrijsko i rusko ratno brodovlje sa mnogom pjesačkom vojskom.

* **Iz Riecke** čitamo čudnovatu viest, da magjarska naime vlada kani tamo otvoriti mužku i žensku pučku školu u magjarskom jeziku. Mi neznamo, kako će brajdarska i gumilarska riečka djeca gutati magjarski *njok* i *njoknjak*, ali znamo, da su svi europejski pravi odgojitelji o odgojivanju djece u tudjem jeziku rekli već odkada svoju zadnju rieč, naime da je to ludost nad sve ludosti!

* **Na pitanje:** da li se stare dosadanje mjere iliti vage prenarediti mogu u nove, odgovaramo. Stare mjere iliti vage (balanče, stodire) ostanu dobre isto i za novu mjeru, samo ako im se utezi iliti bati (pezi) promiene. To se pako dostiguti može, ne samo ako se novi bati (pezi) kupe, nego jošte manjim troškom, ako se stari utezi iliti bati izruče kovaču, da je prekuje i prenaredi *funte* u *kilograme.*

* **Edinost.** Pod tim imenom izlazi od nove godine ovdje u Trstu slovenski list kao glasilo naše braće Slovenacah u Trstu i Okolici. Izlazi dva puta na mjesec, a iz praktična mu se sadržaja vidi, da će puku mnogo koristiti.

* **Nedajte djeci do oružja.** Ovih danah nahodeći se ovdje blizu grada, dva djeteta u nekom vrtu, jedan od njih spruži nehoteć pušku i zadiene svoga druga u koljeno tako, da se je bojati, da će nogu izgubiti!

* **Junakinja med ustaši.** Med hercegovačkimi ustaškimi četami vojuje sada za oslobodjenje Kršćanah mlada i vele bogata holandkinja, gospodjica Merkusova. Kao bogoljubna kršćanka, pred malo godinah podigne u Jerusolimu liepu kapelu, za koju je potrošila 300,000 fr. i još uvjek sama za nju skrbi. Pišu, da je jako darežljiva, te da je već dosele više tisućah forinti podjelila ubogim Hercegovcem. Bit će joj blizu 28 godinah, vele je srčna i kadra podnjeti glad, žedju, zlo vrieme i svaki trud, kao pojedini junak. Na mjesto svojih gospodskih čižmicah, obuje narodne opanke, kojimi skače od hruste do hruste kao srna. Odlučila je čestito vojevati med ustaši i nepoložiti sablje ni handžara, dok bude i jednog Turčina u Hercegovini.

* **Središnji odbor** u Zagrebu, videć sve to veće potrebe naše pribjegle braće, poziva opet narod da im bude na pomoć. Nagovarajući na to vrle hrvatske domorodkinje, veli med ostalimi: „Bit će vam ne samo cieli narod blagodaran, nego osvjetlati ćete si obraz, i steći slavno ime pred cielom Evropom, kako si to vaše i naše majke jur toliko putah pravedno stekoše, kadgod se radilo o podpori i milostinji ma u koju svrhu čovječnosti."— Bratjo, na muke i patnje naše tužne bratje vas se je sviet ganuo, nemojmo dakle prestati ni mi pružiti jim milostnicu ruku.

Promjene u Tršćansko-Koparskoj Biskupiji.

Bjehu imenovani: m. č. g. Kosec Franjo, župnik klanski, župnikom u Truškah; č. g. Rebolj Matej, župnički pomoćnik u Lovranu, upraviteljem župe klanske; č. g. Sila Jakov, župnički pomoćnik u Vrdelju kov Trsta, Katehetom c. k. učiteljske Pripravnice u Kopru. Preminuše u Gospodinu: č. g. Pop Tomaž Soklić, svećenik u miru u 60. godini života; č. g. Pop Mikula Burlin iz Kopra, kapelan u Milah u 29. godini svoje dobe.

Dopisnica Uredničtva.

P. n. g. Jakovčiću Porto Said, primili i željeno Vam odpravili; J. Jskri Nagy Szalonta, primili for. 6 od Vas namjenjenih za odpošiljanje našege Lista tolikim kmeton. Ele nasliedovali Vaš izgled svi prbvi rodoljubi!

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Januara 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cekini)	—	5.38	5.40	5.41	5.40	5.40	5.41	—	5.40	5.41	5.41½	5.42	5.41	5.41	—	—
Napoleoni	—	9.16	9.19	9.19	9.18	9.18	9.18	—	9.18	9.18	9.18½	9.20	9.20	9.20	—	—
Lire Inglese	—	11.47	—	—	11.50	—	11.49	—	11.50	11.50	11.50	—	11.50	11.50	—	—
Srebro prid (aggio)	—	104.85	105.—	105.25	105.—	105.15	105.—	—	104.75	104.75	104.85	105.—	104 85	104.85	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

Godina VII. **U Trstu 16. Februara 1876.** **Broj 4.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. veljače 1875.

Carevinsko će se vieće za koj dan opet razići. Med ministarstvom i tako zvanom slobodnjačkom strankom vlada razdor. To je velika nesreća za svu ovu polovicu carstva, gdje bi i vlada i zastupnici morali biti što složniji, da se mogu što uspješnije oprieti složnoj Ugarskoj. Stranka prava je i ovaj put pokazala, da joj blagostanje Austrije leži u prvom redu na srdcu, jer i ona podupire ministarstvo proti prekomiernim zahtjevom magjarskim. Dogovori s Ugarskom će se ovo sad u Beču opet započeti. Mi predvidjamo, da će Magjari i ovaj put ostati s debljim krajem u rukama.

Andrássyevo pismo o polakšicah u Carigrad bilo je primito od turske vlade dosta pokorno. To se pismo hvali sa svih stranah radi svoje izvrstnosti, ali opet i opet nitko nevjeruje, da će što koristiti ni Kršćanom da im bude laglje, ni Turkom da se podrže još za koje vrieme. Dapače tamo na proljetje valja se svačemu nadati, ako je istina i polovica onoga, što se sve prorokuje, kad jednom sunce ogrije krvlju napojenu bosansku i hercegovačku zemlju. Po sudu mnogih rat se neda mimoići, i to velik, samo se još nezna, tko će ga voditi ni proti komu. A dotle Slaveni uvjek jednu te jednu, da se oni već neće dati živi uprieći u turski jaram. I u ovo petnaest danah, ako nisu baš napredovali mnogo, nisu ni nazadovali. Petko Pavlović, sadašnji hercegovački vojvoda, uživa najbolje povjerenje svojih junačkih četah. U Srbiji će se opet ministarstvo promieniti, jer narod hoće rat pa rat, zato da se Srbija u veliko oruža. Ono nije istina, da je Milan htio, da pobjegne iz Biograda. Na Cetinju kod kneza Nikole da je bio nekak turski poslanik, pa nudio Crnoj Gori i ovo i ono, ako Turskoj pomogne umiriti Hercegovinu. Ali je knez dakako odbio sa odurnošću od sebe te griešne ponude i bezsramne napasti.

Turci da su u Carigradu tako uzkipili, da očito priete Kršćanom, da će sve poklati. Dapače da se i odkrilo, da su pod neke kršćanske kuće kradomice prah nanašali, da je u zrak dignu. Još bi mogli doživlti strašnu tursku bunu u samom Carigradi i proti svojoj vladi i proti Kršćanom. I na samoj su našoj granici tako pobjesnili, da toliko da nisu udarili na grad Kostajnicu, u hrvatskoj Granici. A na jednom su mjestu i prešli na našu stran, te zapalili i porobili selo Dobretin. To se dakle pomalo sprema ono, što smo rekli i što će najposlje biti, raime rat.

Staresinski izbori u Franceskoj bjehu obavljeni u prilog republikancem, samo što su ti republikanci razdieljeni na umjerene i prepapete. Umjerenih je više. Napoleonovci propali. Bismark neprestano tvrdi, da se nemari dogovarati s Papom radi mira crkve i države, al opet nekoji vele, da je njemački kardinal Hohenlohe odputovao u Rim poslan od Bismarka baš u to ime. Kardinal i poznanjski nadbiskup, grof Ledobovski, jest dokončao svoje tamnovanje, pak se sad i on nalazi u Rimu. Iz ostaloga svieta ništa nova, nego još to, da se u Filadelfiji u Americi čine velike priprave za svjetsku izložbu, što se ima tamo otvoriti nastankom dojdućega mjeseca svibnja.

Iz bečkoga carevinskoga vieća.

Kao što je čitateljem „Naše Sloge“ već pozuato, naš zastupnik na carevinskom vieću u Beču, g. Dr. Vitezić, na 23. Aprila 1874 bio je upravio na g. Ministra trgovine sliedeći upit: „1. Je li poznato preuzvišenosti Vašoj, da nisu još uvedene pod 12. i 13. poštarskim br. izkaza ugovorene vožnje za parobrodarstvenim podzetnim družtvom austro-ugarskoga Lloyda izmedju Rieke, Krka i Zadra i natrag, i izmedju Rieke i Velikoga-Lošinja i natrag!

„2. Smiera li se starati preuzvišenost Vaša, da se napomenute vožnje uvedu čim prije, i to još tekuće godine?“

Na taj je upit odgovorio u ime vlade g. Ministar Chlumecky dne 1. Februara ove godine ovako: „Istina je, da je uvedjenju Lloydovih vožnjah izmedju Krk-Zadra i izmedju Rieke i Velikoga Lošinja zaostalo uz znanje i dovoljenje vlade, i to zato, što je vlada, na temelju pogodbe, što ju je utanačila sa parobrodarstvenim družtvom austro-ugarskoga Lloyda dne 18. Novembra 1871. preinačenje pogodbenih vožnjah na želju primorskih stanovnikah, obzirom na sveobću korist, na taj način učinila, da se produži vožnja izmedju Rieke, Lošinja i Zadra sve do Kotora, gdje one dvie vožnje, spomenute od upitnika, nisu bile uvedene, jer su samo lokalnoga interesa. Ali tom naredbom nije imalo parobrodarstveno poduzetje austro-ugarskoga Lloyda nikakva posebnoga dobitka, kao misle gospoda interpelanti, pošto ovo družtvo prevali 7,000 pomorskih miljah više, nego je ono obvezano učiniti uz pogodjenu nagradu od 1,700,000 f. U ostalom imam spomenuti, da ću prvom prigodom obzir imati, da zadovoljim i željam Krčke i Lošinjske občine tim, da Lloydovi parobrodi taknu spomenuta mjesta.“

Dopisi.

Iz Žminjšćine.

Molim vas, Gosp. uredniče, izvolite uvrstiti u vaš cienjeni i mnogo zaslužni list „Našu Slogu“, na obznanu sliedeće izvješće iz Žminjšćine, koje će, kako se nadam, ugoditi svakomu rodoljubu, a šarenjaka turnuti u zapećak, gdje će pokunjen morat priznati, da se hrvatski narod u Istri nepiše u prodance i izdajnike, nego da premda zapušćen ćuti u svojem srdcu potrebu prosvete u narodnom duhu, pa da mu nije, kao možebit gospoda u Poreču misle, kucnuo sat smrti. Sviestan svoje narodnosti, ljubavju, slogom i snagom, zakonitim će putem doći do svojih pravah i zauzeti mjesto, koje ga ide u javnih poslovih, a šarenjaku će odzvoniti, i neće se moć više s njim titrati po svojoj volji. Ovdašnji odvažni kmeti, nemogavši više pregarati težkih udaracah na njihovo vremenito i duševno blagostanje, a znajući, da nisu niema živina nego razumna stvorenja božja, sposobna za izobrazenje i prosvietu, počnu se gibati, micati i kretati, i nastanu željeti i zahtievati, da im se detca odgajaju i prosvjetljaju u materinskom jeziku. Uvaživši ovo kretanje i ovu želju i uvidivši, kako je svim omilila „Naša Sloga“, koja se čita rado u svakom selu, i kako su mnogi predbrojeni na družtvo sv. Jeronima u Zagrebu, kojeg se knjige ovdje mnogo čitaju zaključi ovo sadašnje občinsko zastupstvo u svojoj sjednici dana 29. Oktobra 1874, da se njihova hrvatska djetca imadu unapred podučavati u školi ne u talijanskom, nego u svojem materinskom jeziku, i taj se zaključak imadjaše podastreti c. k. kotarskomu školskomu vieću u Pazinu na obznanu. Proti ovomu naravnomu, razboritnomu i zakonitomu zaključku digne se strašan odpor od strane nekojih izrodicah, ali taj bude na prosvjed (protest) občinskih zastupnikah podnešen dne 21. Novembra o. g., razpršen od c. k. zemaljskoga vieća u Trstu odlukom dana 3. Julija 1875. broj 360, koja naredjuje, da se unapredak u pučkoj žminjskoj školi djetca hrvatska imadu kroz 3 sata na tjedan hrvatski podučavati. Baš nešto, a ne ništal Neznam što sudi o toj naredbi onaj pazinski gospodin, koji bijaše svojim dopisom dana 24. Sept. 1874. br. 339 objavio „Gli scritti in slavo non verrebbero dal consiglio medesimo presi nel benchè minimo riflesso“, to jest, „c. k. školsko vieće u Pazinu neće na slavenska pisma nikakvog obzira imati“, jer bi tako zaključeno u c. k. školskom vieću u Pazinu na 7. Septembra 1874. Ovaj pristrani zaključak ubode do živa visoko c. k. zemaljsko vieće u Trstu, te ga je svojom odlukom od dne 5. Novembra 1874. broj 1286 zavrglo naredivši mu da ga opozove, što i učini svojim odpisom dana 10. Aprila 1875. broj 123. Na taj dakle način spomenuti dopis od dana 24. Septembra 1874. broj 339 doživi svoj podpuni fiasko!

Naredba pak uvedenja jezika u ovdašnju pučku školu bijaše prošašte godine mrtvo slovo, ali evo hvala i čast visokomu c. k. namjestničtvu u Trstu, počeo je ove godine g. učitelj našu djetcu podučavati hrvatski, i to takvim uspjehom, da je škola puna puncata školanah, koji ju revno i marljivo polaze, željni izobraziti se u svojem materinskom hrvatskom jeziku, dočim prošlih godinah

dosadjivajućim učiti se i mučiti nepoznatim jezikom, bijaše prazna. Čast budi i g. učitelju, koji imajući obzir na živu potrebu i zahtievanje ovih kmetah, mudro nastoji, da njihovoj želji zadovolji; njegov će trud biti sjegurno okrunjen obilnim plodom, pa će tim zaslužiti ugled i poštovanje svakoga rodoljuba. Čast budi i roditeljem, koji mrljivim pošiljanjem djetce u učionu, staraju se za njihovo izobraženje i prosvetljenje. Čast budi i zastupnikom, koji uzprkos ružnih i gadnih porugah napreduju boriti se za pravu prosvjetu i odgojenje ove mladeži u narodnom duhu. O kad bi se i drugi komuni u ovi ugledali! Neću da vam zamučim ni ovo što sliedi. U vieću dana 28. Oktobra 1875. ovdašnje občinsko zastupstvo izabralo je gosp. Mateja Perića i Mateja Peteha, poštene narodnjake, članima ovdašnjega novoga školskoga vieća. Usljed neke naredbe c. k. kotarskoga školskoga vieća u Pazinu bi javljeno, da na 17. p. siečnja ovo školsko vieće ima viećati, a u vieću da imadu stari a ne novo izabrani članovi učestvovati, čim novo školsko vieće nije još u život stupilo. Čuvši to občinski zastupnici, odmah upraviše svoj pismeni prosvjed na gosp. podestata, proti ovomu postupanju, i mu javiše, da će oni svaki zaključak školskoga vieća, tičući se občine odbaciti, kad na vieće nebi bili pozvani novoizabrani članovi. Nu dne 9. tek. mj. dospie ovamo c. k. kómisar s Pazina, u čije ruke novo izabrano školsko vieće preda obećanje vjernosti i pravičnosti i tim stupi u svoj novi život.

Iz Paziníšćine.

Pripovieda se o nekakvoj velikoj ptici, noj (struc) zvanoj, što živi u istočnih stranah, da zatuče, kad ju lovci gone, glavu u piesak, da se tobože od njih sakrije, jer da misli, kad ona nikoga, da i nje nitko nevidi. Toj ptici kao da spodabljaju i naša gospoda, naime u svojem držanju i postupanju naprama nam. Kad se nas tiče, i oni zatuku nekamo glavu, pa tako rade i govore, kao da nas i neima u Istri.

Tako sam ono čitao prošlih danah u „Osservatore Triestino", da je naša Junta pisala tršćanskoj gledc koparskoga Učiteljišta, pa se tu predlagalo i ovo i ono, a o Hrvatih, o hrvatskom jeziku i o hrvatskih učiteljih u Istri ni spomena. Misle li ta gospoda, da nas već u Istri baš neima, jer su oni blagoizvolili zažmati, da nas nevide? Il misle, da će nepravda, koja nam se čini, dovjeka trajati, pak da se hrvaski jezik neće već nikad vratiti u one istranske pučke škole, iz kojih ga je njihova stranka protjerala, potlačivši svaki zakon naravski i pedagogijski? Mi o tom drugačije sudimo pa kako smo Hrvati, tako zadajemo tvrdu rieč našoj gospodi, da se ta stvar mora i hoće promieniti, makar u skrajnoj nevolji morali i mi potegnuti za onom našom braćom na Krasu, koja se još sjećaju, da su nekada bili sdruženi s Ljubljanom. Neka znaju naša gospoda, da su vjera i narodnost dvie svetinje, radi kojih će čovjek pretrgati i pregoriti svaki drugi i najčvršći vez, da jih spasi kad su u opasnosti. Čovjek nije rodjen, da komu robuje, nego da bude slobodan, to jest, jednak medju jednakimi, pa gdje toga neima, tu neima ni razloga, da se muči za tudji napredak i za tudju čast i slavu.

Čitao sam nadalje u njemačkih i talijanskih novinah, domaćih i stranjskih, da se doli prieko mora opet napinje neka stranka, da u nekojem slučaju okrnji austrijsku carevinu, te pridruži mladoj talijanskoj kraljevini sve one pokrajine, gdje se govori i talijanski jezik, akoprem su Talijani uz Niemce u Austriji baš gospodujući narod, pak se nemaju na šta tužiti. Ta prekomorska gospoda najbrže neznaju, na kakva bi vraga najgrajsala od Gorice na Soči pa do Budve u Dalmaciji, kad bi htjela ozbiljno izvesti taj svoj plan. Onda stopram bi doznala, kakav još i kolik narod osim Talijanah živi i hoće da poživi u svem ovom dugom Primorju, gdje je dosta mjesta za Talijane i Slavene, dokle u miru božjem jedan drugomu štuju pravice i poštuju narodnost. I baš to je ono, što mi iz svega srca želimo radi sreće i blagostanja i nas Slavenah i naših supokrajinacah, Talijanah, koji nas mogu dakako donekle prežmiriti, ali sa zemlje odpuhnuti nikako.

Imenik družtvenikah

BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Prečastni gospodin opat, arhidjakon, kanonik i predsjednik družtva sv. Jeronima, Tomo Gajdek, sakupio je prigodom glavne skupštine družtva sv. Jeronima držane dne 27. siečnja t. g. za „Bratovštinu Hrvatskih ljudih u Istri" od dole naznačenih skupšćinarah sliedeće iznose i to: Belas Pavao, župnik 2 for., Pliverić Ivan, prebendar 1 for., Dr. Kržan Antun, profesor bogoslovja 1 for. Dr. Iveković Franjo, profesor bogoslovja 2 for. Dr. Koharić Ivan profesor blagoslovja 1 for., Herceg Karlo, podarhidjakon i župnik 2 for., Bučar Petar, župnik 2 for., Bošnjak Ivan, podarhidjakon i [illegible] Dr. Rieger Josip, profesor 5 for., Trnski Ivan, c. k. pukovnik 2 for., Stražimir Ivan, župnik 2 for., Cerovski Ivan, kapelan 1 for., Cerovski Jakob, župnik 2 for., Hankovec Stjepan, zač. kanonik i župnik 1 for., Dr. Štadler Josip, profesor 1 for., Jalšovec, župnik 1 for., Dr. Posilović Gjuro, profesor 2 for., Rašić Dane, savjetnik 1 for. Belas Mirko, župnik 2 for., Stipić Mate ekonom 1 for., Novaković Josip, kateket 1 for., Torbar Josip, ravnatelj realke 1 for., Rubetić Cvjetko, kateket 1 for., Grdić Ambroz, kateket 1 for., svi u Zagrebu. — Orlandini Vinko, dub. pomoć. u Poreču 2 for. u kap. — Nacinović Stjepan u Pazinu nvč. 50. — Lupetina Anton, župnik u Draguću for. 3 u kap. — Linardić Frane, župe uprav. u Sv. Fuski f. 1. — Boban Josip, Profesor u Pazinu for. 2 u kap. — Antun Jelušić u Kastvu u god. prinos 1 for., Franjo Steidle gr. bilježnik u Sisku 1 for. za 1875, 1f or. za 1876 Skender Bobek u Sisku u god. prinos for. 1. — Juraj Bauer prof. u god. prinos for. 1, Ljudevit Slamnik, ravnatelj u god. prinos for. 5, Antun Jagatić, kapelan for. 1, Barčić odvjetnik u god. prinos for. 6, Dr. Ružić for. 1, Dr. Derenčin u god. prinos for. 5, M. Brušić fin. tajnik u god. prinos for. 1, Jure Kost u god. prinos for. 1, Dr. Pilepić, odvjetnik u kap. for. 5, svi na Rieci. — Andrija Sterk, župnik u god. prinos for. 5, Miho Laginja, kapelan u god. for. 1, Viktor Letis, kapetan u god. prinos for. 1, Calochira Franjo u god. prinos for. 1, Mate Skočanić, kapetan u kap. for. 5, svi u Lovranu. — Ladavac Jakov, kapelan u Brseču u god. prinos for. 1. — Ivan pl. Bravnitzer c. k. nadšumar u Klani u god. prinos for. 1. — Franjo Kosec, župnik u Truškah u god. prinos for. 1.— Jakov Lužnik, učitelj u god. prinos for. 1, Henrik Marčelja u god. prinos nvč. 30, Martin Simčić u god. prinos nvč. 30, svi u Klani. — Umelecka Beseda u god. prinos for. 10, Konstantin Tireček u godišnji prinos for. 1, u Pragi. — Josip Ladavac, kmet u god. prinos nvč. 50, Ivan Trost, kmet u god. prinos nvč. 60, Ivan Kaseti, postolar u god. 30, svi u st. Pazinu. — Ivan Ukota, krojač u Pazinu u god. prinos nvč. 30.

Koliko treba hrane jednom govedčetu dnevno?

Sastavio *Nikola Vežić*, gospodarski činovnik.

Mnogi i premnogi pokusi dokazaše, da se može govedčetu odmjeriti potrebita hrana dnevno, i to polag njegove žive, to jest tjelesne težine, naime:

Ako želiš, da ti govedče samo živari, a netražiš od njega nikakva dobitka niti na mesu, niti na mlieku itd., onda je dosta, ako se uzme *jedna šestdesetina* ($^1/_{60}$) njegove tjelesne težine.

Uzmimo n. p. kravu, koja je 700 ℔ težka, treba dakle na dan $70 : {}^1/_3 = 11^2/_3$ ℔, dakle recimo 12 funta dobra siena ili ma koje ine (druge) krme, kojom se može sienska vriednost zamjeniti.[1]) (Ja se ovdje držim stare mjere, jer metrička mjera nije još svakomu poznata.) Ovakovu hranu prozvaše umni gospodari *hranom za uzdržanje iliti hranom životnom.*

Zatim onaj gospodar (poljodjelac), koji želi od svoga govedčeta dobiti nekakvu korist budi teglenjem, budi mesom, budi višom količinom mlieka itd., tada treba takovom govedčetu $^2/_{60}$ ili *jednu tridesetinu* ($^1/_{30}$) životne težiue dati u sienu ili u inoj krmi — dakako sa istom vriednošću.

Po ovom naputku — kao što rekoh — dobila bi na dan gori navedena krava $70 : 3 = 23^1/_3$ ℔, dakle recimo za lahkši račun 24 ℔ dobrog siena. Ovakova se krma zove: *krma za korist iliti užitna krma.*

Dalje onomu govedčetu, koje želimo utoviti (potlstiti), moramo još jednu šestdesetinu iliti *dvadesetinu* dakle ($^3/_{60} = {}^1/_{20}$) žive težine govedčetu ka hrani pridodati.

Polag ovoga, što rekoh, dobit će ista krava $70 : 2 = 35$ ℔ u vriednosti siena.[2])

---

[1]) Da se štovani čitatelju „Naše Sloge" bolje razumieš, ovo ti primjera, naime: Uzmi n. p.

siena	4 ℔,	što je vriednost u sienu	4	℔
slame	8 „	„ „	4	„
krumpira	8 „	„ „	4	„
		Ovaj ukupni sbroj čini u vriednosti siena	12	℔

Ovo što gori napomenuh vriedi samo za one gospodare, koji svoje krave nehrane samo sienom i slamom, nego krumpirom i drugimi gomoljačami. —

Evo pak Vam *vriedni poljodjelci*, koji hranite svoje krave sa sienom i slamom ovaj primjer, naime:

siena	4 ℔,	što je vriednost u sienu	4	℔
slame	16 „	„ „	8	„
		ukupno	12	℔

Opazka: Sieno i slamu najbolje je davati kravam ili inom (drugom) govedčetu izsječenu, jer se jedno sa drugim dade lahkše pomiešati — a tim više, što ovako radeć mnogo krme (hrane) uštediš.

Ovo što rekoh preporučujem što toplije našim vriednim poljodielcem — a tim više, što su već sada mnogi naši poljodielci u sbiljnoj nevolji poradi krme.

[2]) Vriednost siena: razumieva se dobro livadno sieno, a sve što se mjesto siena podaje, mora se uzporediti sa sienskom vriednošću.

Glasoviti i iskusni gospodari *Patzig* i Dr. *Tschude* uzporedišе razne vrsti krme prema 100 ℔ dobra siena tolikoga ima u:

Zbog toga će se ova krma nazvati *gojna krma* (hrana).

Valja još i to na um uzeti, da govedče, koje tegli t. j. vozi, traži veću količinu hrane nego ono, koje stoji iliti leži u staji (štali).

Pribić koncem mjeseca siečnja 1876.

FRANINA I JURINA.

Fr. Jurino, ča je novoga?
Ju. Da sam nekidan videl prve letošnje krabulje iliti maškare.
Fr. Kadi?
Ju. Va nekom mestancu srednje Istre.
Fr. Koliko jih je bilo?
Ju. Jedna jedina, al valja za deset drugih.
Fr. Zač?
Ju. Ač to ti je bil licem jedan naš glavarski namestnik.
Fr. Kako je bil spravljen?
Ju. Na talijansku.
Fr. To je valjda storil, da se naruga Šarenjakom?
Ju. Aj da nî, nego baš da im ugodi, jer promisli, dosad da je pisal svoje slavensko ime po našu, a kad je postal glavarskim namestnikom, da ga je počel pisat po talijansku.
Fr. Aha, — takovih krabuljaši je puna Istra!
Ju. Zato jih valja iztrebit.
Fr. Kako?
Ju. Zatulit jim u vreme izbora na uho onu talijansku: *Ti conosco maschera! — poznam te krabuljo!*

Neukû Nauka.

Kako ćemo se osvjedočiti je li vino umjetno napravljeno.

Današnji dan mnogo se s vinom trguje, jer ga željeznice i parobrodi razvažaju, pa ima trgovacah, koji umjetna vina pripravljaju. Vriedno je znati, kako se možemo osvjedočiti o kakvoći vina. Ulij u staklenku s tankim grlom vina i to da bude puna. Otvor začepi palcem i sada metni staklenku u sriedinu po prilici vodom napunjenoga lagva (barilca). Pusti sada otvorenu staklenku u nutri jedno 10 minutah. Ako je vino umjetno pripravljeno, voda će izvući svaku smies: cukar, château, lasitte ili chambertin a ostatak se pretvori u ocat. Za 10 minutah pazljivo začepi opet staklenku, izvadi ju iz vode i pokušaj vino. Jezik će ti odmah kazati istinu, makar ne bio poznavalac vina.

Da dobiješ dobre muzare

muzi mlade krave, kad se prvi put otele, dotle, dok koliko mlieka nabrizgaju; jer se je zamietilo, da krave poslje drugoga teljenja tako dugo doje, kao i poslie prvoga. Ako n. p. mladu kravu, koja je poslie prvoga teljenja zabredjala, već u petom mjesecu prestaneš muzti, to će ona kod svake buduće bredjosti samo 4 mieseca dojiti i onda će zasušiti. Muzi dakle prvoteiku barem $8^1/_2$ mjeseca, makar i davala vrlo malo mlieka, pa će onda za drugim teletom isto tako dugo dojiti, nego ne propusti ju tada dobro hraniti.

Jaja gusjenicah treba po zimi uništiti.

Znamo, da mraz jajam ne naškodi a kako sada trajna zima nastala, moglo bi i trajno liepo vrieme u proleću potrajati i tako bi se sila božja ove gamadi izleglo. Zato gospodari na posao, ogledavajte grančice i pukotine, uništite prstene i gnjezda gusjenicah.

Zubeno slamo	200 ℔
ječmeno slamo	200 „
repično slamo	200 „
pšenično „	350 „
ražene „	267 „
graškovo i grašično slamo	167 „
lanenih pljevah	127 „
pšenicno i zobeno pljevo	160 „
Otava fino	80-90 „
„ prosle	108 „
Krumpira	200 „
Repe žuto (burak)	325 „
„ obično bielo	450 „
Kukuruza kao zelena krma	300 „
Djetelina velike crljeno, kao zelena krma	350 „
Djeteline veliko crljeno posušeno	90 „
„ luzerna zelene	350 „
„ „ košeno u cvietu i posušeno	90 „
Zelja	600 „

Evo ovdje naredah nekoliko primjera, kojimi dajem svakom nadrednom gospodaru (poljodjelcu) priliku, uvjeriti se u kakvoći različitih hranivosti ksmo prema hranivoj vriednosti od 100 ℔ dobrog sieua.

Što je čovjeku činiti, ako se je nahladio.

Većina najtežih i najopasnijih bolestih nastaje s nahlade. Uz najveću pažnju ne može se mnogo puta čovjek ukloniti nahladi, s koje mora u postelju, a iz nje bez pomoći u lies i u grob. Zato dobro je biti na oprezu, a osobito paziti na prvi početak nahlade, jer se tada bolest mnogo laglje i brže svlada nego li kasnije. Da si se opasno nahladio poznaš po tom, što ti čami (srhi) prolaze po čitavom tielu, sva su ti uda (kotrige) umorena kao da si pješke donio dva centa tereta s 5 miljah daljine, a neće ti se ni tvoga najmilijega jela. Čim to sve osjetiš, legni u postelju pa se pokrij, no daj si odmah svariti čaja (tê) od jezička uzmi bazgova cvieta, kojega dobiješ u ljekarni, ako ga doma neimaš, pa si izvari od njega za pol litra čaja i popij ga onako pokrit. K nogama postavi si razvrućenu ciglu, (opuku), koju umotaj u dobrom octu nakvašenu plahtu a u to se upri i gledaj da ovako uprt spavaš. Čaj od jezička je mnogo bolji od bazgovoga, jer ne užeže toliko, pa bi ga zato ljeti morala svaka kuća dati dovoljno nabrati i posušiti. Ovo je savjet staroga izkusnoga muža.

Korun (krumpir) možemo po oštroj zimi odpraviti a da se ne smrzne.

Vreće, u kojih kanimo krumpir poslati, umočimo najprije u vodu, a kad su napunjene, opet ih s vana polijemo. Zima nemože krumpiru nahuditi, jer vreće se smrznu a led nepropušća toplinu krumpira. Isto možemo obložiti vreće sniegem i polijati ih vodom.

Za meso, koje već počme dahnuti iliti vonjati,

raztopi se pol kavske žličice salicilne kiseline i tri četvrta litra vode (a to je nešto više od pol vrča); meso metne se u tu vodu i ostavi u njoj jedan dobar sat. Poslije se izpere i kuha.

Jaja, da se više mjesecih zdrava očuvaju,

metnu se takodjer u tri četvrta litra vode, u kojoj se raztopilo pol kavske žličice salicilne kiseline. U toj vodi stoje jaja dobar četvrt sata; zatim uzmu se van, na zraku se osuše i sprave.

Sirovo maslo, mast i ulje

često put se užgu te postanu žarka iliti žuhka. Posiplju li se pako salicilnom kiselinom, užuvati će se za dugo. To valja i za *djevenice* (kobasice).

Ista voda ostaje više mjeseci pitka,

ako se na 12 polićah vode uzme jedan gram salicilne kiseline, te ako se čep i piljka (spina) omotaju krpom, koja se je napila raztopljene salicilne kiseline.

Lonci za mlieko i viedrice (golice) u koje se muze

krive su često put, da nam se mlieko skvari. Takova se posuda više puta upravo ne dade do kraja, kako valja, očistiti. Izpira li se pako vodom, u kojoj se raztočilo nešto malo salicilne kiseline, ona će bit podpuno čista i zdrava.

Liek od kamenca.

Javlja se, da je najpreči liek od bolesti nazvane oožina (Sand) i kamenac ili kamen, (Steinkrankheit), medica ili medovac od lipovca, to jest od meda što su ga pčele sagradile od lipova cvieta. U tu svrhu se popije na tašte nekoliko čašica ove medice, te će kamenac smrviti i iz tjela iztjerati.

Pučki Prijatelj.

Koje je meso čovjeku najprobavljivije i najtečnije?

	Najtečnije	Najprobavljivije
1	meso od konja	meso od kokošah
2	„ „ vola	„ „ teleta
3	„ „ krave	„ „ vola
4	„ „ kokošah	„ „ krave
5	„ „ bika	„ „ ovna i ovacah
6	„ „ odrasla teleta	„ „ konja
7	„ „ ovna i ovacah	„ „ bika
8	„ „ krmače	„ „ krmače
9	„ „ ribe	„ „ ribe
10	„ „ žabe	„ „ žabe.

Različite viesti.

* **Nov zakon,** koji zapovjeda, da se odsle unapred u promicanju i povišenju u c. k. vojsci drži red, bio je potvrdjen od Nj. Velič Cesara. Samo radi izvanrednih činih i zaslugah Nj. će Velič. moć učini koju iznimku.

* **Liep čin.** Pišu nam iz Brsečа, da su onomadne nekoji Brsečani i Mošćeničani spasili težkom mukon neku ladju, što ju bio on kraj Rieke vjetar prevrnuo i dotierao do istrauske obale, pa 60 f. dara, što su za taj svoj čin dobili od pomorske oblasti, da su poklonili gospodaru spasene ladje, jer da je siromah, a prigodom te nesreće da je izgubio i sina, diete od pet godinah. Liep je to čin, vriedni i hrabri Brsečani i Mošćeničani, i baš vriedi da se zna! Pišu nam nadalje, da je snieg, koje ga je i tamo zimus pala sila božja, pokrečio silu ulikah. Hvala Bogu, dodajemo mi, samo ako nije od velike studeni pozeblo ono, što je ostalo!

* **Ptice pod medjunarodnom zaštitom.** Iz ugovora, što ga je sklopila Austro-Ugarska država s Italijom na zaštitu ptica, koje su gospodarztvu koristne, priobćujemo sliedeće: Vaditi jaja, trgati gnjezda, loviti mlade ptice i prodavati je bezuvjetno se pripovieda. Nadalje se zabranjuje: a) loviti ptice po noći, t. j. jedan sat poslie kako sunce zapalo, sat prije nego li izadje b) loviti svake vrsti ptice, kad je zapao snieg; c) loviti ptice pomoćju zrnja u žesti ili kakovoj otrovnoj tekućini umočeno; d) loviti ptice na liepak, na ošice, na mriežе i poklopce itd. Dozvoljava se pako strielati ptice u vrieme od 1. rujna do 15. veljače od 15. rujna do konca veljače loviti je i inimi sredstvi. Prodavati se ptice smiju samo u ovo vrieme. Tko hoće ptice loviti znanosti u pomoć. dobije posebnu dozvolu. Ove ustanove neprotežu se na grabežljive ptice, isto se ne tiču ni onih pticah, radi kojih se lov drzi. Obe države su si još pridržale pravo ustanoviti način, kojim bi se ptice za lov čuvale, a ipak lov na nje se ne zatare. Konačno budu obe vlade nastojale kako bi i ine države isti ugovor sklopile.

* **Strani sud o značaju Crnogoracah.** Već su poznate velike simpatije, koje narod talijanski pokazuje našemu narodu i ustanku njegovu u Hercegovini i Bosni, što smo već nekoliko puta naveli. Genovski „Il Popolo“ ima takodjer jedan dopis, u kojem razjašnjava stanje Turske i položaj ustanka. Govori i o Rauf paši i njegovoj pokvarenoj i slaboj vojsci. Kaže: samo malo više i bolje spreme ustašem naročito topovah pa im se nigdje turski grad zadržati, ni turska vojska obrnuti neće. O Crnoj Gori pripovieda dopisnik sa uzhićenjem: „Stigao sam“, kaže izmedju ostaloga, „u zemlju, gdje je svaki vojnik“. Nemoguće je, ma istina. Kad u Crnojgori učini koji čovjek kakvo zločinstvo, ide senatu, koji sastavljaju dvanaest poštenijeh gradjanah. Ne dokaže li se, da je pravedan, osudjen je na tamnicu (kazne su još: globa i progonstvo). Danas ima preko dvadeset tamničarah. Njima su vrata otvorena bez vojnikah, bez straže. Tamničari se šetaju pred tamnicom na 25 metarah prostora. Ko ima svojih srestvah sam se hrani, ko ništa nema, država ga hrani. Kad je kakva općinska potreba, tamničari ju izvršuju. Najposlije tamničari, osudjeni na 10 i 20 godinah, šilju se izvan granice, da što odnesu ili donesu, pa i same novce. I nikad se nije dogodilo, da tamničar takvom prilikom uteče. Vi jadni državni odvjetnici, vi tužni stražari i ključari, da ste u Crnugoru odredjeni, svisnuli bi ste od neugodna posla, čim nebi imali zabave. Kod Crnogoracah zamjenjuje poštenje paragrafe zakonika. Kod Crnogoraca rieč vriedi koliko milijon lisičina i sve tamnice i stražari, Crnogorac je ratoboran, junak u bitkah, čvrst i snažan, da podnese koju mu drago muku. U doba mira gleda svoje kućne poslove. Pijana nećeš ga nikad vidjeti. O knjazu Nikoli istim načinom govori. Hvali preustrojstva, koja je izveo u svih strukah „po duhu slobode i napredka“ pa veli: „istina je što se kaže: da narodi ljube onoga gospodara, kod kojega najbolje živu, jer Crnagora u petnaest godinah napredovala je u svakoj struci državnoga života“.

* **O smrti i sprovodu** slavnoga vojvode i mučenika Maksima Baćevića, koji dne 20 pr. mjes. pogibe kod Radovan-Ždriela junački se boreć proti kletom Turčinu, pišu iz Dubrovnika od dne 25 istoga Nar. Listu što sliedi.

Prekojučer u jutro otidjoh u Rieku, da vidim tielo slavnog vojvode Maksima Baćevića. Žalostni njegovi vojnici nosjahu ga u Dubrovnik, ali budući ih zatekla noć suproć Batahovini bijahu od slavne udovice Vekarice i nje valjanog sina primljeni ne samo, u svoj dom, nego njim bi i raztvorena kućna crkvica, da zaklone za onu noć ono junačko tielo. I u toj crkvici nadjoh Maksima. Ležaše na mrtvačkom odru, pokriven svojim plaštom, a na plaštu staše unakrst sablja i nožnica. Kod glave gorile mu svieće; dva ustaša s puškom čuvahu stražu, a četiri ustaška oficira stojahu oko odra. Kapetan Bošković, koji me uvede u crkvicu, odkri lice mrtca. Tko nije Maksima vidio, taj se ne može domisliti kako je divno izgledao u onoj svetoj tišini. Mars Omerov, nije mogao inače izgledati. Mladić od 27 godinah, gorostasan, prekrasan, jedar, tu je ležao, al kao da ga kosa smrti ne takne još. Neki božanstveni posmjeh ostao mu na licu, te bi rekao sad da šta slakda snjeva. Na onaj pogled srce mi se razigra, suze mi zamute vid, i zanešen tajnom silom zagrlih ono sveto tielo, poljubih božanstveno ono lice. Oficiri uz to plakahu, najstarijemu ronile su tako neprestance suze niz lice, da ih zaustaviti nije nikako mogao. One časove neću zaboraviti nigda! Čudna li si, domovinska ljubavi!

Maksim vojvoda poginu na šancu turskomu, hrabreći svoju vojsku. Kod njega bijaše Peko Pavlović. Kad ga zrno u prsi pogodi, Maksim vikne: poginuh, Peko!— A Peko njemu: je da si poginuo Maksime? A Maksim posmjehom na ustima prihvati: poginuh brate! Živila slobodna Hercegovina! — I pane mrtav u naručje prijatelja Peka. Onaj posmjeh božanstveni, kojim pozdravi za zadnji put domovinu, osta i na mrtvon tielu junaka i mučenika Maksima Baćevića.

Prekojučer iz Rieke donesoše ga u crkvu pravoslavnu na Boninovu. Tu množtvo čeljadi dodje da ga vidi. Jučer pak na 10 sati, na stotine vrvljaše puk put Boninova da bude na misi i sprovodu neumrlog vojvode. Sprovod svetčani sliedio je do Pločah, odkud, kopnom, tielo bi preneseno put Ercegnovog, da bude ukopano u Banjanima u grobu Baćevićah. U varošu Pilah vijahu se preko sprovoda, koprenom crnom okićene i na pô kopljače podignute trobojnice. Svuda po gradu i po predgradjim bihu priliepjeni osmrtni nadpisi. Kad dospi sv. misa, uputi se sprovod — Za popovima, pred liesom nosio je jedan ustaški vojnik krst, na komu bi upisano ime Maksima, dan smrti, sve okićeno viencom od lovorike. Lies su nosili Baćevićevi vojnici. Na liesu vidjala se kapa pokojniku, sablja i jedan vienac s dugom, širokom, trobojnom vrpcom — Oko liesa koracaše njegovi oficiri. Množtvo vanredno naroda svake ruke došlo u sprovod, tako da ima dosta doba da se što slična u Dubrovniku nije vidjelo. Sprovod prodje kroz cio grad. U varošu Pločah bi mučeničko tielo postavljeno na kola, i od dvanaest vojnikah odpraćena put njegove domovine.

* **I Bulgari**, naša braća, strašno sada trpe od turskoga nasilja. Pošto su oni na medji sa ustaškom zemljom, zadosti je i najmanja sumnja a i svaka izmišliotina, da se tko porobi, utamniči, prebije i skonča. Tako se je onomadne čitalo po Novinah, da su Turci radi straha u Bugarskoj ujeli i pozatvorili il u aziatsko na sjegurnu smrt odveli sve najodličnije tamošnje ljude. Bože mili, oslobodi već jednoč od turskoga jada!

* **O glasovitoj junakinji Markus iz Holande,** koja se nalazi izmedju ustašah, doznajemo, veli Nar. List, — po ustašu M. O. — sliedeće. Netom je stupila ta divna Amazonka u Dalmaciju, odmah je veliku želju pokazala da nauči hrvatsko-srbski jezik, kojim ogromna većina puka izključivo govori. Na Zubcim, u večer pri vatri u logoru, gospodična Markus nebi se s drugim bavila već čitanjem pobožnih knjigah i učenjem našega jezika. Holandkinjka krasna, već se daje razumiti i naški. Čita tako ćirilicu i latinicu, da je uprav divota. Kroz godinu danah mlada junakinja reče vrlom Mići Ljubiaratiću da će moć i pisati „jezikom divnim jugoslavjanskih mučenikah“. — Hrvatske i srbske majke na jugu, otudjene talijanštinom il njemštinom, ugledajte se u junačku Holandkinju!

* **Ukočen čovjek.** Iz Haynaua u Pruskoj pišu novinam, da je ondje neki mladić od 18 godinah pao u nesviestan san, iz koga se tri mjeseca nije probudio. Cielo vrieme nije odklopio očijuh nit se maknuo. Krv u njem kola skoro kao u zdravu čovjeku, a lice mu je takodjer kao u zdrava čovjeka: Svaki dan daju mu nešto mlieka i čorbe, i premda malo mogu unj uliti, nije omršao. Bolestnik neosjeća ništa osim električkoga draženja, kojim se može učiniti da stisne ili potrese kojim udom. S početka bilo mu je tielo tvrdo, od nekoliko vremena počelo je mekšati, al je nesviestnost još uvjek ista.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Februara 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.38	—	5.39½	5.38	5.38	—	5.38	5.37	5.37	5.37	5.37	5 37	—	5.37	5.37	—
Napoleoni	9.19	—	9.19	9.19	9.19½	—	9.20	9.18½	9.18	9.18½	9.18½	9.18½	—	9.19	9.19	—
Lire Inglesko	-	—	—	11.52	11.50	—	11.51	11.51	11.51	11.51	11.51	—	—	11.52	11.52	—
Srebro prid (aggio) . .	104.25	—	104.35	104.50	104.25	—	104.50	104.35	104.35	104.25	104.25	104.—	—	104.—	104.—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *S. Francesco N.° 4, pian*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Marča 1876.** **Broj 5.**

Pogled po svietu.

U Trstu 29. veljače 1875.

Po bečkih viestih danas bi carevinsko vieće imalo dokončati svoje zimušnje poslovanje. Prošlih se danah u njem opet pretresivao i prihvatio nekak zakon o klostrih, ali taj zakon, proti komu su prosvjedovali zajedno svi austrijski biskupi, da neće biti podstrt Nj. Veličanstvu na potvrdu. Viećalo se nadalje o željezničkih poslovih i o trgovačkom ugovoru s kneževinom Rumunjskom. U Českoj su bili, neznamo već po koliki put, opet poslanički izbori, pak su opet i ovaj put nadvladali naša braća Česi. Kad su se onomadne u carevinskom vieću ovjerovljali nekoji češki izbori, poslanik je Hermann stao dokazivati vladajućoj ustavovjernoj stranci, da bi se ipak trebalo pomiriti s kraljevinom Českom, nu ta ga stranka nehtijaše ni slušati, dapače predsjednik je govorniku prekinuo rieč i zabranio mu dalje govoriti. A kad je ovih danah ustavovierni poslanik Schönerer, govoreć o klostrih, očito natuknuo da njegova stranka škilji u Prusku, taj isti predsjednik da mu nije ni prigovorio. Žalostni i prežalostni su to pojavi! Dne 7. ožujka hoće se otvoriti zemaljski sabori.

O istočnom ustanku nemožemo reći sve, što bi htjeli i kako bi htjeli, jer potle je Turska prihvatila Andrássyeve predloge, reć bi, da su se stvari tamo nešto promienile. Ustaši nikako nevjeruju, da bi Turci ikad mogli biti pravedni i čovječni prama Kršćanom, pak neće da pobacaju svoje oružje i da se s Turci mire. A s druge strane čuje, da će naša vlada onim siromašnim Kršćanom, što su prebjegli na našu zemlju, naložiti neka se vrate u svoju postojbinu, jer da jih već ona nemože uzdržavati. Ali mi toga poradi sto i sto uzrokah nemožemo nikako vjerovati, jer bi taj postupak težko uvriedio ne samo svako slavensko u Austriji srdce, nego i obću ćud čovječnosti. Prošlih danah bila su pozvana u Beč dalmatinski namjestnik Rodić i vojni zapovjednik Hrvaske Mollinari, ali se nezna uprav zašto.

U Franceskoj se utvrdjava republika. U Madridu se otvorio španjolski parlamenat, pa bi reći da tamo postaje sve to stalnije i sigurnije Alfonsovo kraljevanje, jer je i Don Karlosu na bojnom polju počela sreća ledja obraćati. Ingleska kraljica Viktorija da će si dati naslov Carice Indijske. Radi kršćanskoga ustanka da se spremaju u Dalmaciju pod Dubrovnik odielak ratnoga brodovlja ingleskoga i franceskoga. Iz toga bi reći, da te dvie države il neviernju Andrássyevu čudotvorstvu, il da se s njim neslažu. Srbija i Crnagora da se neprestano oružaju. Bilo se čulo, da je Turska zaprietila tima dvima kneževinama, da će na nje vojsku dignuti, ako nezabrane svojim državljanom, da nepomažu ustašem, ali se taj glas nije obistinio. Jurjev danak nije daleko, pa da vidimo, što će onda biti.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE JEDANAESTO.

Gdje neima šumah, neima ni poljodjelstva.

P. Raztumačite mi onu rieč: *Gdje neima šumah, neima ni poljodjelstva.*

O. Ta se rieč tumači sama sobom, jer je stvar dokazana, gdje se zataru šume, da se zatare i poljodjelstvo, budući da su šume poljodjelcu neobhodno potrebne.

P. Zašto su mu toli potrebne?

O. Jer da neima šumah, gdje bi poljodjelac uzeo tolik lies, što mu treba kod poljodjelstva?

P. Za što mu treba lies?

O. Čudna pitanja! — A nije li od liesa skoro sve težačko orudje, od toporišta pa do poljodjelskih nastrojah iliti makinah? A čim bi poljodjelac bez šumah krio i podio svoje kuće i svoje staje, od česa djelao svoje bačve, svoje škrinje i ostali kućni namještaj? Čim bi ogradjivao svoje vrte i svoje njive, da jih čuva od blaga? Čim bi kolio tolike sočivnice, na što vezao svoje trsje? Gdje bi mu bilo bez šumah svakidanjsko gorivo, gdje stelja pod blago? Naposljedku, u brdovitih stranah čim bi blago krmio, da neima šume i lišća?

P. Pa da li bi se zbilja bez šumah i zatrlo poljodjelstvo?

O. O tom neima dvojbe, i to radi više uzrokah, a evo samo nekojih, koje može dokučiti i najtuplja glava. Prije svega gdje neima šumah (dreva), neima ni zdravlja, jer po naravskih zakonih šume čiste zrak, srćuć iz njega tako zvani ugljik (karbonij), koji je ubitačan svakomu odihnjućemu organizmu iliti tielu. Čim je dakle manje drieva u kojem kraju, tim je zrak nezdraviji i zadušljiviji. — Nadalje, brda i gore bez šume otvaraju put studenim i silovitim vjetrom koji, podave i opustoše i najljepša polja; a s druge se strane dobro zna, da golinc neprivlače oblaka, pa da su ošišani kraji uvjek suši podvrženi. Što je gdje više šume, to su tu zemlja i zrak vlažniji i za poljodjelstvo prikladniji. — Po brežuljcih jest drievo, koje svojim korenjem drži zemlju, da se nezavali u doline. — Dapače kad se okine s oblaka pljusak iliti silan dažd, tad gdje neima šumah, odnese svu zemlju u podzemne utline iliti šupljine, il pak u more. Na taj se je način izgubio veći diel zemlje u svem ovom našem Primorju. A i o povodnjah bi se u nekojih krajevih manje govorilo, kad bi mnoga sad gola brda bila još šumom obrašćena.

P. A bi se dalo još svemu tomu pomoći?

O. Bi, kad bi već jednoč naš puk ozbiljno odlučio, da će gojiti i čuvati drievo i šume, gdje jih još ima, a s druge strane da će jih zasijati i nasaditi, gdje jih neima. Kad bi odgojio šume, dobio bi natrag i zemlju, jer sav sviet zna, da je nekada zemlja postala većim dielom iz rastlinskoga truleža, pa što je bilo onda, bilo bi i sada. Iz toga se vidi i to, kako ludo rade oni gospodari, koji iz svojih šumah i zemljištah dadu pomesti i pobrati i zadnji list, što jeseni pade s drvlja, jer na taj način otimlju zemlji jedini gnoj, kojim se ona po naravi sama gnoji i umnožava.

P. A šta mislite, kakvo bi se drievo imalo saditi i gojiti, da se što prije dodje do cilja i dobitka?

O. Ima ga nebrojenih vrstih a narav nas sama uči, gdje koje najbolje raste i uzpjeva, gdje ga naime valja sijati il presadjivati. Slušajte. Ako je vaše zemljište *mršavo, suho* i *izgorelo* a vi ga nasadite *nerodom* iliti *bagrenom (robinia)*, *brezom* i *svetim drievom* (*ailanto*); ako je pak *vlažno* i *mrzlo*, onda sijajte i sadite *johu* iliti *jalšu*, *grabar*, *topol*, *janju*, *jablan* i *jasiku*; ako vam je nasuprot zemljište *kamenito* i nakićeno *stienjem*, a vi sijajte i sadite svakojake vrsti *jelu* (*jelvu*) i *gorski bor*; ako je naposljedku vaše zemljište *duboko*, *vapnenasto*, *ilovato*, ili koje druge vrsti, eno vam *hrasta* iliti *duba*, *jasena* iliti *jesena*, *bukve* i *kestena* iliti *kostanja*, koji će na takvu zemljištu liepa uzpjevati. Nego još nešto! Bog nam jih je stvorio za svakakve krajeve mrzle, studene i prestudene. U prvih uspjevah *kostanj*, *jalša*, *topol*, *bagrenu*; u drugih *hrast*, *grabar*, *bor*, *jasen*; u trećih naposljedku bukva, jela svake vrsti i breza. Kamo veće i ljepše koristi? Neka dakle svaki u svojem kraju pazi, kakvo drievo i na kakvoj zemlji najradje i najljepše raste, pa ga neka sije, sadi i množi. Tu netreba zaboraviti ni drugih vrstih drieva, koje nisu ovdje imenovane, a zna se, da rado rastu i mnogo koriste poljodjelcu, to za oganj, to za orudje i druge težačke potrebe, kao n. p. *drien*, *makljen*, *brest*, *koprinić*, *javor liesak* itd. itd. Ali tko će šumu da uzgoji, neka u njoj nemete i negrabi lišća (veja), jer kako sam već rekao, to je njoj gnoj, bez kojega se nemože ni ona zakotiti i uzbujati.

P. Zašto su dakle kod nas šume toli zapuščene i zanemarene?

O. Ima tomu više uzrokah, ali ja nemogu svih navesti, jer bi morao iznesti na svjetlo grkih i pregrkih istinah, a istina se obično rada nesluša. Prije svega tomu je krivo: 1. Naše ne-

Današnjemu je broju dodan prilog.

valjalo odgojenje, koje nam drži vezane oči tako, da nevidimo svoje prave koristi; 2. Naša nemarnost i lienost, koja nam drži vezane ruke tako, da i kad vidimo što bi bilo bolje i koristnije, nećemo da se toga latimo; 3. Naša pokvarenost i mahnitost, koja nam razveže i ruke i noge tako, da bez milosti haramo i skončujemo ono, što su nam ostavili naši predji; 4. Naša neljubav i naš nemar za potomstvo, koje će jednom težko stradati radi pomanjkanja drieva, koje mi sad ludo zatiremo; 5. Naše nepoštovanje državnih, pa krajinskih i občinskih lugovah i šumah, koje se obično sieku, obaraju i skončuju tako, kako da neimaju nikakva na svietu gospodara. 6. Naposljedku naš nedostanak dobrih i strogih zakonah, državnih, pokrajinskih i občinskih, koji bi još jedini mogli prepriečiti, da se obstojeće još šume nezataru, a zatarene da se opet uzgoje i podignu...

P. A na koji bi se način dale podići zatarene šume i uzgojiti nove?

O. To vam nije tako težko, kako se obično misli, samo treba krepke i ozbiljne volje. Da se nasije jedan hektar brdovita zemljišća netreba drugi strošak, nego 16 f. za težake, a 12 f. za sjeme, tko ga sam neima pa ga mora kupiti. To je dakle hvala Bogu svega skupa, na debelo računajuć, 28 f. a u desetak godinah gotove dosta velike šume. Pa kad bi se tako radilo svake godine, kamo se nebi došlo u 15—20 godinah! A neka se nitko neizpričuje, da mu to nije moguće, jer da nezna gdje naći bilo sjemena bilo stabalah, jer vlada ima svuda svoja sjemeništa i svoja razsadišta, od kojih si može za mnogo manji novac nego li sam rekao gori, svaki pribaviti, što i koliko mu treba, jer ako nemože nasijati il nasaditi hektar, neka nasije koliko tko može. Recimo dakle, da su šume ne samo potrebite, nego i veoma koristne, pa tko za nje nemari, nemože se reći da taj dobro gospodari.

Kako se imadu pripravljati jame za sadjenje mladih voćakah?

Temelj zdravu i plodonosnu uspjevanju voćke — razumieva se jur valjano oplemenjene, imade se staviti pri sadjenju. Zato se ima navlastito paziti na to, da se za sadjenje mladih voćakah što bolje prigotove jame.

Ako je zemljište dovoljno rahlo, puhko i razmjerno vlažno da se pri kopanju zemlja mrvi, mogu se jame prigotoviti makar samo 14 danah prije sadjenja. Ali ako je tlo težko i vlažno, to moramo izkopati jame za sadjenje što prije, da se zemlja dovoljno prosuši i dužim ležanjem na zraku razmrvi. Zrak, a navlastito smrzao, silno djeluje da se zemlja smrvi i oplodi. Zato se moraju imenito na vlažnih i ilovitih zemljištih jame izkopati već u jeseni; ako to ni pošto ne bi moguće bilo, neka ze izkopaju, dok još traje smrzlavica.

Studen ne samo što razmrvi i oplodi zemlju izkopanu iz jame, već i iste stiene i dno jame porahli i znatno oplodi. S toga se nemože zadosta preporučiti, da se čim prije priugotove jame. Osim toga imadu se jame dovoljno duboke i široke kopati. Samo ako je tlo jako dobro, puhko, rodovito i duboko rahlo, mogu se jame kopati plitje i užje u toliko da se žilje sadjenice zgodno pomjestiti može. Ako li je tlo čvrsto, sbito, kamenito, mokro, tu se nesmije šteditи truda, već se imadu jame valjano prirediti. Za 4 do 6 godinah starih kruškovih, jabučnih, trešnjevih i orahovih sadjenicah moraju se izkopati jame u dobrom i rahlom tlu, u promjeru od 126 centimetarah širine, i dubine 62 centimetrah. U tlu pako vlažnom i sbitom moraju biti široke 190 do 250 centimetarah u promjeru, a duboke 80 do 90 centimetarah.

Za sve vrsti šljivah možemo pripraviti jame za jednu četvrtinu manje. Pri kopanju, ako nije sva zemlja jednaka, gornji se sloj mora na jednu stranu metati, a doluji na drugu. Veće kamenje mora se na stranu bacati. Ako je tlo mršavo, treba zemlju dovoljno izpremješati s plodnom zemljom, ili s posve zrelim, izleženim gnojem; najbolje izpremješati ju s mješancem gnojem. Jabučnom i kruškovom nasadu prijati će, ako zemlju pomješamo razmjerno s izleženim zrelim gnojem.

U jako vlažnih nizkih položajih osobitim se uspjehom sade voćke na humke, to jest nekopaju se jame, nego se na plohi samog tla od privezene od drugud zemlje načini humić (kupić), pa se na vršak humića razredi korenje voćke i zemljom koliko treba obloži i zagrne. Tako usadjenim voćkam nemože biti velika mokrina, jer stoje povrh tla za kakvih 31 do 63 centimetrah visoko usadjene.

Kameno ulje ili petrolej u gospodarstvu.

U obće je znano od kolike je koristi po kućno gospodarstvo petrolej kao svjetivo, da i negovorim o tom kako se u novije doba rabi kao gorivo pri kuhanju jestvinah.

Manje će po gdje komu poznano biti, da se kameno ulje može rabiti u gospodarstvu i kao izvrstan liek pri blagu. Nažulji li ti se gdje vozno blažče od vozne sprave, ili se odere, ili jedno drugo rogom odere do krvi, natari ozledinu (ranu) kamenim uljem, na brzo će ozledina ozdraviti.

Rabiti se može i proti ušim (ušencem), buham i drugom gadu, koji na živinče navaljuje, ako se živinče češće petrolejem natare.

O tom sam se vlastitim izkustvom osvjedočio kod blažeta koje bje do krvi ozleđjeno, i kod konjah koji se je jako po nogah odrapao u staji. Nekoliko puti dadem ozledine namazati petrolejem, pa je rana izcielila.

Probitačno je takodjer razno poljsko i kućno orudje natirati kamenim uljem mjesto da ga natiremo kakvom masti il i mastnom bojom, jedno što petrolej ima to svojstvo, da čuva stvari namazane od truhloće i hrdje, jer brani pristup zraku (kisiku) do stvari, a drugo i radi svoje jeftinoće.

(Seoski Gospodar).

PODLISTAK.

UČITELJI I ŠKOLE.

Spisao *Cantù* — Proradio *A. K.*

Obuka je osobna u obitelji, družtvena u školi, sveta u crkvi, koja je čini nepogriešivom istinom nadnaravnom. Razluče li se nauci ovi, onda postanu natražnjačtvom i neskladom. Nu baš sada prevrat na to teži, da uči samo čine a ideje zabacuje, da izvadja istine poznate iz istinah već znanih, a ne da se podigne do pojmovah duševnih. Na taj način hoće da se oslobodi občenitog mišljenja i vjerovanja i da zabaci sve, što se ne vidi i pipa, da razoruža čovjeka proti vlastitoj strasti, da uciepi u srce mladoga naraštaja krive nazore. Mjesto da mu uvrježi u dušu svojstva i krieposti naobraženih i poštenih muževah, a to mu puni glavu nekakvimi pojmovi, što su baš shodni da uzbude u njem taštu oholost; u svačem se ga podučava samo ne pravo misliti i pravo govoriti; neće da pripozna onu vrhovnu vlast, koja razsvjećiva našu pamet te nas vodi po pravednoj stazi k cilju našemu.

Roditelji! u vas jest jedna vjera i jedno bogoštovje, jer imate jednu dušu, vi ste zato i odgovorni za djecu vašu. Pazite komu ih povjerite te ne zaboravite da bi bila vlada okrutna kad bi vas silila da šiljate svoje otroke učiteljem, koji gaze načela obiteljska, po kojimi su Vaši otroci u duhu katoličkom i blagodjelnih običajih uzgojeni. „Prije valja dobro živjeti, a poslje dobro pisati“ govoraše jedan stari mudrac (filosof), a tako valja da govore i misle svi dobri oci i odgojitelji mladeži.

Ja neću da opetujem poput našeg dobrog plovana, da glavni valja da bude smier svake škole, kazivati naime put crkve, ja neću tajiti da su svećenici najbolji učitelji, jer s podučavanjem ujedno uzgajaju mladež i bilo ono kadšto nepodpuno, ostane ipak uvjek dobra volja najme: ćudoredno podučavat ih. Ali i opet pitomca nije dosta hrana tjelesna i duševna, već on mora da postane čovjek; nu čovjek jest biće razumno i ćudoredno. Škole dakle, kojim nije glavni cilj — ćudorednost, imale one učitelja izvrsnog naravoslovca ili vješta liečnika ili odlična mudroslova, moraju biti uvjek dobru otcu prikazom i strašilom!

Dali što još? znanost vodi ka zlu?

Ne, ali zlo more se sdružiti često znanošću, ako ova ne poznaje krieposti. Znanost je dobra i zla, kako ju tko rabi; dočim kriepost, bila ona sdružena znanošću ili ne, čini jednako sretnim cielo družtvo i pojedinca čovjeka. Al ipak imade još uvjek takvih, koji misle, da će jedan cjepidlačar tim, što uči azbuku ili latinski, promjeniti ćud dotičnoga naroda. Ja dvojim jako! Pouka mora biti uvjek shodnom nagnuću, običajem, uvjetom društvenim i ništa ne valja, aka nas ne učini radinimi i poštenimi.

Pouka je dobra ako je učitelj dobar, ali takav, koji nerazumije samo ono, što uči, već i ljubi podučavanje. Ne samo veliki potrošci i velike podpore, ne samo strojevi i knjige čine školu koristnom, već ako njom upravlja vješta i krjepostna osoba, koja u pitomcu nazire stvorenje čovječje i priliku božiju, koja se trsi

Nešto o sjemenu u obće.

U nauci o gojenju bilja ne ima važnijeg pitanja nego što je pitanje o sjemenu i njegovoj klicavosti. Mi ćemo najprije, da izložimo uvjete samoga klijanja u obće pa ćemo poslje posebno da reknemo koju o sjemenu i njegovoj promeni, premda smo uvjereni da ovaj kratak rad ni izdaleka neće zadovoljiti radoznalost čitalacah naših. Ali dosta je neka se pitanje o sjemenu i njegovoj klicavosti u našem novinstvu pokrene — jer o tome dosada baš nikako pisano nije, a tad će se naći koji će umjeti prevažnu stvar ovu našim gospodarom objasniti onako kao što ona zaslužuje.

Uvjeti klijanja jedni su spoljašni (vanjski) a drugi unutarnji. Spoljašni su uvjeti vlaga, toplota i zrak, a unutarnji uvjeti klicanja su: razvitost, zrelost i kakvoća sastojakah u sjemenja. Od tih uvjetah svih ukupno zavisi hoće li se biljka i u koliko razviti? Izmedju unutarnjih uvjetah klijanja t. j. onih što se u samome sjemenu nahode razvitost i zrelost ne imaju na moć klijanja — klicavost — u pravome smislu te rieči odsudna upliva — ali od njih savisi u koliko će se biljka razviti, a to je u praktici toliko isto važno, kao i sama klicavost, jer koja korist kad sjeme može da nikne, ali ostane jadno i krživjavo? Mi hoćemo od biljke plod, a ne upit može li da nikne. Krzanje, povreda i starost sjemenja pak, imaju odsudni upliv na samu klicavost. Kad je sjeme povredjeno često ranjeno se dogadja da neće da nikne — a kad je prestarelo, onda već nikako nije moguće da nikne. Kolikoća materija u sjemenu imade takodjer veliki upliv na razvijanje biljke, jer kad se n. pr. sjeme zbog spoljnih uslovah klijanja mora dublje da poseje, onda klica nema moći da proklija do površja ter se u zemlji pokvari i ugine.

Sjemenje koje imade u sebi više štirke i protejinskih materijah, zadržava dulje svoju klicavost. Ali i ovome imade iznimka. Tako laneno sjeme koje mlogo ulja u sebi imade, zadržava moć klijanja dulje no mloge vrste hrane, u kojima dovoljno štirke ima. U ostalom ovo polje i nije baš tako obradjeno da se sud bez opozivanja more izreći. Sjeme starošću gubi moć klijanja jedno stoga, što se sastojci u njem kemički promene, te se biljna mast užge a etarska ulja u smolu se stvore, a drugo što se sasušivanjem sam sklop sastojakah poremeti. Od osobite važnosti za trajanje klicavosti jeste i mjesto, gdje se sjemenje hrani. Zato pri ostavu sjemenja, valja izbjegavati suvišnu toplotu ili hladnoću. Hrani li se pak sjeme u vlažnome zraku, to ono sagnije, proklija i propadne. Suvišna toplota ili hladnoća osobito, kad na vlažno sjeme utiču, ruše mu klicavost. U praktici ova pravila o klicavosti dadu se sastaviti, da se za usjev neuzimlje sjemenje, koje je okrznuto, nezrelo, slabo razvito i staro, jer svaki zna da što je sjeme razvijenije i zrelije, toliko je i prinos veći i sigurniji. Mora li se po nuždi i lošije i starije da upotrebi, onda valja više sjemena upotriebiti, nebi li se gubitak koliko toliko nadoknaditi mogao, premda se to kod nekojih usjevah zbog sraščivanja sjemenja nikako preporučivati ne more. Malo prije navedosmo da pod spoljašnim uvjetima klijanja razumievamo upliv vlage, toplote i zraka.

Oni sastojci, što se u sjemenu nahode, mahom su u čvrstom obliku, zato ako hoćemo da nam biljka nikne, treba te sastojke u tečno stanje postaviti, a zato je nuždan izvjestan stupanj vlage; nuždna je izvjesna količina vode, da poput upijanja u sjemenku prodre. Da bi dakle sjeme moglo da nikne treba ono u zemljištu da nadje potrebnu količinu vlage. Iz ove potrebe daje se zaključiti, kad i koliko duboko sejati valja? Najbolje je sejati u vlažnu zemljištu; a i u suhom kad se skoroj kiši nadamo, no kako „vjestnici vremena“ itd. proricanja ne imaju svojega naučnoga oslona, a vrieme sijanja nije nam na izboru, to se mora sijati kad mu je vrieme; samo na način gojenja paziti valja, te da se zlu tako doskoči. Kod vrsti žita može se sjeme zaoravati u težkom zemljištu ½—1″ a u lakom šupljikavom dublje. Što se tiče upliva toplote, to se zna, da svako sjeme pri klijanju svojemu traži izvjestan stupanj toplote i to umjeren. Granice toplote našijeh žitah prilikom klijanja leže izmedju 8—38° C. a najbolje im godi 18—20 st. C. Stoga nevalja sijanje žita ni suviše pozno u jesen kad se zemlja razhladi ni s preranog proleća kad se zemljište nije zagrejalo, preduzimati. Jer kad pri dovoljnoj količini vlage preterana hladnoća nanj djeluje, to sjemenje hoće da iztrune.

(Sliedit će).

SVAŠTA PONEŠTO.

* **Henry Wilson,** podpredsjednik sjedinjenih sjevero-amerikanskih državah, preminuo je dne 25 studenoga p. g. u Washingtonu. Kao mnogomu od amerik. državnikah nije Wilsonu do znamenitoga mjesta pomogla sreća njegovih rediteljah, već samo silna njegova snaga i otvoreni njegov duh. Kao ubog postolar, radeć za gospodara, naštedio je toliko da je mogao tri godine na sveučilište! Što je učinio poslie nauka? Vratio se k šilu i ostao kod njega, dok ga nije domovina drugdje trebala. To je bez dvojbe najljepše svjedočanstvo veličini njegova duha. Godine 1840 dade se na politiku, te uze zagovarati, neka se izabere za predsjednika general Harrison. Te godine dodje u zakonodavno tielo države Massahussetts i diže se uprav ljudski već tad proti robstvu. Nekoliko godinah kašnje kupi list „Boston Republican“, koji je pod njegovim uredjivanjem dugo vremena veoma mnogo hasnio napredku. God. 1851, i 1852 bijaše predsjednik starovieća ilti senata države Massachussetts, a 1855 dodje u senat sjedinjenih državah; gdje je ostao do godine 1872, dok nije izabran za podpredsjednika unije. Za gradjanskoga rata bijaše on predsjednik u vojnom odboru i jedno vrieme pukovnik pred neprijateljem. Otačbeničtvo njegovo i politička dosljednost priznavat će mu vazda povjest njegove domovine, a nekoliko njegovih povjestno-političkih djelah, prem su pomanja, neće zaboraviti ni svjetska kritika.

* **Najveće crkve u Europi** jesu: crkva sv. Petra u Rimu, u nju može unići 60,000 osobah; u glavnu crkvu u Milanu unidje 37,000; u crkvu sv. Pavla u Londonu 25,000; u crkvu sv. Sofije u Carigradu 23,000; u crkvu Majke božje u Parizu 21,000; u glavnu crkvu u Pisi 13,000; u crkvu sv. Vida u Pragu 11,000 i u crkvu sv. Marka u Mletcih 7,000 osobah.

---

da uzbudi i razvije najbolje nastojanje kakvim zanatom ili pretežkim bremenom, već poglavitim smierom života svoga. Učitelj bio bi podli licemjer, kad bi drugčije učio a drugčije mislio. Sviestno valja da uči ono, što mu sviest veli!

Društvo poštuje i cieni u velike učitelje, jer uvidja golemu dobit u prvotnom uzgajanju. Ele koji je stališ ljepši, nego uzgajati mladež? Što li plemenitije, nego li uputit je u nauku, vodit je k istini, krieposti i odvažnosti? Zato scienim, da valja više štovati učitelje i učiteljice, nego li trgovce, koji stekoše silu novacah, jest većma nego gospoje, koje sjaju u skupocjenih diamantih.

Filip, car Macedonski, pisa jednom Aristotilu da se ne ponosi samo svojim veličanstvom, već tim, što je imao baš jednoga sina za vremena velikoga mudroslova (filosofa) grčkoga, kojemu mogaše povjeriti svoga sina, Aleksandra velikoga da ga odgoji.

Teodozij veliki, car rimski, tražaše po čitavom carstvu svojem najboljega mudroslova i nadjoh ga u osobi Arsina povjeri mu svoga sina Arkadija, da ga odgoji mudra i krieposna. Ovaj ponosan, da je sin carev običavaše sjedeti kad bi uzeo što učitelj tumačiti, a ovaj moradijaše na nogu stati. Teodozij opaziv ovo, ukori sina si i reče mu: „Ustani te ustupi svoje mjesto učitelju. Tvoj rod i bogatstvo jesu slučaj; to ih nisi zaslužio i Bog može ti ih uzeti danas ili sjutra: ali mudrost jest prava zasluga tvoga učitelja, koji će jednako biti svuda čašćen i štovan: ustani dakle i ustupi mjesto svôme učitelju.“

I zaista imade takvih učenikah, koji malo drže do svoga učitelja samo za to, jer je ovaj ubogа roda, dočim su oni sinovi kakvih bogatašah, doktorah ili sudacah!

Dobri učitelji! Vi koji ne poznate ponosa, ni velikih zahtjevah, vi koji ste zanemareni i prezreni, činite, da uspije napredovanje čudoredno i duševno u budućem naraštaju. Da ste blagoslovljeni ako vas k tomu ljubav, ustrajanost i pouzdanost vodi. Sviet vas ne pozna ali uživa plod truda vašega.

Al ipak imade takvih ljudi, koji iz kakvih takvih knjižicah, ili slabih novinah današnjega vremena izvadjaju neke predmnjeve bez ikakve jezgre i temelja o nauci, te zvučnimi frazami o slobodi, čovječanstvu, napredku i prosvjeti siplju mekinju na mûku, uznemirivaju ljude, suprotive se svećenikom, sudcu i istoj vladi misleći, da znaju više od drugih, preziru i zasmjehavaju svoje bližnje, napokon dosadi im njihov stališ pak zahtjevaju veći: neda li im se, sačuvaj nas Bože! Učitelji takvoga kroja mogu pokvariti čitava mjesta!

Za čudorednošću valja da uzima u školi prvo mjesto istina t. j. uvjek valja učiti mladež stvari istinite i koristne. Ja nebih rabio niti šibe niti palice, jer mali otrok nerazumije čemu to. Neka piše azbuku i svoje ime. Sričanje i skupljanje pojedinih pismenah i riečih davaju dugu povorku sravnjivanja i kombinacijah, lastna možebiti za učitelja, nu djetetu pamet smetajuća. Zadaće, kojimi se vježbaju, od male su koristi za javni život, jer većim djelom rabe one pisce, koji ga nijesu niti dobro poznali. U tom slučaju prednjači vospitanje djevojčicah; u njih razdjeljeni su razmjerno knjiga i rad, što je i pravo; jer plesti, šiti, vezti (rikamati), što se djevojčice uče, rabit će im i odraslim.

(Sliedit će.)

Neukû Nauka.

Kako ćemo junce naučiti voziti?

Evo kako: Ponajprije treba s junci vrlo liepo postupati, zatim valja jednog junca podpregnuti sa jednim učenim volom, ili četiri učena vola sa dva junca tako podpregnuti, da se posliednji stave (metnu) u sredinu t. jest izmedju prvim i posljednjim parom.

Jeli koristno sol marhi (životinji) davati?

Umni gospodari preporučuju sol marhi (životinjam) davati *jedanput* ili *dvaput* na tjedan i to sa sljedećom mjerom: *vozećoj marhi* dobro je davati na jedan komad $4^1/_2$ grama do $8^1/_2$ grama; *kravi* daj po 17 gramah do 35 gramah; *jalovkam* $8^1/_2$ grama do 13 gramah; *volovom pitamcem* daj 35 gramah; *ovcam* 2 grama; *krmadi* (*svinjam*) ništa.

Osobito onda je dobro marhi sol davati, kad ju hranimo sa prekrupljenim zrnom ili krumpirom. Jer je izkustvo t. j. lučba (kemija) dokazala, da zrno strmnoga usjeva i krumpiri — imaju u sebi malo soli.

N. Vežić, gosp. činovnik.

Različite viesti.

* **Slavno zastupstvo** obćine kastavske imenovalo je Njeg. Preuzvišenost primorskoga namjestnika g. Pino Friedenthal-skoga kastavskim začastnim gradjanom.

* **U Trstu** prošle se godine rodilo 4993 djetce, med kojimi 2595 mužkih, 2298 ženskih; preminulo je pako 4466 osobah, naime 2440 mužkih i 2026 ženskih. Po tom se je dakle računu pučanstvo pomnožilo sa 527 osobah. — Prošle je godine prispilo u Trst 8152 broda, med kojimi krcani 6998 od 876,381 bač., prazni 1154 od 127,533 bač. Austro-ugarskih došlo je krcanih 4502 od 518,376 bač., a praznih 826 od 74,909 bač. — Potrošarine (dacije) od vina, žesti i mesa uniślo je rečene god. u gradsku blagajnu 2,159,349 for. Sravniši sa g. 1874., potegnulo se prošle godine 28,621 f. više.

* **Tršćanska slavenska Čitaonica** imala je i ovog pusta svoje navadne veselice, od kojih se je naime posljednja, dne 26. feb. medju svimi najviše odlikovala sjajnošću i množinom svieta.

* **Na dobročinskoj veselici,** što se držala ovdje u nedjelju dne 20. feb. u teatru Armoniji, potegnulo se za uboge čistih 10,000 forinti.

* **Carevinsko vieće** je dozvolilo za gradjenje istarske železnice 3,200,000 for. a uprav toliko i za dalmatinsku.

* **Nove narodne pučke škole.** Pišu nam iz Materije u Istri, da je predlog onog mjestnog školskog vieća o podignutju 5 novih školah, zadobilo potvrdjenje od okružnog voloskog školskog vieća, te da će tako obćina Materija preko jurve obstojećih školah u Materiji i Brezovici, imati jošte 5 narodnih pučkih školah i to u Vodicah, Slivju, Markušinah, Golcu i Tatrah. Ugledale se u Materijsku i ostale istarske obćine podizujuć svuda narodne pučke škole, kojih Istra naša toli potrebuje!

* **Franjo Krežma,** kako čitamo u talijanskih novinah, uzbudio je i u Rimu, gdje se sada nahodi, najveću pozornost svega izobrazenoga svieta, te bi i tamo jednoglasno proslavljen kao pravo ćudo izvrstne umjetnosti. — Nu zadnje viesti žalibože donose, da je opasno obolio, al da mu se lječnici ipak nadaju zdravlju.

* **Povodnje.** Radi nastupivša južna vremena, snjegovi su se svuda razstopili i ledovi raztalili, s toga su nabrcknule ricke, pa se iz svc Europe čuju glasovi o silnih povodnjah, koje svietu zadaju velik strah i čine neizmiernu škodu. U našoj državi čine pomin naime Dunav i Vltava (Moldava). Dunav je poplavio Beč, Budim-Peštu i ravni Banat, a Vltava zlatni Prag. Dunav neoprašća ne samo kućam i kućaricam, nego ni istim najtvrdjim tvrdjavam, kakono Komornu u Ugarskoj, komu je odvalio i ponio sobom diel debelih zidinah. U Budim-Pešti da je 5000 pučanstva bez krova. U Njemačkoj hara Laba, u Šleziji Visla, pa tu i tamo da su se porušili mostovi i potonule željeznice.

* **Djačko družtvo Zora u Beču,** držalo je ovog mesopusta ples, namjerom da se čistim dohodkom pomogne stradajućoj braći Bošnjakom i Hercegovcem. Velik broj Slavenah i slavenskih prijateljah požuri na ples, tako da se je sabralo 1500 f. čista dohodka. Čudno je to, što malo prije nego li je imao ples početi, bi zabranjeno od policije (valjda radi nepristranosti) da se nesmie držati nikakav govor, u kojemu bi se ma i jednom ričju spomenuo ustanak na Olimpskom poluotoku; dočim su pako turski brodovi baš onaj isti dan iz Kleka (što je austrijska vlastnina) udarali topovima na ustaše!

* **Bolnice** za liečenje ranjenih Hercegovacah sa bojišća, obstojeće u Grahovu, na Cetinju, u Kotoru, u Hercegnovu i Dubrovniku, bjehu sve podignute od milostnice bratinske ruke. Bolnicu Dubrovačku, u koju dospje dosle na blizu sto ranjenikah ustanovi odbor gospodjah, koji se bio sastavio na pomoć pribjeglih. Vele, da te slavne gospodje skrbe i nastoje uboge ranjenike kao svoju rodjenu djecu pripravne uvjek da vlastitima rukama olakšaju težku bol i zaciele ljute rane, što jim zadade okrutnička turska ruka. I ljudi svake ruke i najodličnije osobe grada često dolaze u pohode tim našim vrlim junakom i mučenikom, tješeć ih i pomagajuć im kako bolje mogu. Bilo to za izgled svim i svagdje. Bez ranah neima narodne slobode, ali te se rane sto puti mirnije dobivaju, kad znaš, da imaš, tko će ti jih ljubeznivo liečiti!

* **Ribarstvo u Austriji.** U Cislaitaniji ribarstvo izkazuje za prvo polugodište g. 1874/75., dakle za ribarsku dobu od 23 travnja do 22, listopada 1875 po statističkom sastavu u svem 231,940 centi. U tom ima: ribah 57.385 cent., glavonožacah (lignje i hobotnice) 4887 cent., klapunicah 4449 cent., rakovah 164,974 cent., dupinah 25 cent., željavah (žabah kornjačah) 41 cent., puževah 115 cent., koraljah $0._{15}$ cent. i spužvah 64 cent. Ova ribovina vriedi 1.011.767 for. Od ukupne lovine pripada Istarskomu primorju 197,434 cent. vriednosti 654.828 for., a Dalmaciji 34,506 centi vriednosti 356.939 for. Talijanski ribari uhvatiše u tu množ u Primorju 7651, u Dalmaciji 932, ukupno 8583 cente. Osobito velikn lovinu izkazuje lučki kapetanat u Pulu (168.593 c.). Lovina talijanskih ribarah nije prema splošnoj velika nu zato je gotovo sva dragocienija. Gotovo 50 postotakah ukupne lovine ribah iznosi srdelj, koj se najviše lovi u Spljetskom lučkom kapetanatu (7735 cent.) Ne računajmo lučki kapetanat Rovinjski, koj još nije podao dotičnoga izvješća, zanimalo se ribarstvom 11.163 osobe i rabio 2672 čamca (brodića). Ovi čamci vriede 882.796 for.; rabljene mreže i ribarske sprave procienjene su na 922.409 for. Sva dakle pomagala ribarska vriedna su 1,805. 205 for.

U TRSTU

VIA NUOVA

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Citarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova

VIA NUOVA

U TRSTU

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—29 Februara 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	—	—
Carski dukati (cekini) .	5.38	5.37½	5.37½	5.36	—	5.35	5.35	5.35½	5.36½	5.36½	5.36½	—	5.36	—	—	—
Napoleoni	9.19	9.19	9.18	9.16½	—	9.13½	9.15	9.16	9.18	9.18	9.18½	—	17	—	—	—
Liro Inglesko	-	11.53	11.52	—	—	—	11.47	11.48	11.50	11.52	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	103.85	103 75	103.75	104.50	—	103.65	103.75	103.35	104.—	104.—	103.75	—	103.25	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Marča 1876.** **Broj 6.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. ožujka 1876.

Carevinsko se vieće odgodilo na neizviestno vrieme. Delegacije da će se sastati tamo negdje koncem mjeseca svibnja i to ovaj put u Budim-Pešti. Slaveni Moravci neće biti u njih zastupani, jer su jih kod izbora delegatah Niemci onehajali i preskočili, pa oni uvriedjeni stupi iz viećnice, nehtiv glasovati. Sad sjede i vićaju svi ovostrani zemaljski sabori osim Tirolskoga, koji nemože jer je iz njega stupila državopravna većina, dalmatinskog iz kojega se morao udaljiti predsjednik mu Ljubiša, prisiljen od većine. U obće nutarnje i vanjsko stanje naše države jest veoma nepovoljno. S Ugarskom glede nagodbe još se nije ništa dokučilo. Magjari u nekih svojih novinah izjavljuju, da oni nisu protivnici federalizma, kako ga misli i hoće narodna stranka češka, poljska i slovenska, jer da onakov federalizam u Ugarskoj već obstoji med njimi i Hrvati. Hrvatski ministar Pejačević je odstupio, a mjesto njega postao ministrom Bedeković, bivši hrvatski ban. Naša braća Slovenci su onomadne slavili liepu pobjedu nad Niemci, izabravši u Mariboru za svog zastupnika u Gradačkom zem. saboru g. Radaja mjesto nekoga Brandstettera.

Kako stoje stvari na Iztoku, vidi se najbolje iz toga, što su poslje proglašenja Andrašievih polakšicah Turci na Krštjane još bjesniji, nego li su to prije bili, jer se odanle nečuje nego o paljenju i nabijanju na kolac. Zato se amo k nam pribjegli Krštjani neće nikako da vrate u svoju pustu i krvavu domovinu, akoprem im je iz Beča po Rodiću i Mollinaryu poručeno, neka se miču. Oni su na ta poruku jednoglasno izjavili pismeno i ustmeno, toli u Dalmaciji koli u Hrvatskoj, da će svi radje u vodu poskakati, nego li se živi vratiti pod osvjetni turski nož. Toga radi toj je sirotčadi baš do zdvojenja, jer odavle jih tjeraju, a tamo jih je strah turske osvjete. Sad se od naše austrijske strane svom silom nastoji, da se u Bosnoj i Hercegovini uzpostavi i ukriepi turska oblast, zato se nikomu neda prieko granice, a tko od ustašah naljeti na naše zemljišće, odmah ga uhvate i zatvore. Tako su ovih danah na turskoj granici u Dalmaciji austrijski žandarmi uhvatili i zatvorili sa više drugovah četovodju Ljubibratića, koji se bio opet povratio na bojno polje, da junački pogine il da izbavi izpod sramotnog turskog jarma svoje tužno pleme. Čuje se, kad su ga doveli u Sinj, da nije bio lani ni Car ljepše dočekan, što je bio dočekan on tom prigodom. Sinjani da su razvili svoje narodne zastave, palili mužare te mu vikali „živio", koliko jih je god grlo nosilo. Krv nije voda, a naime kad teče za krst i slobodu! Ali kao da sve to neće pomoći Turkom i njihovim prijateljem, jer kako se vidi iz izjave, što su ju pustili u sviet kao odgovor na Andrašieve polakšice, ustašem nije ni na kraj pameti, da slušaju drugih savjetah izvan savjeta svojega poštenja i svojega čovječjega dostojanstva. Dapače tu su svoju odluku već i činom zasvjedočili, potukavši prošlih danah na Muratovici hametom Turke, ote svoje grozne i nečovječne mučitelje. A pod izviestno se zna, da se i u Bosnoj prikupljaju crne ustaške čete, koje su se smrti zavjećale. Mrzko je, kako Magjari netaje ni najmanje, da vole poganim Turkom, nego li ubogim Krštjanom! — U Franceskoj se sastao novi parlamenat. Don Karlos je pobjegao iz Španjolske te tako dokončao svoje višegodišnje vojevanje. U Rimu otvorio je kralj Emanuel talijanski parlamenat govorum, kojim navješćuje narodu, da se nahodi u dobrû prijateljstvu sa susjedstvom, a naime s Austrijom i Njemočkom

Dopisi.

Iz Tinjanšćine 2. ožujka.

Dugo je već prošlo vremena, što vam nisam odavle ništa pisao, a to s toga, što nisam imao šta. Sad vam se pako oglašujem, jer ćemo mi Tinjanci, Križanci i Supetarci biti doskora pozvani da izberomo novo občinsko zastupstvo iliti raprezentancu. Svaki naš pravi občinar želi, da bi ovaj put bili oprezniji u tom poslu, nego li smo to bili prošlih puta; jer smo počeli već i mi uvidjati, da od glave riba smrdi, to jest, kakovo je zastupstvo, da je takav u občini red i napredak il pak nered i nazadak. Dopustite mi dakle, da u tu svrhu rečem koju baš iz srdca svojoj braći, mojim susjedom.

Moj rode! domišljaš li se zadnjih izborah, kad si izabirao ovoga za to što ti je kum, a onoga što si mu dužan; nekoga za prijateljsku čašu vina, a opet nekoga za sramotnih *petdeset* novčićah? Pa koliko nisi morao pogutnuti žuča i čemera! Jer, domišljaš li se svakojakih zaprekah, koje su se stavljale na put tvojemu prosvićenju od ljudih, koje si što omamljen, što opojen, što ustrašen u zastupstvo izabrao? Domišljaš naime, kako nisu ti ljudi htjeli ni čuti, da se tvoja djeca uče u školi u tvojem starom slavnom naroduom jeziku, kao da ti neimaš tvojega jezika i kao da ti školu netko drugi plaća, a ne ti sám? Domišljaš li se svih spletakah i suprotivšćinah proti djelitbi zemaljah, koju ti želiš, jer hoćeš, da ovce, vole i ostalo blago pase svaki na svojem. Domišljaš se, dokle jih još nebi izabrao, onih medenih riečih, onih tvrdih obećanjah i onoga sladkoga pogledivanja i podmigivanja, kojim su ti htjeli reći da će za te skrbiti, kao roditelji za svoju rodjenu djecu? A s druge strane, kad bi jih već izabrao, domišljaš se one nadutosti, one oholosti i one rekao bi skoro okrutnosti, kojom bi ustali proti tebi, derući te globami i pritišćuć svakojakimi napastovanji? Domišljaš li se, kako bi se ludo trošio siromašni občinski novac, pa kako bi s druge strane išle na prodaju tvoje občinske sjenokoše, da se plati državni porez iliti šteura?

Ako se svega toga domišljaš, pa ako nisi tupiji od niemе živine, stupi u sebe i reci, da ti je već dosta te pokore. Reci, kad budu novi izbori, da nećeš već slušat nikoga, nego da ćeš gledat jedino sebe i svoju korist; obećaj i reci, da nećeš po tvojem starom sramotnom običaju priklanjati više uha ni kumu ni kumparu, nego da ćeš učiniti, što i kako se pristoji slobodnû i samosviestnû čovjeku; reci, da ćeš svoje vjerovnike pošteno platiti, al da im nećeš već nikad kao Ezav za čančić Jakovljeve lieće prodati svoje starine i svoje od otacah ti ostavljene baštine, jezika naime i narodnosti tvoje; obećaj i reci, da se već nećeš nikad dotaknut Judinih srebrnjakah, nego da ćeš čista čela i poštena lica doći na biralište. Tako ćeš eto i jedino tako moći izabrati za svoje zastupnike ljude poštene i rade tvojemu dobru. Tko te je jedanput prevario, tomu već nevjernj, pa makar se kunio nebom i zemljom. Ljudi, koji nišću nego svoju korist, pa bili oni odpadnici Šarenjaci il kmeti, nebiraj jih, jer ti nisu za te. Naposljedku znaj, da bez sloge, truda i pomoći Božje neima ničemu uspjeha. Zato treba da se svi najprije preporučite Bogu, onda da se dogovorite i složite, koje ćete ljude izabrati, pa kad dojde dan izbora, da nitko doma neostane imao još većega djela, nego da svi dojdu, te dadu svoj glas za ugovorene ljude. Takov râd i takovo mužko i bratinsko postupanje nemože Bog nego blagosloviti, jer je on Bog sloge i ljubavi, pa će blagosloviti i nas i naše dojduće izbore!

Odgovor ustaških vodjah na reforme.

(*Doslovni prepis sgotovljen za „Narodni List" u Sutorini iz matice upravljene velevlastim*).

Sa Hercegovačkog logora vojne. — Starešine ustaške odgovaraju bez diplomacije, prosto narodnim govorom, na neke dopise i programe, na pomoći i odmoći na zauzimanja i oduzimanja naša i. t. d. —

Mi smo narod hercegovački, narod mučenikah, narod kroz pet stoljećah robujući, narod od koga je prije pet stoljećah pronicala, rasla i širila se najsvjetlija, najčistija i najblagodarnija krv srbska. To sve zna izobražena Evropa da je ovako. Ali, kad je potlači i zadobi na junačkom megdanu Kosovskom sablja Orkanova, mi sami sebi našu zlatnu slobodu zakovasmo u ljuti lanac. — Mi govorimo,

po prostom mišljenu, da je to bila božja volja, da tako bude, da se uznese slava vjekovječna turskog proroka, a da uzplače slomjeni krst Hrista razpetog. Mi se za to ne potužismo pred Evropom, niti se mi danas tužimo. To bi sreća turska i njihovog junačkog megdana, a nesreća srbskog bratskog razdora i bratske nesloge, koja i danas ko da se pojavljuje u pojedinih dielih naroda srbskoga, a to bez stida i krivine reći ćemo od bratske posestrime Srbije.

Na žalost, na tugu našeg srca, moramo reći i govorimo: da je potomak bezsmrtnog Karagjorja na prestolu srbskom, ali i od prave krvi Miloševe, nebi slušao mučeničke vapije, a za jade naše kô ne haje. Mislimo da bi mu imalo već tronuti srdce jauk staracah, plač i vriska ženah i djetetah, naše biedne stradajuće raje. — Zaista plemeniti duh riedkog knjaza Mihajla — da je sreće ko što je nesreće — nebi laktom premjeravao; u ovom potrebnom trenutku, morsku dubinu, niti bi izpitivao nebesnu visinu. Obratao se nebi desno ni lievo, no udario bi pravcem koji vodi k biednoj Bosni i Hercegovini. Ah, žalosti!

Mi uz to čujemo, a dobro ne razumjemo, za projekte i reforme, koje neki evropejski politikari ustrojavaju, da njimi biedne Hrišćane pod jaram turski obnarodnju, i u ravnopravnost religijoznu dovedu. To je za nas nesnosno, neizvjestno, neudesno, ako u tim reformama nema ovih rieči: *sloboda prava, sloboda nezavisna tvrdim jamstvom velesilah evropejskih, daje se Bosni i Hercegovini.* — Ovaj projekt reformatorski jedino za nas je potreban, za nas je nuždan. Za nas mora biti u ovom vremenu ili to, ili grob jedan koji će nas progutat, da nas na zemnom krugu više nebude.

Prijatelji mira i blagostanja, neka tako izvole učiniti, ili čas prije nas sa zemlje izbriebiti, ako nadju pravo da obdrže divljeg varvara, svirijepova azijata, koji se vocario našim neslogam, koji ništa drugo nije medju narodima nego šugava ovca u zdravu stadu.

Mi ćemo opet reći da nas umirit može sama prava slododa, ili smrvit jaki broj silna oružja, što prevozilazi moć Osmanlijah. No zaisto i tad ostaju zakletnice poslje nas. Naše srbkinje primile bi još oružje vojničko da brane slobodu i slobodna prava. A što viša je zulumčarska moć, naša krv pušeća se izpod nje, vapije to snažnije za pomoć po svietu prijatelja Bosansko-hercegovačkog oslobodjenja: pomozte, podržite sad oli nigda!

Austrija, kao prirodno susjedna država, činila je i čini na ruku dosta dobrotvorstva našoj djeci, starcima i ženama. Vječnja joj budi hvala i blagodarnost od strane vodjah i ustašah!

Italija i nje bezsmrtni izbavitelj, veliki i slavodobićem ovjenčani starac Garibaldi idu nam moćnim sredstvom na ruku. Slava im i hvala budi vječna u potomcima bosansko-hercegovačkim!

Engležka, najveća prijateljica osmanlinskog carstva, podržavala ga je na svojim rukama, jer je bila oči obsienila, misleći da drži i njeguje dostojno čedo, iz kog da uzraste čestiti i vrstni, s duhom ponosit, narodima od koristi čovjek. Ali kad oči otvori, uvidi da je mjesto ljudskog stvora hranila i gojila zmiju natrovnu, koja njoj uzraste na rukama, za zlo čovječansko, silna i velika, i koja htjede iz naručja engležkog da proždire i da truje čovječanstvo, a Engležka da je hrani. Na posljedku pak ta bi zmija ujela i onu istu ruku koja je hranila. Sad sjajna kraljevina Engležka odbacuje zmiju u blato smrtonosno; sluša naš plač i čini nam štogod na ruku. Hvala joj budi nezaboravljena!

Braća bratska, braća srbske krvi, ponositi Vojvodjani, nad slobodom i za slobodu našu bdiju i dan i noć, kao mati sa ocem uz bešiku bolestnoga sina, ili kćeri jedinice. Dično kolo njihovoga društva — pred kojim Miletića čujemo — vidimo, i nemamo drugo reći neg potomstvu preporučiti, da jih svetkuje.

Najžalije nam je na njih to, što su se oglušili te neće da se potrude dostaviti u Srbiji našoj braći do ušiju, da smo se zakrvavili sa Turcima, da naša djeca, starci, žene skapavaju na mukama od hiljada biedah; da naša zemlja traži od njih bratske pomoći i da krv naša, koja se prolieva, ište pomoć i osvetu od jednokrvne Srbije. Zaista da mogu čuti, nebi se oglušili! — Za to molimo braću Vojvodjane, da dadu im na znanje, i dostave bar za srodnu braću Crnogorce, kažiyajući kako su im kuće prepunjene od našega roblja, i kako im se već broj premložio gotovo više od domaćih njenih stanovnikah, pa ipak da im na teret niesmo, nego da su nam bratska njedra otvorena. A pri tom i od njih tražimo, kao i od Srbije da izadju na otvoreno polje, da potražu krv našu prolivenu, koja osvetu iziskuje.

Naše nije diplomatizirat i nagadjanja žigosati, koja sviet rešeta. Nama je najpotrebnije i najsvetije stojati na braniku i biti oprezni od svih strauah da nas sreća no iznevjeri, koja nam je do sad za rukom hodila, da budemo i dalje dušmane tući, žariti i robiti, a *smirit, nas ne može neg pomilovanje prave slobode, koju imaju Crnogorci.*

Podpuno se uzdamo i nadamo, te gledamo na silnu, na moćnu, na slavnu Rusiju da će se pokazati spasiteljkom slaveno-srbskog oslobodjenja, sad ili nikad, ako nas bezpristrano ljubi, ako našu sreću želi. Nek sine zora naše slobode od njene moćne milosti, od njenog prejasnog prestolja. Od nje potražujemo pomoć prave slobode.

A tako i od svieh ostalich evropejskih silah i narodah, tražimo pomoć i spasenje slobode. A naše oružje, kad bude od svih svezah i preprekah narodnih oslobodjeno, želi i željet će *sa Turcima da krvavim slovima prepišemo reforme koje je Turčin već od davnog doba nama zapisao.*

Za slavne, za ponosne Pruse i nesumljamo da nam niesu prijatelji, u koje se uzdamo podpuno, da će prvi priteć na spasenje slobode, koju vapijućim glasom ištemo.

I opet se pozivamo na moćnu Rusiju, koja nam je dobročinstva novčana činila, crkve, škole podizati pomagala zlatne krste i odežde poklanjala, i. t. d. Ali u tim odeždam, kad su naši biedni sveštenici liturgiju služili, Maslomani su naše žene ljubili. Zato neće Rusija nemilostna ipak biti, neće za sveto pravo i slobodu našu postajati, da nebudemo gnjusni robovi na vjeke. *Naše je mišljenje, naša je namjera za slobodu pravu ili za grob.* Zaključujemo pečatom ustaške krvi za slobodu, ovaj dopis, neprimajuć drugog uslovja.

Vojska i vojvode ustaške na Sutorini koncem februara 1876.

Vojvoda **Lazar Sočica** — **Melentije Perović** arkimandrit — Vojvoda p op **Bogdan, Luka Petković**

USTAŠKI VOJVODE U SUTORINI

dne 11. veljače 1876.

Iz *„Narodnoga Lista“* po očevidcu *M. S.*

Na 10. veljače t. g. s večera, doznalo se da će iste noći sve vojvode saći na Sutorinu, na sastanak. S toga sutradan u subotu, premda pazarni dan u Erceg-Novom, ipak se niko čudio nije što množtvo naroda vrvi iz varoša put Sutorine. Tudjinci, koji iz radoznalosti bijahu pošli tamo, bijahu ćmanjeni entuzjazmom, kog je narod očitovao. Narodni ponos, kog je prigoda probudila, izkazivao se u izrazima, u crtama svačijeg lica. Koga to ne podsjećaše na davne dogadjaje, koje nam pjesma kazuje, kad stare vojvode zbor zboriše?

Idje se cestom, na sjevjer zapad od Novoga, pa poslie pol sata udje se u dol Sutorinski. S lieva i s desna digla se visoka brda a pred očima puklo ždrielo, kroz koje penje se isto cesta i vodi u Dubrovnik. Na sred polja vidi se crkvica bez zvona, ozidana za prvoga ustanka. Oko nje polegli i micali se ljudi oružani. Na jug od crkvice, k moru, biele se zidine turskih tvrdjavah, popaljenih jesenas.

Mimogred da kažem. Po predaji sačuvao se u narodu spomen jednog velikog manastira, zadužbine nekog od srbskih vladalacah, koji su manastir Turci srušili, te nad ruševinam podigli kulu. Kroz vjekove, svake godine o pravoslavnom preobraženju, narod se sliegao tu na sajam, iz čega se daje zaključiti, da je taj god bio hram crkve. Liep primjer kako sam spomen stvari, budjaše u narodu ista čustva, kao i sama stvar. Vukalović sruši kulu, i prokopavajući nadjoše mnogo obsežne temelje, i pravilan temelj od oltara, na kom ozidaše novu crkvicu, hram preobraženja gospodnjeg.

Drugi dio vojske vidio se sa stranah ceste, pred kućama Sutorinskim. Dvojica ljudi, hodajući odmakoše se od ostalieh, te se susretosmo.

Jednome bit će 35 godinah od prilike, srednjega je rasta, lica liepa, žuta velika brka, očiju plavih. Nosi crnogorsko fino odjelo, a na nogam čizme do koljena. Za pasom mu dvie „ledenice“ (srebrene pištolje), a niz bedru sablja krivulja sa zlatnim balčakom. Na kapici ima grb sa dvie sablje, znak komandira crnogorskog. To je *Lazar Sočica,* vojvoda Pivski.

Lazar Sočica Riestov, rodom je iz Pive. Djetetom učio je knjigu kod strica mu glasovitog Hadži-Teodosije, igumana manastira Pivskog. Otac Teodosije postrigao se u Hilendaru i bijaše na glasu bistrac. Poginuo je sa prvog ustanka u selu Mratinju od vojske bjesnog Ded-age Čengića, onog što je skoro zaglavio, Lazar mu je kosti prenio u Pivu. Sočica bijaše godine 1860-61 perjanikom kod vojvode Žarka Lješevića. Poslje Vukalovićeva odstupa, turska ga vlada postavi za Juzbašu (zapovjednik nad 40 pandurah). Tako je trajao do 1874, a poslje je trgovao u Drobnjaku. Kad Nevesinje planu, on sa pok. Vulom Hadžićem digne Pivu na oružje, te po smrti ovog posljednjeg, Sočica bi vojskom izabrat za vojvodu.

Drugi je *Melentije Perović,* arhimandrit manastira Duži, a sad vojvoda Šumski. On će biti Lazarevih godinah, al je poveći od njega. Ima pakružno.... južno lice, gustu smedju bradu i brke. Odjeven je kao i prvi, i zagrnuo se kabanicom od crne čohe (sukna).

Otac Melentije Perović, rodom je iz Gorice kod Trebinja. Za prvog ustanka bijaše još mlad, ali je pretrprio tada od austrijske vlade. Poslje mira bi imenovan arhimandritom manastiru Duži, a sad zajedno sa Petkovićem predvodi Šumljane. Njegov brat i Sočica jesu šogori.

Oba nam se pridruziše, te s njima razgovarajući se imadosmo čast stići medju vojsku.

Šteta da se tu ne desi umjetnička ruka, da naslika te grupe junakah ponamještanih na sto načinah, te statujske stasove i lica „kršne djece, mrieti naviknute!“

Saznadosmo od dvaju vojvodah, da su tu sa vojvodama stotinjaši i oko 400 ljudi; ostala vojska da se odmara po obližnjim selima.

U taj mah prodje zamišljeno kroz vojsku, čovjek veličanstvena stasa, ogrnut crvenom kabanicom. Uz vitke mu noge, prikuckuje sablja. Po kretanju sudeći, uzeo bi za mladića tog čovjeka, koji je preživio 60 godinah patnje, nadanja i vojevanja. Na njegovom krasnom licu stoji zapisan njegov junački život, a častna prisjeda brada i junački brk kite mu obraz. Kad nam kazaše da je to pop *Bogdan Zimović* vojvoda Gački, svi se smjerno poklonismo pred čovjekom, kog je ime u tvrdoj svezi sa stradanjem i sa slavom Hercegovacah.

Bogdan Zimonić Acimov, a unuk jednog kaludjera, rodom je iz liepog Gackog-polja. Taj njegov djed kaludjer — pripovieda se — da imadjaše dvie liepe ledenice. Jednom neki od sinovacah reče mu: „ta, striče, podari mi to oružje i tako ga nemaš komu ostaviti“. — „Valaj baš kad je tako, imat ću ga komu ostaviti“ — odgovori on — te se obrije i oženi, a od poroda mu rodi se Bogdan. Kadno godine 1851 Omer-paša dodje sa velikom vojskom u Hercegovinu, narod izabere Bogdana za vojvodu. On je samosedmi vojvoda prvog ustanka. Evo imena ostalih šest: Vukalović, Bačević Jovan (otac pokojnoga V. Maksima) Lješević, Cerović, Milan, Vukov. Poslje mira bio je više putah apsen i mučen od turske vlade, a napokon imenovan članom meldžiza (suda). Ali Turci mu se nikako povjerovali niesu, te on prebjegne na Grahovo, a knez Nikola imenuje ga svojim senatorom.

Malo naprjed nekoliko ljudi stajahu mirno i razgovarahu se posred tišine. Trojicu njih, po junačkom izgledu, više nego li po odjelu, mogao si odlikovati od ostalieh. Najkrupniji od njih omotao glavu crvenim sarukom (čalmom, rubom); izpod svedenog čela sjevaju mu ognjevite oči, a preko dugoljastih ogorenih licah previo mu se brk „kao jaguje“. To je *Peko Pavlović*, vojvoda, crnogorskih dobrovoljacah. Odjeven je prosto, kao i oni, a ogrnuo se primorskim kaputom i neprestano puši čibuk.

Peko Vojnović, a po otcu *Pavlović* iz Čeva, vojevao je u prvom ustanku sa Jovovićem. U slavnoj bitci na Grahovcu prvi je uskočio u turski šanac, i posjekao Turčina. Za to junaštvo pokojni knez Danilo darovao mu je zlatnu sablju i dvie ledenice. Do 1871 živio je na Čevu, i, kažu, često se je otiskivao u četovanje. Te godine ustrojena je vojska u Crnojgori, te on postavljen „bataljon-komandirom“, a znak mu je čina zlatni grb na kapi sa dvie sablje, oko grba. Poznato je da je u početku ustanka uskočio u Hercegovinu sa svojim lavovima, te mu ih je pogiulo dosad preko stotine. — Peko je uzeo sestru Petra Vukotića, tetku svietle kneginje crnogorske.

Do Peka stajaše pop *Pero Radović*, vojvoda Nevesinjski, visok čovjek, žut, odjeven po hercegovačku.

Vojvoda pop Pero *Cvijetov*, od bogate kuće Radovića, od Nevesinja. Godine 1851 za Zimonićem borio se je proti Ali-paši i njegovom Kavaz-baši. Poslie mira, odbio je nudjene mu časti od turske vlade, nego življaše doma kao paroh. Revan sveštenik, rodoljub, pošto je svoje stado oplemenjavno hrišćanstvom, danas ga predvodi u borbi za oslobodjenje, za koje je i Hristus umro.

A do Radovića, *Petković Luka* vojvoda Šumljanah (oko Trebinja). On je srednjeg rasta, okošt, sieda brka, i sa svih njegovih 60 godinah na glasu je kao najlaganiji i najhitriji izmedju ustašah.

Luka Petković rodjen u Gorici pod Trebinjem, takodjer je vojevao sa Lukom u prvom ustanku. Kašnje je bio mal da ne u svim bojevima Turško-Crnogorskim. U Hercegovinu nije se povraćao, nego življaše u Crnojgori a dielom i u Austriji; a kad skoro opet planu ustanak, planu i u njemu stara vatra, te se uput nadje na starom mjestu, pred svojim Šumljacima, — ako Bog da, s boljom srećom nego onda.

Vojvode misle i govore ovako: „mi ne prolievamo krvi za komad „papira (reforme) nego da se konačno oslobodimo. Akoli nam sve „bajonete ovoga svieta stanu na put, a mi ćemo hajdučiti, kroz „Ercegovinu, a po Gjurgjevoj i kroz Bosnu; pa rušiti, paliti, uni„štavati štogod budemo mogli — pa eto im reformah“.

Nešto o sjemenu u obće.

(Konac)

Treći spoljni uvjet klijanja je zrak. Djelovanje zraka i njegova kiselika napose neobilazno je po razvitak bilja kao i životinja. S toga ako uplivu atmosferskog zraka na rast kakove smetnje na putu stoje, to ih s mesta ukloniti valja. Na taj račun zemlja valja da je drobna, pa ako se na površju kora obrazuje valja je prekršiti, a ako se voda izkupila, to ju valja ukloniti, jedno zato što blagodatnom utisku atmosferskog zraka na putu stoji, a drugo zato što izparivanjem odnosi toplotu, koja je za razvitak klice neobhodno nuždna. Razprava, kako se zemlja za usev priprema, kako se kora krši, i suvišna vlaga odvodi, odvela bi nas van granicah zadaće, koju smo svomu članku postavili.

Zato mi ćemo sad da reknemo koju o prenosu i promeni sjemena. Da je to stvar od velike važnosti za nas, koji se veštinom u gojenju i čuvanju sjemenja slabo odlikujemo, to mi niko odreći neće. U ovom pitanju mišlenja su sasvim podieljena. Veliki poznavatelj bilja Šibler navodi, da sjever proizvodi vrste hrane, koje ranije dospievaju, a na jugu se bolje razvijaju; pa zato valja sjemenje sa sjevera gojiti na jugu pa će ono i ranije sazrieti i bolje će napredovati. A moj cienjeni professor Haberlant tvrdi, da ako se hoće sjeme da promeni, onda ga valja s juga nabavljati. Haberlantu se nepravo predbacivalo, da je on samo jedan pokus u tom učinio, on je rukovodio više pokusah, i na više mjestah, pa ipak to pitanje može se spravom kao otvoreno smatrati. Jer pitanje je, da li na sjeveru imade sviju uslovah, koji se za rano dospievanje kakove južne biljke iziskuju i obratno? U nekoliko jugu okrenuti položaj, koje zagrevanje zemljišta podpomaže i sticaj ostalih povoljnih okolnosti mogu pojedince da opravdaju Haberlantovu tvrdnju, ali ipak, kad smo voljni sjeme da promienimo, valja paziti na mnoge stvari. U glavnom pak valja imati u vidu sliedećih šest točakah.

1. Sjemenje koje se iz vlažnijeg podneblja dobavlja, daje razmjerno više slame a manje zrnja.

2. Sjemenje dobavljeno iz takovih pokrajinah, gdje je proljeće kratko a ljeto žarko, to žito razmjerno manje slame a više zrnja daje.

3. Sjeme dobavljeno iz suhih predielah, bolje napreduje kad se u vlažnoj pokrajini zasije dočim sjeme dobavljeno iz vlažnijeh krajevah u suhom predielu hrdjavo napreduje.

4. Strmna žita dobivena iz kišovitih pokrajinah poležu, a sjeme dobavljeno iz krajevah, gdje je stroga zima, slabo hoće da promrzne.

5. Umjeren pojas proizvodi malo rožasto i težko zrnevlje, u kojem dovoljno liepka imade. Sumorno, vlažno ljeto, naprotiv ili vještačko navodnjavanje i gnojenje proizvodi veće, ali lakše sjemenje sa trošnim sadržajem.

6. Što se više ide jugu, to se razlika izmedju ozimnih i proljetnih usjevah sve više gubi.

Gospodarski list.

Imenik družtvenikah

BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Narod hrvatski Prag u kap. for. 6, Ivan Volkar drd. prava Prag u g. prinos for. 1, Vlad. Cernadek pravn. Prag u g. prinos for. 1, Stevo Jakčin u g. prinos for. 1, And. Mohoročić filosof for. 1, Ivan Gostiša filosof for. 1, Vinko Žanić filosof for. 1, Ivan Žanić for. 1, Skend. Bjeloberk filosof for. 1, Gustav Peksida tehnik for. 1, Viktor Giusti drd. medicine for. 1, Dr. Ivan Rušić for. 1, Bratulić Josip, plovan u Vrhu f. 5 u kap.

Natječaj.

„Bratovšćina hrvatskih ljudih u Istri“ razdieliti će ljetos 150 for. podpore. Koji po §. 2. Statuta do podpore pravo imadu, neka svoje prošnje poduprete sa svjedočbom siromaštva i svjedočbom I. tečaja, ili sa svjedočbom položenog kolokvija iz budi koga glavnoga predmeta najdalje do 15. aprila 1876. odboru u Kastav pošalju.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri

U Kastvu dne 7. marča 1876.

Jelušić, tajnik. **Vekoslav Vlah.**

Književne viesti.

Poziv na predplatu

Naše nebo, breguljasta zemlja, prijazno razmjerje izmedju vlage i topline, to su postojnosti, s kojih je kadro voćarstvo u nas procvasti, te se razviti do takova stepena, da može narodnomu gospodarstvu liepu podporu doprinieti. Kako kod poljodjelstva, tako i kod voćarstva, treba da se ravnamo po prokušanih pravilih, ako hoćemo, da nam posao ne bude uzalud. U tu svrhu sastavio sam „**Kratak nauk o voćarstvu**“, koji će staromu i mladomu dobro doći. Sadržaj razjasnjen 32 *slikama* ovaj je: **Prvo poglavje.** Uvod. Ob odgoju divjake. Oplemenjivanje voćakah. Cjepilnjak. Sve vrsti cieplienja. **Drugo poglavje.** Odgojivanje cieplienih mladih voćakah. Pravila kod prirezivanja zrnatih voćakah. Pravila za rezanje košćatih i lupinjastih voćakah. Priredjivanje tla. Privezivanje mladih voćakah. uz

kolac. Neprijatelji mladih voćakah. O izkapanju mladih voćakah. O izkapanju mladih voćakah. O presadjivanju voćakah.

Knjižica je pisana jezikom puku razumljivim u pitanjih i odgovorih. Stoji 30 novč. Na svakih 10 kom. dajem jedan badava. P. n. gg. predplatnici neka se prijave do 25. ožujka; poslie ovoga dana prodavati će se knjižica po 40 novč.

Komu je stalo do naprednjenja narodnoga gospodarstva, neka knjizi put krči u najnižje slojeve pučanstva. Bude li predplatnikah dovoljan broj, sniziti ću cienu; nisam bo ju pisao svoje koristi radi. Predplatnike na više otisakah zahvalno ću obielodaniti.

Varaždin, dne 20. veljače 1876.

Fr. Stepanek,
ravnajući učitelj više djevojačke školo
i urednik „Pučkoga Prijatelja."

Po nalogu kralj. dalm. brv. slav. zemaljske vlade sastavio je Dr. Bogoslav Šulek u tri jezika knjigu pod sliedećim naslovom: **Hrvatsko-njemačko-talijanski riečnik znanstvenoga nazivlja — Deutsch-kroatische wissenschaftliche Terminologie — Terminologia scientifica italiano-croata.** Dva svezka, stranah 1372, u osmini. Dobiva se u svih knjižarah uz cienu od 7 f. Tom je knjigom doskočeno velikoj potrebi ne samo djakah i profesorah, nego i svih inih, koji se kod nas ikoliko znanošću bave. Tom su im knjigom otvorena vrata u znanstvene knjige Niemacah i Talijanah, koje moramo mi, dan i noć prevraćati, ako ćemo da napredujemo.

Osnove srbskoga ili hrvatskoga jezika. Napisao Gj. Daničić. U Biogradu u državnoj štampariji str. 462 u osmini.

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvo Cesarica** odputovala je onomadne u Englesku, gdje će se više vremena sadržati.

* **Imenovanja.** G. Giunio c. k. dosad savjetnik ovoga pokrajinskoga, bi imenovan savjetnikom ovoga prizivnoga suda. Mi se radujemo tomu imenovanju, što je g. Giunio, rodom iz Dalmacije, narodnjak i čovjek bistra uma i plemenita značaja. — G. Anton pl. Da Mosto, kotarski koparski kapetan, bi imenovan savjetnikom kod ovog Namjestničtva. — Gg. E. Biscontini i Podreka, prisluž-nici kod ovoga pokrajinskoga sudu, bjehu imenovani pristavima c. k. suda u Buzetu.

* **Promjene u Tršćansko-Koparskoj Biskupiji.** Preminuo je g. Dragutin Mazek, kapelan u Barki na Krasi u 51 god. života. M. č. g. Matija Snoj, župnik u Marezigu bi stavljen u mir.

* † **Dr. K. Lavrić.** Našu je braću Slovence stigla velika narodna nesreća. Prošlih je danah umro u Gorici vrli slovenski rodoljub i zemaljski zastupnik, odvjetnik Dr. K. Lavrić. Bio je rodom iz Vrema na Dolenskom.

* **Iz Materijah** nam pišu, da se je dne 5. tek. mjes. sabralo u onoj učioni prieko 90 skoro sve odraslih ljudi, te dobra dva sata pomnjivo slušalo školskoga učitelja, g. Perniška, koji jih je podučavao, kako imadu gnoj pripravljati i kako im valja gojiti tako zvanu *Lucernsku djeteljinu*. Tom istom prigodom da je i občinski načelnik iliti župan g. Zupančić raztumačio puku nove *zemljištne knjige*. Zatim da su svi zajedno išli u školski vrt, gdje im je g. učitelj praktično kazao, kako se voćke goje i nastoje. G. učitelj Pernišek da je nakanio obaći od sela do sela svu Materijsku občinu te podučiti puk u najpotrebitijih i najvažnijih pravilih poljodjelskih, voćarskih, govedarskih itd. itd. Takovi eto treba da nam budu učitelji, ako želimo, da se naš siromašni narod prosvjeti i u malo godinah okriepi i zamogne. Naš je narod podučljiv kako ikoji drugi na svietu, ali mu dosad nije htio nitko očiuh otvarati, pa nije nikakvo čudo, što je ostao za drugimi narodi. Slava dakle g. učitelju Perniševu i gdje se god tko muči, da nam narod progleda i na svoje noge stupi!

* **Hrvatsko akademičko-književno družtvo „Hrvatska" u Gradcu.** Pišu i nam iz Gradca, da su tamo dne 7. tekućega djaci Hrvati priredili baš veličanstvenu noćnu zabavu u „Puntigamskoj dvorani." Liepa i velika dvorana da bijaše nakitjena sa prieko 70 barjakah, sa cviećem i zelenilom, te sa grbovi svih hrvatskih zemaljah, navlaš za tu svečanost učinjenimi. Pročelje dvorane da je kitio ogromni grb Trojednice, okitjen našimi narod. nimi zastavami. Glasba Jelačićeve pukovnije da je svirala sve same hrvatske pjesme. Više pjesamah da su pjevali svi zajedno, a pjesme „U boj" i „Poskočnicu" da je odpjevalo „Slavensko pjevačko družtvo". Gostiuh da je bilo prieko 400 svih narodnostih, medju timi sveučilistnih profesorah, saborskih poslanikah, oficirah i druge otmene gospode. Niemacah da je bilo iz raznih njihovih družtvah, dapače i dva poslanika Insbrukskog družtva, imenom „Gatia". Slaveni svih poreklah, a naime Slovenci, da su se odazvali u velikom broju toj hrvatskoj svečanosti, samo da su se svi čudili, što nije te večeri stupio u dvorane nitko od naše jednorodjene braće Srbaljah. Da li je dakle baš istina, kad se braća mrze, da se mrze do konca i kraja? Ali ta mržnja u mladjahnih srdcih, koja je Bog najpače za ljubav stvorio, jest nešto protunaravskoga, jest prava grdosija! Pazite dobro, Srbi i Hrvati, da vam s te mržnje jednim i drugim nesvanu za domovinu crni dani; pazite da se nebudete jednom u tuzi i nevolji, plačuć i naricajuć grlili, kad se u veselju psujete, grdite i mrzite! Od odličnijih Slavenskih gostovah da je bio tu i jedan profesor Krakovskoga sveučilišta. Od djakah drugih narodnostih da je bilo i Talijanah i Magjarah. Za stolom da se je svim i svakomu napijalo u narodnom mu jeziku. U prvom redu napilo se Nj. Vel. kralju hrvatskomu, te mu se to brzojavom javilo. Djakom Talijanom da je napio pravnik g. I. Karabaić, te da jih je svojim kratkim ali krepkim i srdačnim govorom baš uzhitio. Svetčani prekrasni govor da je govorio stud. phil. g. Jarmić. Predsjednikom zabavnoga diela svečanosti da je bio izabran poznati komponist Slovenac g. Dr. Ipavic. Na Odbor da je stiglo 25 telegramah, a naime iz Hrvatske, Dalmacije, Istre, Beča, Praga itd. itd. Svečanoštju da su bili svi veoma zadovoljni, a naime gosti, pak da su tom prigodom naši mladi sokolići svojemu narodu baš liepo ime stekli. Živili!

* **Promjena abecede.** Med Niemci mnogo se sad radi, da se njemačka abeceda posve zapusti i mjesto nje latinska poprimi. Inglezki se list „Daily News", veseli toj promjeni i veli, da će svaki izobražen narod a naime njemački bit tomu mnogo zahvalan, jer kako je njemački jezik već sam po sebi dosti težak, tako da je uprav ludo, činiti ga još težim, ostaralimi i oku neugodnimi slovi! Hoće li kad i naša braća Rusi, Srbi i Bugari na tu misao doći, pa zabacivši grčka, prihvatiti i oni svesvjetska latinska pismena?

* **Pogibelj pasje bjesnoće.** Neki čovjek u Francuzkoj dotaknuvši se onomadne ranjenim prstom stvarih, koje je bjesan pas bio zagrizao, oboli svimi znaci bjesnoće i nakon tri dana umre od najstrašnije smrti.

* **Neki inglezki vojnik** okladio se, da će naprtjen bremenom od 60 funti u 24 sati preći daljinu od 100 inglezkih miljah (22 njemačke milje). U pratnji dviuh častnikah na konjima projde u 20 urah 82 milje, nemogavši već dalje od velika truda.

Opomena.

Uljudno molimo sve naše poštovane predbrojnike, koji nam još štogod duguju za lanjsku il ćak predlanjsku godinu, da taj dug odmah podmire, jer ćemo im drugač list obustaviti i što je naše il *otvorenim pismom* il *putem suda* od njih zahtjevati. Mi nesilimo nikoga, da list drži, al tko ga drži, poštenje mu nalaže da ga i plati.

U Trstu 16. ožujka 1876.

Uredničtvo.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Marča 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.35½	5.35½	5.35	5.36	—	5.37	5.38	5.38	5.38½	5.39	5.41	—	5.40	5.40	5.40	—
Napoleoni	9.18½	9.18	9.18	9.18	—	9.19½	9.21	9.21½	9.23	9.54	9.28	—	9.25	9.25	9.25	—
Lire Ingleske	11.50	11.49	—	—	—	11.52	11.54	11.55	11.56	11.57	—	—	11.59	11.59	11.59	—
Srebro prid (aggio) . .	102.80	102 50	102.—	102.—	—	102.35	102.65	103.15	103.50	103.75	104.50	—	104.55	104.50	104.50	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 1. Aprila 1876.** **Broj 7.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. ožujka 1876.

Iz Beča ništa nova, nego da su došli tamo ugarski ministri, da se dogovaraju s našimi glede carinskih i novčanih odnošajah izmedju ove i one polovine carstva. Novine pišu, da se je u tom poslu nadati dobrû uspjehu, jer i samo Nj. Veličanstvo želi, da se ta stvar rieši što prije, da tako budućnost nadje carevinu što spremniju za svaki mogući slučaj. Bit će, kako smo već jednom rekli, Magjari će dobiti, što traže, a mi ćemo plaćati i kukati. Opet nam valja ponoviti, da se carevina nalazi u veoma hrdjavom novčanom stanju, pa da tu neima druge pomoći, kako mnogi vele, nego udariti drugim putem u vladanju i gospodarenju. Delegacije da će se sastati, ne koncem, nego početkom dojdućega mjeseca. Dalmatinski bi sabor zatvoren radi onoga, što se u njem dogodilo glede predsednika mu, g. Ljubiše, koji je morao od većine stupiti iz sabornice. Naš istranski zajedno sa tršćanskim traže od vlade, da osnuje jednu pravoslovnu akademiju za svoje talijanske državljane. Češki zastupnici u pražkom saboru bili su opet i ovaj put od njemačke većine liš̆eni svojega poslanstva. Bilo se čulo, da će se hrvatski sabor sastati u mjesecu travnju, a sad se opet govori da neće.

Glede vanjskih stvarih jest najvažnija ova, da već nitko pravo nevjeruje u tako zvano sporazumljenje triuh carevah, pak da se sviet boji, da bi ovdje il ondje, radi ovoga il onoga uzroka moglo lahko doći i do rata. Tomu je strahu dao povoda i krupan glas, da je car Aleksandar sit vladanja, pa da misli izručiti carevinu svojemu sinu, za koga se zna, da je prije svega iskren Slaven, a s druge strane prijatelj Francezah. A kao da na rat sluti i to, što Pruska pomnožava i poboljšava svoju artiljeriju. I u Franceskoj hoće da se zavade s Crkvom, jer republikanska većina traži, da ukine lanjski zakon o slobodi sveučilišnjeg podučavanja, koji je bio učinjen u prilog katolikah. U Rimu se promienilo ministarstvo, kormilo u ruke uzela ljevica; pa kao da se misli i tamo postupati strožije naprama Crkvi, a katoličko vatikansko sveučilište bi već ondje i ukinuto.

Glede istočnih stvarih jest samo to izviestno, da se dalmatinski namjestnik, gjeneral Rodić, dogovara u Dubrovniku sa turskimi dostojanstvenici, kako će Bosnu i Hercegovinu konačno umiriti. Tu se govori o primirju i o turskih obećanjih onim, koji se prodju oružja il povrate u domovinu do toga i toga roka; a s druge se strane prieti nepokornikom, da nisu za njih milostiva Sultanova obećanja, nego dapače da će se i njihova imanja zaplieniti i prodati. Ali ustaše kao da za to haju i nehaju. I Srbija se jako oruža, a i sam knez da je izjavio zastupnikom velevlastih, da će najposlje raditi ne što budu od njega zahtievale tudje vlasti, nego dostojanstvo i budućnost srbskoga naroda. Nekih 60,000 pušakah za račun Srbije, kojim nije dala naša vlada iz njemačke u Biograd kroz nasu državu, da će prispjeti na svoje opredieljenje kroz Rusku i Rumunjsku. Turci da kupe na srbskoj granici silnu vojsku. Vidi se da Jurjev danak nije dalcko!

Ljubibratićevo putovanje.

Hercegovački vojvoda, Miće Ljubibratić, što su ga ono na tursko-austrijskoj medji bili uhvatili austrijski vojnici, kao što smo već posljednji put javili, zavučen je u austrijski grad Linc, odredjen od ministarstva za njegovo podmorašno stanovanje.

Već smo zadnji put rekli, kako je bio sjajno dočekan u Sinju, a sad možemo dodati, da mu je isto onako sjajan doček bio spremljen, kud je god prošao kroz Dalmaciju. Ovaj put da je na veliku radost narodnjakah i sám Špljet pokazao, da se još ipak nije iznjeverio svojoj slavenskoj krvi, jer gdje se je za drugih prigodah pozdravljalo obično talijanski, da se ovaj put vojvodi Ljubibratiću vikalo „živio“ neopisivim zanosom. Pripovjedaju, da je bilo veoma čudno gledati, kako je četa od šesdeset vojnikah pratila kočiju, u kojoj su se vozili razoružani, Ljubibratić i njegovi drugovi, njegova žena mu, onda holandkinja gospodjica Merkus, dva vrla talijanska grof Faella i Cesari i vitez Petrović. Poslje Špljeta, da su se u dočeku tih braniteljah krsta odlikovali Šibenik i Zadar, a naime ovaj posljednji. Dalmatinski listovi donesoše dug prosvjed, što ga je u tom putu napisao Ljubibratić proti svojemu zatvoru na Rodića, dalmatinskoga namjestnika.

Dne 17. p. m. malo po podne prispje Ljubibratič i drugovi mu amo u Trst, gdje je bio takodjer srdačno dočekan ne samo od strane Slavenah, nego i samih Talijanah. Uzduž tršćanske luke čekalo ga 8 do 10 hiljadah ljudi. Ali budući da je, pre nego će parobrod, što ga je vozio, uniči u luku, bio izkrcan na drugi parobrodić i odveden odmah na kolodvor, veći dio one sile svieta ode da ga ondje vidi i pozdravi. Tu mu se vikalo talijanski i naski: *Živio vojvoda Hercegovački! Živila slobodna Hercegovina! Van s Turci! Živili boritelji!* itd. itd. Ljubibratić je odzdravljao i zahvaljivao svim to u našem to u talijanskom jeziku. Tu su od strane prvih dalmatinskih gospodjah dobile gospodjica Merkus i gospodja vojvodinja više prekrasnih vienacah cvieća. Odtud poslje kratke stanke bude vojvoda Ljubibratić odveden, dakako uvjek pod stražom, željezničkim vlakom na Brežinu, kamo su ga malo za tim drugim vlakom sliedili i njegovi drugovi.

Na večer po velikoj buri i veoma grdu snježnu vremenu odpeljaše se iz Trsta na Brežinu dvie deputacije, slovenska naime i talijanska, da ga tu pozdrave. Slovenska deputacija u kojoj bijahu gg. Nabergoj, Žvanut, Dolinar, Leban, Gorjup i Žitko, ponese sobom dva krasna lovor-vienca sa narodnimi trakovi, te predade jednoga Ljubibratiću, a drugoga gospodjici Merkuševi. G. Žvanut pozdravi vojvodu Ljubibratića sliedećimi riečmi: „Slavni vojvodo! izvolite primiti ovu malenu uspomenu u znak vruće sućutnosti, što goje za Vas tršćanski Slovenci radi Vašega ponošanja kod oslobodjenja uboge Raje.“ Na te rieči Ljubibratić veoma ganut uze vienac s napisom na trakovih: *Slavnemu boritelju za slobodu Raje tržaški Slovenci!* te reče: „Liepo zahvaljujem za liepu uspomenu tršćanskih Slovenacah i za vruću sućutnost, što goje za mene i za ubogu Raju.“ G. Dolinar pak izruči gospodjici Merkuševi vienac s napisom: *Slavnej junakinji gospodični Merkuševi boriteljici za krst in svobodo zlato tržaški Slovenci*, s besjedami: „Izvolite primiti, slavna junakinjo, koja ste kao ženska tim više vriedna začudjenja, da ste se borila za slobodu uboge Raje, malenu uspomenu Vaših častiteljah, tršćanskih Slovenacah, koji Vas prate najtoplijim sućutjem.“ Gospodična, zahvaljuć se, reče: „Izjavite moju srdačnu zahvalnost svim tršćanskim Slovencem za toplo sućutje, što ga imate za oslobodjenje Raje, koja će, ako Bog da, biti do skora slobodna; zahvaljujem se srdačno za liepu uspomenu, koja mi jest i ostane uvjek porukom dobrohotnosti tršćanskih Slavenah.“

Na Brežini bude očitovano vojvodi Ljubibratiću, da je zapovied, odvesti ga u Linc. Tomu se je Ljubibratić uzprotivio, rekavši, da je on državljan srbski, pak da hoće u svoju domovinu, a oružnikom i redarstvenim zastupnikom da je na volji, pratiti ga do medje. Ali mu to nije ništa pomoglo, jer je bio silomice strpan u vlak i odvučen na odredjeno mu mjesto, i to stopram drugi dan u osam sati poslje duga pregovaranja i telegrafovanja u Trst i Beč. Tu se Ljubibratić rastao i sa svojima drugovima, naime s grofom Faellom i Cesariem, koja su se odpeljala talijanskim vlakom na talijansku granicu u Kormons, i sa vitezom Petrovićem, koji je odjurio u Zagreb. Gospodjica Merkus proprati vojvodu i vojvodinju do Linca, a odanle krene put Biograda, gdje se sad nahodi, najbrže da izposluje od srbske vlade, da u ime medjunarodnoga prava zaište Ljubibratića od Austrije. Nu dosad se nečuje, da li je Srbija što učinila u to ime, il nije. I eto tako je sad Ljubibratiću nemoguće vojevati za oslobodjenje svoje braće, koji su u njem izgubili posrednika izmedju istoka i zapada. Ljudi, koji su ga čuli i vidili, kažu, da je čovjek u svojih najboljih godinah, uzor mužke krasote i pravi junak, izobražen i razgovoran, osim svojega, u više drugih jezikah, a naime u talijanskom, franceskom i njemačkom. I za vojvodinju kažu da mu je u svem slika i prilika. A gospodjica Merkus da je malena ali krupna, cromanjasta i veoma vatrenih

očiuh, a odjevena na hercegovačku. Naposljedku da su i Ljubibratić i sva njegova pratnja tvrdo osvjedočeni, da će se Kršćani ipak osloboditi, jer da Turčinu neima pomoći, pa što se god radilo da se spasi.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE DVANAESTO.

Svilci i pčele plate strošak.

P. Raztumačite mi, molim vas, što znamenuje ova druga poslovica: *Svilci i pčele plate strošak?*

O. Ona znamenuje, da se poljodjelac muči i trudi kroz cielo ljeto okolo svoje zemlje, to kopajuć, to sijuć, to sadeć, pak da mu se više puti jako kasno trud naplati; a gojeć *svilce* i *pčele* da malim trudom i u malo danah dodje do gotova novca, pak da mu taj novac služi za mnoge druge troškove, kojih nebi mogao dotle smagati. Zato je baš pravo imala neka stara gospodarica, kad je rekla, da novac, koji se primi od svilacah i pčelah, dojde kao iz neba.

P. Recite mi, ajdede, koji su ti troškovi, koji se na taj način izplate?

O. Evo me: Postavimo, na priliku, da vi neživite na svojem, nego da se na tudjoj zemlji trudite, pak da morate na nju plaćati najmovinu (fit). Ako vi tu zemlju dobro obdjelujete, ona će vam mnogo nositi; ali će vam sve il skoro sve ići u troškove učinjene, il koje još imate učiniti kroz ljeto. Prodajom *pšenice, kukuruza* i *vina*, trebat će platiti najmovinu, namiriti težake, popraviti težačko orudje, kupiti gnoj i krmu, pobieliti govedje staje, pograditi razrušene zidove, poplesti razpletene plotove, poravnati vodotečine itd. itd. — a to su sve takove stvari, koje se jedva (komać) dadu smoći za dobre ljetine, a da i nespominjem družine, koju treba hraniti i odevati. — A eno, novac, što se izvadi iz *svilacah* (*gusenicah svilaricah*) i *pčelah*, jest za kmeta prava providnost božja, jer se tim novcem najlaglje pomogne i pokrpa, akoprem se je za njega najmanje mučio.

P. Ja vidim, da imate pravo, pak nevidim i nerazumim, zašto se kod nas *svilci* i *pčele* u obće više negoje, kad je tomu tako.

O. E, moj čovječe! vi još nepoznate naših ljudi, vi neznate, kako su nemarni i nenapredni; vam nije ni na kraj pameti, kako su lieni, tupi, zablenjeni i neumjetni! Jedan govori: Ja neću toga, to nije kod nas navada, moj otac nije nikad svilacah ni vidio, pak je svejedno zato mirno umro! Drugi veli: Ja bi skusio, al me je strah, da mi nebi išlo za rukom, pa da bi kod toga još i škodan ostao, al i kako ću, kad neznam! Treći dodaje: ja pak jih neimam gdje držati, jer neimam za to kuće! Četvrti najposlje zagude: A čim ću jih gojiti, kad neće jesti siena, a ja neimam jednoga duda iliti murve do ovo pred kućom, na koju mi se djetca penju! Isto se tako izgovaraju i glede pčelah.

P. Jest, jest, naši su ljudi jedno lieni, a drugo nemarni, zato se drže staroga kopita, kao pijan plota!

O. Al bi već jednom morali progledati i viditi, da su nastala druga vremena, pa tko hoće da ga sviet poštuje, da mora da bude marljiviji i radeniji; da mora neprestance gledati, što će, gdje će i kako će više steći i zaslužiti. Nekada su ljudi manje mislili i manje poslovali, al jih je bilo manje, a imali su i manje troške to za obitelj, to na državu. Nekada su se kako tako nosili i kako tako živili; a sad tko neće da bude zadnji, mora se hoćeš nećeš s drugimi izjednačiti. A kako hoće, ako neima čim, ako stostruko više nemisli i neradi, nego su mislili i radili njegovi djedi i pradjedi? S druge strane, država išće porez po zemlji, što ju tko posjeduje i na kojoj živi; al zaludo zemlja, kad kmet neće da se njom okoristi, kako bi mogao i morao. Tu dakle valja skušati i ovo i ono, da ta zemlja meće što može ikad više, kad ona mora smagati tolike troškove, obiteljske, občinske, pokrajinske i državne. A dandanas najgori je izgovor reći, ja neznam, jer tko umie čitati, može se iz knjige, il iz kakvih novinah i sám naučiti i svilce gojiti i pčele nastojati, o čem je već bilo i u ovom listu dosta govora na dugo i široko. Što je pako kuće, dakako da će svilci da imadu čistoću, da netrpe dima ni ikakva smrdeža, da im mora biti gojilišće prostrano, zračno i provjetrivo, ako će uspjevati; ali baš iz toga bi već jednom morali naučiti nekoji ljudi, da ni njim neima zdravlja ni duga života u nekakvih kućah, o kojih se pravo nezna, da li su ljudska stanovališća, il pak govedje staje; baš to bi jih moralo potaknuti, da već jednom počnu zidati kuće kao ljudi, pak bi imali dosta čistâ i zdravâ prostora za se i za svilce, kao i za druge potrebe. Naposljedku lud je i tup, tko se tuži, da neima dudah, a ima jih gdje saditi. Tà, za Boga, murva raste svagdje rada i brzo, a razsadnicah svuda na prodaju, ako tko neima svojega razsadišća, kao što bi ga morao imati. A neka jih sadi okolo kuće, koliko god više može, jer što je okolo kuće više drieva, to je kuća ljeti hladnija i zdravija, a zimi toplija i sigurnija, jer drievo ljeti čisti zrak, a zimi brani kuću od vjetra i britka sjevera. Zato i jesu nekada naši stari imali okolo svojih kućah pravi gaj od voćakah i drugoga drvlja; svaka bi kuća bila kao u maloj šnmici, da je bilo milota u njoj prebivati. Pa eto, baš taj liepi običaj su njihovi potomci na mnogih mjestih posve zapustili, dočim se s druge strane sliepo drže nebrojenih njihovih nevaljalih navadah, koje bi morali zatrti. Nego pustimo to, te se vratimo k svilcem.

P. Vjerujte, da ste mi i tim neizmierno ugodili, jer ste mnogu istinitu rekli. Nego da vas preveć nezadržujem, natucnite mi, molim vas, najpreća pravila, kojih se treba držati u gojenju svilacah.

O. Evo vam jih u kratko. Nabirati lišće suho, a nikad mokro; nedržati lišća u velikih kupih; seći lišće prvih danah na tanko, a poslje i na deblje; sobe (kamare), gdje se drže svilci, neka budu, kao što sam već rekao, što veće čiste i sa više prozorah iliti oknah, da se mogu češće provjetriti; u sobi, gdje se goje svilci, nedržati svieža (friška) lišća, kamo li ono, što se je digaulo izpod njih, koje se mora odmah odstraniti; u prve dvie dobe hraniti svilce gušće puti, ali redovito danju i noću; držati svilce na riedko, da mogu svi jednako jesti, kao takodjer da im je zrak uvjek jednak; nehvatati i neprenašati svilacah rukama, nego našupljenim papirom (kartom), kojim jih treba nježno predignuti, il ostaviti, da sami na njega izplaze; nepušćati k svilcem djece, ni tvrdoglavih i neumjetnih samicah i samacah (ženskinjah i muškaracah); kad svilci prispiju zadnjim dobam, trebaju više zraka, zato jih valja držati na šire i više puti promieniti, na što treba paziti više kroz noć nego kroz dan, jer zapustivši jih i za kratko vrieme, lahko se obole i poerkaju od smradeža il zadušljivosti. Nego što ću ja da toliko govorim o opreznostih, što jih treba imati kod svilacah, kad su jih pune puncate tolike knjige i tolike novine?

P. Onda recite mi na koncu još što o pčelah.

O. O blažene živinice i blažen onaj, koji se zaljubi u te neumorne poslenice, jer mu nose veću korist, nego ikoja druga obrtnost!

P. Kako to?

O. Evo ovako. Kad je govor o koristi, onda valja u račun uzeti, prvo trošak, a drugo trud. Pa kolik je kod gojenja pčelah trošak, kolik trud? Što može koštati nekoliko *dasakah* i nekoliko *slame*, da im sbiješ ule i da je nadkriješ? Što može koštati nekoliko *rojevah* pčelah? Što može valjati ono nešto hrane, što im treba kroz zimu, da se prehrane? Koliko se hoće skrbi, koliko vremena kod nastojanja tih živinicah? Vi dobro znate, kad se jednom zakote, da već na nje nitko i nemisli, nego da one skrbe same za sebe i za svojega gospodara, množeć se i nabirajuć jedne med od jutra do večera, a druge tvoreć iz njega vosak, te tako noseć mu veliku korist a da on skoro ni nezna, odkud ni kako.

P. Velite, veliku korist!

O. Jest veliku, *neizmierno velikU* obzirom na strošak i muku, kad možete iz jednoga ula izvaditi od 4 do 8 f. na godinu. — Recite dakle, nisam li imao pravo, kad sam rekao, da *svilci* i *pčele* plate strošak. Oh! kako bi i naši ljudi mogli liepo i udobno živiti, samo kad bi bili nešto provrtljiviji, obrtniji i poduzetniji. Nego nadajmo se, da će i to biti, jer što je kadar ikoji drugi narod na svietu, to je kadar i naš u svakoj stvari, samo ako hoće. Na djelo dakle, jer tko prvi počne, prvi će i uživati.

U kojem razmaku iliti raztojanju treba voćku u voćnjaku saditi?

Sastavio *Nikola Vežić*, gospodarski činovnik.

Ako su voćke pregusto posadjene, tada se voćar ima malo od svoga voćnjaka nadati; nu tamo, gdje su voćke polag svojih krošnjah tako jedna od druge razmaknute, da sunčani trei i zrak imaju pristupa, tada se ovakov već ima čemu nadati; jer će zrak i svjetlo ne samo učiniti, da voćka raste i napreduje, već će takodjer dati dobar i ukusan plod. — *Sciením, da svaki napredan voćar treba da na um uzme sve ovo, što rekoh.*

Pa ako je i zbilja tako drveće pregusto u voćnjaku posadjeno (kao što se žalibože vidi kod naših seljakah!); to ne samo da će takovo (drveće) prepriečiti dolazak zraka i svietla, već će takodjer i žalostno izgledati, naime: drvo (stablo) će mahovinom biti obuzeto — a bolesti ovoj je uzrok pregusto sadjenje.

Voćke se mogu saditi ili na *redove* ili u *nakrst*; nu najbolji i najliepši način jeste prvi t. j. na redove.

Ako je voćnjak dosta velik t. j. da dosta prostora ima, to *jabuke, kruške* i *trešnje* trebaju 9 metarah i 48 centimetrah do 11 met. 38 centimetrah; da stoje jedna od druge razmaknute t. j. odielene; kestenji i orasi razmiču se na 13 metarah i 27½ centimetra; za sljive, kajsije i breskve 3 metra i 69 centimetrah do 4 metra i 21 centimetra; višnje, bademi (mandule) i tunje zadovoljne su i sa 4 metra i 63 centimetra. Sve voćke od susjedove medje sadi na 9 metrah i 48 centimetrah.

Ovo nekoliko rieči preporučujem iz izkustva što toplije našim vriednim poljodielcem na dobro proučenje i odnosno na praktično izrvšenje.

O izboru divljakah za ciepljenje voćakah.

Svaki napredan voćar treba da pazi, da su voćke, koje ciepiti i oplemeniti želi, *jednake* iliti *srodne* (*iste vrsti*).

Voće, koje imade košticu, neda se uspjehom na sjeme oplemeniti.

Jabuke se i kruške doduše dadu oplemeniti, pa i plod donesu; ali ono mjesto, gdje su se ciepile, pokazuje, da se ova dva drveta (stabla) neslažu najbolje, jer su različite vrsti. Zato je najbolje dvie jednake vrsti voća ciepiti iliti oplemeniti, n. p. *jabuke* na *jabuke, kruške* na *kruške* itd. *Ali praktični i umni voćari uzeše na um, da često izisklue protivno ovomu pravilu: kakvoća zemlje i kakvoća drveta, zatim njegova postojanost i plodovitost;* zbog toga valja nam znati da se mogu (voćke) oplemenjujući prenositi:

1. *Jabuke* na *jabuke*, *jabuke* na *kruške* ili *tunje*; 2. *kruške* na *kruške, kruške* na *tunje*; 3. *kajsije* i *šljive* na *šljivu*; 4. *breske* na *breske*, na *bademe* i na *šljive* svake vrsti; 5. *tunje* na *tunje* i *tunje* na *jabuke* i *kruške*; 6. *trešnje* na *trešnje*; 7. *višnje* na *višnje*, na *trešnje* i srodne vrsti; 8. *kajsije* na *kajsije*, na *bademe* i *šljive*, i tako dalje.

U Pribiću, mjeseca ožujka 1876.

N. Vežić, gosp. činov.

SVAŠTA PONEŠTO.

* **Kako je papin dvor u inozemstvu zastupan.** Papina stolica ima svoje nuncije prvoga reda na dvorovih u Beču, u Parizu, u Madridu i u Lizabonu. Nunciji su osim toga u Monakovu i u Bruselju. U Haagu je internuncij; u Brazilji privremeno samo poslovodja Bruschetti, koji ujedno zastupa papine interese u Paraguayu, u Chilu i u Boliviji. Za Ecuador, Peru, za Columbiu i za sriednju Ameriku nema za sad zastupnika. Biskup u Oropi, otac kapucin Cochia, biskup u p. infid. obavlja kao delegat poslove za San Domingo, za Venezuelu i za Haiti. Sada su nunciji: u Beču monsignore Luigi Jacobini, nadbiskup solunski; u Parizu monsignore Pietro Meglia, nadbidskup Damaska; u Madridu pronuncij kardinal Ivan Simeoni; u Lizabonu msgre. Domenico Samguigni, nadbiskup Tarsa; u Bruselju msgre. Serafino Vanutelli, nadbiskup nicejski; u Monakovu msgre. Angelo Bianchi, nadbiskup Mire; u Haagu msgre. Tapri, prije uditore u Beču a kašnje u Parizu. — Kod papina dvora ovjerovljeni su poklisari Austro-Ugarske i Francuzke, te ministri Bavarske, Belgije, Brazilije, Costariche, Monaca, Nicarague, Paraguaya, Pere, Portugalske i Španjolske.

Književne viesti.

Prosvjetom k slobodi

Od djela, koja sam *napose* na sviet izdao, još imam njekolicinu nerazpačanih, podpunih iztisakah, pa to različnih pjesamah pod nadpisom: „**Lira**“. Ovo djelo u *dvie* knjige uz književnu zabavu za hrvatski i srbski narod pod naslovom: „**Časovi**“ pruža niz narodnih i novovjekih umotvorinah. Izviše su nagradom pridodani riedki spisi, koji se na vjekopis pok. dra. Ljudevita Gaja odnose.

Naumiv razpačati ove iztiske, posljednji put pozivam narod, neka nabavi krasoslovna, zabavna i poučna ova djela.

I ovako liepo molim ljubitelje i ljubiteljke naše knjige, navlast one, na koje je moj poziv drugom prigodom bio namienjen, da mi se rado odzovu.

Ciena za sve tri knjige, oko 50 tiskanih listovah velike, iznozi 2 st., te se neka *čas prije* šalje meni. Poslije će obaljena ciena poskočiti. Na *pouzeće* opremam obznanjena djela poimence znatnim poskočiti. Na *pouzeće* opremam obznanjena djela poimence znatnim podupiračem naše književnosti, na deset podpunih iztisakah pridajuć po jedan bezplatno. Uzdam se u rodoljublje njihovo, da će primiti ove moje umotvorine narodno-moderne škole.

Velimir Gaj.

U Zagrebu 1876.

„**Uzroci kratkovidnosti učenikah**“ imenuje se knjižica, koju je priredio g. Hajdenak učitelj na kr. vježbaonici u Zagrebu po Dru. A. Treichleru. Djelce je ovo svakomu uzgojitelju mladeži koristno i ne kosta nego samih 20 nvč.

Neukû Nauka.

Koliko danah treba puščati praščiće (odojčad) da prasicu sisaju.

Evo ti prijatelju iz dosta prilična izkustva mogu ovo sredstvo što toplije preporučiti, naime:

Pusti praščiće 35—45 danah da mater sisaju, a zato vrieme treba krmaču, za bolji goj mladih, bolje i izdašnije hraniti (a ta hrana mora biti zdrava, lahko probavljiva — šrot od raži, ječma i zobi, kuhani krumpir ili buče (tikve) s posijami (mekinjami) — dočim kiselu i pokvarenu hranu u obće treba izbjegavati); jer ako ju bolje i izdašnije ne hraniš, tada znaj, da će ti prasica i mali praščići zakržljaviti. A kad isti za malena zakržljave, onda ih je već težko oporaviti t. j. u bolje stanje postaviti.

Učiniš ili ovako, nećeš se pokajati.

Naputak o bredjosti nekojih domaćih životinjah i o leženju peradi.

Mnogi iskusni gospodari dokazaše, da je bredjost stoke i ležoja peradi obzirom na vrieme vrlo različita i to:

	najviše	srednje	najmanje	
Kobila je suždrebna	409—419	336—342	307—317	danah
Magarica za koji dan više nego kobila.				
Krava je bredja (stelna)	326—335	—286	210—226	„
Ovca je sjagnjena	—157	—151	146	„
Svinja je suprasna	—133	115—116	—109	„

Psica (kučka) je suštena 9 tjedanah ili 63—65 danah. Mačka je skotna 8 tjedanah. Pelad leži (sjedi) na jajih: kokoš 19—24 redovito 21 dan; perad 26—29; guska 28—33; raca 28—32; golubica 17—19 danah.

N. Vežić, *gosp. činov.*

Novi način, kako se vinogradi obrezavaju.

Francuz Mato Charmet, izmislio je novi način kako se obavlja rezitba loze, a francuzko ga je ministarstvo poljodjelstva odobrilo, i izumitelja za to odlikovalo zlatnom kolajnom. Charmet hoće, da sačuva lozu od mraza, te pri običnoj rezitbi ostavlja dvie ili tri mladice sa dva pupa na svakoj a uz ove jednu rozgvu, dugačku od 80 centm. do 1 metra. Kraj ili vršak takove rozgve, savinute na obluk, stavi u jamu priredjenu prije, tik čokota ili panja. Pupi na ovoj rozgvi neće potjerati, jer nemaju zraka ni topline, a sama vrućina zemlje prieći, da se loza smrzne. Kad se više nije bojati mraza, rozgva se izkopa i priveže uz kolac; a kada se razviju nove mladice, odrube se za jedno 15 centim. iznad zadnjih grozdah i odstrane se sve neplodne mladice.

Hajmove (konjsko remenje) ne valja u konjušnici (štajl) čuvati,

jer onaj ljuti vonj, koji hlapi iz konjskoga gnoja i zove se caparika, čipavac ili nišador (amoniak), upija se u kožu i ova za kratko vrieme skrutne i okori se, pak onda puca i lomi se. Isto tako hudi (škodi) onaj čipavac i očima. Pametni konjari posiplju radi toga pod konjušnice sadrom (gipsom), koja upije sav čipavac.

Skvrne od vina.

Kad ti se stolovina (stolnjaci ili obrusi) zamaže crnim vinom (ili trešnjami), a ti namoči ono što je zamazano u kipuće mlieko; požuljaj to i onda izperi u čistoj vodi.

Proti konjskoj grinti

savjetuju gospodari sliedeće: Uzmi 6 kilogramah duhana, koji se prokuha u 12 litra vode. Pridodaj 1 Litru karbolne kiseline, koju ćeš dobiti u svakoj povećoj ljekarni; ovom tekućinom namaži svaki dan 3 put bolestnog konja. Za malo vriemena će ozdraviti.

Voćke, koje su presušile prije nego smo ih presaditi mogli, kako mogu opet sok (mezgu) dobiti

Sada ćemo kupovati oplemenjene mlade voćke. Mnogomu stignu željeznicom nakon nekoliko danah. Oštećene na kori i korenu, presuše. Ili ih dugo ostavimo ležati na zemlji, pa izgube sav sok. Ako u takvu nepriliku dodješ, izkopaj duboko jamu u dobroj zemlji, svakako dublju nego li je visina drvetja i stavi voćke unutar. Jednu stopu odozgor nasiplji dobre zemlje te ako je suša lievaj na drvetje vode.

Liečenje mliekom.

To liečenje je poznato od prastarih vremenah. Tko netrpi mlieka s toga, što je mastno, neka mu bilo sa priesna bilo sa kuhana, posname (pobere) maslo iliti škorup (vrhnje smetanu), pak se neka lieči. A težko će se tko naći, da mlieka nikako netrpi, jer kad ga trpi i onaj najslabiji želudac stopram na sviet rodjenog

djeteta, može ga trpeti i podnositi bolestnik, osobito kad se baš najteže bolesti želudca samo mliekom i lieče. — Tko će mliekom da se lieči, neka počne jutrom i večerom piti manju, a od dana do dne sve veću čašu (kupu) mlieka, pa poslje nekoliko danah neka pije i pred podne sve više, ostavljajuć sve više sva druga jela, dok neostane na samom mlieku s nešto malo hleba iliti kruha, i to pogače od pšenice na debelo sameljene, neprosijane i neosoljene, il pak od kukuruzna brašna. Mlieka se pije po 4 i 5 i više vrčevah iliti bokalah na dan. Mliekom se lieče sve bolesti želudca, jetre, bubrega i mjehura, sve vodene bolesti, sve kostobolje i sve zadave, i ima vrlo znamenitih izcieljenjah ranah, izcielili su se mnogi bolestnici, na koji su se liekari uzalud izmučili i koje su svi liekari bili zapustili.

Hrana za bolestnike.

Za one bolestnike, koji se iza bolesti malo pridižu, vrlo dobra hrana jest, razmutiti bjelance i žumance (bielnjak il žutnjak) od 1 il 2 jajeta u činiji (zdjelici tl kikarici), pa naliti varenim vrućim il hladnim mliekom, dodavši tomu toliko šećera iliti cukara, koliko bolestniku godi. To bolestnika hrani i jači, a može se imati u svakoj i najubožijoj kući. Ako bolnik poželi kiselo šta, onda je trična kiselica (mekijna posejna) za njega najbolja, koje treba da se bolestnik drži, dokle god mu se nezaišće il neshoće nekiselo.

Jabuke kao lek.

Uredno jelo jabukah osobito ispred obeda ima vrlo velik upliv na radnju želudca. Osim što podpomogne probavljanje odmerava i apetit jelu bolje nego piće rakije, il čaša hladne vode u to ime. Jedan od današnjih najslavnijih Parizkih liekarah kaže: da je od to doba, kako je u Parizu ušlo u običaj i posle a osobito izpred ručka (objeda) izjesti po jednu jabuku sasvim nestalo one slabosti želudca, što je pre toga pun Pariz bješe. i tvrdi, da je jelo jabukah za okriepljenje želudca jedan od najizvrstnih liekovah.

Cveće i bolesnici.

Vrlo liep običaj je izašao u sjevernoj Americi i u Engleskoj, uredno svaki dan po mali sveščić liepa i Mirisna cvieća bolesniku davati, da ga gleda i da miriše. Ne može čovjek vjerovati, koliko ovo bolesnika oživi i razveseli i nadom ozdravljenja zadahne i podigne, a još ljepše je, što su ovo prihvatile prve gospodje, pa traže bolesne i cvieća im šalju. Ima toga radi sklopljenih društavah i šalju cvieće paroplovî i parovozî u dalje varoši i mjesta u spitalje bolesnikom.

Kako se drvo od truleža čuva?

Francuz neki po imenu Lossal pronašao je, kako se dadu drva (lies) od truleža sačuvati. On daske pomeće u jame, pospe po njima kreča (japna), koji se polagano vodom zagasi. Drvo za gradje mora od prilike osam danah ležati u kreču. Time postane osobito tvrdo i kruto i, kao što se veli, nikad neće iztrunuti. Bukovo drvo, kad se tako pripravi, dodje tako tvrdo kao gvoždje (željezo), te se od njega čekići (maljići, batići) prave. U Štrasburgu radi se to ovako: uzme se zagašenog kreča sa klarkalciumom, te kad se u njem drvo drži, dodje tako da izgoreti nemože.

(Glas Naroda).

Različite viesti.

* **Novačenje iliti leva.** Usljed zakona od 27. Januara t. g. polag kojega mora dati ova stran carevine za t. g. 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5,454 u zastavnu ili reservnu, ovdašnje c. k. namjestničtvo javlja, da jih na *Trst, Goricu* i *Istru* spada 1497 *prvoga*, a 150 *drugoga reda*. Novačenje će se obaviti: *A.* U *Trstu*: na 7, 8, 10, 11, 12, 18, 19 i 20 Aprila. — *B.* Na *Goričkom* i *Gradiškom*: u Monfalkonu na 1 i 3 Aprila, — u Cervinjanu na 4, 5 i 6 Aprila, — u Sežani na 26, 27 i 28 Aprila, — u Komenu na 1 i 2 Maja, — u Gradiški na 4 i 5 Maja, — u Kormonsu na 8, 9 i 10 Maja, — u Plecu na 8 Maja, — u Tolminu na 10, 11, 12 i 13 Maja, — u Kanalu na 15 i 16 Maja, — u Gorici za Goričku okolicu na 18, 19, 20, 22 i 23 Maja, — u Gorici za Gorički grad na 24 i 26 Maja, — u Ajdušini na 27 i 29 Maja. — *C.* U *Istri*: U Kopru na 21, 22 i 24 Aprila, — u Piranu na 26 i 27 Aprila, — u Buljah na 29 Aprila i na 1. Maja, — u Poreču na 3 Maja, — u Rovinju na 5 i 6 Maja, — u Puli na 8, 9 i 10 Maja, — u Labinju na 12 i 13 Maja, — na Voloskom na 15, 16 i 17 Maja, — u Lošinju na 23 i 24 Maja, — u Cresu na 26 i 27 Maja — u Krku na 29 i 30 Maja, — u Novomgradu na 4, 5 i 6 Maja, — u Buzetu na 8 i 9 Maja, — u Motovunu na 11, 12 i 13 Maja, — u Pazinu na 15, 16 i 17 Maja.

* **C. k. vlada** podielila je ljetos kandidatom koparskog Učiteljišća 1200 for. državnih stipendijah.

* **Naša je vlada,** kao što se čuje, zabranila uvoženje oružja u Srbiju i Crnugoru, a ova prepovjedala svojim podanikom nositi na prodaju u Kotor svakojaku hranu.

* **Podžupanijska skupština** držana onomadne na Rieci zaključi, urediti vodu Rečinu te se u tu svrhu sporazumiti s občinom Riečkom i Kastavskom, s kojima medjaši.

* **Dr. Posilović,** bivši profesor na zagrebačkom sveučilištu, postao je senjskim biskupom.

* **Medjunarodna izložba živadi** bude ove godine od 29. travnja do 6. srpnja u bečkom Prateru. Izložiti se može i živa i mrtva živad koje god vrsti; zatim sve vrsti pticah i književna djela, koja o njih sbore.

* **Kralj preminuo u bolnici.** Dne 20. veljače preminuo je u velikoj bolnici u Milanu kralj jermenski Leo XIII. Comnenus, knez lusignanski. Njegovi predji po otčevoj strani bijahu istočni carevi, a po materinoj vojskovodje u križarskih vojnah i kralji Cipra. Pokojnik nosio je pred 20 godinah takodjer krunu i žezlo na medji Korosana, dok ga s prestolja neprotjeraše Rusi. Odtad je kukavno životario, potucajuć se simo tamo po cieloj Evropi. Bolestan nije znao kud kamo već u bolnicu, te je u njoj izdahnuo u najvećem ubožtvu. Za ubogu njegovu ženu i za šestero sitne djece sabira se sada po Italiji milostinja. Milanski list „La Ragione" počeo je sabiranje i obratio se poglavito na demokraciju. U pozivu veli: Kad grofovi, vojvode princi i kralji svoga zapuste kao Leona, da mu se nema odkud namaknuti dvadeset i pet lirah za grob, tad mora demokracija razmrsnuti kesu za volju čovječnosti. Nedajmo barem kukavnoj ženi i nejakoj djeci, da od glada poginu". U sliedećih brojevih donese isti list dugačke popise darovah.

DOPISNICA.

G. M.....ć P. u Puli i g. B.....ć P. u Sv. Jani. Primismo poslatu nam predplatu. Želite li dobiti izgubljene brojeve, *reklamovajte* na odpravničtvo našeg lista odprtim pismom. — G. M. S.....ć, upravitelj župe u Montreju: onomu gaspodinu poslasmo sve ljetošnje brojeve, a pripada nam lanjska predplata. G. St. B...v u Tkonu i g. A. G.....ć u Kotleh, primismo. — Sl. Čitaonica Makarska s poslatimi 2 for. plaćena je lanjska predplata.

Opomena.

Uljudno molimo sve naše poštovane predbrojnike, koji nam još štogod duguju za lanjsku il ćak predlanjsku godinu, da taj dûg odmah podmire, jer ćemo im drugač list obustaviti i što je naše il *otvorenim pismom* il *putem suda* od njih zahtjevati. Mi nesilimo nikoga, da list drži, al tko ga drži, poštenje mu nalaže da ga i plati.

U Trstu 1. Travnja 1876.

Uredničtvo.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Marča 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cekini) .	5.39	5.38½	5.38½	—	5.40	5.40½	5.40	5.40½	5.41½	—	—	5.42	5.44	5.44	—	—
Napoleoni	9.24	9.23½	9.23	—	9.24	9.24½	9.25	9.26	9.23	—	—	9.20	9.34	9.32	—	—
Lire Inglesko	11.59	11.58	—	—	11.58	11.58	11.58	11.61	11.56	—	—	11.64	11.70	11.66	—	—
Srebro prid (aggio) . .	104.25	104 —	104.—	—	104.—	103.85	103.65	103.—	103.50	—	—	102.85	102.85	102.75	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 16. Aprila 1876.** **Broj 8.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. travnja 1876.

Odkad pišemo ove uvodne članke, naše domaće i vanjske stvari nisu nam se još nikad prikazale u većoj neizvjestnosti, što ovaj put. Tu nije moguće jedne jedine na čisto izvesti te reći: ova valja, ovako će biti, ovim će putem dogadjaji krenuti.

Pak da prije svega spomenčmo ministarske dogovore glede ponovljenja nagodbe izmedju ove i one polovine carstva, čuje se, da su se ministri razišli poslje cielih dvanaest danah pogovaranja, pregovaranja i nagovaranja, a da nisu ništa obavili, jer da jedni i drugi drže, da nemogu i nesmiju više popustiti. A baš valja i reći, da ti dogovori nisu mogli doći nikad u nezgodnije vrieme, što u sadašnje, gdje se carevina nahodi u veoma nepovoljnom novčanom, obrtničkom i trgovačkom stanju. Ni jedna ni druga stranka neće da uzme na se težku odgovornost naprama budućnosti. I jedni i drugi misle, da će im u zadnji čas pomoći nekakva il sreća il nesreća, kojoj ni sami imena neznadu.

Drugu neizvjestnost nalazimo u politici ministra Andrassya, koji kao da je svoje turske reforme badava pisao, jer nije njimi uzpio ni kod Turakah ni kod Kršćanah. Namjestnik Rodić bio je ugovorio dvanaest danah primirja izmedju Kršćanah i Turakah u nadi, da će se u to vrieme doći do pravoga pomirenja, al su Kršćani bili već premnogo puti prevareni, nego da Turkom povjeruju na golu rič, zato su Rodiću predložili uvjete, bez kojih da oni nemogu na mir pristati, a kojih s druge strane nehtjedoše Turci primiti. I tako se poslje dvanaest danah primirja započeo na novo rat, koji sad biesni više nego ikad prije, i to ne samo u Hercegovini nego i u Bosni, gdje da se 10 hiljadah ustašah sprema na Sarajevo, glavni grad Bosne ponosne.

Nego Andrassy je zapleo državu i u treću neizvjestnost, naime glede odnošajah naprama Rusiji, jer su upravo sad izišla na svjetlo nekoja njegova pisma, polag kojih je prije šest godinah htio da zarati Austriju s Ruskom, pa to Austriji nemože nikako koristiti, ako želi ostati u trocarskom savezu.

Ona viest, da će car Aleksandar da se odreče carevanja, nije se obistinila. Ta je viest bila Niemce jako uzbunila, akoprem se pretvaraju, da mogu proći dobro i bez ruskoga prijateljstva, dapače akoprem se iz daleka nagadja slučaj, kad će se jednom te dvie velevlasti neobhodno pobiti izmedju sebe. Čuje se, da će Turci u skrajnoj pogibeli razviti sveti prorokov barjak, što se čuva u Meki, rodnom mjestu njihova krivog proroka Muhameda, i da će upotrebiti silno blago, koje se tamo sahranjeno nalazi, pa da će kao u stara vremena svom silom i svim svojim turskim bjesnilom udariti na Krst, koji neće da robuje silnomu turskomu caru, prorokovu nasljedniku.

Ako su istinite viesti, što dolaze iz kneževine Srbije, za nekoliko danah srbska bi vojska imala prekoračiti granicu, te početi rat s Turci. Na tu viest nebi mirovala ni Crnagora, pa mislimo da nebi ni Bugari s kraja gledali, što se radi.

Naš sabor.

Dne 1. tekućega travnja zatvorio se pokrajinski sabor istranski, te tako dokončao svoje šestgodišnje poslovanje.

U zadnjoj sjednici viećalo se o pokrajinskom proračunu za godinu 1877. Polag izviešća, pokrajinski će razhodak za dojduću godinu iznositi f. 221,341 za redovite, a f. 21,910 za izvanredne troškove, to jest, svega skupa f. 243,251; dohodak pako f. 57,830 iz redovitih, a f. 14,530 iz izvanrednih dohodakah, ili svega skupa f. 75,360. Dakle f. 170,891 manje nego razhodak! Da doskoči tomu manjku, sabor zaključi, neka se udari 16% nameta na vas izravni porez, računajuć amo i same državne namete, a 75% na državnu potrošarinu od mesa, vina, jakih pićah i piva (bire). Tom prigodom, kad se naime govorilo o „zdravstvenih troškovih“, bude rečeno, da više od polovice istranskih občinah neima još svojih liečnikah, akoprem bi jih po zakonu morale imati, dapače u nekojih mjestih da neima još ni izpitanih primaljah (babah). Isto tako da manjkaju u pokrajini živinari. Prama ovomu zadnjemu slučaju sabor zaključi, neka se zemaljski Odbor obrati na c. k. vladu, da na temelju zdravstvenoga zakona od 19. ožujka 1874, osnuje još barem dva mjesta za javne živinare, da se tako pokrajina bolje oboruža proti pogibelji govedje kuge. Viećalo se na posljedku o c. k. mužkom koparskom i c. k. ženskom goričkom Učiteljišću. Bude naime zaključeno te naloženo pokrajinskomu Odboru, da traži od c. k. ministarstva, neka se drži svoje naredbe od 26. svibnja 1874, a osobito neka naredi, da se njemački jezik nerabi u tih Učiteljišćih kao jezik učevni, nego jedino kao predmet. Onda pokrajinski sabor izjavi želju, da se na c. k. Učiteljišću koparskom ukine slovenski odsjek, kao takodjer da se opet uzpostavi ukinuto c. k. Učiteljišće goričko sa svoja dva odsjeka, talijanskim naime i slovenskim. Na to carski povjerenik osim ostaloga reče i ovo, da će c. k. vlada svakako proučiti odnosne saborske zaključke i želje, ali da neće u odgojivanju budućih učiteljah nikad pustiti s oka pravice drugih narodnostih, kao ni potrebe poznavanja njemačkoga jezika. Povodom te izjave oglasilo se više zastupnikah te reklo, da Učiteljišće, kakvo je sada, neodgovara ni zakonu ni svojoj svrsi, koja jest, da odgoji dobrih učiteljah za pučke škole istarske; a glede jezika, *da je dužnost svakoga čovjeka, čuvati svoj jezik, koji je najveće dobro narodno.* Na koncu saborski predsjednik izreče oprostni govor, u kom pohvali saborske zastupnike i njihovo djelovanje za prošlih šest godinah. U tom je govoru g. predsjednik, govoreć o školah, rekao, da se sabor trsio otvoriti što je više školah mogao *s obzirom na različita plemena*, koja u Istri mirno žive jedno kraj drugoga. Sabor se razišao, vičuć caru, na predlog predsjednikov, „Živio“!

Kad bi nas tko pitao, da li smo bili zadovoljni sa razišlim se saborom porečkim, mi bi mu iskreno odgovorili da nismo. Prije svega, u njem nije sjedilo onoliko naših zastupnikah, koliko bi imalo prama broju našega u Istri naroda. S druge strane većina toga sabora jest uvjek viećala i glasovala tako, kao da i neima u Istri našega naroda. Pa eno, i u svojoj zadnjoj sjednici nije mogao taj sabor, a da nepokaže, kako za nas baš ništa nemari. Jer, ako je zadaća svakomu Učiteljišću, kako bješe rečeno gori navedenom prigodom, da odgoji dobre učitelje za pučke škole, nebi ipak rečeno gdje i kako će se odgajati učitelji za hrvatski puk, kojega ima u Istri barem toliko, koliko talijanskoga. Toga radi mi nikako nerazumiemo onih predsjednikovih riečih, gdje je u oprostnom govoru izvolio reći, da se sabor trsio za isobraženje puka s obzirom na razna plemena, kad našemu u Istri narodu nije sudjeno imati svojih učiteljah, dapače kad taj narod neima nikakvih puč kih školah, ii jih neima u svojem jeziku. Zašto se je većina bivšega poreč. sabora oprla njemačkomu jeziku na koparskom Učiteljišću? Za to, jer je narodni jezik najdragocienije blago svakoga naroda. Pa zar neimamo i mi svoj narodni jezik, koji jest i mora biti i nam isto onako mio i drag kao i njim njihov? Il zar je nam istranskim Hrvatom talijanski jezik manje tudjinski, nego njim njemački? Il najposlje, zar mora biti nam pravo ono, što je njim krivo? Nije li to mjeriti dvima mjerama? Zato nije baš zasluga bivše saborske većine, ako u Istri razna plemena žive mirno jedno kraj drugoga, nego je tomu uzrok s jedne strane predobra ćud i strpljenje našega naroda, a s druge njegovo tvrdo osvjedočenje, da neće uvjek tako biti, nego da će se stvari i za njega na bolje okrenuti. U tom ga osvjedočenju kriepi i zadnja izjava carskoga povjerenika, da naime vlada neće nikad pustiti s oka pravicah i drugih narodnostih, koje u Istri stanuju zajedno za talijanskom. Na koncu doći će i novi izbori, to naime najzgodnije vrieme, da se naš u Istri narod osveti svojim dosadašnjim zastupnikom, koji su u saboru sve prije zastupali, nego njega i njegove narodne interese. Dosad je taj narod mislio, da ga može i zastupnik druge narodnosti vriedno zastupati, ali sad je dobrahno oči otvorio te uvidio, da to nije istina. Njegova će dakle skrb biti, da ovaj put izruči u bolje rake tielo i dušu svoju. A u tom će, ako Bog da, i uzpieti.

Dopisi.

Iz Materije 6. travnja.

„Bršljan“, list sa slikami za pouku i zabavu našoj školskoj djeci, što ga uredjuje Lj. Tomšić, a izdaje Lav. Hartman u Zagrebu, mogu i ja kao pučki učitelj ne samo hrvatskim nego i slovenskim pučkim učiteljem najtoplije preporučiti. Zbog izvrstnog sadržaja dajem svojim učenikom slovenske narodnosti spomenuti list, da ga čitaju. Samo malo hrvatskih riečih treba da raztumačim Slovencem, koje su različite od riečih slovenskih. Tim sam već dospio, da nekoji učenici jurve deklamuju iz ovog hrvatskog listića. Sudrugovi moji, Slovenci, neka i vaša dieca čitaju ovaj književni proizvod! Ovim putem će naš narod za malo godinah bez svake težkoće govoriti hrvatski, a sviet viditi, da med Slovenci i Hrvati neima razlike, nego da je to jedan narod. I drugi narodi imaju više nariečjah, a jedan književni jezik.

Izašla su dosele 3 broja ovim sadržajem:

1. broj. Pozdrav „Bršljanu“, pjesma od Čurića; kralj i 2 poštenjaka od Ledinskoga; Bog sve vidi od Vukovinskoga; na dobrotu stvari pazi (sa slikom) od pjes. Dr. J. K.; Bosna i Hercegovina (sa slikom) od Ljud. Tomšića; itd. itd.

2. broj. Obran i Divka, pjes. od Vanjačića; sreća od Bezenšeka; moje pjesme od Lemaića; lov na rake (sa slikom) od Šulera; baka i starac pjes. od Filipovića; Stanko Vraz (sa slikom) od Pužara; lisica (sa slikom) od Hajdenaka; najodličnije vrsti goveda od Perniščeka Blaža; itd. itd.

3. broj. Slavska slava, pjes. od Semića; djeco bježite zla družtva od Vežića; utjeha pjes. od Majnarića; Dragutin Rakovac (sa slikom) od T.; pjesma po Vilharu od Vanjacića; itd. itd.

Konačno mogu kazati istinu, da nepoznam novinah tako jeftinih, kako je „Bršljan“, koji izlazi 2 puta na mjesec, a stoji na godinu samo 1 for. 20 nvč.

U svakom broju nalazi se „svašta po malo“: sitnicah, zagonetakah, rebusah, itd. itd.

Ovdašnje mjestno školsko vieće zaključi neka naša učiona stupi u 2. plać. razred i da nam se dadu još 2 učitelja. Vidit ćemo, što će učiniti sl. c. k. kot. školsko vieće. Nadamo se, da će sl. zem. školsko vieće podupirati i ovaj put našeg seljaka u njegovoj težnji za izobraženjem.

Bolesti govedjoj kugi slične.*)

Premda govedja kuga ima toliko karakterikstičnih znakovah, da je skoro nemoguće zamieniti ju kojom drugom bolesti, ako samo iole pozorno te znakove motrimo, ko što i opasnost kuge zapovieda, ipak nam je žalostno izkustvo upravo kod nas protivno dokazalo.

Stoga scienim, da je neobhodno potrebito ovdje navesti one bolesti govedje, koje su u nekojih stadijih svoga promaka govedjoj kugi ponješto slične, te bi se slučajno mogle š njome ili ona š njimi zamieniti. Te su: A. *Slinavka* (Maulseuche). Sličnost ove bolesti sa govedjom pošasti obstoji u upali sluzave kožice ustijuh a više putah i nosnicah, nadalje, što se odljuskuje ta kožica od svoje podloge, što se pojavljaju male ranice, a često i krastice na površini nutarnje sluzave kože u ustijuh te napokon, što se množina sline iz nosnicah i ustijuh izlučuje. Momenti u kojih se ova bolest od govedje pošasti razlikuje jesu. 1. Da uz bolovanje ustiju sliedi uvjek i bolovanje papakah, da je slina čista, koja iz ustijuh i nosnicah teče i što marše gladuje, akoprem nemože jesti radi velike boli u ustijuh. 2. Dosta zdravo i čilo ponašanje u obće i bistri čisti pogled oka, i manjkanje svake naduvenosti. 3. Normalnost bila i sveobće tjelesne topline (izuzamši žestoke slučaje), neprisutnost groznice i manjkanje litavice.

B. *Plućna pošast.* (Die Lungenseuche.) Ovoj bolesti mogla bi se samo onda, i to samo približna sličnost prepisati, ako bi ju sa onim formalnim promakom govedje kuge sravnjivali, koji se afekcijom plućiju odlikuje; ali od njega se razlikuje time, što je u plućnoj pošasti kašalj i težkoća dihanja glavni znak, a govedjoj kugi isti samo kao suznak pripada. 2. Istina oboje bolesti prati groznica, previsoko gibanje bila i topline; nu dočim su kod plućne pošasti ovi znaci pravilni i u medjusobnom skladanju, te odgovarajući stanju i opasnosti bolesti, naći jih je kod govedje kuge, u onom karakterističnom neskladu i nepravilnosti. 3. najtočniji kažiput u različitosti ovih bolesti jest fizikalni pregled prsiju i plućah i u promaku bolest se pojavljuće promjene, kojekako već znademo, u govedje kuge sasma manjkaju. 4. U onom slučaju, koji je dostaputa moguć, da se obe bolesti spojene (complicirane) pojave ili, kad radi žestokoga kužnoga karaktera plućne pošasti ona u sumnji govedje kuge stoji, jesu najsjegurniji razlučujući znakovi na parnutoj lešini, pri paranju, i to, u prvom sedu, koji znak govedja kuga nikada neima, a opet s druge strane karakteristične promjene uzduž probavnoga kanala, što opet u plućne pošasti sasvim manjka

C. *Kužna litavica* (Ruhr, Magensenche). Niti jedna od spomenutih bolesti neima toliko sličnosti sa govedjom pošasti kao ova, osobito kad ju nepozorno motrimo; zato ju i neki strukovni kapaciteti, kao Lösinger i Spinola za slabi stepen govedje kuge drže. Valdinger i Gerlach ovu bolest kao posebnu vrst pašasti opisuju.*) Slučaj mi posluži, da sam mogao u ovom, od tako vrstnih strukovnjakah obradjenom pitanju, nješto sjegurnosti si pribaviti.

Mjeseca kolovoza 1874. puče glas, da se je u Borovi, virovitičkom kotaru, pojavila govedja pošast. U mješovito povjerenstvo za providjenje stvari bijah i ja pozvan, i zbilja u prvi mah sam mislio, da je ovdje slučaj govedje kuge. Nu točnije izpitanje i pregledanje osvjedoči me, da se je ovdje kužni proliev pojavio, koji bje doskora shodnimi redarstvenimi sredstvi i naredbami odstranjen. Isti slučaj našao sam u gospodarstvenom dvoreu u Detkovcih, u slavonskoj podravini, gdje je od 50 komadah rogate marve 17 parnulo.

Znakovah, koji su slični znakom kod govedje kuge, ima u tolikoj množini razvijenih, da je sbilja ovu bolest od govedje kuge vrlo težko razlučiti. Groznica i promiena bila, velika toplina, sve-

*) Abhandlung über die Krankheiten des Rindviehes. Die Rinderpest A. C. Gerlach 1857. Str. 60—61.

*) Riječ po riječ iz Blažekovićevo knjige. Vidi „Književne viesti u ovom broju.

(1)

PODLISTAK.

VIRGJINIJA

GROZNOKAZ OD ALFIERI-A.

PREDMET.

Kad su starim Rimom vladali Decémviri (Desetoričari iliti desetero najodličnijih mužovah vlastelinskoga stališa), a to se zbivalo za kratko vrieme prvih godinah četvrtoga vieka od njegova utemeljenja (400 godinah pred narodnjejem Isukrsta), jedan izmedju njih, Apije Klaudij, zagleda se nepoštenâ oka u Virgjiniju, krasotu djevojku, kćer Lucija Virgjinja, čovjeka pučkoga stališa, ali na glasu radi svojih državljanskih i vojničkih vrlinah. Virgjinija bijaše obećana za nekoga Ičilija, što se bio kao tribun (pučki zastupnik) proslavio svojom srčanostju i svojim slobodoumljem; pa, uzor krieposti i vierne ljubavi, dokazà što jasnije, da se zaman muči, tko joj o poštenju radi. Vidivši Apije, da nemože milom ništa postići, okrene skušati, nebi li silom. U tu svrhu nagovori nekoga Marka Klaudija, svojega štitjenika, neka on javno uztvrdi, da je Virgjinija rodjeno dieto jednog njegove robinje, pa da ju neka odvede, položivši na nju ruku kao na svoju. (U ono vrieme i rob i što bi se rodilo od roba, moglo se dati, prodati i zahtievati kao živinče.) Marko obavi svoju, ali ta njegova drzovitost, i uvreda nanešena djevojci, što se dotle smatrala kćerju slobodnâ otca; onda štovanje prama Virgjinijû i Ičiliju, učini te se narod, koji to čuo i vidio, gotovo pobuni. Na to Marko, što se pretvarao, da radi zakonito, pozove djevojku na sudište, gdje je Apije glavom sud sudio: tu uztvrdi, da se ona rodila u njegovoj kući, al da je bila kradom uzeta i odnešena u kuću Virgjinijevu, pa tako smatrana njegovom kćerju: on da će to tvrditi i pred samim Virgjinijem; i konačno zaište, neka mu se robinja odmah izruči. Branitelji djevojčini rekavši da je njezin otac daleko, pod oružjom u službi Republike, zamoliše sudca, neka odgodi osudu za dva dana, da bude moguće i njemu, koga se to najviše tiče, nazočnû biti, a dotle neka se djevojka neizloži pogibelji, izgubiti poštonje i prije nego slobodu. Zaslepljeni Apije naredi, da Virgjinija valja svakako oudom počekati, al da to nesmije škoditi djevojčinu tražitelju, nego kad obeća, da će ju dovesti pred nazòri otca, neka mu bude dotle prosto povesti ju svojoj kući. Na tu zlobnu odluku digne Ičilije toliku buku, a puk bude toli uzbunjen i razjaren, da se Desetoričar, hineč se da mu je stalo do Virgjinijeve nazočnosti, našao prisiljen tobože moliti Marka Klaudija, neka se prodje svóga prava, i tako se djevojka mogla opet vratiti očinoj kući. Pa dočim je njezina kuća hitro poslala po Virgjinija, neka se što prije nadje u gradu, pisà Apije svojim drugovom, koji zapovidahu vojskom, neka mu nedadu dopusta. Nego ti listovi prispješe na svoje mjesto, kad je već Virgjinij bio dobio traženi dopust i krenuo put Rima. Došav u Rim, odmah sa kćerju i sa množinom svojih prijatoljah, stupi pred sud, te, nagoveriv oštro Apija, reče, da pozna veoma dobro njegove opake namjere. Nu Desetoričar, zaslepljen strastju i pretvrd u svojoj nakani, izreče osudu, da je Virgjinija robinja Markova: u isto doba izjavi, da mu je poznato, kako su prošlo noći Ičilij i Virgjinij držali skrovito sastanke ne toliko da brane djevojku, koliko da nemir prave, toga radi da se on nije uzdao doći bez oružnikah na sudište; i najposlje zapovjedi oružnikom, neka kroz narod otvore Marku put, da se protura do Virgjinije i da ju odvede. Od straha i čuda zabunjen se na to puk dobrovoljno razplati i razide. Onda Virgjinij, vidivši da mu već neima pomoći, zamoli iz liepa Apija, neka mu dozvoli pred kćerju izpitati dojkinju; pa kad mu se to dopusti, povede ženo do neke mesarnice i tu pograbiv hitro nož, što bijaše na stolu, reče: „Na ovaj ti samo način mogu, o kćerce, spasiti poštenje i slobodu“ to prohodši ju, mrtvu na tla spusti. Onda obrativ se k sudcu: „Tebe, Apije, zavikne, i glavu tvoju ovom krvi poklonskim Bogovom zavjetujem!“ — Tako pripovieda Tito Livij, koji na utjehu svih dobrih i poštonih priča na dalje, da je taj dogadjaj dao povoda, da bude u Rimu dokinuta samovoljna Desetoričarska vlast, a uzpostavljena opet obična konsularska vladavina.

OSOBE:

APIJE KLAUDIJ — VIRGJINIJA
VIRGJINIJ — IČILIJ
NUMITORIJA — MARKO
Puk — Oružnici — Ičilijevi drugovi — Markovi robovi.

Pozorište: Rimski trg.

ČIN PRVI.

Prizor prvi.

NUMITORIJA, VIRGJINIJA.

NUMITORIJA.

Šta se ustavljaš? Ajdmo, dvorom našim
Ti nam treba.

obći katarrhozni pojav, slinavost ustiju i nozdrvah, slaboća te nemoć bolujućega maršeta, znakovi žestokoga, često krvavoga ili slinavoga prolieva: sve to nas može navesti na sumnju govedje pošasti.

Razlikujući su znakovi sliedeći: 1. Nepostigne proliev nikad onako visok stepen, kao u govedjoj pošasti, a nemogu se naći u izmetcih tragovi organične raztvorbe (Verwesung) kao u govedjoj pošasti. 2. Karakteristični nesklad i neurednost bila sa toplinom i groznicom manjka uvjek kod kužnoga prolieva. Kao što se niti nemogu naći grčeviti znakovi. 3. Promak govedje pošasti u slučaju smrti uvjek je puno kraći nego promak kužnog prolieva; jere dočim prvi u obće 3—5 danah traje, treba drugi 8 i 12 danah. Naproti opet u slučaju ozdravljenja kužni proliev puno brže okrene na bolje nego govedja kuga. 4. Kužni proliev nije nikad priljepčiva značaja; dakle neokužuje zdrava marvu, već svoju kužnu važnost kao sporadična bolest dobije: t. j. iz jednakog uzroka više marve najedanput na jednoj te istoj bolesti oboli.

Ob ovom se najlaglje osvjedočiti možemo, ako bolestno marše sa zdravim u sukob dovedemo. 5. Najglavniji znak za različitost obijuh bolesti jest lješina parnutoga maršeta. Kod kužnoga će se prolieva uvjek naći kao uzrok smrti žestoka upala crieva i probavnih organah, a mjestimice i ugarica (Brand) tih organah; dočim se ovo kod govodje pošasti nikada neće moći naći.

D. Dremica (Antrax). Akoprem ova bolest niti najmanje sličnosti sa govedjom pošasti neima, tako, da bi strukovnjaku moralo biti upravo nemoguće zamieniti jednu s drugom, to ipak iz uzroka, što je u našoj domovini već tri puta, (kako smo to gore vidili) nesamo od pojedinoga strukovnjaka, već od povjerenstva govedja kuga dremicom proglašena, navadjam ovdje najglavnije momente, koji obe bolesti razlikuju.

1. Promak dremice netraje nikada preko 24 ure; dočim je u govedje kuge puno dulji. Znakovi Antraxa uviek se do najvišega stepena organično-fisiologične mogućnošti popnu, prieteći bolujućemu maršetu svaki čas smrću; oni se u žestokom drktanju, naglom i kratkom dihanju izrazuju; bilo je uviek veoma visoko a krvni stupac čvrst i nepopustljiv, naznačujući krvju pune kucavice, što u govedje kuge nikada nije; toplina stoji na visokom stepenu i nepopusti, dok marše ili nepogine ili neozdravi.

2. Na lešini su znakovi posve različni. Dočim je u slučaju dremice lešina puna crvene, katranu slične krvi, i dočim je skoro na svih organih moći naći znakove i ostatke ugarice (Brand), tih znakovah kod govedje kuge nikad neima. Zatim se na lešini s govedje kuge parnutoga maršeta nikad nemogu naći oni, Antrax tako dobro označujući, žuti, stinjenoj hladnetini slični drhtajući komadi iz svojih žilah izstupljene krvi, koja se promieniv lik, pod kožom i med crievi te na srcu primi.

Gospodarski list.

Neukû Nauka.

Jaka pića.

Kao što ono olujina, nanesav pune oči prašine, pomuti očni vid: tako pomućuje silovito piće pamet i um čovjeku, koliko god se puta napije toga. Pomućivanje ovo tim je jače, što ga se tko većma napije, i traje po više sati. A da to nije probitačno po bistrinu pameti i uma, jest očevidno. Po tom samo budala drži, da ono ne škodi, a još veća je, koji znajući da škodi, opet pije i njim tielo i dušu, zdravlje i život svoj ruši.

Boginje (kozice) i mleko.

Sladko mleko je jedan od najboljih lekovah u boginjah, kad ga bolesnik što više pije i njim lice češće maže. Tim se učini, da boginje mirnije predju: ne bude ni svraba onoliko, ni bubuljicah, ni gnoja, ni krastah, kao što bude bez toga.

Glas naroda.

FRANINA I JURINA.

Fr. Kade si smrada bil toliko vremena Jurino; ja se već ni nespominjam kad smo skupa govorili — aj valjda nisi bil va Hercegovini?

Ju. Ča misliš, da sam mlad, kako sam star, pak da z ove strani nebrane, a z one da na kolac nenabijaju, da nebim već i ja odkada tamo bil?

Fr. Ala baš se vidi, da si junak i od junaka! — Kad bi svi tako misleli, one se sirote nebi oslobodile ni do sudnjega dneva.

Ju. Pustmo to, nego mi povej, ča j' bilo nekidan ono svetlo na Voloskom?

Fr. Ča neznaš, da su zibrali novoga podestù, pak da su zato oguji goreli i neki spicijer da je rakete spuščal, a neki kolonelo da je motal po Voloskom s jednim regimentom dece, vri šćeč Viva podestà, viva konsiljeri!

Ju. A ča j' na to puk rekal?

Fr. Svi su se čudili toj kumediji, kakove se još u takovih prigodah ni videlo na Voloskom.

Ju. Tako ja zdrav, ja sam mislel, da su Kršćani Turke prognali, pak da su za to Vološćaki grad razsvetlili. — Nego reci mi, molim te, koga su storili za podeštù?

Fr. Ma nekoga Kolovoza.

Ju. Tako su Gustina zbandali?

Fr. Ma to su!

Ju. Neće mu bit toliko ni žal, ač sam ja sam čul, da je pred jedno tri meseci va Kafetariji na Voloskom rekal, da komać čeka, da se već jedanput te skrbi zbavi.

Fr. Čekaj, vraže, nisu ne, ja sam falil: Gustin i Kolovoz to ti je jedno ter isto, ač se hrvatski Agustu veli Kolovoz; pak ako je Agust Kolovoz, onda je i Kolovoz Agust.

Ju. Na moju dušu, ako ikoje drugo ime, to se baš pristoji jednomu podestù, ač je on kî občinska kola vozi i ravna.

Fr. To je istina, al Kolovoz hrvatski znamenuje i stari putinu.

Ju. Tako to su se neki Vološćaki zato veselili, da tê moć po starom putu na starih se kolih vozit.

Fr. Il pak zato da im stare škornje netê kurja oka nažulit!

VIRGJINIJA.

O mati, nikad ovim
Neprodjem trgom, da nezapnem nogom,
Visoke misleć misli. S ovog trga
Slobodne s' nakane orile jednom
Mojim Ičilijem; zamuknu sada
Silničkom vlasti. O koli j' u njega
Pravedna tuga i gnjev!

NUMITORIJA.

Ak' te ljubi,
Danas možda slast koju u svoj tolik
Ulit će jad.

VIRGJINIJA.

Ljubi?.. Danas?.. Što čuju!

NUMITORIJA.

Dà, kćerce: već jednom vruće ti želje
Ču i sasluhnu ćaćko: te sam piše
Sa bojnog polja, da ti pir uskori.

VIRGJINIJA.

Dakle, moguće li, da će već jednom
Uzdisajima mojim konac biti?
O koli me ti razblažuješ sada!

NUMITORIJA.

Ne manj' neg tebi Virgjiniju bi uvjek
Ičilij drag: pošto Rimljana oba,
I to junačtvom neg imenom veće.

NUMITORIJA.

Mislih dić tvojih nisi mogla nikad
Više, što k srcu Ičila; al otac
Te prê ze njega nedade, dok nebi
U tebe ravna sa ljubavju kriepost:
Vriednom Ičila pa njegvom te htio.

VIRGJINIJA.

Takvom me dakle sudi? O neslutne
Radosti neizmjerne! Takvog imat
Vojna srećnom se scienjah; al je mnogo
Više biti ga vriednom.

NUMITORIJA.

Ti ga jesi
I on jedin Tebe: on kôg strah nije
Pokazati se Rimljanom, Rim kada
Griešno muči i podlo osopunjen
U samom robstvu slobodnim se drži.
Kad bi mu samo bila slična ona
Vlastela podla, štono svojih slavnih
Predjâ viek trube slavna poduzetja,
A nikah ih nesliede! Dočim njega
Kriepost, hrabrost i tvrda krasi vjera...

VIRGJINIJA.

Roda vlastelinskog nije, to j' dosta,
A ni krvnikah kupljenikom rimskih:
Tim on omili pustu srcu môm.
Na slobodnom i junačkom mu čelu
Veličanstvo ja rimskog gledam puka.
U ovo doba jadno, kad i onaj,
Koj laska, strepi, glas mu istiniti,
Plemeniti gnjev, bezbojazno srce,
Jesu vrline, što su mene s menom
Razdružile. Što sam, dičim se, pučko
Diete, Ičilu vrst; gorke bi suze
Ronila s plemenite da sam zibke,
Od njeg' niža vajme

NUMITORIJA.

Zajedno s mliekom
Mržnjom te vlastelskog zadojih roda:
Nježno ju goji; njih bo ide ona,
Što prama vjetru, zlû il dobrû, jesu
Sad gordi, sad podli, nevriedni svagda

VIRGJINIJA.

Moj da ja tajim rod? Ah! neznaš, mati,
Što sve u meni mržnju pomnožuje.
Tajne, dosada osobne mi, grdnje
Kazat ću ti.

NUMITORIJA.

Ajdemo dakiem

VIRGJINIJA.

Čut ćeš,
Čemu li me izloži liepost ova,
Kû gojim, jer Ičilu prija...

Književne viesti.

„Uputak o govedjoj kugi“, napisao ga po vlastitom iskustvu i poslužio se znanstvenimi spisi za liečnike, živinare, gospodare i puk *Frane Blašekovič*, živinar. (Tisak Drag. Albrechta.) Koliko može o tom djelcu nestrukovnjak suditi, rekli bismo, da joj je sadržina, gledeć na sam predmet, o kojem razpravlja, u obće dobra. Vidi se, da je pisac predmet doista proučio a da mu ne manjka ni izkustva. Red, kojim predmet razpravlja, logičan je i dosljedan, samo bi po našem mnienju onaj članak, kojemu je naslov: „Uzrok pošasti u našoj domovini“ imao bio izostati kao posebno poglavje ili bar ne bi smio imati karaktera polemike, koja ne spada u knjigu trajne vriednosti. Toliko sa stvarnoga gledišta; a što se jezika tiče, žao nam je, da ovako važan predmet nije pisan jezikom, što to pravilnijim i razumljivijim. Čovjek literat čita ovo djelce težko i prekinuto, jer mnogo puta sustaje te se nehotice pita: što je htio pisac reći? A što će istom djak ili seljak, kojemu je knjiga samo nedjeljom i svetcem u ruci?

Našim čitateljem na ogled preštampavamo u današnjem broju jedan od najboljih članaka iz te knjižice, koju medjutim preporučamo radi velike važnosti predmeta.

Poziv na Predplatu!

Nakanio sam izdavati u prevodu po dr. **Josipu Valentiću, Zschokkeove** novele po izboru. U nizu će tog prevoda biti prva naslovom **„Preobraženja,“** Ova je već pod tiskom. Ciena je ovih knjigah i to za predbrojnike ova:

za **„Preobraženja,“** imade po prilici **12-13** arakah **40** nč.
„ **„Princessu Wolfenbüttelskn,“** imade do **20** arakah **60** nč.
„ **„Jonathana Frocka,“** imade **12-13** arakah **40** nč.

Tržna će se ciena kašnje povisiti.

Netreba preporučivati **Zschokkeove** stvari — poznate su za dosta; prevod je pako naravan i čist. Svaka će novela izlaziti za se u svežčiću. Preporučam se svakomu prijatelju knjige, osobito onomu, koji zdravo misli o pomnoženju vlastite literature tudjim biserjem. Neka mi bude dobre pomoći — valjana je težnja

„Preobraženje“ će izići koncem svibnja ili najdalje početkom srpnja. **„Princessa Wolfenbüttelska“** početkom rujna. **„Jonathan Frock“** početkom studenog. Predplata se prima na sve tri knjige zajedno do konca svibnja o. g.

U Senju 4 travnja 1876.

H. Luster.

Tiskom i nakladom H. Lustera u Senju, izišao je I. svezak knjige: **Hrvatske narodne pjesme**, sakupljene stranom po Primorju a stranom po Granici, trudom učitelja Stjepana Mažuranića. Na ovoj knjizi moraju biti g. sakupitelju zahvalni osobito Hrvati Primorci to u Kraljevini, to izvan nje, u Istri i na Koavnerskih Otocih; jer će u njoj naći mnogu krasnu pjesmicu i u svojem *čakavskom* nariččju, koju su možda više puti s uzhitom il sami pjevali, il pjevati slušali. Ciena je toj knjizi broširanoj 45, vezanoj pako u platno 90 nč., a može se dobiti u svih naših knjižarah.

Različite viesti.

* **Govedjâ kuga** pojavila se i ovo ljeto u tršćanskoj okolici.

* **Hrvatska c. k. pješačka Regimenta**, barun Wetzlar, broj 16, koja bijaše ovdje dvie godine u posadi, otišla je dne 10 tek. S Lloydovim parobrodom u i Pulu Rovinj, da dade promjenu tamošnjoj Regimenti, grof Coronini Cronberg b. 6, koja ide u Budim Peštu. Drago nam je ovdje napomenuti, da je tom prigodom veliko množtvo gradjanah baš bratinskom ljubavju pratilo sve do broda naše vriedne Hrvate, pozdravljajuć jih srdačnim „Živio“!

* **Dobrotvorno družtvo gospodjah u Trstu** razposlati će ove godine crkvena ruha i sprave stopram lipnja mjeseca.

* **Sveobća austrijska vinogradarska skupština** u Štajerskoj u gradu Mariboru bit će mjeseca rujna. Program skupštine je ovaj: 1. Razprava i zaključak o privremenih pravilih i poslovniku. 2. Izbor skupišta i odbora za god. 1878. 3. Ako je uspiešna sadanja uredba i djelatnost vinskih pokusnih postajah ili nije? Kako bi ih valjano preurediti ili razširiti, da budu za život od vrle koristi? 4. Koje posliedke ukazuju najnovija iztraživanja o životu, razplodu, razmaku i pogubi phylloxere vastatrix? Dali je uporaba državnoga zakona ob uništaju phylloxere dovolj uspiešna ili treba zakon preinačiti? 5. Dali bi bilo dobro za austrijsko vinarstvo udesiti carinu za uvoz i izvoz u prometu sa susjednimi zemljami i izvan carevinskoga saveza? 5. Bili podupirali austrijsko vinogradarsko i vinarstvo posebni zapriseženi vinski poslovači? Bili dobro bilo ovako što pokusiti. 7. Što se izkusilo o vrlo uspiešnoj uporabi salycilne kiseline, abymela i caslina u pivničarstvu? 8. Kakav uspjeh imaju najnovija znanstvena iztrživanja o zrijanju groždja? 9. Kako bi se moglo podići vinarstvo udruživanjem manjih vinarah? 10 Što se je izkusilo o uvedenih za posljednih godinah vrstih groždja u raznih zemljah? 11. Što najbolje čuva trs od nazebe.

* **Skupština hrvatskih šumarah** sastala se je u Zagrebu i postavila temelj hrvatsko-slavonskomu šumarskomu družtvu, koje će skrbiti za podignutje i boljak šumarstva i lovstva u Hrvatskoj.

* **„Hrvatski Dom“**, dijačko družtvo zagrebačkoga Sveučilišta, izdati će pod tim imenom koncem srpnja mjeseca zabavnu i poučnu knjigu. Predbrojba traje do kraja tek. mjeseca i stoji 1 for.

* **Iz Bosne i Hercegovine** čuju se važni i neočekivani dogadjaji. Ustanak ne samo da se nije ugušio, nego svaki dan još sve to većma raste. Tomu su krivi isti Turci, koji doista svakom nečovječnom okrutnostju muče i dave ubogu raju. O tom nam dohadjaju uprav grozni glasovi, u kojih se povieda, kako okrutni Turci ni krive ni dužne Kršćane nabijaju na kolac i drugom jih težkom smrtju skončuju. Oni neprašćaju ni nedužnoj djeci, ni siedim starcem, ni nejakim ženam, koje po navadi najprije silom oskvrnu, pa onda najneusmiljenijim načinom umore. Zato su Kršćani u ovo novije doba iz mnogih mjestah, osobito u Bosni, da život spase, pobjegli u Austriju, il koji su za oružje, pošli na pomoć ostaloj borećoj se braći. Eto, koliko Turci drže do Andrassyevih reformah; eto koliko se Kršćani zanesti mogu na nje!

* **Proročanstvo.** Med Jugoslaveni obstoji sliedeće proročanstvo, koje polag inglezkih časopisah bi prorokovano godine 1453, kad bi uzet Carigrad od Turakah. „Nakon dva puta dvie sto godinah navalit će medved (Rus) na polumjesec (Turčina): sjedini li se tada peteh (Francuz) sa bikom (Inglezom), medved neće pobiediti, nu poslie dva puta deset godinah, neka dobro pazi Izlam: prikazat će se križ, i počet će pomrčavati polumjesec i zaći će.“ „Telegraf Novo-ruski“ dodaje: „Prošlo je sada 20 godinah od krimskoga rata, kadno se je Francuska bila sa Inglezkom sjedinila proti Rusiji, to je evo nastalo vrieme, kad će se Turci povratiti u Brussu, odkud su i došli.“

Pregled tršćanskoga tržišta.

Pšenica iz Tagarog-a prodavala se po fior. 12.45 svakih 100 kilog. - Girka-Galac po fior. 11.38.

Kukuruz iz Romanje po fior. 6.15 - 6.45, iz Bosne po fior. 7.78.

Raž iz Burgas-a po fior. 7.78.

Zob svake vrsti po fior. 8. do 9.

Voće, Naranče iz Sicilije po f. 1.50 do 4.75.

Limuni iz Sicilije pro fior. 2 do 4.50 za svaku skrinjicu.

Smokve iz Kalamate po fior. $10^3/_4$-12.

Ulje iz Italije po fior. 57 do 63, iz Kerfa po fior. 48, iz Dalmacije po fior. 45 - $45^1/_2$, iz Istre po fior. 43.40 - 45 za 100 kilog.

Kameno ulje po fior. $17^1/_4$ brez skonta.

Kože volovje suhe po f. 121.50 do 134. Istarske, dalmatinske i bosanske po fior. 89 do 125. Amerikanske po fior. 80 do 146.

Kava Mokka po fior. 125 - 127. Ceylon po fior. 146 - 149. S. Domingo po fior. 96 - 103. Rio po fior. 93 - 111.

Cukar austrijanski po fior. $30^1/_2$ - $32^1/_2$.

Bakalar po fior. 29 - 34 za 100 kilog.

Lies, daske koruške fior. 90 - 93, iz Štajerske fior. 70 - 78. **duge** hrastove fior. 22 - 23.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Aprila 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.43	—	$5.44^1/_2$	$5.44^1/_2$	5.46	$5.46^1/_2$	$5.46^1/_2$	5.48	—	$5.49^1/_2$	5.52	5.61	5.64	—	—	—
Napoleoni	9.29	—	9.29	9.29	9.34	$9.33^1/_2$	9.23	9.35	—	$9.35^1/_2$	9.42	9.57	9.65	—	—	—
Lire Inglesko	11.66	—	11.68	—	—	—	11.73	11.73	—	11.74	—	11.95	11.99	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	102.50	—	102.50	102.35	102.65	102.75	102.65	102.85	—	102.85	103.15	104.25	105.—	—	—	—

Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 1. Maja 1876.** **Broj 9.**

Pogled po svietu.

U Trstu 30. travnja 1876.

Nejzviestnost, o kojoj smo posljednji put govorili, traje i danas. Još ni sad nitko nezna, kako će se poravnati stvari izmedju Austrije i Ugarske glede carine i narodne magjarske Banke, akoprem su se i u ovo petnaest danah naši i priekolitavski ministri više puti sastali, da dokončaju taj posao. Nu bilo kako mu drago, mi ćemo ipak opet svoju reći, da si naime Niemci i Magjari neće radi toga očiuh izkopati, jer njim na koncu konca nestoji nego do gospodstva, jednim u ovoj, a drugim u onoj polovici carstva, pa će sve žrtvovati samo da ga uzdrže. Govorilo se, da će se pred Delegacijami još jedanput za kratko vrieme sastati carevinsko vieće, al je opet sve zamuklo.

Naša braća Česi su dne 23. tek. imali liepu narodnu svetkovinu, slavili su naime svojega povjestničara, starinu Palackoga, koji je uprav dogotovio povjest češke Kraljevine, te tim doprobudio sa svog stogodišnjeg sna onaj čestiti narod. I tom se prigodom pokazalo, da se razna slavenska plemena svaki dan bolje poznaju i ljube, jer je tu bilo čestitkah i pozdravah ne samo iz Češke, nego takodjer iz svih ostalih zemaljah slavenskih u carevini i izvan carevine.

Kako smo već u zadnjem broju rekli, Andrassy nije uspio sa svojimi reformami u Turskoj, jer su Kršćani izjavili, da oni pristaju na nje, al da neka tko Tursku prisili, da jih izvede; a Turska ne samo da jih nemari izvesti, akoprem je obećala, nego dapače u ovo zadnje doba da je očito rekla, da joj to nije moguće. Andrassy pako bi rado prisilio Kršćane, da se pokore Turskoj i bez njegovih reformah, ali toga nesmije radi sto i sto uzrokah. Ustaši nadalje, ostavljeni sami sebi, gone Turke gdje god mogu, pa su jih i u ovo petnaest danah potukli više puti u Bosni i Hercegovini, gdje je Turska izgubila silnu vojsku. Što Srbija nije još ni sad prešla granice, vele da je tomu uzrok, što hoće, da narod obavi svoje proljetnje radnje te si tako osigura ljetinu. Govori se da joj je Engleska osigurala zajam, što joj treba, da može vojevati. S druge strane se čuje, da se je turski car obratio na egipatskog podkralja, neka mu pošlje vojske u pomoć, al da se ovaj usteže pristati na taj zahtjev.

U Franceskoj i u Italiji novi ministri hoće da promjene sve prefekte iliti po našu namjestnike. Cara Aleksandra očekuju u Berlinu, kamo da će prispjeti sa ministrom Gorčakovim i mnogim diplomatičnim osobljem, pa se nagadja, da će se tamo ovaj put govoriti u prvom redu o istočnom pitanju. Dobro je znati, da se čitalo u novinah, da diplomacija namjerava iz Bosne i Hercegovine skovati novo kraljestvo, koje bi moralo priznati nad sobom nekakvo tursko gospodstvo, kao što ga sad priznaju Srbija i Rumunjska. Ma neka, samo da tamo Turci neharaju, kao što su harali do sada. Viesti, što dolaze iz Rima, kažu, da se je kardinal Antonelli opasno razbolio. Prestolonasljednik engleski vratio se sa svog puta iz Indije.

Dopisi.

Izpod Učke.

Nijedan narod neima neprijateljah, koliko naš; nam se valja boriti s Talijanî i Niemcî, onda s Magjarî i Turcî. Ta je borba naravna. Ali naš najljutji neprijatelj je kod nas, u naših njedrih; to je onaj, koga mi hranimo; to je onaj, komu, naš pošteni seljak skine klobuk, kad ga susretne; to je onaj, u kojih žilah čista hrvatska krv teče, koji zatajuje svoj narod, koji se srami svog imena. Kod drugih narodah sve je obratno, što se tiče narodnosti: kod drugih narodah, a i u ostalih krajevah naše domovine, ljudi koji su nešto više prosvjetljeni, podučavaju seljaka, kako valja da ljubi svoj narod i svoj jezik; kod nas u siromašnoj Istri, podučavaju ga takvi ljudi ljubiti sve što je tudje, a mrziti sve što mu je najsvetije po zakonu naravnom. Prosti je narod u Lovranu, na Voloskom kao i u cielom našem kotaru nepokvaren i pošten, velim pošten jer ljubi svoj jezik i znade što je. Onaj dio naroda, kojemu se čini da je naobražen, mislim u obće, pokvaren je te neima pojma ni o narodu, ni o domovini. Kod drugih narodah trse se naobraženi ljudi, da se čim bolje svojim jezikom upoznaju, kod nas se trse da ga čim prije zaborave. Nekoji koji su se dočepali srećom visokog klobuka i crnog kaputa, zanemaruju hrvatski jezik, u kojem su izključivo govorili do svoje petnajste ili dvadesete godine. U talijanskom jeziku nemogu se izraziti, te se u istini čovjek s njimi nemože o nikakvoj, onako malo više malo manje znanstvenoj stvari razgovarati. Ti slavni učenjaci, koji misle da su sve znanosti proučili, pozobali, prožvakali i progutali, nisu u stanju da se razume niti s pravim Talijanom, niti s čovjekom, koji govori čisto hrvatski. Ta gospoda mogu se razgovarati samo medju sobom, jer se samo medju sobom mogu razumjeti, brbljajući taj svoj novi šareni hrvatsko-talijanski jezik i rigajuć i sipljuć proste psovke na narod, koji jih trpi u svojoj sredini, na narod iz kog su potekli. Zahvalimo Bogu, da jih neima mnogo!

Velika, ogromna je naša nesreća, što nekoje od naših gospojicah neće moći odgojiti poštenih i sviestnih gradjanah. Kako da postane poštenim gradjanom diete, kojeg se majka srami govoriti svoj jezik? Djevojka odgojena na ladanju, (u selih) izvan zida naših gradićah, govori veoma liepo čakavsko narječje. Kad postane majkom razgovara se svojim milim čedom u jeziku njezinih djedovah. Srećne li majke! Kći mornareva ili zanatlijina, rodjena u gradu, dok je malena, govori hrvatski, skakutajuć bosa i vesela po trgu ili placi. Kad ponaraste, pročita dva ili tri talijanska romana, izvorna ili prevedena iz francuskoga, pokvari si često i srce i pamet te se počme sramiti jezika koga ju je majka naučila. Meni je rekla jedna takva *signorina*, da su Vjerenci (*I promessi sposi*) veoma dosadan i suboparan roman. Jest, ljuta je naša rana, što nisu naše žene domorodkinje i zlo po nas ako se to brzo nepromieni. Vidio sam mnogo Francuzkinjah, Talijankinjah i Niemicah, jer sam dosta vremena boravio u dotičnih zemljah, vidio sam kakvom ljubavi plamte za svojom domovinom, kako obožavaju svoj jezik, kako su uznešene, kad se govori o narodnih spomenah. Parižkinji, kad ju sjetiš na žalostne časove slavne domovine, oko se orosi, te ti se čini, da vidiš angjela osvete. Zašto niste vi takve o Voloske, Lovranske i Mošćeničke *signorine*? Zar ste vi nešto više od hrvatskih banicah, od gospodjah i kćerkah naših učenjakah i spisateljah, od naših groficah, i od naših barunicah? Nesretnice, vi se stidite govoriti jezik, u kojem se razgovaraju knjeginje i knezovi, u kojem se razpravljaju najvažniji državni poslovi. Vi ste djevojke, al ćete postati majke, odgojiti ćete sinove, koji će se sramiti svog jezika, kao što se ga i vi sramite; sinove, koji će, kad njim se pruži prilika, lagati kao onaj mladi gospodičić, koji je u uredu na hrvatsko pitanje, odakle ste vi, talijanski odgovorio, *da Volosca*, i koji je bezsramno lagao, da nezna hrvatski jezik, kad mu je razuman činovnik, da mora poznati taj jezik, budući rodom iz Voloskoga. Takav je čovjek ili prevejana ništarija, ili velika izvanredna bena. Što takva može izustiti samo kakov gospodičić, koj neima u tikvi nego slame, pilotine i vjetra. Hajd da je sama slama i pilotina, nebi jošte bilo lošo, al taj nesretni vjetar, taj sve to vrti i mieša u lubanji.

Djevojke, koje pojmite, što znači sveta rieč domovina, budite oprezne, pazite se takvih junakah, jer valja da znate, da čovjek, koji neljubi i neštuje svoj narod, nemože ljubiti i štovati niti svoje supruge, ni djece, ni nikoga. Djevojke valja da znate, da će čovjek, koji je zatajio, prodao i prevario svoj narod, hoće i vas zatajiti, prodati i prevariti. Ljubav je domovine najuzvišenije, najnesebičnije čuvstvo, i tko tog čuvstva u srcu neima, taj nemože imati kakvo drugo, jer je ono temelj svim ostalim. Pazite se dakle takvog nitkovića; on se nebroji, on nespada medju poštene ljude, on je dostojan vašeg prezira, a ne vašeg štovanja i vaše ljubavi.

Stvar je stara, da bez muke neima nauke. Kad se svi narodi sile, da čim pravilnije pišu i govore svoj jezik, zašto nebismo se i mi u tu svrhu trudili? Uči, pak govori. Ja mislim, da neima smiešnije stvari na svietu, nego kad čuješ u kavani na Voloskom, ili na javnom trgu u Lovranu, onako odriešito, kakvog tikvana

svoj sud izreći o ljepoti hrvatskog jezika. Da tko tog učenjaka zapita najjednostavniju stvarcu iz slovnice budi kojeg jezika, gledao bi kao tele u nova vrata. Na stolu na kojem pišem, nalazi se djelo Tommasea; nebi mi bilo težko prepisati iz tih djelah, što on veli o ljepoti hrvatskog jezika. Nu čemu? Pametni i prosvjetljeni ljudi to poznaju, a oni, za koje pišem, ili nebi možda razumjeli, ili bi držali sebe za pametnije i mudrije od Tommasea, kad bi pročitali njegove rieči.

Naše djevojačke škole nevriede nit šupljeg boba, ili bolje rekuć mi jih nit neimamo. Nu da vidimo, što rade cieli dan mlade djevojčice, kćeri našib brodograditeljah? Šiju, krute i popravljaju košulje i ostalu rubeninu brata si kapetana. Bilo bi liepo i hvale vriedno, kad bi naši brodograditelji kadgod iztrgnuli te hlače i košulje iz rukuh svoje kćerce te joj dali knjigu i to narodnu, da nauči svoj jezik. Istina je, da bi na taj način ti okrutni otci imali nekoliko novčićah manje u žepu, novčićah, koje bi dali kakvoj sirotici, al bi njihova kćerka štogod naučila.

Kako vidimo, kod nas neide kako bi valjalo, nu nesdvojimo, budućnost je naša, ako sile našim vrlim svešteuikom ne malaksaju. Valja pripoznati, da duhovnici našeg kotara rade neumorno za dobrobit i napredak naroda. Ne, duh sviesti neće obumrieti, iskra rodoljubivog zanosa neće utrnuti u njihovih srcih! Slava njim!

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE TRINAESTO.

Gospodarsko računarstvo.

(Konac)

P. Ja nisam nikad čuo govoriti o tako zvanom *Računarstvu*; izvolite mi, molim vas, o tom vi štogod reći!

O. Nije ni moguće, da bi bili čuli govoriti o *Gospodarskom računarstvu*, čim gospodari u obće ni neznaju za kakvo računarstvo, pa zato i jesu škodni i nazadni, a mogli bi liepo napredovati?

P. U čem dakle stoji *Gospodarsko računarstvo*?

O. *Gospodarsko računarstvo* stoji u bilježenju dan po dan svih poslovah, što jih je gospodar obavio; koji tim putem dodje do jasnâ spoznavanja, da li se mučio za što il za ništa, da li je izgubio il dobio.

P. Koji su ti poslovi?

O. Ti poslovi jesu *trošak* i *muka* kod obdjelivanja zemlje. Jer buduć da zemlja nosi, ako čovjek na nju troši i ako se na njoj muči: jest očevidno, kad spravi ljetinu te ju procieni i uzporedi sa *troškom* i *mukom*, da uprav zna, je li na dobitku il na zgubitku.

P. Navedite mi jednu priliku, da mogu razumjeti, što kažete.

O. Veoma rado; evo je. Svaki gospodar, kad hoće da bude pravi gospodar, mora prije svega proračunati, koliko mu valja grunat il zemlja, koju obdjeluje, da vidi, koliko bi mu nosila, kad bi to bio gotov novčani kapital, pa kad bi ga dao na interes toliko po sto, koliko mora dati on, ako mu treba uzeti novacah na posudu. Postavimo, da mu je grunat vriedan 10,000 (deset hiljadah) forinti, pa da je te novce dao na posudu samo po 6% (šest po sto): to bi već imao na godinu 600 f. čista dohodka bez svake muke i bez svakoga stroška. Kad je učinio taj račun, onda neka zabilježi dan po dan i novčić po novčić, što je potrošio kod grunta za *sluge* i *služkinje*, za *težake* i *težakinje*, za *nabavu* i *popravu težačkoga orudja*, za *kupnju* i *uzdržavanje* stoke (blaga), za *sjeme* (il ako ga nije kupio, neka proračuna, koliko je vriedno); nadalje za *porez* iliti *štibru* (franki) i ostale daće, za *popravljenje* i *uzdržavanje* kuće i drugih gospodarstvu potrebnih sgradah, kakono stajah, svislah itd., za *popravljanje* i *poboljšavanje* samoga grunta; naposljedku neka računa *toliko na dan* za sebe i za svako odraslo čeljade u kući, na koncu neka učini račun, koliko bi mu sav taj novac nosio na godinu, kad bi ga *ukamatio* iliti dao na interes. Postavimo, da je naračunao samo 1000 f., to bi bilo odmah 60 f. na godinu, a skupa 660 f.

P. Pa kad bude sve to pobilježio i zapisao, kako će doznati, da li je na dobitku il na gubitku?

O. To je veoma lahko. Onim naime redom, kojim spravlja ljetinu bilo od zemlje bilo od blaga, neka zapiše, koliko valja iliti vriedi po običnoj trgovačkoj cieni; onda neka zapiše takodjer po istoj cieni sve, što je potratio sa svojom družinom, da se prebrani; pa na koncu godine, t. j. tamo o Svisvetih, neka proračuna i uzporedi jedno s drugim, što je potrošio i što privriedio, i eto mu kao na dlanu svega njegova gospodarskoga il napredka il nazadka. — Kako dakle vidite, on mora držati u tu svrhu dvie navlašne iliti napošne gospodarske knjige, jednu naime, u koju će pisati troškove, a drugu u koju će pisati ljetinu, kao i po što je što prodao, il bi mogao prodati ono, što misli u kući potratiti.

P. Jest, a vidim i to, da je *Gospodarsko računarstvo* veoma koristna stvar, kao takodjer, koliko valja i poljodjelcu, kad zna pisati i računati, te držati u redu svoje gospodarske knjige. Dapače ja mislim, da bi se morala djetca već u školi učiti, kako treba voditi gospodarske knjige, jer bi im to mnogo više koristilo, nego nekoje druge prtljarije, kako na primjer talijanski il njemački jezik, bez kojih se dade i kod nas baš liepo živiti i napredovati.

O. Da se djetca u školi uče, voditi gospodarske knjige, to stoji u vladi, koja škole ravna i upravlja i ja se tvrdo ufam, da će vremenom vlada i na to misliti, da će se naime i kod nas kmetska djetca odgajati prama svojemu kmetskomu stališu.

P. Bilo bi već jednom i vrieme.

O. Nu Gospodarsko računarstvo nesluži samo tomu, da gospodar zna, da li je dobio il zgubio, nego takodjer da može popraviti i poboljšati svoje gospodarstvo.

P. Na koji način?

O. Evo vam u kratko odgovora. Pravi gospodar mora pisati i držati račun od svega i svačesa. Na primjer: od *pšenice*, od *kukuruza*, od *trsja*, od *sjenokošah*, od *blaga*, od *šumah* itd. itd. jer samo tako može viditi, u čem mu se valja popraviti, da dobi više, il što mu valja učiniti, da nadomjesti gubitak, što ga je imao pred godinu danah.

P. Nije li vam moguće, govoriti malo jasnije, da vas mogu bolje razumjeti?

O. Jest, ali u prilikah, ako vam rači. Jedan je gospodar nasijao 3 hektara pšenice, te spravio je 24 hektolitra, a prodao za 280 for. izviše primio je za slamu 28 f., dakle skupa 308 f. Nu ti nisu svi dobljeni, jer da jih izvadi, poljodjelac je morao potrošiti za *sjeme*, za *popravu* orudja, za *porez*; izviše mora računati, da je zemlja, gdje je dozrela pšenica, izgubila svoju plodnost, da je morao platiti težake, pa da su mu i volovi zaslužili svoju nadnicu (žurnadu). Naposljedku da se na svakih deset godinah mora uzeti jedna neplodna ili izgubljena; da se kuće, staje itd. moraju načinjati; da i sama poljodjelca ide svoja nadnica, sve naime takove stvari, koje se moraju izplatiti iz pridjelane *pšenice*, *vina*, *kukuruza*, *krompira*, *repe*, kao i svih ostalih pridjelakah. Toga radi, razdieliv te troškove prama 24 pridjelana hektolitra, vidi se veoma jasno, da li vas je pšenica, što ste ju prodali, koštala više il manje, to jest, da li ste na njoj dobili il zgubili!

P. Kako bi mogao zgubiti?

O. Baš to je ono, česa nepojme oni, koji nedrže računa od svojega gospodarstva, pa zato i propadu, a da toga ni neopaze, dokle nisu propali. Postavimo na priliku, da vas pšenica, koju ste vi prodali po 8 f., stoji 8. f. 80 nvč. po hektolitru; neima dvojbe, da ste na taj način izgubili onih 80 novčićah. Kad dakle gospodar na temelju svojih računah dodje do toga spoznanja, on gleda da ukloni unapred taj gubitak, djelajuć bolje svoj grunat, pripravljajuć umnije gnoj, sijajuć na redje, plievuć gušće puti svoje polje, predižuć na dublje zemlju, mienjajuć razboritije sjeme i sijališće: jednom rieči, ravnajuć se tako, da dojduće godine, mjesto 24 hektolitrah, spravi jih 30 i više, te tako umnoženjem pridjelka trošak si naplati.

P. Borme sad vas razumjem! sad vidim, kako su na krivom putu skoro svi poljodjelci!

O. Nu ne samo poljodjelci, nego i oni posjednici, što daju zemlju na polovicu. Mnogi od tih, kad bi dobro račun učinili, uvidili bi, da im imetak nenosi ni 3%, tim da bi za njih bilo koristnije, kad bi ga prodali, te novac ukamatili 6% i više; il bi bili prisiljeni izučiti se bolje u poljodjelstvu, da im zemlja više nosi, pa da se otmu gubitku i da mogu laglje smagati svakojake daće, koje dan danas grunat pritišću.

P. Razložite mi, molim vas, kako se de vodi to *Gaspodarsko računarstvo*, bez kojega eno neima dandanas napredka?

O. Nešto o tom sam vam već i u ovom razgovoru natuknuo (naćuknuo), zato vam netrebam nego ponoviti, da se tomu hoće navlašna knjiga, što se zove *Upisnik*, u koju se zapisuju svi *troškovi* svi *dohodci*, sve *vjerivo* (krediti), jednom rieču svi poslovi, što jih gospodar obavi dan po dan. A buduć, da su ti poslovi razne vrsti, tako treba svakoga od njih zapisati u svoj vlastiti razred; na primjer *trošak* na jednoj strani, a *dohodak* na drugoj, i tako dalje. U tu svrhu, kako već rekoh, trebaju dvie *knjige*; jedna, kojoj se veli *Dnevnik*, jer u nju idu svakidanji poslovi kako nalete; onda druga, kojoj je ime *Matica*, jer su u njoj popisani i zabilježeni gospodarski poslovi svaki po sebi, po svojoj naime vrsti. I eto, na taj jedini način počima gospodar poznavati svoje gospodarstvo te hoditi, što no rieč, po pravom putu. A ja mislim, da nebi bilo s gorega, kad bi naša gospodarska družtva priredila za kmetske gospodare rečene *Računarske knjige* prama svojemu izkustvu

i prama potrebi našega puka, pa jih onda dala tiskati, da jih može narod po priličnoj cieni u svakoj knjižari dobiti, te tako u svih svojih poslovih priviknuti redu, bez kojega neima napredka. S preda bi trebalo staviti naputak, kako se valja knjigom služiti, da ju može rabiti i onaj, koji nije o tom nikad ništa u školi učio.

P. Nego recite mi, je li dosta voditi gospodarske knjige, da dodje gospodar do pravoga poznanja, da li je na dobitku il na gubitku?

O. Nije, jer mu treba znati još mnogo drugih stvarih, koje su mu obično nejasne i neizviestne za vrieme obdjelavanja grunta. Ako će dakle da postigne, što želi, treba da na koncu vatarske godine popiše natanko sve, što je pridjelao, počamši *žitnicom* iliti hambarom i *stajom*, a svršivši *pivnicom* (konobom) i *sjenikom* (svislami). Treba, to jest, da naredi tako zvani *Našaštnik* (inventar). A kad ga je naredio, sve što je našao neka procieni po onoj cieni, po kojoj se što prodaje na najbližem mu tržišću. K tomu neka pregleda svoje težačko orudje i okrutje, da vidi u kakvom se stanju nalaze, pa neka proračuna, koliko vriede. Vriednost svega toga zajedno sračunana jest svota njegova premnoženja. Pa ako se ta vriednost uzporedi sa troškom, vidi se kao u zrcalu, da li gospodarstvo nazaduje il napreduje, pa da li se treba toga puta i nadalje držati, il pak drugim krenuti, dokle je još vrieme.

P. Budué da govorite u prilikah, ajdede iztomačite mi i to jednom prilikom, da mi laglje u glavu probije i u njoj ostane.

O. Hoću, al držite glavu, da vam ju neodbije. Postavimo, da sam ja uzeo djelati jedan *grunat*, te da sam donio sobom što u *novču*, što u *blagu*, što u *hrani*, što u *orudju* itd., glavnicu od 4000 f., pa ako na koncu gospodarske godine nadjem da neimam nego 3000 f., to će bit znak (znamenje), da sam izgubio 1000 f. Ako pak nadjem, da imam 6000 f., bit će znak, da sam dobio 2000 f. Je li tako?

P. Jest, pa baš vidim, da taj vaš nauk nemože nego koristiti i meni i svakomu, koji je rad sebi i svojemu dobru!

O. Bez dvojbe! Jer ako sam na zgubi, hoću gledati, da to nadomjestim, obdjelavajuć bolje svoj grunat; ako sam pak na dobitku, hoću isto tako nastojati, da popravim i ovo i ono, da unapred i više dobim. Sad vidite, da li sam imao pravo, kad sam rekao, da nije moguće, da poljodjelac iliti selski gospodar obdjeljuje napredno svoj grunat bez poljodjelskoga iliti *Gospodarskoga računarstva?*

P. Pošten vam obraz, tako je, hvala vam na liepom nauku!

Po talijanskom.

O SUNCU.

Zemlja, sunce, mesec, pa i sve zvezde, koje smo do sad videli, koje ćemo još ugledati, kao i one, koje zbog velike daljine ni videti ne možemo, nalaze se i kreću se u velikoj prostoriji, što se zove *vasiona.* Kad za mesec znamo, da je 51,000 miljah, sunce da je $21\frac{1}{2}$ miljuna miljah od naše zemlje udaljeno i kad smo računom doznali, da se repate zvezde iz pregrdnih daljinah suncu približuju i u iste take daljine se gube, možemo misliti, kako je velika ta vasiona; kad znamo, da se i tamo, dokle ni umom ni računom ne možemo da dopremo, sunca, meseci i druge zvezde kreću, onda slobodno možemo kazati: vasiona je *neizmerna.*

Čovjek, stanovnik naše zemlje posmatra samo jedan dio te vasione, onaj prostor, u kome se naša zemlja kreće, u kome sunce i druge zvezde sjaju. Pa u tom delu od vasione zanzimlje naše sunce prvo mesto. Sunce je ona važna zvezda, koja svojom toplotom i svetlošću zagreva i održava svaki život. Nama izgleda kao kakva velika, sjajna kugla. I jeste sunce okruglo: drugi se oblik nebi ni mogao obrazovati pod onim zakonima i uslovima, koji su gospodarili pri postanku svega. Ovo je usijan žar, gori neprestano, te nama kao i svima ostalim zvezdama, koje se u sunčevom hataru kreću, šalje svetlost i toplotu. Sastoji se iz česticah, iz kojih su i sva nebesna tela i zemlja naša, dakle i ceo svet sastavljen — sastoji se iz kosmičke mase. Od nas je sunce udaljeno od prilike 20 miljuna miljah. Svetlost sunčeva dospe nama na zemlju za $8\frac{1}{3}$ minuta, a svetlost je vrlo brza: za 1 sekunad prodje 300 miljuna metara. Kad bi se na suncu opalio top i kad bi se to na zemlji čuti moglo, trebalo bi 15 godina danah, da taj top mi na zemlji čujemo. 15 godinah putuje dakle zvuk sa sunca na zemlju, a zvuk je vrlo brz: za 1 sekunad prodje 1751 metar. Kugla bi tek posle 25 godinah na zemlju dospela, a inače kugla iz topa prodje 552 metrah u sekundu. Vatrena kola, kad bi se sa sunca na zemlju uputila, taman bi posle 350 godinah na zemlju došla, kad bi svaki sat 7 miljah prelazila. Sunce je vrlo veliko nebesko telo: 111,000 miljunah □ m. ima na površini. 12,000 putah veće je nego naša zemlja, tako da bi iz 1,409,725, naših zemaljah izišlo tek jedno sunce. Masa sunčeva zanzimlje prostor od svojih 3500 biljunah kubičnih miljah, a to će reći: Kad bi sunce bilo šuplje, pa da se u sred srede sunca zemlja nalazi, mesec u istoj šupljini da prati zemlju u istoj onoj daljini, u kojoj i sada to čini, pa bi još ostalo pola prostora u šupljini sunčevoj, iz čega izlazi, da je sunce 720 puta veće nego i zemlja i mesec i mnoge one zvezde, koje se u sunčenom hataru nalaze i kreću. Sunce kao što vidimo, mase ima od zemlje više, ali je ta masa redja nego u zemlje, od prilike kao ono u mrka ugljena. Opazilo se, a i svaki dan se potrdjuje, da sva mesta sunčeve ploče ne svetle, ne greju pod jednako. Svetlost sunčeva vrlo je jaka, 300,000 puta jača nego u puna meseca.

(Sliedit će.)

FRANINA I JURINA.

Fr. Ča 'j novoga, Jurino?

Ju. Niš ni novoga, nego je stara istina, da je velika škoda, da Hrcegovci i Bošnjaki nisu Majari, al Nemci, al barem Židovi.

Fr. A zač to, Jurino?

Ju. A zato, ač bi se bili već odkada turskoga vraga izbavili.

Fr. Ča misliš, Jurino, da su Majari, Nemci i dari Židovi bolji junaki od njih?

Ju. To pak ne! — nego znam, da bi se onda bile malo drugačije *note* svirale, a Turci po njih drugačije plesali.

Fr. Bit će kako deš, al ja vidim, da ipak Turci i njihovi prijatelji po Bosansko-hercegovačkih notah plešu.

Imenik družtvenikah
BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Filiplić Mate 30 nvč., Jugovac Maria 30 nvč., Stihović Josip 30 nvč., svi u Lindaru — Ravnikar Jakov župe upravitelj u Sisanu 1 for. — Basilisco Jvan župnik u Baderni 3 for. — Hrvati u Zlatnom Pragu sakupili 5 for. 26 nvč.

Stoka bez dobra obroka.

Piše *Fr. Sajvrt.*

Imade u nas gospodarah, koji, da pokažu drugim svoje imanje, više drže u staji marve (živine) nego li imadu u pojati krme za moći ju (hrane), preko zime, kada je na lancu, onako hraniti, da ne zahiri, te ne dodje u ruke-deraču, već da im bude na probit, ne na štetu. Marva zimi ob onom živi, što dobije od gospodarove ruke; ako li ova presuši, zlo si ga po marvu! I jer većinom marva sbog nestašice dobre i dovoljne krme više je gladna nego sita, stoga biva da ona, umjesto da bude zdrava i čila, hiri i dudi, dok najposlje ne skapa od gladi. Stoga biva, da zlo timarena (gojena) marva zakržljavi; stoga biva, da na marvi zlo držanoj i slabo hranjenoj imade više kosti nego mesa; više balege (blata) i nečisti, nego li čiste dlake. Stoga biva, da na proljeće, kada se otvori paša, ukućani moradu iznemoglu od glada marvu s kolci i s toljagami dizati sa tleh, kod ju osove na noge. Marva gladna marva jadna! Badava se marvi (našoj) kaže „blago", dočim u istinu nije ino, van „bogčija". Ovdje mi na um pada priča, koja se liepo dade uporaviti na našu stoku. Bio neki djak visoke škole, koji šetajući gradom vodio bi na uzici velika no veoma mršava psa za sobom. Jednom ga na ulici sretne njegov jedan součenik, te prošav mimo njega, reče mu: „Taj velikaš morao bi držati dva psa." „Dà dva!" oceri se nanj taj iztrošeni kao i drugi mu psetar. „Ta i ovaj jedan jedva se drži od glada." Baš stoga bi i morao držati dva," reče prvašnji. Jer bi dva laglje uzdržali glad, nego li taj jedan. Kad bi bili dva, jedan drugomu bi kosao buhe, te tako i neosjećali, da su na tašte."

Kad bi tko bio toli znaličan, te bi upitao: Zašto naši seljaci, a bome i neki gradjani, drže toliku marvu, a neimadu što podavati joj, niti ju čim hraniti, osobito zimi, kad snjeg pokrije zemlju, inje šumu, led potoke? Nato bi se dalo odgovoriti, što je odgovorio gori navedeni djak onomu psetaru. To biva s toga, što više marve može laglje uzdržati glad, nego kad bi bilo samo jedno blažče u staji, a ne imalo šta jesti. Gdje je više marve skupa, ondje jednomarše liže drugo, te tako ni neosjeća, da je vrieme za jesti. Dà, kad bi bilo šta.

Ovo je, mislim, dosti jasno i razumljivo za svakoga, koji hoće da mu krava dade ne samo gnoja, već da ima i loja. U kratko: Neima masla bez punih jaslah; nit valja stoka bez dobra obroka. Ima toga i više, što marvu diže; nu od stoke korist mala bez krme (dobre i dovoljne), soli i česala.

(Pučki Prijatelj.)

Neukû Nauka.

Žedja u grozničavih i u vatruštini (ognjini) ležećih bolesnikah

vrlo se prijatno gasi, kad se daje bolesniku po kriška hladne jabuke, da zubima žvaćući sok iz nje ožimlje i guta. Ovo i vatruštinu blažt i bolesnika čisto razvedri i razgali, i odlakša mu. Isto to učini i pomoranča, kad je ima. PomorančU je najbolje načeti na peteljci, pa nožićem ispresecati u nutri u njoj one prečage i onda pomalo prstima stiskavajući, sok srkati; a ako nebi bio dovoljno sladak malo sitno stučena šećera u nju usuti i izmešati i podržati, dok se šećer razidje, pa onda srkati. Tako je pomoranča prijatnija, nego sekući je na kriške i onog soka prosipajući.

Kako promuklost prodje.

Kad se odmah priveže pod grlo jastučić perja, pa drži dan i noć, dok ne popusti; ili, kad se stavi na grlo podeblja krpa u vodu umočena i ociedjena, a preko nje suv peškir više puta oko vrata obavije, pa tako vrat drži neprestano uvijen. Krpa ona po novo se pokvasi, koliko god bi se puta osušila. To drži vrat neprestano u pari, a tim promuklost prolazi. Uz to valja svaki čas po malo razmućena jajeta gutati, da se i tim grlo neprestano razblažuje. A ko god je sklonjen na promuklost, neka posle po što je promuklost prešla, u običaj uzme prati vrat, osobito s pred, svaki dan jutrom i večerom hladnom vodom, i hladnu vodu gutati; tim vrat s polja i iz nutra stvrdne protivu hladnoće i nazeba, pa onda promuklost ne dolazi.

Različite viesti.

* **Gibanje pučanstva u Austriji.** U ovoj strani Austrije (Cislajtaniji) prošle se godine 1875. rodilo 830,000 osobah; pozakonilo 189,440; preminulo 665,209, med kojimi 37,771 od bogiinjah iliti kozicah. Starost preko 100 godinah doseglo je 35 mužkih i 52 ženske.

* **Tršćansko-Koparska biskupija** broji po zadnjem službenom izvieŝću 303,021 dušu sa 356 duhovnikah. Od ovih su 24 u mirovini, 6 u službi c. k. ratnog brodovlja, a 2 na naucih. Redovnikah (fratarah) ima 58, nebrojeć laike.

* **Promjene u Tršćansko-Koparskoj biskupiji.** Preč. g. Dukić župnik Novogmjesta (Cittanuova) bi imenovan kanonikom ove stolne crkve sv. Justa; V. č. g. Ivan Dr. Šust, začastnim kanonikom; m. č. g. Nadrah Anton, podžupnik u sv. Antonu kod Kopra, podžupnikom u Kontovelu. Preminuo je č. g. Škala Matija u 65 godini života.

* **Broj pribjeglih kršćanah** iz Bosne u kraljevinu Hrvatsku, računa se po zadnjih viestih do 42,000 dušah!

* **U Dubrovniku** se utemeljuje „Poljodjelska obrtnička zadruga za kupovinu zemaljah u Hercegovini.“ Svrha joj je kupovati od turskih vlastnikah cienu zemlje a prodavati jih kršćanskoj težačkoj raji, tako da bez velike težkoće malo po malo vlastničtvo prodje u ruke kršćanske. Na tu svrhu izdati će zadruga 10.000 dionicah po 100 franakah; čim bude podpisano 2500 dionicah, početi će se raditi. Promicateljnomu odboru na čelu jesu dva dubrovačka vlastelina, Dr. M. Gjorgjić i Mate Luco Pucić. Proglas je tiskan hrvatski, francuzki, talijanski i njemački.

* **U Biogradu** su dva trgovca darovala vladi 210,000 for. za vojsku.

* **Zelena zastava proroka Muhameda.** Turci, videć kako već nemogu nikako odolieti ubogoj raji, koja se neprestaje viteški proti njim boriti, nakaniše sada, kako se čuje, razviti proti njoj zelenu zastavu svoga svetca Muhameda. Ta se zastava čuva u carskom haremu zavita u 40 svilnih zamotkah, a kad se rabi nataknu ju na kopljaču dobar sežanj visoku, vrh koje je pozlaćena kugla sa polumjesecom i 12 svilnih trakovah, koje rukom drže višji turski hodže. Turci su uvjereni, da kad se ta zastava nosi, svaki će djaur (t. j. koji nije Turčin) odmah osliepiti, čim ju pogleda. Ajde dakle, mrki Mujo, donesi što prije u Bosnu i Hercegovinu to svoje muhamedsko zelenilo, pak da vidimo, tko će osliepiti, ti, il ubogi Kršćani, nad kojimi bdije Bog i njegova sveta pravica!

* **Turske vojske,** kako se računa, odkad je buknuo ustanak bje poslano u Bosnu i Hercegovinu preko 40,000 ljudi, a sad vele, da je već neima više od polovice. Dakle što od viteške ustaške ruke, što od boljesti, što od zime i glada Turci doslie izgubiše do 20,000 vojnikah.

* **Junakinja Merkusova,** poznata jurve našim čitateljem, pošto bi uhvaćena sa Ljubibratićem i poznatom družbom te odvedena u Linc, otide u Srbiju u Biograd. Al tute opasno oboli od pošaline iliti tifa, a usljed toga i od boginjah, dok napokon prošlih danah opet srećno neozdravi. Biogradjani učiniše joj neopisivo sjajnu demonstraciju sa bakljadom, kojim ona liepo zahvaliv̌si na te i ostale prijateljske izkaze, nacrta živahnim govorom skoro oslobodjenje slavenskih narodah. Liepi doček i vele srdačno štovanje, što joj je vas Biograd izkazao, toli ju taknu, da je odlučila ostaviti *sve svoje imanje narodu srbskomu,* dočim se već sada trsi, da sakupi liepu četu junakah, pak njom da udari na Turke. Ona je rodom iz otoka Jave na istočno-indijskom Arhipelagu, koji pripada Holandiji, čija je ona podanica, a obično živi u Jerosolimu. Merkusova govori olandezki, njemački, francuzki, talijanski i arapski. Mnogo je po svietu putovala, jako je bogata, imajuć preko 40,000 olandezkih for. čista dohodka na godinu. Od naravi obdarena ćutljivim i odvažnim srcem, kao i osobitim čuvstvom narodne slobode, predje, kako svaki zna, jesenas u Hercegovinu pridruživ se ustašom proti nekrstu. I doisto ne samo da je dobrovoljno i hrabro nadvladala sve težkoće rata, nego je i vele darežljivom svojom rukom ustašom pomagala pribavljajuć četi, kojoj je pripadala, sve što joj je trebalo. Živila!

* **„Bielka iz Bosne.“** Pod ovim imenom izdao je u talijanskom jeziku vitez Vjekoslav Fichert u Mletcih veoma liepu tragediju iliti groznokaz, punu slavenskoga narodnoga duha i značaja kanoti i uzvišenih misli. Ovo izvrstno djelce nemože nego da razplamti srce svakoga Slavena, kanoti i svih onih, koji vide u junaćtvu i požrtvovanju malena puka, kao što je bošnjačko-hercegovački, konačnu pobjedu naroda, koji ćuti u sebi tvrdu nadu u oslobodjenje i bolju budućnost svoju.

* **Inglezka kraljica** dala si je ime *Indijske Carice,* i to, kako se veli, da tim otegoti neprestani ruski napriedak u Aziji.

* **U Meksiku,** u Americi, buknula je velika buna, koja će po svoj prilici prekopititi sadašnju vladu, pa ju bogzna čim nadomjestiti.

* **Zdravo selo.** „Südd. Post.“ javlja, da u župi osjačkoj u Koruškoj nije u godinu danah niti jedno čeljade umrlo. Ko zna kolika je župa, i možda je tako malena, da nije ni čudo, što u godini u njoj nije nitko preminuo.

Pregled tršćanskoga tržišta.

Pšenica iz Albanije prodavala se po fior. 9.22 svakih 100 kilog. - Girka-Galac po fior. —

Kukuruz iz Romanje po fior. 6.46 iz Bosne po fior. 6.23.

Raž iz Salonik-a po fior. 7.84.

Zob svake vrsti po fior. 8.50 Albanije.

Voće, Naranče iz Sicilije po f. 3.— do 7.25.

Limuni iz Sicilije pro fior. — do 1.75 za svaku skrinjicu.

Smokve iz Kalamate po fior. 11—12.

Ulje iz Italije po fior. 52 do 63, iz Kerfa po fior. 48½, iz Dalmacije po fior. 45½ iz Istre po fior. — za 100 kilog.

Kameno ulje po fior. 17—18 brez skonta.

Kože janjče po f. 60.— do 75 volovje Istarske, dalmatinske i bosanske po fior. 108 do 116 Amerikanske po fior. 89 do 120.

Kava Mokka po fior. 127 Ceylon po fior. 107 S. Domingo po fior. — Rio po fior. 98—107¼.

Cukar austrijanski po fior. 31½—33¾.

Bakalar po fior. 29—34 za 100 kilog.

Lies, daske koruške fior. 91, iz Štajerske fior. 68—74 duge hrastove fior. 23—25.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Aprila 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Caraki dukati (cekini)	—	—	5.62	5.63	5.64	5.63	5.64	—	5.60	5.71	5.63	5.60	5.64	5.68	—	—
Napoleoni	—	—	9.56	9.58	9.64	9.58	9.61	—	9.69	9.72	9.59	9.55	9.59	9.55	—	—
Lire Inglesko	—	—	11.94	11.97	12.—	11.94	11.97	—	12.10	12.16	12.—	11.95	11.99	11.99	—	—
Srebro prid (aggio)	—	—	104.25	104.50	104.35	104.25	104.25	—	105.75	106.—	105.75	105.—	105.25	105.70	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmota 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Maja 1876.** **Broj 10.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. svibnja 1876.

Danas se otvorile u Pešti austro-ugarske Delegacije. Ali to je najneznatniji dogodjaj u ovo petnaest danah. Kamo više znamenitije jest to, da su se početkom tek. mjeseca već kada tada sporazumili i pogodili medju sobom naši i ugarski ministri glede novčanih odnošajah, kojih će se drugih deset godinah imat držati ova i ona polovica Carstva. Naši su dakako u nečem popustili, kako smo mi uvjek predvidjali, al ipak nisu u svem. Zato je sad u Ugarskoj velika huka na tu novu nagodbu tako, da ministar Tisza nedostiže odgovoriti na sve upite, kojimi mu u parlamentu dosadjuju magjarski nezadovoljnici. Za sada jest najvažnije, da Magjari neće imati svoje Banke.

Druga krupna navost jest ta, da ministar Andrássy boravi već četiri dana u Berlinu, kamo je bio pozvan, da se dogavara s Bismarkom i Gorčakovim o istočnih stvarih i o budućoj sreći naše tamo braće. Ovim je dogovorom stupila ta stvar u svoju četvrtu mienu, uračunav amo naime jesenašnje dogovore konsulah, onda zimušnje Andrássyeve polakšice, a naposljedku Rodićevo poslanstvo, sve same skušnje i poskušnje, koje nisu uspjele. Al i ovo, što će se sad u Berlinu zaključiti, kao da neće biti povolji i prama težnjam Andrássyevim; jer je stvar očita, da se počela i Njemačka zauzimati za bolju budućnost istočnih Slavenah, pa makar i samo da ugodi Rusiji. Nego nevalja se odmah uspjehu nadati, jer njemačka i ruska politika jest ovaj put u tom poslu prevejana tako, da će slieditи još mnogi drugi dogovori, dokle se stvar svrši. Toj politici kao da stoji najviše do toga, da sviet uvidi, da se Turska sama ruši i razsiplje, a ona da se neprenagli. Pa kako budu stvari same sobom dozrievale, sad naprimjer pobjedom Kršćanah, sad bjesnilom Turakah, sad posredovanjem Srbije i Crnegore, a sad ustankom Bugarah: tako će se sazivati novi dogovori, stavljati Turskoj novi zahtjevi, ulivati Kršćanom nove nade i bodriti Europa o sretna i konačnu riešenju toli zapletena i zastarelu pitanja, kao što je istočno.

A toj politici kao da ide već sada sve na ruku, jer u svoj Europi neima naroda, do cigloga jednoga, koji nije za Kršćane, a proti Turkom. S druge strane Turska se svaki dan sve više sramoti. Baš su se imala sastati u Berlinu rečena tri ministra, kad su Turci u Solunu ubili dva evropejska konsula, naime njemačkoga i franceskoga, jer su htjeli da preprieče prisilno poturčenje neke našinke, djevojke Bugarkinje. Taj je dogadjaj ogorčio svako plemenito srce. Odviše, pred samimi dogovori, posljednjih danah prošlog mjeseca, Hercegovački su junaci tako pobili Turke, da jih je na bojnom polju ostalo tri, a po crnogorskih viestih, osam hiljadah, što mrtvih što ranjenih. Odkad se bije onaj sveti boj, to je bila do sada najveća bitka. Isto takve viesti dolaze iz Bosne, gdje su na pravoslavni Jurjev dan na više mjestih zajedno počeli okršaji izmedju Kršćanah i Turakah, a malom iznimkom naši su do sada bili svagdje dobitnici. A i sami Turci našega plemena prisataju uz uztaše, odkad su im kršćena braća obećala u navlašnom javnom proglasu, da oni nemisle dirati u njihovu tursku vjeru, nego da hoće da protjeraju iz domovine strane azijatske čopore, što su nekada zasužnjili i zarobili jedne i druge.

Naposljedku dolaze pouzdane viesti takodjer iz Bugarske, da se na više mjestih digao i onaj mnogobrojni i uztrajni narod, pak se predvidja, da će za koji mjesec danah biti sva Turska u jednom jedinom plamenu. Mi bi se mogli prevariti, al u ovaj čas stoje stvari tako, kako smo jih evo razložili.

Turci i njihova vjera.

Sviet se već kada tada osvjedočio, da s Turci neima obstanka, a tomu da je uzrok jedino njihova kriva vjera. Turčin bi i učinio što od njega traže, da se održi i nadalje u Europi, ali nesmije od svoje krive vjere, koja mu nikako nedopušća, dati Kršćanu one pravice, koje i sebi. On će propasti, a neće popustiti, jer kad bi popustio, prestao bi biti pravovjernim Turčinom. Toga radi Kršćanom nepreostaje drugo, nego il prognati Turke što prije iz Europe, il jim i nadalje pokorno robovati, kao i do sada. Tu nečima druge pomoći, pa radile evropejske države što jih valja, da pomire izmedju sebe krst i nekrst. Med Turci i Kršćani nemože i neće nikad doći do mira i sloge!

Dočim evo tako stvari stoje, neće bit s gorega reći koju o turskoj vjeri, o kojoj se dandanas obično mnogo zbori, a malo tko znade, što jest i kakva jest.

Početnik turske vjere jest Muhamed, najveći varalica i svetogrdnik, što je ikad živio na zemlji; jer se mrzko služio svetim imenom božjim, da prevari i zavede prost i neuk sviet. Muhamed se rodio u arapskom gradu Meki god. 570. Arapska iliti Arabija, ako tko nezna, jest pokrajina u Aziji, niže Svete Zemlje prama pôdnevu, medju Crvenim Morom, riekom Eufratom i persijskim zaljevom. Otac mu je bio krivobožac, zvao se Abdalah, iz plemena Koreišitah, a mati židovkikna, imenom Amina, iz kuće Zaritah. Jedinac sin, izgubi otca, kad mu je bilo dva mjeseca, a mater u šestoj godini svoje dobe. O njegovoj se mladosti nezna drugo, nego da je bio ubog, da je vojevao proti neprijateljem svojega plemena, onda trgujuć koječim, da je mnogo putovao i prieko granicah svoje domovine. Za svojim bi poslom više puti osvanuo u Bosri, Jerosolimu, Damasku i ostalih gradovih Sirije i Svete Zemlje. U tih svojih putih obćio je mnogo sa Kršćani i Židovi, pa buduć bistrâ uma, dodje do spoznavanja, da je krivoboštvo, u kojem je čamilo njegovo pleme, neumnost i ludorija; ali mjesto da otvori srce Bogu, koji ga je tražio, te prihvati njegovo spasiteljno objavljenje, stade mudrovati, kako bi na svoju ruku a u njegovo sveto ime osnovao nekakvu novu vjeru. Najbrže da mu trgovina nije mnogo nosila, jer se najmio za slugu kod neke Kadige, bogate udovice, koja ga najposlje i uzela za muža, kad je bilo njemu dvaest i pet, a njoj četrdeset godinah. Pokrpivši se tom nenadanom ženitbom, svaki bi dan sve više izlazio na glas u svojem rodnom mjestu, koje mu je zavidilo lahko stečeno bogatstvo i neku naravsku uzvišenost i veličanstvenost u govoru, hodu i držanju.

Odtad bi imao priliku upoznati se bolje s kršćanskom vjerom u svojoj vlastitoj kući, jer je Kadiga bila kršćanka, dapače imala i rodjaka svećenika. Ali to bijahu žalibože Nestorijevci, to jest Kršćani, koji su po krivovjercu bivšem carigradskom biskupu Nestoriju držali, da su u Spasitelja svieta uz dvie naravi i dvie osobnosti, naime božanska i čovječanska, ne pako jedna jedina i to božanska, kako je uvjek učila i uči prava kršćanska vjera. Odtud mu dakle nije moglo sinuti svjetlo istine, i kad bi ga bio tražio drugom ćudi srca i duše, kao što nije. Dapače kao da ga je dosmutilo i ukriepilo u svojoj nakani, da se nametne svietu za samoživanog proroka i božjeg poslanika, odkad je na svoje oči gledao, kako se s jedne strane Kršćani prepiru medju sobom radi raznih članakah vjere, a s druge Židovi pru s Kršćani i radi samog došašća Mesije iliti obećanoga Pomozanika božjega. Što on htijaše na svaki način, jest, da izkoreni krivoboštvo te uvede širom svieta jednu jednu vjeru, makar i mačem u ruci; samo nije još znao, koga da prevari, Židove naime, proglašivši se Mesijom, ili pak Kršćane, izjavivši se tobože Duhom svetim. Zaduben u te misli, svake bi se godine zavukao u nekakvu pećinu te tu po cio mjesec danah samotovao i razmišljao, što će i kako će.

I tako proboravi petnaest godinah, kad na jedan put u četrdesetoj god. svojeg zamišljenog vieka (g. 610) odluči, okaniti se i otčina krivoboštva i materina židovstva i ženina kršćanstva te uzpostaviti, kako veljaše, vjeru otca Abrama, od kojega da je poteklo po Ismaelu, sinu Agarinu, njegovo pleme, pa i on sám. Njegov prvi čin poslje te odluke bijaše taj, što riknu kao biesan lav: *Dole svakom drugom vjerom, koja obstoji il je obstojala ikad dotle na zemlji!* Kakva je ta vjera? Kakvu je mogao izmisliti strastan i zanešen čovjek, koji nije imao pred očima drugo nego s jedne strane silu i prevaru, a s druge sliepoću i pokvarenost čovječanske naravi. Ali to ćemo poslje vidjeti, a sad da vidimo, kako je izveo taj svoj griešni čin, koji ga je crno ovjekovječio.

Poznavajuć ponešto sv. Pismo staroga i novoga Zavjeta, Muhamed htjede da oponosi dogadjaje, kojimi se bila poslužila milostiva providnost božja, da zasadi, utvrdi i razprostrani na zemlji pravu vjeru. Uzlaže dakle, da mu se prikazao angjeo Gabriel te zapovjedio, neka nastoji povratiti narod čovječanski k Bogu, koji ga je izabrao svojim poslanikom i prorokom. Tu mu je laž prva uzvjerovala lahkovierna žena Kadiga i njezin rodjak neuki nestorijevac svećenik Varka, onda bratučed mu Ali, dječak od dvanaest godinah, rob mu Sajd i starac Abu-Bakr, jedan izmedju dvanaest Mekljanskih starešinah, čovjek štovan i čuven, prvi koji je medju svojimi prijatelji u Meki novačio narod u tu novu vjeru, u Muhamedovo naime božje poslanstvo. I tako se počelo malo po malo mucati u Meki o Muhamedu, o proroku, o angjelu Gabrielu i o nekakvom nepoznatom Bogu, koji hoće da se obore stari mekljanski bogovi iliti balvani, pa da unapred boguje i gospodari on sám, a Mekljani da se samo njemu mole i klanjaju. Ali to nije išlo onako lahko, kako je Muhamed s prva mislio, da hoće. Dapače, koliko ga dotle njegovo pleme ljubilo i štovalo, toliko ga stalo odtad mrziti i gledati poprieko radi novotarijah, u kojih su Mekljani nazirali veliku škodu za sebe i svoj grad. Valja bo znati, da se častio u Meki, u hramu zvanu *Kaba*, nekak *kamen*, o kojem se pričalo, da je u stara vremena doletio s neba; pa da bi iz sve Arapske dolazili krivobožci, da tu mole svoje balvane, što su bili nastavljeni okolo hrama njih prieko tristo na broju, jer je svako pleme imalo svojega. Ti sliepi pobožnjaci donosili bi Kabi i svojim balvanom silne žrtve i darove tako, da su kod toga mnogi Mekljani veoma s lahka živili, a naime žrecko pleme Koreiševacah.

Što je onog kamena, o kojem se pripoviedalo da je pao s neba, to je sasvim naravska stvar, pa se već više puti dogodilo i hoće. Kako dokazuju učeni ljudi, to su komadi razsutih i raztepenih svjetovah, što lete po neizmiernom prostorju svemira, dokle pritegnuti nenalete i padu koje na sunce, koje na zemlju, koje na mjesec, koje amo koje tamo. Ali reci to neznabožcem, pa da vidiš, kako će te debelo gledati. Taj se kamen časti i danas u Meki, jer je i Muhamed vjerovao u njegov čudnesni postanak, pa kad je kasnije osvojio Meku i pretvorio Kabu u *držamiju* iliti hram svoje vjere, proglasi ga najvećom svetinjom *Mosleminah*, to jest, pravovjernih častiteljah božjih.

(*Sliedit će.*)

Dopisi.

Slavno Uredničtvo!

Harnim srcem prama Nj. c. k. Veličanstvu, molim to slavno Uredničtvo, neka izvoli štampati sliedeće pismo, što je u ime prednapomenuta Veličanstva od c. k. Kapitanata voloskoga stiglo na ovo Predsjedničtvo „Bratovšćine Hrvatskih ljudi u Istri.“

U Kastvu dne 12. Svibnja 1876.

E. Jelušić, *tajnik.*

Častnomu društvu „Hrvatskih ljudi“
u Kastvu.

Nj. Veličanstvo, Presvjetli Cesar, je družtvu „Hrvatskih ljudi“ u Kastvu izvolio darovati, kao podporu za namene družtva, svotu od tristo forinti.

Prošnja družtva za dopuščenje, da bi Nj. cesarska Visost, Prejasni Carević, na se uzeo protektorat tog družtva, nije bila uslišana.

C. K. Kotarski Kapitanat

Volosko 7. maja 1876. **Petris** v. r.

O Suncu.

(Dalje)

Ne treba nam odveć jaka staklo, samo neka je sgodno za posmatranje sunca obojadisano, pa na površini sunca opazimo neka vrlo svetla i neka dosta tamna mesta. I svetla i tamna ta mesta nalaze se od prilike oko sredine sunca i nazivamo ih sunčanim pegama. Žute pege, to su vrlo jako usijana mesta — buktinje sunčeve, sive pege te istom dogorevaju, a crne su izgoreli delovi sunca našeg. Ne vide se sve te pege u svako doba na suncu, jedan put se vidi tma božja tamnih, jedan put opet mnogo svetlih mestah. Za vreme od 11 godinah opažaju se pege u svako doba i u najmanjem i u najvišem svom broju. I ako stoji, da ta tamnija mesta na suncu slabiju svetlost i toplotu puštaju, ipak je težko dokazati, da li te pege mogu da uplivišu na to, kakvo će kod nas kad vreme biti. Iz toga pak, što se opazilo, da se pege, koje se duže vreme daju na suncu gledati, miču od istoka zapadu, pouzdano se zaključilo, da se sunce samo oko sebe za 25 danah, 5 sati, i 37 minuta jedan put okrene i neprestano okreće. I to se još zna, da se pege što bliže sredini, to brže okreću, što su bliže krajevima, to su sve svetlije.

Kakva je upravo priroda u našeg sunca, o tome naučenjaci razno sude. Jedni drže da je sunce po sebi tamno telo, al' je okruženo sa tri svetla tavana ili pojasa, kao što je od prilike naša zemlja opasana vazduhom. Prvi tavan kao da je manje svetao, on osvetljuje samo sunce. Drugi je najsvetliji: od njega svetlost na sve strane. Treći je pojas slabe, blede svetlosti, koja dopire čak do putovah drugih zvezdah. Najbolje se daje opaziti večerom u februaru, marču i aprilu, a u zoru septembra i oktobra meseca. Drugi tvrde, da je sunce gazovita masa, koja prolazi tek sada one oblike, koje je naša zemlja na pr. već davno prošla. Gdekad se podigne po čitav oblak pare, koja leti, a mi se dole čudimo čudnom micanju sunčanih pegah. Kakvoća svetlosti sunčeve, opaženi sastavni delovi mase sunčeve govore nam, da je tako. Uvek je bila mila zabava uobraženja čovekovog razmišljati o raznih nebeskim telesima, kao i o tome, nema li može biti i tamo ljudi, života itd. Pa po tome kad se zna da je snaga težine na suncu mnogo jača, nego na zemlji, da tamo tela padaju brzinom taneta iz topa opaljenog, onda i to znamo, da naša dva kilograma tamo od prilike 100 k. g. važe, onda možemo misliti kako bi se težko čovek sa naše zemlje po suncu kretao, nogu bi jedva digao, a

---

(2)

PODLISTAK.

VIRGJINIJA

Groznokaz od Alfieri-a

Prevadja J. B. HALUBLJAN.

Prizor drugi.

VIRGJINIJA, NUMITORIJA, MARKO, Robovi

MARKO.

Ova,
Dà, ova jeste. Kućí mojoj, robi,
Valja, da se povede, ona j' moje,
Kô vi, robče.

NUMITORIJA.

Što slušam?.. a ti, tko si,
Te zoveš robinjom rimljanku ženu?

MARKO.

Zna ti se prevara, nu prazna j'; zaman
Izbaviti ju tražis. Kći ti nikad,
Nikad slobodna bila nije. Rimljan
Sam i ja: zakone poznam rimske,
Štujem i držim, s njih mi moć na moje.

VIRGJINIJA.

Ja robinja? ja tvoja?

NUMITORIJA.

Ne kći moja?
Pa ti, nesramna lažo, da si rimski
Gradjanin! Po riečih i gnjusnih djelih
Tvojih nasilnikâ rob si i krvnik
Od svih najgorji. Neka ti, al pamti,
Nepokvareno pučko da smo pleme;
Vlastelu griešnu svak' ovdje da ide
Zločin i prevara, kô njih pristalce:
Još pamti, da Virgjinij joj jest otac;
A ja, ja njegova žena; te za Rim
Da šad u boju pod oružjem stoji;..
I da jest kadar snizit drzost tvoju...

MARKO.

I on podmetnutu kćercu, od tebe
Prevaren, tvojim da djetetom drži:
A nit je kad znao, niti zna, kradom
Kak si mu tudje podhitila čedo.
Čut ćeš, uztreba li, dokaze moje.
Moja sad s menom robinja nek ide.
Laža ja nisam, Virgjina s' nebojim:
Mirnâ me štiti sva zakona svetost.

VIRGJINIJA.

Zar li te, mâ, zgubit mogu? a s tobom
Otca si vojna i slobodu istu?

NUMITORIJA.

Rim i bogovi znadu: kći j' ovo moja.

MARKO.

Zaman se kuneš; man me grdiš. Udilj
Sluge nek sliedi moje; neće l' milom,
Hoće lje silom. Tebi pak pred sudom
Nepodmitnim, uzhljedneš li, sam gotov
Ovaj opravdat čin.

NUMITORIJA.

Ele, na slabe
Vojuješ žene; dà u tom si junak;
Al pazi dobro, hoćeš li uspieti.
Nezgodno s' mjesto nepoštenû obrô
Djelu; neznaš li rimska da su ovo
Tnala. Prodji se dakle toga; puk će
Sav na naš ustati vapaj; a dievu
Nedužnu hiljade će branit rukuh.

VIRGJINIJA.

Ma i nebudi nikog, da me brani,
Posjeći me nô robinjom povesti
Trebat će vam prê, krvopije kleti.
Hrabrâ dà zastalno sam ja kći otca:
Rimsko ja čutim u prsima srce;
Drugo bi imala, posve drugako,
Da sam rod robskog roda, kô ti, robe.

kad bi je spustao bila bi opasnost to da će je razmrskati, telo koje bi on u vis bacio, jedva bi mu preko glave prešlo.

Pa i kad bi vazduh i sve drugo kao u nas bilo, ipak naše biljke nebi mogle visoko rasti, već bi po zemlji puzale jer bi ih ona pregrdna snaga težine zemlji vukla. Samo grdosije i divovi mogli bi tamo kuće i u obće ma kakav posao raditi, s toga zaključujemo, da organski stvorovi, ako ih možda na suncu imade, ne mogu ni nalik biti organizmu na zemlji.

(Sliedit će).

Koji su znaci dobre krave muzare?

Sastario *Nikola Vežić*, gospodarski činovnik.

Prijatelju poljodjelče! Scienim, da i sam znadeš, da je dobra krava muzara pri gospodarstvu neizrečivo blago; jer ne samo što od nje (krave) dobivaš gnoj, telad itd., nego i mnogoj sirotinji obstanak izdašno podpomaže.

Tà, za Boga, što bi siromak poljodjelac — a da krave neima?! S toga ti evo dakle prijatelju navadjam iz dosta priličnog izkustva svojstva iliti znakove dobre krave muzare, polag kojih možeš lahko razpoznati valjanu (dobru) muzaru od nevaljane.

Dakle svojstva dobre krave muzare jesu sliedeća: 1. **Krava muzara** treba da ima *vid ženski* i da neizgleda kao bik; 2. **lieb stas**, *rebra* da su jako dugačka, *trbuh* da je dubok i viseći; 3. **prosek tiela** neka nebude okrugao, nu više dugoljast, *sapi* neka su široki i u razmjeru od prednjeg dela slabiji; 4. **glava** da je malena i dugoljasta, **vrat tanak**, a maramica (podušnjica) poširoka; 5. **uši** tanke, providne i sa kratkom dlakom obrasle; 6. **oči** neka su velike a pogled smieran i takodjer da su uvjek vesele; 7. **nozdrve** uzane; 8. da ima **blistajuće rogove**, i da su maleni i tanki; 9. **rep** da je dugačak i tanak; 10. **koža** treba da je mekana i jedra tako, da dlaka na istoj jeste fina i mekana; 11. **vime** veliko i obješeno, nježne kože (ne mesnato), zatim **sise** da su debele tako, kao i mliečne žile po trbuhu; 12. ćudi mora biti krotke i mirne. Napokon što se starosti tiče, najbolje su krave muzare od $3^1/_2$—10 godinah.

Ovim znakovom odgovara ponajviše pasmina Holandezka, jer se i za cielo u sadanje doba smatra kao najbolja muzara izmedju svih europejskih govedah.

Pribić, mjeseca svibnja 1876.

Neukû Nauka.

Kašalj.

Ne bi čovjek verovao, koliko od kašlja pomogne vezana preko nosa i usta marama (rubac) i uz to trvenje (tarenje) cielog tela, osobito ledjah i grudih oštrijom krpom. Povezom onom spreči se uvlačenje onako presna oštra i hladna zraka, koji je i uzrok kašlju, i koji uz ljuto i kiselo jedo i piće, uz burmut i duhan, neprestano kašalj pozledjuje. Tko će dakle da se što pre toga običnog kašlja izbavi, neka mu je prvo: istrti se po cielom telu suhom oštrom krpom, da povrati kožu na njen rad, isparivanje, čemu pomogne i toplo kupatilo; pa neka to učini više puta ako je kašalj tvrdoglaviji; a osim toga, neka se za onaj mah ostavi svaka ljuta i kisela jela i pića, kao duhana i burmuta, i neka odmah poveže usta i nos maramom, ali, da je ne skida ni u sobi sedeći, ni noću u postelji ležeći i spavajući jer baš u tome i jeste odlakšanje, da presan žrak ne dodje na onaj pozledjen nos i vredljivo grlo i dušnik.

Glas naroda.

SVAŠTA PONEŠTO.

Za što naš narod trpi toliko? Na ovo pitanje odgovara neka narodna slavenska priča evo ovako:

Kad je pravedni Bog sunovratio Sotonu s neba, ta se, padši na zemlju, razleti na sto i sto komadah, a griešna joj se uda kojekud po njoj raztruse. Glava joj pade medju Magjare, odtud magjarska oholost, nadutost i rogobornost; srce medju Talijane, odtud su se medju njimi, naime u prošla vremena, dogadjala tolika ubojstva, izdajstva i osvete; trbuh medju Niemce, odtud njemačka požderljivost i nezasitljivost; ruke medju Turke, odtud turska grabežljivost, razsipnost i krviprolitje; noge medju Francuze, odtud francuska zanešenost za plesom i skakanjem; rep medju Španjolce, odtud španjolska prevrtljivost i nestalnost. Imala pak Sotona kod sebe i nekakvu tablu iliti dasku, na kojoj bi bilježila i zapisivala svjetske prekršaje, i gle ta prokleta tabla je pala baš medju Slavene, odtud slavenski trpež i muka, jer moraju da čine pokoru za svega svieta griehe i opačine!

Liepo je to naš narod izmislio, da izpriča sàm sebe, ali bi već jednom imao spoznati, da svemu njegovu zlu nije kriv nitko drugi, nego on sám.

* * *

Zakonita doba ženitbe u raznih ovropejskih državah. „Il Giornale dei Tribunali" donosi ove prezanimive podatke o zakonitoj dobi ženitbe u različitih evropejskih državah, što ih inozemni zastupnici englezke vlade sabraše po odluci sabora: U Austriji najmanja je doba glede oba spola 14 godinah, a nije li navršena, ženitba ne valja. U Ugarskoj, gdje su ženitbeni zakoni bitno udešeni prama crkvenim načelom, mužkići katoličke vjere mogu se vjenčati u 14. navršenoj godini a žene u 12. Pravoslavna crkva drži se istog pravila. Protestanti ne vjenčaju se prije 18 god a žene im prije 15. Židovi u cislaitanskoj podvrženi su gradjanskomu zakonu, no u Ugarskoj nema nikakve stege glede dobe kad se mogu vjenčati — U Rusiji je ta doba čovjeku 18 a ženam 15 god. — U Turskoj nema obćenitog zakona o tome. — U Italiji mužkićem je najmanja doba 18 a ženam 15 god. — U Pruskoj zakon 1872. ustanovio je mužkomu spolu 18 a ženskomu 14 god., i neda se ovomu pravilu iznimke. — U Francuzkoj zakonita je doba 18 i dotično 15, ali zakonik pripušta oprostah. Pod staroj monarkiji mužkići mogahu se vjenčati od 14 a žene od 12 god., kao u Atini i u starom Rimu. — Belgijski zakonik slaže se predjašnjim, ustanoviv dobu 18 i 15 god. i práve oprostah — U Grčkoj čovjeku je prosto vjenčati se od 14 a ženi od 12 god., dočim u Jonskih otocih ne mogu prije 16 i dotično 14. — U Španjolskoj zakon je

---

MARKO.

Robsku ćeš ćud u rodjenih nabrzo
Poprimit okovih: jednim ćeš mahom
Promienit život, sudbinu i govor.
Nu praznim ljeti prepiranjem vrieme;
Ajdmo...

MUMITORIJA.

S njom valja da me odvedete

VIRGJINIJA.

O mati, sile nij', da me od tebe
Otrgne.

MARKO.

Zaman. — Neka se razluči,
Od ote krive matere nek otme
Utekla robinja moja.

VIRGJINIJA.

O amo,
Hrabri Rimljani, milosti li u vas...

NUMITORIJA.

Marsovi veledušni sinci, ova,
Koju ja na majčine stišćem grudi,
Slobodna, kô i vi, rimljanka s' rodi:
Zar da ju silom bezbožnici ovi
Otmu? Na vaše oči? Usried Rima?
Vječnih bogovah pred svetimi hrami?

Prizor treći.

IĆILIJ, NUMITORIJA, VIRGJINIJA, MARKO, Puk.

IĆILIJ.

Što je ta buka? ta vika? o Bože,
Virgjinija!.. što vidim? njoj...

VIRGJINIJA.

Ah! amo...

NUMITORIJA.

Nebesa te šalju, žuri se, teci:
U pogibi ti zaručnica strašnoj.

VIRGJINIJA.

Tebi me oteše, majci i sebi.
Ovaj me robinjom nazvà.

IĆILIJ.

Moguće!
O huljo, junačka to li ti djela?
Zar ti se laglje na sudištu borit
Nego li bojnom na polju? o robe
Od svakog roba najgori, ti ovu
Robinjom zoveš djevojku?

MARKO.

Navikô
Ićilij svadjam, dà u vječnih smutnjah
Odgojen, svadje da, o kojih živiš,

Ponoviš, ove se jedine sada
Izlike hvataš. Nu dok Rimom vlada,
U prkos tebi, vlast zakona sveta,
Tebe ja da se bojim? Robče moje
Ova j' dà, to velim; i komu uztrieba,
Dokazat ću. A ni ti, niti kolko
Jih ovdje sada sličnih tebi biesni,
Sudci ste moji.

IĆILIJ.

Ićilij, sa šakom,
Što drže s njime, branitelji strašni
Ovdje nedužnosti stoje. — Čuj moj glas,
Puče rimski. Ja koji dosad vjerom
Krenuo nisam; koj poštenja nigdar
Izdao ni prodao nisam; koji
Pučkim se poreklom a blagim srcem
Ponosim; slušaj, govorim bo tebi,
Nedužna ova i slobodna djeva
Kći je Virgjinjeva... Na ovo ime
Kô gorite, već vidim, žarkim gnjevom.
Virgjinij se za vas bori u vojni:
Ali nut kobnih vriemenâ; u Rimu
Izložena j' medjutime sramoti
I nasilju kći njegova. Pa od kog?..
Napred der napred, Marko... Šta? ti drkćeš?..

(Sliedit će)

1870. odredio zakonitu dobu 14 i 12 god. — To isto biva i u Portugaliji, gdje mololjetnici jednoga i drugog spola moraju suviše da dobiju prije roditeljsku ili rodbinsku dozvolu. — U Saskoj zakonita je doba 18 i botično 16. — U Rumunskoj 18 i 16. — U Švajcarskoj ženitbeni zakon donosi mnogo razlikah glede dobe. Neki srezovi dopuštaju ženitbu u 20. i dotično 17. god. a neki u 14. i 12. Roditeljska je dozvola potrebita do 25 god. u Urijskom, Šjafuskom, Appenzelskom, Ticinskom i Genevskom srezu.

***

Dug svegâ svieta. Pred dvima godinama vas kolik dug svieta mogao se računati oko 4,200,000,000 lirah sterlinah iliti 150 milijardah franakah. Evo pako koliko se je umnožio dvih zadnjih godinah.

Francuzka	dug g. 1873	748,000,000	dug g. 1875	900,000,000
Inglezka	„	790,000,000	„	780,000,000
Sjedinjene države	„	433,000,000	„	440,000,000
Italija	„	360,000,000	„	390,000,000
Španjolska	„	261,000,000	„	375,000,000
Austro-Ugarska	„	306,000,000	„	350,000,000
Rusija	„	355,000,000	„	340,000,000
Njemačka	„	208,000,000	„	200,000,000
Turčija	„	124,000,000	„	135,000,000
Indija	„	108,000,000	„	130,000,000
	Dug g. 1873	3,693,000,000	dug g. 1875	4,040,000,000
Francuzka	povećao	152,000,000	umanjio	—.—
Inglezka	„	—.—	„	10,000,000
Sjedinjene države	„	7,000,000	„	—.—
Španjolska	„	114,000,000	„	—.—
Austro-Ugarska	„	44,000,000	„	—.—
Rusija	„	—.—	„	15,000,000
Njemačka	„	—.—	„	8,000,000
Turčija	„	11,000,000	„	—.—
Indija	„	22,000,000	„	—.—
	Povećalo	380,000,000	umanjilo	33,000,000

Napomenutih 10 državah ukupno ima duga prieko 4 milijardah, a u ove ga dvie godine povećahu sa 10 po 100. Nijedna druga država na svietu neima duga više od 100 miljunah lirah ster. Drugih 10 većih državah, koje imaju najviše duga jesu: Brasil 82 milij. lirah ster., Olandezka 80 milij., Misir (Egipat) 75 milij., Portugezka 69 milij., Meksik 63 milij., Australske naselbine 46 milij., Perù 37 milij., Belgija 36 milij., Ugarska 32 milij., Kanada 30 milij., što sve ukupno iznosi 550 milij. lirah ster. Dvadeset najvećih dugovah na svietu iznose dakle 4,590,000,000 lirah ster. Pa ako se ovomu dodaje jošte 160,000,000 lirah sterlinah drugih manjih dugovah, onda vas kolik dug svieta bit će 4,750,000,000 lirah sterlinah.

Književne viesti.

* Illustrovani bečki list „Srbadija“ razdao je svojim predplatnikom ovogodišnju obećanu im nagradu: „Vodje bosanske i hercegovačke u srbskom ustanku 1875 god.“ Slika je vrlo velika i baš umjetnički izradjena, a zaista bi naresila svaku čitaoničku dvoranu. Stoji 2 for. i može se dobiti kod svakog knjižara.

Crkvene viesti iz tršćansko-koparske Biskupije.

Presvjetli i Prečastni gospod Biskup danas pohadja kanonično *Tomajsku* župu te dieli tamo svetotajstvo svete berme; sutra će to isto obavljati u *Sežani*, dočim je u prošlu nedjelju i ponedjeljak obavljao na *Občini*. — Na 1. t. m. je bio instaliran u biskupskoj Kapeli novi Prošt koparskoga Kaptola *Franjo Petronio*. — *Ivan Legat*, bivši duh. pomoćnik kod star. sv. Antuna, zamjenjuje preč. g. kateheta *Ferd. Staudachera* na ovdašnjoj c. k. višoj gimnaziji njemačkoj. — *Ivan Toman*, njemački propovjednik kod nov. sv. Antuna, bi imenovan župnikom u Černučah u ljubljanskoj biskupiji, pa je zato otvoren natječaj za mjesto nasljednika mu, njemačkoga propovjednika. — *Josip Zakotnik* duh. pomoćnik u Servuli je imenovan župe upraviteljem kod sv. Antona blizu Kopra. — *Ivan Mahnič*, kapelan u Plaviji ide za duhov. pomoćnika u Servulu, a kapelan u Pregari, *Antun Žajdela* za kapelana u Barku. Plavija i Pregara ostanu za sada bez svećenika. Preminu u Gospodinu *Matej Decolle*, duh. pomoćnik kod stolne crkve sv. Jušta, u 66. godini svoje dobe. Bio je svećenik 36 godinah. Bog ga pomiluj! — *Josip Artico*, duhov. pomoćnikom sustolne crkve u Kopru, dojde na mjesto gori spomenutoga pokojnika k. sv. Juštu, — *Nikola Martina* postade duhov. pomoćnikom sustolne crkve u Kopru.

Različite viesti.

* **Njegova Visost Carević Rudolf** doći će naskoro u Trst i nastaniti se za nekoliko vremena u Kaštelu Miramar.

* **Nevreme.** Zima, dažd, vihar, vlaga, oblak, što i ovdje u Trstu sdržoma traju već evo cielih petnaest danah, zadaju svietu veliku brigu radi ljetine, kojoj je ovo vrieme u nevreme neizmierno naškodilo.

* **Franjo Krežma,** mladi hrvatski umjetnik, i ovaj je put zanio Trščane svojim čudotvornim gudalom tako, da neima o njem nego jedan te jedan glas — izvrstan, nedostizan! Gdjegod dajo koncerte, sve se lomi, da ga čuje i vjdi. Sinoć je gudio u prostorijah ovdašnje „Slavjanske Čitaonice“, pa ako ikad, to se sinoć svaki od nas ponosio tom dikom našega naroda!

* **Ženitba, ubojstvo i tamnica.** U Sovinjaku u Istri, neki Vivoda, čovjek u 66. godini, oženi se prošlog mjeseca sa svojom netjakinjom, koja je bila udova. Radi toga, po grdoj navadi nekojih selah, sabraše se ljudi u večer pred njegovom kućom, da mu čine mačju muziku. Al nije mnogo postojalo, Vivoda ustane, sgrabi pušku i upali ju na sliepo med ljude, tako da je jedan ostao odmah mrtav, a 4 ranjena. Ubojicu uhvate udilj žandarmi i odvedu u tamnicu. Mi žalimo neizmierno taj nesrećni dogadjaj, pa ujedno nemožemo da neizjavimo, da bi već bilo vrieme, da se oblasti o tom postaraju, a uplivniji ljudi, da poduče i nagovaraju puk, da već jednoč zapusti te i druge tim slične i grde navade, radi kojih se evo takve nesreće dogadjaju.

* **Ruska vlada** odredila je, da se u Crnom moru oboruža 31 ratna ladja. Sve ove ladje bjehu ondje sagradjene poslie god. 1870. pošto bi naime ukinute naredbe glede Crnog Mora. Bit će na njih 311 častnikah iliti ofieirah i 3,200 mornarah.

* **Broj pribjeglih Kršćanah** iz Bosne i Hercegovine na dalmatinsko zemljište dosiže 29,413.

* **Na bečkom Sveučilišću** bilo je prošloga zimskoga poluljetja 3804 slušateljah. Med ovimi bilo je 163 bogoslovacah, 1730 pravnikah, 906 medicinarah, 1010 filozofah. Iz tudjih državah bilo jih je: iz Prusije 15, Bavarske 4, Saksonske 4, Badenske 2, Hesije 2, Švajcarske 13, Belgije 2, Nizozemske 1, Italije 28, Grčke 7, Turske 10, Rusije 22, Srbije 15, Rumunije 50, Sirnuje 5, Inglezke 5, Amerike 9, Azije 3.

* **Iz čovjeka izvadjene vilice.** Pred dvie godine neki mladić u Parizu od obiestne šale zaticao je u usta vilice (pirun) te mu nekako utekoše niz grlo o želudac. Lječnici se zauzeše, kako bi mladića oslobodili, i doisto onomadne podje jim za rukom nakon puna dva sata operacije izvaditi mu je iz želudca. Bolestnik je za operacije pao nekoliko puta u nesviest i krv mu je navrla, al ipak se je veoma odvažno držao i sva je nada da će živiti.

* **Magjari i rieč božja.** U Bajmaku, bunjevačkom selu u Ugarskoj, stupi na propoviedalnicu kapelan J. G. te stane propovjedati rieč božju u magjarskom jeziku puku, koji nezna nego hrvatski. Taj magjarski kapelan je najbrže mislio: prije magjarenje, a onda Bog i njegova rieč. Ali se i domislio u onaj čas, da su prošla apustolska vremena, jer da nije bržje bolje pobjegao iz crkve, Bog zna što bi mu se bilo dogodilo! I kod nas u Istri ima po koje gnjezdašce, gdje se hrvatskomu puku drži blagoslov i ostale večerne pobožnosti u talijanskom jeziku, i to najbrže ne za to, da mu omile Bog i molitva.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1— 15 Maja 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini)	5.61	5.60	5.61	5.61½	5.64	5.62	—	5.62	5.62	5.63	5.63½	5.63	5.63	—	—	—
Napoleoni	9.52	9.53	9.55	9.56	9.57	9.54	—	9.53	9.53	9.54	9.54	9.53	9.54	—	—	—
Lire Inglesko	11.91	11.93	11.96	11.97	11.98	11.96	—	11.96	11.95	11.96	11.98	11.99	11.98	—	—	—
Srebro prid (aggio)	104.25	103.75	103.65	103.65	103.60	103.25	—	103.—	102.85	102.85	102.85	103.25	103.25	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 1. Junija 1876.** **Broj 11.**

†

Franjo Palacky,

koga je pred mjesec danah proslavio ne samo narod češki nego sav slavenski sviet, u zlatnom Pragu dne 26. proš. svibnja izdahnu svoju veliku dušu. Bio se rodio u Hodslavicah u Moravskoj 18. lipnja 1798. godine. Proživi svoj viek pišuć povjest češke kraljevine, pa dovršivši eno onomadne svoj cieloživotni rad, prigne glavu i ode. Njegovo je mjesto medju prvimi učenjaci i povjestničari našega stoljetja. U Českoj je Palacky i hoće ostati koliko sám češki narod i češka kraljevina, jer je on svojim perom probudio sa sna onaj narod i povratio samosvjesti onu kraljevinu. Pa čim je počela u Českoj silnije i pravilnije kolati slavenska krv, ukriepiše se i uzbujaše slavenski živci ne samo u ovoj našoj carevini, nego kud se god širom svieta slavenski zbori i govori. Kolar, Šafarik i Palacky svaki u svojoj struci doprinesoše najviše današnjemu gorostasnomu gibanju slavenskomu; zato kao što je u svoje vrieme bila Kolarova i Šafarikova, tako je danas smrt Palackyeva obća slavenska žalost. Vječna mu slava!

Pogled po svietu.

U Trstu 31. svibnja 1876.

Što će biti? Evo pitanja, koje se čuje danas u svakom razgovoru, i u svakom družtvu. Čemu to pitanje?

Sinoć stiže glas iz Carigrada, da su Turci carigradjani ustali proti caru Abdul-Azisu, koji je morao sa prestolja; a mjesto njega da su proglasili turskim carem Murata V., sina pokojnoga cara Abdul-Medjid-Kana. U Carigradu vrijaše već više vremena, pak se bilo lahko nadati svačemu. Onomadne su naime tako zvani Softe, to jest turski bogoslovci, prisili razcara, te je ukloio neke njim nepovoljne ministre, iz čega se vidilo najjasnije, da su mu popustile ruke i srce. Onda se o njem pripoviedalo, da je na polak poludio, da se krije i zatvara, da nezna pomoći ni sebi ni carstvu, koje se nalazi na rubu propasti. A tako i jest. Ali sad nastaje pitanje, hoće li mu pomoći novi car, Murat V.? Turski Softe misle da hoće. Kako? Softe su najveći turski zanešenjaci, koji su čisto uvjereni, da tursko carstvo propada jedino s toga, što već tobože Turci nedrže kako valja svoje Muhamedove vjere, nego popuščaju Kršćanom i u ovóm i u onom, što se u liepa stara turska vremena nebi bio usudio nitko, kamo li pravovierni turski car, Muhamedov nasljednik i namjestnik. Softe dakle kane tjerati mak na konac. Tim carigradski prevrat neznači drugo, nego rat na Kršćane dok nestane jednih, il drugih. Neka su Softe uvjeravali onomadne sviet, da oni priznaju i štuju kršćanske pravice; neka je Murat V. izdao na narod proglas, što ga, kako se čuje, visoko hvale i Turci i Kršćani: ali kad se promisli, što su Softe i kako znadu Turci šarati, valja reći, da to sve nije drugo, nego turska laž i prevara. S toga bit će rat i to strašan rat, jer Kršćani neće ni sad popustiti, a Turci će napeti i svoje zadnje sile, da se održe. Pa se već evo i čuje, da Turska nije pristala na savjete, što su joj došli iz berlinskoga sastanka od ministrah triuh sjevernih velevlastih. Čemu je najviše kriva Engleska, koja se odcjepila od ostale Europe u istočnom pitanju, te tim obodrila Turke na što veći odpor. Ali s druge je strane baš tim svojim postupkom neizmierno olakšala riešenje toga uzla. Jer evo, Europa je razdvojena, Srbija i Crnagora nemare se je bojati kao do sada: sad je dakle vrieme, da se osmiele i da udare složno na Turke, te vjekovite tlačitelje našega plemena. A kako se čuje iz Biograda, to će i biti u najkraće vrieme, jer se tamo sbivaju stvari, kao u dan pred ratom. Generali su imenovani, novci uzajmljeni, novinarski zakon obustavljen, trgovci riešeni nekojih dužnostih, a srbska vojska stoji poredana na turskoj granici. Kad je prije petsto godinah palo na Kosovu polju srbsko kraljestvo, na turskom je prestolju sjedio kao i sada car imenom Murat. U povjesti svieta čitamo, da se sudbina rada igra s imeni, pak da su početnik i dočetnik više puti imenjaci. A nikad ljepše kobi, nego kad bi uskrsnulo srbstvo na onom istom Kosovu i pod istoimenim carem, pod kim je propalo! Poslje toga pripoviedanja kao da su manje važnosti bojevi, što su se i u ovo petnaest danah vrstili med Turci i Kršćani ne samo u Hercegovini i Bosni nego i Bugarskoj, gdje je ustanak koliko mladji toliko svaki dan jači i silniji. S druge se strane čuje, da se i Grci silno giblju, dapače i sami Arbanasi.

Izpripovjedav na prvom mjestu te strane novosti svjetskoga zamašaja, hoćemo na koncu da spomenemo i naše domaće. U Budim-Pešti sjede dakle i viećaju Delegacije naša i ugarska u najboljoj nakani, da naime na vojsci prištede, što im je više moguće; al im se ministri krepko brane, kako što je i pravo u sadašnjih okolnostih, gdje se carevina od danas do sutra može naći zapletana u rat. Po ministarskom proračunu skupni bi troškovi iznosili za dojduću godinu 114 miliunah i 249,258 f., od kojih 109 miliunah spada samo na vojsku. Čuje se, da će se do skora sastati hrvatski sabor.

U Filadelfiji u Americi otvorila se dne 10. svibnja svjetska izložba. Iz ostaloga svieta ništa nova, nego da se sve bavi istočnimi stvarmi; dapače govori se, da će se poradi toga sastati i amerikanski kongres. Obće je mnienje, da bi u slučaju rata Amerika pomogla Rusiji.

Turci i njihova vjera.

(Dalje)

Nego vratimo se natrag, pa recimo, da su Mekljani zaprietili Muhamedu, da će ga pogubiti, ako se neprodje svojih novotarijah. Na što on, postojan i odvažan, kao što mora biti svaki izvadjalac novih mislih, odgovori: *I kad bi metnuli sunce u njegovu desnu ruku, a mjesec u lievu, da nebi odustao od svoje nakane!* Radi te nepodanosti morade se sakriti u nekak gradinu, dočim su njegovi malobrojni pristaše utekli u Abisiniju, pokrajinu u Africi. Nakon nekog vremena vrati se opet u Meku te stade na novo propoviedati. U to doba pristade uz njegovu nauku i neki Omar, njegov dotle najljući neprijatelj, a odtada najvjerniji drug i najžešći branitelj. Dvanaest godinah poslje prvog prividjenja uzlaže, da je noću bio zamaknut u duhu te, prošav kroz sedam nebesah, uznesen do prestolja božjega. Tu da je govorio sa svimi proroci, da su mu tom prigodom bile odkrite sve tajne svieta, a na prestolju božjem da je čitao zapisane ove arapske rieči: *La allah ella Allah va Muhamed rasuloh* — to jest: *Neima nego jedan Bog, a Muhamed je njegov prorok!* Valja pak znati, da nije umio ni čitati ni pisati. Ali uzprkos tim čudesnim dogodjajem, koje bi najozbilnije pripoviedao svojim nevjerljivim sugradjanom, u Meki je svaki dan bivalo za njega sve to opasnije. Nu njegova je sreća bila, što mu povjeravaše nekoji Jatrebčani, što su bili došli, da se klanjaju svojim balvanom. Ti ljudi na svojem povratku u Jatreb znadoše stvar tako razložiti, da je jatrebačko starešinstvo zaključilo, poslati Muhamedu u Meku dvanaest najodličnijih osobah s izjavom, da ga priznaju za proroka i da su gotovi braniti ga u svakoj prigodi. Ako ikad ikomu, to je na tu viest odlanulo na srcu Muhamedu, pa kad je malo za tim morao konačno pobjeći iz svojeg rodnog mjesta te tražiti u tudjinstvu svoje utočište, krene ravno put Jatreba. Jatreb bijaše bogata i mogućna trgovačka varoš, a Jatrebčani u vjekovitoj smutnji i zavadi sa Mekljani. Kad se u Jatrebu pročulo, da ide prorok sa svojom pratnjom, petsto Jatrebčanah, odeveno u svilu i kadifu, uzjaši svoje vilovite arapske konje, pa mu ode na susret, da ga dočeka što je moguće ljepše i dostojnije.

Muhamed je jašio na ogromnû velbludu (kamili), uz njega hodao momak sjenilom u ruci, da mu od sunčanog žara brani golu i ošišanu glavu, jer su mu čalmu (turbant), od težke zelene svile, bili razmotali te pripieli na kopljaču, pa ju nosili pred njim poput stiega iliti zastave. To se dogodilo jednoga petka dne 15. lipnja 622. godine. Tomu Muhamedovu biegu vele Turci *Kedšra*, od kojega dne broje i svoje turske godine, kao mi Kršćani što je brojimo od narodnjenja Gospodinova. Jatrebčani pokloniše Muhamedu jednu kuću i jednu džamiju, da se trajno nastani kod njih, pa da odanle širi na sve strane svoju novu vjeru. Oni kao da to učiniše najviše sbog toga, da se osvete Mekljanom, kojih nisu mogli ni napisanih viditi. Postavši na taj način grad Jatreb ljubimčetom i središtem nove vjere, prozvà se od to doba *Medinat-Al-Rabi* il samo *Medina*, to jest *Prorokovac* iliti prorokov grad.

Poslje tog dočeka Muhamed se sasvim promieni u svojih težnjah. Jer ako je s početka bio smjeran te kanio preobratiti sviet golom rieči: odkad se uvjerio o svestranoj odanosti Jatrebčanah, pomisli, da bi to išlo ipak brže golim mačem. Tu mu prvi put sjevne ozbiljno u glavi, te odjekne u srcu, kako bi ono bio veličastven prizor, kad bi sav sviet imao jednu vjeru i jednog gospodara, a taj gospodar bio on sám! Skrpi dakle na brzu ruku poglavite članke svoje vjere, jer dotle nije pravo ni sám znao kakva jest, te ustanoviv kojekakve bogoštovne obrede, otvori poklonjenu si držamiju iliti molitvenicu i osnuje prvu uredno mosleminsku zadrugu. Onda sliepeć i varajuć, moleć i posteć, čekaše da mu se pruži prilika, skusiti odanost i junačtvo svojih Jatrebčanah.

(*Sliedit će*).

Svetotajstvo potvrde na Krasu.

U ljubljanskom crkvenom listu „Danici“ od dne 26. svibnja čitamo sliedeći dopis:

Prošloga tjedna (14, 15, 16 i 17 t. mjeseca) je naš presvjetli g. biskup imao svoj prvi kanonički pohod, pohodivši tri župe na Krasu, naime Občinu, Tomaj i Sežanu. Što je pohodio Krašavce prve, to znamenuje, da hoće kao dobar pastir da poznade sve svoje ovčice; došao je dakle najprije k onim, koje pozna najmanje.

U subotu. 13 t. m., na večer pripeljao se na Občinu, i akoprem je vrieme bilo uprav neugodno, ipak sve selo svečano dočeká svojega pastira, uz veselo zvonjenje zvonovah i pucanje mužarah. Slavoluk s napisom: „Dobro došli!“ pozdravljaše višega pastira, put do crkve i do župničke kuće bijaše obsadjen zelenim granjem, koje je pa u nedjelju silna bura skoro sve podrla. Vrieme bijaše uprav zimsko, dažd s vjetrom lievaše sav dan tako, da je bilo težko iti iz kuće; pa se je liepo nakićena crkva ipak napunila te došao takodjer k svetotajstvu potvrde liep broj djece, koja pokazaše kod izpita, da su dobro podučena u kršćanskom nauku.

Duhovna svečanost zače u deset sati. G. župnik u navlašnom govoru razlagaše pomen biskupova pohoda te pripravljaše djetcu na prijam Duha svetoga. Po govoru je presvjetli biskup služio sv. misu i po misi podielio sv. blagoslov; onda je bilo izpitivanje, a za tim potvrdjivanje djece. Po potvrdi je sam biskup izrekao kratak pa uprav ganljiv govor: preporučio je osobito starijim, neka djecu liepo kršćanski odgojaju; djecu je pak živo opominjao, neka starijim skrb olakšuju, izkazujuć im pokornost i poštovanje.

U ponedjeljak po pôdne odpelja se kroz Dutovlje u Tomaj. U Dutovljah su ga ljudi pred selom dočekali te s gorućimi svićami (duplierî) u crkvu sprovodili. Jer je crkva liepa i čista, biskup je ljude pohvalio, što skrbe za svoju crkvu te tim dokazuju, da su pravi kršćani. U Tomaju bijaše opet svečan doček. Jer se bilo vrieme nešto popravilo i bura popustila, privre na okup sila svieta, da vidi i počasti svojega novoga pastira. Takodjer u Tomaju je biskup služio sám sv. misu, onda propoviedao i izpitivao djecu, koja su takodjer tu uprav dobra podučena.

Tomaj stoji na malenu humcu, u dalekom se okružju bjeljuskaju sela i podružnice, što spadaju pod onu nadžupu. Veličanstven je pogled izpred crkve, vide se odanle ne samo sve podružnice one župe, nego takodjer mnogo drugih krašavskih župah tršćanske i goričke biskupije. Tomu liepomu pogledu biskup se čudio, te hodao više vremena okolo crkve, pa sad na jednoj strani sad na drugoj razgledavao doista prekrasnu okolicu. Prama večeru odpeljao se u Sežanu i putem pohodio dvie podružnice, jednu tomajsku drugu sežansku. U Sežani bijaše nenadani doček. Došlo mu nasprotu občinsko starešinstvo sa županom, uradnici one kotarske oblasti, te nebrojeno množtvo pučanstva; biskupa dočeka ogromna deputacija pod slavolukom, na kom su se uz carsku vijale slavenske zastave, te čitao (kao što pišu goričkom listu „Soči“) sliedeći napis: „Tebi ki si naš!“ Pozdravi ga u ime občine župan, pozdravi ga takodjer namjestnik kotarskoga načelnika. Potom se svi zajedno zaputiše u crkvu, uz glasbu, strieljanje i zvonjenje. Vidilo se, da je onak svečani i srdačni doček, kao što su ga pripravili Sežanci, biskupa baš ganuo, i to tim više, što su mu na večer priredili bakljadu (razsvjetu gorućimi zubljami iliti lučmi, što se nose poput pužalih), te pod oknom odpjevali nešto baš krasnih slovenskih četverospjevah, dočim su na obližnjih humcih iliti brežuljcih plamatali kriesi, te razsvjetlivali sežanski trg.

Ganutim se glasom biskup zahvalio za spremljenu mu večernicu, a množina se razišla vičuć „Živio“, gudci pako zasvirali opet svoju.

Kako na Občini i u Tomaju je takodjer u Sežani sam misovao i držao govor. Valja mi reći, da mu slovenski jezik teče tako gladko, da ga svaki lahko razumije. Govori bijahu svuda uprav pučki, to jest, primjereni puku, ima u njih Slomšekova duha. — Da je na svih štacijah bilo takodjer svećenstva u veliku broju, netrebam da posebno spomenem, vojnici su pratili svojega vodju. Kako s dočekom, tako bijaše biskup u Sežani zadovoljani sa sežanskom mladeži, koja mu je kod izpitivanja baš dobro odgovarala. Vidi se, da čč. gg. svećenici, ne samo posebno za potvrdu, nego uobće djecu dobro podučuju.

Po pôdne je pohodio po tom još Lipicu te se na večer vratio u Trst, i tako se završio prvi njegov pohod u ovoj biskupiji.

Ufamo se, da je presvjetli g. biskup bio zadovoljan s nami Krašavcî; a mi ga takodjer uvjeravamo, da si je prikupio naša srca, jer se s njim može govoriti uprav po domaću: svećenike i svjetovnjake, gospodu i kmete je rado saslnšavao te se s njimi razgovarao, kao da su stari znanci.

Dopisi.

Iz Liburnije.

Vaš dopisnik „Izpod Učke“ nepozna dobro odnošajah naše liepe Liburnije, jer da pozna, nebi vam bio poslao dopisa, što ste ga tiskali dne 1. maja u br. 9. „Naše Sloge“. Ima u njem nešto istine, al ima i mnogo pretjerana; zato želim stvar izpraviti, da nebi sviet o nas krivo sudio. Posebno bi to bila voda na malin naših nepriateljah, koji čitajuć da tobože ovdje hrvaština propada, mislili bi, da joj jurve i odzvanja. K tomu mislim, da se mane (pogreške) nepopravljaju samo kudeć i hudajuć, nego da treba, kad se te osudjuju, iztaknuti i ono, što je hvale vriedno. Ali neka stvar sama govori.

Naš se Jurina tuži, da su neki Vološćaci Guština za podestu izabrali, jer da žele po starom putu na starih se kolih voziti. Ali mora i on sam priznati, da svi u jednu tikou nepušu, jer je može biti i on čuo, da se jurve mnogo vremena na Voloskom pjeva: *„Mein lieber Augustin alles ist hin“*, želeć da bi se jednom drugim putem krenulo. Nego to nije tako lahko. A bilo bi odmah kad bi naš mladji naraštaj, napose mladi pomorski kapitani, medju kojimi ima vatrenih rodoljubah, razpolagali brodovi i lirami; nu ove su u rukuh onih, koji o domovini i narodnosti ni pojma nemaju, budnć se rodili, kad o tom nitko ni snivao nije. Ipak, ako svi znaci nevaraju, hoće do mala bolje biti; znam bo da naši mladi kapetani ljube svoj narod, njeguju svoj jezik, a neki prilično dobro hrvatski govore i pišu, premda, kad su učionu polazili, nisu ni rieči o hrvaštini čuli. Putujuć po svietu naučili su svoje cieniti i štovati. Eto da svaki, koji se dočepa visokoga klobuka, nezanemari svoj jezik. Ako je jednom tako bilo, sad više nije.

Koliko voloske krasotice ljube svoju domovinu i svoju narodnost, i kako njeguju svoj materinski jezik, neznam pravo, ali znam, da nije toli lošo, a biti će i bolje, kad se budu naši mladići osokolili i u družtvu bez svakoga obzira hrvatski govorili. Videć naše bistre djevojke, da se mladići, koji su osim Crnikovice i Preluka, još nešto vidili, nesramuju svoga naroda i svoga jezika, hoće se i one osviestiti i obrabriti; jer će više djelovati na njihovo nježno srce jedna jedina rieč vatrena i odvažna mladića, nego sve duge i dosadne prtljarije kakva stara brbljavca. Zapjevaj svojoj ljubi pod prozorom onu hrvatsku: „Jer kada mi naški kažeš, ja te ljubim, tad nelažeš“, pa eto ti je odmah vatrene hrvatice.

O Lovranu znam toliko, da ima ondje više kapitanah, koji su se upisali, kao godišnji člani u družtvo „hrvatskih ljudi u Istri“; u družtvo „sv. Jerolima u Zagrebu“, i njekoji u družtvo „sv. Mohora“; tim bi reći, da i ondje toplomjer nestoji na ništici, il barem da se je počeo dizati. Ima doisto ondje, kako dopisnik izpod Učke piše, tikvanah, a u najdebeljoj tikvini ima i najviše slame; ali njihov ugled neprestano pada, pa napinjali se koliko jim drago, hoće do malo mladji, razboritiji i naobraženiji ljudi, mah preoteti, a u odličnijih se obiteljah opet hrvatski govoriti, kako se je govorilo dok su stare Lovranke pečicu nosile, i kako se je u prostih gradjanskih kućah uvjek govorilo i govori dandanas.

Mošćenice poznam bolje, proboraviv ondje više vriemena, osvjedočio sam se, da staro i mlado hrvatski govori, i da ondje na sreću neima Šarenjakah, osim dvojice od kojih ni jedan ni drugi neznadu jedne vrstice pravilno talijanski napisati. Pokazao mi je tamošnji župnik pisamce, pisano od jednoga onih mudrolijah, ono broji *tri* vrstice, a *deset* pogrešakah (fali). Tko se želi osvjedočiti, nek se potrudi do g. župnika, on će mu dobre volje pokazati to divno

pismo. Moram iztaknuti, da dopisnik izpod Učke nepozna ondašnje mladeži, drugčije nebi tvrdio, da se kćeri mornarah i zanatlijah srame jezika, koga su od majke naučile. Ja sam se osobno osvjedočio, da ondje sve djevojke, koje su kako mi se čini, vesele ćudi i bistra uma, medju sobom hrvatski govore, u crkvi se iz hrvatskih knjigah Bogu mole, a i kod kuće po koju hrvatsku knjigu imaju i čitaju. Posebno jih je divota čuti po nedeljah i blagdanih na sastancih i na šetnji različne hrvatske pjesme pjevati. Istina je da kadkada i talijanski prosbore i zapjevaju, ali tko jim može zamjeriti, ako tudje nepreziraju, kad svoje ljube i štuju. O mladićih nemožem ništa kazati, jer su uvjek na moru kako kalubi. Čuo sam ipak, da svaki ima sobom po koju hrvatsku knjigu kao najdražu uspomenu na milu domovinu u dalekom svietu.

Na poslidku ću opaziti, da mislim da poznam g. dopisnika i da znam, što on zahtjeva od krasoticah naše liepe Liburniji; ali one nisu bile ni u Francuzkoj, ni u Italiji, ni u Njemačkoj, pa što su naučile nimaju drugomu zahvaliti nego svojoj marljivosti i bistroumnosti, dakle čast jim! Toliko sam htio napisati istini za volju i da sviet vidi ov kraj Učke, ako i pomalo da ipak napredujemo. Do vidjenja.

Iz pazinske občine.

Naš Municipij sam sobom zadovoljan spava blažen san. Opozicije nima. Občinski zastupnici, svi jednoga kalupa ili forme, nečine drugo, nego klimati na svaki šari predlog. S toga biva da su mu sjednice mrtve i gluhe. Šta velim sjednice! Ta koliko ih je bilo odkad vlada novo zastupstvo? Ako se ne varam, u vrieme od blizu pol godine jedna jedina, izuzmemo li onu prvu, u kojoj su se birali glavar i savjetnici. Nekoji misle, da nima važnih stvari na dnevnom redu; drugi da nimaju zastupnici vremena; a treći, da nemaju vlastitog interesa.

Nimaju šta da rade i razpravljaju u ovako velikoj občini? A ceste i komunalni puti na mnogih mjestih zanemareni; ono groblje na lindarskom brdu skoro u razvalinah; škole u lošem stanju. Ta kako sam doznao, nepolaži škole u Gračišću više od 10—12 djaka, u Lindaru 14—17, u Gologorici 8—10, a nešto više u Novakih, akoprem ima u tih podobćinah u svakoj od 60—130 za školu sposobne djece. Zašto nemarmo to gleda sl. Municipij i školsko vieće? Zašto neposile roditelje, da pošiljaju djecu u školu? Zašto se nezauzme, da se netroše novci uzalud, kad nepolaze djeca škole, u kojih malo uče i još manje nauče? Ima bo djece, koja već po drugu ili po treću godinu klupe teple, a još neznaju čitati a komali pisati i računati. Ako kažu pedagogi, da se mora djete naučiti čitati barem u pô godine, zašto to nebiva kod nas? Ali tko zato i haje? Možda agenti, glavar, ili kotarski nadzornik? Deveta im to briga! Tko ih kada vidi u školah? Pak ni netreba! Ta bili su postavili učitelje zajedno za ravnatelje! Naše škole životare i hiraju, pak će i poginuti, ako se viša oblast ne zauzme za nje. Od pazinskoga Municipija, od školskoga vieća občinskoga i pokrajinskoga nečekamo pomoći, nu od c. k. školskoga vieća u Trstu. I ovo i ona mogli su se osvjedočiti u vrieme od četiri godine i pô, da su ove čisto talijanske škole drvo tudje, posadjeno u neprikladno zemljište, gdje neće nikad uspjeti!

One, koji misle, da nimaju obć. zastupnici dosta vremena za sjednice, pitam: Tko ih je silio da budu zastupnici? Ako su se pak zagnjeli proti volji naroda, znali su valjda, da treba i nešto vremena žrtvovati za občinsku korist, drugače, ako ih nije volja skrbiti za narod, koga tobože zastupaju, nek se odreknu svoje časti, pak mirna Bosna! Nu na žalost ima ih med njimi, koji radi časti žele sjediti u Municipiju, ali im smrdi svaki i najmanji trud za občinsko dobro!

Tko napokon misli, da se nedrže sjednice stoga, što nimaju zastupnici vlastitog interesa, valjda nezna, da su dužni doći zastupnici bezplatno na sjednice, dakle taj prigovor jest bez temelja. Što pak u svemu vlada neko mrtvilo, potiče valjda od glave, koji ima i bez Municipija prilično dosta posla. Neimajući od Municipija nikakve plaće, treba da nastoji svojim privatnim radom zaslužiti si štogod. Najviše života pokazuju ti ljudi u vrieme izbora, trudeć se, nebi li koju ribu na svoju udicu ulovili. Nedvojim, da će oni i u predstojećih izborih za sabor napeti sve svoje sile; nu nadam se, da ćemo im taj put bez straha pokazati zube. Ali ako Bog da, o tom ću progovorit kojom drugom prigodom.

Najvruća zahvala.

Nebrojeni su čini veledušja i darežljivosti, kojimi Njegovo c. k. Apustolsko Veličanstvo, naš premilostivi Cesar Franjo I., neprestance pomaže uboge i potrebne svojega prostranoga Cesarstva, gradeć si tim bogostečnim putem vjekoviti spomenik u zahvalnih srcih Svojih viernih podanikah.

Tisuće i tisuće usrećenikah u zahvalnoj molitvi dižu svoja pobožna srca k Otcu nebeskomu, te zazivlju njegov sveti blagoslov nad okrunjenu glavu Njegova Veličanstva, svojega velednšnoga pomoćnika i dobročinitelja.

Visoka sreća, pridružiti se tim nebrojenim zahvalnikom, stigne evo i ovu rukavačku Kapelaniju, kojoj ovih danah u njezinoj najvećoj potrebi dodje premilostivo na pomoć Njegovo c. k. Apostolsko Veličanstvo, poslavši joj znameniti dar od 1000 f., da uzmogne dovršiti zidanje i ukrašenje svoje nove crkve.

Kolikom zahvalnosti, kolikim veseljem i kako tronutim srcem pozdravi ovaj bogoljubni puk taj znak Carske milosti, može dokučiti i opisati jedino onaj, koji se nahodio u crkvi, kad mu se navieštio rečeni visoki dobročin. A imao je i razloga, Carska mu bo ruka dodje na pomoć u najvećoj sili, jer ni za najboljih ljetinah nemože živiti od svoje zemlje nego čigli četvrt ljeta, druga tri pako mora preživiti, bavećі se kojekakvim obrtom, što kod kuće što u tudjinstvu; a prošloga je četvrtljetja to za gradnju grobišća sa crkvicom, to za novu svećeničku kuću, to za zvonove i crkveno ruho imao toliko troškovah, da mu bez toga previšnjeg dara nebi bilo nikako moguće, dovršiti spomenute nove crkve.

Toga radi podpisano Upraviteljstvo drži za svoju prvu i najsvetiju dužnost, objaviti svietu taj veledušni čin, kličuć u ime svoje i svega ovoga zahvalnoga puka iz svega srca u najvjernijoj podaničkoj odanosti: Da Bog živi, uzdrži i brani Njegovo c. k. Apostolsko Veličanstvo Franja Josipa! Da Bog živi, uzdrži i brani svu Njegovu prejasnu Carsku kuću!

Rukavac, u Kastavskoj župi, mjeseca svibnja 1876.

Upraviteljstvo područne crkve sv. Luke.

Pravila za timarenje blaga.

Tko hoće, da ima od svoga blaga svake ruke koristi i to od teglećega da bude krepko i jako, od muzare da daje dosta i dobra mlieka, tomu valja paziti ne samo na krmu već i to poglavito na timarenje ili dvorbu u obće. U tom pogledu može se prispodobiti blago mladu vinu; ti možeš ubrati najbolji mošt ili mlado vino, pak ćeš ipak piti „rampaš“, ako ne znaš njim u podrumu ili pivnici kako valja postupati. Zato evo glavnih deset zapoviedi, na što valja paziti u štali.

1. Nastoj si štalu tako urediti, da može u nju zrak i sunčano svjetlo; u zadušenoj, smrdljivoj sveudilj tamnoj štali mora zakržljati i najzdravije i najljepše blago. 2. Imaj uviek na umu, da je *čistoća pol života* — drži dakle čisto ne samo blago već i jasle i svu spravu, da može blago tečno jesti. Tisuć puta krive su nečiste jasle, da blago ne ždere krme čisto i do kraja i da polovicu pod se baca, 3. Drži se ure u podavanju obroka. 4. Ne napajaj zimi nikada vodom, što si ju istom iz zdenca izvukao ili iz ledenoga potoka donesao, već ostavi prije napajanja koji sat vodu u čistoj posudi u staji, da se malko stopi. 5. Pazi kod teglećega blaga da mu nebude jaram pretežak ili pretiesan a na isto to pazi kod hamova, da se blagu šija ne žulji, jer se tim blago bez potrebe muči, a često dobavlja rânah, koje se dadu težko ili s velikim troškom i gubitkom vremena izliečiti. 6. Čuvaj se svakoga vračanja ili coprije i ne vjeruj nikakvomu čudotvorcu ni čudotvornim ljekovom, jer je to nedostojno za pametna i razumna muža. Kad ti treba lieka, potraži ga u valjanoj knjizi ili u izkusna, pametna čovjeka. 7. Ne prigoni blaga na pretežko ili predugo dielo; jer se ni blago ne smije siliti na ono, čega ne može 8 Ušti iztrudjenu ili umorenu maršetu potrebit počinak, da si može na mekanu i suhu mjestu odahnuti i počinuti. 9. S bojazljivim ili nepriučenim blagom ravnaj blago i ljubezno, da ga jošte više ne smutiš; i niemo živinče ljubi čovjeka, koj mu je blag i prijazan pa će ga prije slušati i priučiti mu se nego li onomu, tko nad njim psuje i viče te ga gura i lupa. 10. Pamti dobro, da je blago tvojim dobrim pomoćnikom pa da se surovo, glupo postupanje s njim protivi i čovječjoj ćudi i božjemu zakonu. *(Seoski Gospodar).*

Različite viesti.

* **Crni glasi.** Sa svih stranah našega carstva, s ovu i s onu stranu Litave, dolaze najerniji glasi o silnoj škodi, što ju je nanielo svakojakoj ljetini prošlo zlo vrieme. Po gorah snieg, po dolinah voda, po ravninah mraz, a svuda neobična studen i vjetar — eto svibnjskog ljetošnjeg cvieća, koje će stopram na zimu mirisiti kako valja, kad naime nebude u kući ništa, a kod trgovca sve drago i predrago. Iz Češke, Moravske, Poljske i ostalih sjevernih pokrajinah javljaju, da im je led i mraz svuda zadavio usjeve; isto takvi glasi dolaze iz Ugarske, gdje je trsje postradalo tako, da se nije nadati baš nikakvoj berbi vliti trgatbi. U Hrvatskoj su povrh toga vode, što su sišle iz svojih koritah te se kao more razlile po najplodnijih tamošnjih poljanah, učinile neprocjenivu štetu. U Kranjskoj, naime okolo Ljubljane, dogodila se ista nesreća. U ovih naših stranah svim tim nevoljam pridruži se još i

silni vjetar, pravi vihar, što je oblomio i oklatio voćke, a trsje baš smotao i povaljao, da ga je težkoća gledatl. Ali ta nesreća nije zadjela samo nas, nego skoro svu ostalu Evropu, pa se čulo, da je snježilo u svibnju u takvih predjelih, gdje je i u samu zimu snieg najveća riedkost, kakono u južnoj Italiji. Iz jedine Rusije dolaze povoljni glasi o usjevih, koji da liepo napreduju, jer da se odskora dobrahno namočilo, dočim su se ljudi bojali, da će jih zatrti proljetna suša. Hvala Bogu što je barem negdje bolje nego kod nas!

* **Požar.** U subotu dne 27. od 5 do 7 ure po pôdne izgorio je ovdje do tla tako zvani Mauronerov Teatar. Zidao se 1827. g., a bio jedan od najprostranijih u Trstu. Kod te nesreće bila je prava sreća, što se dogodila danju, jer da se bude samo tri sata kasnije, bilo bi svašta; budući se baš onoga večera spremao tamo silni sviet, barem 3000 duśah, da sluša prvoga pjevača, kojemu bješe namienjen cio prijam. Bio je osieguran za 60,000 f. Druge se nesreće nije pripetilo.

* **Prijatelski savjet.** Tršćanski list „Il Nuovo Tergesteo", pripovjedajuć po hrvatskih listovah, kako su mladoga umjetnika Krežmu svuda liepo dočekivali, kad je iz Rieke putovao u Karlovac, dodaje u najprijaznijem smislu: „Ali neka se mili mladenac nezaboravi još uvjek učiti te učiti.

* **Gradska tršćanska Bolnica.** Dne 30. proš. travnja nalazilo se u Bolnici i k njoj pripadajućih zavodih 980 osobah, naime mužkih 486, a ženskih 494 glavah, ovako razdieljenih: U Bolnici osobah 723 (mužkih 379, ženskih 344 glavah); u Radjališću 18 rodiljah; u Sirotišću: 89 dojčetah (45 mužkoga, 44 ženskoga spola), a 43 dojilje; u Ludnici 107 licah (62 mužkarcah, a 45 ženskinjah).

* **Občinski izbori u Tinjanu,** kako čujemo, hoće biti tamo negdje prama polovici tek. mjeseca junija. Tinjanci, Križanci i Supetarci, evo vam najljepše prilike, da osvjetlate pred svietom svoje pošteno slavensko lice. Izberite za svoje zastupnike one vriedne ljude, za koje ste se, kako se ufamo, već odkada dogovorili, ljude naime, koji ljube svetu kršćansku vjeru i svoju staru narodnost te naš mili i sladki jezik. Spomenite se onoga zadnjega dopisa iz Tinjana u ovom našem listu, pa ajde svi složno na birališće, kao da ste jedna duša i jedno tielo: Nitko od vas nedaj glasa proti svojemu osvjedočenju, makar vas obasuli srebrom i zlatom od pete do glave. Čovjek neima nego jednu dušu i jedno lice: neka to oskvrni, pa je izgubio sve na ovom i onom svietu!

* **U Solunu** od Turakah ubijeni konsuli, njemački i francezki, bjehu pokopani velikom svečanošću uz pratnju europejskih vojnikah, izkrcanih sa ratnih brodovah, prispjelih u Solun na glas onoga mrzkoga i izdajničkoga pokolja, na koji se sva Europa još neprestano zgrozava. U Solunu se pred hiljadom godinah rodiše sveta braća Ciril i Metod, naši slavenski Apustoli. Dao Bog, odkud nam je sinulo svjetlo evangjelske istine, da nam sine i sunce narodne slobode!

* **Naša braća Bugari** su se pripravljali cielih sedam godinah na ovo, što sad rade, da se ako Bog da oslobode i spase. Sedam naime godinah nabirali su novce od kuće do kuće novčić po novčić, pak je slali u strane zemlje, da nabave oružje i ostalo potrebito za ustanak. O bugarskom junačtvu pripoviedaju se čudesa. Tako se pripovieda, da su nekoliko njih Turci obkolili u nekoj crkvici, a oni da su volili poginuti svi do jednoga, nego predati se živi Turkom. Njihovi vodje su Volov i Benkovski. Vrhovni se zapovjednik nezna, ali se čuje, da jih vodi veoma mudro i oprezno.

* **Političke osobe po Crnojgori.** „Pol. Corr." donese neki dan dopis iz Kotora, gdje se u kratko nabrajaju i opisuju političke osobe po Crnojgori. Poslije kneza Nikole prva je osoba u zemlji Božidar Petrović. Član dinastije poslan je za mladih noguh u Pariz, gdje je nekolike godinah učio u zavodu „College Louis le Grand". Božidaru je sad istom 30 godinah. On je predsjednik senata, a to je najviše mjesto iza kneza. U toj službi bere najveću plaću što se daje u Crnojgori, a ta iznaša 5000 franakah na godinu. Tast knežev, Petar Vukotić Stefanov, ima čast podpresjednika senata, vrsti državnoga vieća. Vukotić je po zemlji i izvan nje poznat i štovan, kao iskren i vrlo vriedan čovjek. U senatu siede Bajo Bošković, Marko Miljanić, Andro Gjurovjć i arkimandrit Ljubiša. Osim senata ima Crnagora ministarstvo, sastavljeno od četiri odsjekah. Ministri su ujedno i tajnici odpravitelji, te beru po 2400 franakah. Vanjskimi poslovi upravlja prvi knežev pobočnik, Stanko Radović, koji je ujedno pukovnik glavnoga štopa. Izučio je vojničke nauke u St. Cyru u Francuzkoj. Vojvoda Mašo Vrbica ima nutarnje poslove i brigu na trgovinu i na poljodjeljstvo. Mašo je najbogatiji Crnogorac. Pop Ilija Plamenac ravna ratnim odsjekom, a Gjuro Cerović financijami. Crnogorski dohodci iznašaju poprieko malo više od 300,000 franakah na godinu.

* † **Gjeneral John** umro je onomadne u Beču od nagle smrti. Bio je jedan od najvrlijih gjeneralah i pravi austrijanac, s toga ni najmanje prijatelj današnjim vladajućim strankam s ove i s one strane Litave.

* **Giskra,** poznati slavenski odpadnik, reče u Delegaciji, da on na Sofijinoj crkvi u Carigradu voli gledati turski polumjesec, nego častni kršćanski križ. Evo kamo dospije čovjek, kojim vlada strast i mržnja proti narodu, iz kojega je potekao.

* **Magjari i poštenje.** Bečki list „Deutsche Zeitung" kaže, da je magjarsko trgovačko poštenje takvo, da im se nemože dati ništa na vjeru, nego tko mora da ima posla s timi ljudi, da je najsigurnije da s njimi trguje iz ruke u ruku, to jest, za gotove novce. —

* **Krvavi snieg.** Čita se u talijanskom listu „Il Giornale di Udine", da je na gorah Lovinzolo, Chaupa, Avvenis i Felchia zapao snieg, a po sniegu dale se tamno-crvene pruge kao da su od krvi. Dosad da se nije mogao pronaći uzrok tomu pojavu, al se drži, da to nije drugo, nego sitan crveni pjesak, što ga vjetar digao sa afrikanskih pješćanih pustarah, pa dovitlao u ove strane. To da se je već i dosad za pamtjenja ljudi tamo dogodilo, pa tomu pojavu da tamošnji sviet veli *krvavi snieg.*

Pregled tršćanskoga tržišta.

Pšenica iz Tangaroga prodavala se po fior. 12.61 svakih 100 kilog. - Girčka-Galac po fior. — Rumelija po fior. 11.16 u Italiju.

Kukuruz iz Romanje po fior. 6.50-6.77 iz Bosne po fior. 6.61.

Raž iz Burgas-a po fior. 7.65.

Zob svake vrsti po fior. 9.40.

Voće, Naranče iz Sicilije po f. 4.

Limuni iz Sicilije po fior. 3 do 4 za svaku skrinjicu.

Smokve iz Kalamate po fior. 11—12½

Ulje iz Italije po fior. 44 do 57, iz Kerfa po fior. 43, iz Dalmacije po fior. 43-44 iz Istre po fior. — za 100 kilog.

Kameno ulje po fior. 17—18 brez skonta.

Kože janjeta po f. 80—85 Dalmatinske po fior. 55—60 za 100 kusi, volovje suhe po f. 107 do 134 Istarske, dalmatinske i bosanske po fior. 72 do 125 Amerikanske po fior. 98 do 134.

Kava Mokka po fior. 127—129 Ceylon po fior. 146—148 S. Domingo fior. 94—103 Rio po fior. 96—104.

Cukar austrijanski po fior. 35¾—36½.

Bakalar po fior. — za 100 kilog.

Lies, daske koruške fior. 52—92, iz Štajerske fior. 45—74 duge hrastove fior. 23—25.

U Administraciji „Naše Sloge" prodaje se

NOVA SLIKA

Devetero vodjah i junakah iz ustanka u Bosni i Hercegovini.

Slika ova veoma liepo izradjena, 90 centimetarah duga i 63 široka, košta samo f. 1 nvč. 20.

Bez ove slike nebi imala biti nijedna Čitaonica, obitelj ni rodoljub, koji se interesuje za ustanak u Bosni i Hercegovini, i to tim više, što joj je ciena tako malena, da si ju svaki lahko nabaviti može.

Dobro bi bilo da bi se mnogi istog mjesta ili sela sakupili, te nam novce poslali ukupno po poštarskoj naputnici, il da nam *Korespondenz-Kartom* jave, koliko slikah žele imati, a mi bismo jim je svim ujedno po Pošti *revalsom (per Nachname)* odpravili.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1— 15 Maja 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cekini) .	5.64½	5.64½	5.62	5.62	5.62½	—	5.63	5.63	5.64	—	5.68	5.67	—	—	—	—
Napoleoni	9.55	9.56	9.54½	9.54	9.54½	—	9.54½	9.54½	9.57½	—	9.63½	9.53½	—	—	—	—
Lire Inglesko	11.98	12.—	11.97	11.96	11.97	—	11.97	11.97	11.98	—	12.05	12.06	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	103.25	104.35	103.—	103.—	103.15	—	103.35	103.15	103.—	—	103.—	103.15	—	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano 1.*

„Slogom rastu maie stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 16. Junija 1876.** **Broj 12.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. lipnja 1876.

Carigradski dogadjaj, što smo ga zadnji put javili, bio je u prvi mah zabunio svu Europu tako, da nije nitko uprav znao ni česa se ima bojati, ni čemu nadati. Ali u ovo petnaest danah stvar se dobratno razjasnila i razbistrila.

Sad je očito, da je onaj dogadjaj bio naručen najviše od Engleske, koja gleda zavistnim okom na Rusiju, pak je htiela, da na taj način razvrgne trocarski savez, iztrgne Rusiji iz rukuh preuzeto vodstvo u istočnih stvarih, te ju porine natrag i osameti. A od kraja se baš i mislilo, da joj je to pošlo za rukom, ali ruska umjerenost i prevejanost kao da joj je račune pokvarila. Jer se sad kaže pod izvjestno, da je trocarski savez krepčl i jači nego ikada, da se Franceska i Talijanska nemare vezati s Engleskom proti ikomu, da se stvari na Istoku nisu ni najmanje promienile tim, što sad carigradski Sultan nosi imo Murat V.; nego da treba ipak čekati, da se vidi, šta i kako će učiniti ti novi Turci, da poprave svoje novčano stanje, da umire ustale Kršćane, da se izvuku iz kala, u koje su zagazili, pak onda stopram da će biti opet vrieme, govoriti s njimi po ruski. Na taj dakle način mi smo ondje, gdje smo bili pred berlinskim sastanskom, samo što sad Engleska gleda s kraja, što se radi. A šta Turci?

Turci obećaju ustav, traže primirje, nude Kršćanom pomilovanje, ako se podadu i prodju ratovanja. A Kršćani? Kršćani neće ni da čuju ni o Turskoj, ni o Muratu, ni o državničkih spletkah; nego odbivši sva traženja i sve ponude nastavljaju započeto djelo svojega oslobodjenja. Pak se eno u Bosnoj tuku neprestance s Turci te predobivaju, u Bugarskoj isto tako, a u Hercegovini se spremaju, da u Dužkoj dolini i po treći put dočekaju kako valja Muktar-Pašu, koji da misli opet voziti hranu u Nikšić. A što Srbija i Crnagora? One su pripravne, al se moraju uztrpiti, dokle im najbrže Rusija nenamigne, da udare. Tako bi eto reći, da stvari sad stoje, dokle jih koji nenadani dogadjaj opet neporemeti.

Kod nas u Austriji ništa nova. Jedino što u Budim-Pešti sjedi i vieća ugarski parlamenat, zabrinut više nego ikada radi novčanog stanja, koje ju u Ugorskoj takvo, da nemože biti gore. Delegacije dokončaše svoje poslovanje u subotu pred duhovskimi blagdani, poslje što su se do mila jedna i druga izlanule naime na našu braću u Turskoj. Govori se da će Nj. Vel naš car pohoditi doskora Galiciju.

Ruski car Aleksandar nahodi se u Emsu u Njemačkoj, gdje ga je prošlih danah posietio prijatelj mu, car Vilmi. Čuje se, kad se bude vraćao u Rusku, da će proći kroz Beč, te se tu nazdraviti s našim carem. Franceska narodna skupština ukinu zakon, kojim je bila zajemčena katoličkoj crkvi slobodna nauka u visokih školah. Govore, da egipatski podkralj gleda, da se izjavi nezavisnim od carigradskog Sultana.

Turci i njihova vjera.

(Dalje)

Kao što rekosmo, Jatreb bijaše bogato trgovačko mjesto; onud su prolazili nebrojeni *Karvani* (karovane) sa svakojakom robom. Karvani su na Istoku veće il manje čete ljudi, što na devah, konjih i oslih zajedno putuju po usijanih i nesigurnih pustarah istočnih.

Dočuv Muhamet, da je za putom velik karvan Koreiševacah, naumi ga sa tristotrinaest svojih pravovieruikah dočekati i poroniti; što mu i podje sretno za rukom, te tako uz proroka postade harambašom hajdukah i razbojnikah. Ubiti bo i oplaćkati nevjernika, ne samo što nije grieh po njegovoj nauci, nego dapače jest velika zasluga i štečevina. „Ključ od raja jest mač: kap krvi prolivene u ime Boga, jedna jedina vedra noć, prenoćena pod oružjem, vriede više nego dva mjeseca pošta i molitve; tko pogine u boju, tomu su oprošteni svi griesi, a njegove rane mirišu (diše) divnije od jantara i moška.“ Tako je eto Muhamed bodrio svoje zavedene sljedbenike na ubojstvo i otimanje. A baš mu nije ni trebalo trošiti bogzna koliko riečih, da jih na to naputi, jer su arapska plemena bila uvjek na glasu sa svoje lupežke i razbojničke ćudi. Ako išta, valja reći to, da je Muhamed poznavao veoma dobro ljude sa njihove dobre i zle strane, kao takodjer da se je znao veoma viešto poslužiti njihovimi slabućami i kriepostmi u svoje sebične i griešne svrhe. Kad nebi bio tobože prorok, bio bi sigurno u drugih okolnostih najprebrisaniji diplomat iliti državnik, što ga je ikad sviet vidio. Što bi god oteo, od toga bi uzeo peti dio za sebe, a ostalo razdielio pojednako medju one, koji bi se njim borili, i medju njihove sirote i udovice. Tom prigodom pade četrnaest njegovih drugovah, i to bijahu prvi svetci i mučenici Izlama, što se imao razploditi sabljom i nožem. Po drugi i po treći put za tim srazi se s Koreiševci, koji su htjeli da mu se osvete za učinjenú im škodu i sramotu; ali treći mu se put sreća iznevjerila, jer su ga potukli tako, da je morao pobjeći glavom bez obzira. Usljed tog poraza mnogi bijahu početi sumnjiti o njegovom proročtvu i božjem poslanstvu te se malo po malo vući natrag; jer su velili, kad bi bio Bog s njim, da nebi bio potučen, a njih da nebi bilo ostalo onoliko ne samo bez pliena nego i bez glave, kao što jest. Nego Muhamed slaže, da mu se prikazao anđeo Gabriel te prišapnuo i rekao, da se je to dogodilo za to, da jih Bog skusi; a oni, koji su pali u boju, da bi bili umrli i da budu ostali kod kuće, jer da nitko neumre za to, što ga smrtno ranilo neprijateljsko oružje, nego za to, što mu je bilo od vieka sudjeno, onaj dan umrieti.

Ove i ovim slične rieči obrabriše na novo njegove sliedbenike tako, da se Koreiševci nisu uzdali, koristiti se javno svojom pobjedom, nego su mu potajno o glavi radili tako, da je imao dosta muke čuvati se, da gdje nezaglavi. Ali ta mu se muka nadomjestila tim, što mu se skoro za tim podalo više plemenah na granici Sirije; a to mu je nesamo povisilo ugled u očima njegovih sljedbenikah, nego i pružilo priliku, posegnuti i dalje svojom grabežljivom rukom. Nekoj židovskoj naselbini, što ga nije htjela priznati za proroka, osvetio se tako grozno i nečovječno, da je na svoje oči dao njih osamsto živih pokopati u neku jamu. Na taj način, što od straha što dobre volje, svaki se je dan umnožavao broj njegovih privržcnikah. Česa radi uplašeni Koreiševci, sakupe deset hiljadah momakah, pa udare na grad Medinu, da ga uzmu na juriš; ali Muhamed, ako nije bio prorok, bio je mudar i hrabar vojvoda, te jih je suzbio tako, da su se na sve strane razišli. i razpršili.

(*Sliedit će.*)

Nešto o odgojivanju mladih mladicah (voćakah).

Prijatelju poljodjelče! Nakanih ti prozboriti koju o voćarstvu, što mi se čini tim potrebitije, jer je ova gospodarstvena struka od našeg naroda, ako izvadiš gdjekoga, vrlo zanemarena. —

To je razlog, s kojeg se, prijatelju, latih pera, da ti ovo nekoliko rieči odpošaljem preko časopisa *„Naše Sloge“*; nebi li ti sliedeć ove naputke procvale voćke ljepšim cvatom i urodile boljim plovom.

Bude li tako, postignuo sam svrhu, kojoj sam se posvetio naime: **Materijno dobrostanje moga miloga Hrvatskoga roda slabim svojim perom podpomagati, dokle mi budu sile dosizale.** —

Toliko moradoh reći, da me, prijatelju poljodjelče, dobro razumiš — a sada na posao!

Čim je sjemenje naših voćakah izniklo, tada je dužnost svakog naprednog voćara starat se (brinut se), da ovakove mlade mladice od vremena do vremena okapa i od svakojakog (raznog) korova (drača) plievi, pazeć, da ovakovim mladim mladicam kakovu škodu (štetu) nenanese, to jest motikom iliti ma kojim vrtljarskim orudjem neozliedi (nerani). To okapanje i plievljenje neobhodno je koristno preko cielog ljeta opetovati (ponavljati), da mladice

bolje u svom razvitku napreduju. Zatim je neobhodno nuždno (potrebno) te mladice čuvati od raznih elementarnih nepogodah, naime: od oluje, od hladnoće i od velike vrućine.

Što se pako zime tiče, to je dužnost svakog naprednog voćara mladice sa slamom i lišćem pokrivati, a naročito onda, kad neima snjega.

Druge godine pako moraš s mladicami ovako postupati (kao što sam i sâm sa dobrim uspjehom), naime: I ovog ljeta kao i prvog treba mladice od raznog korova (drača) plieviti, okapati, samo pazljivo, da nebi mlade žilice (korenje) ranio (ozliedio); s toga je neobhodno potrebno za ovakov posao imati motičice, pošto je istimi vrlo lahko taj posao raditi.

Poslje ovog valja nastojati pri velikoj suši, da se te mladice višeputah zalievaju sa gnojnicom (s vodom izmješana) ili pako potočnom stajaćom vodom, a nipošto zdenčanom.

Napokon napominjem još i to, da se ovakove mladice čuvaju preko zime i proljeća od **zecovah, kozah** i od inog (drugog) blaga (marhe). — **Zato nepuščaj blaga u ovakovo mjesto!**

Čim su mladice navršile **treću godinu,** tada se izvade iz razsadnjaka i na opredieljeno mjesto presade. Mjesto, gdje se mladice presadjuju zove se: **rastilo (rastilnica)** iliti **cjepiljnjak.***)

Položaj ovakova rastila mora biti takav, da sunčani traci i vjetrovi imaju dobar pristup; jer ima li razstilo takav pristup, znaj, da će ti voćka do kasnije zdrava biti i množ godinah doživljeti.

Takodjer je dobro i to, da se razstilo ne utemeljuje ondje, gdje su velike močvare i bare (t. j. u nizinah); jer se u blizini močvarah rado hvata mahovina, a to je za drveće opasna bolest (vidi *„Našu Slogu"* broj 24. god. VI.).

Zato treba uzeti takovo mjesto, koje je **odciedito i položeno.**

Zemlja naime u razstilu nemora biti sasvim dobra, a tim manje nagnojena; jer zemlja po vrtu, u koju jih saditi namjeravamo, obično nije mastna, i tako poslije drva, koja su u bujnoj zemlji razstila napredovala, kad se u zločestiju zemlju presade, zakržljaviju ili obole.

Zato umni voćari preporučuju što toplije svim naprednim voćarom to, da je uvjek bolje, da rašadnice iz rasadnjaka izvadjene u bolju zemlju presadjene budu, nego što je ona u razsadnjaku bila; ali zato ipak zločesta zemlja nesmije biti tako, da u njoj nemogu mladice uspjevati, jer bi u takovoj zemlji drveće odveć sporo raslo, a i rano bi plod dalo; ali svakako zemlja mora sipka i rahla biti, da se stabalce može lakše ubokoreniti. —

Najzgodnije i najbolje vrieme za presadjivanje mladicah iz razsadnjaka u rastilo, jest jesen, jerbo preko zime se dobre ubokorene, te mogu u proljeću odmah rasti i već se mogu oplemeniti i kalamiti.

Nekoji voćari doduše preporučuju presadjivati mladice u proljeće i navadjaju razlog, da bi jesenskim presadjenicam zima naškodila.

Ja sam jedno i drugo pokusio, ali sam izkusio, da su mladice presadjene u jeseni mnogo bolje i sigurnije za budući naraštaj; **zato preporučujem što toplije jesensko presadjivanje.**

Svaki napredni voćar treba da pazi još i na to, naime: da se otrulo (gnjilo) korenje skreše; a veliko i srednje, kao i ostalo maleno, treba malo privezati i dobro paziti, da sva zemlja od žilah (korenja) neodpadne.

Zatim pri sadjenju opozorujem *vriedne voćare* i na tu opazku, da se mladice malko dublje zasade nego li su bile u razsadnjaku, jerbo se često puti dogadja, da se zemlja gornja zlegne dolnjoj t. j. žilam.

Ovakove mladice sade se na tri stope daleko jedna od druge i to u redove ovako:

```
-a  -b
-c  -d
```

ili u nakrst ovako

```
   -a   -b
-c      -c
   -c   -d
```

nu najbolje je u redove saditi.

Pri koncu mi je još i to napomenuti, da se zasadjeno rastilo mora preko godine triput okopati motikom, i plieviti od raznog korova.

Nekoji naime voćari preporučuju mladice prije zime okopati, i to pri suhu vremenu, a to iz dva razloga, naime: da mogu doći u zemlju bez ikakve zaprieke sunčani traci i kisclik; a drugo da se od trave — kako rekoh — čisto drži.

Dragi prijatelju poljodjelče, za sada budi dosta, pak mi ostaj zdrav i sretan, dok ti opet štogodj ne uzpišem.

Tvoj iskreni prijatelj

U Pribiću mjeseca lipnja 1876.

N. Vežić, *Drnišanin.*

*) ...sto, gdje se goje i oplemenjuju mlade ...ške sve do onog ...mogne presaditi na opredieljeno mjesto.

Kositba i sušitba.

Medju glavna pravila (regule) valjana gospodarstva spada, da skrbiš namaknuti što moguće više prema tvojoj potrebi krme, i to što bolje i što pitnije (hranivije). Tko toga ne čini, nemože se brojiti medju umne i marljive gospodare.

Koga oskudica (pomanjkanje) krme nije opametila, taj borami ne vriedi da ima pedalj sjenokoše. Zato treba sve sile skupiti i napregnuti, da se do Ivanja pokose livade, na kojih hoćeš da dobiješ i otave, te da sieno valjano spremiš.

Obično nigdje se tako nemarno nepostupa, kao kod spremanja krme i žetve. Biva često, da gospodari gubivaju kod spremanja siena na hraninosti četvrtu ili treću stranu, dakle kod 100 centi siena 25 da $32^1/_2$ cente, a to zato, što prekasno kose, kada im već prezori trava. Sbog zle košnje, nemarna zubljanja, i sušenja često se gubiva na kolikoći 15 do 17 stranah, to jest kod 100 centi gubiva se $6^2/_3$ da $8^1/_6$ cente krme. To je vjere strahoviti kvar, koji se gospodaru nanaša samom nemarnošću.

Da se tolikomu kvaru izbjegne, treba kositi kada je većina travah procvala, a nipošto čekati dok sazori jer ćeš inače slabe hranivosti krmu dobiti, kako gore rekoh, dobit ćeš gotovu slamu i šibanje; i ako li ga bude više neće valjati. Kasnom košnjom nanaša se kvar otavi, dozrela trača neće više potjerati, na pò zreloj sahnut će travni podanak pak će slaba otava porasti.

Kada kosiš, kosi kako valja, a ne ciepaj. Kosa imade ravno teći po plošini livade, da se trava do podanka jednako sa obijuh krajevah odreže, a ne da ostane pod odkosi na šaku visoka trava neodrezana. Tim se mnogo gubiva, te se takav nemar ne može koscu oprostiti.

Kod sušitbe treba pazljivu biti, da ti krmu bud rosa ili kiša neizpere jer će ju kao izlužiti, te sav tek izgubiti. A niti odviše nesmiješ prevraćati trave, da se ne presuši, jer će ti sitnije čestice (dieli) trave zgorjeti, te se oruljiti, i najbolje čestice, kao što je sitno lišće i zametci cvieta propasti, a ostat ti šibarje koje opet većinom neće dospjeti da se valjano prosuši.

Suši dakle pametno, ili samo po jedanput prevrći odkose, pa je odmah pod večer spremi u kupiće. Ili čim si odkose raztepao te je trava na pò povehnula, a ti ju u malene kupiće spravi, te nastoj da se u kupićih prosuši, od kupića možeš načiniti plastove, u plastovih će se posle ako li ju samo malko razbacaš, da ju sunce ogrije ili vjetar propuhne sva se jednako osušiti, bez da se rulji i što propadne.

Na zubljače (grablje) imaj osobitu pazku, nemarnim, nečistim zubljanjem velik ti se kvar nanosi. Dva zubca od zubače imadu vazda teći po plošini jur pozubljanoj, a ostali tekar po nepozubljanoj. Zubljač neka nikada više ne zahvaća prostora ubačama, nego toliko, koliko na čisto njima potegnuti može. Zubače imadu koso teći, a ne da se vuku po livadi kao drljača, zato se imadu čvrstvo u ruci držati i na kratko.

Imao bi vam ja dragi seljaci! još i mnogo toga reći o kositbi i sušitbi trave, koliko vam pazke tuj treba, ali prostor lista nedopušta; zato moram vam samo najpotrebnija u kratko pripomenuti. Doći će vrieme, kada ću Vas podpunije o tom poslu poučiti. Držite se sada bar toga kratkog naputka, pak nećete opet toliko kvarovati koliko dosada.

Pripominjem: košnja odmah iza kiše, za rose ili kada rominja dažd, a nije se bojati u ostalom ružna vremena, jako je probitačna i koristna. Isto tako kosi i djetelju, koju kaniš za krmu pospremiti, i to za cvatnje. Suši djetelju pametno, ili na odkosik, da ju samo prevrneš, ili na rahlih kupićih, najbolje ćeš uraditi, budeš li ju sušio na kozlu, ili pako na kozlicah. *(Gosp. List.)*

Imenik družtvenikah
BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Krapac Ivan župnik Svetički f. 1, Repar Niko župnik Oštrčki f. 1, Radočaj Janko župnik Kamanjski f. 1, Sopčić Mio župnik Žakanjski f. 1, Stiščak Ivan kapelan Tržki f. 1, Lukšić Tomo sudac Ozaljski f. 1, Raškoj Vjekoslav, bilježnik u Ozlju f. 1, Ižo Leitner, posjednik u Ozlju f. 1, M. Marković podjasprit u Ozlju f. 1, Živković Josip nar. učitelj u Ozlju f. 1.

Bratovščinsko izvješće.

Dne 18. maja je držao odbor Bratovščine sjednicu, u kojoj je imao odlučiti, komu će i koliko podieliti podpore od razpisane svote od 150 f.

Prijavilo se ukupno 7 prosiocah, nu odbor odlučio samo petorici dopitati traženu podporu, naime:

Antunu Salaru iz Staroga Pazina, učeniku VI. razreda u Pazinu 20 for.;

Josipu Roža, iz Žminja, učeniku I. razreda u Pazinu, 35 for.;
Ivanu Jelinčić iz Voloskoga, učeniku II. razreda u Pazinu, 30 for.;
Antunu Franki-u iz Omišlja, učeniku VIII. razreda na Rieci, 35 for.;
Petru Bonifačiću iz Baške, učeniku III. razredu u Senju 30 for.;

Odbor je odlučio, da može posve u redu i točnosti držat račune, poslati svakomu povjereniku posebni naputak, što Vam ga ovdje šaljem da ga objavite.

Odbor odlučio je nadalje u prvom redu, da se čim prije zahvali Nj. Veličanstvo na poslanih mu 300 for. za svrhe družtva.

U Kastvu 31. svibnja 1876.

E. Jelušić, *tajnik Bratovšćine.*

Naputak povjerenikom „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri" za obavljanje družtvenih posalah.

1. *Zadaća družtvenih povjerenikah.* Zadaća družtvenih povjerenikah jest: izticanjem plemenite družtvene svrhe družtvu čim više članovah pribavljati, prineske godišnje svako ljeto u napred točno od pojedinih članovah, u njihovom kotaru prebivajućih, pobirati te družtvenom odboru čim prije dostavljati.

2. *Izkaz članovah svakog pojedinog kotara.* Svaki povjerenik dobiti će početkom svakoga ljeta od odbora izkaz članovah družtvenih, prebivajućih u njegovom kotaru, sa naznakom godišnjega prineska, koga valja pobrati.

3. *Upis uplate godišnjega prineska i namira.* Svaki izkaz sadržavati će potrebite rubrike i biti će mu privit arak tiskanih namirah, koje će povjerenik po uplati godišnjega prineska izpuniti, podpisati i članu uručiti. Uplatu prineska ima povjerenik u izkazu zabilježiti, a član uplatu vlastoručnom podpisom potvrditi.

4. *Odprema novacah.* Povjerenici slati će uplaćene prineske, kako dostignu 10 for. poštovnom Naputnicom, a gdje nema prilike za Naputnice, običnom poštom kao novce odboru, frankiravši i Naputnicu i pisma na račun družtva, te će čuvati predatnice (recepisse) do godišnjega obračuna, kao računska pokrivala.

5. *Zaključak i odaslanje izkazah.* Mjesec dana prije izmaka godine zaključiti će izkaze, naznačiv u istih svotu poslanu odboru podpisati vlastoručno i odpraviti skupa sa preostalimi namirami odboru, pridržav si prepis za slučaj, ako bi se izvornik na pošti izgubio.

6. *Uknjižba uplata u knjigu računa.* Kako odbor primi pojedine zaglavljene izkaze, prispodobiti će iste sa svotami primljenimi od pojedinoga povjerenika, koje će zabilježene imati u zato vodjenoj knjižici, i pronašav je u redu, uknjiziti će iznose pojedinih članovah u knigu računah imenice vodjenu, ubilježiti u izkaze članak računske knjige, i odaslati povjereniku namiru vrhu svih iznosah, od istoga tečajem ciele godine primljenih, skupa sa izkazi i namirami za buduće ljeto. Zaglavljeni izkazi ostaju kod odbora kao računski dokazi.

7. *Prenos zaostatakah.* Ako bi koji član godišnim prinosom u zaostatku ostao, to se taj zaostatak u dotični izkaz buduće godine prenaša.

8. *Ubilježenje novih članovah.* Nove članove, koji se kod pojedinih povjerenikah za upis prijave, upisati će dotični povjerenik u izkaz, dodav svakomu pod imenom i dan upisa.

Iz priposlanih po povjerenicih izkazah saznati će odbor na svršetku svake godine i nove članove upisane tečajem godine; te će za iste prijamnice po predsjedniku i tajniku podpisane izdati, i povjerenikom skupa sa godšnjom namirom poslati, da je novim članovom uruče.

Za one članove, koji pojedine svote jedan put za sve uplate neizdaju se prijamnice.

9. Preporučuje se najtoplije promicanje družtvene koristi revnosti gospode povjerenikah, za koju će ih narod blagoslavljati, a Bog im trud naplatiti.

U Kastvu mjeseca svibnja 1876.

FRANINA I JURINA.

Fr. Kadi si to bival toliko vremena?
Ju. Nigde bival, nego putoval?
Fr. Kuda?
Ju. Po našoj presrećnoj Istri.
Fr. Za kakovim poslom?
Ju. Da vidim kakove su škole
Fr. Pa kakove su? — Dobre?
Ju. Aj bi bile bolje, du jih ni.
Fr. Zač?
Ju. Ač bi manje koštale, a deca bi svejedno znala ono, ča i sad.
Fr. Ča?
Ju. Niš.
Fr. Niš?
Ju. Niš!
Fr. Ma, dragi ti, ča j' tomu krivo no?
Ju. Ja znam ča, al nemarim reć.
Fr. Zač?
Ju. Ač nî komu!
Fr. Zač ne?
Ju. Ač slepi nevide, a gluhi nečuju!

Književne viesti.

Slovi primorske tiskare u Kraljevici izišla je knjižica pod imenom **Basne** prekrojene poglavito za *Hrvatski puk u Istri.* Mi netrebamo, da nudimo našemu u Istri puku tu knjižicu, jer, mu ju je evo ponudio sâm pisac, napisavši ju u prvom redu baš za njega. Mi hoćemo reći samo to, da se spomenuta knjižica čita neobično lahko i rado, kako su se naime čitale lahko i rado Basne, što su ono izlazile u *Našoj Slogi* jer nam je dodati, da je to onaj isti pisac i one iste Basne, samo, što su lakomije, buduć jih mnogo više. Tko jih je dakle rad imati, neka se obrati na kojugod knjižaru; ciena im nemože biti manja nego jest, jer nekoštaju nego samih 10 novčićah.

Kratak nauk o voćarstvu jest knjiga, što ju napisao za puk Franjo Stepanek, urednik „Pučkoga Prijatelja", te što je izašla ovih danah u Varaždinu tiskom Platzera. Zadržaj razjasnjuju 32 slike. Ta knjiga, bez koje nebi smio biti nijedan pravi ljubitelj i gojitelj voćakah stoji samih 40 novčićah.

Tiskom i nakladom H. Lustera u Senju ugledao je bieli sviet: I. svezak **Izabranih Novelah** od H. Zschokke-a pohrvaćenih od Josipa Valentića. Izašašće tih *Novelah* bilo je prednaviesteno i u ovom našem listu, pa eno im jih sad onim, koji su im se radovali, poznavajući možebit po glasu preizvrstno pero, što jih je izvorom pisao u njemačkom jeziku.

Poziv na predplatu.

Pučki Spisi M. Pavlinovića. Zadar. Tiskom „Naradnoga Lista" 1876. — Jedan svezak od 600 stranâ od prilike, u 8.i — Ciena knjige fior. 1.50.

Pučki Spisi, ovo je naslov četvrtoj knjizi, što dariva svom narodu naš poznati književnik Mihovio Pavlinović kojom on, novim oblikom i poznatom njegovom samoniklicom u jeziku, crta razne dobe narodne povjestnice, razglaba i tumači ona visoka i životna načela, kojano su jedino podobna da u našem puku probude narodnu samosviest, da ga potaknu na štovanje sama sebe, na ozbiljan rad, i tim da ga spase.

Da to postigne, Pavlinović otvara djedinske grobove, izazivlje mrtve kosti da u njih omladina naša štije svoju prošlost i častnu i krvavu, te da nagadja budućnost i trudnu i slavnu. I povjestnica i razgovor, od Bara do Raba i gori još dalje do Drine i do Save, pa do Dunava i do Timoka, sve na sgode govori i uči. Kroz razpršane odlomke povlači se jedna jedita nit, a ta je istina na pravac, i na opravdane težnje naroda. Mladeži i pučki učitelji, latite se ove knjige, koja, pod čednim naslovom, mnogu će vam misao izkresati, mnogu plemenitu ćut uzbuditi, i učinit vas sve to sposobnije, da svoje uzvišeno zvanje u svom puku vršite.

Obznanit nam je, da odlomak starostavnih knjigah crnogorskih, tiskan je kao što je bio u „Orliću" priobćen, ćirilicom; a uz „Poljica" i „Krku" stoje dva liepa drvoreza: jedan predstavlja zadnjega kneza poljičkoga s kćeri i sa slugom, a jedan hrvatskoga konjanika iz Petrovapolja.

Tiskarna „Narodnoga Lista" osobito se diči, što more ovaku knjigu ponuditi, uz najjevtiniju cienu.

U Zadru, na Cvjetnicu 1876.

Za tiskarnu „Narodnoga Lista"
Juraj Blankini.

SVAŠTA PONEŠTO.

Muhamedova haljina. Uz zelenu zastavu čuva se u Carigradu i Muhamedova haljina, zamotana u pedeset obojakah od težke svile. Ta haljina uz veliku svečanost razmataju svake godine dne petnaestoga mjeseca Ramadana, kad Turci poste od zore do mraka, pak ju podnose carskomu dvoru, da ju ciljuje na utjehu svojih pravovjernih podanikah. Poslje svakoga poljubca, veliki carski

konjušnik otare haljinu tanahnim prtenim rubcen, kojega zatim presretni cjelovatelj shrani i drži kao najdražu i najmiliju uspomenu. Po svečanosti cjelovani okrajak haljine operu u velikoj srebrnoj posudi, a onu vodu sprave u malene staklenice, što se zapečaćene razašalju carskim knezovom i prvim carigradskim velikašem i dostojanstvenikom, koji nosca kod primanja bogato daruju. Pa kako su praznovjerni, ako i knezovi i velikaši, na večer prê nego će večerati, uliju po koji kap onih sperinah u kupicu vode, da što pobožnije prekinu onaj dan svoj težki turski post. Ta ista gospoda drže izviše, da one sperine brane kuću od bolestih i požara!

Pravo junačtvo. Čita se po novinah, da se negdje na francusko-taljanskih željeznicah odvalio komad stiene te dokotrljao na kolotečine uprav u onaj čas, kad je s druge strane banuo željezнički vlak, da u svojoj neizmjernoj hitrini naleti na tu zapreku, pa da se prevrne i zakotura u neku propadinu sa sto i sto nesretnih putnikah, od kojih nebi ni cigli jedan živ ostao. Još koji časak, pa je nesreća gotova. Taj žalostni prizor gledaše s užasom hrpa težakah, što su nešto kraj ceste popravljali. Kad se eno jedan od njih zaleti na kolotečine, viknuv iz svega glasa, svojim strepećim drugovom: Molite Boga za mene pokojnika i skrbite za moju udovicu i za moje sirote! Izustiv te rieči, odstrani u tren oka onaj kobni kamen, a vlak sretno projuri svojim putem, ali uspored smota i njega te sgnječi tako, da je u isti čas bio živ i mrtav! Zar to nije pravo junačtvo te prava nesebična ljubav svojega iskrnjega?

Različite viesti.

* **Svetotajsto Potvrdjenja** će naš Presvjetli g. Biskup, počamši koncem tek. mjeseca, dieliti u sljedećih mjestih i sliedećim redom: 19 i 20 Junija u Kopru; — 25 Junija u Kubedu; — 26 Junija u Movražu; — 27 Junija u Sočergi; — 28 i 29 Junija u Buzetu; — 30 Junija na Zdrenju; — 1. Julija u Sovinjaku; — 2. Julija na Vrhu; — 3 Julija u Draguću; — 4 Julija u Grimaldi; — 5. Julija u Cerovlju; — 6 Julija u Novakih; — 7 Julija u Gologorici; — 8 i 9 Julija u Čepiću; — 10 Julija u Šumberu; — 11 Julija u Kršanu; — 12 Julija u Kozljaku; — 13 Julija u Sušnjevici; — 14 Julija na Brdu; — 15 Julija u Krbunah; — 16 Julija na Pazu; — 17 Julija u Boljunu; — 18 Julija na Vranji; — 19 Julija u Dolenjojvasi; — 20 Julija na Humu; — 21 i 22 Julija u Roču; — 23 i 24 Julija na Lanišću; 25 Julija na Munah; — 26 Julija u Hrušici; — 27 Julija u Golcu.

* **Njegova svetost,** Papa Pio IX., koji je dne 13. svibnja tek. godine svršio 85. godinu života, slavit će dne 17. lipnja, to jest sutra, nastupak četvrte desetgodišnjice svoga izbora za Papu, a 21. lipnja svoje krunitbe. Po svem širokom svietu katoličanski će sviet proslaviti dostojno taj dan, jer je u ovako metežnih vremenih, kao što su naša, prava providnost Božja ta dugovječnost zastupnika, jamca i čuvara katoličkog jedinstva, tog prvog i najčvršćeg znaka prave crkve Isukrstove. Neka ga Bog živi, kriepi i hrabri!

* **Razbojničtvo.** Blizu Vodnjana u Istri je dne 12. dvanaestero okrabuljanih razbojnikah napalo i porobilo c. k. brzovoz, što izmedju Trsta i Pule vozi pisma, novce i putnike. Sprovoditelj brzovoza ostao je ustrieljen, a otimačina da iznosi 2,000 f. Čuje se, da su nekoji tih lupežah već uhvaćeni.

* † **Holzghetan,** skupni ministar financijah, umro je u Beču dne 13. od kopi u 66. g. svojeg vieka.

* **Sprovod Palackoga** u Pragu bio je sjajan i veličanstven što ikad ikoji. Kažu, da ga je sprovadjalo 60,000 licah, a lies da mu je kitilo 500 vienacah.

* **Iz Dubrovnika** dolaze žalostni glasi, da je tamo zaredio tif medju bjegunci tako, da ubogi ljudi padaju kao snopi, a tomu da je kriv glad i nevolja, što ju trpe, odkad im se uzkratila pomoć od naše države. Bože mili, zar nisu ono naša braća, pa zar se neožimlje i naš trud i muka u državne blagajne?

* **Iz Crnegore** se čuje, da su tamo zatvorili škole i odaljili strance, kao da će sutra rat buknuti.

* **Magjari i kršćanstvo.** Magjari hoće dakle na svu silu, da odciepe hrvatsko Medjumurje od zagrebačke, pa da ga pridruže nekoj magjarskoj prekodravskoj biskupiji najbrže za to, da i tamo njihovi kapelani navješćuju magjarski rieč božju, kao onomadne u Bajmaku, naime revolverom u ruči. Sto bi rekao na to, da uštane iz groba, sveti Stjepan, njihov apustolski kralj, znamo; pa se tvrdo ufamo, da će to isto reći i rimska stolica, kojoj je prva dužnost skrbiti, da se kršćanskomu nauku nestavljaju nikakve zapreke.

* **Izložba crkvenih opravah.** Evo kakvoće i kolikvoće spravah izloženih u Sakrestiji Crkve Sv. Antuna staroga od dobrotvornoga družtva pod imenom „La Pia Unione“: Plaščevah (piviali) bielih 4, ljubičasta kolura 1; planetah 11 bieloga, 8 crvenoga, 5 ljubičasta, 3 zelena, 6 crnoga kolura; oplećnikah (veli omerali) za sv. blagoslov 12; dvoličnih štolah za sv. krst 14; misnih košuljah 13; roketah 13; naglavnikah (amitti) 47; kapicah za pikside 10; predstorah (antipendijah) 12; korporalah 70, otiračićah (purificatorii) 96; obrusićah (manutergi) 60; palah 36; pojasah 24; buršah za pričest 8; buršah za sv. ulje 10; piksida 1; ostensorijah 1; propelo 1; moćnica 1; posudice za sv. ulje dvie; biela Stola 1; misalah 7 (dva za misu mrtvih) obrednikah iliti ritualah 5. Od 27 Aprila 1875, kad bi zatvorena 4. izložba, sve do 3. t. m. gori spomenuto družtvo je dobilo u blagajnu 1328 f. 86 novč., i u isto doba je potrošilo 1284 f. 82 n. Od 1. dneva toga dobrotvornega utemeljenja sve do 3. t. m. je dobilo u blagajnu 6708 f. 65 n., a potrošilo 6322 f. 11. novč. ostaje dakle imetak od 386 f. 54. novč. U svoje vrieme ćemo javiti koje crkve i koliko su svaka crkvenih spravah dobile.

* **Sultana Abdul-Azisa** neima više! Turci kažu, da se je sam umorio, prestrigav si žile na rukama, što da svjedoče devetnaest liečnikah, koji su ga po smrti navlaš ogledali. Nego turski zakon kaže, da dva Kalifa nesmiju biti zajedno živa. Za to sviet u obće nevjeruje Turkom, već drži, da su ga zagušili u onaj čas, kad se nasljednikom mu proglasio sadašnji Sultan i Kalif, Murat V. Kažu, da su za njim našli 100 miliunah franakah, što je on čuvao za sebe, dočim za vojsku da nije htio dati ni probijene pare, pa je evo sad ne samo bez novacah, nego i bez glave. Čuje se, da mu je umrla i mati i jedan sin i žena, a bivši mu ministar Mahmud-Paša da je prognan iz Turske, te da je prispio ranjen u Odesu. Zar nisu ovo baš turske novosti?!

* **Murad V.,** novi Sultan iliti Car turski, bio je prošlih danah svečano namješćen po turskom obredu. Kod tog obreda ili ceromonije jest to najznamenitije, da mora svaki novi Sultan obećati Šeik-Ul-Izlamu, to jest, velikomu turskomu svećeniku, da će iztriebiti sa svieta krst i kršćanstvo, a mjesto njega usaditi i utvrditi muhamedanstvo. Do nazad pedeset godinah pitao bi tom prigodom Šeik-Ul-Izlam novoga Sultana, da gdje će se do skora opet viditi na onako svečan način: našto bi novi Sultan odgovorio, da kod sv. Petra u Rimu kod crkvenog kokota iliti pievca, to jest kod Pape, kojega Turci zovu tako, što misle, da je odjeven u crvene haljine. Ali ako su Turci taj dio obreda i ispustili, oni bi to ipak i danas učinili da mogu; jer ne samo što tako govori turska prostačina, nego su prošlih danah i neke carigradske Novine javno pisale, da Turci nisu još pozabili puta u Beč. Dakle, još im uvjek maji pred očima sveta dužnost, utamaniti i zatrti kršćanstvo! Pa eto s takvmi ljudi druguje sad Engleska, takve ljude zagovaraju i brane u Delegacijah naši zastupnici i naš ministar vanjskih posalah! Što bi na to rekli stari austrijski junaci, koji su pali u tolikih turskih bojevih, da danas ustanu od mrtvih?!

Poziv na predplatu.

Početkom dojdućega Julija nastaje drugo poluljetje, zato pozivamo i opet naš narod, neka se predbroji na ovaj pučki list; a predbrojnike, koji nisu platili za cielu godinu, molimo, neka što prije učine svoju dužnost, da možemo bez skrbi i straha uredjivati list.

U Trstu 16. Junija 1876.

Uredničtvo.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—16 Junija 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini)	5.66	5.69	5.71	—	—	5.72	5.70	5.71	5.74	5.72	—	5.67	5.68	5.69	—	—
Napoloconi	9.65	9.68	9.69½	—	—	9.68	9.66	9.68	9.69	9.65½	—	9.59½	9.60	9.60	—	—
Lire Inglesko	12.08	12.11	12.12	—	—	12.15	12.14	12.14	12.18	12.13	—	12.05	12.05	12.6½	—	—
Srebro prid (aggio)	103.25	103.75	103.65	—	—	103.75	103.60	103.65	103.50	103.35	—	103.—	103.—	103.—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Julija 1876.** **Broj 13.**

Pogled po svietu.

U Trstu 30. lipnja 1876.

Na iztoku se počelo: iztočno je pitanje sada Bogu u rukama. Knez Milan je jučer ostavio Biograd, te krenuo put turske granice, gdje ga čeka dviesto hiljadah srbskih momakah, željnih pobiti se s Turci, da osvete Kosovo tužno. Neka jih prati milostivi Bog sa svojom pomoću, kako jih prate miliuni i miliuni slavenskih srdacah s najvrućom željom, da se povrate slavni i slavodobitni sa turskih poljanah, napojenih tolikim znojem, tolikimi suzami i tolikom krvlju naše tužne braće, nesretne raje!

I to je od 1870. godine ovamo najveći i najvažniji dogadjaj, koji možebit nosi u sebi isto onako velike i važne posljedice. Kad se svršio njemačko-francuski rat, mi smo bili rekli, da će se prvi top iza onoga rata opaliti na balkanskom poluostrvu. Milo nam je sad navesti dokaz, da nas onda, gledajuć u budućnost, nije oko prevarilo.

Srbija u ratu s Turskom znači toliko, koliko s jedne strane okriepljenje i ohrabrenje bugarskog, bosanskog i hercegovačkog ustanka, a s druge snišašte i Crne Gore na bojno polje. Pa se eno prama tomu i čuje, da se Crnogorci kupe u Podgorici, gdje da se nadaju pripomoći i od ljutih Arbanasah. Što se pako ustašah tiče, oni su izjavili svoje težnje, Hercegovci naime proglasiv svojim knezom Nikolu crnogorskoga, a Bosanci Milana srbskoga. U tu svrhu prošlih danah odaslaše jedni svoje poslanike na Cetinje, a drugi u Biograd tako, da se sada jedan i drugi knez bore proti Turčinu za svoju vlastitu zemlju i za svoje vlastite podanike.

Što je do ovoga došlo, tomu je proti svojoj volji najviše uzrok Engleska, koja nehtjede ništa čuti o ruskoj berlinskoj spomenici, kojoj je bila namjera, krepkim glasom, al ipak mirnim putem, poravnati iztočno pitanje.

A što Turci? Turci se u Carigradu kolju sami medju sobom. Noću 16. tek. mjes. neki Hasan, rodom cirkas, major i bivši pobočnik pokojnoga Sultana, ubi dva ministra a trećega rani uprav onda, kad su sjedili zajedno u ministarstvu te viećali. A to je učinio, da osveti, kako reče, svojega Sultana, koga su ti prevratni ministri razkrunili i dali udaviti. U ostalom spremaju se, da odole navali vatre, što će do koji dan sa svih stranah na nje sukijati. Jučer se ovdje govorilo o nekakvom kongresu onih velevlastih, koje su poslje krimskog rata g. 1856. podpisale tako zvani parižki ugovor. Mi mislimo, da još nije tomu vrieme.

Kod nas u Austriji vricdi spomenuti, da su stari i mladi Česi nastojali približiti se jedni drugim, te pomiriti. Nu to im za sada nije išlo za rukom, ali ako Bog da hoće i mora u najbližoj budućnosti. Nadvojvoda Albreht sastao se prošlih danah sa ruskim carom. Magjari se boje riešenja iztočnoga pitanja kao vatre, pak je uprav smiešno, kako se jede na ugarske Slavene, jer su oduševljeni za svoju braću u Turskoj. Dne 3. srpnja hoće se sastati u Zagrebu hrvatski sabor.

Sultanove škare.

Govoreć o smrti Aleksandra Velikoga, glasoviti franceski pisatelj Bossuet veli, da je taj smioni osvajatelj svieta predvidjao strasti, koje su imale zadvladati njegovimi generali, kad već jednom njega nebude; pak da je preminuo pun tuge i žalosti radi metežah, koji će slieditи njegovu preranu smrt, ostaviv najsposobnijemu od njih svoj kraljevski prsten.

Nožice iliti škare, kojima je pokojni Sultan Abdul-Azis, kako tvrde Turci, prestrigao nit svojega života, kao da misle postati isto onako glasovite, kao i prsten slavnoga Macedonca. Kao što se dosad spominjao Aleksandrov prsten, tako će se odsad unapred spominjati Sultanove škare.

Prsten je znamen jedinstva i sloge, a škare vlastničtva i dielbe.

Aleksandar ostavi kraljevski prsten svojemu najsposobnijemu generalu s očitom željom, neka on drži u jedinstvu i slozi svoje drugove, ostale generale, da nepropade ono, što je on tolikom mukom stekao za vrieme svojega kratkoga života. Isto tako pokojni Sultan Abdul-Azis kao da je ostavio svoje škare Kršćanom, svojim najsposobnijim podanikom s tajnim namigom, neka oni razkroje i razdiele medju sobom evropejski dio njegova carstva, kao njegovi pravi i zakoniti vlastnici, da se već jednom sviet umiri te prestane vjekovito krviprolitje.

To je eto jedini način, na koji je trebalo riešavati zauzlano iztočno pitanje; jer taj jedini odgovara pravu i pravici te historičnim zahtjevom podbalkanskih narodah. Ali nasuprot što je bivalo?

Tuga i žalost obuzme čovjeka, kad promisli, što je krivo, da se ubogi Kršćani nisu već odkada oslobodili svojega stotinljetnoga jarma, akoprem s jedne strane priznaju njihovi prijatelji i neprijatelj, da trpe da se više nemože, a s druge da su vriedni i dostojni da budu slobodni, te da žive po čovječji.

Nije tomu krivo ni što Evropa mrzi na Kršćane, ni što voli tobože Turčinu; nego je tomu kriva pusta sebičnost nekojih vladah i narodah.

Rusija već od vjekovah gleda pohljepnim okom na Carigrad, jer da joj bez njega neima carstvu oduška, pa ni napredka; Engleska se radi toga zabrinula za svoj obstanak na morn i tim za svoj posjed u dalekoj Indiji i svoju svjetsku trgovinu; Niemci pako i Magjari se boje, kad nebi Muhamedanci tlačili Slavenah u Turskoj, da bi se i njim omaknulo iz rukuh gospodstvo u austro-ugarskoj monarkiji.

Zato se eto trsio Andrassy, da skloni pokojnoga Sultana i ustaše Bošnjake i Hercegovce na svoje prividne reforme; zato se poslje Andrassyeva neuspjeha Rusija iztaknula na prvo mjesto svojom berlinskom spomenicom; zato se usljed toga Engleska odcjepila od ostale Europe u istočnom pitanju; zato se nakon toga izveo u Carigradu, kako velc, naručen prevrat i mrzko Sultanovo umorstvo; zato se naposljedku spremao kao obći evropejski rat i metež, te odgadjalo na neizvjestno vrieme oslobodjenje nevoljnih Kršćanah.

Ali ako Turska nije ničija nego Sultanova, dokle ju može držati, a Kršćanska kad ju već nebudu mogli držati Turci: zašto da se miešaju u tursko-kršćanske stvari na iztoku, ni Rusi ni Englezi, ni Niemci ni Magjari? Tko nije kadar živiti nego tudjom škodom i nepravdom, taj nije vriedan da obstoji ni sam ni uz drugoga.

Toga se načela držaše Europa, kad se oslobadjala i ujedinjivala Italija; toga se načela već kada tada prihvatila evo sad i glede Iztoka. Turci i Kršćani ostavljeni su sami sebi, neka se medju sobom il pomire il vide, tko će koga premoći i nadvladati.

Kršćeni se narodi nadaju, da će Bog dati te će sreća poslužiti Kršćanom. Ali kad to bude, što ce biti od Carigrada, komu će on u ruke doći?

Ima ljudih, koji odgovaraju na to pitanje veleć, da će Europa morati zajednički izjaviti, da Carigrad nesmije biti ni ruski, ni engleski, ni ičiji, nego sám svoj, to jest nezavisan municipij iliti občina, stojeća pod pokroviteljstvom i zaštitom svih državah i narodah, a dardanelski i bosforski prolaz prost i slobodan onako, kako je prost i slobodan prolaz gibraltarski. Jer ako nije pravo Europi, da se u Carigradi nastani Rusija, zar da joj bude pravo, da se mjesto nje nastani Engleska; pa da odanle guši i prieči ne samo Rusiju u svojem razvoju i napredku, nego da drži na uzdi morsku trgovinu svih ostalih silah i narodah?

Vele nadalje, da će takovo riešenje carigradskog pitanja imati još i tu dobru posljedicu, što će nakon riešena tursko-kršćanskoga pitanja prepriečiti trvenje i samih Kršćanah medju sobom, komu od njih da ostane Carigrad, jer da će Grci moći samo na taj način zaboraviti, da je bio nekada prestolni grad njihova carstva.

To bi eto bile posljedice Sultanova ubojstva, kojim je htjela Engleska spasiti propadajuće tursko carstvo, a ono nije postigla drugo, nego što je pokazala svietu, da se na temelju zločina nesmije i nemože vladati nigdje, pa ni u Carigradu.

Iztočni ustanak.

Proglas revolucionarnoga bugarskoga odbora.

U Bugarskoj i u Traciji razdaje se ovaj proglas:

U boj!

Nek se čuje do najdalje
Pokrajine, da je s nami Bog!

Braćo Bugari!

U boj proti vjerolomnim Turkom! Svi narodi neka čuju, da smo se pomoću velikoga Boga odvažili, da mačem protjeramo mrzko azijsko pleme. Nitko se dosad nije nam smilovao, nitko nam dosad nije pomogao u naših patnjah i mukah, koje nam je pripravio lupežki Azijat.

Turci pljačkaju Bugarinu svekoliko imanje, da bi držali deset ili dvadeset ženah i djece;

Turci prodiru u seoske kuće, kradu sve, i maslo i mlieko, i sir i hljeb svakdanji, što ga je Bugarin za svoju djecu pripremio;

Turci dovedoše gole Tatare i prisiliše Bugare, da ih hrane;

Turci dovedoše divlje Čerkeze i prisiliše Bugare, da im dižu domove, a zato im Čerkezi kradu stado, baljine i hljeb i mučki ubijaju hiljade ljudi;

Turci zatvaraju Bugare u podzemne tamnice samo zato, što se ovi tuže, da su bili pokradeni i da je tko od njih ubijen;

Turci namještaju za sudije lupeže, za paše lopove, za kajmakame glupake, te ovi sude razumnim i poštenim Bugarom;

Turci silom turče bugarsku djecu;

Turci oskvrnjuju svetinju braka i nasiluju bugarske kćeri;

Turci pogane svetinju vjere Hristove.

Sve to i još bezbroj nasilja čine Turci jadnomu narodu našemu. Već je 500 god., kako sluša Evropa naše naricanje: kad bi htjela razumjeti, razumjela bi nas; kad bi nam htjela pomoći, pomogla bi nam. Nikomu nemožemo više vjerovati, nego jedino velikomu spasitelju Hristu.

On je prolio krv za nas, on se u ime božje odvažio, da bije boj s nevjernici i rušioci vjere hrišćanske.

U boj, braćo Bugari! Bog već očigledno pomaže stvar hrišćansku. Gledajte: jednovjerna i jednokrvna braća Hercegovci i Bošnjaci već 10 mjeseci vojuju, pobjedjuju i tuku pogane Turke. Jedva 10—15.000 Hercegovacah pobjedjuje i tuče 50.000 turske vojske; to je čudo božje, to je sila božja!

U boj braćo Bugari! Mi smo narod od sedam milijunah: i golim kamenjem potukli bi azijske psine; ali imamo i pušakah i jataganah, noževah i sjekirah, kosah i motikah, kojimi ćemo još brže pobiti svoje vragove.

U boj, bugarski sveštenici, u boj proti Turkom, jer uskvrnjuju ime Hristovo i turče sinove hrišćanske.

U boj, bugarski učitelji, jer Turci vješaju i zatvaraju svakog dobrog učitelja, jer nasilno love vaše djake, da bi ih mučili.

U boj, varošani, jer vam Turci otimlju iz ruku vaše imanje, pune tamnice trgovci, a vi ostajete biedniji i od samih prosjakah.

U boj, bugarski seljaci! Turci vam hiljadostrukimi danci odkidaju od usta posljednji zalogaj i neostavljaju ni pepela na ognjištu vašem. Počeli ste i sami djecu svoju da ubijate, jer nemate, čim da ih hranite.

U boj braćo Mizijci, Tračani i Macedonci! Nebesa su već zapoviedila, da bi se progonili bezbožni Turci iz sredine hrišćanske.

Bogataši, koji nemogu u boj, neka pomažu novcem, ako i nadalje hoće, da pripadaju velikoj bugarskoj porodici; ako nepomažu, mi ih izključujemo i brišemo iz bugarske narodnosti.

Svaki Bugarin, koj nemože pomagati novcem, nek leti u boj-u sveti rat sa Muslomanom.

Pravi sin bugarski, ma gdje se nalazio, u Vlaškoj, Srbiji, Njemačkoj ili Franceskoj, bez otezanja neka se nadje u odpočetoj krvavoj vojni.

Braćo vojnici, samo dalje napred! Nemislimo više na mir i nelažimo sami sebi. Bezbožni ljudi pokušati će nas nagovoriti, da položimo oružje; ali položimo li ga, vješati će sinove bugarske a drugi će ginuti u tamnicah i gorja će im se muka spremiti od paklenih sinovah turskih.

Napred, braćo Bugari! Bog je s nami, mi ćemo pobiti neprijatelje, nek ide glas po cielom svietu, da je s nami Bog, veliki spas, koj nam zapovjeda: „Skupo ste izkupljeni, nebudite tudje roblje!“

Tko nije s nami u ovom svetom boju, taj je proti nam; a tko je proti nam, on je vrag slobode i neprijatelj Boga svoga.

Zato, ako nam nepomažu bugarske vladike, kaludjeri i sveštenici, nisu više ni hrišćani ni Bugari, neka se opliene, popale, posjeku i pobiju, jer će nas inače izdati i spriečiti dobitak slobode.

Nepomažu li bogataši Bugarom, neka se pobiju kao stvar nepotrebna.

Nepomažu li zdravi, za boj sposobni Bugari, nek se pobiju, jer će se inače pridružiti Turkom i biti gorji od njih.

Svaki Bugarin, ma gdje on bio, u Bugarskoj, Vlaškoj ili Bogdanskoj, Njemačkoj ili Franceskoj, ili na kraju svieta, neka smatra za svetu dužnost, da bi poslao pomoć ili sam poletio u boj — neka se nitko nenada, ni trgovac, ni pop, ni učitelj, ni djak, da će biti po dokončanom ratu primljen u redove Bugarah, ako se nije i sam bio ili pomagao.

Jedni bi se bili za cielo bugarsko pleme, a drugi bi se valjuškali na mehkih posteljah i pitali se bogatimi župami, pa bi i oni došli poslie i govorili: i mi smo bugarski narodnjaci! Dole s tako podlimi stvorovi! Jedni bi se verali po stienju gladni i ždni za slobodu Bugarah, a drugi bi zievali nad romani i novinami i pili piva po gostionah, pa zatim bi došli i govorili: braća smo, mastilo smo prolievali, dok smo sabrali prosvjete za naš narod, dajte nam zvanja, mi smo diplomate. No nepomognu li nam sad u boju, nek idu do djavola njihove pare, diplomacija i glave — u boj, svaki pravi Bugarine! Tko bi htio pomagati poslie, kad bude dokončan boj, taj je izdajnik, taj pripada sudu naroda — neka ga zemlja izbaci!

PODLISTAK

Pučka Pjesma

NARODNOG GUSLARA SAMOUKA

izpjevana na čast

VRLE NAŠE BRAĆE USTAŠAH.

Braćo mila, slovinskoga roda!
Bez ikakvih cvietah i nakitah
Ja ispjevah ovu pjesmu moju,
Kako mene nadahnula Vila,
Ter je braći svojoj posvećivam,
Braći svojoj, roblju slovinskomu;
Kako Uskok, koji ostà vjeran
Svome rodu i svome izvoru,
Sa svim srcem sreću vam želeći:
E da bi se jarma oprostili,
Sa ostalom brašom sjedinili,
Jal Srbijom, jali Trojednicom,
Jal po sebi u bratskoj zadrugi;
Milog Boga skrušeno moleći,
Koj narodah sudbinom upravlja
Po mudrosti i pravici svojoj,
Da vam dade što u njeg žudite!
Zdravo, braćo! bud' vam sloga sveta,
Jer sa slogom male rastu stvari,
A nesloga ogromne pokvari.
To je uprav naša sgodovina!
Jes' nesloga, prokleta od Boga,
Narodu nam dosta zla nanjela.
Ala, braćo, da s' opametimo,
Pa kako je cio rod slovinski
U starini bratski narod bio,
Ter se i sad pobratimim zovu
Svud Slovinci, gdi se god sastanu:
Ponavljajmo to staro bratimstvo
I ljubavju bratskom nadahnuti
Usklknimo svi jedinim glasom:
Budi slavu Bogu na Nebesih,
Koj narodah sudbinom upravlja,
Sad miluje a sad pedepsuje;
Bud' na zemlji sloga medju ljudmi
Jednog roda i jednog plemena!
Daj nam, Bože, u skoro vidjeti
Preporoda našega naroda
U ovome narodnosti vieku,
Kad se svaka ptica jatu skuplja,
Svak se diže i rodom se druži,
Da s' nauži svoje narodnosti,
Ka što idje svakomu po pravdi,
Kako no je od Boga postalo,
Ali ljudi prokleti nedali.
Jezici su svi od milog Boga,
Svi su ljudi braća sobom ravna,
Niti ima biti gospodarstva
Od jednoga vrh drugog naroda,
Već slobodno svak uživat svoje.
Tada samo a prije nikada
Prestati će sa svieta nepravde,
Prestati će glupost i varvarstvo,
Prestati će uzroci bojevah,
Krvarit se više neće ljudi,
No će živjet svi u liepom skladu,
Natječuć se na polju prosvjete,
Koj što bolje skupu doprinese.
Svaki će svoj dio uživati,
Uživati i obsluživati
U zadaći obćoj ljudskog roda.
Sve u slavje Boga velikoga,
A na zdravje roda slovinskoga,
Koj prem do sad zanemaren bio,
Kak' ustade na noge vlastite,
Svemu svietu stao na divljenje
I junačtvom svojim uzdrmljava
Silna carstva stara i moguća.
Ter se sviet stao zapitkivat:
Mili Bože, čuda iz nenada!
Odkle raji tolika junačtva?
Odkle raji čelične hrabrosti?
Odkle raji vrlih vojevodah?
Odkle raji mudro ponašanje,
Što je mudrose našu zastidilo?
Mi mišljasmo da je raja šala,

Dopisi.

Iz Gradca.

Nedjelju 18. t. m. bile su ovdje u evangjelskoj crkvi zadušnice za slavnog Palackoga. Bilo je prisutnih mnogo Čehah, gospode i gospodjah, bila su djačka družtva, Slavj. pjevačko družtvo, od koga je oktet sa oktetom Čehah na koru izpjevao dvie pjesme, jednu češku a drugu slovensku. Bilo je i naše družtvo „Hrvatska“ u broju do 60 sokolovah, onda slovensko družtvo „Triglav“, Srbi, i mnogo ostalih Slavenah. Evangjelski pastir držô je liep govor u njemačkom jeziku razmatranje na rieči Svetog Pavla Korintijanom, gdje govori o ljubavi. On izreče, da bez ljubavi neima ništa na ovom svietu; sve što je uzvišenâ i liepâ, učinjeno je ljubavju. On opisa život pokojnika i predoči ga kao velikog muža, kao učenjaka svake struke, a ponajviše povjestničara, napokon kao političara. Palackoga je na râd jedino ljubav vodila, ljubav do znanosti i do naroda svog, koj je od sina Českog naroda postao mu otcem. On je dokazao kako je Palackoga ta ljubav sve od koljevke pa do groba pratila, a i narod mu tu ljubav uvjek vraćao. Vriedni pastir napomenu, kako su pokojnika svi štovali a i najglasovitiji Niemci, Goethe sam, ali nije mogô pregorieti reći, da je on skoro ljubav prama svojem českom narodu pretjerivao, valjda što je želio českom narodu prava svoja stara povratiti, a Kraljevini staru sjajnost povrnuti te prestreći krila Njemcem, koji samo na to ciljaju, da Česku drugimi njemačkim zemljam skupa drže, samo da se može njemstvo širit. Spomenuo je takodjer, kako je Palacky katolicizam volio. Napokon zamoli od Boga, da duši pokojnikovoj mir vječni podieli, i da ga čini dionikom slave njegove.

Kad svrši svoj liepi govor, stupi pred evangjelje, koje na oltaru otvoreno leži, pomoli se Bogu, te podieli prisutnim blagoslov.

Iz crkve otidošmo svi u liepi salon, u jednoj gostioni. Kad smo svi posedali bili, a Hrvatah bilo je liepa četa iz svih stranah prostrane naše domovine, pozdravi jedan Čeh u češkom jeziku prisutne i prozbori nekoliko jezgrovitih rieči na slavu Palackoga i onda zamoli, da mu se slava zaori. Što prisutni učiniše drage volje. Na to zapjeva i jako liepo izpjeva zbor jednu češku pjesmu. Poslie pjevanja digne se predsjednik družtva „Hrvatske“, g. Karabaić, pravnik, te prozbori liep govor.

Poslje tog govora hrvatski sokolovi uzbitjeni zaoriše trokratni „slava“, a iz grudi ostalih prisutnih odjekivala slava i vječna pamet, te kucanju čačah nebiješe konca. Na to zapjeva opet sbor jednu češku pjesmu. Kasnije prozbori psedsjednik „Triglava“ g. Krsnik stud. med. liepe rieči na uspomenu slavnom mužu i reče, akoprem je Palacky ovaj sviet a i nas ostavio, ali da će njegova djela i njegove idee ostati neizbrisive u pameti nas i naših unukah. Još bude zapjevano i onda reče nekoliko rieči g. Nikolajević u ime srbske obćine. Izza toga se je jošte više pjesamah pjevalo, a na posljedku izrazi jedan g. Čeh želju, da bi se jedno svesla-vjansko pjevačko družtvo, u koje bi imali pristup djaci i nedjaci, ustrojilo. Odluči se posebni sastanak u tu svrhu. Na to se prisutni razidoše.

Evo Karabaićeva govora:

Gospodo!

Nije mnogo tomu, što je sav češki narod svomu otcu, slavnomu Palackomu zadnju ljubav izkazao, proprativši ga do tihog, do mrkog groba. Iz svih stranah odazvali su se Česi, a i Vi gospodo nezaboraviste na slavnog muža, te izkazaste danas, akoprem živite u tudjini da ostaste uvjek vierni sinovi svoje domovine. I nam Hrvatom, koji ovdje boravimo, pružiste najmiliju sgodu, da izkažemo ljubav i počitovanje, koje prama pokojniku gojimo, prisustvujuć zadušnicam. Sa strane družtva „Hrvatske“ budi Vam izrečena najsrdačnija hvala.

Vrieme krnji i ruši sve i najmilije. Niti stupovi starih gradovah nemogu tom zakonu ubjeći, i oni pucaju i oni padaju. Ali da grad ostane jak, da se nesruši, treba stare stupove nadomiestiti novimi. I češka kraljevina izgubila je nedavna jednog najčvršćih stupovah svoje veličanstvene, slavne i starodavne sgrade. Palacky, komu se cieli sviet divi, pozdravio je i ostavio za uvjeke svoje miljenče, domovinu i narod svoj, komu je 50 cielih godinah života svoga posvetio. On sam, možemo reći, oživi narod, koji je od bitke na Bieloj Gori do polovice ovog vieka mrtvi san snivao, kao kad umoran junak u svom težkom putovanju na putu usne, nesluteć pogibelji, kojim je izložen. Na Bieloj Gori zakopao je bio češki narod svoje najmilije, svoju narodnu ljubav, svoj ponos. Palacky ga probudi, odkriv mu grobove, odkriv mu mâhom obrašćene mogile, u kojih leže vrli češki junaci, a snjimi i češka slava. On je svomu narodu pokazao jakost i vrlinu negdašnjih Čehah, predočio mu kakav mora svaki biti, želi li se nazvati Čehom. Palacky je svoj narod upozorio, uz kosti junakah, na raztrešeno oružje, na kojem ćeš još danas naći tragovah omrzene krvi svojih protivnikah, pokazao mu težke sablje i tvrde oklope, kojimi bi se još danas obraniti mogao; — dà, Palacky je digô ovo oružje, te izručiv ga Čehom rekao: „Česi, oružje, kojim se vi danas branite, nije vaše nego tudje; evo Vam pravog oružja, kojim su si djedovi Vaši put do slave krčili, ovim ćete si jedino i vi sreću i blagostanje izvojevat.“

Divnog li muža — ti Palacky si najbolje sviet i život naroda poznao, ti si uvidio, da narod mora sam sebe preporoditi, da njegov spas od samog sebe zavisi, a da se nije nadati niti uzdati na tudju pomoć, na tudju milost. I zbilja, kao grom stresu njegove rieči češki narod, on sgrabi sablje demeskinje svojih djedovah, učini Palackoga vodjem i poče vojevat boj, koji traje od g. 1848. do danas. Akoprem je češki narod vodju izgubio, neće malaksati, jer se je na njegovu grobu zavjerio, da će vieran ostati njegovu načelu, da neće dotle mirovat, dok nebudu Česi i češka kraljevina zadobila ona prava, što ih idu.

Za ova načela počesmo se i mi Hrvati ukupno sa češkim narodom boriti. I mi znamo, da od nas samih zavisi sloboda i napredak naš, te da ovo samo na temelju probudjena naroda dokučit možemo. I mi imasmo kraljevinu isto tako slavnu kano je i Vaša bila, imadosmo domaćih kraljevah i svoju narodnu crkvu. Svaka travica, koja na hrvatskoj zemlji nikne, napojena je krvlju hrvat-

---

Mi mišljasmo, propola je raja
Posli robstva petero vjekovah,
Nit će ikad podignuti glavu;
A neznasmo, ludi bi bijasmo!
Da je raja svemu carstvu glava,
I da kaže raje proročanstvo:
Kad ustane kuka i motika,
Tad će biti Turkom po tabanih,
Kako no je bivalo Kristjanom.
Ali Bogme težko će nam biti,
Jerbo divlju Turad branijasmo,
A uzprkos rajinim ustašem.
Ajde brže da se pomirimo
I sa rajom ugovor činimo,
Da se i nam neosveti raja
Za golemu zloću i nevjeru,
Što no ludi učinismo raji,
Koja nas je od Turak' branila
A za dugih petero vjekovah!
Tako zbore mudri diplomati,
Note pišu i sastanke drže
I vas svijet Bogme poludio
Od rajina nenadna ustanka,
A još više s rajina zduranka.
Godina se Bogom navršiva,
Ništa raju pomesti nemože:
Niti Turci, ni turski jataci,
Niti zima kruta i mrazovi,
Neštašica svaka i nevolja,
Jer ostala bez krova i hrane.
Ali raji kuća kabanica,
Mač i puška i otac i majka,
Niti spletke niti obećanja,
Niti pretnje niti podmićenja,
Niti sumnje i svake prevare,
Niti staro „Razdieli pa vladaj!“
Nemogoše do sad smesti raju.
Bog je kriepi i njegva pravica,
Jer se raja Bogom osvjestila,
U Boga se i u se uzdala,
Niti čeka tudjinsko pomoći,
Već od braće i pravih prijanah.
U silnikah raja ništ nepita
Nego samo da ja puste s mirom
S dušmaninom mejdan dijeliti.
Sama će se jarma oprostiti,
Sa ostalom braćom sjediniti,
A uzpeskos izdajnim kumovim.
Ak i kasno ali Bogme častno
Bugarska se braća uzdignula,
Gori Turska na sve četir strane,
Diplomati glavu izgubili,
Ko i turska vlada u Stambolu.
Da ih kazni Bog im pamet smeo.
Hvala t'Bože, na tvoje darove,
Što oživi slovinsku sirotčad,
Na sramotu mudrih diplomatah!
Nek uzbude samo sloga sveta,
Pak će pasti nenavidnost kleta
I oživit naša djedovina.
Ta nas ima dosta prama broju
Otih kletih naših dušmaninah!
Na bojištu već nijeste sami,
Hrcegovci i braćo Bošnjaci!
Ustala je viteška Srbija,
Ustola je ljuta Crnogora,
Ustali su Bugari sokoli,
Ustala je zemlja Romanija,
Ustali su davni Arbanasi,
Ustali su Grci ponositi —
Svak da s vrata skine jaram teški,
Jali svoga, jali braće svoje.
Bog vas kriepi, sviet vam se divi,
Poštenjaci pravi slobadnjaci
Svaku sreću žele i blagoslov,
A i pomoć po mogustvu šalju.
Sam ostade kukavac Osmanac,
Tol'koj sili odoljet nemože,
Bog bo htjede, da s'ovako zbude:
On će vama biti u pomoći,
A proklet će Turke dušmanine,
I svakoga koji njim pomaže.
Bog da živi ustankinju raju,
Slobodu joj zlatnu nek udieli,
Kad se ovak slobode dostojna
Po junačtvu i umu pokaza!

skih junakah; naš narod se je borio proti barbarom, dok su se drugi narodi od nas štićeni, grijali na ognjištu znanosti i umjetnosti. Dok su hrvatski junaci ovkraj i onkraj Une turske glave rubili, tudjinci su nam uda zavičaja našeg zauzimali. I tako je Hrvatska dnevimice gubila zemljišta i sile, ona je sada samo sjena negdašnje kraljevine; a kolik je bio ponos hrvatski onda, vidimo iz toga, što su se hrvatski kraljevi nazivali „silni vladari na kopnu i na moru."

Mi mladji zavjerismo se isto onako, kao što je i češka omladina učinila, domovini svojoj što većma koristiti. Da budemo uztrajni i čvrsti u tom poslu, ugledajmo se u slavnoga Palackoga, koji je narod sam zbudio, sam ga na junačke noge postavio. Al je Palacky svom narodu poviest napisao da se uzplamti da mu zaigra srce od radosti i ponosa, gledajući kako su njegovi predji u svako doba sviestno i budno čuvali i branili svoju samostalnost i slobodu, kako ih nije mogla niti sila zastrašiti, niti obećana korist zamamiti, da se odreku svoje narodne i državne osebine. Ako su kadkad posrnuli uzvjerovavši za čas sladkim riečim mudroga tudjinca, al su se domala opet osviestili i dvostrukom snagom pogrešku popravit nastojali.

Nama je mladjem kolo zaigrati pravcem, kojeg nam pokaza Palacky. I mi moramo radit da narod sam sebe, a da ga i drugi spoznaju, ponajprije naša srodna braća a i Vi čestiti Česi, hrvatski bo narod nije poznat onako kao bi imao biti od ostalih narodah.

Bit će bolje a i mora da bude; ta je Palacky zandji trenutak svojeg življenja borioce za slobodu blagoslovio izustivši rieči: „Buh žehnej". On je sve blagoslovio koji se za preporod i uskrs naroda bore, bilo to mačem, perom il govorom. Ovaj blagoslov će nas omladinu za naš daljni rad okriepiti; mi ćemo bit harni do groba slavnomu Palackomu, a narod naš do vieka. Palackomu uskrisitelju českog naroda, boriocu za pravicu i slobodu, budi od Hrvatske trokratni slava i vječna pamet!

Iz Tinjanšćine.

Vi ste nedavno pred našimi izbori po nas važne rieči spružili u svojem cienjenom listu, naime, da izaberemo ljude, koji ljube vjeru, narod i svoj mili materinski jezik. Da vidite, da niste u vjetar govorili, hoću da Vas u kratko obaviestim o izidu naših občinskih izborah, što su se vršili dne 12. i 13. mjeseca Junija.

Odkad spada Supetaršćina i Kringa pod Tinjansko glavarstvo, sve tri občine imaju pravo na 18 zastupnikah i 9 zamjenikah (sostitutah) i to razmjerno na sva tri razreda, naime: I. razreda 6 zastupnikah i 3 zamjenika; ostala dva razreda isto tako.

Izbori su se vršili pravo po zakonu bez ikakvog meteža obadva dana, kojim je prisustvovao licem hvale vriedni kotarski povjerenik (komisar), koji se je zakona strogo držao, pa je pustio birati i izabrati samo one, koji imaju po zakonu pravicu birati i biti izabrani, bili oni gospoda ili kmeti, Hrvati ili Talijani. Ljudi govore, da se nije nikad prije tako strogo po zakonu biralo, kako uprav ovo ljeto. Slava dakle sadašnjemu našemu kotarskomu glavarstvu, koje kroji pravicu kako ide.

Evo vam izabranih zastupnikah. U III. razredu: Mikula Quarantotto — Anton Šestan — Bože Bugarin — Martin Antolović — Franjo Kristan — Tone Vitas pokoj. Jura.

U II. razredu: Vice Križmanić — Valentin Vernier — Tone Botegaro pokoj. Josipa — Tomo Načinović — Ive Mazuka — Ive Šegon soldatina.

U I. razredu: Šime Šegon Vlahović — Miho Defar — Karlo Križmanić — Ive Vicel — Franjo Šuran Krebel — Toma Jakus Paveta.

Ali doista se je smijati pešćici naših šarenjakah, koji su bili prije u zastupstvu, pak su pred izbori govorili: *mi non desidero e non voglio esser eletto, che i elegga chi che i vuol; mi pago piuttosto la multa che essere in consiglio.* A sada pak sve sile napinju, da bi bili ovi izbori uništeni a novi razpisani. Teku mal da ne svaki dan u Pazin da reklamiraju proti izboru. Ovaj put nisu novci ništa koristili, jer je puk učinio, što je mislio, naime izabrao svoje ljude. Ovi reklamanti se izpričavaju, da nisu bili svi pozvani, ali to je laž; oni su vidili, da neće biti izabrani, zato nisu došli na izbore. Tko jim je kriv? —.Liste su bile izložene 15 danah prije izborah, dakle su imali vremena za koga i proti komu imaju reklamirat.

Vruće preporučujem novoizabranomu zastupstvu, neka dobro promisli, koga hoće, da izabere za glavara iliti podestata i za savjetnike (konsiljere) osobito ne one, koji klimaju na dvie strane. Nu hvala Bogu takvih je malo. Ali i od ovih treba se čuvati, pa jim zatrubiti u uho one rieči Jurine i Franine: *„Poznam te krabuljo — ti conosco maschera!"*

Različite viesti.

* **Njegovo Veličanstvo** blagoizvolilo je obće poznatoga umirovljenog riečkog župana i civilnog kapetana Rieke i Bakra, člana saborske gornje kuće ugarske, g. Bartula pl. Zmajića Sveto-Ivanskoga kao posjednike reda gvozdene krune II. reda, na osnovu pravilah istoga reda, podići na čast barunstva.

* **Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.** M. č. g. pop Ivan Planinšek, župnik gročanski bje imenovan župnikom u Marezegu; č. g. Franjo Svetičić upraviteljem župe gročanske; č. g. Injacij Grm upraviteljem podžupe račičke; č. g. Jacint Gottardis dušobrižnikom ove gradjanske bolnice. Dne 28. junija preminu u Gospodinu Franjo Remic duh. pomoćnik kod novog sv. Antona u Trstu u 66. godini svoje dobe. Bog mu daj lahko duši.

* **Grom.** Dne 14. pr. mj. kod Pontiere blizu Barbane u Istri udari grom u stado od 100 ovacah, koje povali omamljene na tla ukupno sa pastirom, koji im bijaše vodja. Dvadeset i pet ovacah ostade udilj mrtvih, dočim se ostale, ukupno sa pastirom, malo za tim osviestiše.

* **Pokolj nedužne djece.** U bugarskom gradu Klisuri Turci su prošlih danah napali pučku školu i u njoj nemilo poklali 120 što mužke što ženske nedužne dječice. Ovaj pokolj sliči onomu, što ga bio u vrieme narodjenja Isusova počinio kralj Jerud u mjestu i okolici betlehemskoj. Mili Bože, pa još ima tko u izobraženoj Europi brani Turke, te okrutne skotove!

* **Bubnji** po nalogu vojnog ministarstva neće se više rabiti kod vojnikah. Na mjesto njih uvesti će se rogovi, i to jer da su mnogo cienije i ljudi da im se laglje privade.

Poziv na predplatu.

Početkom tekućega mjeseca nastaje drugo polugodje, zato pozivamo i opet naš narod, neka se predbroji na ovaj pučki list; a predbrojnike, koji nisu platili za cielu godinu, molimo, neka što prije učine svoju dužnost, da možemo bez skrbi i straha uredjivati list.

U Trstu 1. Julija 1876.

Uredničtvo.

U Administraciji „Naše Sloge" prodaje se

NOVA SLIKA

Devetero vodjah i junakah iz ustanka u Bosni i Hercegovini.

Slika ova veoma liepo izradjena, 90 centimetarah duga i 63 široka, košta samo f. 1 nvč. 20.

Bez ove slike nebi imala biti nijedna Čitaonica, obitelj ni rodoljub, koji se interesuje za ustanak u Bosni i Hercegovini, i to tim više, što joj je ciena tako malena, da si ju svaki lahko nabaviti može.

Dobro bi bilo da bi se mnogi istog mjesta ili sela sakupili, te nam novce poslali ukupno po poštarskoj naputnici, il da nam *Korespondenz-Kartom* jave, koliko slikah žele imati, a mi bismo jim je svim ujedno po Pošti *revalsom (per Nachname)* odpravili.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—16 Junija 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) . .	5.68	5.73	—	5.69	5.71	5.73	5.73	5.73	5.78	—	5.81	5.81	5.81	—	—	—
Napoleoni	9.59	9.68½	—	9.57	9.58	9.59½	9.60½	9.61	9.72	—	9.75	9.75	9.80	—	—	—
Lire Ingleske	12.06	12.08	—	12.02	12.07	12.10	12.10	12.11	12.20	—	12.05	12.25	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	103.—	103.25	—	102.85	102.65	102.50	102.50	102.35	103.—	—	103.—	103.85	103.—	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. **Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.** **Tisk. Sinovi K. Amati.**

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 16. Julija 1876.** **Broj 14.**

Pogled po svietu.

U Trstu 16. srpnja 1876.

Dakako, sad su sve oči uprke u Iztok, gdje se razvija dogadjaj, koji nas živo sieća onih slavnih starih vremenah, kad su naši otci u nebrojenih bitkah prolievali junačku krv, da spase zapadnu Europu od turske poplavice. Pa kako je Evropa napetim uhom onda nasluškivala, na koju će stran prevagnuti bojna sreća, tako nasluškuje i sad, prateć najvrućimi simpatijami naše junake, koji se nežrtvuju samo za sebe nego i za svu ostalu Evropa, koja dobro zna, da joj neima mira ni pokoja, dokle neizlieči onu staru ranu na svojem tielu. Nego o srbsko-turskom ratu govorimo na drugom mjestu, a sad da vidimo, što ima u ostalom nova po svietu.

Dne 8. tek. mjeseca sostala se Njihova Veličanstva carevi naš i ruski i sa svoja dva prva ministra u Zakupih u Českoj. U tom se sastanku nanovo pokriepilo prijateljstvo i sporozumak, što obstoji med Austrijom i Rusijom, a tim i med Njemačkom. Taj nam sastanak i opet jamči, da radi Turske neće biti evropejskog rata, jer da se neće nitko miešati u njezine domaće stvari; al ipak išle tamo stvari kako mu drago, da će biti za Kršćane uvjek bolje, nego li je bilo do sada. Rečeni sastanak u Zakupih kao da će se popuniti u Išlu, gdje se dne 19. tekućega imaju opet sastati naš i njemački car Vilim.

Glede naših domaćih stvarih, najvažnija novost jest ta, da se ozbiljno govori o nagodbi s Českom, koja bi se tim putem pozvala u pomoć proti Niemcem ustavoviercem, koji neće ni da čuju o novoj gospodavrtvenoj nagodbi s Ugarskom, već su prije voljni, da se do kraja razdvoji i razdieli Ugarska od Austrije. A nebi li bilo pametnije, da su se već prije deset godinah saslušali i Česi i ostali Slaveni, pak bi se bili onda morali i Niemci i Magjari pogadjati na drugi način, te sad nebi trebalo tih krparijah? U hrvatskom saboru je zastupnik Makanec upitao Bana, da kako stoji pitanje o sdruženju Granice i Dalmacije s materom zemljom. Ako ikada, ovaj put može biti Makanec siguran, da je govorio iz srdca i duše svega hrvatskoga naroda toli u Kraljevini, koli izvan nje, naime odkad se zna, kakvi su Magjari prijatelji Slavenah. Klek je zatvoren turskim ladjam, al su zatvorene i Kršćanom sve dalmatinske luke.

Iz ostaloga svieta ništa drugo nova, nego da sve zapadne države stoje za nemiešanje u iztočne stvari, a naime Engleska, gdje je sav narod odrešito za Kršćane tako, da se govori i o promjeni sadanjega ministarstva, koje je predubako zagazilo u turško blato. Što se tiče napose Italije, mi mislimo, da u Talijanih imaju Slaveni svoje najbolje i najpouzdanije prijatelje. Onomadne su Amerikanci slavili prvu stoljetnicu svojega oslobodjenja izpod engleskog javma. Turski ministri u Carigradu drže neprestane dogovore o nekakvu ustavu, što ga kane sakrojiti za onu propadajuću državu; al nikako da se slože u svojih mislih, pa sad se čuje jedna sad druga o tom čudnovatom poslu. Dotle pako turska zverad goni, pali i mori u Bugarskoj tako, da se sva Europa snebiva nad njeziuom nečuvenom okrutnoštju. I u Kini je buknulo progonstvo Kršćanah, od kojih je već mnogo našlo mučeničku smrt pod okrutnom poganskom rukom.

Srbsko-turski rat.

Što smo odavna svi krnto želili, to se eno i zbilo. Kneževine Srbija i Crna Gora naviestiše Turskoj rat, da pomognu biednoj raji, oprostiti se ako Bog da i osloboditi težkoga turskoga jarma, što ga nosi jadna već cielih 500 godinah.

Dne 30. proš. junija u jutro srbski knez Milan ostavi Biograd te krene put turske granice, izdav na narod proglas, u kojem razlaže, što ga je poslje onolikog oklevanja odvažilo, da se zarati s Turci, a dne 2. tek. mjeseca u jutro opalio se prvi top sa srbske na tursku stranu.

Srbska je vojska prekoračila granicu na tri mjesta, naime na iztoku na vodi Timoku prema Vidinu pod zapovjedničtvom generala Lešjanina, na jugu na vodi Moravi prema Nišu pod zapovjedničtvom generala Černajeva, i na zapadu na vodi Drini prema Bjelini pod zapovjedničtvom generala Olimpića. Ta tri glavna odielka srbske vojske propratiše što s lieva što s desna druge pomanje čete pod zapovjednici Zahom, Vlajkovićem i Stratimirovićem, kojima kao da je zadaća, pokrenuti i dići na oružje mirujuće još Kršćane u Bosnoj i Bugarskoj.

Prigodom prelaza na tursku zemlju general Černajev, rodom Rus i vrhovni zapovjednik sve srbske vojske, izdade na vojnike veoma znamenit proglas, u kojem veli, da oni neće vojevati za kojekakve podle i sebične svrhe, već za svetu stvar slavenstva, koje da neide ni za prevladom ni za gospodarstvom, nego za pravdom i pravicom, te bratinstvom i slobodom svih plemenah i narodah svieta. Dodaje na koncu, da je on uvjeren o hrabrosti i dobrû uspjehu srbske vojske, ali ako bi podlegla pretežnijoj sili i broju turskih četah, da će Srbstvu doletiti na pomoć braća Rusi, da jih zauvjek izbave robstva i verigah.

Isto onak prizor kao dne 30. junija u Biogradu, zbivao se u nedjelju dne 2. tek. mjeseca na Cetinju. Taj je naime dan, poslje svečane službe božje, i Nikola knez crnogorski pošao na vojsku, izdav jedan proglas na svoj junački narod, a drugi na Hercegovce. Jedan dio crnogorske vojske krene s knezom na čelu odmah kroz Grahovo put Hercegovine, a drugi pomanji put Podgorice, da s one strane tek čuva zemlju od turske navale.

Na taj je eto način bila pokrenuta sva srbska vojska na iztoku i na zapadu već prvih danah ovoga mjeseca. A kakav je dosad uspjeh imala.

Na ovo je pitanje veoma mučno odgovoriti, jer koliko god ratovah pamtimo od 1848. godine pa do danas, još nisu nikad sa bojnog polja dolazile viesti ovako protivne jedne drugim, kao baš ovaj put. Tu se uprav nezna ni bielo ni crno, ni tko gubi ni tko dobiva. Ako slušaš braću Srbe, njim ide polagano, ali dobro; ako Turke, oni su vazda i svuda dobitnici te dobitnici. Kao što su lagali, kad su trubili u sviet svoje tobožnje pobjede nad ustaši, tako lažu i sada, kad im ide i više u račun, neg onda. Turci moraju lagati, jedno da utješe svoje nebrojene vjerovnike u Europi, a drugo da umire uzbunjene duhove u svojoj vlastitoj zemlji.

Nego istina je jedna jedina, a ta jest, da se u ovaj čas sva srbska vojska nalazi na turskoj zemlji. Ako dakle braća Srbi i nemogu do sada prstom pokazati na velik i odlučan uspjeh, bogme Turci moraju i sami priznati, da su uzprkos svojim lažam u petnaest danah neizmierno više izgubili, nego li dobili.

A neka nitko nemisli, da tu nije bilo vatre i krvi. Dapače neka znadu naši čitatelji, da su se Turci svuda junački oprli srbskoj provali, pa što su god izgubili, da su izgubili na nožu i puški. Tako bijaše ono žestokih okršajah ne samo na ona tri glavna mjesta, kud su prešla u Tursku tri glavna odielka srbske vojske, nego i na drugih mjestih medju manjimi četami s jedne i s druge strane.

Dosad su se najbolje ponieli Lešjanin i Černajev. Prvi je suzbio po četiri puta u mnogo pretežnijem broju najbolje turske vojnike, koji su htjeli da preko Timoka prodru u Srbiju, a sad se jate pod gradom Vidinom; a drugi je na glavnoj cesti, što vodi preko Sredice (Sofije) u Carigrad, osvojio tako važne položaje, koji će mu neizmjerno koristiti stopram onda, kad dodje do odlučne bitke. A ta se bitka očekuje od dana do dne il onkraj Niša na gori rečenoj cesti, il pak najbrže pod Vidinom, gdje će se onda morat naći i Černajev, da zajedničkim naporom razbiju tursku silu, koja kao da se sakuplja baš onuda. I Olimpić se na Drini pobio opetovano s Turci, ali mu dosad nije pošlo za rukom, da osvoji grad Bjelinu, kao što je bio naumio. Nego je zato uzeo Zvornik, a njegovi su pomagači, Cah i Vlajković, podrli duboko u Bosnu.

Knezu Nikoii ide još najbolje. Ako već nije, on mora za koji dan prispieti u Mostar, dočim si je i onaj odielak njegove vojske, što je pošao put Podgorice, osvjetlao lice u nekom tamo povećem okršaju.

Bilo je ljudi, koji su mislili, da će biti sve gotovo u petnaest dvadeset danah. Ti ljudi kao da će se morat uztrpiti i priviknuti svakojakim glasinam prije nego se stvar svrši. Što je tomu uzrok?

Prije svega vaija znati, da turska nije šala, jer broji 36 miliunah dušah, dočim Srbija i Crna Gora zajedno nebroje ni cigla dva. Tu dakle, kako svaki vidi, neima onoga razmjerja, što ga obično ima u drugih ratovih. Na što se dakle računalo, kad se sa svih stranah svjetovalo tima državicama, neka se osmiele te udare?

Tu se nije računalo na drugo, nego na poremećeno stanje Turske, a na to su računale i one državice, kad su savjet prihvatile. Lava, kad ostari i onemogne, i diete lahko prikolje.

Računalo se, dalje, na pripomoć ustašah, zato se i onako malena srbska vojska i razdrobila na više odieljakah, samo da može na više mjestih ohrabriti i pobuniti narod, koji se bez toga nebi nikad listom digao. A taj narod treba sad uvrstiti u redovitu vojsku, što se evo i čini na sve strane, pa zato i ide ovak sporo ratno djelovanje.

A kako se računalo na poremećeno turško stanje, tako se i vidilo, a sad se vidi tim bolje, da bi to lani u ovo doba bilo išlo mnogo brže; jer dokle se oklevalo, ako i onemogli, Turci su se ipak pripravili, da izdrže prvu navalu, o kojoj u vojsci obično mnogo visi.

S druge strane nevalja zaboraviti ni toga, da Turci nisu bili nikad kukavice, pa da nisu ni sada. Turci Bošnjaci, Turci Arnauti, Turci Bugari, Turci Macedonci itd., to su od starine na glasu junaci, kakvih neima u nijednoj drugoj evropejskoj vojsci. Tu se dakle bore junaci s junaci, sve sama braća medju sobom, samo što su jedni kršćeni a drugi nekršćeni.

A neka nitko nereče, da kako im je pak mogla prkositi šaka ustašah toliko vremena; jer svagdje i svagda ustaške čete vojuju na svoj osobiti način, koji nikako nevalja za redovitu vojsku. Ustaš je svagdje i nigdje, on ide po putih i neputih; a redovaš mora da zna, odkud ide i kamo mu valja doći. On mora na otvoreno polje; a polje zoblje hulje i junake. Pa ako svaki pametan vodja mora štedit junake, to moraju srbski vodje tim više, čim jih je na broju kamo manje od Turakah. U ovakvih okolnostih nevojuje toliko puška i sablja, koliko mudrost i opreznost.

Toga radi ovaj će rat trajati mnogo više, nego li se to mislilo s početka. Uprav sad se čuje, da silna turska vojska grne prama Nišu i Vidinu, gdje se očekuje, kako rekosmo, poveća bitka. A ta je vojska tim strašnija, čim su ju turski vodje umjeli opojiti onom vierskom zanešenostju, koja je već u stara turska vremena činila čudesa. Našu dakle braću na bojnom polju čekaju težki danci, ale se ipak ako Bog da nadamo dobru, jer sve, što može pušku nositi, hrli pod njihove zastave, naime u Bugarskoj, gdje se ustanak širi sve dalje i dalje. Turski je vojnik, ako i u svojoj domovini, ipak u neprijateljskoj zemlji. Tim čekajmo, kakvi će nam glasi doći o prvoj odlučnoj bitci, što se po svoj prilici sprema na jugo-iztočnom ratištu, gdje su zapoviednici Černajev i Lešjanin.

Turci i njihova vjera.

(Dalje — vidi broj 12.)

Pobjeda nad Koreiševci kao da je osjegurala uspjeh Muhamedovu poduzetju, jer je odmah zatim naumio udariti potajno na Meku. Nego Koreiševci to ipak doznaše, te mu poslaše reći po nekom Arvi knezu Takifah: *Da su se Koreiševci odjeli u lavlje kože, pa da on neće u Meku nego po sili.* Ali kad se poganski knez vratio sa svog poslanstva, stade Mekljanom pripoviedati, što je čuo i vidio, rekav: *Ja sam živio u carskih dvorovih; vidio sam Kozroju u svem veličanstvu njegove slave; vidio sam cara Eraklija u carskoj gizdi i ponosu; ali nisam vidio ni kneza, ni kralja, ni cara, koga bi njihovi podanici toliko štovali, koliko štuju i časte Muhameda njegovi vojnici. Kad se pere i mije, sprave onu vodu tako, da se je ni kap neizgubi; ako mu pade vlas sa glave il dlaka iz brade, poberu ju i čuvaju, kao da su moći; ako pljune ima tko poliže njegove pljuvotine.*

Na taj glas Koreiševci ustrašeni učiniše s Muhamedom ugovor, da budi prosto raznim plemenom sdružiti se s njimi ili s Muslimini, a ovim da budi slobodno pohoditi sveti grad Meku samo ako dodju bez oružja, ali pod nikoji način da se nezadrže tamo više od tri dana.

Muhamed se naveselio tomu ugovoru, jer je vidio, kako mu otvara vrata Meke bez truda i muke. Da pak nadomjesti svojim pristašam gubitak pliena, kojemu su se nadali od plačkanja Meke, povede jih proti Židovom Kajbarcem. Tom prigodom njegov sinovac Ali posječe nekog Moraha, ljudetinu gorostasa i strahovita junačinu. Zejnab, Marahova sestra, da osveti na Muhamedu smrt bratovu, ponudi ga pečenom jagnjetinom, prosoljenom sporim otrovom. Sietio se odmah Muhamed zlu činu, al i ono malo, što bješe pogutnuo, tiecalo mu je do smrti, te život znatno prikratilo. Zapitana Zejnab, zašto je to učinila, odgovori: *Jer sam mislila, ako je prorok, stavit ćese; ako nije, jedan varalica manje!*

Vidivši njegovi sljedbenici, što bjehu utekli u Abisiniju, da su se stvari na bolje okrenule, te da se Muhamedovo ime spominje s počitanjem ne samo u Arabiji, nego takodjer izvan nje, povratiše se veseli u domovinu. Muhamed pako razposlà na sve susjedne vladare pisma, označena srebrnim pečatom s napisom: *Muhamed poslanik božji.* Kozroja, opazivši da u pismu neima naslova, koje ga idjaše, raztrga pisma i otjera poklisara, što doznav Muhamed viknu: *Tako će Bog raztrgati njegovo kraljestvo.* Grčki car Eraklij primi poklisara, ali pismo i što bijaše u pismu onehajà. Mu-Kavkas, egipatski nadstojnik, što se bio iznevjerio grčkomu carstvu, te prozvao Koptskim knezom, odgovori na Muhamedovo pismo, poslav mu koješta na dar, ali vjere mu nehtjede prihvatiti. Nasuprot Badon i Al-Mundar namjestnici persijski u Jemenu i Bohrajnu prigrliše Muhamedovu vjeru, a tako i mnogi drugi. Muhamed prietijaše grozno svakomu, koji mu nije bio voljan primiti vjere. Budući grčki general u Muti ubio njegova poklisara, naviesti Grkom rat, koji kao da je bio uvod onim nebrojenim ratovom, što su je Turci imali voditi s Grci, dokle jih nisu do kraja porazili, uzevši im Carigrad i razorivši davno bizantinsko carstvo. Povjestnici kažu, da se tom prigodom sjatilo sto hiljadah Rumah (Rimljanah), to jest grčkih podanikah, pa da su bili ipak ružno potučeni i poraženi od šake drzovitih i mahnitih Mosleminah. To se dogodilo u rujnu mjesecu 629 godine.

Sad bijaše došlo vrieme, da se okoristi ugovorom, što ga bio učinio sa Koreiševci. Dade se dakle ošišati i krene na *božji put* u Meku, pognav sobom sedamdeset velbludah (kamelah), što bjehu tamo aldovani. Tu mu povjerovaše mnogi Koreiševci; ali većina nehtjede o njem ni sad ništa čuti. Tada se stao pretvarati, da ga boli, što je tobožnje Abramovo svetilište oskvrnjeno krivobožtvom, te ljutiti na tvrdokornike. Ali u istini ta njegova ljutina nebijaše drugo, nego što se bio polakomio na silno blago, što se nalazilo u Meki. Odluči dakle, da ju po što po to osvoji pod izlikom pravovierja i pobožnosti, prelomiv dakako zadatu rieč i vjeru nesretnim Koreiševcem, koji ako su i bili krivobožci, ipak bijahu koje kamo pošteniji od njega. Sreća htjede te zarobi nekog Abu-Sofijana, čovjeka vidjena i čuvena medju svojimi, koji da spasi glavu, obrati se na tu novu vjeru te posta njezin najzanešeniji navieštjatelj i razpladljatelj. Onda dade razglasiti da se primiče prorok sa silnom vojskom, pa tko neće da postrada, neka se zatvori u kući, il uteče budi u *Kabu*, budi u Sofijanove dvore. I tako unidje Muhamed u Meku, jašeć na velbludu odjeven u crveno rubo, a da nisu pala nego samo dva njegova vojnika. Došav do Kabe, dade srušiti onih 360 balvanah te izjavi, da je u Meki prestalo u onaj čas vladati krivobožtvo. Onda pozva preda se odličnije Mekljane te im reče: — *Čemu se od mene nadate? — dobru,* odgovoriše; na što on: *Ajte dakle u miru!*

Tu je učinio za to, da jih prikupi, al je opet dao pogubiti četiri opornije mužke i tri ženske glave, rekav, da mu je to Bog zapovjedio za izgled tvrdoglavcem.

Na brdcu Al-Sofi, proglasiv se duhovnim i svjetovnim poglavarom, primi prisegu sakupljena naroda; onda snidje k Kabi, obadje ju sedam puta, takne i poljubi *crni kamen*, okrene se prama četirim stranam svieta zaviknuv: *Velik je Bog;* umi se i pomoli, te stane propoviedati narodu, što ga bio ujedinio. To se dogodilo u prosincu 630. godine.

Proboraviv u Meki petnaest danah, vrati se u Medinu, da sasluša mnogobrojne poklisare, što su dolazili sa svih stranah, da mu se poklone u ime svojih knezovah te ponude njihovu pomoć. Ohrabren tim nenadanim uspjehom, naumi voditi rat s Grci i nekojimi arapskimi plemeni, što se bjehu dogovorili, da se opru njegovoj smielosti, i to ne, kao do tada, hajdučkimi četami, nego uprav po vojnički. To je posljednje ratno poduzetje, što ga je prorok glavom predvodio.

Da neohladne vierska zanešenost Arapah, odpravi opet u Meku mnogobrojne hodočastnike pod vodstvom Abu-Bekra, koji se imao tamo klanjati po obredu, što ga je on izmislio s namjerom, da ostane za uzor svim budućim hodočastnikom. Taj pohod i svečanosti, koje su se tom prigodom vrstile u Meki, razpalio je svetinu tako, da su mu se pokorila i najskrajnija arapska plemena. Malo zatim ode Muhamed i sam u Meku na božji pot, vodeć sobom devedeset hiljadah hodočastnikah, gdje zakolje 63 velbluda prama broju svojih godinah. Na povratku u Medinu spremao se, da podloži Asirce i Rume, ali ga pograbi groznica, koja ga i udavila dne 8. lipnja 632. godine.

Muhamed bijaše srednjeg stasa, velike glave, crnkasta lica, izrazita obličja, velikih živahnih očiju, široka izvaljena čela, orlova nosa, crne gavranove kose, guste brade, veličanstvena zajedno i ljubka pogleda, ali kad se ljutio, medju obrvama bi mu se nadula žila, da ga bijaše strahota i samo pogledati. Prijatan s podložnici, ljubazan s prijatelji, življaše o ječmeninu krnhu i onda, kad je razpolagao nebrojenim blagom, a dogadjalo se, da mu nije

kuća i po mjesec danah ognja vidjela, zadovoljan urmami (datulami) i čistom vodom. Prost u svem, sám bi muzao koze, pometao kuću, nanetio vatru, krpio stare baljine, te opravljao ine kućne poslove ni nemisleć na kraljevsku čast i gizdu. Po njegovoj smrti počeše nekoji dvojiti te govoriti, ako je prorok il da nije umro, il ako uskrsnuti poslje tri kao Isukrst. Ali kad se lešina stala razpadati i smrditi, Abu-Bekr raztjera nezadovoljnike, zaprietiv svakomu smrtju, tko još o tom samo pisne. Onda nastà pitanje, gdje će ga ukopati. Jedni htijahu, da se odnese u Meku njegovo rodno mjesto, drugi da se ostavi u Medini njegovu utočištu, treći naposljedku da se sahrani u Jerusolimu, gdje počivaju ini proroci. Nego Abu-Bekr prekine sretno i tu parbu, rekav, da je prorok zapevjedio, neka ga ondje ukopaju, gdje premine. I tako pod samom posteljom, na kojoj se smrtju borio, izkopaše jamu te ga spustiše u nju i sahraniše. Na onom mjestu bude poznije podignuta veličanstvena držamija, nalik na onu u Meki, u vidu tornja okružena pokritimi hodnici, malenom sgradom u sredini: poduprlo ju dviesto devedeset i šest stupovah od raznâ mramora, ukrašenih svakojakimi nakiti, dragim kamenjem i zlatnimi napisi.

(*Sliedit će.*)

FRANINA I JURINA.

Fr. Odkud to, Jurino?
Ju. Iz Pićna.
Fr. Ča je tamo novoga.
Ju. Da sam tamo videl, ča još nisam nigde i nikad.
Fr. A ča?
Ju. Novi zvonik, na zvoniku lepu novu uru, a na uri črna, kako pakal, kazala.
Fr. To ni baš nikakova novost.
Ju. Aj je nuvost, kako mi je povedal jedan tamo človek, da su Pićanci oteli, da ta kazala budu baš črna.
Fr. Zač?
Ju. Ač da jim je žalost.
Fr. Ča žaluju pokojnoga Abdul-Azisa?
Ju. Aj da ne, nego razvaline neke kuće pred gradom, va kôj da su nekada stanovali pićanski biskupi, kâ da jim je zgorela pred četirimi leti, a š njom i nekaka silu važna pisma i knjige.
Fr. Aj nisu valjda občinski računi.
Ju. Aj da su baš oni.
Fr. Not, toliko bolje — chi ga avù avù!
Ju. Al da imaju povrh te još i drugu žalost.
Fr. Napriliku?
Ju. Da žaluju neku crekvicu sv. Stepana, kû su dali razrušit, a da su ju mogli s malimi novci popravit i obratit u Čuvalište mrtvac u vreme kakove kužne bolesti, mesto da jih sada kako u Turskoj iznesu pod nebesku vedrinu, da na nje i sunce sveti i daž hodi, brez čuvara i čuvarice.
Fr. Težko zato mrtvim!
Ju. Al da je sramota živim, kako mi je del on človek.
Fr. Po pravici, čast nî.
Ju. Ali još ima toga još, zač su Pićanci onako žalostni, da su i na sam zvonik stavili crno znamenje svoje težke žalosti.
Fr. Napriliku?
Ju. On človek mi je rekal, da žaluju i onu istu novu uru, jer je bilo za nju dano još pred petimi leti 500 for., a ona da jim je počela tnć ure vlih 13. prošloga junija u devetih zvečer, pak deju, da im sada tuče zajedno va glavi interes i kapital, kad ju čuju! — Nego s Bogom, Franino, hoću ti to drugi put dopovedet, ač nimam sad lazno.

Književne viesti.

Nakladom tiskare Drag. Pretnera u Dubrovniku izišao je V. snopić Zabavnika, što ga pod imenom **Dubrovnik** već četvrtu god. izdaje Stionica Dubrovačka, a uredjuje gosp. Stj. Skurla. I ovaj je snopić pun veoma čitljivih i poučljivih predmetah te nestoji nego 36 novč.

Hrvatsko svetojeronimsko Družtvo je izdalo i III. knjigu **Prirodnoga Zakonika**, iliti popularne fizike za svakoga od Dra. Bogoslava Šuleka. Ova treća knjiga izvješćuje čitatelja o zakonih svjetla iliti o Svjetlarstvu te je puna razjasnućih slikah. Kad nam se već hvala Bogu i ovakve knjige raztrusujp po narodu, možemo smirno reći, ako i pomalo, da ipak napredujemo od dana do dne u kulturi i razsvjeti, koja jedina spasava i uzdrži ljudska plemena i narode.

I Martiri della Serbia, tako se zove knjiga, što ju je ovdje u Trstu sastavio u talijanskom jeziku stampati g. Andrija Sirović u kojoi pripovjeda vieštim perom muke srbskoga naroda na početku tekućega, kad je ono bio ustao, da strese sa sebe turski jarom. Ko god zna talijanski, a jest rad uzpoznati se pobliže sa srbskim narodom, mi mu na osobiti način preporučujemo ovu knjigu, koja stoji f. 1.50 novč.

Nešto o izgoju prosa (proje).

Sastavio *Nikola Vežić*, gosp. činovnik.

Proso je za siromašnog poljodjelca neizrecivo blago (osobito u gladnih godinah); jer ne samo što se proso letućim podaje, nego se od istoga pravi kašica, a i svinje se njim vrlo dobro hrane i goje. —

Zatim se podaje blagu kao srot, mjesto mekinjah (posijah); jer ne samo što mu dobro koristi, nego ga i dobro hrani, budući proso ima u sebi sve one braneće sastojne, kao i kukuruz itd.

Slama projina je vrlo hranivna krma za goveda i konje. Dokazalo je izkustvo, da u $1^1/_2$ ℔ prosove slame ima od prilike tolike hranive vriednosti, koliko 1 ℔ siena dobre vrsti.

Prosa imamo više vrsti, naime: naše *obično proso* (panicum milaceum), *talijansko* (p. italicum) i *rano proso*; ovo se (zadnje) sije okolo polovice srpnja.

Svaka od ovih napomenutih vrsti ima opet svoje suvrsti, kano: *bielo*, *žuto* i *crno* itd.

Podneblje ljubi, kao i kukuruz, toplo i umjereno, dakle je više za preporučiti južnim krajevom nego li sjevernim.

Značaj je osobit kod prosa taj, što može jaku vrućinu i sušu podnjeti, dočim kod drugih gospodarskih bilinah neopažamo toga, česa radi preporučuju umni gospodari sijati proso tamo gdje je ljeto duže i toplije. Dočim mraza i drugih elementarnih nepogodah proso ne ljubi podnipošto.

Proso ljubi dobru, rahlu i duboko uzoranu zemlju. S toga treba u jeseni duboko za isto uzorati; jer dubokim oranjem dajemo kiseliku, svjetlu i vlagi lakši prstup u tlo (zemlju), a čim više ovih stvarih u zemlji ima, tim je više i hrane usjev zadobio, to jest, usjev će snažniji (jači) biti i više će ploda dati.

Napomenut mi je da proso najradje uspjeva na onoj oranici, koja je bila posijana iliti posadjena kukuruzom, krumpirom, djeteljnom, lanom itd., a osobito uspjeva dobro na krčevini (novo razkopanoj zemlji).

Zemlju za proso opredjelenu treba dobro pognojiti i to takovim stajskim gnojem, koji je sasvim sagnjio, znaj, da ćeš kasnije imat mnogo zapriekah sa korovom (dračom), koji će za ovakovim gnojem nastati to jest zemlja će uzbujati sa travom — a proso podnipošto ne ljubi.

Proso se sije koncem mjeseca travnja pa do polovice svibnja a može se sijati i kasnije n. pr. o Petrovi iliti poslje prve žetve kod jesenskog žitka.

Ono se sije na omaške (s rukom) i na redove. Sjemena se potroši na jedno jutro $^1/_4$ vag. kod sjetve na redove, a kod sjetve na omaške $^1/_2$—$^3/_4$ vag. Sjeme valja da je zdravo i čisto. Nekoji umni gospodari preporučuju sjeme, koje je opredjeleno za sjetvu prije umočiti u mlačnu vodu i držat ga u istoj 24 sata, pa poslje toga posijati na opredjeleno zemljište.

Opozorujem *vriedne gospodare* na ovu opazku, naime: Da valja proso sijati iz jutra rano, prije nego će sunce izaći ili s večera, kad sunce zadje (zapane), i kako posijeno, odmah moraš sa lahkom branom sjeme pokriti i sa zemljom pomješati, jer golo prosovo sjeme ne podnaša žegu sunčanih trakah.

Proso se žauje iliti kosi u mjesecu kolovozu i rujnu. Sa jednog jutra možemo dobiti 10—15—20 vaganah prosa, a u dobroj i dobro uredjenoj zemlji i više; — 15 pako do 18 cent. slame.

Proso se ima odmah žeti iliti kositi, čim pokaže smedji klas a slama požuti, jer ako duže čekamo, onda će gospodar malo prosa sa svoje oranice dobiti, toga radi što proso rado prezrije i izpada.

Vršitba (mlaćenje) je ista kao i kod ostalog žitka (n. pr. pšenice, ječma itd.) samo tom iznimkom, što je proso mnogo lakše vršiti. —

U Pribiću koncem mjeseca lipnja 1876.

Naši ljudi kose mjesto zdrava, sočna i pitna siena, slamu.

Piše Fr. T—or.

Kiša je bila, trave će bar biti, ako nas već drugo izda. Ova godina naučila nas je cieniti krmu. Al što će učiniti, ne mnogi, nego većina gospodarah? Svaki posao će obavljati prije, nego li kositi livadu. „Ta je još vremena, travu nitko ne odnese, tuča ne potuče“, to budu njegovi izgovori pa u mjesto rano se stati, da drugi posao

se zanemari, će spavati, trava će dozrieti, ološaviti i tja požutjeti dok kosa dodje. Trava, koja se na livadi (polju) u slamu pretvori nikada niti iz daleka uzporediti se ne može s onim sienom, koje se dobiva od trave u horu (vrieme) pokošene. Istina je, da je kod sjenokoše mnogo teže pogoditi horu, kad se ima trava kositi, nego kod žita, kad se ima žeti, jer ondje čovjek ima posla samo s jednom vrsti bilja, koje dakle u isto doba zazrije, dočim na sjenokoši rasto različite trave, od kojih svaka u svoje vrieme cvate i dozrieva; osim toga smeta gospodaru kod košnje i vrieme. Ako se s košnjom čeka, kao što to kod nas obično biva, dok sve trave do sjemena dozriju, dobije se krupno sieno bez slasti i hranivosti, jer se dozrievanjem sjemena potroši najviše hrane tako, da stabljika ostane pusta, suha i drvenasta, dočim niti potrošeno na sjeme hranivo živini ne dodje na korist. A što je još gorje: mi znamo, bar bi morali znati, da bilje svako u ono vrieme najviše hranivih česticah iz zemlje vadi, kad plod zameće i ovaj dozrieva: tako svaki uvidja da čim više trave na livadi raste tim više hranivih sastavinah troši, tlo dakle slabi, jer ga bez potrebe izsiše. Van toga imade mnogo travah, koje sasvime povehnu, kako im sieme dozori, pa tada na njihovu mjestu poraste ili korov ili mahovina

Najviše hranive snage imadu trave, kada su u podpunom cvietu, jer u njih ima u to doba najviše soka; zato treba kositi livadu, kad najviše trava cvate. Tko se toga drži, imati će uviek tečno i zdravo sieno, a pokošena trava jošte prije sunčane žege opet potjera, te tako zemlju štiti proti prevelikom sunčanom žaru.

Različite viesti.

* **Kraljevićeva sestra po mlieku.** Marija Rehor, žena občinskoga prisežnika u mjestu Wiese kod Iglave i nekadanja dojkinja našega kraljevića Rudolfa, udala je neki dan svoju kćer, koju je isto doba s kraljevićem dojila, za pristala seljaka iz Visoke Studnice. Kraljević čini pozvati mater i kćer, neka prije udaje dodju u Beč. Prošlih danah primio ih je kraljević, razpitao se potanko, kako im je kod kuće, darovao zaručnici zlatan lanac (verižicu) s križem, obasutim dragim kamenjem, i izrazio želju, neka križ k vjenčanju u crkvu ponese. Materi dade znamenit iznosak novacah, neka budu kćeri za miraz.

* **Željeznica** od Divače do Pule i od Kanfanara do Rovinja, kao što se čita u „Triesterci", u toliko je dogotovljena, da se već na 15. dojdućega Augusta ove godine može otvoriti.

* **Odbor gospodarske podružnice za Hrvatsko primorje** odredio je prirediti ljetos 27 kolovoza gospodarsku izložbu za hrvatsko primorje u zemaljskoj sgradi u Kraljevici. Izložiti će se raznovrstno vino, grožđje, voće svježe (friško) i suho, med, cviećе, domaće ulje, brašno, ribe, ribolovne sprave, klesarske stvari, opeke iz orehovičke opekane, hartija i drugi domaći proizvodi hrvatskoga primorja. Zatim poslati će se iz ove izložbe najvrednije stvari na zemaljsku izložbu, koju će ljetos prirediti gospodarsko družtvo dne 28. rujna u Zagrebu. Odbor sastoji iz sliedećih licah: Jakov Randić, predsjednik; Niko Polić, podpredsjednik; S. Cihlar, tajnik, P. Pravdica, S. Tomac, Nik. Hajdić, Mate Valjato, članovi.

* **Žalostan dogadjaj.** Kako čitamo u ovdašnjih listovih „Adria" i „Triester Zeitung" iz Kastva, tamo je dne 12. tek. m. umro u svojoj 24. godini Josip Marotti od najstrašnije smrti, što je može ikad biti. Njega je prije tri mjeseca noću ugrizlo nekakvo pašće, ali tako lahko, da nije sirota ni onda ni poslje nikad ni mislio na tu ujed. A kad tamo, u nedjelju dne 9. napala ga turobnost, zatim nemir, plašljivost i najposlje bjesnoću, dokle nije u sriedu izdahnuo u najstrašnijih mukah. Pašće, što ga je ugrizlo, bilo je biesno. Pokojnik bijaše izučio ovdje u Trstu realske škole, onda se bio dao na more, ali poslje smrti otca si i brata vojnika, vratio se kući, da zajedno sa staricom materom nastoji svoje imanje. Uboga mati, Bog te utješi, jer drugi nemože. Ovaj dogadjaj neka služi bar za pouku, kako se psi, budući podvrženi toj strašnoj i pogibelnoj bolesti, nikad dosta nenadziru, te kako se svaka pasja ujed mora odmah liečiti.

Pregled tršćanskoga tržišta.

Pšenica iz Marianopul-a, Taganrog-a i Odese prodavala se po for. 12.50 svakih 100 kilog. — Girka-Galac po for. 12.25.

Kukuruz iz Ibraile po for. 6.75 iz Banata po fior. 7.

Raž iz Burgas-a po fior. —.

Zob svake vrsti. Ungar. Banat po for. 8.50 do 9 for. Hrvatski po 9.50 do 10.25 for.

Voće, Naranče iz Sicilije po f. —.

Limuni iz Sicilije po for. 23 do 24 za svaku skrinjicu.

Smokve iz Kalamate po for. 11—14.

Ulje iz Italije po for. 45 do 48, iz Kerfa po for. 47, iz Dalmacije po for. 44 iz Istre po fior. — za 100 kilog.

Kameno ulje po for. 22.50 brez skonta.

Kože volovje suhe po f. 107 do 134 Istarske, dalmatinske bosanske po fior. 72 do 125 Amerikanske po for. 98 do 134.

Kava Mokka po for. 131—133 Ceylon po for. 152—155 S: Domingo for. 98—110 Rio po for. 105—108.

Cukar austrijanski po for. 23—29.

Bakalar po for. 36—38 za 100 kilog.

Lies, daske koruške for. 22—24, iz Štajerske fior. 48—74 duge hrastove fior. 22—25.

Kameno ugljevje ingleško po 15—19 for. Tonelata 100 kilog.

Sapun po for. 43.

Velečastnomu Svećenstvu!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće

SVAKE VRSTI CRKVENIH STVARI

kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

U Administraciji „Naše Sloge" prodaje se

NOVA SLIKA

Devetero vodjah i junakah iz ustanka u Bosni i Hercegovini.

Slika ova veoma liepo izradjena, 90 centimetarah duga i 63 široka, košta samo f. 1 nvč. 20.

Bez ove slike nebi imala biti nijedna Čitaonica, obitelj ni rodoljub, koji se interesuje za ustanak u Bosni i Hercegovini, i to tim više, što joj je ciena tako malena, da si ju svaki lahko nabaviti može.

Dobro bi bilo da bi se mnogi istog mjesta ili sela sakupili, te nam novce poslali ukupno po poštarskoj naputnici, il da nam *Korespondenz-Kartom* jave, koliko slikah žele imati, a mi bismo jim je svim ujedno po Pošti *revalsom (per Nachname)* odpravili.

Tek Novacah polag Borse u Trstu

od 1—16 Junija 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini)	5.95	—	5.95	—	6.02	6.09	6.12	6.18	—	6.16	—	—	—	—	—	—
Napoleoni	10.14	—	10.21	—	10.23	10.42	10.42	10.54	—	10.34	10.37	10.21	10.—	10.09	—	—
Lire Ingleske	12.68	—	—	—	12.88	—	—	—	—	13.32	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	104.10	—	103.50	—	104.—	103.00	102.75	103.75	—	—	—	—	—	102.50	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f a za kmeta 50 novč. Izvan carevine višo poštarina Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Augusta 1876.** **Broj 15.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. srpnja 1876.

Kod nas neima drugo nova, nego da naši ustavovierski i magjarski novinari neprestaju bljuvati žuči i ostrava na sve, što je srbsko i kršćansko. S toga lažu, kako se nije još nikad; s toga hvale i uzvišuju Turke, da je sramota. I gle, to su ljudi, koje je dosad sviet držao za temelj i polugu slobode u Austriji, a kad tamo, bili su vuci u jagnjećoj koži. Mi smo jih i dosad poznavali, ali nam je milo, što jih sad poznaje i ostali sviet; a naime Magjari su se tako ružno ponieli, da jih sad sviet trpa u isti red s Turci. Turčin i Magjar to je sad jedno te isto u svoj Evropi.

Naš se Car dne 19, kako smo bili to javili, sastao i s Carem njemačkim, pak se i taj sastanak drži za jamstvo europejskoga mira. Nego s druge se strane čuje koješta o ratnih pripravah toli u Rusiji koli kod nas. Neke su novine razniele glas, da bi u nekom slučaju naša vojska mogla lahko u Bosnu i Hercegovinu. Ako je to ikad istina, onda valja reći, da bi se to dogodilo u sporazumljenju s Ruskom, jer bez toga europejski je rat gotov, pak se nebi znalo, čemu toliki sastanci i tolika uvjerovanja o miru. S druge se pako strane čuje baš sada, da je talijanska vlada razposlala poziv na ratujuće stranke i na sve europejske države, neka se sporazumiju i dogovore njezinim posredovanjem, da bude opet mir. Ako je to istina, onda kao da je naručeno Italiji iz Petrograda, gdje se sad nahodi talijanski prestolonasljednik sa suprogom, pa gdje jih ruski dvor i petrogradsko pučanstvo dočekuju neobičnom sjajnošću.

Iz Carigrada dolaze svakojake viesti. Kažu naime, da je Sultan opasno bolestan, dapače da je i njemu s uma, pak da se misli odreći carstva, a nasljednik da će mu biti brat Abdul-Hamed. Baš se vidi, da grieh neće nego na pokoru, te da jedan ponor otvara drugoga. Jer valja znati, da poznavatelji Turakah sude, da već Murata ni neima, nego da je u svojih dvorovih pao od osvetnice ruke, a to da se još samo onako krije, da se sviet nepobuni U Carigradu da se osnovala četa naših dičnih Magjarah, koja proti Kršćanom ide Turkom na pomoć. Neka teče milim Bogom i ta preplemenita krv, ali neka se već nereče, da se Magjar bori samo za poštenje i slobodu. Nego kao da se Turci neuzdaju mnogo u magjarsko junačtvo, ako gledaju, da razplamte svoje, namieravajuć naime, kako se čuje, razviti ozbiljno svetu Prorokovu zastavu, što bi bio znak općeg pokolja i najljućeg rata proti svim Kršćanom, pa i proti samim Magjarom.

Naprotiv, u Italiji osnovao se odbor, koji nastoji svimi mogućimi sredstvi, bodriti, hrabriti i podupirati uboge Kršćane, što liju mučeničku krv za prvo pravo svakoga čovjeka, naime za svoj čovječji obstanak. Taj odbor pozivlje i veledušnu talijansku mladež, neka nedočni, nego neka pohiti na bojno polje, da pomogne neka pohiti na bojno polje, da pomogne skršiti najgnjusnije verige, što su jih ikad ljudi nosili. Taj se odbor neće razpustiti ni ako Kršćani za sad izgube, nego će se trsiti, da se onaj narod za drugu prigodu bolje pripravi. To talijansko veledušje hoće siguro ostati zapisano zlatnimi slovi u slavenskoj povjestnici.

Sva je prilika, da će se i Grci dići na Turke. To bi onda bio znak grčkoj atenskoj vladi, da je došlo i za nju vrieme da radi, a to isto bilo bi rečeno i rumunjskoj bukureškoj. Mi mislimo, da ti narodi i te vlade čekaju, da prije vide, kako će Slavenom taj posao za rukom. To su nekako preoprezni da nerečemo pretaj posao za rukom. To su nekako preoprezni da nerečemo prebičnisusjedi!

Što rade Turci u Bugarskoj, toga nije moguće ni pomisliti, a kamo li opisati. Tu se dan na dan nečini drugo, nego pali, robi i kolje, što je staro i nejako, a što je mlado i jako, ako mužko, to se zapreže i goni kao marva, ako žensko, to se oskvrnjuje, il vodi u Carigrad i ostale turske gradove, pa prodaje kao živina. Tako se čitalo, da su se u Carigradu kupovale mlade Bugarkinje za nekoliko franakah. Nego na stran perom, jer se čovjek znebiva, pišuć takve grozote.

Srbsko-turski rat.

Uprav juče bilo je mjesec danah, što je počeo ovaj rat. Kako smo već zadnji put rekli, nikad veće pometnje u viestih, kako za ovog rata. Izviše nikad veće nejednakosti u silah s jedne i druge ratujuće strane. Na jednoj strani silno tursko carstvo, a na drugoj šaka Kršćanah, što su odlučili, il predobiti, il poginuti.

Žalibože, dosad nisu predobili, ali hvala Bogu nisu ni poginuli, nego se bore kao lavi, da im se čude i dive i sami neprijatelji, a s njimi sva Europa. Turci bjehu pustili u sviet glas, da će po njihovih računih biti za petnaest danah u Biogradu; a sad je evo i mjesec danah tu, pa ne samo da nisu u Biogradu, nego još nisu nigdje stupili ni na srbsku zemlju. Istina, da je srbska vojska poradi pretežne turske sile morala promieniti svoj plan, te zapustiv nekoja već zauzeta mjesta, povući se natrag; ali to je učinila tako hitro i tako viešto, da je tim osujetila i pokvarila novi turski plan tako, da su sad Turci u najvećoj brizi. Al i to se nije degodilo nego na jednoj jedinoj strani, naime na Moravi, gdje je Černajev ostavio Pirot i Babinu Glavu, da bude na ruci vojsci na Timoku, gdje su Turci sakupili svoju najljepšu vojsku. To smo i mi naslućivali u svojem zadnjem broju. Tu dakle kao da će biti odlučnabitka, a pomanjih je okršajah bilo već više, i to s porazom Turakah. Na svih su drugih prugah iliti linijah Srbi il liepo napredovali, il pak drže, što su bili Turkom s početka oteli. U ovo petnaest danah nekoji gjenerali bjehu odpušteni, kakono Stratimirović, a nekoji zamjenjeni drugimi, kakono starac Cah, što se razbolio. Kod Bjelne stvari se nisu promienile, a neda se dokučiti zašto. Vojska na jugozapadu, što radi u klancu med Srbijom i Crnom Gorom, bila je takodjer sretna, pa ako već nije, mora do skora zatvoriti Turkom onaj prevažni prolaz.

Što je pako crnogorske vojske, ako i malene, ona si je ovih danah baš osvjetlala junačko lice. Crnogorska vojska bila se već primaknula dobrabno k Mostaru, glavnomu gradu Hercegovine, ali radi veće sile morala se i ona povući natrag. Ohrabreni tim korakom Turci, pod zapovjednikom Muktar-Pašom natisnuše svimi svojimi silami za Crnogorci, ali u zao čas. Jer kod Vrbice Crnogorci okrenuše Turkom prsa, pa jih tako junački dočekaše, da su jih hametom potukli i razbili. Boj da je bio kratak, ali strahovit, jer da su Crnogorci, pobacav puške, golimi hanžarî nasrnuli turske čete, pa koliko bi puti tko mahnuo, toliko bi ostalo pustih kapah na bojnom polju. Medju ostalimi mnogobrojnimi častnicî, našao se mrtav i jedan Paša, jednoga su Crnogorci živa uhvatili, a zapovjednik Muktar-Paša pobjegao je glavom bez obzira u Bileće, od svojih šestnaest taborah nespasiv drugo nego cigla četiri, a i tu da ga sad straže dobitnici. Tom prigodom, da je palo u Crnogorske ruke više topovah, sila pušakah, mnogo streliva, živeža i osim ostale ratne spravi nekoliko turskih zastavah kao uspomen na bitku kod Vrbice, koja je dosad u ovom ratu najveća i najslavnija. Crnogorskoj vojsci posluži sreća i na drugoj strani, naime kod Podgorice, gdje su bili Turci takodjer strašno potučeni. Valja ipak reći, da neima junaka nad Crnogorca. Neka jih Bog i nadalje prati svojom pomoću, gdje namieravaju, kako se veli, okoristiti se ovom pobjedom, te vratiti na Mostar. Ova pobjeda nemože nego obrabriti svu kršćansku vojsku, a pokunjiti Turke: a to je dosad najpouzdaniji srbsko-crnogorski saveznik u ovom ratu.

Nego mi ponavljamo, da je rat najrizičnija stvar na svietu, naime u ovako nejednakom razmjerju silah, pak da bi uzprkos svoj hrabrosti i junačtvu ova borba mogla imati i sasvim drugi konac, nego li se mi nadamo i želimo. Ali ni u tom slučaju nebi bila badava prolita krv, što sad teče iz tolikih kršćanskih ranah; jer je krv temelj svim velikim stvarim, pa bi baš iz ove krvi kada tada niknula konačno i procvala sloboda i nezavisnosl jugoslavenska. Na tom bi temelju bližnji il dalnji patomci današnjih junakah opet ratovali na Turke, ne samo da osvete stare već skoro zaboravljene krivece, nego i ove sadašnje uvrede, koje bi bile tim življe i jače, čim novlje i bliže.

Što je sloboda?

Dan danas svc hliepi i gine za slobodom kao putnik za vrutkom bladne vode. Neima plemena, neima naroda, neima pojedinca čovjeka, ikcliko budnâ i samosviestnâ, a da ga nije opojila, uzhitila i zaniela čarobna rieč slobode! A kako i nebi, kad je robstvo proti naravi, a sloboda naravsko stanje čovjeka? Zato svaki narod i svaki pojedini čovjek, ako neće da zataji i potlači sebe i svoje čovječje dostojanstvo, jest baš dužan nastojati, da dodje do što veće narodne i svoje osobne slobode. Zato se eno i vode za slobodu toliki ratovi, a njezini se zatočnici spominju i slave od koljena do koljena, kao prvi i najveći dobročinitelji naroda čovječanskoga.

Ali akoprem sve, što lazi i plazi, hoće da se odjene djevičanskim rubom slobode: ipak sviet u obće kao da još ni danas neima pravoga pojma o toj svetinji svega kolikoga čovječanstva. Jer eno, kao pojedinih ljudih, tako i čitavih narodah, gdje zaglušuju cieli sviet svojim tobože slobodoumljem, a kad tamo, sloboda se u njihovima rukama pretvorila gdje u skrajnu razuzdanost i potolicu, a gdje u najbezobraznije gnječenje i tlačenje drugih ljudih i drugih narodah. To čudo ima dakako svoj koren u pokvarenosti srdca čovječanskoga, ali sloboda nije kćerca srdca nego uma, zato, ako ga nije srdce zasliepilo i potamnilo, ona se mora vidit tu u svoj svojoj djevičanskoj ljepoti.

Što je dakle sloboda?

Na ovo se pitanje neda odgovoriti, ako se prije svega ne uglavi, zašto i u koju svrhu živi čovjek na ovom svietu. Tko to pravo zna i pojmi, taj zna i pojmi takodjer, što je sloboda. A to baš nije toli težko, jer čim stane ozbiljan i razuman čovjek razmišljati i razmatrati divotu božje prirode iliti naravi s jedne strane, a s druge izpitivati i nasluškivati sva poštena i plemenita nagnutja svojega srdca i svoje duše, odmah ćuti i vidi, da je zato stvoren, da bude što sretniji i zadovoljniji na ovom svietu, a na onom da postigne vjekovito blaženstvo. Jednom besjedom, on teži za srećom i blagostanjem, a ta mu je težnja tako prirodjena, kako je prirodjeno ribi da pliva, ptici da leti, suncu da sija. Iz te su težnje spredeni svi kucaji njegova srdca i sve misli njegove duše. Sreća dakle i blagostanje na ovom, a vječno blaženstvo na onom svietu, jest prava i jedina svrha našega na zemlji života, kao pojedinih naime ljudi tako i čitavih narodah. Ali gle, ni pojedini ljudi, ni čitavi narodi nemogu postignuti ni jednoga ni drugoga, već pod nekojimi stanovitimi uvjeti iliti pogodbami.

A sad, koji su ti uvjeti, bez kojih neima čovjeku sreće i blagostanja na ovom, ni vječnoga blaženstva na onom svietu?

Ti uvjeti jesu, da se čovjek neprestano usavršuje na duši i na tielu, to jest, da se trsi da bude svaki dan sve to umniji, prosvjećeniji i duševno bolji i neporočniji. To je eto ono, što čini sretne i zadovoljne kao pojedine ljude, tako i čitave narode. Jer uman, prosviećen i neporočan toli čovjek koli narod uspjeva i naprednje u svem, čega se god prihvati. Sreća dakle i blagostanje niču iz prosvjete, koja otvara čovjeku oči, da vidi što je zlo i što je dobro, pa da se dobra drži, a zla čuva. I tim eto uvjetah, ako i na veliko, naše sreće i našega blahostanja.

Valja pako znati, da je čovjek dužan tražiti ono, za što je stvoren. A kako vidjesmo, čovjek je stvoren za sreću i blagostanje na ovom, a za vjekovito blaženstvo na onom svietu: čovjek je dakle dužan tražiti jedno i drugo, i ako toga nečini, kriv je pred Bogom i pred ljudni. Ali ako je čovjek dužan tražiti svrhu, za koju je stvoren: to je onda dužan tražiti i uvjete iliti sredstva, da postigne ono, za čim teži.

A eno, što je tko dužan činiti, on ima na to svoje pravo, jer pravo niče iz dužnosti. Koliko ima dakle na svietu dužnostih, toliko ima i pravah iliti pravicah, zapisanih istim prstom Božjim u pameti svakoga čovjeka. I tako evo nas pred veličanstvenim prestoljem slobode, te najzakonitije, najvrednije i najslavnije kraljice i vladarice svieta!

Deder dakle, što je sloboda?

„Sloboda jest prosto iliti nepriečeno traženje svoje sreće i svojega blagostanja kroz izpunjivanje svojih dužnostih u savršivanju duše i tiela!“

Iz ove se oznake na prvi mah vidi, da svi ljudi i svi narodi imaju jedne ter iste pravice, jer su svi jednaki, budući da imaju svi jednu ter istu svrhu. Toga radi iz ove se oznake nadalje vidi, da zlo i opačina neimaju pravicah na svietu, jer se zlom i opačinom toli pojedini ljudi koli čitavi narodi ne samo odalečuju od svojega cilja i svoje svrhe, nego izviše prieče u uživanju svojih pravah i pravicah druge ljude i druge narode. Iz ove se oznake dosljedno vidi, gdje se il pojedinim ljudem il čitavim narodom od drugih ljudi il drugih narodah il nepriznaje svrha, u koju su stvoreni, il prieči na koji god način naravski razvoj njihovih dušcvnih i tjelesnih silah, te tim postignuće njihove sreće i njihova blagostanja, bilo to zakonom ili proti zakonu — da tu slobodi neima traga ni sliedа. Iz ove se oznake na koncu vidi, da je ona zemlja najlobadnija i tim najsretnija, gdje zakoni nisu drugo nego naravski odsjev one glavne svrhe, u koju čovjek živi i bistvuje na ovom svietu, to jest, gdje zakoni s jedne strane brane i čuvaju svakomu i od svakoga, a s druge podupiru i promiču tu plemenitu svrhu svimi poštenimi i dopuščenimi sredstvi.

Nego o svakoj bi se misli, izrečenoj u ovom članku, dalo napisati i više poglavjah, a o svem i čitava knjiga. Zato ja neću da idem dalje svojim umovanjem, al ipak nemogu da svršim, a da nerečem, da se prava sloboda temelji očevidno na kršćanstvu, zato da u stara predkršćanska vremena nisu ni najveći mudraci imali pravoga pojma o slobodi, premda se o slobodi i onda dosta pisalo i govorilo. Ako pak sloboda nevlada svietom ni danas nego čestimice, dapače ako neće podpuno nikad i nigdje, tomu nije krivo kršćanstvo nego ljudi, od kojih ga jedni zlorabe, a drugi il crne i zabacuju, il nepoznaju. *xn.*

Dopisi.

U Boljunu 22. srpnja 1876.

Dne 19. i 20. tekućega mjeseca su se vršili ovdje občinski izbori, i to bolje nego do sada, pravo po zakonu, brez žandarmi, u najljepšem redu, što služi na čast vriednomu kotarskomu povjereniku.

Izabrani zastupnici jesu:

1. Belasić Anton — 2. Belasić Mate — 3. Brkarić Anton — 4. Brumnjak Anton — 5. Buretić Josip — 6. Fabian-Čule Ivan — 7. Jurman Miho — 8. Iliašić Jakov — 9. Lovrinović Franjo — 10. Pataj Franjo — 11. Vicko Opašić — 12. Pikulić Ivan — 13. Pulić Stanko — 14. Raspar Juraj — 15. Rude Juraj — 16. Šupljina Ivan (šarenjak) — 17. Uljanić Anton — 18. Vagataj Josip (šarenjak).

Najprvo valja mi spomenuti gospodina Vicka Novljana, komu ide hvala na trudu, da se izbaci koliko je više moguće šarenjakah iz zastupstva, i sbilja ostaše njih nekolicina prevarenih uz sve njihove napore. Sada molimo novo zastupstvo, nek dobro promozga, da najvrstnijega izabere za svojega glavara i za savjetnike, da si tako oteremo čelo posmradeno te da čisti stupimo u kolo naših ljudi u Istri, koji ljube svoj jezik slovinski. Veliku će imati zadaću glavar i mučan posao, al nek se ne boji truda nit muke, ugoditi će Bogu i zahvalan će mu biti ovaj puk. Brez truda i muke nije predobitja nit slave, svršetak će ga ovjenčati.

Više godinah na našu najveću žalost hranimo pisara, koji nije na obće zadovoljstvo dosad služio, a lanjske je godine u jednoj sjednici zamolio zastupstvo, da mu se dade jedan pomoćnik, jerbo da tobože od silnoga djela ne može on svega opraviti, kako zahtjevaju kotarske oblasti, nu ima on za ine stvari dosta prostoga vremena.

Na koncu, neka se brine novo zastupstvo, da si izabere već i jednom blagajnika (kasira), da budu računi uvjek u redu, po želji vrhovne oblasti cesarske, a ne kako do sada nakon trih godinah jedva jedvice predloženi, jer inače bi došlo do velikoga nezadovoljstva i zamjere, a kotarska bi oblast nas združila s kojom drugom občinom na škodu i sramotu našu veliku. Pazite! Složno dakle radite, da nebude razdora, omraze i nazadka u občini.

U to ime živili novi zastupnici boljunske občine!

Kako treba s nadutim govedčetom postupati.

Sastavio *Nikola Vežić*, gosp. činovnik.

Ova se bolest pojavi jedino kod preživaocah i to, ako se živo previše najede onakovih hranivah, koja pretaze na brzo u vrienje, čim se toliko plinova u živinčetu razvije (osobito ugljičite kiseline — CO_2), da se, nemoguć ih odpustiti, tako opasno nadme, da mora poginuti, ako mu se brzo u pomoć nepriteče.

S toga je dakle od velike važnosti za svakog *naprednog gospodara* da zna, kako će štetu izbjeći i govedče od smrti osloboditi.

Ova bolest dolazi, kako rekoh, na brzo i obično poslje sočne, zelene korjenite hrane, kao što je *djetelina* (osobito crljena) *ljekarica*, *grahorka*, zatim *cima* od *zelja*, *repe*, *repice*, a osobito, dok su ove budi od rose, budi od kiše ili mraza mokre; ili kad životinja na tašte ždere i odmah na to se napaja.

Nadalje svieža (friška) krma, koja je na gomili (kupu) stajala, pa se upalila; kisele trave, *cime* od *koruna*, pokvarene *komine* i tako dalje, kada ih životinja veoma mnogo i pohlepno ždere.

Kad vidimo da je govedče naduto, treba odmad bez oklevanja napraviti uže od slame, katramom namazano. Ono se metne u gubicu i okolo rogova tako sveže da mu ne izpadne. Ujedno polij cielo tielo sa hladnom vodom, i vodi živinče simo tamo, ali pri hodu. tom neka ga dva čovjeka podugo živo taru.

Ali ako nadutost raste, te je marvinče žalostno i nemirno, onda treba uzeti **„35 do 52 grama negašena vapna, razmutit ga u litru vode; dodati u to koju žlicu brašna, uliti još pol četvrti dobre rakije u tu smjesu, pa saliti govedčetu na jedanput u usta. Ovo se sredstvo svakih 10 časah (minutih) mora ponoviti, dokle god govedčetu nebude bolje.“**

Ovo sredstvo ja rabim već više godinah, i uvjek sa dobrim uspjehom; **zato ga preporučujem što toplije i svesrdnije svim našim vriednim poljodjelcem.** —

Samo ako je pogibelj velika, onda se mora marvinče „**troikarom**“ probosti.

Troikar zove se nožić šiljast, gladak sa obijuh stranah, a vrhom oštrim. Ovaj nožić nalazi se u nožnici limnoj (latenoj) tako, da mu vrh iz nožnice viri. Kad je govedče u opasnosti, te gori rečeni lickovi nepomognu, onda ovim *troikarom* treba ubosti govedčetu u lievu taštinu (8 c. m. do 11 centimetara od hrbta i toliko od kuka), gdje je ono naduto; pa kad se dovoljno duboko ubodeno (5 c. m. 8 c. m.), nožić se izvuce, a korica ostane u govedčetu. Kroz korice sad će onaj plin, koji nadima govedče izhlapiti, te ako bi se slučajno naslaganom krmom otvor od korice začepio, izčisti se opet bodilom od troikara ili pako drvenom šibkom.

Ako opaziš, da razvitoga plina neima više ništa, te da s toga nije nikakve opasnosti, izvuci troikar i ranu namaži *mljetačkim terpentinom*, koji se dobije u svakoj ljekarni.

U slučaju nužde (potrebe) može se ovaj ubod i samim nožićem, kakov se pri ruci desi, učiniti.

Kad si na taj način od nadutosti govedče oslobodio, treba da ga bar dva dana pazljivo gojiš, i braniš suhim sienom, a pojiš vodom ječmenom.

U ovom slučaju valja govedče čuvati i od same suhe djeteline, pšeničnih mekinjah i sirova korjenja, jer je takova hrana za govedče u navedenih slučajih vrlo opasna.

Pribić mjeseca srpnja 1876.

Dajmo se na voćarstvo!

(Iz Gosp. Lista Dalm.)

Tuga čovjeka obuzimlje, kad on putuje kroz naše kotare, navlastito u ovo zeleno doba godine, a tu na čitave sate hoda nemože mu oko da zapne za zeleno stablo kraj puta, nevelimo občinskoga, nego, na žalost još ter veću, ni pokrajinskog ni državnog. Te da i nebismo imali nikakva drugog dokaza o nehajstvu i nemarnosti dosadanjih javnih upravah u našoi zemlji, to bi nam ova posvukudna i posvemna neštašica zelene grane uz javne ceste i puteve prekodosta mogla svjedočit, koliko su baš bila pusta srdca naših upraviteljah, pusta i prazna svake ljubavi prama nami. Uz javne ceste i puteve, i da bi tko drugi hotio i mogao, nije mu prosto saditi stabla bez dozvole javne uprave. To je svedjer i posvukud bila zadaća samih vladah i vladarah.

Nit nam tko reci, da se je toga koješta kod nas pokušalo u ovo zadnje doba, ali da je bilo sve zalud sbog divlje i nemirne ćudi našega puka; jer ćemo mu mi odvratiti, da ono premalo što se pokušalo, nit je mudro ni ozbiljno pokušano, te je propalo, više nego s divlje ćudi našega puka, s nevještine i nemarnosti onih, što su nam nasadjivali već usahnule i suhe mladice, puštanih, pokle usadjene, bez ograde i bez straže, tobož andjelom čuvorom dubrava i gajeva, zadovoljni oni medjuto odašiljanjem sjajnih i zvješćah o zagajenju pustarah i goletih dalmatinskih, ili opadanjem, po inostranstvu, ovoga vjećnjeg mučenika, našega puka od tih ljudi i zapuštena i porugana, baš po onoj svakom poznatoj i „gô i bos, i još mu je zima.“

Ali ako je nas javna uprava u ovom obziru tako grdno zanemarila i zapustila, ona nam ipak nije kratila, da mi sami pred vlastitim svojim kućami sadimo što nas ikad volja. Ona nije nami kratila, da stvaramo sebi hlada pred našim vratim; da gojenjem voćnih stabalah otvaramo sebi nova vrela dobitka i najlakšeg i najprečijeg, vrela milinjah i radostih najpogodnijih, što no nam mellino) bajamah, šljive, praske, smokve, itd., gdje nam oko sito cvieća, njuh mila vonja, usta sladčine, kesa zlata, srdce veselja. To nam nitko nije kratio, niti krati. Sama je naša kobna lienost, ako nam tolika zemlja leži oko kućah zapuštena i neobradjena, zarasla trnjem i korovljem, grdeći nam i gadeći obitališta; koja, da nam je prave volje, razbora i marljivosti, mahom bi nam se mogla pretvorit u dražestna, da nerečemo rajska boravišta, gdje bismo se od milinja raztapali, kamogod bismo okom krićali.

Nespominjimo ovdje Njemaca ni Francuza, kojih je zemlja sve zelena bujna dubrava pitomoga stablja i voća; neg pogledajmo na malobrojni, ali napredni i marljivi narod ćeski. Tu se vočarstvo na toliko danas razvilo, da ne samo pomanji vlastnici namiruju sve svoje kućne potrebočе iz sama voća, pa im još štogod i pretiče, nego i poveća vlastela vade na tisuće lepih forintah iz svojih umno gojenih voćakah. Čitave se občine ondi uzdržavaju samim voćarstvom, namirujuć sve njihove občinske troške iz voćnjaka ponasadjenih na občinskih zemljištih. Da šutimo o krasoti bujnih voćakah ponasadjenih uz občinske puteve i ceste, što opet občinam idje u prilog. — Bože dragi! hoće li što takova kod nas biti, u ovoj ljepoj našoj zemlji, pod ovim blagim našim nebom, gdjeno voće svake vrste izvanredno i dobro uspjeva, samo ako je mudro gojeno! Žalost nas hvata, kada na to promišljamo, a strah obuzima da o tom svoj sud izrečemo!

Nu spoznanje svoga grieha prvi je početak svakom popravku. Treba nam jednom započeti, te se svojski posla primiti: uz postojanu, tvrdu volju, otvorit ćemo sebi voćarstvom obilan vrutak tvarne koristi, duševne radosti i podpuna zadovoljstva. Dajmo se dakle dušom i tjelom na voćarstvo!

Pjesma Nikole kneza crnogorskoga.

Onamo, onamo!... za brda ona,
Govore da je razoren dvor
Mojega cara; — onamo, vele,
Bio je njegda junački zbor. —

Onamo, onamo!... da vidju Prizren;
Ta to je moje doma ću doć;
Starina mila tamo me zove:
Tu moram jednoč oružan poć. —

Onamo, onamo!... sa razvalinah
Dvorovah carskih vragu ću reć:
„S ognjišta milog bježi mi kugo,
Zajam ti moram vraćati već!“ —

Onamo, onamo! — za brda ona,
Kazuju da je zeleni gaj,
Pod kim se dižu Dečani sveti:
Molitva u njih prisvaja raj. —

Onamo, onamo! — za brda ona,
Gdje nebo plavi savija svod;
Na srpska polja, na polja bojna,
Onamo braćo spremajmo hod! —

Onamo, onamo! — za brda ona,
Pogažen konjina klikuje Jug:
„U pomoć djeco, u pomoć sinci,
Svetit me starca svet vam je dug!“

Onamo, onamo!... sablji za stara
Njegova rebra da tupim rez
Po turskim rebrim; — da biednoj raji
Njom istom s rukuh rasjecam vez

Onamo, onamo! — za brda ona,
Milošev kažu prebiva grob:
Onamo!.. pokoj dobit ću duši,
Kad Srbin više ne bude rob! —

Neukû Nauka.

Njegovanje ugorakah u vrieme suše.

Najbolje ćeš učiniti, ako krastavce (kokomeri) za vrieme suše što češće *okopaš*; jer ne samo što ćeš s tim otvoriti gornju naslagu zemlje, da tako lakše može kiselik u zemlju prodirati, nego ćeš i *olagi* put u zemlju otvoriti, koje u zraku i u najvećoj suši imade.

Vršitba ili Mlatnja i zareznici.

Posve je loš običaj čekati da žito dozrije podpuno, pa ga onda žeti; kada je zrno još ponešto mehko, pa kad ima u sebi još nešto mlieka, onda je najbolje vrieme za žetvu.

Ženji pšenicu, kad je sasvim bez rose; pa je nemoj vezati u velike snope, jer ti se onda sporo suši, te je isto kao da ju ostaviš na njivi. Mlati žito, čim si ga požeo, eda ti se ne razplodjuju zareznici, koji su uvjek uzrokom velike štete. Da ti se pšenica ne upali, postupaj ovako:

Dan posli nego si omlatio kojekakvo žito, metni u hambar jednu kokoš sa 12 pilića; i ostavi ih za koji dan tute, davajuć im uz to čiste vode.

Pilići utamane sasvim zareznike, čim se izlegu; pa, pošto se oni nemogu umnožavati, žito se ne upali, jer ona vrućina koju ćutiš kad metneš ruku u žito, neproizlazi od njega, već od samih zareznikah.

Kako se izsušuju močvarna polja.

Čudnovat je način što neki engleski bogataš rabi, velikim uspjehom, pri izsušivanju njegovih močvarnih poljah. On zapali svekolike trave što ih ima na oranici, pa onda duboko zaore pepeo. Kad je to uradio, posije njivu smjesom od tri libre biele djeteline tri crvene, a četiri ljulja (Lolium perenne). Kad ova smjesa poraste, onda ju dobro zaore i pobranja, a to svake druge godine. Poslje 4 godine sije zob, pa u budućoj godini baci nešto vapna u prahu, a namah pripravi zemlju za sijanje pšenice.

Način je ponešto spor, ali je ipak bolje raditi oko močvare i za puno godinah, nego da ostane za uvieke mrtva glavnica.

Kako se u Kini kazni kamatar (užurar).

Kada se prvi put dokaže, da je tko kamatar, odsjeku mu jednu ruku, drugi put drugu, a treći put dodje red na glavu. — Kad bi kod nas takova kazna obstojala, koliko bi ljudi bez rukuh bilo, koliko bi glavah na dan palo?

Kako da postupaš, kad ti se konj neda podkovati.

U komad krpe motni nekoliko kapljicah *etirog* ulja od pršuna; pa kada podkivaš konja, daj mu da njuši tu krpu s' uljem. Najnemirniji konj postane tim miran kao janje.

Književne viesti.

Kratak nauk o voćarstvu preporučila je visoka kr. zemaljska vlada hrv. odpisom od 15. srpnja br. 3281 pučkim učiteljem, a imenito opetovnice polazećoj mladeži kao pomoćnu knjigu. Uslied ove preporuke snižena je djelen ciena na 30 novč. da si ju mladež lasnije nabaviti može. Liepo vezana za nagrade stoji 40 novč.

Različite viesti.

* **Nj. Veličanstvo** blagoizvolilo je premilostivo imenovati velezaslužnoga muža, prvoga Bunjevca, presvjetloga gospodina Ivana Antunovića, začastnim biskupom bosanskim, koga svevišnji Bog Sebi na slavu, Bunjevcem i Šokcem na golemu radost i korist da blagoslovi, poživi i pokriepi još mnogo ljetah!

* **U zavodu za siromahe** ovdje u Trstu nahodilo se prošlog mjeseca lipnja 256 staracah, 209 staricah, 142 mladićah, 67 djećakah i 77 djevojakah, ukupno 750 osobah. K tomu broji 15 čuvarah, 22 sluge i 6 nastojnikah za bolestnike. Istog mjeseca 1292 obitelji dobile su mjesečnu novčanu poddoru u svoti od 1998 f.; a 539 obiteljim bje razdeljeno 35,643 obrokah (porcioni) hrane.

* † **Franjo Fegle**, c. k. namjestnički savjetnik u Trstu, preminuo je prošlih danah nakon težke bolesti. Pokojnik bio je rodom iz Šturije blizu Ajdušine i mnogo je godinah svoga službovanja proveo u našoj Istri. Gdjegod je bio ljubio je i štitio svoj slavenski narod, pa zato se ga Istrani i Otočani voloskog i lošinjskog kapetanata najmilije spominju. Vječna mu slava!

* **Presv. g. Posilović**, novoimenovani biskup senjsko-modruški, nastupit će dne 3. tek. m. svečano svoje apustolsko poslovanje.

* **U Celoveu u Koruškoj** hoće se dne 13. nastavšeg Augusta slaviti uspomena *Antona Janežića*, c. k. profesora, narodnog spisatelja i jednoga od najzaslužnijih buditeljah naše vrle braće Slovenacah. Slava pokojnomu Janežiću, a uztrajnost u borbi našoj najbližoj braći slovenskoj!

* **Crnogorci** pod vodstvom svoga umnog i hrabrog kneza Nikole junački se bore proti kletom Turku, otimljujući mu dnevimice zemlje i zarobljući mnogo sužanjah. Med ostalimi bitkami pobiše se i na Kleku, gdje Crnogorci zarobiše nekoliko Turakah i 11 od ovih predaše Austriji, koja jih prošlih danah kroz Trst odpravi u Celovac (Klagenfurt) dok se rat svrši. Zadnje pako viesti poviedaju, da su Crnogorci strašno Turke pobili, mnogo ih zasužnjili a med i njimi njihovog vodju, Osman-pašu.

* **Iz Rusije**, kako što se čuje, pripravlja se 50,000 dobrovoljacah da priskoči na pomoć našoj vojujućoj braći. Milosrdnim ruskim sestram bje dozvoljeno od naše vlade proći kroz austrijsko zemljište u kneževinu Srbsku, da tamo nastoje nevoljne ranjenike.

* **Kako da se Turska razdieli.** Njemačke službene novine pišu, da su se onomadne naš i ruski car sporazumjeli, kako da se turska zemlja razdieli. Po njihovom mnienju, ponosna i plodovita Bosna imala bi se spojiti sa Hrvatskom pod žežlom našega premilostivoga kralja, da se tako povrate ona liepa stara vremena, kadno je današnja Hrvatska, Slavonija, Bosna, Dalmacija i jedan dio Istre bila jedna država i jedno kraljestvo. Mi bi se bez uvrede braće toj novosti radovali, jer znamo, da bismo tek onda Magjarom svaki put u Hrvatsku zatvorili. Srbija iskala bi se povećati starom Srbijom, Crnagora dielom Hercegovine i Arbanaske. One dvie kneževine sa Rumunjskom imale bi biti pod zaštitom Austrije. Grčka bi se povećala sa otoci, Bugarskom bi vladao jedan knez ruski. A Turčinu bi ostao Carigrad i još nekoliko zemlje. Nu ovo bi bilo samo zavremeno dieljenje Turske. Jer kad bi se kašnje Ruska ojačila i Austrija uredila, tada bi se imao Turčin bez velike sile i napora sasvim iz Europe u Aziju otjerati. Da li će od svega toga govorkanja što biti, vidjet ćemo do skora, jer nebi imalo proći mnogo vremena, a da se mir nepovrati na olimpskom Poluotoku, il pa da bude do koljena krvi u cieloj Europi. Austrija da bude pripravna na sve, sakuplja silu vojničtva u Hrvatskoj i Dalmaciji.

* **Izvažnje marve (živine).** Kao što se iz urednih izvješćah izvadja u prvih 6 mjesecih tekuće godine bje izvoženo iz Austrije u inozemstvo: 44.995 volovah i bikovah, 13.147 kravah, 2394 manjega blaga 22.960 teletah, 62.592 ovacah, kozah, skopacah itd. 20.594 janjetah i kozlićah, 162.406 svinjah i 23.990 praščićah. Od ovih spadaju Magjarskoj i Hrvatskoj: 863 volovah i bikovah, 97 kravah, 1380 teletah, 7484 kozah, ovacah, skopacah itd., 4814 janjetah i kozlićah i 249 svinjah. Iz Štajerske i kranjske nije se ništa izpeljalo.

Javna Zahvala.

U prevelikoj tugi za gubitkom nezaboravne i ljubljene sestre Pauline, koju okrutna smrt na 26 minulog lipnja još u mladoj dobi svog života ote iz naručaja svojih milh, osobito M. P. grobničkomu župniku Juretiću, pa svim onim prijateljem, znancem i štovateljem, koji svojim nastojanjem i učestvovanjem sprovodu k zadnjem počinku, tražište ublažiti bol i tugu uciviljenih roditeljah, bratje rodjakah i osamljenog supruga, svesrdno zahvaljuje njezin brat

U Skradinu na 10. srpnja

L. Čargonja.

U Administraciji „Naše Sloge“ prodaje se

NOVA SLIKA

Devetero vodjah i junakah iz ustanka u Bosni i Hercegovini.

Slika ova veoma liepo izradjena, 90 centimetarah duga i 63 široka, košta samo f. 1 nvč. 20.

Bez ove slike nebi imala biti nijedna Čitaonica, obitelj ni rodoljub, koji se interesuje za ustanak u Bosni i Hercegovini, i to tim više, što joj je ciena tako malena, da si ju svaki lahko nabaviti može.

Dobro bi bilo da bi si mnogi istog mjesta ili sela, sakupili te nam novce poslali ukupno po postarskoj naputnici, il da nam *Korrespondenz-Kartom* jave, koliko slikah žele imati, a mi bismo jim je svim ujedno po Pošti *revalsom* (*per Nachnahme*) odpravili.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Julija 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cekini)	—	—	—	—	—	—	5.80	—	—	—	—	—	—	—	—	
Napoleoni	—	10.02	9.95	10.03	10.08	9.96	9.99	—	10.—	9.99	9.97	—	—	—	—	
Lire Inglesko	—	—	—	—	12.07	—	12.59	—	—	12.57	—	9.98 12.53	9.89	9.84	—	9.88
Srebro prid (aggio)	—	—	102.10	101.50	—	—	102.75	—	102.—	101.90	—	—	102.75	102.75	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

»Slogom rastu male stvari, a necloga sve pokvari.« *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Augusta 1876.** **Broj 16.**

Srbsko-turski rat.

Čega smo se već zadnji put bojali, akoprem nismo toga očito rekli, to se je evo i dogodilo. Srbska vojska na jugo-istoku, to jest na Timoku i Moravi, morala se povući na svoje zemljište, na koje su za njom stupili i Turci, pa se sad tek brani, mjesto da napada. Ali ni u obrani nije joj sreća poslužila, jer je izgubila dva grada, Zajčar naime i Knjaževac, koje sad Turci drže.

Tomu uzmaku je krivo to, što se Bugarska nije digla na oružje, kao što se očekivalo. A nije se digla jedno, što je onaj narod neizmierno ustrašen, a drugo, što nije još posvuda jednako probudjen.

Blo se počeo gibati još u svibnju mjesecu. Ustaške se čete dale u planine, a turski čopori u doline i ravnice, da se osvete na djeci, ženah i starcih. Tu je onda nastalo čega još nisu ljudi nigdje na svetu vidili. Na stotine selah i pomanjih gradovah bilo zapaljeno i pretvoreno u pepeo i garišće. Što je ognju preostalo, to pobraše i odnesoše divlji Čerkesi, kakono pokućstvo, prteninu hranu i svakojaku marvu. A povrh svega samo u nekoliko danah pade tu od krvničke ruke prieko 50,000 (pedeset tisućah) kršćanskih glavah, najviše mirnih i praznorukih stanovnikah. Sad se stopram doznalo, na kako grozan način su tamo Turci nastojali ugušiti ustanak, a u tom zalibože i uspieli. Pripovieđaju naime, da se po svoj Bugarskoj nalazi na stotine nepokopanih mrtvih tjelesah, što gnjiju i trunu na sunčanoj pripeki tako, da nije negdje moći ni proputovati radi silnâ i zagušljivâ smrdeža. Pričaju nadalje, da se brodeć po Dunavu vide ploviti po vodi na polak razpale lešine, a uzduž Dunava po bregovih da se pare gavrani i druge grabežljive ptice nad golimi kosturi podavljenih Bugarah svake dobe, spola i stališa. Tim da Bugarska naliči više groblju, nego li ljudmi nasljenoj zemlji. U tom dakle strahu, tko je ostao živ, taj uplašen ćuti u svojoj kolibi, a tko je utekao u goru, taj se od straha krije, da nepadne u turske osvetnice ruke.

Ustrašenû dakle na taj način narodu srbski je poziv i srbska pomoć došla prekasno, a neprobudjenû prerano.

Što su dakle mogle srbske čete, kad s jedne strane u Bugarskoj nenadjoše odziva, a s druge sastala jih na putu nerazmierno pretežnija turska vojska, kojoj se nisu nadale, jer su mislile, da će ju po putevih, klancih i gudurah zadržavati i zapačavati barem tolik broji Bugarah, koliko bijaše njih samih? One nisu mogle ništa drugo, nego povući se na trag, pa se na svojem zemljišću hraniti proti turskoj sili. A valja i reći, da se brane baš lavski, jer su drugač Turci mogli već uzeti ne samo Zajčar i Knjaževac, nego i sam Biograd. Toga radi još nije sve izgubljeno, dapače ima mnogo nade, da se stvari okrenut i na bolje. Zato srbsko ministarstvo neće ni da čuje ni o miru ni o primirju, jer da je najveći dio vojske još netaknut, a Černjajev da se u moravskoj dolini nalazi s njom u takvom položaju, gdje se može Turkom ne samo uspješno oprieti, nego jih takodjer i pobiti te baciti prieko granice, da idu odkud su došli. A da ta vojska vriedi sada pet puti više, nego li je vriedila na početku rata, to pojmi svaki, koji zna, kako na trud i muku čovjek okrepne i otvrdne tako, da iz mehkuša postane muž, a iz muža pravi junak.

Toga radi opet kažemo, da se možemo još i dobru nadati, a naime kad promislimo, ako i je u Srbskoj, da nije sretno turske oružje u Bosni i Hercegovini, gdje mu što tamošnja vojska, što ustaši zadaju trista mukah. Istina, da se nisu ni Bosanci odazvali onako srbskoj trista mukah. Istina, da se nisu ni Bosanci odazvali onako srbskoj provali, kako se mislilo da hoće, al se ipak vidi, da su to drugi ljudi, nego li su tužni i nevoljni Bugari, koje je turski jaram preveć nizko k zemlji sagnuo i pritisnuo. Knez Nikola crnogorski da je poslje pobjede kod Vrbice iliti u Vučjem Dolu bio nakanio da pruži ruku srbskoj vojsci, što na Sjenici vojuje pod Čolak-Antićem; ali čuvši, gdje Djeladin-Paša ide da oslobodi Muktar-Pašu, što sjedi zatvoren u Trebinju, da se je okanio tog pahoda te vratio na svoje mjesto.

Nego nam je stalo samo do toga, da naše čitatelje izviestimo o stanju stvarih na bojnom polju, ne pako da im opisujemo potanko kretanje srbske vojske, neimajuć za to ni prostora. Toga radi za ovaj put neidemo dalje u nadi, da ćemo dojdućom prigodom moći izaći predanje povoljnijimi i radostnijimi viestmi, nego li smo to bili prisiljeni danas. Ako igdje, to je sreća sliepa na bojnom polju, pa se još može sve okrenuti, te današnja snudjenost i žalost pretvoriti u najveće veselje i radost. Ali, ako nebi — što onda?

Na ovo ćemo pitanje odgovoriti jednom jedinom besjedom. Ako naša braća Srbi i podlegnu turskoj sili, jedna će ipak pobjeda naša i njihova ostati zapisana u povjesti svieta nakon ovoga rata, a ta jest, da je ovim ratom krvlju pokršćeno jugoslavensko pitanje, te tim južno slavenstvo stupilo u novu, vedriju i povoljniju mienu svojega života. Izpao ovaj rat kako mu drago, od sad unapred nitko nedvoji, da nas Jugoslavene čeka liepa i velika budućnost. I ako to, onda imamo dosta na čem Bogu hvaliti.

Turci i njihova vjera.

(Dalje — vidi broj 14.)

Naertav u kratko Muhamedov život, hoću sad da ertam vjeru, kojoj je on povednikom.

Čovjek je onakav, kakvo je njegovo osvjedočenje o Bogu i svojih dužnostih prama njemu. Istina da ima tu nebrojenih i svakidanjih iznimakah, pa da može i pravovjernik jedno vjerovati, a drugo raditi; ali neće nikad reći zlu dobro, a dobru zlo, nego će u srdcu i sam odsudjivati svoja kriva djela. Takav čovjek radi zlo, ali ga radi proti svojemu osvjedočenju, pak je već puti dosta i najmanja prigoda, da se popravi i poboljša. Tim kad znam, što tko drži o Bogu i o duši, onda o svojih dužnostih naprama Bogu, sebi i svojemu iskrujenu, znam takodjer čemu se mogu od njega nadati i česa po prilici bojati. Na isti način, kad se namjerim na čovjeka, koji neima nikakve vjere, dapače koji kaže očilo, da neima Boga ni duše: tada znam, da stojim nad ponorom iliti bezdanom, gdje mi nije moguće pogledati na dno, tim ni viditi što krije u sebi. Tada stojim pred nekakvom zvierju, kojoj nepoznajem ni dlake ni ćudi. Toga radi bilo bi mi nekako milije, namjeriti se i na lava nego na takva čovjeka; jer je lavja ćud kao i dlaka uvjek jedna te ista, pa uprav znam, što mi može učiniti, i kako mi se valja hraniti. Dočim je čovječja ćud tako nestalna i raznolika, kako su nestalne i raznolike želje i strasti, što se igraju i prevraću njegovim kipećim srdcem; pak nemogu nikad znati, da li me je sreća naniela na blagâ pitomâ joganca, il pak nesreća na ljutâ krvoločnâ tigra. Jedino, u što se još mogu uzdati u takvoj prigodi, jest zakon i krvava oružana sila, koje se i bezvjerac boji, kad sluti, da mu se može opačini u trag doći. Neću reći, da i tako zvano izobraženje iliti svjetska ugladjenost nezadržuje mnogoga i mnogoga bezvjerca od zločinstva i opačine; ali je s druge strane ipak vjekovita istina, da pravi bezvjerac netraži i neiśće drugo, nego sebe te sebe i sebe.

Tim sam htio da rečem, ako i na oplovito, da su i Turci baš onakvi, kakva je njihova vjera. Pa ako se nečudimo, što je u stara poganska vremena bilo narodah, koji su na čast i slavu svojih kumirah iliti balvanah spaljivali žive ljude, dapače i svoju nedužnu dječicu: isto se tako nemozemo i nesmijemo čuditi, gledajuć, gdje kleti Turci dave i kolju nemilice uboge Kršćane, pale im sela i gradove, te jih gone sa doma i starine. To je u staro doba poganom zapovieđala i ukazivala njihova sliepa vjera, to u naše doba zapovieda i ukazuje Turkom vjera Muhamedova. Kako nam zapovjeda i ukazuje Bogom objavljeni zakon, da ljubinjo i svoje neprijatelje: tako azpovieda i ukazuje njim njihova, da iztrebe, izkorene i zataru sve, što nevjeruje u Alaha i njegova proroka. Turci moraju da rade što rade, ako će da budu i ostanu, što jesu. Njih je otrovala i pokvorila njihova nesretna vjera tako, da bi griešili, kad nebi sabljom i ognjem nastojali razploditi njihovo bezljubavno bogočašće i bogoštovje. Ako pak nečine svoga, što bi po saviesti bili dužni činiti, tomu nije kriva njihova dobra volja, nego njihov strah od diplomacije i evropejskog oružja, koje im

prieti i kad jih brani, dakako, radi svoje sebičnosti i svojega koristoljublja.

Turci nisu krivobožci, oni vjeruju u Boga, stvoritelja neba i zemlje; ali samo što je to presveto Bitje izgrdjeno i naruženo tako, da ga već skoro nije moguće razpoznati. Nije to Bog kakav se je u svojoj milosti i mudrosti objavio za njim uzdišićemu svietu, nego je to Bog kokav je niknuo u pomućenoj Muhamedovoj glavi i njegovu pokvarenu srdcu. Muhamed je čuo za Boga, ali o njem il krivo, il ništa. Muhamed je sliepac, koji ćuti da ga sunce grije; ali što je i kakvo je sunce, on toga nezna. Muhamed uči, zapovieda, prieti, svjetuje, dupušća i obećuje svojim sljedbenikom u ime božje takve stvari, koje se nikako neslažu s bitjem božjim, dapače koje su protivne njegovoj mudrosti, dobroti i providnosti, jer se očito protive sreći, razvitku i napredku roda čovječanskoga. Ja sam gori rekao, da je čovjek onakav, kakva je njegova vjera. Ovdje mi valja reći i jednu drugu, a ta jest, kakov je tko, takav je i njegov Bog. To je rekao glasoviti njemački pjesnik i mudrac Göthe, pa dodao, da je uprav zato bio Bog toli često ljudski rug i špot: „Wie einer, ist so ist sein Gott; darum ward Gott so oft zum Spott." A to će reći, da bez objave neima ljudem pravoga pojma o Bogu, dopače da se često puti i uzprkos objavi taj pojam u njihovoj glavi pomrska i pokvari.

Muhamed je dakle znao za Boga, ali na svoj način, pa ga je na svoj način učio i častiti i štovati.

(Sliedit će).

Dopisi.

Iz Sela Rovinjskoga 10. augusta 1876.

Imade kakvih 17. godinah, što je u ovoj občini utemeljena pučka škola. Baš početkom školske godine 1875-6. zadnji u službi se nahodeći učitelj radi bolesti odrekao se za uvjek svoje daljne službe. Konkurs za to mjesto bi zaista odmah razpisan, ali se nitko javio nije; usljed toga bila je dakle občina kroz čitavu školsku godinu 1875-6. bez učitelja. Da je bilo onda učitelja težko dobiti, lasno je pogoditi, jer su učitelji bili već namješteni; ali ako bi se sada po dobi opet konkurs razpisao, svakako bi se tko natjecao. Istina, da plaća učitelja ovdje nije mastna, ali imade i drugih občinah, gdje je plaća mršavija, i koje ipak svoga učitelja imadu. Kako drugdje, tako bi i ovdje lasno učitelja dobili, samo da bi se, kako rekoh, natečaj opet po dobi razpisao, jer pravo kaže poslovica, da tko išće, nadje. Da ta stvar o školi u božjem miru spava, tomu je najviše krivo občinsko poglavarstvo, komu je za školu stalo, kano za lanjski snieg i koje nemari, da se prošnjom obrati na zemaljsko školsko Vieće ili pako na zemaljski Odbor (juntu), koji bi se bez dvojbe za tu stvar zauzeo, čim bi dao konkurs razpisat. To je baš sramotno i žalostno od strane tog občinskog poglavarstva, jer se za svoju vlastitu korist nebrine i svoju sreću pod noge baca. Ovakvo nehajstvo nenahodi se zaista kod naše izobražene braće n. p. kod Čehah, Slovenacah itd. dapače ovi ljudi za školu i za izobraženje svoje mladeži iz petnih silah nastoje, da si dobave vredne učitelje, budući dobro razumiju, da se bez školah nije nadati ni duševnomu ni materialnomu napredku, i da uvjeti dobrostanja dandanas jesu znanje i izobraženost. Oni bo šalju djecu u školu, jer su čvrsto osvjedočeni, da će kasnije njihovi sinovi sebi i svojoj miloj domovini koristiti. Kmet u ovoj občini još spava svoj zimski san na način medveda, jer nevidi, koliko da škola koristi, dapače on o školi sve drugčije sudi, pa sam i ja više putah čuo od nekojih bedakah, gdje su na sva usta govorili: „Šta će nama škola, ona nam ništa nekoristi, ona nas nikad najesti neće, za nas je motika." Doklegod bude naš seljak školu mrzio, njegove će domaće stvari kano rak natrag koracati, i on će živjeti usled toga u nevolji i gluposti do konca svieta.

Da još jedno dvie rieči kažem o nekakvih krabuljah, što su se pokazale u ovo zadnje doba u ovoj občini. Bit će jedno 3 godine, što se je ovdje uvela baš jedna smiešna moda, to jest, nekoji mladići, djevojke, dapače i više oženjenih mužkih i ženskih glavah imaju na sebi na pol *narodnu* i na pol *šarenjačku* nošnju. Ove svakojako našarene krabulje prilagodile su k nošnji i čudnovati pozdrav, naime: *Bun jorno šior gospodine, buna šera šior gospodine*! U svojoj gluposti misle, da će jih nošnja ove vrsti i taj (moderni!) pozdrav podići do veće časti, i da će jih ljudi naime više štovati, ali neznadu da: *L' abito non fa il monaco.* Ovakova nošnja jim se pristoji kano magarcu sedlo ili žabi jaram; a talijanski pako jezik govorit znadu, kano medved plesat. Pametnije bit će zaista, ako ti *pušikaše* budu ostali kao i prije kod svoje narodne nošnje i kod svog materinskog hrvatskog jezika, a ne silomice ono htjeti, što je proti naravi.

Iz pazinske občine 12. augusta 1876.

Nazad četire ili pet godinah, odmah čim su nam bili Šarenjaci potalijančili pučke škole, bijahu namislila slavna gospoda porečkoga Sabora poći još i dalje, te zadati zadnji udarac hrvatskoj narodnosti u Istri. Da se to dostigne, trebalo je iztrgnuti Oo. Franjevcem u Pazinu gimnaziju iz rukuh, uzeti ju pod svoje okrilje i poitalijančiti. Dakako da nisu mislila ta slavna gospoda, koliko će to novacah koštati provinciju, ni odkud će dobiti valjane profesore, ni da li će biti zadovoljan hrvatski narod ovuda takovom nepravdom... ne za sve to su oni malo marali u svojoj slobodoumnosti, jedina im je bila svrha, potalijančiti paz. gimnaziju, jer u tom gradiću ima ljudi Talijanah à la Kovač, Mrak, Sloković, Drndić, Kaligarić... sve *puro sangue* i još drugih nižega staleža, koji progovaraju svojoj djeci toškanski n. pr. *portime le grabljice, te darò cola šibica*... Osnova bila je gotova. S tim bi bila morala postati Istra talijanska još prije onog vremena, što joj je bio odlučio pokojni Dr. Kandler.

Ali čemu se nisu možda nadali ti „benpensanti", vlada je utaknula svoje nokte i pokvarila im račune, osnovav njemačku gimnaziju.

Sabor porečki, u svojoj velikoj mržnji svega što je slavenskoga u Istri, nije htio ni da bi se jedna urica na gimnaziji opredielila za hrvatski jezik, kanda nas Hrvatah u Istri, a osobito na Pazinšćini nebi bilo ni desetak. To je moralo dirnuti svakog pravednog čovjeka, a kamo li rodoljuba, samo nije tlačitelje naše — Šarenjake.

S toga radovali su se rodoljubi, kad je vlada uložila svoje prste i nije dopustila, da se tim putem italjanština i dalje širi. Dakako pravednost bi bila zahtjevala, da se osnuje u Pazinu hrvatska gimnazija, ali izmedju dvih zalah, bolje je manje, a to je ovdje njemačka gimnazija napram talijanskoj, jer je prva za našu narodnost manje pogibeljna, i jer se na njoj predava i hrvatski jezik.... Dakle dok su nam Niemci pravedniji od Talijanah, radje gledamo u Pazinu njemačku gimnaziju nego li talijansku, nu želimo da bude hrvatska.

Ta preporodjena gimnazija obstoji već tri godine. Do sada broji šest razredah, a dojdućeg oktobra otvorit će se i VII. Djakah bilo je prošle školske godine (zajedno s pripravnim razredom) 95, izmed kojih samo 31 Hrvat! To je komu za čudo, ali čudit mu se netreba, ako dozna, da samo u pripravnom razredu nije polazio hrvatski neki J. iz Lupoglava, gdje neima nijednoga Karnjela a kamoli Talijana, neki C. iz Kastva i neki D. iz Pazina, premda mu govore kod kuće roditelji hrvatski. To je samo u pripravnom razredu. Nu čuo sam, da je polazilo u III. razredu 10 djakah hrvatski, izmed kojih da je jedan Niemac, s toga mu je slobodno učit ili hrvatski ili talijanski, pa kako dakle piše Program, da ih je samo 6?

Glede pripravnog razreda pitam, zašto se poučava sve pomoću talijanskog jezika? Nije li to pripravljat ih za talijansku gimnaziju? Kad moraju Hrvati zajedno učit i talijanski i njemački u tom razredu, nebi li bilo najbolje da se odmah u početku skoro sve njemački uči? Barem bi više naučili njemački, dočim moraju tako nepoznatim učit nepoznato.

Broj djakah na gimnaziji nije dosada znatno narasao, ali bojim se, da će unapried još pomanje rasti, i to sporad mnogih uzrokah. Medju ostalimi najprvi su sliedeći:

Naši ljudi u Istri su većinom siromašni, pak i uz najbolju volju nemogu trošiti za djecu si, da ju valjano dadu izobrazit u više škole; a oni, koji to mogu, neće, jer se boje, da će im pobrati sinove za vojnike prije nego li svrše školu. Pučke škole pazinske občine (neizuzamši ni paz. gradjansku) većinom su nevaljale. O tom se je mogao osvjedočit i g. Videučić, učitelj pripravnice. Kažu, da mu dojde djakah, osobito iz vanjskih školah, s dobrimi svjedočbami, ali napokon neznadu još ni dobro čitat. A drugo se niti nemože očekivati, dok budu nekoji učitelji tako komodni, da si nezadavaju skrbi, naučit djecu čitat barem u godinu danah, nego im riblju 3—4 godine klupe, dok nauče poznavati slova. O pisanju neznam kako je u svih pučkih školah, ali čuo sam da ima neka škota, gdje su prošle školske godine jedva po Vazmu počeli pisat, pak da su napisali jednu samu teku.

Vrhu toga kažu, da se je neki učitelj X. više puta ponašao sablaznjivo pred djevojčicami, dapače da je bljuvao pogrdne rieči i na presv. Oltarski sakramenat... Može li potaknut roditelje, da šalju marljivo svoju djecu u školu?

U školi govori se samo talijanski, što djeca nerazumiju. Zato se dogadja, da su djeca uvjek raztrešena i nepazliva, a gdje manjka posluh i pazljivost, manjka sve.... Početak školske godine i svršetak obavlja se bez ikakve svečanosti; malo tko dojde na izpite, u nekojih mjestih ni oni, koji bi morali doć... župani, što sve slabo djeluje na djecu.

Obećanog napredka još nije vidjet — možda će se dovezti željeznicom; nasuprot vidimo na svoju žalost, da je veliki nazadak u školi pučkoj.

Tomu zlu neće doskočit občina, zato se opetovano obraćamo na vladu, na c. k. školsko vieće s molbom, da se postaraju za naše škole, ako žele, da bude i unapried imala gimnazija dovoljno djakah, i ako hoće da im bude ova gimnazija najbolji i najzaslužniji zavod za Istru. Bože daj!

Crtice iz povjesti hrvatskoga naroda.

Hrvatski je narod prvo neg je došao u zemlju, koju sada posjeduje, živio u današnjoj Galiciji i jednom dielu Rusije. Za grane stare hrvatske domovine nezna se pravo. Svakako morao je bit ovaj narod silan i brojan, jer mu još danas nalazimo tragovah u različitih sada Hrvatom tudjih zemljah; tako u Českoj, u Poljskoj, u Štajerskoj, dà i u samoj Njemačkoj zemlji okolo rieke Rena itd. Jedan dio ovog naroda bio se počeo iz ove svoje stare domovine seliti i primicati k Jadranskomu Moru.

Zemlje, koje namače naše Sinje More bile su već za vrieme, kad su Hrvati na jug došli, napučene, al ne onako kako sada. Rimljani ili Latini i Grci stanovali su u gradovih. Naš se narod još danas spominje Grkah i stari znadu mnogo toga pripoviedati. Rimljanah ili Latinah ima još u našoj zemlji. Ostanci tih Latinah jesu u Istri gradići kraj mora, u kojih se još danas govori jezik, posve različit od talijanskoga.

Sada su ovi krajem mora živeći svoj stari latinski jezik na talijanska prekrojili, budući da imadu svaki dan posla s Mletčići, a i Mletčići su ovom zemljom dulje vremena gospodarili i mnogi se u tih gradićih naselili, danas se pako talijanski u školah podučnju. U sredini Istre ostanci Latinah su tako zvani Čiribirci, koji u Žejanah, u Grobniku, Šušnjevici i Berdu stanuju. Ali i ovi danas svi hrvatski znadu. Na otocih živu samo u „Krku“ iliti Veji ostanci Latinah, drugi gradovi, kao Cres i oba Lušinja, ili malo i velo Selo, jesu hrvatski gradovi od starine, talijanščina je od najnovijeg doba uvedena. I u današnjoj Dalmaciji stanovali su Latini većinom u gradovih kraj mora. Većina tih starih latinskih kućah je izumrla, a tako se i njihov jezik dnevimice manje govorio. Budući pako da je i Dalmacija imala bez prestanka posla s Mletčići, koji su i nad njom dugo vremena gospodarili, tako se je vele obiteljih doselilo u Dalmaciju, koje su ondje ili službu vršile ili trgovale i tim novi jezik u tu zemlju doniele. Današnji tamo Talijani nisu većinom stari Latini, nego poznije pridošlice.

Vratimo se sada onoj grani hrvatskoga naroda, koja se je z Galicije spustila u današnje južne zemlje. Ima već tomu 1200 godinah (dakle okolo 650 po Isuk.) da si je hrvatski narod morao oružjem u ruči junački se boreć izvojevat svaki pedanj ove zemlje. Kako se u starih piscih čita*), Hrvati su izvojevali današnju Kranjsku, doljnu Štajersku, Koruško, Istru, Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju, Bosnu i Zahmulje iliti Hercegovinu, te za neko vrieme činile su ove zemlje jednu zemlju, jednu državu, a ta se je po hrvatskom narodu zvala Hrvatska zemlja, Hrvatska država. Ono zemljište, koje su pučili ljudi drugog jezika, imalo je i drugo ime. Tako su se pod imenom Dalmacije razumievali latinski gradovi krajem mora od Rieke do Kotora. Hrvati su pako zemlju kolo gradovah naselili i ova se je zvala Hrvatska. Vremenom su se i nekoji Hrvati sve više dali u grad i skoro gradove poplavili, a ime Dalmacija je ostalo. Onda nije znao naš narod za današnja imenja, kako Hrvatska, Slavonija, Istra, Dalmacija, Bosna, Hercegovina, nego to su bile dvie zemlje jedna Hrvatska, gdje se je hrvatski, druga, Dalmacija, gdje se je latinski govorilo.

U ono staro doba pred 1000 godinah znao je cieli taj narod, a hrvatski govori, da je Hrvat, jer je bio u skopu i slobodan. Jego to naše blaženstvo nije dugo trajalo. Hrvati su imali jake, nde i obole susjede. To su bili Franki i Magjari, a i Mletčići rieko mora. Franki su nas dan dnevom pritiskali i naše zemlje odjarmljivati tako, da je dio Istre do rieke Raše, dio Kranjske i tajerska i sva Koruška pod nje došla. Divlji Magjar pako se je ravnicu spustio u današnju Ugarsku, gdje je mogao njegovo jeino imanje i blago konja dobro napasti, veselo jahati i miroljuive i napredne al i hrabre Hrvate napastovati. Ovi neprijazni sjedi su nam nebrojenih ranah i jadah zadali.

Ostavimo naše nemile susjede da vidimo, šta je hrvatski narod nio, kad je došao na posieg ovih zemaljah. Kako ima svaka kuća oga gospodara, tako ga ima i narod. A narod koji hoće da bude k, koji hoće da bude gospodar i svoj, a ne sužanj u vlastitoj emlji, mora imat jednog zapovjednika i vodju, koji ravna narom. I tako si je hrv. narod, kako se na jug preselio, izabrao eza iliti gospodara. Imena najstarijih knezovah neznamo, poznato am je samo, da je Zvonimir (za vrieme Karta Velikoga) bio jedan l prvih izašlih na glas. Zemlja bijaše razdjelena na županije i baje. Znamo imena više knezovah, kao Trpimir, Krešimir, Sedeslav, ranimir, Tomislav i drugih. Ugled Hrvatske jest godinami rasao hrvatski sinovi bili su na glasu radi junaštva kao i danas. Kad omislimo, da je Hrvatska u doba knezovah smagala 60.000 koanikah, 100.000 pješakah, na moru 80 velikih a 100 manjih odovah, a na toj mornarici do 5200 mornarah, onda možemo biti vedočeni, da je i država bila i prostrana i ugledna i moćna.

Hrvati su se djelomice, došavši na jug, pokrstili, jer su došli zemlje, gdje su ljudi bili pokršteni jur od dobe sv. Apuštolah. Ali cieli narod nije razumio ni latinski ni grčki, zato ga je bilo težko pokrstit. U doba knezovah bila su dva brata Ciril i Metud, rodom iz Soluna u Macedoniji, koji su cielim jugom putovali, pa i Hrvatom propoviedali rieč božju u slavenskom jeziku. Oni su i pismo slavensko složili i sve svete knjige na naš jezik stumačili i prepisali, a narod jih je rado slušao. I tako možemo njima zahvaliti, da imademo narodnu crkvu, kakovom se nijedan narod dičit nemože, jer od svih evropejskih narodah samo Slavenom bilo je dopušćeno u crkvi u svojem jeziku Boga hvalih i još ga u mnogih miestih po staru slave, dočim Talijani, Francezi, Španjolci, Niemci i Inglezi nesmiedu rabiti nego latinski jezik. Vjera, onda služba božja u narodnom jeziku, držale su narod skupa i nisu dopušćale, da narod postane tudji.

Godine 994. bio je Držislav knez priznan za kralja hrvatskoga od cara carigradskoga, koji mu posla mač, žezlo i zastavu. Od ovog doba zvala se je zemlja naša Kraljevina, a jedan najznamenitijih jest Krešimir Petar Veliki. Dalmacija sa gradovima bila je od nekoliko vremena pala pod Mletačko gospodstvo. Krešimir oslobodi gradove, otjera Mletčane i doda svomu naslovu „Kralj hrvatski“ joste i dalmatinski, sa pridjevkom „slavni i svjetli.“ More pako od Istre sve do Kotora zvalo se je hrvatsko more, jer su po njem hrvatske se zastave vijale, te hrvatskom pjesmom pučina odjekivala, jednom rieci, bilo je hrvatsko i gora i more i ljudi i blago i sve sretno i veselo.

(*Sliedit će.*)

*) Historia Salonitana Thomae Archidiaconi, Caput XIII.

Pčela prorokinja vremena.

(Iz Puč. Prijatelja.)

Za gospodara je jako hasnovito znati unapred, *kakovo će biti vrieme*, osobito kad je doba žetve kositve i sjetve. „Ja sam svojim sienom pogodio,“ hvali se jedan. „Ja sam svoje sieno morao gotovo s livade krasti,“ tuži se drugi. „Ja sušim drugi već tjedan sieno svoje,“ nariče treći. Jer je dakle stalno liepo vrieme za nekoje gospodarove radnje neobhodno potrebito, zato su se od davne davnine brinuli gospodari, kako bi mogli pogadjati i proricati vrieme. Takovih vremenskih prorokah imade medju seljaci mnogo; i akoprem su nekoji učeni vremenslovci po velikih gradovih svieta izašli na velik glas, kao n. pr. Zejček u Pragu, pogadja vrieme često put prosti seljak bolje i točnije od onih.

Nu ipak sva proprieko vremenska proricanja nisu ništa stalna niti nepogriešiva. Čovjek snuje, a Bog boguje i odlučuje. Čovjek nagadja, a Bog pogadja. Sa svim tim čovjek ne može da miruje, nego jedan hoće, da odkrije, česa drugi ne umije; ovaj hoće da nadmudri onoga, pa ovako neće niti pčelari da budu zadnji. Pčelarstvo jest prilično duhovita zabava, pčelarstvo je u gospodarstvo ono, što su u književnosti pjesme.

Dakle i pčelari motre svoje pčelice, pak po njihovu letu sude, kakovo će biti vrieme.

Da je promiena vremena u savezu sa vrlo finimi ćutili nekojih životinjah, o tom ne ima dvojbe. Kad se purani ili kokoši u prahu valjaju, sliedi doskora kiša. To je mogao svaki seljan opaziti. Kada ribe poskakivaju iz vode, sliedi iza toga naskoro kiša. Žabe kad krekeću po danu, kišu zovu. Vodne ptice kad u letu krilima vode se doticaju odavaju znak skore kiše. Kad lastavice tik zemlje lete, loveći mušice, koje gusti zrak pritisnuo k zemlji, padati će kiša. Lete li usuprot laste visoko makar curi, kažemo, da će kiša do skora prestati. Kad se kokoši pod večer ne daju na svoja gnjezda, to jest, kad se ne daju nagnati na mjesto svojega počinka, vele ljudi, da ćuti mladina skoru kišu.

Po tomu nije čudo, ako pčelar svojoj umnoj životinjici, pčeli naime, takodjer vjeruje, da je i ona vremenski prorok. Opazili su pako pčelari ovo:

1. Ako pčele neobično rano, davno prije sunčana izhoda na pašu idu, sliedi većinom zlo vrieme, ploha.

2. Usuprot, ustanu li pčele malo kasnije, pak izliću li sa suncem na pašu, vrieme biti će liepo.

3. Ako pčele odmah poslie podneva pred pčelinjakom u većoj množini amo tamo letaju, kakono se veli: križem kražem, dakle nemirno i kao zabrinuto, te ako ubodu svakoga, tko jim makar i miran na putu stoji, biti će na hitrom huda vremena. Nu drugo je, ako se pčele praše i svoje mlade pred ulište vodaju, a drugo je, ako letaju nemirno, amo tamo nad pčelinjakom. Ovo potonje jest, kako rekoh, znak skore kiše.

4. Kada pčele mimo svoje navade neobično visoko lete, teda si žele iz nepa rosice.

5. Nose li pčele do kasna večera gačice, vode i meda, promienit će se vrieme.

6. Ako li na večer kiševita dana pčele veselo lete kući i od kuće, sutranji dan biti će liep!

7. Ima li nastati za dugo kišovito vrieme, pčele trgaju i izbacuju trutovo leglo; ako li izlacuju leglo radilicah, znak je, da će za dulje vremena nastati kišovito i hladno.

8. Bura ili ploha nastati će, ako iznenada, još za sunca, pčele hrpimice kući sile i gotovu stisku na prelu košnice čine.

9. U proljeće dobar je prorok matica. Nosi li ona prva jaja već za rana, dok je još hladno, imati ćemo rano proljeće, to jest, biti će rano toplo. Nosi li matica prva jaja kasnije, biti će još dugo zima.

Isto tako opazilo se je, da, imali u košnici mnogo mlada legla u proljeću, da je tada dobra i rodovita godina; usuprot nalazi li se s proljeća malo legla u košnici, obično jest one godine i slaba poljska ljetina.

Nu koliko je legla u košnici i kakovo je, to se ne da razabrati, ako pčelariš u zatvorenih, zvonu naličnih košnicah, nego ako gojiš pčele u džerzonskih košnicah, kamo možeš, kad te volja, i okom i rukom doprieti.

MILAN PODBIELSKI.

Neukû Nauka.

Kad se meso usmrdi,

što se po ovoj strašnoj vrućini i pomnjivoj kuharici lasno dogadja, pa ga želiš popraviti, da bude za jelo, a ti uradi ovako. Pristavi meso da se kuha. Kad vre, pobiraj s njega pjenu kao obično. Onda metni unutar po koju žeravku, koja se više nepuši (nedimi) i ostavi ju dva tri časa: za to će žeravka povući u se sav smrad iz juhe i mesa. Ako je kubarica nakanila meso peći, neka ga onako dugo nekuha, nego čim voda malo povre, neka metne unutar žeravice a poslie dva časa neka izvadi meso i neka ga peče.

Kojega drveća lišće valja za krmu (hranu živini)?

Nedaju samo trave i zeline zdravu i dovoljnu hranu stoci, već ima sila drvetah, kojih lišćem se možeš u stanovitih okolnostih isto tako poslužiti kano i sienom; nu naši su se gospodari, žalibože, slabo do sada služili ovom pomoći, što im ju daje sama priroda, kad ponestane krme. Evo drvećah, kojega lišće najviše valja za krmu: briest, javor, jasen, topol i jagnjet, vrba, lieska vinova loza, hmelj i dud ili murva. Kad udari velika suša, te izdadu djetelina i livade, a gospodar se nadje u najvećoj zapari, neimajuć čim da hrani svoju stoku: eto mu lišća od pomenutoga drveća, koje će mu vrlo dobro nadoknaditi drugu krmu. Neće ga biti doduše možda nigdje toliko, da bi se njim samim marva mogla prehraniti, jer slabo će tko uprav u tu svrhu ovoga drveća nasaditi. Ali opet ima okolicah, gdje obična krma često izdaje, i onda marva neima šta da založi, pa bi ondje zaista vriedno bilo nasaditi onakvoga drveća baš samo u tu svrhu, da se njegovim lišćem marva hrani, jer malo ne svaki gospodar ima kakvo mjestance, koje mu nikakve druge koristi nenosi.

Kako se lišće za krmu spravlja?

Za skupljanje lišća kao krmu odaberi suho i liepo vrieme, da ti se sabrano i po tlih postrto lišće suši. Budući da onda neima već mnogo soka u sebi, dotječu jedno četiri sata, da se prosuši, zato ga valja spremiti prije nego se sunce smiri, da ga rosa neokvasi. A sječu grane (lišće) ostavi jedno dva tri dana u otvorenoj suši na hrpi, prije nego je u snoplje svežeš. U ostalom postupaj š njom kao što se postupa s drugom krmom, da se nepokvari.

Kad nestane paše, hrani stoku lišćem; sječu polaži cielu pred stoku, ona će ponajviše i same grančice sgristi, a što ostavi, valja za ognjište.

Kakvom vodom ćemo zalievati povrtje.

Zalievaš li hladnom vodom vruće bilje, oboljeti će kao i vruć čovjek, kad se nahladi. Ljeti se dakle neupotrebljava ledena voda. Vodu zdenčanicu treba na suncu do večera ostaviti. Najbolja je voda-potočnica, nu samo onih potokah i riekah, koje teku rodnom zemljom. Isto je vrstna voda od potokah tekućih kroz gradove, budući da ima u njoj puno gnoja. Stoga je šteta svake kaplje takve vode, koja badava proteče pokraj vrta i zato nevalja požaliti ni truda ni troška, da ju sustavimo (zaustavimo) i za svrhe naše valjano upotrebimo. *(Puć. Prij).*

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvo,** naša Cesarica, da će dojdućega rujna mjeseca doći amo u Trst, da ta u gradu „Miramaru" podzimkuje sa kćerju, nadvojvodkinjom Valerijom.

* **Presvietli g. Biskup** će opet držati kanonički pohod u sliedećih župah svoje biskupije: 30. Augusta u Umagu. 31. u Materadi. 1. Septembra u S. Lovreču (Daila). 3. Sept. u Novomgradu (Cittanuova). 4. Sept. u Crnomvrhu (Verteneglio). 5. Sept. u Novojvasi. 7. u Grizinjani. 8. Sept. u Kastanji. 9. Sept. u Završju. 11. Sept. u Oprtlu. 12. Sept. u Sterni. 13. Sept. u Bujah. 14. Sept. u Momjanu.

* **Pazinsku gimnaziju** pohadjala su tekom prosle školske godine 1875|6, 92 djaka. Od ovih da je 58 (?!) Talijanah, 31 Hrvat, i 3 Niemca. U izvieśću je štampana liepa razprava od g. namj. prof. F. Afrića, „O Ilirstvu i ilirskoj književnosti."

* **Narodna hrvatska svečanost.** Dne 8. oktobra tekuće godine slavit će hrvatski narod uspomenu krunjenja svojega prvoga kralja imenom Zvonimira po sv. Grguru Papi VII. 1076. godine.

* **Naši dični Magjari** toliko da nepopucaju od radosti i veselja, što je njihov odrpani pobratim Mujo provalio u Srbiju, pak već računuju, koliko će Srbija platiti odštete za to, što se je pobunila proti Sultanu, svojemu zakonitomu caru i gospodaru. Mi bi predložili da oniliko, koliko su platiti oni Austriji poslje 1848 godine!

* **Knezu Milanu** rodio se ovih danah nasljednik. Taj je dogadjaj bio naviešten narodu srbskomu gruvanjem topavah sa biogradske tvrdjave. I o tom će se djetetu moći reći, što i o Benjaminu u starom zavjetu, da je sin tuge i žalosti, jer se rodio uprav uz provalu Turakah u tužnu mu domovinu. Kažu da će mu kumovati na krstu car Aleksandar.

* **Carigradski pravoslavni Petrlarka Joakim** izdao je na sve Kršćane iztočne crkve okružno pismo, u kojem jih pozivije, neka svaki od njih obilatom novčanom podporom priteče u pomoć turskoj vladi u ratu, što ga sad neizmiernimi troškovi vodi proti Kršćanom. *Bravo sior Gioachino!*

* **Sarajevski katolički biskup Kraljević** odbio je s odurnostju od sebe poziv bosanskih Turakah, da ukaže svojemu stadu bosanskim Katolikom, neka pograbe oružje proti svojoj rodjenoj braći pravoslavnoj iliti starovierskoj. Živio biskup Kraljević!

* **Što će biti iz Srbije ako izgubi?** Jedni vele, da će se sve povratiti u svoju staru kolotečinu, pa kao da nije ništa ni bilo; drugi, da će Turci opet metnuti svoju vojsku u srbske tvrdjave, kao ono do 1862. godine; treći pako, da će ne samo Srbija ostati ono, što je bila dosada, nego da će se i ostalim pokrajinam slavenskim na Olimpskom poluotoku dati nekakva samouprava, pa da tako i pobiedjena srbska krv neće bit bila zaludo prolivena. Ali o tom da će odlučiti iliti sastanak velevlastih, čim jedna od vojujućih stranakah izjavi, da neće il da nemože više napred. Čekajmo dakle kongres.

* **Na otoku Šolti** blizu Spljeta, ustrojilo se družtvo pčelarah, kojemu je zadaća širiti po Dalmaciji i Istriji, pribavljati i prodavati rojeve i sredstva u ovu svrhu; preporučivati hercegovačke pčele, koje su bolje od talijanskih; trgovati medom koji je bio već za Rimljanah na glasu pod imenom, Olintis, iz Olynthe. Ovaj med sastoji iz bjelih zrnah; tvrd je, ko što stepen maslac, te svojom vrstnoćom nadkriljuje najbolje poznate vrsti, pače isti grčki med, što se dobiva u Hymettusu, Narbonne Chamoum i Balearah. Uza sve to upotrebiti ga je moći kao liek proti prsobolji. N. V. kralj, i dalmatinski namjestnik barun Rodić znatno su družtvo poduprli. Iz Češke i Moravske stižu već naručbine koli za pčele toli za med.

* **Holandezkinja Merkušova,** o kojoj se već od davna nije ništa čulo, nahodi se sada u Bosni med ustaši, odievena kao crnogorski momak.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—16 Augusta 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cekini)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Napoleoni	—	9.98½	9.98	9.84	9.85½	—	9.87	9.80½	9.84	9.86½	9.85	9.81½	—	9.77	—	9.62
Lire Inglosko	—	—	—	12.42	—	—	12.41	—	12.40	—	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio)	—	—	102.—	—	102.50	—	—	—	—	102.80	102.50	103.50	—	103.05	—	104.75

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Septembra 1876.** **Broj 17.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. kolovoza 1876.

Tu je malo šta gledati ni čuti, pa bi mogli ovaj članak i danas preskočiti, ali radi običaja, neka ga.

Kod nas u Austriji je sve gluho, pa da neima Srbije i njezine prijateljice Turske, neznaš, o čem bi bezposleni ljudi ni govorili. Samo se čulo to, da su se negdje prošlih danah naši ministri bili sastali kao skrivši u ministarsko vieće, al se nezna, o čem su baš viećali. Izviše, kad i kad reče tko koju o novoj nagodbi s Ugarskom, kojoj kao da je došla u dobar čas ova iztočna zaglušnja, jer bi drugač sve bučilo s njom i okolo nje. Al ipak Ugarska mora da sluša koješta, što joj nemože iti nikako po ćudi. Tako se na primjer veli, da je poravnanje glede ugarske Banke odgodjeno na godinu. S druge strane, Niemci ustavovierci neprestaju trubiti, da oni neće ništa da znaju o toj povarenoj austro-ugarskoj nagodbi, ako bi jih imala i jedan sam novčić skuplje stojati od stare. Vidit ćemo, kako će se to motovilo razmotati, kad se jednom sastane carevinsko vieće. Isto je tako i u Ugarskoj sve mrtvo, osim što se tamo laje više nego ikada u obće na Slavene, a Srbe napose. A nije dosta što se laje, nego se borme i zatvaraju srbski čuveniji ljudi, a nezna se uvjek kako ni zašto, i to ne samo u Ugarskoj, nego žalibože najbrže po ugarskoj zapovjedi i u Hrvatskoj. Hrvatski sabor, što se bio odgodio, imao se dne 28. opet sastati.

U Njemačkoj, Francceskoj i Talijanskoj sve miruje, kao ovo i kod nas. Gdje sve vrije i kipi, jest u Ruskoj, Ingleskoj i Carigradu.

Ruski se je sviet tako uzljuljao, motreć ovaj slavenskoturski rat, da nebi bilo nikakvo čudo, kad bi ruska vlada bila prisiljena od svojega vlastitoga naroda, učiniti nešto za Kršćane u Turskoj, kad nebi toga sami mogli. Što rusko milostivo srce slavensko čini ovom prigodom za uboge ranjenike, to se neda doizreći ni donahvaliti. Svaki dan doglašuju razne novine, kako iz Rusije dolaze u Srbiju i Crnu Goru i liečnici i milosrdne ruske sestre (koludrice), noseć sobom svu spravu, što ju ranjenikom treba, počamši od liekovah i povezah, pa do ranjeničkih posteljah. Osim toga dolaze u tu svrhu i silni novci kao milostinja, a izviše otvara se srbskoj vladi liepa vjeresija kod ruskih novčarah i bogatašah. A nećemo ni da spominjemo tolike ruske oficire, što su stupili u srbsku vojsku. Ovaj put se baš vidi, da krv nije voda, pa da blago onomu, koji ima na svietu koga. Što je liečnikah, ni naša Austrija nije tamo bez svojih zastupnikah, jer se jih podao liep broj u srbska ranjenjička liečilišta. I sama Franceska, Italija i Švajcarska odazivlju se vapaju svoje po krstu braće, jer i odanle dolazi pomoć za ranjenike, pak se baš liepo zasvjedočuje, da u velikoj potrebi kršćanska ljubav veže sve kršćene narode u jednu samu veliku obitelj kršćansku.

Kad bi samo to bila istina i u politici kao što nije, jer nebi onda gledali, kako se ministri u Ingleskoj muče, da produže život Turskoj, koja već ni po sudu ingleskoga naroda toga nezaslužuje. U Ingleskoj vrije i kipi, jer narod hoće jedno, a njegova vlada drugo. Narod stoji uz Kršćane i za Kršćane, a vlada uz Turke i za Turke. Pak je očito, ako je turska mogla spraviti na noge ovo nešto vojske, da su tu znatno pripomogli ingleski državni novci. Inglesku je vladu sram, ali kaže, da nemože drugčije od straha, što joj zadaje Rusija, ako Turske nestane. Zato sad navaljuje neobično na Srbije i Turke, neka se pomire, jer da su se već dosta okrvavile itd. Tu pjesmu pomažu pjevati ingleskoj vladi i naši Magjari i njihovi pomagači nekoji njemački u Beču novinari. Ali za tu pjesmu naša braća mare i nemare, odkad im je, hvala Bogu, na bojnom polju sreća poslužila, kako će naši čitatelji niže vidjeti.

Gdje pak vrije najstrašnije, jest u Carigradu, gdje se boje ni više ni manje nego prevrata. Murat V. da je još živ, ali da je tako oslabio na pameti, da već nikoga ni nepozna. Zato da će ga dignuti sa prestolja, a na njegovo mjesto posaditi brata mu, kako već rekosmo. Ali da ima u Carigradu i stranka, koja hoće da postavi na prestolje Iusuf-Izedina, sina pokojnoga Abdul-Azisa. I eto, odtud strah i trepet, što će sutra biti. Turci kriju u Carigradu svoje poraže na Moravi, a imaju i zašto.

Naposljedku kao da će i Grčka ustati na oružje. Krećani su se već digli, a glasa se i o gibanju Tesalije i Epira. I u Bugarskoj da su se pokazale na novo nekoje ustaške čete. Rumunjah kao da i neima. To su borme veoma pouzdani susjedi!

Srbsko-turski rat.

Hvala Bogu! mi se u svojoj nadi nismo prevarili, danas srbska stvar stoji mnogo bolje, nego li ono prije petnaest danah; srbska si je vojska u Moravskoj dolini osvjetlala junačko lice, te barem donekle osvetila Kosovo tužno.

Kad ono bjehu Srbljи uzmakli izpred pretežnije turske vojske, zabrinut narod da je stao pitati, što će sad; pa mnogi da bi bili rada, da se pošto poto odmah s Turci mir sklopi. Ali general Černjajev da je zagrmio knezu i narodu, da stopram sad počima rat. On dakle kao da je navlaš uzmicao, da domami Turke na takovo zemljište, gdje bi se mogao s uspjehom ogledati s Turci na junačkom mejdanu i uzprkos njihovu pretežnijemu broju. Pa to mu je i pošlo za rukom. Cielih šest danah od jutra do večera borio se s Turci pod tvrdim gradom Aleksincem te suzbijao pobiedno njihove strahovite navale, dok je šesti dan major Horvatović, rodom Hrvat iz Granice, sa dvadeset i dvie hiljade ljudi pao turskoj vojsci za ledja, te tako dokinuo onaj nadčovječji napor s jedne i s druge strane. Turci uhvaćeni medju dvie vatre da su nagnuli bižati u strašnom neredu put turske granice, ostavivši na bojnom polju 20,000 mrtvih i svu svoju ratnu sprav. Srbah da je tom prigodom ostalo samo ranjenih 10,000, a koliko jih je našlo junačku smrt, to se još se nezna. U tom šestdnevnom boju, koji će ostati zapisan zlatnimi slovi u povjesti jugoslavenskoga junačtva, da se je borilo s jedne i s druge strane zajedno prieko sto i šestdeset hiljadah ljudi. Srbi da su se borili kao lavi, a ruski oficiri, od kojih su pala 32, da su izkazali čudnovatu neustrašivost, srčanost i junačtvo. Knjaževac je opet u srbskih rukuh. Sad nastoji srbska vojska, da protjera ostanke Turakah sa leve Moravske obale i sa grada Zajčara. Kerim-Paša, glavni zapovjednik turske vojske na onom kraju, da je javio u Carigrad, ako mu nepošlju skoru pomoć, da se već nemože ni maknuti. Živili srbski junaci! Živila sloboda jugoslavenska!

Isto tako treba da viknemo i staroviekim junakom, hrabrim Crnogorcem, koji su se dne 14. pr. augusta kod Meduna u Kučih, naprama Podgorici, njih 5000 pobili sa 20000 Turakah, te jih tako hametom potukli, da je ostalo onaj dan pustih 5000 turskih kapah. Oružja, konjah, topovah, zastavah, živeža i ostale ratne spravi da su Crnogorci nabrali silnu silu na očišćenu turskom bojištu. Da ima Crnogoracah od kojih je i jedan sam onaj dan skinuo jataganom 17 turskih glavah. Turci da sad tamo tako strepe od crnogorskog straha, da vele, da to nisu ljudi nego sami vrazi. Zatim su se Crnogorci proslavili još i u jednoj drugoj manjoj bitci. Sad da se Turci opet spremaju udariti na Crnogorce sa Arbanaske strane. Bog daj našim sreću i dalje. Muktar-Paša da sjedi još uvjek u Trebinju.

A kako je na Drini i ostaloj Bosni? Turci da su, poklavši sve Kršćane, ostavili grad Bjelinu, da se prikupe gdje drugdje. Kapetan Despotović, ustaški vodja, kao i druge ustaške čete, da se bore pobiedonosno proti Turkom, koji da i u Bosni divljaju isto onako kao i u Bugarskoj. Ali to junačtvo u Bugarskoj je Turkom naskodilo više nego i sam poraz na Moravi, jer se sva Evropa tako sgrozila od njihova krvoločtva, da sad svi viču, da se ti divljaci nesmiju više trpiti medju kršćenimi narodi. Ufamo se, da ćemo dojdućom prigodom isto ovako radostrimi viestmi izaći pred svoje čitatelje, kao i danas. Bog neka hrabri i kriepi našu vojujuću braću!

O ZASTAVI.

Od najstarijih vremenah vlada običaj, da se po moru i po kopnu narod od naroda, država od države, vojska od vojske, pokrajina od pokrajine, dapače i plemenite obitelji jedna od druge razlikuju po nekojih stanovitih znacih iliti znamenjih. Tim se znakom veli po našu: zastava, stieg, prapor, horugva, zname, naime po bugarski, a negdje i barjak po turski. U našem Primorju

austrijskom i hrvatskom onda u Kranjskoj vele tomu znamenu po talijanskom jeziku i bandera.

Zastava pako nije drugo nego jedna il više raznih bojah (kolurah, barvah, farbah) medju sobom na svoj način porazmješćenih i porazloženih. Tim ima zastavah jedne, dviuh, triuh, a može jih biti i više bojah; pa se prama tomu i zovu trobojnice, dvobojnice i jednobojnice. Što je bojah, one su na jednih razmješćene okomo, to jest, jedna kraj druge po širini; a na drugih razito, to jest, jedna izpod druge po duljini, s obzirom na motku ili kopljaču, sa koje se viju. Na taj način biva, da i više narodah ima jedne ter iste boje; ali su njihove zastave ipak sasvim različne radi različna na njih porazmješćenja bojah. A i same boje u jednih su svjetlije i življe, u drugih zagasitije i tamnije; pak se zastave i po tom razlikuju jedna od druge. Tako na primjer turska je zastava jednobojna, i to crvena, kao da znamenuje onu silnu krv, što se je pod njom prolila, i još dan danas proliva i toči. Grčka je dvobojna modro-biela, naime uz više trakovah, naslaganih jedan poviše drugoga. Isto tako je dvobojna i amerikanska, to jest, crveno-biela, uz istolično razmješćenje tih dviuh bojah, kako se vidi i na grčkoj zastavi, samo što su na amerikanskoj trakovi uži i višebrojniji. Talijanska i magjarska zastava su crveno-bielo-zelene, ali tako da boje na talijanskoj stoje okomice, a na magjarskoj razito. Franceska i nizozemska zastava su takodjer istobojne, to jest, crveno-bielo-modre, nu uz onu istu razliku, uz koju talijanska i magjarska, naime da se na Franceskoj boje viju okomo, a na nizozemskoj razito. Nego, nije mi kad nabrajati i ostalih kojekakvih zastavah, zato ću da prikratim ovo primjerivanje, pak da svrnem oko na boje i zastave, koje se nas pobliže tiču.

Mi u Austriji imamo troje zastave, naime dvobojnu carsku obiteljsku, žuto-crnu; onda dvobojnu državnu staro austrijsku, crveno-bielo-crvenu; napokon novu austro-ugarsku iliti dualističku, crveno-bielo-crvenu, s prišivkom magjarskim, crveno-bielo-zelenim. Carska se obiteljska vije, gdje se god nahodi nj. vel. Car, ili koji drugi član sjajne carske obitelji. Pod timi se carskimi bojami kupe i sastaju i naši vojnici, kad prigodom rata brane na bojnom polju cara i domovinu. Krasna stara austrijska zastava lepršа u zraku još sa naših tvrdjavah i ratnih carskih brodovah. Pod austro-ugarskom pako, što ju zovu i trgovačkom, plove širom bieloga svieta naši trgovački brodovi, da tobože i daleki sviet vidi, kako u Austriji uz Niemce gospodare i Magjari.

Ali osim Niemacah i Magjarah ima u Austriji i liepahan broj Slavenah, pa kao narod imaju i oni svoje narodne boje i svoju narodnu crveno-bielo-modru zastavu, u kojoj se te tri boje razito jedna izpod druge u zraku igraju. Ali dočim je bjelilo na njoj jednako kao na Franceskoj i nizozemskoj, to je crvenilo mnogo jasnije, a modrilo sasvim svjetlo, plavo naime te nalično nebeskoj vedrini, koja veoma liepo izrazuje slavensku iskrenost i prostodušnost. Prekrasna je to zastava, izvadjena iz samog srca našega naroda, koji se od najdavnijih vremenah u svakoj svečanoj prigodi najvolio kititi timi bojami, kao što se vidi tu i tamo još i danas na narodnoj nošnji.

Ta se zastava na temelju zakona vije u svoj trojednoj Kraljevini, onda uz magjarsku na saborskoj kući u Budim-Pešti, kad sjede u saboru i hrvatski zastupnici. U ostalih austrijskih pokrajinah slavenskih ona neima za sebe naročitâ zakona, ali ga neima ni proti sebi; zato se i tu slobodno vije, gdje god koje slavensko srce bije, jer nije znak nereda i uzkipljenosti, nego tihâ napredka i zasvjedočene državljanske viernosti. Pod tom su zastavom 1848. godine vojevali u Ugarskoj Hrvati i Srblji za svoj narodni obstanak i carsko prestolje, i to Srblji ne samo iz carevine, nego takodjer iz kneževine Srbije, koja bješe onom ozbiljnom prigodom pritekla braći na pomoć. Do te se je godine kojekud krila od magjarskoga prkosa i nadutosti; ali svaka sila do vremena, a nevolja redom ide, pak je te godine i nju krv posvetila. A i lani u Dalmaciji i u Istri pod tom je zastavom naš narod dočekivao svojega cara i kralja kako još nikoji narod na svietu. Ona dakle kako znači red i zakonitost, tako znači i ozbiljnost i mužku odvažnost naroda, koji tudje štuje, a na svoje neda.

Po pravdi i pravici i ona bi se imala vijati uz austrijsku na trgovačkih brodovih isto onako kao i magjarska. U to je ime prije nekoliko godinah bilo i učinjeno više shodnih korakah u Beču i Budim-Pešti toli u krilu obiuh parlamentah koli u krilu delegacijah. I mnogi od čitateljah hoće se još živo sjećati, s kakvim su onda uzhitom naši vrli ovo i onostrani brodovlastnici i pomorski kapetani bili u tu svrhu podpisali dotične predstavke i molbenice na gori navedena visoka vieća. Sjećati će se takodjer, kako bi po predloženu onda nacrtu nova trgovačka zastava imala biti četverobojna, sadržati naime u sebi, da nebude nikomu krivo, uz bielu obćenitu i tri glavne boje austrijskih što narodah što predajah iliti tradicijah, to jest, crvenu glavnu boju njemačku i predajnu austrjjsku, zelenu glavnu boju talijansku i magjarsku i plavu glavnu boju slavensku. Te su razne boje na njoj okolo bielâ ravnâ križa nanizane i porazmješćene tako, da jih taj raztavlja i sastavlja baš u četiri razne zastave, kako ju već tko gleda sad po daljini sad po širini. Pa kako je raznobojna, to ju je baš milota viditi, a s druge strane odgovara podpuno raznonarodnoj državi, što bi ju imala pred svietom zastupati. To se je eto bilo učinilo, ali u nevreme, jer taj projekt nije mogao za onda prodrieti. No nadamo se, da ga naš narod nije i neće zaboraviti, pak da će doći i ono vrieme, gdje će se austrijski trgovački brodovi kititi i slavenskimi narodnimi bojami, kad se već i onako ponose vrlimi slavenskimi mornari.

Nego ja sam htio nešto drugo da rečem našemu narodu pod gori navedenim naslovom. Sad vidim, da sam sišao malko s puta, al sam se ipak približio svojemu cilju, ako čitatelji vide, da je zastava za cio narod ono, što je krstno pismo za podjedinca čovjeka. Kad čovjek svietom putuje, bilo po kopnu bilo po moru, pa vidi, gdje se jedna za drugom viju naprimjer njemačke, franceske il talijanske zastave itd: ako i nezna drugo, ipak će odmah reći, to je njemačka, franceska, talijanska zemlja; to su njemački, franceski, talijanski brodovi itd. A po Njemačkoj, Franceskoj, Talijanskoj itd. baš i jest običaj, razviti narodnu zastavu sa crkvenog zvonika il občinske kuće svake nedjelje i svakog blagdana, kao takodjer prigodom sajma i drugih, bilo crkvenih bilo narodnih svetkovinah. Na osobiti se pako način taj običaj drži, kad su kakvi izbori, jer su tada ne samo crkva, občinska kuća i ostale javne sgrade nakićene narodnimi zastavami, nego takodjer iste posebničke iliti privatne kuće rodoljubnih stanovnikah. Ti narodi kao da izjavljuju na taj način u svetačni dan svoju pobožnost i svoje kršćansko veselje, prigodom sajmovah svoju prometnost i trgovinsku okretnost, prigodom izborah pako svoje domoljubje i svoju državljansku zrelost i ozbiljnost.

Nebi li bilo liepo, da se taj krasni običaj i kod nas uvede, ako je istina, da smo se dali i mi na put izobraženja i prosvjete? Nebi bi bilo liepo, da i kod nas gori navedenimi prigodami i domaći i tudji ljudi znaju, jedni da su Slaveni, a drugi da se nahode medju Slaveni na slavenskom zemljišću, gledajuć na crkvenom zvoniku il občinskoj kući slavensku narodnu krstnicu iliti zastavu? Nebi li se i tim putem dao kriepiti i širiti duh narodni, ako je istina, da čovjek mora više puti čuti i viditi ono, što mu misli ostati duboko posadjeno u srcu i pameti? Eto cilja ovoga članka, koji nemože nego uroditi dobrim plodom, ako ga narodni buditelji uvaže i osvoje!

Turci i njihova vjera.

(Dalje — vidi broj 16.)

Pripoviedaju putnici, da se u turskih zemljah čovjek često puti namjeri na nekakve skitalice iliti klateže, koje Turci drže za svetce. Ti turski svetci da su ljudi, kojim je na polak s pameti; ali najviše puti da su to lopovi, koji se čine ludi, da sviet prevare i nasamare. Turci da misle, komu je s pameti, da se je njegova duša zamislila i zadubla u Boga tako, da već ni nezna, što biva s njim i okolo njega na ovom svietu, pa čim je tko ludji i šenutiji, tim da im je svetiji i bogoslužniji. Ti svetci da su obično goli i nagi, il pak odeveni u nekakve šarene cunje, dronjke i odrpine tako, da na njih sve ceri i visi; pak da jih nemožeš pogledati a da im se grohotom nenasmiješ, naime kad vidiš, kako se drže namrgodjeno i ozbiljno te hodaju ponositije i veličanstvenije i od samoga Sultana, prorokova namjestnika. Štogod nadju na putu, to da poberu te pripute i metnu na se, da se tobože što ljepše narese i nakite. Tu da ima svakojakog perja, trakah, bojadisana papira, mačjih repovah, staklenih navrezenih krugljicah, limovih ostrižakah itd.; pak naime svoje ošišane glave i svojih svetih prsiuh da nemogu nikad donakititi i donaresiti timi svojimi smetnimi dragulji. A što je najčudnovatije, tim ludjakom da je sve prosto i slobodno tako, da se nitko nesablazni, ako učine i najveće zločinstvo, jer da se, budući sveti, nisu dužni čuvati grieha, kao drugi nesveti Turci. Takova svetca da svaki rado primi pod krov te dvori čim može i nemože; po cestah i ulicah da mu diele milostinju tko će prije i više; jer da je njegova molitva svemoguća, a njegovo zadovoljstvo svakoj duši spas i sreća. A kad jednom umre da mu sazidju nad svetim i čudotvornim grobom malen tremić iliti kapelicu, pak da dolaze da mu se tu mole i klanjaju ne samo turska prostačina, nego i sami generali i najveći državni dostojanstvenici.

Taj turski svetac jest prava slika i prilika tuske vjere!

Što Turci vjeruju o Bogu i o svojih dužnostih prama njemu, to se nalazi u *Koranu*, njihovu tobože svetom pismu. A to su same odrpine, cunje i dronjci, što je netko našao tu i tamo na putu, pa kao onaj ludjak pobrao te rekao lahkovjernoj iztočnoj prostačini: evo ovo je istina o Bogu i duši, ovo liepo, pošteno i pravedno, ovako će Bog da vjerujemo i živimo, ako ćemo da mu omilimo! Rekao sam da su to cunje i dronjci, a to sam rekao zato, jer su cunje i dronjci više puti ostanci i bogatih te plemenitih odielah. Takove cunje i takovi dronjci imaju još uvjek nekakvu vriednost. To isto biva i u Koranu. Ono nešto malo, što nalazimo u njem

istinitâ i dobrâ, to je poskidano sa slavnoga ruha naše Bogom objavljene vjere, uzeto naime iz svetoga pisma staroga i novoga zakona. Sve ostalo nije nego golotinja, il pak pisano perje, bojadisan papir, pazder i navrezki staklenih draguljah itd. sa smrdljiva smetišća istočne surovosti, sliepila i pokvarenosti. Al i ono, što ima u toj knjizi dobra, nije crpljeno ravno iz svetog pisma, jer je tako omrljano i umazano, da naliči, Bože prosti, pravim cunjam i drnjcem. Tko je onu knjigu pisao, nije nikad ni vidio našeg svetog pisma, nego je imao nešto iz daleka čuti o njem i njegovu sadržaju, najbrže iz ustiuh neukih Židovah i krivovjernih Kršćanah, koji su se u ono doba skitali po arapskih pustinjah bez crkve i bogomoljnice, bez nauke i naučitelja. Pisac Korana bio je negdje čuo govoriti o postanku svieta, o stvorenju prvih ljudih, o njihovu grichu u raju zemaljskom, o duši i njezinoj neumrlosti, o vječnoj pedepsi i nagradi ljudi na onom svietu; onda o Abramu, Izaku i Jakovu, o poručniku božjem Mojsiji, o kralju i proroku Davidu; naposljedku o Isusu i njegovoj materi Dievi Mariji: pak i on sve to spominje najvećim neredom u toj svojoj knjizi sa svojimi dodatcî i tumačenji tako, da ti se čini, kad čitaš nekoje strane, da se nahodiš u pustoj izgoreloj varoši, koje se ti dobro sicćaš, al je već nerazpoznaješ nego na nekojih riedkih mjestih, jer što nije srušeno i oboreno, to je obraslo gustom naježenom dračom i bodljivim neprolaznim trnjem.

I njemu je naprimjer Bog svemoguć, milostiv, dobar, svet, sveznajuć itd.; al je i početnik zla, akoprem na zlo mrzi, buduć svet. Ima li što na svietu neumnijega i svetogrdnijega od ove jedine nauke? Tumači Korana uče, da je anđeo svjetla zagriešio tim, što se nije htio da klanja Adamu, kao Bogu. Eto druge neumnosti. Po Koranu, ako i jest Adam zagriešio, ipak netreba nikakva spasenja ni za sebe, ni za svoje potomstvo. Toga radi pisac Korana govori s počitanjem o Isusu, ali on mu nije ni sin božji ni spasitelj svieta, nego jedino prorok, kao što bijahu Mojsija, David itd. Pa kako neima za njega spasenja, tako neima ni posvećenja. Jednom besjedom, njemu nije poznat Bog jedin i troj, troj i jedin; zato sve što je skopčano s tim presvetim otajstvom, za njega neobstoji ni na nebu ni na zemlji. A gdje neima nauke o spasenju, neima je ni o ljubavi, pa tim ni o žrtvi i požrtvavanju; toga radi turska je vjera kao duga zimska noć, gdje kako neima svjetla, tako neima ni topline. Zato Turčin i neljubi nikoga, nego jedino sam sebe. On nezna ništa o požrtvovanju za svojega iskrnjega, jer nepozna križa, gdje se je ljubav s ljubavi propela. Turčin kao nezna ljubiti, tako nezna ni prostiti ni potrpiti, nego jedino klati i progoniti. Njegov Bog nije predobri otac svih ljudi na svietu, pa mu ni ljudi nisu medju sobom braća; zato on i nepozna druge ljubavi ni drugoga bratinstva, nego viersku. Nadalje Koran uči: Što se god na svietu dogodi, bilo zla bilo dobra, to je sve Bog od vječnosti odredio i odlučio, da tako mora biti. Činili ljudi što jih volja, oni nemogu svoje sreće ni poboljšati ni pogoršati; jer je već odprije svakomu svoja sreća onako točno i strogo opredieljena, kao i suncu kada i gdje ima izljesti i zapasti. Turčin kaže, danas je tako, jer je tako sudjeno, pa čuči i miruje. Ono, što naš narod u šali pripovieda o *Usudu*, to Turčin tvrdo vjeruje. Zato, ne samo što neima u Turskoj u ničem nikakva napredka, nego ga neće nikad ni biti, jer Turčin neće da razbija svoje glave, gdje je tobože Bog rekao svoju. (*Sliedit će.*)

FRANINA I JURINA.

Fr. Dopovej mi de, Jurino, ča još ono Pićanci žaluju, kako si mi bil obećal?

Ju. Slabu letinu.

Fr. To dâ bome letos, više manje, sva Istra.

Ju. A dà, neku šternu, kâ da jih je guštala suho i sirovo, pa kad pridu tužni kmeti va grad, da nimaju čim ni žedju ugasit.

Fr. To jim valjda pušća; ale tomu je lahko pomoć.

Ju. Ter da su već i za popravljanje potrošili toliko i toliko stotin; al da ipak neće da drži vode, nego dokle dažji; jer da je iz temelja pokvarena.

Fr. Tomu su pak krivi oni, kî su delom ravnali, kad se je zidala — bilo im bolje gledat, ča se dela i kako se dela!

Ju. Baš to je ono, ča toliko peče tužne Pićance, da su stavili i na zvonik zlamenje svoje žalosti.

Fr. Onda bi bilo pametnije, da su obesili na zvonik podes...

Ju. Ča Podestata?

Fr. Ne, vraže, Podeštata, nego podeštatovu veladu.

Ju. Povrh toga, da jim je žalost, jer da je već deseti mesec, da jim je oglušel Organ va nekadajnoj stolnoj crekvi; jer da se g. učitelj neda k njemu, akoprem je medju drugimi konkurenti bil baš pod tim uvetom iliti kondicionom imenovan za učitelja.

Fr. Pak zač se otimlje, kad je tako?

Ju. Neki deju da zato, da nemuti va pobožnosti neku gospodu, kâ da najbolje hrhnju, kad se va crekvi Maša služi.

Fr. Ma, dragi ti, kî pak ima va Pićnu upravu v rukah, kad se tamo takove stvari zgadjaju?

Ju. Imena jim neznam, al sam čul, da su to ona ista gospoda, kâ su pred petimi leti bila od samoga porečkoga sabora za nesposobne proglašena; pak tim i uzrok, da je onda Pićanšćina zgubila svoju samoupravu, a pala pod Podestariju pazinsku.

Fr. E, ako je tako, onda imaju Pićanci baš dosta uzroka, da javno žaluju svoju tugu i nevolju.

Ju. Ali pokraj tolike svoje žalosti imaju ipak i jednu radost. —

Fr. No barem jednu! -- a kû?

Ju. Da je predsednik Kazina pićanske inteligancije bil izabran za predsednika Tovarskoga Družtva va Pazinu!

Dopisi.

Iz Kastva.

Prošle su dvie godine, što obstoji pripravnica za učitelje u Kastvu. Ove godine hoće osmorica u Kopar na učiteljsko izobražilišće; tim se nadamo, da ćemo jednom i naših učiteljah imati. Ovi su svi iz siromašnih kućah, to će ipak jednom, božjom pomoćju, uz malenu pomoć od strane roditeljah, biti obskrbljeni, te i domovini od velike koristi biti.

Čudno što roditelji tako malo mare za dobrobit svoje djetce. Nemogu drugo nego vruće priporučiti roditeljem, da što u većem broju šalju djeteu u pripravnicu. Vlada je obećala podporu i na pripravnici i na koparskom učiteljskom zavodu. Učenik mora da je navršio 14. ljeto, ili da će ove godine navršiti. Da je dobrim uspjehom svršio pučku školu i da imade početnu uputu u njemačkom jeziku. Ovo zadnje moglo bi se i u pripravnici popuniti.

Dakle, probudite se Istrani, Otočani i vi iz hrvatskog Primorja te šaljite djetcu u hrvatsku pripravnicu u Kastvu, jer nebude li učenikah, to će vlada na našu sramotu pripravnicu zatvoriti. Mukom zadobiveno nedajmo da nam po nemarnosti propadne.

Pripravnica će se otvoriti prvih danah sliedećega oktobra.

Proračunajmo sada, koliko nam krme treba, pa nećemo po zimi jadikovati.

Piše Fr. P--or.

Pučki Prijatelj donio je već savjetah našemu čovjeku, kako da se izbavi oskudice krme, dielom u bilježkah dielom u člancih priličan broj. Uza sve to biti će u proljeću jadikovanja, jer je voda mnogo s proljeća naškodila. Ali neustručavam se uza sve neprilike, koje gospodara stignu, uztvrditi, da ima svaki krme dosti, koji hoće pa ima dobru volju, snažnu ruku, uztrajnu marljivost. Glavno je, da si svaki gazda *napravi proračun*, a to će reći, unapried izračuna, koliko će mu trebati krme, da uzmogne neki broj stoke donekle prehraniti, tako da mu ostane zdrava i krepka. Ljeti ima druge krme, a zimi opet druge, to nam *dakle treba drugoga proračuna za ljeto, a drugoga za zimu.* Al naši gospodari slabo računaju. Jedni: na svaku nogu voz sjena; kako velikog živinčeta, to se nepita, pa davaj koliko mu se hoće, makar polovicu pogazi. Drugi samo na brzu ruku osiecaju, koliko će im od prilike krme trebati, pa metaju u jasle od oka. To je hrdjavo gospodarenje; jer onda dobiva marha do pol zime odviše hrane, te ju prebira i množinu je razbaca i pokvari, a na izmaku zime, osobito ako je dugo trajala, neima više krme, te marva gladuje. Nu ima i mudrih i opreznih gospodarah, a ovi daju svojoj stoci premalo hrane, te im ova, buduć je navikla ljeti dobro jesti, s ove brze promiene mršavi i malakše, pa onda nedaje nikakve ili samo slabu korist. Ovo valja najpače za mladinu, koja uz malo hrane prestaje rasti; a i krave i kobile bacaju slabe mlade; vozna pako marha sasvim opješa. Ovim načinom se stoka zatire, jer gladna ipak raditi mora, a škrtica tobož mudra glava, hoće da zadnju silu živinčeta upotrebi. Komu škodi? Sebi.

Brižljiv gospodar će sada već računati i paziti da mu marha nerazteplje i nerasiplje hrane, nego da dobiva upravo tolika metala, koliko može sve do truna izjesti i da opet ni malo ne gladuje. Tko računa u jeseni, prevari se, a u zimi račun praviti nehasni. Sada dakle u ljetu ćemo se spominjati za zimu. Prvo je pitanje: koliku nam treba stoku držati i koliku krmu sijati, da iz zemlje izvadimo što veću korist? Odgovor možemo si dati ako promislimo, koliko će se prehraniti glavah ljeti, ako bude dobra paša, a koliko, ako paša izda; koliko ćemo uzato krme posijati, da je dosti ima, a koliko ako sasvim ponestane paše. Nadalje će gazda misliti koja polja da ostavi za sjenokoše, koliko krme će si pribaviti sijanjem plodnih, bujno rastućih travah.

Tko zna mjeriti, neka proračuna koliko kockastih metarah ili kako prije računasmo hvati, drži sjenik. Jedan kockasti hvat teži (važe) 6 do 8 centi. Bolje računati uviek manje nego li više, *jer čim više se krma čuva, tim je laganija* i slabije hrani.

Sada ćemo po vriednosti krmu razrediti. Tu ćemo u obzir uzeti gdje je krma rasla, da li na plodnoj ili mršavoj zemlji, kada je košena, kako je sušena, spravljena i čovana. Kada na ovaj način doznamo, koliko po prilici krme imamo, pogledati ćemo si u *gospodarove bilježke*, gdje treba da je ubilježeno:

Koliko treba stoki dnevice hrane.

VRST MARHE	Zobi	Siena	Slame
	funti		
a) Jakomu konju za težku vožnju i rad	14	10	8
Srednjemu konju	10	10	8
Lakomu konju, koji malo radi	8	8	6
b) Jakomu *volu*	—	20	10
Srednjemu „	—	15	10
Manjemu „	—	10	8
c) Jakoj kravi „	—	20	10
Srednjoj „	—	16	10
Malenoj „	—	12	8
d) Ovci	—	$1^1/_2$-2	1

A sada će gospodar još paziti na družinu, da li kako valja dvori marhu, da se drži proračunane množine krme za obrok. Na papiru napraviti račun laglje je neg li ga izvesti. Prigledati svaki čas na red je opet dužnost gospodarova. Ako tako uzradili budemo, nestalo nam tužbah u proljeću, da neimamo krme dovoljne i moramo za skupe novce lošu krmu kupovati, pa nam blago s gladi crkava, a mi prodavamo na očigled boreći se uviek sa nuždom i izčekavajući pomoći od drugoga. Na zelenu krmu ću se još, ako Bog da, u budućem kojem broju povratiti. *Pučki Prij.*

Imenik družtvenikah
BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Franjo Maroti u Boljunu u kap. f. 2, Franjo Ravnik župnik u Kortah u kap. f. 2, Djaci Hrvati u Pragu u kap. f. 5, Nedjelko Perpić c. k. nadporučnik u Pardabicu u kap. f. 10, Ante Turak dekan u Oprtlju u kap. f. 2 i u god. prinos f. 2, Andrija Enenkl kapelan u Oprtlju u kap. f. 2, A. K. u Trstu u god. prinos f. 5, Martinolić prof. u Rieci f. 2, Kristofić učitelj u kap. f. 1 i u god. prinos f. 1, Sila Jakov kateket u kap. f. 1 i u god. prinos f. 1, Glavina Blaž u kap. f. 1, i u god. prinos f. 1, svi u Kopru, Vranić kapelan u Krkavcah u god. prinos f. 1, Niko Iliić župnik u god. prinos f. 1, Petar Bogović župnik u miru u god. prinos f. 1, Pavao Milovčić duh. pomoćnik u god. prinos f. 1, Franjo Rode učitelj u god. prinos f. 1, svi na Dubašnici, Mate Justinić župnik na Miholjicah u god. prinos f. 1, Andrejčič Antun na Puntu u god. prinos nvč. 30.

Uslied §. 15. štatuta „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ držati će se dne 19. rujna redovita godišnja škupština u Kastvu, kojoj se pozivlju svi, koji po §. 7. štatuta pravo imadu.

PROGRAM:

1. Izviešće tajnikovo.
2. Izviešće blagajnikovo.
3. Izbor novoga ili potvrdjenje staroga odbora.
4. Preinačenje §. 12. statutah.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri

Kastav 27. kolovoza 1876.

Vekoslav Vlach, podpredsednik *Er. Jelušić, tajnik.*

Različite viesti.

* **Njez. Vel. naša Cesarica** sa kćerju Valerijom prispje u Miramar, carski grad u okolici tršćanskoj, jučer u 9 sati i pô pred pôdne.

* **Istra** je ljetos proslavila 18. augusta, Carev rodjendan, kako još nikad do sada. Taj dan je projurio kroz Istru po novoj željezničkoj prugi iz Divače u Pulu prvi parovozni vlak. Tim preznamenetim dogadjajem eno i naše krasne Istre, gdje je stupila u najuži doticaj s ostalimi kraljevinami i pokrajinami naše prostrane austrijske carevine, te zauzela u njoj ono prevažno mjesto, koje ju ide po svojem položaju. Tomu se dogadjaju mora veseliti i radovati svaki pravi Istranin, jer svakidanjsko občenje s naprednijimi carevine pokrajinami nemože nego blagotvorno djelovati na ovu našu užu domovinu te, ako Bog da, uskoriti i pospiešiti njezin razvitak i napredak. Pa i čujemo, kud je god prolazio nevidjeni do onda parovoz, da ga je narod dočekao i pozdravio s najvećim uzbićenjem. Pišu nam, da je osim carskih bio nakićen i našimi narodnimi trobojnimi zastavami, da se zna, kud je prošao i kamo je došao. U Pulu da je prispio pod sami večer. U novinah čitamo, da ima na toj novoj prugi neobično liepih prizorah, gdje se putničko oko pase pravom nasladom. Kako čujemo prometu će bit ta pruga otvorena odmah prvih danah nastajućega mjeseca septembra. Živio napredak!

* **Iz sv. Nedjelje kod Vizinade u Istri** su nam onomadne pisali, da je i tamo počeo puk skrbiti za izobraženje svoje djetce te zaiskao od dotičnih državnih i pokrajinskih oblastih jednu pučku školu. Občinsko zastupstvo da se pouzdano nada, da će biti uslišana ta njegova pravedna prošnja, jer tamo da ima zato preobilan broj djetce, a zakon zahtieva, gdje jih ima samo 40, da se tu osnuje i ustanovi pučka škola. Pišu nam nadalje, da se tamo dogodila velika nesreća, da je naime izgorela najveća kuća u selu sa sjenikom. Oslobodilo da se nije ništa, pak da je gospodar pao u najveću nevolju, jer da mu kuća nije bila osigurana. Iz česa mogu i opet viditi naši kmeti, kako je osiguranje kućah veoma koristna stvar. Tom prigodom da je sam gospodar pogibelju svoga života oteo smrti jedno svoje djetešće, što ga bjehu u onoj pomutnji uz goruću sobu ostavili u zibki. A veoma hvale vriedni da su susjedi te pogorele obitelji, jer da su joj odjećom i hranom baš po kršćanski pritekli u pomoć, dokle joj Bog dade spraviti svoju ljetinu te se tako opet oporaviti.

* **Već kada tada** mogu se i Riečani nadati boljoj budućnosti. Kako čujemo tamo će se početkom nove školske godine otvoriti pučka škola u čisto magjarskom jeziku. Kako će bit milo čuti male Gumilariće i Brajdariće *šokati* i *njokati* po magjarski. Ako sad Rieka neprocvate, neće već nikad; jer je to zadnji liek, što joj ga mogu dati njezini mudri gospodari! *Eljen a Fiumei aknjak és szobodság!*

* **Car Aleksandar** da će ovih danah iz Petrogreda prispieti u Varšavu, a odanle sa svojim prvim ministrom Gorčakovim krenuti put Krima na Crnom Moru.

* **Srbska kneginja Natalija** da je od poroda još uvjek opasno bolestna.

* **Pedeset Rusah,** što su prošlih danah htjeli kroz Budim-Peštu u Srbiju, bjehu tamo zatvoreni, ali posredovanjem ruskoga konsula i odmah puščeni na slobodu.

* **Sir Henry Elliot,** ingleski poslanik u Carigradu, da je izprosio od svoje vlade dopust na šest mjeseci. Valjda da promišlja o Abdul-Azisovih škaricah!

* **General Ignatijev,** ruski poslanik u Carigradu, poslje dopusta od više tjedanah, vratit će se na svoje prevažno mjesto.

Dopisnica Uredničtva.

Onim, koji nas pitaju, za što neštampamo dalje Alfieriev groznokaz *Virginija*, odgovaramo, da toga nečinimo za to, što smo doznali, da većemu dielu čitateljah, kojim je namienjen ovaj pučki list, neide još k srcu onakovo čitanje, pak što mislimo, da nam je bolje nasaditi onaj prostor i krompirom, neg onak plemenitom al neplodnom voćkom.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Augusta 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Septembra 1876.** **Broj 18.**

Srbsko-turski rat.

U ovo petnaest danah nisu se stvari na srbsko-turskom ratišću nego jako malo promienile. A nebi se znalo pravo reći, da li na bolje il na gore po Turke il po Srbe. Na bolje nisu po Turke, jer onolika turska vojska, pa još uvjek nemože da ukroti šaku srbskih junakah; na gore nisu po Srbe, jer dok su im u rukama tvrdjave si, Turčin nemože nego sa strahom iti u susret približujućoj se jesini i zimi.

Akoprem su Srbi, kao što smo zadnji put javili, izvojevali liepu pobjedu nad Turci, ipak ona pobjeda nije imala drugih većih posljedicah, nego da je osvjetlala pred cielim svietom srbsko junačtvo. Srbi umoreni od šesterodnevnog boja i u neizmierno manjem broju nemogahu se okoristiti svojom sjajnom pobjedom; pak je odmah za tim, naime prvog rujna, biesnio opet rat okolo Aleksinca, koga su bili namislili Turci da pošto poto otmu Srbom. To im nije išlo ni po drugi put za rukom, al su se ipak naši morali donekle premjestiti, te tražiti druge pozicije. Te pozicije iliti ta stanovišta su veoma jaka, pak se Turci i danas badava muče, da Srbe sa njih dignu, dapače su više puti jako postradali u tom naporu. Toga radi, što nemogu konačno uspieti Srbi, tomu je kriv njihov malen broj; a što nemogu Turci, tomu su uzrok srbske krepke pozicije i njihovo junačtvo. Pak se baš nezna, kako ni kada će svršiti ovaj rat, jer su Srbi i Turci naumili vojevati do zadnje kapi krvi. Sa Drine i Timoka nečuje se ništa pouzdana. Samo Despotović da u Bosnoj liepo napreduje sa svojimi ustaškimi četami.

Crnogorcem ide sreća uvjek na ruku. Poslje onog strašnog boja u Kučih i po drugi su put odbili Turke u pomanjem okršaju. A baš se sad čuje, da je jedan dio turske vojske, što se spremao na Crnu Goru, obkoljen, a drugi sa strane Podgorice da se neuka napred, znajuć dobro, kako su strašni Crnogorci, kad se tko popne na njihove litice iliti gole stiene.

Nego iz ovoga će se rata najbrže poroditi rat rusko-turski. Rusija je već gotova, a Njemačka stoji za njom, pak će nastojati, da se u tu stvar nitko drugi neumieša. Engleska bi mogla, a možebit i hoće, ali samo po moru. U Aziji da je već Rusija, kako kažu, postavila oddielak svoje vojske na tursku medju. S druge se strane čuje, da je pitala Rumunjsku, da joj dopusti preći vojskom u Srbiju. Dakako, to sve je samo dotle moguće, ako se Turska neskloni na mir, na koji ju nagovaraju sve evropejske velevlasti. Takav je eto sad položaj na balkanskom poluotoku.

SPOMEN NA DIMITRA ZVONIMIRA
KRALJA HRVATSKOGA.

Dne 9. listopada tekuće godine slavi hrvatski narod ponajslavniju uspomenu iz svoje prošlosti. Toga dana bit će baš 800 godinah, što je bio najsvečanijim načinom okrunjen za kralja hrvatskoga *Dimitar Zvonimir*. To je najkrasniji moment u povjesti hrvatskoga naroda — jer Zvonimir je sa svojom krunitbom podao novi pravac kulturnoj budućnosti hrvatskoj.

Hrvati dodjoše na jug iz *Velike Hrvatske*, koja je bila iza karpatskih gorah, i u drugoj polovici VII. vieka osnovaše *prvu slovinsku državu na jugu*. Po njemačkom povjestničaru Dümmleru Hrvati zauzeše sve zemlje od jadranskoga mora pa do Drine, na jugu do Bojane, a na sjeveru do Drave, Dunava i koruških Alpah.

Iz početka vladahu Hrvatskom župani i knezovi — a kašnje kraljevi. U srednjem vieku ne bijaše veće časti po jednog vladara, nego li kad je mogo biti okrunjen kraljevskom posvećenom krunom. Spominje se više okrunjenih hrvatskih kraljevah — ali ovi dobiše kraljevske znakove ne iz Rima, već iz Carigrada.

U IX. vieku nasta onaj nesretni raskol u crkvi božjoj te se ona rasciepi u zapadnu-rimsku i u istočnu-grčku crkvu. Žalibože da su valovi toga raskola morali preletiti i preko našega naroda — te su ga rasciepili u dvie crkve: latinsku i grčku. Narodi balkanskoga poluotoka bijahu tada u najvećoj neprilici: kojoj da crkvi pristanu? I grčki patrijare i rimski pape nastojahu, da za sebe predobiju te narode, al promisao božja nije nego Hrvate privela u krilo rimske crkve, dočim su ostali narodi balkanskoga poluotoka ostali do danas privrženici crkve grčke. Al nije se to sve na jednom tako ustalilo.

Više vjekovah kolebahu ti narodi med zapadom i istokom — dok su se napokon odlučili za jednu stranu i ostali toj vierni. I hrvatski vladari bijahu dugo vrieme neodlučni — sada se klanjahu Bizantu, a sada opet Rimu. Prvi koji je prekinuo to vječno kolebanje te koji se je za uvjek odlučio od istoka, a pristupio k zapadu, bio je hrvatski kralj *Zvonimir*.

Krešimir IV. veliki, najslavniji kralj hrvatski, neostavi iza sebe muškoga poroda. Umre godine 1073. O priestol hrvatski počeše se otimati vojvoda Stjepan i župan lički Slavić. Stjepan, koji bijaše slabić i na tielu i na duši, morade se brzo okaniti priestola, a Slavića uhvatiše u ratu kod otoka Raba g. 1075. Normani i učiniše ga svojim sužnjem. Tko da bude sada kraljem?

Zvonimir bijaše već za života Krešimira Velikoga najugledniji dostojanstvenik u državi hrvatskoj te se nalazi na nekih Krešimirovih listinah podpisan kao svjedok — bijaše bo banom hrvatskim. U tako kobnom času, gdje ne bijaše više kralja Hrvatskoj — prevlada stranka, koja je odlučila bana Zvonimira proglasiti za kralja. U to vrieme sjedio je na papinskoj stolici slavni papa *Grgur VII.* koji je pozornim okom pratio svako kretanje u Hrvatskoj. Grgur VII. najviše se je veselio, da je napokon u Hrvatskoj izabran zakoniti kralj. Uspev se Zvonimir na priestol hrvatski odluči podati se u zaštitu Grgura VII. koji je u ono vrieme vele moguć bio. Grgur nastojaše da sve države Europe budu sačinjavale jedno kršćansko jedinstvo, kojemu bi bio pokroviteljem rimski papa kao vrhovni pastir. Grgur VII. svratio je svoju pozornost i na Hrvatsku te nastojaše, da bude ona nositeljica zapadne vjere i kulture na Balkanu — zato i podupiraše Zvonimira da ojači i učvrsti svoju državu, kojoj je namienio Grgur toli liepu misiju u istoku.

Dosele su hrvatski kraljevi dobivali kraljevske znakove iz Carigrada — Zvonimir prvi ih dobi iz Rima.

Dana 9. oktobra 1076. bijaše veliko slavlje naroda hrvatskoga u starodrevnom Solinu (Salona). Toga se dana tu sakupi mnoš naroda uz sve banove i župane države hrvatske. Bijaše tu nadbiskup solinski, te biskupi: hrvatski (zagorski), zadarski, biogradski, osorski, ninski i trogirski A papa Grgur VII. posla kardinala Gebizona, da na ime njegovo okruni Zvonimira starom krunom hrvatskom. Papa se tu obveza, da će biti uviek na braniku neodvisnosti hrvatske, ako joj odkud zaprieti pogibelj — a Zvonimir opet zakle se, da će vladat po kršćanskih zakonih, a uz to da će neki maleni davak plaćati rimskoj stolici.

Za Zvonimira učvrsti se Hrvatska te živuć u miru bijaše veliko blagostanje u narodu. Stara hrvatska kronika o tom pripovieda: „I osta kraljem Zvonimir, koji počteni kralj, sin otca dobroga spomenuća, poče crkve veoma štovati i ljubiti, i poče dobre pomagati, a progoniti zale. I bi od svih ljubljen a od zalih nenavidjen, jere nemogaše zla viditi . . . I za dobroga kralja Zvonimira biše vesela sva zemlja, jere biše puna i urešena svakoga dobra i gradovi puni srebra i zlata."

Zvonimir nije se proslavio velikimi osvajanji kô njegov predšastnik Krešimir veliki — ali zato je Zvonimir udario stalan pravac svojoj politici: pristao je odlučno uz zapad. On se je za uviek odreko gnjiloga i pokvarenoga istoka, a pristupio uz kulturu i napredak. Bilo je i drugih vladarah u Europi u vrieme Zvonimirovo, koji se željahu okruniti krunom i s toga nastojahu, da ju izprose od rimskoga pape — ali badava. Hrvatski ju pako kralj Zvonimir dobi odmah. Iz toga se može lahko uviditi, kako je tada bila velika i silna kraljevina hrvatska, kad je njezina kralja dao okruniti po svom poslaniku Gebizonu sám papa Grgur VII. *A treba znati, da je okrunjeni kralj značio u ono doba sveto nepovredivo veličanstvo, silu i moć veliku, podpunu državnu samostalnost te kulturan narod — a to je bio Zvonimir kralj Hrvatske!*

* * *

Osamsto je eto minulo ljetah, što se okrunio posljednji kralj hrvatski od narodne hrvatske krvi. Od to doba razne su oluje preletile hrvatskim narodom — hrvatski je narod morao mnogo pretrpjeti. I Tatar i Turčin i Niemac i Magjar i Talijan otimahu se o njegovu djedovinu, koja je sva natopljena krvlju hrvatskih junakah. Dočim se je Hrvat morao kroz stoljeća boriti proti divljem Turčinu — susjedi njegovi malo po malo razkomadaše mu negda veliku kraljevinu te koncem prošloga vieka više se skoro ni ne znadjaše za Hrvatsku, tako bijaše malena, a hrvatski narod spavaše bezbrižni san. Ali početkom ovoga vieka, kadno se svi narodi počeše buditi na život, ne zaostaše ni Hrvati. Za Hrvate danas već znade sviet — Hrvati ćute, da su Hrvati, ali žalibože još im domovina ujedinjena nije — još Hrvate tudjinac tlači. Ali Hrvati se bore — Hrvati će i pobjediti. Hrvate uznosi njihova sjajna prošlost — oni se sjećaju liepih danah, kad je Hrvatska slobodna cvala — a te liepe uspomene sokole ih u njihovu nastojanju.

Dan 9. oktobra 1876. mora ostati neizbrisiv u srdcih svakoga Hrvata. Toga dana odlučiše Hrvati slaviti osamstogodišnjicu krunisanja kralja Zvonimira. *Ta slava znači: slobodnu i ujedinjenu Hrvatsku — ona znači kulturu evropejsku!* Zakoniti nasljednici slobodne Hsvatske jesu slavni Habsburgovci: oni su pozvani, da ujedine Hrvatsku i svoj odani narod hrvatski. *Već je Grgur VII. dosudio Hrvatskoj misiju na istoku — a Niemac Weiss, profesor na sveučilištu u Gradcu, napisao je nedavno o Hrvatskoj, da je hrvatska država jedina (?!) sposobna, da uljudi narode na Balkanu i da će morati biti jedan kralj Hrvatah, koji će na crkvi sv. Sofije opet zasaditi križ kršćanski!* (*?! Ur.*)

Pa kad nam drugi takovu budućnost dosudiše — zar da mi za to nemarimo?

Dana 9. oktobra moraju se želje svih nas Hrvatah, ma gdje bili, sjediniti — toga dana moramo se svi sietiti da smo Hrvati, da smo dužni zato raditi za hrvatstvo. Ta ako svak za svoje mari, zar da se mi Hrvati samo tudjimo sami sebi?

Slaveć osamstogodišnjicu kralja Zvonimira moramo se svi očutiti bar u duhu Hrvati te da želimo biti jedni i ujedinjeni, košto smo bili za Zvonimira kralja.

* * *

Mi pak istarski Hrvati napose moramo se toga dana sietiti, da i u naših žilah teče hrvatska krv, da i mi nismo posljednji med Hrvati. U svakom gradu i selu, a neoporecivo u svakoj čitaonici moramo toga dana prirediti slavu, — da se u družtvu zanesemo na krilih mašte u ona krasna vremena, kad je nad svimi Hrvati sjala sjajna kruna kralja Zvonimira. Nepropustimo ove zgode, a da i puku istarskomu nepripovjedimo, kako „biše vesela i bogata sva zemlja hrvatska za poštenoga kralja Zvonimira"!

Dajte, pregnite junaci — hrvatska je to slava!

S otoka Krka početkom Septembra. **J. M.**

Dopisi.

U Baški dne 1. rujna 1876.

Neopisivo biaše veselje u ovom mjestu onaj dan, kad je došao ovamo u pohode Njegova Preuzvišenost c. k. Namjestnik g. barun de Pino. Mlado i staro opojeno bi izvanrednim duhom, smatrajuć si taj dan znamenitim.

Da se što dostojnije dočeka rečenoga dostojanstvenika, svaki pojedini učinio je toliko, da barem zaslužimo onu izrečenu u hvalevriednom članku „Velebita" napisanom po „Branislavu Brežkomu" „*Probudjeni Baščani*". Svakomu pojedinomu kucaše srce u grudih, kad se je opazio još u daljini hitro ploveći parobrodić, koji strielomice plovjaše po mirnom i zrcalećem se moru. Opazivši zvonari s toroja parobrodić u sva zvona veselo zazvoniše i tako upozoriše občinstvo o dolazku dostojanstvenikovom. Naša župna crkva u svječanom ruhu zaodjenuta a izvana zastavami nakitjena čekaše tog muža ko zaručnica svog zaručnika.

Došav parobrodić k luci dojde malim čamcem na kraj željno očekovani dostojanstvenik, prvi s kojim se je rukovao biaše naš Velečastni g. župnik, koji tečajem njegova kratkog boravljenja ovdje biaše mu uvjek uz bok.

Da opišem sve potanko čini mi se, da bi to za vaš list preobširno bilo, zadaćom mi je napomenuti jedino onaj najvažniji moment, koga je ovo pučanstvo uzhitjenjem pozdravilo uz gromoviti „živio!"

Taj najvažniji moment jest, kad su naši otci mogli čuti one zlatne rieči: „*Nastojat ću po mogućnosti, da se ovdje početkom ove školske godine otvori obrtničko-trgovačka škola.*"

Što ćeš više nego to, a navlastito za ovo pučanstvo, koje se malom iznimkom sve bavi pomorstvom i trgovinom?

Školska će godina nastupiti do mjesec danah, o obećanoj školi neima dakako još govora, ništar nemanje ovo pučanstvo nadu svoju tvrdo goji u obećanje c. k. Namjestnika, da će ono, što već jednoč rekao, nastojati svojim uplivom oživotvoriti.

Sve je to liepo i dobro, očekivati i tražiti od vlade obrtničko-trgovačku školu, ali sada nastaje pitanje, tko će istu pohadjati? Rečenu školu pohadjat hoćeju djeca, koja dobrim uspjehom svrše pučku školu.

Čitatelji moji mogu biti uvjereni, da mi nije po ćudi koješta pisati o našoj pučkoj školi, jer nije ovdje moja nakana niti učiteljstvu niti občinskom školskom odboru njihove mane predbacivati i na svjetlo izdavati, jer naši stari rekoše: „Tko u zrak pljuva, da mu na obraz pada. Ako nam naša visoka c. k. vlada uzkrati obećanu školu, tad neka nekrive naši občinari nit Petra nit Pavla, nego sami sebe i svoju nemarnost za školu. Bez dobro uredjene i valjanimi učiteljskimi silami obskrbljene pučke škole, ja sam bar toga mnienja, do navedene se škole nećemo dočepati, jer ako i takova bude, hrdjavim će plodom roditi. Neobhodno bi bilo indi na prvom mjestu preustrojiti našu pučku školu; otvoriti još IV. razred i postarati se, da djeca marljivo istu danomice pohadjaju; a gospoda članovi obć. škol. odbora nek se najmanje svakog tjedna dvaput do škole potrude, da tako barem pod kontrolom drže rad učiteljskih silah i da budu u stanju osvjedočit se o napredku i polazku školske djece.

Kakono pisac hvalevriednoga članka u „Velebitu" pod naslovom „Istra i istarski Hrvati" kliče našemu potištenomu i spavajućemu narodu „Prosvjeta! Prosvjeta! Prosvjeta!": tako činim danas i ja ter zakljinam i molim svakoga pojedinoga moga suobćinara, da otvori oči i vidi, da ćemo jedino kroz prosvjetu postići ono, u čem naši stari pradjedovi zaostaše. Ljudi smo a ne marva, sposobnosti imademo kô i drugi, a nek se svaki pojedini od nas ugleda u prošlost i sadašnjost Lošinjanah, pak se hoće dovoljno osvjedočiti, do čega se može čovjek radinošću i štedljivošću uzpieti.

Prvo nego zaključim ovaj moj dopis opetovano preporučujem svakomu, koji djece sposobne za školu imade, da ju tamo marljivo šalje, jer doći će vrieme, kad budu djeca u gluposti svojoj nehaj svojih roditeljah morala prokljinati, ali tada već neće ni jedni ni drugi biti na vrieme.

O izgoju raži.

Mili moj poljodjelče! Scienim, da neće biti sgorega, ako ti koju prozborim o raži (šegale) a tim više, što je ova vrst žitarice u mnogih predjelih (naročito u sjevernih) glavna hrana siromašnim poljodjelcem.

Suvrsti. Raži imamo samo jedne vrsti i to **običnu raž** (secale cereale), ali više odrodah ili vrsti, koje poglavito potiču iz raznih pokrajinah, zatim (potiču) iz raznog obradjivanja, dalje od raznog podneblja i zemljišta tako, da su od prvobitne vrsti u toliko odstupile, da su *umni gospodari* prisiljeni bili dati razne suvrsti, n. p. *jednostavno-busenasta* iliti *sibirska*, *egipatska*, *probstajerska* iz Holstajna itd.

Po dobi sijanja dieli se obična raž na jaru i ozimu.

Ova zadnja to jest ozima mnogo je sigurnija za budući dohodak gospodaru, dočim toga kod jare (raži) ne vidimo, pa zato se i malo gdje sije, dakako izuzam za zelenu krmu.

Pošto raž može podnieti takovo podneblje, koje je brežuljasto, hladno itd., pa zato, se sa korišću sije u sjevernih predjelih.

Zemljište za raž. Ova gospodarska bilina imade osobiti značaj taj, što rado uspieva skoro na svakoj zemlji; nu najradje opet u plodnoj pjeskulji (t. j. u pjeskovitoj zemlji) zatim u pjeskovito-glivenoj, ali samo treba da je ista (zemlja) suha, a ne mokra.

Raž uspjeva osobito poslije *ugarah* zatim *soćiva* (n. p. graha, graška itd.), *djeteline*, *repice* i tako dalje.

Kako svaka gospodarska bilina rado uspieva tamo, gdje je zemlja dobra, tako i raž. Samo je jedno kod raži, što umah poleže, ako se gnoji sa **priesnim gnojem.** S toga te, *mili poljodjelče*, opozorujem na tu opazku, da ne gnojiš nikad sa ovakovim gnojem pod raž, nego pod ono bilje, što ga pred ražju na njem siješ. Dakako ovo — što rekoh — vriedi jedino kod dobra zemljišta; nu na slabu, osobito na glinastu zemljištu učinit ćeš bolje, ako na ovakovom zemljištu neposredno pod raž gnojiš.

Sjetva. Raž se sije od polovice mjeseca **rujna** do konca *listopada*, pače i *studenoga*.

Još te opozorujem i što svesrdnije preporučujem, da raž što ranije siješ i to zato, što onda manje sjemena treba i sigurnija je žetva; jer siješ li rano (mjeseca **rujna**), znaj, da se pokajati nećeš, jer će ti se biljka moći prije zime dobro ubokoreniti.

Na jedno se jutro (1600□ hvatih) sije raži poprečno od 2 do 2½ vagana.

Žetva se ovršava u mjesecu srpnju.

Jedna ral iliti jutro slabe zemlje daje 12 vaganah zrna i 20 centih slame; na srednjoj plodovitosti oranice roditi može 20 vaganah zrna i 30 centih slame; na dobroj pako oranici može prirasti tija na 35 vaganah zrna i 48 centih slame.

Rekavši gori, da je raž u nekojih predjelih glavna hrana siromašnim poljodjelcem, ne rekoh da se osim toga od raži pravi kaša, zatim peče rakija i piva, dalje hrane životinje itd. itd.

Slama se upotrebljava za pokrivanje stanovah, a u obliku sjećke za hranu marhe.

Zaključujuć ovih nekoliko redakah nemogu propustiti, da ne preporučim svim *vriednim poljodjelcem* u predjelih brežuljastih, gdje osobito imade plodne pjeskulje, da raž što više siju.

Dok ti opet štogodj ne uzpišem jesam

Na Vukšin-Šipku mjeseca rujna

N. Vežić, provizor.

Poljodjelska pravila.

1. *Poljodjelstvo jest najvažniji zanat* (*djelo*). Svaki je zanat koristan, i ako hoćete, potriebit; ali poljodjelstvo jest zanat najkoristniji i najpotrebitiji. Možemo živiti bez lasti i ugodnosti, što nam današnje družtvo pruža; ali nema nam obstanka bez kruha, što dobivamo iz zemlje.

Nema ti ugodnijeg obrta od poljodjelstva, nema ti ljepšega, ni slobodnijega zanata od njega.

Istinabog, da je pomučno obradjivanje zemlje: polje, vinograd, livada, voćnjak, pivnica, marva, svilci itd. siluju te da radiš kroz čitavu godinu. Ali daj, nadjite drugi obrt, toliko raznolik? Nadjite mi drugi obrt o kojem visi obstanak cieloga čovječanstva!

Čudne ti razlike izmedju polja i kovačnice! Metnite se uz jednog gradskog zanatliju: gledajte vaša, pa njegova pleća; kušajte s njim da hodate... puste li razlike izmedju vas i izmedju njega! Tko je jači?...

Što je tielom, to je i dušom. Nepokolebivo čudoredje, vjerozakon, ljubav prama obitelji i prama domovini, štovanje zakonâ, ustrpljivost u svakovrstnih groznih slučajevih i nedaćah, sve ove krieposti jesu udubljene i ojačane u vašoj duši od vašega poljskoga rada, jer vam sve govori o Bogu i pozivlje vas na dobra djela.

2. *Zadovoljite se vašim stanjem.* Mnogi od seljakah gledaju grad kao mjesto, gdje se s malim radom veliko bogatstvo stiče, gdje se sprovodi ugodan život bez ikakva truda. Mnogi se presele iz sela u grad, misleć da će im ondje biti svaka medena i mastna. Nu puste li prevare! Ne zavidjajte, o težaci, gradskomu radniku: on nije ni iskre sretniji od vas; dapače on pobliže znade što je glad štoli siromaštvo. Njegova plaća više puta nije dostatna da hrani njega i obitelj mu.

Ne ostavljajte, o težaci, rodnoga mjesta, da sebi drugdje tražite sreću. Ni u Peruvu, ni u Kaliforniji ne pada nebeska mana, niti zlato potocim vrije; i ondje, tko hoće da pošteno žive, treba da radi. Sreća stanuje u svakom mjestu; al'ju treba radom steći gotov kruh nikomu bez rada ne prispi u torbu.

Svaki je stališ trnjem obastrt, a možda onaj poljodjelčev stališem u ponajmanje. Ljubiti svoj zanat, zadovoljavati se onim stališem u kojem se nalazite, gledati da ga poboljšate, evo što imate raditi.

3. *Učite.* Toliko vriedi jedan čovjek, koliko znade. Povećajte dakle vaše znanje, a tim ćete povećati i vriednost vaše zemlje.

Po gdjekoji medju vami znade mozda čitati i pisati; ali znati čitati i pisati ne znači jošter biti naobraženim. Znati ponješto računati, to je već štogod, al to jošte nije dovoljno. Morate učiti, želite li podvostručiti prihod vaše zemlje.

Hoćete li podvostručiti prihod vaše zemlje? Treba najprije da proučite njezinu narav, njene potrebe; treba da znate, da li će vam ova il ona bilina (rastlina) uspjevati u ovom il onom tlu: treba da iztražujete mjestne okolnosti; da izaberete dobru marvu; da stečete (dobavite si) valjana orudja.

Dobar težak gleda, motri, proračunava. Kad mu se nudja koja nova bilina da ju sije; kad mu se kaže neka izmjeni sjemena; neka odbaci ovo ili ono orudje, on to neće slieno slieditи nego će izvesti svoje kušnje u malom obsegu, pa onda istom suditi, da li mu pristoji sijati ovu onu li travu, uvesti ovo ono li orudje itd.

Kad tko uvede novi halat (orudje) ili novu pasminu (racu) marve, (živine), on svedjerno motri na uspjeh, i kaže svoju — ali poslje rado prima opažke, što mu ih drug čini, te se po njih ravna. Reći: ovako je radio moj djed, ovako moj otac, ovako ću raditi i ja, to je velika budalaština. Treba uvjek gledati na bolje; treba učiti; treba na svaku paziti.

4. *Budite radiše.* Radiši i kruh i prismok; kuća u kojoj stanuje, odielo kojim se brani od studeni i od žege, hrana kojom se hrani, sve to iz same radnje.

Isti Bog naložio nam je radnju. O našoj volji dakle visi naše blagostanje. Gdje vi nahodite ugodnost i zadovoljstvo? U kući radiše, u kući dobra težaka. Gdje siromaštvo i neslogu? U kući ljenote i nemarnika. Dobar težak, ako ima svojih vlastitih zemaljah, on im poboljša i poveća prihod; ako je kmet ili nadničar, svak ga traži i bolje plaća. Naprotiv, onog tko sporo (ticno) radi, ne zovu nego u samoj nuždi.

Ugledajte se u najboljega težaka vašeg sela. Ima nekoliko godinah, da mu je umro otac. Ostavio mu malo zemlje. Ali on sada ima svu svoju potrebu. Kako to? Evo kako. Nitko u selu nezna raditi plugom tako dobro kâ on; nitko ne obradjuje zemlju kâ on. Bila kiša, bilo sunce, on uvjek na radu u polju. On kaže: Noge su za hodanje, a ruke za rad. Jake mišice i dobra volja, evo gotove sreće za svakog težaka. Mlado i staro, veliko i malo, mužko i zensko, svako treba da radi po svojoj snazi (moći).

Orudje, koje se danomice rabi, ono je svjetlo i čisto: ostavite ga za nekoliko vremena da leži u kutu, pohrdjat će i pokvariti se.

5. *Zašto obradjujemo zemlju?* Prije nego počmete obradjivati zemlju, treba da ustanovite kakvih ćete bilinah na nju sijati; a izabiranje tih bilinah visi o vrsti zemlje, o podneblju i o posebnih vaših okolnostih.

Zemlja daje svakoj bilini stan i hranu. Hranu ipak bilina ne dobije iz same zemlje, već i iz zraka. Hranu što se nalazi u zemlji, bilina sisa žilami, a onu koja se nalazi u zraku, prima pomoću lišća. Što su pluća kod čovjeka, to vam je list u bilini. Čudnovato, ali istinito. Kušajte pokriti kakvom god posudom jednu bilinu, a ona će vam uvelnuti. Okinite s nje svekoliko lišće, a ona je uput propala. Za svaku bilinu treba da bude stan zdrav, dubok, čist i prozračan. Ali je veoma težko naći take zemlje, koja bi imala sva ova svojstva; dapače ako ju zapustimo za koje vrieme, zarasti će nam svakovrstnom travom, i tako će joj se kora učvrstiti, da će obradjivanje postati veoma težko.

Treba dakle mrviti dobro zemlju i čistiti ju od korovah.

Hrana za svaku bilinu treba da bude obilna i dobra. Svu potrebitu hranu nenabodi bilina u svakoj zemlji, te vam je gnojenjem nadoknadjati one hranive čestice kakvih nema u ovoj onoj li zemlji. Osim toga imade u zemlji mnogo hrane još nepripravne da ju bilina uzmogne sisati.

Kao što vi varite meso, kad se hoćete da njim hranite, tako isto treba da vi pripravljate hranu za biline. Ta se priprava sastoji u tom da izvrgnete uplivu zraka i sunca one čestice, koje istom onda, kada ih zrak i sunce prokuha, postanu sposobne za hranu bilinah.

Sve ove čestice žilami usisane daju lišća, drvlja, cvieća i ploda, iste kâ kod nas kruh, meso i prismok pretvaraju se u kost, u krv, u meso.

Obradjivanjem zemlje mi dakle pripravljamo stan i hranu bilinam. Svakovrstne radnje o zemlji ciljaju samo na to, na stan i na hranu.

I zbilja, vi orete, branjate, okopate samo za to da vam se zemlja dobro smrvi ili zdrobi, da se mogu biline svojimi žilami kojekuda učvrstiti; da se zemlja, upijajući zračnih plinovah i kisah, uzdrži uvjek u srednjoj vlagi; da se korov utamani; da tlo dobije liepu i prikladnu površinu; da se lahko izciedi suvišna voda; da tlo postane spužvasto, pa da u takvom stanju može upijati izdušnine; da se rudne tvari bolje raztvaraju; da se gnoj bolje spoji sa zemljom; sve u jednu, obradjuje se zemlja, da se bilini pripravi ugodan stan i prikladna hrana.

Gosp. List Dalm.

Neukû Nauka.

Koje vlastitosti mora imati voda, da njom polievano bilje bujno (obilato) podraste.

Glavna je svrha vode, da se u njoj stope one tvari, kojimi se trave hrane, da onda ovo otopljeno piće može kroz cjevčice korenja ulaziti u travu. Za taj posao najbolje valja čista voda, dakle kišnica, zatim mekana zdenčanica, jer se u takovoj vodi brže i lašnje tope tvari namienjene bilju na hranu. A voda, u kojoj već ima kojekakvih otopljenih tvari, zasićena je njimi tako, da se u njoj druge tvari ne mogu više raztopiti. Nu čiste zdenčanice ima obično samo ondje, gdje voda izvire iz bjelutka (Quarz), rulje (Gneis), blještnika (Glimmerschiefer) i zrnca (Granit). A gdje voda izbija iz ilovače ili vapna, valja samo za grašak, pasulj i slično bilje, kojemu vapno prija. Ako njom zaliješ drugo povrće nahudit češ mu isto tako, kao da si ga zalio vodom zdenčanicom (u kojoj ima željeza). Ješte hudi voda mrtva i osmradjena.

Hladno piće.

Tko želi, da mu bude u najvećoj vrućini piće hladno, neka omota staklo, u kojem je to piće, mokrom krpom i neka ga stavi na propuh, t. j. kud vjetar pomahuje n. pr. na otvoren prozor uz otvorena vrata. Na propuhu stane se voda iz krpe pariti i tim se radja hlad. Zato i je s proljeća zima, kad se snieg topi.

Da se goveda prije udebele,

preporučuju umni stočari dlaku im strići. Vele još, da i ostrižene ovce prije se ugoje, nego ne ostrižene; pače da valja telad strići, da se prije i bolje podmese. Naravski da se nesmiju strići po zimi.

Lick za otrovanu marvu iliti živinu.

Čim opaziš, da se voda govedčeta crljeni, ostavi ga kod kuće u štali; podaj mu dobra siena i napoja od ječmena ili zobena bungura. Zatim kupi zelene galice i bunike; stuci oboje u prah; pak uzmi od svakoga lieka po jedan lot, metni ga u oku mlake vode, u kojoj si kuhao laneno sjeme, pak ovo saspi bolestnomu marvinčetu u žvale i ovako radi svaki dan dva puta, dok ne ozdravi. Uz to pako namoči krpu u hladou vodu i meći ju bolestnomu živinčetu na krsta i bočine. Ako tako za rana uradiš, ozdraviti će.

Koje bilje, u šumi rastuće, najviše škodi marhi (živini).

Najviše škode i krvotočje prouzrokuju: mlade borove grančice, žabljak ili ljutić (opešnica), lišće od jagodnjaka, ovčje runo, mliečika (kačje mlieko), osobito pako johovo (jalšovo) lišće.

Od kojega bilja živad gine.

Medju otrovna bilja oko kuće rastuća, broji se ponajprije paskvica (drugčije vučja ili pasja jagoda, devesin, Atropa Belladonna), lišće joj je kano kod suncokreta, a cvieta modrikastimi iz vana hrdjavimi zvončići. Kokoši, osobito pilići, zoblju s proljeća njezino mlado lišće; a pod jesen njezine, crne kao trešnja, jagode, te onda obično crkavaju. Nadalje škodi živadi blen (ban, bunika, zubnik, konjski zub, Hyoscyamus niger) rastući najbolje u ruševini; bliedo-zelena je i smrdljiva lišća i cvieta, cvietci su žilicami premreženi. Pod jesen ima plod kao zaklopnicu punu otrovna sjemenja, koje prosuto rado zoblju kokoši nu ginu od njega. Isto tako hudi živadi smrdac (tatula, Datula Stramonium) rastući na smetištih i gnojištih. Lišće mu je veliko, naokolo izsjeckano, cviet velik, biel, smrdljiv, nalik na lievak, a plod bodljikav kao divlji kesten, nu mnogo veći od njega. Ovaj plod se pod zimu razpuca i sitno se sjeme prosiplje; pa ako ga se kokoši nazoblju, pogibošc. I mlada nat (cima) od trubeljike (kukate, Cicuta virosa) kad se je pilići nazoblju, ubija ih.

Različite viesti.

* **Njez. Vel. naša Cesarica** ostavila je danas u 4 sata po podne Miramar, te navlašnim vlakom odputovala u Budim-Peštu. Za svojega ovdje bavljenja otisnula se bila parobrodom čak u Dalmaciju te posietila Lakromu kod Dubrovnika, onda u Grčku, gdje je posietila Krf i Atine. Prošlih je danah bio ovdje za prvi put i Nj. c. k. Visost carević Rudolf, odkle se je, posietiv znamenitosti tršćanske, vratio opet u prestolnicu.

* **U Trstu** rodilo se prošlog mjeseca Julija 444 osobah (222 mužka, 222 ženske); preminulo 382 (208 mužkih, 174 ženske); vienčalo 63 para. — Zadnji dan istoga mjeseca bilo je u gradskoj bolnici 673 bolnikah; u sirotišću 74 djetce sa 40 dojkinjah; u ludnici 110 ludjakah; u zavodu ubogih 742 uboga. — Pomenuta mjeseca pojelo se 1340 volovah, 97 kravah, 1942 teleta, 139 skopacah, 2413 janjacah, 11 konjevah.

* **Lloydov dohodak.** Parobrodarsko družtvo austro-ugarskog Lloyda primilo je prošle god. 1875. 10 milijunah 330,257 f. (računajuć vladinu podporu od 1 milijuna 890,000 for.). Konačni dobitak bje od 1 milijuna 775,723 for.; od ovih bje uračunjeno 1 milijun 120,000 kao ponazadak u vriednosti brodovah, 139,667 kao naplata zakladi osjegurivanja, 11,025 umirovljenja, 60,000 ravnateljstvu, 1,500 pregledaćem računah, 441,000 bje predano akcijonistom (po 21 for. na svaku akciju od 500 for.), a ostali 2,231 for. ostahu u zakladi sabrane. — Na koncu rečene godine družtvo je posjedovalo 67 parobrodah u sadržanju od 79,325 bačavah (tonelatah) sa makinami od 16,000 konjah jakosti, sve u prvobitnoj vriednosti od 24 milijunah 51,525 for. Iste godine parobrodi družtva učiniše 1811 putovanjah, preplavaše 1,292,868 miljah, prevoziše 291,503 putnikah, 144 milijunah 609,207 for. 54,285 zamotakah, 8 milijunah 314,144 centah robe i 48,000 glavah stoke (živine). Od 1. Januara pako do konca Maja tekuće godine 1876 dobilo je družtvo for. 2,974,901, dočim je u toliko mjesecih prošle godine bilo dohodka 3,243,498 for., dakle ove je godine 268,597 f. manjka, čemu manjku, dakako, kriv je jugoslavenski rat!

* **U koparskoj kaznioni** bje utamničeno god. 1874: 1041 ujetnik, a u onoj u Gradiški kod Gorice 468. Svakdanji broj tamničarah u Kopru bio je okolo 799, a u Gradiški 347.

* **Kamneno ulje (petrolij)** usmrtilo je prošlih danah ovdje u Trstu mater i kćer, jer su kameno ulje u goreću svieću ulievale. Budi to za nauk, kako pazljivo i pomnjivo treba se služiti kamnenim uljem.

* **Abdul Hamid II.** zove se dakle Sultan, što su ga ovih danah Turci u Carigradu postavili na mjesto benavoga Murata V. Njegova politika da jest: *uništenje Kršćanah.*

* **Iz Rusije** prispieva jednako u Srbiju velik broj častnikah i dobrovoljacah ruskih, lječnikah i bolestničkih služiteljah obojega spola, kanoti i množina novacah. Živila bratska uzajemnost!

* **Krvoloci Turci** još uvjek strašno haraju, pale, ubijaju i skončuju sve što im pod ruke dojde. Radi te njihove skrajne okrutnosti, u mnogih se mjestih osobito u Italiji i Ingleskoj ljudi u velike skupščine sabiraju i protestuju proti turskoj okrutnosti pozivljuć svoje vlade, neka i one priteku ubogim kršćanom na pomoć. Srbska je pako vlada poslala na druge vlade pismo, u kojem dokazuje kako Turci bez ikakva strategičnog razloga dodar i posve mirna sela uništuju te okolo samoga Aleksinca jedva u 15 danah pogoriše 48 selah. K tomu, da nečovječno pucaju dodar na vojničke bolnice, na lječnike, i pomagače ubogih ranjenikah. Bilo bi već doista vrieme, da prosvjetljena Europa postavi konac divljaštvu turskoga barbarstva!

* **G. Makanac,** narodni zastupnik i vodja opozicionalne stranke na hrvatskom saboru, jest radi bolesti izručio svoju zastupničku čast.

* † **August Barbieux,** Francez rodom i franceski oficir u alžirskoj vojsci u Africi, a od lani ustaški dobrovoljac u Hercegovini, preminuo je dne 2. augusta u Banjanih od grlene bolesti, od koje je svedjer patio. Bilo mu je stopram 35 godinah. Slava i vječna spomen tomu veledušnomu Francezu i prijatelju našega naroda i njegove narodne slobode!

* **Trgovina s ljudi u Europi.** Jurve više se je putih dogodilo osobito u Italiji, da su nekoji bezdušni i nesramotni ljudi kupovali nedužnu djecu od nekojih više nego zvierskih roditeljah, odveli jih po tom u dalek sviet i tamo kao robe prodavali. Pred malo pako danah je policija ugrabila u gradu Kapui dva takova trgovca, koji su sobom peljali 7 nevoljne djetce i namjeravali, da će s njimi na prodaju u London. Mili Bože, kolika je još uvjek ljudska opačina na svietu!

* **Koliko ima sva Evropa zastupnikah?** Evropa u svojih dandanašnjih 20 parlamentah iliti državinskih viećah broji liepu četu od blizu 6000 narodnih zastupnikah. U prvom redu jest tu Franceska sa 750 zastupnikah, onda Ingleska sa 658; Italija sa 508; Švecija sa 433; Prusija sa 432; Njemačko carstvo sa 397; Austrija sa 356; Ugarska 351; Spanja 159; zatim sliede Grčka sa 186; Bavarska sa 159; Srbija i Rumenija sa 107; Švajcarska sa 128; Norvežka sa 111; Belgija i Danimarka svaka sa 102; Portugalska sa 107; Nizozemska i Saksonska svaka sa 80; Badenska sa 63. Svega skupa dakle 5464 zastupnika. Ovim valja još dodati narodne zastupnike malenih državicah njemačkih, što sve ukupno uzeto čini 6000 zastupnikah! A gdje su povrh toga narodni zastupnici 17 kraljevinskih i pokrajinskih saborah austrijskih, kao i drugih njim sličnih u nekih inih državah evropejskih?

Ték Novačah polag Borse u Trstu

od 1—15 Septembra 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.82	—	—	—	5.79	—	—	—	—	—	—	5.82	—	5.78	5.81½	—
Napoleoni	—	9.67½	—	9.63½	9.61	9.67½	9.69	—	9.70½	—	9.76	9.79	9.78	9.71	9.71½	—
Lire Inglesko	—	—	—	—	—	—	12.17	—	—	—	—	—	—	12.20	12.24	—
Srebro prid (aggio) . .	—	—	—	101.85	101.85	—	101.85	—	—	—	102.25	—	—	—	102.25	—

zlat. 4. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

ove škod

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po naradnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi ne upotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 1. Oktobra 1876.** **Broj 19.**

Pogled po svietu.

U Trstu 30. rujna 1876.

Stupili smo u jesensku dobu, a tim i u življe političko vrieme. Ugarski parlamenat otvorio se već prošle sriede, a naše carevinsko vieće da će se sastati dne 19. oktobra. Naši i ugarski ministri da su se opet ovih danah dogovarali o uzajemnoj austro-ugarskoj nagodbi, pak da su se privremeno i sporazumjeli o svemu, samo da nisu o tom, tko da plati osamdeset miliunah, što je bečka narodna banka uzajmila carstvu za skupne državne naše i ugarske potrebe. Ugarski bo ministri da neće o tom dugu ni da čuju, a naši dakako nemogu i nesmiju, da ga samo ovoj polovici o vrat objese. Toga radi medju našimi Niemci vlada velika ogorčenost proti Magjarom. Jma jih medju njimi, koji su skloni prekinuti s Ugarskom i svaki savez prije, nego li još i dalje trpiti magjarske hire i mušice. Nego sav taj posao da će doći pred ugarski parlamenat i naše carevinsko vieće, pak onda ćemo viditi na ćem smo. Ako se pak nebi moglo nikako postići sporazumljenje, onda vele, da će jedno i drugo vieće imenovati uzajemno povjerenstvo, u koje da će bit pozvan i jedan stranac kao nepristran sudac, pak što učini to povjerenstvo, ono da će valjati za nas i za Ugarsku. Evo kamo nas je doveo dualizam iliti razpolovljene carstva! Nego mi smierno mislimo, da neće doći do toga, jer i njemački i magjarski listovi očito kažu, da se Niemci i Magjari moraju pošto poto sporazumiti i složiti, da se mogu što uspješnije oprieti Slavenom, pa tako će i biti.

Iz ostaloga svieta najkrupnija novost jest ta, da je srbska vojska pod Aleksincem proglasila kneza Milana kraljem srbskim. Na taj je proglas pristao i skupštinski biogradski Odbor te naložio srbskoj vladi, neka skloni kneza Milana, da primi naslov, što mu ga pruža vaskolik srbski narod, koji da je spreman proliti za njega i zadnju kap krvi. Još se nezna, što će knez učiniti, jer da ga je strah, da bi kraljevski naslov sasvim promienio njegov položaj naprama velikim europejskim državam, koje da jamče za obstanak Srbije kao kneževine, ne pako kao kraljevine. Dne 15. oktobra da će se sastati velika srbska skupština i onda ćemo viditi dalnji razvoj te preznamenite za srbski narod stvari. Izmedju svih europejskih državah jedina bi reć Austro-ugarska nije zadovoljna tom promienom u Srbiji. A naime Magjare jest to ubolo u živo srdce. Pa da je na njihovu, oni bi danas krenuli svom našom vojskom u Srbiju, da ukrote tobože srbsku smielost, što su se usudili na njihovoj granici osnovati slavensko kraljestvo, pa makar se tim zaratiti i sa samom Rusijom. Magjar neće pa neće, da se igdje Slaven digne, jer da to smeta njegovim narodnim težnjam. Ali gdje stoji pisano ni na nebu ni na zemlji, da jedan narod mora za to robovati, jer drugi nebi mogao inače gospodovati? A taj dogadjaj baš znamenuje ni više ni manje nego neodvislost Srbije i od Turske i od svake druge na svietu države.

Tomu dogadjaju dala je povod sama Turska svojom prenapetostju. Jer valja znati, da su se i srbska i turska vojska bile mučke kao sporazumjele, da malko počinu i da se odmore. U to su vrieme evropejske sile radile u Carigradu, da se dodje do primirja, a za tim i do stanovita mira. Ali Turska nehtjede primirja nego odmah mir, nu pod takovimi uvjeti, da bi Srbije nestalo u onaj čas, kad bi prihvatila te uvjete. Srbska vojska, da odgovori Turskoj i njezinim zaštitnikom kako se pristoji, izviknu kneza Milana nezavisnim srbskim vladarom. To nije ništa nova, jer je Srbija bila kraljevinom i prije nego su Turci obladali Carigradom. Ali buduć, da je ruski general Černjajev imao čast, viestiti knezu tu vojskinu izjavu, to sad svieti veli, da je ono rusko maslo. Ako jest, toliko gore po Turke, jer Ruska siguro neće da ostane na pol puta. Toga radi sad se sav svieti pita, što će biti; a najobćenitije mnienje jest to, da će Rusija Turskoj rat naviestiti, da konačno razpregne Slavene iz gnjusnog turskog jarma. Čita se, da je ovih danah prispio u Beč ruski grof Sumarakov, koji da je donio našemu caru ručno pismo cara Aleksandra. Nitko nezna, što u tom pismu stoji, al svi tvrde, da se vrti okolo Turske, a grof Sumarakov da mu čeka na odgovor. S druge strane stvar je očita, da glede iztoka izmedju Rusije i Prusije obstoji podpuno sporazumljenje. Ruski car Aleksandar i kad bi htio, vele da nemože zadržati ruskoga naroda, da neprovali u Tursku. A i jest čudo, što taj narod čini, kolike novce i kolike ljude šalje u Srbiju, da prekine lance, što drže spetu našu u Turskoj braću. Iz toga dakle mora najposlje buknuti očit rat.

A kad to bude, onda je Turskoj odzvonilo, jer osim Njemačke stoji uz Rusija i Talijanska, koje se narod prošlih danah na pučkih sastancih iliti taborih u prvih talijanskih gradovih izjavio jednoglasno za Slavene, a proti Turćinu. Slava talijanskomu narodu! To isto valja reći i o narodu engleskom, samo što sadašnja engleska vlada još uvjek misli, da se može i Kršćanom pomoći i Turska očuvati; ali najbrže da će il ova il koja druga tamo vlada najposlje za narodom potegnuti, pa onda je stvar gotova. Nego neka naši čitatelji nikad nezaborave, da je politika veoma prevrtljiva stvar, pak da bi se moglo sve drugaće dogoditi, nego li smo mi to ovdje nacrtali.

Od 24. amo na Moravi se opet vrste bitka za bitkom medju Srbi i Turci, ali kao nikad tako se ni sad pravo nezna, kako tamo stvari stoje, jer po raznih viestik danas su dobitnici jedni, a sutra drugi. Što je stalno jest to, da se Srbi pripravljaju za zimsko ratovanje, pa i ako sami ostanu, da nemisle nikako oružja položiti.

I tim smo se za ovaj put odužili našim čitateljem za „Pogled“ i za „Srbsko-turski rat.“

Turci i njihova vjera.

(Dalje — vidi broj 17.)

Ajde da dopobrojimo cunje, dronjke i odrpine na onom smiešnom svetcu, kojemu smo ono prispodobili tursku vjeru, što je okužila i raztočila tolike plemenite i darovite narode, te pretvorila u divljač i pustoš najljepše i najplodnije evropejske zemlje, izuzam krasnu i divotnu Italiju.

Po *Koranu* dakle, kako bi zadnji put rečeno, šta je komu sudjeno, to mu se i dogodi, pa radio on, što mu svieta drago. Zato Turčin, pušćajuć sve na Boga i njegovu providnost, čeka u nehajstvu i nemarnosti, da ga zadene smrt. Kad umre, dodje prorok Muhamed, uhvati ga za onaj perčin iliti kitu, što svaki pravovierni Turčin goji na svojoj ošišanoj tikvi, pa ga vodi na drugi svieti prieko nekakva mosta, tanka i ostra poput brijatelje britve, izpod kojega šume paklenske muke, kao voda, što je prihrupila na uzak slap te pada u dubok i krivoputan jaz. Ako je griešnik, nemože preći, nego se omaleti u onaj jaz i za vavjek pogubi. Ako nije, prelazi sretno i prispije u *dženet* iliti turski raj, gdje ga čekaju sve sama takova tjelesna razkošja i razblude, što jih može pomisliti samo najvruća i najbujnija iztočna glava. Pa što je tko sjedio više na ovom svietu, to će na onom više i jače uživati. A kad jednom bude uskrsnuće mrtvih, pokojni će se zaodjeti svojim tielom i svojom kožom, ali se neće preobraziti. Za tim će bit sudnji dan, koji da će trajati pedeset tisućah godinah.

To su eto u kratko glavni članci turske vjere, koji su donekle, kako svaki lahko vidi, glupo i smiešno oponašanje židovsko-kršćanskih Bogom objavljenih istinah.

A koje su pak dužnosti pravovierna Turčina? Pravo reći, Turčin osim vjere neima nikakvih drugih dužnostih, jer je za njega vjera jedina spasavajuća kriepost. Iz toga se vidi, da neima lagljeg vierskog zakona od turskoga. Al ipak onaj, koji je složio Koran, nemogaše da nepropiše *Muslemínom* i koješta, što će ako ne drugo barem svietu u oči udarati. Tim prve i najveće dužnosti svakoga Turčina jesu, moliti, postiti i milostinju dieliti. Turčin mora pet puti na dan moliti, okrenut licem prama svetomu gradu *Meki*. Prije molitve mora se umiti. Polag te zapoviedi reć bi, da bi imao bit Turčin bogzna kako čist, pa ipak neima na svietu blatnijega, gnjusnijega i smrdljivijega stvorenja od Turčina. On je

pun smrada i svakojakog gada, a naime nekojih gnjusnih životinjah, kojih on nebi ubio za živu glavu. Druga njegova dužnost jest *ramazan* ili post, što ga Turci poste cio mjesec danah. Ali kako je čudna njihova molitva i njihovo umivanje, tako je čudan i taj njihov post, jer dočim danju od jutra do večera poste i spavaju, to noću bdiju te se razsipno goste i časte priekomiernim jelom i pitjem. Turčin nesmije piti vina, ali to je za njega tim gore, jer se opije rakijom i drugimi pitji, koja mu nisu zabranjena, škode zdravlju duše i tiela neizmierno više od vina. Za postom dolazi milostinja, koju on rado dieli, premda neima većega škrtice od Turčina; ali baš zato ta njegova milostinja nije izljev njegove ljubavi prama iskrnjemu, nego nekakva financijska operacija. Njegova milostinja jest kapital, što libvar daje na interes onamo, dje će mu više nositi.

Osim toga Turčin je dužan, ako mu je ikako moguće, barem jedan put u životu hodočastiti u sveti grad Meku. Ali njegova prva i najveća dužnost jest, vojevati proti nevjernikom, da se il izkorene i zataru, il preobrate na tursku vjeru, pa da vjeruju, da Bog je Bog, a Muhamed da je njegov prorok. Tko toga neće, taj se mora posjeći, il pak bez prava i praviee do smrti robovati.

(Sliedit će).

Dopisi.

Iz srednje Istre mjeseca rujna.

„Svoje brani, tudje poštuj." Rieči su to istinite i neoprovrzive. Družtvo, koje te rieči ne izvršuje, nemože uspjevati. Naše šarenjačke glavice kao da za te rieči neznaju. To se opetovano pokazalo sliedećom prigodom. Pred nekoliko danah čitalo se u nekih tršćanskih novinah, kako su se neka gospoda ljutila na neki njemački napis na pazinskoj železnickoj postaji. Skoro da nisam vjerovao onomu dopisu, ali došav ovih danah u Pazin, osvjedočih se osobno, da je istina. Pa kakvi je to napis?

Nad vratima pazinske postaje ima daska, na kojoj se čita: „Mitterburg-Pisino". Ime „Mitterburg" neglasi liepo u uhu te gospode, pak ajde, da se izbriše i da ostane samo Pisino!

„Pisino" je po njihovu pravo starinsko ime ovoga mjesta te s toga neće da se zove ni „Mitterburgom", a još manje našim pravim imenom *„Pazin"*.

Ako i pretjeranim putem, tu su ipak ta gospoda pokazala, da valja braniti svoje. Ali rieč je, da pošten čovjek svoje brani, a ujedno tudje štuje. Na drugi diel ove poslovice kao da ti ljudi zatiskuju svoje uši. Oni evo hoće, da tobože svoj Pisino obrane, a pri tom gaze tudje. Hoću da vam to razjasnim sa nekoliko primjerah.

Svuda po Istri, a i u Pazinu, ima normalskih i pučkih školah za mužko i žensko. Puno ima u tih školah čisto hrvatske djece, a to se osvjedočih i po školskom izviešću. Roditelji im plaćaju, čini mi se, 15 po sto za školе, a u vrieme od četiri ljeta nečuju ta djeca jedne jedine rieči hrvatske! Nešto znaju natucati iz talijanske knjige, ali nerazumiju ni šupa boba. Mimoići ću te i mnoge druge naše rane, a spomenuti još samo ovo.

Svi sudovi i uredi svaki božji dan obće sa čisto hrvatskim narodom, a ipak se služe isključivo nerazumljivim za kmeta talijanskim jezikom. Po tom bi reć, da su ovdje kmeti za sude, a ne sudi za kmete. Šarenjaci nas naši krste barbarî i drugimi pogrdnimi imenî a sve nam pute zatvaraju k pravoj izobraženosti i uljudnosti. Poglavarstvo jadikuje, da ga kmeti ne štuju i ne časte kao nekada, a pri tom nam se nadieva ime *šćavi*, te napija na gozbah i zabavah na propast Hrvatstva u Istri! Već se puti proganja one naše ljude, koji ljube i iščuvaju svoje, nazivljuć ih smutljivci i buntovnicî, a pri tom zahtieva, da se poštuje njihov tobožnji Pisino!

„Svoje brani, tudje poštuj." Mi nikad njihovi prijatelji, dok nam nebudu pravedni. Zovu nas smutljivcî i buntovnicî, jer branimo svoje, jer zahtjevamo ono što nas ide po Bogu i po ljudih. Prosto im bilo vikati. Mi ćemo napredovati putem, kojim smo se uputili, te nećemo prestati, dok nestignemo k željenoj svrhi. Mi smo ljudi, a nismo njihovi najamnici ni robovi, kako bi htjeli. Oni će nas, istina, grdim okom gledati, al se svaki dan sve to bolje vidi, da ima još na svietu ljudi, kojim srdce bije za istinu i pravdu, pak će vremenom, ako Bog da, priznati i naše nastojanje okolo izobraženja i prosvete.

Iz hrvatskog Primorja rujna mjeseca.

Koliko vidim, iz ovog se našeg kršnog Primorja redko kad oglasi po koji dopisnik u vašem cienjenom listu, pa kako znam, da naš narod u ovom predielu uprav pohlepno čita „Našu Slogu", tako sam se odvažio ovaj moj dopis skroz toli obljubljeni list obielodaniti.

Školskim zakonom od 14. listopada 1874 naše pučko školstvo stupilo je u svoj novi život te zemlja svu svoju pažnju obratila na pučku školu i nje učiteljstvo.

Istim gore navedenim zakonom sve pučke škole, koje su pod starom upravom bile trorazredne sad su pretvorene u četverorazredne, ma bile one samo s jednom učiteljskom silom.

Sada dakle našoj seoskoj djeci nije od potriebe izvan svoga miesta pohadjati IV. razred, kao je to prvo obično bilo, nego to sada bez ikakva troška kod kuće svaki imade.

Pohvalno moram izjaviti, da pučanstvo ovog predicla upravo svojski njeguje pučku školu, a tomu najbolji dokaz mogu navesti onaj, kad se je radilo u platežne razrede uvrstiti pučke škole, da si je hrvatski narod ovog Primorja u tom pravcu osvjetlao lice medju ostalimi u našoj domovini.

O dobroj volji i privrženosti, koju goji naš narod u Primorju napram pučkoj školi, bi obaviešćena po dotičnih svojih organih visoka kr. Zemaljska Vlada, i uvidjajuć, kako se naš primorski narod posvećuje jedino pomorstvu i trgovini, evo nam početkom ove školske godine otvara u Bakru uz nautičku školu i *pripravni tečaj.* —

Ovaj čin naše visoke kr. Zemaljske Vlade primorski je narod najvećim počitanjem i zahvalnošću do znanja primio ter isti podhvatom ovim osokoljen, koliko mogoh doznati, u dobru će broju slati svoju djecu koja su dobrim uspjehom svršila IV. razred obće pučke škole, u rečeni *pripravni tečaj.*

Otvorenjem navedenog pripravnog tečaja naš primorski narod crpit će dvostruku korist. Prvo, djecu svoju siromašniji ljudi neće ju tako rekuć neuku, kao to do sada običaj biaše, u daleki sviet odpravljati, nego svaki, koji je diete svoje naumio posvetiti pomorstvu i trgovini nakon bude svršilo IV. razred obće pučke škole, a da neizgubi niti jedne godine, upisat ga može u pripravni tečaj, gdje se u Bakru navlastito iz bližnjih občinah kao n. p. iz Praputnika, Krasice, Kukuljanova, Drage, Kostrene S. Barbare i sv. Lucije itd. zamoru dieca baš najjeftinije uškolati, jer svakog večera dapače mnogi i o podne mogli bi se hraniti kod kuće, a tim bi načinom roditelje malo troška stalo. Drugo, kad nam budu djeca obučavana po naših narodnih učiteljih i medju gradjani, koji su oduševiljeni za sve ono, što je hrvatsko, nije straha, da će nam se otudjiti, kao što ja dobro poznam nekoju gospodu mlade kapetane i poručnike, koji svršivši na Ricci realku i nautičku školu sada ništa drugo toliko nemiluju, koliko zanešenost za talijanščinom.

Promotriv indi ozbiljno stvar sada jedino od pučanstva zavisi, da bude navedeni pripravni tečaj pohadjan što u većem broju.

Ako naša visoka kr. Zemaljska Vlada uvidi, da ove godine bude upisan dovoljni broj djece, tada računat možemo, da će se do godine otvoriti i drugi tečaj.

Ovo, kako može uvidit svaki, nije ništa drugo nego prvi kamen u temelju, na kojem će se postopice osnovati u Bakru štogod većeg, kao n. p. jedna *niža realka.*

Ovom prigodom vam javljam, da će se dne 7. listopada t. g., kako već to javlja „Obzor" i ostale novine, obavit u Kraljevici izbor novog zastupnika na hrvat. saboru, i to poradi toga, što je conte Buratti, kao naš zastupnik, položio svoj mandat. Evo već dakle narod izbornog kraljevačkog kotara prisiljen je u ovoj periodi po treći put birati svoga zastupnika. Težko je to vjekovito biranje, ali toj sa svetoj dužnosti zreo narod nesmije otimati, pa neće ni naš, nego će doći na biralište u podpunû broju, te birati svojega novoga zastupnika po svojoj najboljoj sviesti i savjesti.

Pljesniv kruh i pljesniva krma (živinska hrana).

(Piše *E. T—or.* u „Puški Prij.")

Dužnost je svakoga gospodara pod jesen paziti, da spravi suhu krmu. Koji ju spravi na vlažno-mjesto, ili pod prnjav krov, tomu će biti kasnije pljesniva. Nu znajmo da sve što je pljesnivo, a za hranu hoćemo da upotrebimo, to je otrovno. Pljesniv kruh, kao i pljesniva krma ima u sebi česticah škodljivih našoj domaćoj živini. A ipak imaju naše gospodarice osobito navadu da čim im kruh bude pljesniv, da tobože po zlu ne prodje, meću ga u napoj krmadi, ili ga drobe peradi. Pljesan (pljesnivoća) prouzrokuje griz ili nadutje trbuha, dristavicu itd., ili čini, da se užgu crieva i po tome da sliedi smrt. Sto je pljesan dakle drugo nego li otrov, kada smrt prouzrokuje. A kako djeluje na ustroj? Pokvari živinske soke, a time upravo povod daje kojekakvim bolestim, kao što je užganje krvi, groznica, krvni udarac, slezenska kuga itd. U bredje živine može prouzročiti prevrgnutje. Jedan je gospodar imao tri pljesniva hljebca. Nesluteći na nikakvo zlo, izprao je pljesan i podao kruh konjem. Za tri sata dobili su konji dristavicu i jedva da su hodati, kamo li voziti mogli. U štalu odvedeni, nehtjedoše jesti, već dobiše griz (koliku), i bolest se je na toliko pogoršala, da je sutradan u jutro jedan konj poginuo. Drugi konj nije toliko bolovao, i njega izliečiše proti užganju. Kad su konja, što je poginuo, stali parati, pokazalo se užganje želudca i crievah s proljevanjem sukrvice. Komad ostalog pljesnivog kruha bude iztražen

liečbeno, nu nisu u njem našli nikakva otrova; kroz sitnozor (staklo koje kaže stvari velike), vidilo se, što se navadno u kruhu vidi, mekinje, a lukujice i pukotine ovoga kruha bile su pljesnju obasute. Od pljesni dakle konj je poginuo, ona bijaše taj otrov. Kažu gospodari, da čim konj više od 2 funta pljesniva kruha pojede, mora već oboljeti; i ako je kruh u vinu namočen, da sliedi brza i nagla smrt.

Hoćemo li riedko ili gusto pod jesen sijati.

Sada ćemo sijati ozimicu. Nije sve jedno, sijemo li gusto ili riedko. Riedko se može sijati samo u gnojno, dobro porahljeno tlo, a ne u iztrošeno i nevaljano obdjelano. U siromašno i iztrošeno tlo sij gusto, da množinom nadomjestiš ono, što slaboćom tla na biljki gubiš. Ako siješ ozimno zrno ranije, dok je još liepo vrieme, sij redje; ako siješ u kasno već doba, moraš sijati gustije. U obće, kada vidiš nepovoljne okolnosti, koje razvitku biljke prieče, uviek moraš sijati gustije.

Kako napreduje riedko, kako li gusto sijano zrno?

Riedko sijano zrno na dobroj i duboko oranoj zemlji brzo niče i tjera u visoke stabljike; koren, stabalce, klas i zrnje pravilno i podpuno se razviju i nedadu se tako lahko vjetrom prevaliti. Usievi se savršenije razvijaju, zato dozrievanju više vriemena treba.

Gusto sijano zrno prije dozrieva; jerbo su pojedine biljke slabe; a čim slabija biljka, tim prije dozrieva. Gusto sijani usjevi rado se povale, jer je biljkam tiesan prostor, pa jedna drugoj hranu krade; a jer hrane neimaju dosti, oslabe; uz to neima dovoljna zraka i svjetla, kojih treba stabalcu da otvrdne i ojača.

Treba li kod sijanja uzeti obzir na tlo?

I tlo mora gospodar pogledati prije nego unj sije. Težko tlo, osobito nesmrvljeno, treba više sjemena nego li lahko; vlažno tlo, površno obdjelano, na kojem još mnogo trave nikne, treba mnogo sjemena, da travu uduši, jer bi inače trava nadjačala usjev; zemlji crnici, gnojenoj i brižno obdjelavanoj, netrebuje toliko sjemena koliko zemlji iztrošenoj.

Pučki Prijatelj.

Neukû Nauka.

Sredstvo proti kupusnjaku.

Kupus nam počeo ove godine bujno napredovati, ali nadošao neprijatelj — *Kupusnjak* (gusjenica), te nam osujetio sasvim našu nadu, jer je na nekojih mjestih sasvim kupus uništio.

S toga ti evo, vriedni poljodjelče, sredstvo, koje sam već i ja mnogo put pokusio i uvjek sa dobrim uspjehom, naime:

Polij posadjene slogove sa vodom kišnicom, kojoj si pridodao nešto *zelene galice* (kao raztop), koja se dobije skoro u svakoj ljekarni; ili: Posij po slogu po gdjekoji struk konoplja pa ćeš umah opaziti, da gusenice od nekog mirisa bježe.

Ja sam ovo sredstvo već više puti pokusio na preporuku nekog umnog vrtlara, pa sam izkusio sve ono, što gori rekoh t. j. da bjeze gusenice od mirisa i konoplja.

Nikola Vežić gosp. činovnik.

Nekolike opomene našim stočarom i poljodjelcem.

Stočarstvo je temelj poljodjelstvu. Ovo je dvoje u tako tiesnu medjusobnom savezu, da jedno bez drugoga nemože obastati. Tko nerazumi poljodjelstva, taj nerazumi ni stočarstva. Ako ti je do napredka tvojih usievah, drži u redu tvoju stoku, jer je ona, koja daje bilini hranu, t. j. gnoj, osim što ti stoka daje i mlieko, meso, dlaku, kožu, papke itd.

Pri gojenju stoke (živine) drži se sliedećih pravilah: 1. Odaberi cilj za koju hoćeš da držiš stoku.

2. Prouči narav životinje.

3. Gledaj, da ti pasmine (race) što bolje budu, te nežali troška za to, jer glavnica u stoku uložena, liepo se plaća.

4. Sij travu, liepo goji livadu, jer od dobre hrane, dobar i gnoj; a kako ti stoki dadeš, onako će i ona tebi.

5. Nedrži množtvo blaga, nego samo onoliko, koliko vidiš, da ćeš kroz svu zima obilno moći prehraniti.

6. Netjeraj mladu životinju na rad, dok se neojača. To pazi i sa živinom skotnom.

7. Stoku hrani, čisti i nagledaj dobro, osobito skotnu i mladu, ako želiš, da postigneš svrhu.

8. Neoduzimlji skotu ono što mu je narav dala, t. j. neodbijaj ga od sise, dok sam neodstupi.

9. Nedrži blago, dok ostari; već ga prodaj il zakolji, čim vidiš, da je počelo malaksavati.

10. Nepuštaj ni pošto dobru pasminu iz rukuh, nego ju hrani, dok ti baš, što no rieč, nedogori svjećica do nokatah.

Pri gojenju marve nesustaj, ako ti svaka nepodje za rukom nego uztraj; radi i moli se Bogu, a on će sve nadoknaditi.

S. D.

ISTRANSKA ZIBANKA.

Spj. *A. K.*

Nini... nani... moje zlato,
Očice mi sklopi daj,
Nebom trepti zviezdah jato
I mjeseca trepti sjaj!

Ne straši se i ne plači:
S tobom mati je i Bog...
Titujaj, rasti, snom se jači,
Sladka nado srca mog.

Kad porasteš, diko moja,
U školu ćeš poći, hoj!
Bistra bit će pamet tvoja,
Prvi bit ćeš, sinko moj.

Knjigu „našu" znat ćeš cienit,
Umom, tielom ćeš mi rast;
Knjigom srce ćeš plemenit,
Istri, meni bit ćeš čast.

Junaka ću te uzgojit,
Rast ćeš kô u gori bor,
Trudom ćeš si čelo znojit,
Rod ćeš ljubit i svoj dvor.

Pa kad zlotvor stane kleti
Svetinju ti gazit... oj!
Gnjev tvoj planut hoće sveti
I satrti pakla roj...

Istranom ćeš ponos biti,
Ljubit će te Istran-brat,
S tebe ću se proslaviti
Blaženom će svak me zvat!

Nini... nani... moje zlato,
Očice mi sklopi daj,
Nebom trepti zviezdah jato
I mjeseca trepti sjaj!

SVAŠTA PONEŠTO.

Sastao se mudrac i seljački dečarac, koji je čuo da se u bližnjoj varoši nalazi mudrac. Ode tamo pak u prisutnosti slušalacah zapita mudraca:

Kaži mi što je najbolje na svietu? — Dobar prijatelj, odgovori mudrac. — Nije istina, reče seljanče, dobra savjest!

Kdo je najmudriji na svietu? — Kdo najviše knjigah pročita. — Nije istina. Onaj, koji sam sebe pozna!

Kdo je najgluplji na svietu? — Kdo najmanje zna. — Nije istina. Onaj, koji se znanošću hvalisa!

Kakva je najveća slava na svietu? — Junaštvo u ratu. — Nije istina. Bit ponizan i strpljiv u nesreći!

Koja je prva zadaća u svietu? — Svietom ravnati — Nije istina. Sam sobom vladati!

Kdo je najbogatiji na svietu? — Kdo ima najviše novacah. — Nije istina. Koji je s malim zadovoljan.

Koja je životinja najjača? — Slon. — Nije istina. Crv, koji raztače i slona i čovjeka!

Koja živina pije najuzrujanije piće? — Riba, jer pije morsku vodu. — Nije istina. Buha, jer pije krv čovječju!

Zastidjen mudrac povikne: lahko je pitati, al težko odgovarati. Deder ja ću tebe pitati, pa ćeš znati pošto je oka suvih šljivah.

Kaži mi, kdo je tebe toli umudrio? — Priprost mojih roditeljah, odgovori seljanče.

Kako je velik svieť? — Tako velik, da ga samo Bog može obujmiti. Nu još ne tako velik, ko izpraznost umišljene mudrosti.

Visi li, stoji li il titra li u zraku svieť? — Koji ga obuhvaća, taj ga i drži.

Što je Bog radio prije no je radio svieť? — Pleo je bič da šiba izpraznost onih, koji poput tebe poštene ljude zavadjaju u napast!

Občinstvo udari u pliesak, a selski mladić bude kao mudrijî ovienčan lovorikom.

Književne viesti.

POZIV NA PREDPLATU.

Senj! — Komu da se pri tom imenu razne nenametnu misli? U komu da se neprobude kojekakve slike i uspomene iz davne prošlosti, kad čuje rieč *Senj? — Senj!* Eto nam pred očima Juriše Senjanina i Nikole Jurišića, Pavla Vitezovića i Petra Zrinjskoga. *Senj!* Gle Turakah pod njim, Uskokah na njegovih zidih a Mljetčanah pred njegovom lukom; gle! eno zasinuo uskočki nož a ziblju se mljetačka vješala; gle biskupa Antuna de Dominisa, gdje sa jedanajst kanonikah pada pod Klišom; gle njegova sinovca Markantuna; gle Rabatine glave povrh vrata gradskoga kaštela; eno

kralja Bele IV., kako od Tatara bježi kroz *Senj* u Dalmaciju; a ono u crkvi sv. Franje grobovah senjskih junakah! Takove nam se slike redaju izpred očijuh izrekav riječ *Senj*. Doista znamenit i zanimiv grad u hrvatskoj povjesti, kako to „Vienac“ reče u listku 32. broja. A što tek onda, da dobiješ u ruku štampanu povjest toga zanimivoga grada?! Zato nije podpisani žalio truda ni muke, da prikaže svu prošlost grada Senja u knjizi. Napisao je njegovu topografiju i povjest, a sprieda dodao njegovu *fotografiranu sliku* iz najnovije dobe. Obširnije i podpunije izradio je topografiju, što je štampana u ovogodišnjem programu senjske gimnazije i o kojoj „Vienac“ u listku 32. broja reče: „... čini nam se, da već ovaj početak sadržaje mnogo nova i zanimiva ob ovom, u našoj povjesti, toli zanimivom gradu.“ K tomu je dodao fotografiju grada Senja, te sve složio u jednu knjigu, koja će iznašat do osam štampanih arakah u maloj osmini, a sada pozivlje hrvatski sviet, da se predbroji na tu knjigu, koja je sigurno prva u svojoj vrsti u hrvatskoj literaturi. Knjiga „Topografija i poviest grada Senja sa njegovom slikom“ neće više stojat od 70 novčićah; s toga se nada podpisani, da joj hrvatski narod neće zatvorit svojih vratah.

Tko sakupi deset predplatnikah, dobiva jedanajstu za trud.

U Senju 14 Rujna 1876.

Prof. **Mile Magdić.**

Odskora je izašao u Zagrebu **Hrvatski Dom**, knjiga, što ju pišu djaci mladog hrvatskog sveučilišta. Pročitav tu knjigu naradovasmo se rodu i domovini, vidivši, kako nam se spremaju vrli težaci na domaće književno polje. Ako se s jutra vidi, kakav će bit dan, onda gojimo najsvršću nadu, da će ono narodno odgojilište odhraniti mladićah, koji će u svojoj mužkoj dobi biti dika i ponos ciele hrvatske domovine. Knjiga je veoma zanimiva i baš ukusno štampana, a nestoji nego 1 f. Toga radi mi ju preporučujemo što toplije svim, koji su radi hrabriti i sokoliti ono mladenačko pregnuće, te upoznati se s budućimi književnici svojega naroda.

U Tridentu u Tirolskoj izašao je trudom i troškom nekojih hrvatskih rodoljubah talijanski prevod poznate pjesme **Robinjica** što ju je hrvatski napisao dubrovački kanonik Mate Vodopić. Svaki pojedinac i narod, valja toliko, koliko je poznat i cienjen u svietu, pa je po nas veoma radostan pojav, što su se od neko doba i naše knjige počele prevadjati u razne tudje jezike.

Različite viesti.

* **Zvonimirovi kriesi.** Kad se slavi kakvo veselje, po gradovih je navada, razsvjetliti od prozora do prozora kojekakvimi svjetiljkami javne posebničke sgrade. Taj običaj drže i seljaci po vanjščinah, samo što se tu nerazsvjetljuju kuće, nego pale tako zvani kriesi po brdih i glavicah, da se što dalje vide. Dan 9. nastajućega mjeseca oktobra jest preznamenit dan za svakoga Hrvata, koji zna, da se je taj dan prije osamsto godinah krunio Zvonimir kralj hrvatski kraljevskimi znakovi, poslatimi mu od sv. Grgura pape VII. Toga radi baš nam je milo čuti, da se na više mjestih spremaju i naši domoljubni seljaci, da predvečer i večer toga znamenitoga dana proslave na svoj seljački način, paljenjem naime svojih starodavnih kriesovah po hrvatskih brdih i glavicah. Slava Zvonimiru staromu kralju hrvatskomu! Živio njegov zakoniti nasljednik sretno vladajući Franjo Josip I.

* **Istranska željeznica** počela je svoje redovite vožnje dne 20. prošloga Septembra. Ona odlazi svaki dan iz Divače na 6 satih i 15 minutah u jutro, te prolazeć prieko Kozine, Hrpeljah, Podgorja, Rakitovića, Buzeta, Roča, Lupoglava, Čerovlja, Pazina i Sv. Petra u šumi, stigne u Kanfanar u 10 sati i 25 minutah. Od Kanfanara jedan vlak otide u 10 sati 35 minuti te prolazeć Zabroniće, Vodnjan i Galižan dojde u Pulu na 11 sati 49 minuti; dočim drugi vlak odlazeć iz Kanfanara na 10 sati 50 minuti preko Rovinjskog Sela dojde u Rovinj na 11 sati 55 minutah. Povratak pako toli iz Pule, koli iz Rovinja sliedi u 1 sat po podne te stignuvši u 2 sata i 7 minutah po podne u Kanfanar prispie u Divaču na 6 sati i 42 minuta.

* **Dohodci tršćanske gradske blagajne** u prošloj g. 1875 bjehu f. 3 milijuni 559,113; troškovi pako f. 3 milijuni 718,493, radi česa potrošilo se prieko svega dohodka f. 159,379. — Prošloga mjeseca Augusta unišle su u istu gradsku blagajnu sliedeće svote: f. 186,908 nvč. 88 potrošarine, f. 2,171 nvč. 31$^{3}/_{10}$ gradskih daćah, f. 4,471 nvč. 55 mesarine. Gradska poreznica je toga mjeseca otjerala f. 81,008 nvč. 59$^{1}/_{10}$ danka i taksah za račun gradske blagajne, f. 239 nvč. 68 za račun razteretne blagajne, a f. 37,420 nvč. 60$^{1}/_{10}$ danka za račun državne blagajne — tim svega skupa f. 118,666 nvč. 88 Prošlih je godinah svega toga bilo mjesečno mnogo više.

* **Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.** Č. g. Martin Vodir župnički pomoćnik crkve sv. Antona novoga u Trstu prešao je u ljubljansku biskupiju; č. g. Martin Gomilšak župnički pomoć. u Radknesburgu Sekovske biskupije bje imenovan župničkim pomoćnikom i njemačkim propovjednikom kod Sv. Antona novega u Trstu; č. g. Ivan Ivić bje imenovan upraviteljem grižinjanske župe; č. g. Martin Šote-Šumberac župnički pomoć. u Žminju ide za župnič. pomoć. u Tinjan; č. g. Ivan Černe župnički pomoć. crkve sv. Jakova u Trstu ide za župničkog pomoć. u Sv. Anton novi; č. g. Ivan Skabar župnički pomoć. u Miljah ide za župničkog pomoć. u Sv. Jakov u Trstu; č. g. Daris učitelj i kapelan blagdanjski u Piranu ide za župničkog pomoć. u Milje.

* **Goričke gluhoniemnica.** U zemaljskom zavodu gluhoniemih za Gorien i Istru bilo je koncem prošle školske godine 95 pitomacah, med kojimi 58 mužkih i 37 ženskih.

* **Hrvatski generali.** Nj. Velič. car i kralj Franc Josip polazeć iz Feldsberga od vojničkih vježbah, izdao je 7 proš. mjeseca na feldmaršala Albrehta ručno pismo, kojim izrazuje ukupnoj vojski svoje zadovoljstvo nad uspjehom vježbah, a po imenu spominje hrvatske generale divizionera podmaršala grofa Pejačevića i zapoviednike korovah feldzeigmeistere barune Maroičića i Filipovića, izričuć im za njihov izvrstno rešeni zadatak, za njihovu revnost i uztrajnost previsoko svoje priznanje. Opraštajuć se s vojskom, Nj. Veličanstvo stisnulo je ruku samo Hrvatima Maroičiću i Filipoviću.

* **„Europejska sramota“** zove se knjiga, što ju je napisao glasoviti franceski novinar, Emil Girardin, u kojoj govori o turskoj vladi i njezinu obstanku u Europi.

* **Turska odlikovanja.** Mnoga gospoda ruska, njemačka, engleska i talijanska, što bijahu odlikovana redom „Medjidje“ i drugimi turskimi igraljkami, da su ta odličja poslala Turskoj natrag radi okrutnosti i divljačtva, što su počinili zvierovi turski u sadašnjem ratu. Neka pako plemenita engleska gospodjica da je poslala odboru, što sabire milostinju za sirotčad bugarsku, više komadah draga kamenja od velike vriednosti, što je ona poskidala sa raznih odličjah, koje bijaše dobio njezin pokojni otac od turske vlade, rekav, da neće da drži u svojoj kršćanskoj kući uspomene, što dolazi iz turskih rukuh, okupanih u kršćanskoj krvi.

* **Ovogodišnji prirod svega žita u austro-ugarskoj carevini** po Dru. Leinkanfu ovakov je: 1) Pšenice urodilo je u zemljah krune ugarske 800,000 hektolitarah manje, a u Cislajtaniji za 3 milijuna hektolitarah više nego li u običnoj podobroj godini; 2) Raži urodilo je u Ugarskoj za 1 milijun i 600,000 hektolitarah a u cislajtaniji za 300,000 hektolitarah manje nego li se dobiva u običnoj dobroj godini; 3) Ječma urodilo je u Ugarskoj za 1 mil. i 300,000 hektoiitarah više, a u Cislajtaniji za 1 mil. više; 4) Najbogatiju razliku čini ove godine zob, koje se u Ugarskoj naželo ove godine za 2$^{3}/_{4}$ milijuna a u Cislajtaniji za 2$^{1}/_{4}$ milijuna hektolitarah više.

* **Najjači top (kanun).** — Prošlih danah bačeno je iz velikoga topa u Woolwichu, u Engleskoj, zrno od 1400 funti. U naboj otišlo je 340 funti baruta (praha). Da se vidi snaga (moć) topa, pomnožan je barut, te su paljeni naboji od 350, 360 i 370 funti baruta. Tolikoga zrna ni tolikom snagom nije bacao jošte nijedan top, a još se snaga može povećati.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Septembra 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.82	—	5.87	5.82	—	5.97½	5.79	—	—	5.77	5.77	5.76	5.78	—	5.79	—
Napoleoni	9.73	—	9.75½	9.70½	9.66½	9.69	9.67½	9.63	—	9 67	9.67	9.68	9.08	—	9.73½	—
Lire Inglesko	—	—	12.31	12.31	—	12.23	12.22	12.17	—	—	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	102.50	—	102.75	102.75	102 65	102.75	102.50	102.50	—	102.50	102.75	102.65	102.50	—	102.85	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju plaćjene poštarine. Nepodpisani se dopisi neupotrèbljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 12. Oktobra 1876.** **Broj 20.**

BRAĆO ISTRANI!

Ozbiljna je stvar, o kojoj Vam imamo danas govoriti, zato smo evo našim listom za dva dana i podranili. Strah nas je, da je i to prekasno, al je ipak još uvjek na dobu, ako nas budete htjeli i ovaj put slušati, kao što ste to dosad svaki put učinili, kad smo Vam koju za Vašu korist rekli. Evo o čem se radi.

Na 29 tekućega mjeseca oktobra ste pozvani, da svaki u svojem izbornom kotaru izaberete one ljude, koji želite da Vas zastupaju u novom porečkom saboru.

Saborski se zastupnici, kako znate, biraju na šest godinah. Toga radi oni ljudi, koje ste bili izabrali pred šestimi ljeti, prestali su po zakonu biti Vašimi zastupnici, pak je evo došlo vrieme, da izaberete druge. Pred šestimi ljeti ovom istom prigodom smo Vam bili rekli, da je dan izborah najljepši dan za svakoga pravoga državljana iliti uda države, jer da on u taj dan dieli carstvo sa svojim carem. Država nemože biti bez zakonah i gospodarstva, a naš Car neće da sám zakone kroji ni da sám gospodari, nego da mu to pomaže puk, da bude svim pravo. A to mu puk pomaže kroz svoje zastupnike, koji u saboru stvaraju zakone, a Car jih samo potvrdjuje. Što dakle sjede u saboru bolji i pametniji zastupnici, to su bolji i pametniji zemaljski zakoni; pa tim u zemlji bolje i pravednije gospodarstvo, te veće i trajnije blagostanje i zadovoljstvo. Kako dakle vidite, Car u dan izbora stavlja Vašu sreću u Vaše vlastite ruke, da Vam bude bolje il gore, kako već izaberete bolje il gore zastupnike.

Kako je i pravo, zakon naredjuje, da bude u saboru zastupan svaki stališ, pa i kmetski. U saborih sjedi više il manje zastupnikah po većem il manjem broju pučanstva. U našem porečkom sjede 33, od kojih 3 zastupaju crkvu, naime biskupi trščanski, porečki i krčki, onda 2 trgovce, 5 velike posjednike, 11 istranska tržišća i gradove, a naposljedku 12 istranske poljodjelce i težake. Vi dakle, Braćo, imate pravo izabrati te poslati u Poreč dvanaest zastupnikah, da Vas tamo zagovaraju i brane. Liep je to broj, kad biste se znali, kako valja, okoristiti tim svojim pravom. A da Vam to bude laglje, evo Vam nekoja razjašnjenja, bez kojih se nebiste mogli ni maknuti.

Sva Istra je razdieljena na šest kmetskih birališćah iliti izbornih kotarah. Svako od tih birališćah bira dva zastupnika iliti poslanika. Ta birališća jesu: 1. u **Kopru,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotara (distreta) *koparskog, piranskog* i *buzetskog;* 2. u **Poreču,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotara *porečkog, buljskog* i *motovunskog;* 3. u **Vodnjanu,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotora *vodnjanskog, pulskog* i *rovinskog;* 4. u **Pazinu,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotara *pazinskog* i *labinjskog;* 5. u **Voloskom,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotora *voloskog* i *novogradskog;* 6. u **Krku,** gdje biraju izbornici vanjskih občinah političkog kotora *krčkog, creskog* i *lošinjskog.* To je bilo vriedno za to spomenuti, da na 29 oktobra znadu izbornici kamo iti, kao takodjer da nezakasne oni, koji stanuju daleko od svojeg izbornog kotara. A šta su ti izbornici?

To već Vi morate svi dobro znati, jer je ovo šesti put, što birate svoje poslanike u porečki sabor, a pred trimi godinami, kad ste ono birali svoje poslanike u bečko carevinsko vieće, smo vam bili to i mi dosta razumljivo razjasnili i raztumačili. To su naime oni ljudi, koje biraju občinari, da idu na birališće, pa da mjesto njih izaberu ugovorene zastupnike. Kako dakle vidite, svu skrb treba postavit u izbor izbornikah (fiduciari), jer u njih sve stoji. Toga radi, gdje jih još niste izabrali, gledajte, da budu to pametni, pošteni i nepodmitljivi ljudi. Šarenjakah nebirajte nikako za izbornike, jer oni negledaju Vašu nego svoju korist, koja stoji u tom, da im Vi dovieka služite i robujete u neukosti i ubožtvu. Birajte dakle samo one ljude, za koje znate da će izabrati za Vaše poslanike takove muže, kojim leži na srdcu Vaša sreća i Vaše blagostanje. To budi rečeno Braći biračem; a sad slušajte Vi, Braćo izbornici!

Već puti se dogodi, da birači i učine po duši svoju dužnost, a zemaljski poslanici nisu ipak oni, koje puk želi. Tko je tomu kriv? Tomu su krivi izbornici, koji il neidu na birališće, il nisu složni u glasovanju, il se pak dadu podmititi, nagovoriti i prevariti od takovih ljudi, koji bi naš narod utopili u žlici vode, da mogu.

IZBORNICI!

Bilo je već više puti rečeno, da mi Istrani za se nemarimo i da neznamo, da li smo mužko il žensko. Zasto? Jer da nas prigodom izborah u porečki sabor uvjek nadvladaju naši protivnici. Tu sramotu treba, da sbrišemo s našega lica, pak da ovaj put pošljemo u Poreč druge i drugače ljude, nego li smo jih pošiljali dosad. A da to bude, stoji jedino u Vas, kojim je vas istranski puk povjerio svoju čast i svoje poštenje. Na 29 oktobra nemoj dakle nijedan od

Vas ostati kod kuće, nego idi na birališće kao blagdanjski dan u crkvu. Na birališću spomenite se, da ste braća, onda da **složna braća pjevaju, a nesložna plaču;** pa složno kao braća glasujte svi za jedne ter iste zastupnike. Recite mužki svi, ovako ćemo da bude i kako rečete, onako nek ostane. A proklet bio svaki od Vas, koji bi se dao podmitit i odcjepiti od svoje braće, pa glasovao za druge zastupnike, a ne za one, za koje se dogovorite. A evo kakove zastupnike imate izabrati.

Prije svega neizaberite nikoga, koji nije pravi istiniti kršćan dušom i tielom, jer taj Vas neljubi. Onda neizaberite nikoga, koji mrzi na Vaš materinski jezik, jer taj Vas gleda zatrti. Naposljedku, neizaberite nikoga, za koga podpuno neznate, da je vjeran caru i domovini, jer takov ne samo da Vam nebi htio, nego nebi ni mogao koristiti. U ostalom neprebirajte mnogo, nego izaberete svakoga drugoga čovjeka, samo da je pošten, nemarec, da li je Slaven, Talijan il Niemac, da li pop il cesarski plaćnik, da li kmet il gospodin. A da se na vrieme dogovorite i složite, slušajte i poslušajte one ljude, na koje Vaši protivnici mrze: a to Vam je lahko doznati, ako ikoliko sviet poznate. Svjetujte se s Vašimi duhovnimi pastiri: oni će Vas htjeti i umjeti na pravi put staviti.

BRAĆO ISTRANI!

Eto, što smo Vam u kratko imali reći u ime 29. Oktobra, kad ćete bit opet pozvani, da izaberete za drugih šest godinah svoje poslanike u porečki sabor, gdje se radi i o vašoj koži isto onako, kao o gradjanskoj i bogataškoj. Draga Braćo, ako ikada, ovaj Vas put zaklinjemo svim, što imate najmilijega na svietu, da se neoglušite na naš bratinski svjet. Spomenite se, da Vi u svoj Istri nimate drugoga prijatelja nego nas i one, koji s nami jednako misle; pa ako neslušate nas i njih, koga ćete onda slušati? Ufamo se, da ćemo se prije izborah još jedan put viditi.

UREDNIČTVO „NAŠE SLOGE.“

Razgovor pred izborî

med Antonom, Lukom i Markom. *)

Lu. Kako je, Antone?

Ant. Zlo po nas, koji smo ubogi, jer stvari na svietu idu uvjek, kako hote gospoda, koji zakone kroje i zapoviedaju.

Lu. Ti se varaš, moj pobratime, pogodio biš bio, da si rekao, da je puk onaj, koji čini zakone.

Ant. Kako možeš reći, da puk čini zakone? — kad bi tako bilo, nebi se doisto plaćali toliki davki il štibre, a još manje toliki adicionali.

Lu. Ipak budi uvjeren, tako je; puk bo izbira svoje deputate i šalje je u Sabor, il u Parlamenat, a oni u ime puka zakone kroje; zato ako koji zakoni nisu puku po volji, neka krivi sam sebe, jer neće da izbira prave deputate.

Ant. Ja nisam nikad išao glasovati (votat), nit sam nakan ići sada za izbore na Sabor.

Lu. Uprav tim grieše mnogi. Puk već po navadi pusti, da sve izbore obave tri četiri lisjaci, il se pak dade od njih prevariti, a malo zatim proklinje zakone i tko je je stvorio, dočim bi imao proklinjati svoju nemarnost i svoju ludost.

Ant. Sto nam je dakle učiniti?

Lu. Svim nam je poć glasovati, i glasovati jedino za ljude poštenjake, koji ljube puk i za njega drže.

Ant. Mi smo uvjek mislili, da su izbori šala i gubitak vremena, pak zato nismo za nje ni marili.

Lu. Šala izbori!... Oni su najozbiljnija i najvažnija stvar za puk. Ako puk želi, da se njim dobro vlada, neka izabere za deputate prave ljude.

Ant. Kako to, nevlada li s nami Cesar!

Lu. Negda je dà vladao s nami Cesar po zakonih, koje bi on sam učinio; al odkad imamo ustav iliti konstituciju, puk je onaj koji čini zakone, Cesar je potvrdi i po njih vlada. Zato izbori nisu za drugo, nego da puk u njih izabere ljude, u koje ima pravo povjerenje, pak da jih pošlje u Parlamenat, il u Sabor kao deputate. Ako dakle puk želi imati dobre zakone, nek si izabere dobre deputate!

Ant. Lahko je reći: izaberite si dobre deputate, al kako da ispoznamo i najdemo takove?

Lu. Dajte se u tom naputiti od poštenih ljudi, koji poznaju bolje od vas, tko je kakov.

Mar. Ter imamo dosti odvjetnikah iliti advokatah ovi vriede, da budu naši deputati.

Lu. Baš u tom se varate, moj dragi! Vi mislite, da su advokati već radi toga vriedni da budu deputati, što su advokati; a nepomnjite ništa, da puk u izboru svojih deputatah nesmije mariti za ičiju čast ni slavu, nego jedino za svoju korist. Zato nije istina, da nekoji vriede da budu deputati iz uzroka, jer su doktori. Dapače ja vam velju, da bi stvari na svietu mnogo bolje hodile, da nije toliko doktorstva.

Mar. Ja sam htio reći o advokatih, kojih je liepota slušati kad govore.

Lu. Baš zato, jer advokati prevećgovore, jako su malo sposobni da dobro vladaju. Ako vi mislite, da jedan dobar govornik vriedi bit izabran za deputata, tada biste imao takodjer dati vaš glas onim blebetašem i čarlatanom, što no ljudem po placah vade zube i prodavaju lieke za svaku bolest. Oni znaju dobro govoriti; dajte dakle, imenujte nje za deputate!

Ant. Kad se dobro napijem, i ja znam moju reći i leti mi jezik. Mogao bi dakle i ja biti za deputata.

Lu. Pustite šalu na stran i uvjerite se, da i vi i svaki pošten čovjek, koji ima soli u glavi, može biti dobar deputat.

Mar. A ja tvrdim, da su advokati kao rodjeni i stvoreni za to, da budu deputati; za njih samih ću ja kao uvjek, tako i sad dati svoj glas.

Lu. Glasujte slobodno za koga vam drago, nu ja vam i opet ponavljam, da advokati su uvjek najmanje sposobni da dobro vladaju. Pa ako želite, da vam to dokažem, čujte me! Glasoviti talijan Gioberti, čovjek vele slobodouman, govoreć o advokatih, reče ovako: „Lahkoća u govoru i sklonost na javna prepiranja, kojim se advokati svojim govorenjem privade, podaje im nekakvo gospodarstvo u skupščinah; odtud pako pride da se gubi vrieme u nekoristnom govorkanju, da se zanašaju važne odluke, da se pazi više na vanjsko lice nego li na jezgru stvarih, da se množe uvjeti.“ Fidrik pako II., kralj pruski, govoraše: „Kad' bi ja htio upropastiti koju pokrajinu, izručio bi ju, da njom vladaju il filosofi, il advokati.

Mar. Ipak je ugodno slušati, kad koji advokat onako liepo govori!

Lu. Al nije ugodno dati se od njega upropastiti i još k tomu dobro ga platiii za njegovo blebetanje! Kad bi advokati htjeli zadovoljiti svojoj želji i blebetati, bilo ma i do sudnjeg dneva bez tegote iliti škode puka, ja nebi proti tomu njihovu bjesnilu kao ni proti tvojoj ugodnosti ni rieči rekao; al promišljajuć, da ta njihova i tvoja ugodnost stoji puka toliko žuljih, da se vrieme gubi u nekoristnom govorkanju, kao veli spomenuti Gioberti, da se upropaštjuju narodi, kako dodaje Fidrik II., — nećete mi prigovoriti, ako rečem, da takovo ugadjenje postaje pravo razbojstvo.

Ant. Ja borme trošim dosti sapuna i za malo novčićah pomladjujem onog, koji dojde k meni, da ga obrijem; a advokati netroše nego nešto sape i našim nas još troškom naruže.

Lu. Zato nam treba skrbiti, da jih neimamo od potrebe, a osobito da neizručimo u njihove ruke naše stvari, kako bi htio Marko.

Mar. Ja ipak poznam avokatah, koji su pošteni.

Lu. Ja netajim, da ima med advokati i poštenih ljudi, nu velim, da se i oni po svojem stališu navade, kako veli Gioberti, gubiti vrieme u nekoristnom govorkanju, zanašati važne odluke, paziti više na formalnost, nego li na jezgru stvarih. A

*) "Eco del Litorale."

ako se o tom želite osvjedočiti, odprite samo spise (pisma) našega porečkoga sabora, u njih se, akoprem je nitko nečita, veoma dobro opisuju stvari i ljudi naše pokrajine. U njih ćete naći, da je u četvrtom saborovanju god. 1870. med 27 deputatah bilo 11 advokatah i 4 drugih doktorah. Il vam se morda nečini prevećе doktorstva u toli malenom saboru? Pa izračunajmo jošte samo na debelo vrieme, koje su ta gospoda izgubila u nekoristnom govorkanju, što je za nas baš važna stvar. Jurve u početku govora, kojim otvori sabor predsjednik doktor Franjo vitez Vidulić o prvoj sjednici od dne 20. augusta 1870 poslje navadnog uvoda, vidit ćemo, da se je on kao pravi vitez mučio rogoboriti proti Rimu, proti obćenomu crkvenomu saboru, proti neprevarljivosti papinskoj itd. itd. A recite mi iskreno, od svega toga govorkanja, koja i kolika bje korist našoj pokrajini? Je li se g. Vidulić, govoreć proti Rimu, bavio pravom našom koristju i je li tako izrazio naše prave želje? Nije doisto! A za to svim pravom možemo reći, da je ono njegovo blebetanje bilo vrieme izgubljeno na škodu onih, koji plaćaju davke.

Mar. Bit će tako, al što mislite, da može koštati govor od morda par minutah?

Lu. Što? Učinit ću vam odmah račun! Saborski troškovi godine 1870. stojali su 4,802 for. 69 nvč.; sabor je one godine držao 7 sjednicah, koje su sve ukupno trajale 14 urah i pol. Po tom računu na svaki minut pride trošak od 5 for. 52 nvč. Postavimo dakle, da onim govorom bjehu izgubljena samo dva minuta, izgubilo se je 11 for. i 4 nvč., uzetih sve novčić po novčić iz džepa od sto i deset poreznikah, koji plaćaju po 1 for. davka, dakle od najubožijih. Je li vam se to malo čini?

Ant. Moj brate, ti si nam dokazao, kako se troše forinte na minut i stotine na uru, a nam je tužnim djelat ciel dan, i još nedobijemo 1 for.

Lu. Još mi je nešto dodati, da dovršim započeti govor o Saboru od g. 1870. U 7. i zadnjoj sjednici od dne 20. augusta 1870 bjehu izabrani dva deputata za carevinsko vieće, te jedan od njih, bje uprav presjednik doktor Vidulić, koji tom prigodom izusti smiešan govor. I doisto napomenuvši najprije pouzdanje, što mu je tim izkazao Sabor, baš laskavo izjavi, da mu je *težko* primiti tu poslaničku čast, „I to ne samo da uzmogne, kako se pristoji, zastupati Istru na carevinskom vieću, nego mnogo više, jer buduć on zemaljski kapetan, kao takov imao bi biti u neprekidnom doticaju i s Juntom i s istarskim pukom, ako se želi, da se pokrajina dobro i uspješno upravlja."

Mar. Meni se čini, da je sve to jako dobro rečeno i da se tomu nemože ništa prigovoriti!

Lu. O da, rečeno je izvrstno, al čujte još i ostalo, što je mnogo ljepše. On napredova svoj govor veleć: da akoprem on nedvoji, da se može pouzdati na ude slavne Junte, ipak da u isto doba pozna, da nije pravo da otegoti njihov položaj, odmičuć se radu i bremenu, koje je on rad s njimi nositi i djeliti. Drugimi besjedami htio je g. Vidulić reći ovako: da se uzmogne pokrajinom dobro upravljati, ima nas četvorica dobro plaćenih, ja naime zemaljski kapetan sa tri tisuće forinti na godinu, i tri. asesori svaki sa 1600 for. na godinu. Radi toga mi je reći, da nije pravo, da asesori djelaju za mene, il pa da pokrajina, koja me plaća, trpi, a ja da idem u Beč za poslanika prijimajuć za to još drugu plaću. Bolje neg ovako nije mogao govoriti! Nego na podlogu dosad rečenâ, g. Vidulić izvadi ovaj čudan zaključak: „ja dakle primam učinjeno imenovanje u nadi, da će sadanje zasjedanje carevinskog vieća biti kratko, te uvjetom da će slavni Sabor u budućem zasjedanju dobrostivo primiti moju odreku od te službe i izabrati koga drugoga mjesto mene, da zastupa pokrajinu na carevinskom vieću, a ja da tako budem mogao vršiti težke dužnosti, koje mi bjehu naložene kao zemaljskom kapetanu." Bi li se moglo što boljega i pravednijega želiti?

Mar. Ne doisto, al što ste htio reći?

Lu. Htio sam reći, da kao što nitko nije pitao gospodina Vidulića, da daje račun o njegovih stvarih i njegovih budućih odlukah, mogao je prištediti vas taj govor i negubiti vriemena u nekoristnom govorkanju.

Mar. A zašto to?

Lu. Zašto govor je bio liep, al ne ozbiljan, jer kad je g. Vidulić u 8. sjednici od dne 12. Oktobra 1871, opet bio izabran za poslanika u carevinsko vieće, primio je svoje imenovanje.

Mar. A gdje bi se u Istri našlo boljeg poslanika?

Lu. Ja sad neišćem, tko bi bio bolji il budji poslanik od njega, nego samo velim, da ako ga je bilo volja biti poslanikom, mogao je prišteditи tolike izjave i prigovore, o kojih ga nije nitko što pitao i koje, ako se pomisli, na ono što je učinio, neimaju, da nerečem što drugo, nikakve vriednosti. Poradi toga mi je reći, da i ovaj govor bio je nekoristan i vrieme izgubljeno, pa bilo da je trajao ma i samo tri minuta, koštao je 16 for. 56 nvč., radi kojih bjehu oglobljeni 165 poreznikah, što plaćaju 1 for. davka.

Mar. Čini mi se, da vi idete preveć na tanko!

Lu. Neide se nikad na tanko, kad se radi o tudjoj kesi. Pa ako vam je drago ćuti što debljega, zadovoljiti ću vas odmah, napriedujuć još uviek o godini 1870. U 2. sjednici od dne 21. augusta, Junta je predložila dar od 200 for. gosp. Kreinu c. k. živinaru kao nagradu knjige, što je ovaj napisao o bolestih domaće živine. Jedva bje započeo o tom govor, advokati i poluadvokati nahrupe dvimi predlozi preinačenimi trojimi dodatci. Predsjednik svom svojom vještinom jedva uzmogne urediti sve te predloge i dodatke, da je predstavi Saboru na glasovanje, a kad tamo i predlozi i dodatci svi jedan za drugim propadoše.

Mar. Al se tako prišteđi nagrada od 200 for.

Lu. Prišteđi se, dà, nagrada stvari, koja bi bila mogla biti koristna pokrajini, i da se to učini dosti bi bilo par minutah, dočim se je potratilo skoro tri četvrti ure razpolaganjem predlogah i dodatkah, koji se nisu htjeli primiti. Računajuć pako da svaka ura košta for. 331 nvč. 20, ovi su tri četvrti ure koštali for. 248 nvč. 40, radi kojih imali su se esekutirali 496 poreznikah, koji plaćaju 5 for. štibre na godinu.

Ant. Oh, oh! to su liepe stvari!

Lu. Jesu, dà, al smo jedva na početku, zato čujte još ovu, pak sam dovršio. U sjednici 27. oktobra 1869. Sabor je bio odlučio, da će ustanoviti za pokrajinu jedan poljodjelski učitelj, uvjetom, da taj učitelj bude znao i hrvatski. Jer su pako prosili za to mjesto samo dva talijanska učitelja, nije sliedilo imenovanje. Godine 1870. opet se je poveo govor o putujućem učitelju i bje predloženo, da se u imenovanju nebi imalo paziti, zna li nezna li hrvatski. Štovani Grubiša, Rubeša i Marot valjanimi dokazi dokazaše da to nesmie biti i da se treba držati odluke od 27. oktobra 1870., a navlastito Grubiša dokaza, da takov učitelj nebi bio do nikakve koristi. Ipak većina, te jest veći broj deputatah, predobi. Nakon svega toga govorkanja i prepiranja, putujućeg učitelja nije nikad nitko vidio, niti se već o njem što govorilo. A radi te stvari osim izgubljena vremena godine 1869. izgubilo se je godine 1870. dvie ure i pol u razpravah i odlukah, koje nisu imale nikakva uspjeha, i ubogi je puk za te dvie ure i pol izgubljene, platio 828 for. adicionala. Ako bi se pako htjelo sakupiti napomenute troškove izgubljene godine 1870. u nekoristnom razgovaranju, izašla bi liepa svota od 1104 forinta!

Kako da čuvamo vino u bačvi.

Tko je igda rabio sumpor pri gotovljenju vina, taj se za stalno nije pokajao niti za trošak, nit za vrieme, što je uložio u tu radnju. Izbilja, ako mi užgemo u bačvi komadić sumpora, vidit ćemo kako se iz njega razvija nekakav plin (gas), koji prieči da se ne izleže u bačvi kakva bila gamad, koja bi mogla biti uzrokom pokvarenju vina. Ovaj plin ima jošte to svojstvo, da prelasno promieni boju ustrojnih tvari; a kad se raztopi u vrijućoj tekućini, zaustavi njezino vrienje, pače nedopušta da se ono opeta pojavi.

Taman zato što sumpor pospješuje i obustavlja svako dalje vrienje, on se rabi pri protakanju svakoga vina, a osobito pri gotovljenju vinah sladkih i plemenitih, kao takodjer i kad hoćemo da šaljemo vino u koje drugo podalje mjesto: sve u jednu, kad želimo, da nam se vino nepromieni ni u čem.

Premda je sumpor toliko zaslužan, treba ipak da s njim oprezno postupamo, pa da ga rabimo u pravo vrienje, jer bi inače lasno mogao naškoditi.

Ako ti metneš, n. p. skoro pretočeno vino, u zasumporenu bačvu, tim ćeš zapriečiti dalje vrienje, ali treba da ti vino svakako vrije nekoliko danah izza pretakanja.

Sumpori dakle bačvu, kad si nakanio držati tvoje vino za daže vremena u konobi; a sumpori ju baš onda, kada hoćeš da ga pretočis po drugi put.

Evo pak kako ćeš pripravljati i žeći sumpor.

Raztopi u jednoj čistoj posudi čista sumpora; ali gledaj da ti ne pocrni pri vatri. Uzmi onda nekoliko odugačkih platnenih strukah, pak ih umoči u raztopljeni sumpor, tako da ostane jednako sumpora na obe strane platna: pa to sve stavi neka ti se najprie osuši. Kada pak hoćeš da zasumporiš bačvu, uzmi jedan komadić onog sumpora, pa ga spušti u jednoj željeznoj zličici, kroz gornji otvor u bačvu.

Ta zličica dakako valja da bude utvrdjena na jednoj niti, a da na kraju te niti bude jedan čep, onoliko širok, koliko je široka škulja od bačve.

Kad je vino pretočeno, ono vrije za nekoliko danah pa se onda to vrienje samo po sebi zaustavi. Tim vrienjem izhlapi nešto

vina, pa zato treba nadopuniti bačvu i začepit ju tako da u nju ne ulazi zrak.

To izhlapljivanje vina traje, premda u maloj mjeri za duže vremena. Treba dakle — ponajviše prvih mjesecih — nadoliti svaki drugi dan toliko vina, da ne ostane u bačvi ništa zraka.

Čim nastane zima, vino dalje nevrije, i tako se taloži svako trunje. U prosincu se obavi prvo pretakanje, da se tim vino ukloni od svake nečistoće utaložene na dnu bačve. U sječnju, veljači i ožujku vino opet ponešto vrije, ali to posve potiho. S ovakim tihim vrienjem talože se preostale nečistoće, koje, ako se vino ne pretoči, opet se podignu, pa ga razmute. U drugoj polovici ožujka treba obaviti drugo pretakanje.

Ako ti ostane vino za drugu godinu, onda, ako si ga i u listopadu prve godine po treći put pretočio, netreba da ga pretočiš nego samo jedan put, a to u prosincu.

Pretoči vino, kad je vedro nebo i suho vrieme, a ne gledaj da li je četvrtak ili petak.

Svako vino treba da se barem jedan put umjetno izbistri. Bielo se vino izbistri pri prvom pretakanju, da se tim odmah odstrani svaka tvar što u njem pliva, i što bi vriemenom mogla postati prvim uzrokom pokvarenja. Kada pak hoćes da metneš vino u staklenice, onda treba da ga izbistriš i dva i tri puta.

Vino se bistri bjelancem od jaja ili morunovim mjehurom (colla di pesce).

Da ga pako izbistriš morunovim mjehurom iliti klijom od ribe, evo kako ti treba postupati. Za svaki ektolitar vina uzmi 5-8 gramah tog mjehura. Metni ga u jednu posudu, u kojoj da bude toliko vode koliko je potrebito da u njoj može plivati; pa to sve pristavi k vatri. Poslie jednoga sata mjehur se nadme, a ti ga onda odmakni, pa ga izreži na križke. Približi opeta k vatri, ali u drugoj vodi, držeći ga blizu vatre za jedan sat, pa ga onda metni u mlačno mjesto, gdje će ti postati klijevinom. Pridodaj za tim hladne vode, pa onda postupaj kô što se čini i s bjelancem od jaja.

O mrvljenju ili drobljenju zemlje.

Jedan izmedju najpoglavitijih uvjetah plodovitosti zemlje jest da ona bude dobro razdrobljena.

Zemlja dobro razdrobljena, jest lagana i nije preveć spojna. Pjeskovita zemlja jest najlaglja i najmanje spojna.

Zemlja se razdrobi pomoću pluga, lopate i drugih poljodjelskih orudjah: ovakvim se orudjem povećava zemlji prihod.

Nitko ne sije u neizoranu zemlju, jer je uvjeren da bi uzalud uložio trud i trošak, ali svak ne zna, kako se zemlji oranjem prihod povećava. Da to uzmognemo razumjeti, mislimo malo, u kojem se odnošaju nalazi biljka sa zemljom.

Evo vam ovdje komad zemlje dobro izorane, dobro razdrobljene, te kukuruzom posijane. Već eto sjeme počimlje klicati, tjera naime nekoliko malešnih žilah. Te su žile posve tanke i nježne. Jedne probijaju iz jednoga kraja zrna pa proviruju na polje; druge se zadubljuju u zemlju. Iz prvih će postati stabljike, iz drugih korienčići. Naravska je stvar da će se korienčić tim bolje razvijati čim zemlja bude mekša, a to stoga, što kad je zemlja meka, bolje u nju prodiru sunčani traci, zrak, kiša i svietlost. Ove su stvari toliko potrebite klicanju sjemena, koliko samo sjeme.

Oranjem zemlja postaje šupljikava, i spužvasta tako, da se u dobro izoranu zemljištu nalazi mnogo šupljinah, a te šupljine jesu pune vode i zraka. Na taj se način voda i zrak nalaze u doticaju s' bilinskom hranom. Ova se hrana pretvara tako, da postaje sposobna, da ju male bilinske žile mogu usisati i usvojiti. Osim što voda i zrak raztapaju bilinsku hranu, u njih uviek, kad se sa zemljom miešaju, ima mnogo stvarih, koje služe bilinam za hranu.

Kad ste vi dakle izorali jeseni vašu zemlju, vi ste ju na pô pognojili; jer zrak i vlaga, što sa zemljom smiešate, rastvorit će mnoge hranive čestice tako, da kad se bilina u pramaljeću počme bujno razvijati, ona će imati gotove hrane, a to samo uslied jesenskog oranja.

Vi znate, da se biline hrane svojimi žilami; pa znate i to kako se te žile raspružaju simo tamo po zemlji. Ako je zemlja dobro razdrobljena, one će žile lahko sebi naći hranu, ma ova bila i dosta u duboku. Onaj sloj zemlje, na komu se nalaze žile zove se mekota.

Oranjem vi svake godine prevrćete tu mekotu. Ako je ona meka i duboka, biline će se bujno razvijati.

A nu sada da vidimo, treba li duboko smrviti zemlju; kakvu li ćemo mi imati korist iz duboka oranja zemlje. Jasno je, da ćemo mi dubokim oranjem povećati prostor zemlje, a da će s tako žile sve to bolje razpružiti, te više hrane usisati, a to jer će zrak i vlaga dublje prodrieti.

Gdje vidite biline bujne, dugačka i debela korjena, sudite uput da je ona zemlja dobro smrvljena. Kukavne biline, koje rastu u plitkoj zemlji! Bliede su; tanke su; imaju samo dvie ili tri niti što im služe za korien, koji nema nikakve krepkosti, te ga najmanje diete može lahko da izčupa.

Budi dakle preporučeno svakom težaku, sad kada počme orati svoje njive za ozim, neka ih prie dobro smrvi i razdrobi — pa ako je ljetos nažeo 10 vriečah, do godine će gotovih dvadeset.

Orudja pako kojimi se obavlja mrvljenje zemlje, vam su veoma dobro poznata. Ta tko od vas nema pluga i lopate? Tko nezna za branu i za grablje?

Gosp. List Dalm.

Različite viesti.

* **Carevinsko vieće** otvorit će se dne 19. tek. mjes. Najvažnija stvar, koju će imat pretresati, bit će nagodba s Ugarskom.

* **Naši Niemci** neprestaju se protiviti obnovljenju austro-ugarske nagodbe, kako ju misle Magjari. Bečko gradsko zastupstvo jest proti njoj svečano protestiralo.

* **Hrvatski sabor** nastavio je svoje sjednice na Zvonimirovu, to jest, dne 9. tek.

* **Što je nova sa ratišta?** Ništa, nego da se Srbi i Turci pripravljaju kao na odlučnu bitku. Srbom neprestaje dolaziti silna pomoć iz Rusije. Čolak Antic gleda, da dodje Turkom za ledja sa južno-zapadne strane. Crnogorci su se opet i opet pobili slavodobitno s Turci; Muktar-Paša je u najvećoj opasnosti. U ostalom govori se neprestano o miru, o primirju, o kongresu itd.; ali što će Turska, toga neće Ruska, a što Ruska, toga neće Turska i Magjari itd. To će natezanje dotle trajati, dokle se uže neprekine, a do toga može jako krzo doći.

* **Turska** zove u pomoć azijske narode. Svi arapski listovi u Indiji priobćuju proglas turske vlade, u kojem se Muhamedanci pozivlju, neka se dignu do zadnjega i priskoče u pomoć padišahovoj državi. On, glava muhamedanskoga vjerozakona, da je sada od nevjeracah doveden u veliku stisku. „Saberite novce", veli se u tom proglasu, „da suvjerci vaši u Evropi mogu sjeći glave nevjercem, koji su se usudili podići grješne svoje ruke proti vladaru, kojega nam je Allah dao za svjetovnoga i duhovnoga poglavara. Za njega morate vojevati i vi; njemu žrtvujte svoj imetak i svoje blagostanje. Ustanite, Moslemi!"

* **Turski carigradski listovi** izjavljuju *svojim rodjakom* Magjarom najdublju zahvalnost za prijateljstvo, koje im izkazuju u ovoj prigodi, gdje su jih svi ostali evropejski narodi ostavili i na nje zamrzili. Ti listovi nude Magjarom tursko-magjarski savez, pak vele, da bi taj savez bio od preznamenite koristi za prosvjetu i napredak. Nam se čini, kao da čujemo, gdje se pogovaraju otrovnice zmije, da bi kruh bio mnogo tečniji, kad bi se solio otrovom.

* **Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.** — M. č. g. Josip Jerala, plovan na Brdu je penzioniran; — č. g. Frane Peculić, dosadašnji duh. pomoćnik u Momianu, je premješten na Brdo kao upravitelj župe; — č. g. Anton Favento, kapitolski pomoćnik u Cittanovi, ide u mir; — č. g. Šimun Sfečić dosadašnji župe upravitelj u Momianu, ide u Cittanovu za kaptolskoga pomoćnika; — č. g. Antun Giacomin, do sada duh. pomoćnik u Oprtlju bi imenovan župe upraviteljem u Momianu; — č. g. Frane Comisso, mladomisnik, ide za duh. pomoćnika u Oprtalj.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—11 Oktobra 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	—	—	—	—	—
Caraki dukati (cekini) .	—	5.84	—	—	5.92	5.87	—	—	5.87	5.84	5.77	—	—	—	—	—
Napoleoni	—	9.82½	10.4½	9.94	9.87½	9.89½	9.88½	—	9.86½	9 86	9.67	—	—	—	—	—
Lire Ingleske	—	12.32	—	—	12.42	12.37	—	—	12.36	—	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	—	102.35	103.75	103.75	103.—	102.75	162.75	—	103.—	102.75	102.75	—	—	—	—	—

Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. Testen. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po naravnoj ceni. Pisma neka se šalju plaćene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VII. **U Trstu 24. Oktobra 1876.** **Broj 21.**

Istranski izbornici!

Evo nas opet s Vami, kako smo Vam to bili obećali, da Vam rečemo zadnju riec pred samimi izbori. A ta rieč jest, da se i opet spomenete, da je sad u Vaših rukuh sreća i nesreća, čast i sramota našega u Istri puka. Naš će puk dne 29. oktobra il veselo zapjevati il tužno i žalostno zakukat', kako već budete Vi izabrali u onaj dan bolje il gore ljude za njegove zastupnike. Gledajte dakle što djelate.

Izbornici!

Vrieme, u koje živimo, jest veoma ozbiljno. Sam Bog zna, što nas čeka u ovo budućih šest godinah, za koje imate izabrati nove poslanike. Ali ako mi i neznamo, kakve će biti te buduće godine, ipak svi već nekako po naravi ćutimo, da neće minuti onak tiho i gluho, kako su minule šestero proših. Gladu i zimi skrbna se družina na dobu pripravi. Isto se tako mora pripraviti i skrban puk tamnoj i neizvjestnoj budućnosti, gledajuć naime, da postavi svoju sreću i svoj obstanak u sigurne i pouzdane ruke. Joh onomu, koji u vrieme pogibeli neima nikoga, da zanj radi i govori!

Ali i kad nebi toga bilo, pogledajmo samo na našu prošlost. Može li ona biti žalostnija i kukavnija? Nemože, jer kod nas gine i propada sve, što drugdje raste i napreduje. Kod nas od ljeta do ljeta rastu samo daće, a od njih puku nikakve koristi, dapače on biva od ljeta do ljeta sve to nevoljniji i siromašniji. Svim austrijskim narodom ustavna je sloboda u nečem koristila, samo nam u Istri kao da je u svem naškodila. Koliko se nije, vikako, koliko obećivalo, da će nam bit ljepše, da će nam bit bolje; jer da ćemo sami zakone krojiti, sami sobom gospodariti, sami školami upravljati itd. itd. Pak što se je dogodilo? Da se zakoni kroje, ali više puti očito proti nam; da se gospodari, al da se u gospodarstvu za nas nemari; da se upravlja školami, al da smo mi ipak bez škole i nauka itd. itd. Tko je tomu kriv? Da li ustav? Ne, nego ljudi, kakvi su naš puk dosad u Poreču zastupali. Hoćemo li, da nam bude i unapred tako? Ne, jer što nam nebi bila škoda, bila bi nam sramota!

Izbornici!

Opet i opet Vas dakle zaklinjemo, da za zastupnike našega u Istri puka izberete ljude, koji će skrbiti za svoje birače onako, kako skrbe za svoje zastupnici naših zemljakah drugoga jezika. Koji su ti ljudi? Mi bi Vam jih mogli i imenovati, ali nećemo radi svojih uzrokah. Nego Vam dajemo na znanje, da će Vam jih u zgodno vrieme naviestiti i imenovati, ali nećemo radi svojih uzrokah. Nego Vam dajemo na znanje, da će Vam jih u zgodno vrieme naviestiti glasno i jasno naši prijatelji, koje ćete Vi u biranju slušati. Nikad nepozabite, da Vi nesmite birati po Vašoj želji, nego po želji svega kolikoga puka; jer Vi niste drugo nego pučki poručnici, a poručnik se mora vladati po volji svojega poručitelja. Želja pako i volja našega puka jest, da već kada tada dodju u Poreč takovi ljudi, koji će i za njega skrbiti.

UREDNIČTVO „NAŠE SLOGE.“

Razgovor pred izbori

med Antonom, Lukom i Markom.*)

(Dalje — vidi broj 20.)

Luka. Izmedju tolikih nevoljah, koje dan danas sviet grde, ostati će u povjestnici kao vječna uspomena njegova nevjerojatna pozabljivost. Sviet bo dan danas nemisli za drugo, nego za samo pusto uživanje; on je nesamo razmetan, gnjusan i sebičan, nego vrh toga jošte neizmjerno pozabljiv. Najpoglavitiji i najočevidniji dogadjaji iskustva, što služahu prošlomu svietu za nauk, dan danas nekoriste ništa, već su kao bistra voda izlita u kalužu. Najstrahovitije opačine, koje se danas pripete, sutra su jurve pozabljene. Pak zato ljudi, kojim pojde za rukom, da se kako obogate u svietu, nit nemare, što će o njih sviet reći, akoprem se proglasuje, da je javno mnienje ono, komu treba da se svatko klanja. Javno je mnienje, da, vlast oštra i mogućna, al samo za bedake, dočim za one, koji znaju živiti, nije drugo, nego glas neumna čvrčka! Takovi bo dobro znaju, da sviet nespominje sutra, što tko danas reče il učini, pak zato odkrito i srčno teže, da dostignu svoju svrhu, bez da jim niti na um pade, što će za to sviet reći. Da nije tako, išle bi bolje stvari na svietu, i nebi se moglo reći, da se u nekojih slučajevih baš izgubila ćutljivost naravskog poštenja. Al vjerujte meni, pozabljivost jest jedan izmedju poglavitih uzrokah, radi kojeg puk propada u nehajstvo, koje mu je veoma škodljivo, il pa ostane žrtva lukavosti i prevare. Životinje se u ovoj stvari mnogo opreznije znadu vladati, jer ako se na primjer mačka ulovi jednoč u uzanku i posreći joj se, da se oslobodi, budte sjegurni, neće vam već ona onud nikad proći. Al puk vam tako nečini; on preveć brzo pozabi pogibelji i škode, što je pretrpio i od iskustva ništa se nenauči.

Marko. Napredkom i slobodom puk će progledati i naučit živiti.

Luka. Slobodom i napredkom, kako što jih vi tumačite, puk će postati bezdušan, odprieti će oči, naučiti vašu pjesmu: i joh tada njegovim učiteljem!

Anton. Nam se ni najmanje nemari za takovu slobodu i napredak, nam će biti itako uvjek raditi da živimo i plaćati da drugi živu. Jedino zadovoljstvo, što nam ostaje jest, da doznamo, kako se troše naši novci. Nuder dakle, moj Luka, povej nam nadalje još koju o računih, jer smo dovršili god. 1870.

*) Po listu „L' Eco del Litorale.“

Luka. Vidim, da nemožeš pustiti u miru svoga iskrnjega!

Anton. Ja neću, Bog sačuvaj, da ikomu dosadjujem! Al, jer se radi o naših stvarih, koje bjehu javno pred svietom rečene i štampane; zato mislim, da mi neće nitko zamjeriti, ako se silim, da vidim, kamo je išla moja kokoš, da iznese jaje.

Luka. Tvoja mi se prispodoba dopada, te evo me zato, da ti odprem košaru, pak da vidimo, jesi li kadar izmed ostalih da izpoznaš jaje, koje je iznesla tvoja kokoš.

Anton. Samo ako mi ga nisu našarili, poznati ću ga ja doisto, vidit ćeš!

Luka. Odprimo dakle košaru, to jest saborska pisma god. 1871. U njih ćemo naći, da je Sabor rečene godine držao 9 sjednicah, koje sve ukupno trajahu 23 ure i pol, a koštale su zemlju malenkost od 7,259 for. 7 nvč., što pride 308 for. 89 nvč. na svaku uru, u kojoj su govorili naši zastupnici. Već se razumi po sebi, da u tom računu nisu zauzeti troškovi za priprave nacrtah, za štampu, za kućarinu, za prostirače (tapete) itd. itd.

Anton. Oh, oh!... Dug ti je u mačke rep!

Luka. Nešali se ti mačkom u mačke su oštri nokti! A naš je grb koza, kratka repa i zlatna vjemena, jer je i koza sva od zlata. Nu nemuti me tim, nego da vidimo malko, kakvom su koristju pokrajine govorili naši zastupnici god. 1871. I nenapominjajuć dugi i naduti uvodni govor, kojim se je uzvišavala naša *uvjek* sve te *sjajnija autonomija*, da se tobož tim kako pokrije umnoženje činovnikah, pregledajmo malko V. sjednicu 28. septembra, u kojoj ćemo naći, kako se meni čini, nepotrebno prepirkanje, koje je trajalo do blizu pol sata. Radilo se naime o stalnom uredjenju pokrajinskih stipendijah i podporah za djake. U nacrtu bje rečeno, da se stipendiji imaju davati *ubogim istarskim djakom.* Al tko bi vjerovao? O besjedi *ubogi* govorilo se pol ure! Te akoprem štovani zastupnik Dr. Basilisco dobro opazaše, *da tom se besjedom razumiju one obitelji, koje radi svojih odnošajah nisu u stanju, da svoju djeco uzdrže na nauku, — da ubožtvo nije nikakva sramota, te da ta besjeda najbolje odgovara smislu zakona*, ipak govorkanje bje napredovano dok se neizbriše besjeda *„ubogi“*, kojom se ruke preveć vezahu.

Anton. Komu su dakle htjeli, da se daju štipendije, je li morda bogatim djakom?

Luka. Htjeli su, da se daju onim, koji su *„vriedni polaz dobivenih oficijoznih izvješćah od dotičnih občinskih zastupstvah,“* s kojimi se zastupstvi treba dobro gledati (esser in buona), ako se želi stipendij dobiti.

Anton. Liepa je borme i ta!

Luka. Al je još ljepša ona, da se je smisao štov. Basilisca, koja je najbolje odgovarala svrhi zakona i koju i ja odobravam, odvrgla, i to da se promieni sa drugom smišlju prostranijeg tumačenja, i tako se izgubi pol ure vremena, što je stojala 154 for. 44 nvč.

Anton. I ta mi se glasba dopada!

Dan počivanja.

Iza tolikih preporukah, koje smo mi ponovili na stotine puta našim težakom, da nelienuju i nestoje bezposlice, nego da ukoriste do cigloga časka svog vremena, pa da rade što ozbiljnije, eda bi kako podignuli i unapriedili zapuštena svoja imanja, činit će se gdjekomu smješno, kad nas čuje, gdje mi njima danas naoblo preporučujemo dan počivanja i obustavljenja svake radnje.

Ali nemoj se nitko tom čuditi nego svak sudi naše razloge; pa ako se dalo, tad ih poreci, inače ih poštuj i za nje djeluj.

Taman s toga što mi želimo, da naši težaci puno rade, svjetujemo ih da na vrieme i opočinu. Al nu odkud nam potaknuće tomu savjetu, ako je istina da većina naših težakah opočiva i kad treba i kad ne treba? Opočivaju, da, više puta gdje ne treba; ali vjerujte, štioci dragi, da višekrat ne opočivaju, gdje baš treba, ni kako treba. Te mi gledamo, na žalost ljutu, većinu naših kotaranah, svedjer kâ trudne, boležljive, iznemogle i ostarjele još za mladosti, a po tome i kratkovjeke.

Ovi ljudi troše bezumno i bez reda svoje snage, naliki upravu razsipniku, koji, kad smeo svoje dobitke, maša se (lati se) ludjak i glavnice, dok mal po mal i nju opuha. Ali je samo onaj mudar koji umide kako pristoji zamjenjivati trud i počitak; koji zna radit što više može, a opočivati, ni više ni manje no što mu treba. Vježbanje u radnji dvostruči snagu čovječju, umornost ju kao što i lienost, pripolavlja: a ciena se zdravlja uzmnaža taman uzmnažanjem mišičnih silah, mudrom štednjom i dobrim redom uporavljenih.

Nego da se sad upitamo, imade li čovjek kakvo sveobće mjerilo, po komu će moći znati, koliko mu je uprav truditi, koliko li počivati, eda trudom nepokrati svoje dane, nego naprotiv baš uzmnoži broj godištah svoje radnje?

Tekako da ima to mjerilo i uprav od samog Stvoritelja najsvečanije rodu ljudskom naznačeno kroz pero njegova zastupnika i zakonoše Mojsije. „Spomeni se“ — poručuje svakom čovjeku Stvoritelj njegov — „spomeni se da posvetiš dan opočitka. Šest ćeš danah ti raditi sve što ti treba. Sedmi je dan subota, dan opočitka gospodina Boga tvoga. U ovaj nećeš raditi ništa, ni ti ni tvoj sin, ni tvoja najmenica, tvoj vol ni tvoj magarac, nit ijedno tvoje živo, pa ni inostranac, koji se desi (nahodi) u kući tvojoj, eda tako uzmogne opočinuti tvoj najmenik i najmenica, skupa s tobom. Spomeni se da si i ti bio rob u Misirju, odakle te je izbavio desnicom jakom, mišicom svuznom Gospod Bog tvoj.“ (Deut. gl. 5. r. 12-15).

Niti se je zamjenom subote sa nedjeljom za nas promienilo razdjeljenje sedmice, kâ što ni zakon počivanja, zakon naime, da čovjeku na stanovite neke rokove treba, iza dugljeg rada, dan opočitka. Ovaj su pak zakon poznavali od starine tja do danas svi narodi širokog svieta, te i opredielili u kakvih bilo njihovih ustavah il obrednikah, taj dan počitka, ponajviše taman sedmi.

I zaista, ako mi sporedimo razdieljenje vriemena na sedmice i dan počitka, iza drugih šest danah rada, sa snagom čovjeka i životinjah, naći ćemo to razdjeljenje kao najprirodnije i najpristojnije.

Kad pri izmaku prošloga vieka francuzki zakonici pokušali da izvrate sedmice u desetice (dekadi), da naime, mjesto iza šestog, ustanove iza svakog devetog dana radnje po jedan dan opočivanja, napori im se izjalovili; sama priroda srušila im ih, te se morali povratit na stari tjedan. Najkrvavija strahovlada nemogaše da prisili francuzke težake, da se priviknu dekadam. Što oholost ljudska danas sagradi, to tiha priroda sutra razgradi, jer vol nemože da ore uvjek po devet danah zasebice; te iza šestog već dneva, rek bi, da iznemoglim svojim mukanjem ječi i vapi za opočitkom od samoga Stvorca svieta svakoj živini ubilježenim. Naši volovi, govorahu medju sobom franzucki težaci, naši volovi razume dobro, kad je nedilja nit mi smimo njih podjarmiti u nedilju.

Čovjek, kriepošću svoga duha, može donekle i prekomjernom trudu odoljet; ali, ne drugčije nego što živine, plati slano napor neprirodni, prikraćenim svojim životom i krljavom svojom starošću.

Nedilja nam se dakle nameće ne samo vjerom kršćauskom nego i prirodom: ona nam je potrebita duši da ju pokriepi i obnovi mislim vrhuzemaljskim, a tjelu da mu povrati vitkost prvu i čilinu (hrabrost), dugim trudom izgubljenu. Posvećujuć dan nedilje, mi u isto doba dakle vršimo dva zakona našemu biću najpotrebnija, zakon prirode u prilog tjelu, zakon vjere u prilog duhu.

Ove misli na dušu svima učenijim domoljubom, koji obće izbližega s našim prostim pukom, navlastito s našim težakom, pa bili tî domoljubi, gospodari, prometnici ili trgovci, posjednici, učitelji il sveštenici. Svi oni jesu odgovorni za prostaka i za neuka, s kojim obće, uz koga živu, s kojim nesreću i sreću diele. Naši težaci, rek bi da su zaboravili oba zakona gori rečena, to počivanje i posvećenje sedmoga dana.

Naši volovi — govorahu osamnaestog vieka francuzki težaci — razabiru kad je nedilja, pa mučiu i vapiju opočitka; a naši težaci, velimo mi, sadanjeg vieka, tobož prosvjetnoga i naprednoga, nerazabiru toga nimalo. Čija krivica? Čija li tu odgovornost?

Gosp. List Dalm.

Dopisi.

U Kastvu 11. listopada. *)

Dne 18. Oktobra otvorit će se ovdje pripravnica sa hrvatskim učevnim jezikom. U nju mogu stupiti učenici, koji su navršili 14 godinah, ili će jih navršiti dojduće godine, te su dobrim uspjehom pohadjali IV. razred kakve pučke učione.

Poslie što bi svršili ovaj pripravni tečaj dobrim uspjehom, mogli bi pohadjati kroz četiri godine učiteljski zavod u Kopru, gdje bi prama svojoj marljivosti i siromaštvu prve dvie godine, 100 ili više, a druge dvie, 200 forintih dobivali.

Ove godine odgojila je naša pripravnica 7 dijakah, koji pohadjaju sada gori imenovani zavod, te će do četiri godine biti „veoma dobro došli“ našoj tuždoj Istri.

Na Otocih i u Istri više će biti učenikah, koji bi se mogli okoristiti tom prilikom, i to tim više, što bi dobili podporu ili štipendij od 50 forintih, te bi se mogli ovdje malim troškom prehraniti.

Prose se zato svi učitelji i rodoljubi da raztumače to roditeljem sposobne za to djece te da jih nagovaraju, neka pošalju svoju djetcu u ovaj pripravni tečaj, da budemo imali i mi istarski Hrvati dosta narodnih učiteljah, koji bi puno koristili našoj Istri i miloj nam domovini.

Osobito pako mi Kastavci moramo skrbiti, da i naša djeca pohadjaju u većem broju pripravnicu, jer inače mogao bi se dogoditi, da ju izgubimo, premda smo ju težkim naporom zadobili.

*) Došlo prekasno za posljednji broj.

Ured.

Nešto o gnojnici (govedjoj mokraći).

Sastavio *Nikola Vešić*, providnik.

Evo me, mili moj poljodjelče, da ti danas nešto prozborim o gnojnici i to s toga, što sam opazio, da vele slabo mariš za ovu dragocienjenu tvar u gnoju.

I sbilja čovjeka upravo zaboli srdce, kad opazi seoske dvorove i vidi, da gnojnica teče po cestah, pa svojim izparivanjem truje i kvari prirodno ladanjsko zdravlje i ljepotu. S toga, mili moj poljodjelče, trgni se jednom, pa se lati posla, te ne daj, da ovakova dragocienjena tvar teče po putevih i da ti smradi i truje tvoju divnu okolicu, nego ju upotrebi za svoju hasan (korist), kao što čine drugi napredni narodi.

A sad me čuj dalje:

Ova tekućina sa svojimi sastojinami (s *dušikom*, *pepelikom*, *praničnom* ili *fosfornom kiselinom*) čini, da gnoj postaje sve bolji i mastniji, suprot bi bez gnojnice govedji i svaki drugi gnoj jedva samo polovice cienc imao.

Gnojnica se dakle većinom upotrebljava za polievanje gnoja za da se ne osuši. Nu nekoji pako gospodari rabe ovu koristnu tvar za mlade usjeve, zatim za livade itd.; jer gnojnica ima to osobito svojstvo, što sili usjev sa svojimi sastojinami da brzo lista i da razvije stablo.

Ali ista (gnojnica) na fizičko popravljanje zemljišta nikakov uticaj neima.

Opozorujem te, mili moj poljodjelče, da što pametnije postupaš sa mokraćom, a osobito onda, kad sa istom polievaš livade i mlade usjeve, naročito djeteline ili ma koje druge krme. Ona se nesmieje sama u ljetu upotrebiti, nego uvjek pomješana sa vodom (razmjer 1:3 to jest jedna vjedrica mokraće tri vjedrice vode), dočim se zimi može bez vode upotrebiti, jer se sa sniegom pomješa.

Dakle ti preporučam, da gnojnicu (mokraću) upotrebiš uvjek onda, dok je zemlja vlažna to jest poslije kiše (dažda), jer će se gnojnica sa vlagom od zemlje pomiešati i tako će ista (vlaga) razblažiti mokraću.

Gnojnica se vozi na livade iliti oranice u lagvu tako, da se zadnje dno od lagva provrta, a izpod luknje (škulje) metne se rešeto ili luknjasta (našupana) daska. Tako vozeć po slogovih oranice i livade razprska se gnojnica po tlu.

Rekoh, da je mokraća u gospodarstvu vele koristna; pa zato mili moji poljodjelci, *izvažajte istu na polje ili livade, ne dajte*, da vam u mlakah i grabah zrak truje. Toga radi što je mokraća tako koristna gospodaru, to nam valja iz petnih silah nastojati, da ju što bolje sakupljamo, pa u snagi i u njegi čuvamo.

Zato vam evo, mili moji poljodjelci, podajem prost i jevtin način, po kom se to najbolje postići može u koliko scienim, da je vrlo praktičan; nu da li će se ovaj moj predlog primiti i svesrdno usvojiti, ne mogu jamčiti.

Evo ga: Ponajprije u staji (štali) načini nizinu, gdje će se osoka od marve slievati, a odavle kroz žliebove van u gnojnicu odticati, koja se obično pravi tik gnojišta. Ovo je za sakupljanje one mokraće, koju ne bi mogla upiti *nastelj* iliti *stelja*, a za sakupljanje one mokraće, koja je u stelji donešena na gnojište, kao i onu s kojom smo polievali gnoj, tada treba pod gnojištem jamu izkopati (vidi „Našu Slogu“ broj 18. god. VI.) u koju će se ova mokraća slievati.

Sad mi drugo nepreostaje, nego *svim vriednim poljodjelcem* ovaj člančić što toplije preporučiti, — a tim većma, što je iz izkustva pisan.

Na Vukšin-Šipku mjeseca listopada 1876.

Neukû Nauka.

Kako postaju crvive jabuke, kruške i trešnje.

Kad cvjetaju jabuke ili trešnje, uzpuze ili uzlete na drvo sitni kukci (male živinice). U sredini svakoga cvieta vidi se kao zeleno zrnce: ovo je budući plod i zove se plodnica. U ovu plodnicu zabode kukac i metne u nutar sićušno (maljašno) jajašce, da se prostim okom ni zamietit ne može. Rana od zaboda zacieli i zaraste, no za koji dan se iz jajca izleže crvić, grizući sve na okolo i hraneći se mesom od ploda. Plod uvehne, opade, a crv kad dozri, pogrize se, zavuče se u zemlju, zapredе se kao gusjenica. Na proljeće se iz onoga zapredka izvali opet kukac. Zovu ih kljunci.

Možemo li voće očuvati, da ne bude crvivo?

Skupljati treba marljivo sve nezrelo voće, koje pade s drvetja, kao što i uvehle cvietke od voćakah, jer u svakom plodu i cvietku ima po jedan crvić, iz kojega će se kasnije izleći kljunak. Pokupi dakle sva ona gnjezda budućih kljunakah, a da budeš s poslom brže gotov, uzdrmaj više puti voćke, te će opasti svi od kljunakah oštećeni (ranjeni) cvietci i voće sažeži a nemoj ga zakopati ili baciti na gnojište; jer se tim nećeš ni malo pomoći.

Pučki Prij.

Nešto o podiranju drieva.

Jurve od nekada je poznato ljudem, da lies jednog te istog drieva, koje bje posječeno u zimi, mnogo je jače i više trpi od onoga, što bje posječeno ljeti. Ipak neće biti suvišno napomenuti, da i različno zimsko doba, u kojemi se drievo sieče, upliva na njegovu moć i ustrajnost. U Bernu na Švajcarskom oborili su, na poskus, u raznih zimskih mjesecih više jednako starih i jakih smriekah, te iz njih naredili mnogo gredah. Najjača greda bila je od smricke, koja bje u decembru podrta, ona u januaru podrta, bila je 12 po sto, ona u februaru 20 po sto, ona u marču 38 po sto slabija. Tim bje dokazano, da najjači lies je onaj, koji se posieče mjeseca decembra. Smrickovo drievo mjeseca februara posječeno i u mokru zemlju pokopano sagnji u 8 godinah, dočim se je našla posvc zdrava, smrieka 16 godinah u mokroj zemlji zakopana. Bukovi plati iz liesa mjeseca februara posječena sagnjiše u dvie godine, dočim platovi istoga drieva mjeseca decembra posječeni, trajase 5—6 godinah. Lies mjeseca decembra posječen kadar je najveć podnieti mokrinu, a za tim što kašnje, to manje.

SVAŠTA PONEŠTO.

Dobra kokoš ima u svojem jajnjaku 600 jajah. U prvoj jih godini iznese 20, u drugoj 120, u trećjoj 135 i u četvrtom 114. U sliedećih godinah nese svake godine 20 jajah manje, dočim u 9. godini daje jih najveć 10 na godinu.

* * *

Prodaja kamenicah iliti oštrigah. Od nekoliko godinah nastala je u svietu velika prodaja kamenicah. Od njih se u Francuzkoj svake godine izvadi do preko 2½ milijuna franakah. Na otoku Rhé bavi se lovljenjem kamenicah do 2,000 ljudi, koji ulove na godinu do preko 30 milijunah komadah. Ipak sve to jest skoro ništa naprama velikoj trgovini, što se kamenicami čini u Inglezkoj i Sjedinjenih amerikanskih državah. U Belgiji u velikoj su cieni kamenice iz Ostende, u Inglezkoj iz otokah Hayling i Milton, u Njemačkoj one iz Holstajna. — U našem je Primorju pred nekoliko godinah bilo toga i mnogo drugoga svuda dosti, al kako se kod nas nezna nego kvarivati i uništavati, što komu pod ruke dojde, tako žalibože i liepomu nekadašnjemu lovu kamenicah velih i malih, neima više skoro ni traga, — sve se je zatrlo! Al jer još ima uvjek kod nas mora i obalah, zašto nitko nigdje nemari da se opet razplodi toli plodonosno i koristno stvorenje? Il je morda dosti, da ljudi imaju plaćati težke davke i adicionale, a da se ništa neskrbi, kako i odkud da je plate? Ako se naše vlasti i uplivniji ljudi nebudu odrešito brinuli za obći napredak i dobrostanje, do malo propadosmo svi i svuda.

* * *

Uzgoj konjah u Austriji. U Austriji bez Ugarske ima 478 uzgojilišćah za razplodjivanje konjah. Iz tih se uzgojilišćah lanjske godine 1875. poleglo na blizu 70,000 ždriebacah.

* * *

Austrijske škole godine 1875. Prošle je godine bilo svih austrijskih narodnih školah 15,166 (med kojimi 235 gradjanskih). Po broju razredah bilo jih je: sa jednim razredom 7,907; sa dvima razredima 3,410; sa trimi razredi 676; sa pet razredah 385; sa šest razredah 184; sa sedam razredah 82. Po učevnom jeziku bilo jih je: 6,854 njemačkih; 3,820 českih; 1141 poljska; 1008 rusinskih; 482 slovenske; 222 srbsko-hrvatske; 677 talijanskih; 13 latinskih; 13 rumunjskih; 4 magjarske; 921 mješanim učevnim jezikom. — Broj svih učiteljah iznosio je 31, 196. Od godine 1871. učiteljstvo umnožilo se je najviše u Štajerskoj, najviše umanjilo u Kranjskoj i u Bukovini. Godišnje plaće austrijskih učiteljah bjehu na blizu sliedeće: u Dolnjoj Austriji 777 for., u Gornjoj Austriji 612 for., u Solnogradskom 479 for., u Štajerskoj 468 for., u Koruškoj 452 for., u Kranjskoj 368 for., u Trstu sa Okolicom 619 for., u Istri 369 for., u Tirolskoj 167 for., u Českoj 290 for., u Moravskoj 541 for., u Sleziji 465 for., u Galiciji 270 for., u Bukovini 377 for., u Dalmaciji 366 for. — Broj djece školu pohadjajuće bio je 2 milijuna 134,683. Med 100 djece sposobnih za školu, pohadjalo je školu u Foralberžkoj 96, (što je najveći broj)

u Štajerskoj 71, u Kranjskoj 64, u Koruškoj 71, u Goriškoj 51, u Istri 42, u Bukovini 15, (što je najmanji broj u austrijskoj državi.) *Slov. Uč.*

* * *

Koliko plaće imaju na dan europejski vladari. List „Politik" poveda da Aleksander, car ruski ima na dan 50,000 for.; Hamid, car turski 36,000; Franjo Josip, car austro-ugarski 20,000; Fidrik Vilhelm, car njemački 16,000; Viktor Emanuel, kralj talijanski 12,800; Viktorija, kraljica inglezka 12,530; Leopold, kralj belgijanski 3,500; Mak-Mahon, presjednik francuzke Republike sa svimi troškovi putovanja ima 1,000 for. na dan.

Književne viesti.

Hrvatska pjesmarica, nova zbirka rado pjevanih hrvatskih pjesamah, upravo je izašla tiskom i nakladom primorske tiskare. Sabrano je u njoj 100 pjesamah. Ciena 15 nvč.; dobiva se u svih hrvatskih knjižarah i kod primoske tiskare s poštarinom po 17 nvč. Ovu je pjesmaricu sabiratelj posvetio akademijskim družtvom „Velebitu" u Beču, „Hrvatskomu domu" u Zagrebu i „Hrvatskoj" u Gradcu *na spomin krunitbe Dimitra Zvonimira*, kralja svih Hrvatah, u gradu Spljetu na dan 9. listopada 1076. I mi preporučamo priručnu ovu knjižicu štovanomu čitateljstvu.

Milozvuk, zbirka popievakah za mladež obojega spola. Uglasbio Ivan pl. Zajc. Sadržaje 42 pjesme; ciena 35 nvč. Upozornjemo naše čitateljstvo na krasno ovo djelce namienjeno upravo našim pučkim školam. Do sele moradosmo ponajviše mučiti si djecu svakojakmi tudjimi napjevi, kojim prikrajasmo hrvatske pjesme, a sada nas čuveni glasbenik usrećio hrvatskimi napjevi, koji će sjegurno, kao što su potekli iz čisto hrvatskoga srdca, i goditi nježnim srdašcem hrvatske mladeži.

Različite viesti.

* **Što je nova po svietu?** Današnje su novosti kratke al krupne. Od danas do sutra možebit je buknuo rat med Ruskom i Turskom. Ruska je na najtanahniji na svietu način dotle dotjerala, da se sad sama nalazi naprama Turskoj, kojoj nudi engleske predloge glede Kršćanah, zahtjevajuć od nje jamstvo, da će jih točno izvesti, a neučini li toga, da će ju ona oružjem u ruci pameti učiti. Turska bješe ponudila velevlastim šest mjeseci primirja, naime tamo do proletja, ali to bijaše prekrupna šala, pak je šalom i ostala. U Srbiju dolazi jednako sila Rusah. Na Moravi i nabaru bijaše od skora više krvavih okršajah, u kojih su braća Srbi ostali svaki put dobitnici. Crnogorcem se predala tvrdjava Medun poslje četveromjesečne obsade, Turci su tamo svud u strahu i smetnji. Grčka i Rumunjska nakanile se takodjer, pak neće mnogo postojati vrieme, da će i one udariti. Ruski car Aleksandar nalazi se još uvjek u Livadiji, odkud u sporazumljenju s Njemačkom ravna evropejskom politikom.

* **U carevinskom vieću**, što se otvorilo dne 19. t. m., naši i njemački poslanici zanovetaju ministre, dakako svaki prama svojoj želji, da što misle o iztočnom pitanju. Dobro je, da Evropa čuje iz ustiuh naših poslanikah, da u Turskoj i nas srdce boli.

Pozor Istrani! Pišu nam iz Istre odavle i ondanle, da su se tu i tamo kod biranja izbornikah dogodile kojekakve stvari, kojih mi nemožemo vjerovati, jer bi tada ti izbori bili nezakoniti. Zakon naredjuje, da 14 danah pred izborom izbornikah (fiduciari) mora biti izložen u Podestariji imenik biračah, da ga može tko hoće pregledati te viditi, da li nije tko izpušćen, koji ima pravo glasovati, il uvršćen, koji toga prava neima. Naredjuje zakon nadalje, da je Podestarija dužna u zgodno vrieme izviestiti i pozvati poimenice jednoga po jednoga sve birače pismeno il ustmeno, da taj i taj dan tu i tu ura dojdu u Podestariju, da izaberu svoje izbornike, koji će onda izabrati njihove zastupnike. Izbori izbornikah, koji se nisu ovršili na taj način, jesu nezakoniti i nevaljali, pak će zato biti nezakonito i nevaljalo i njihovo biranje zastupnikah. Na pitanje, što bi se u takvoj prigodi imalo učiniti, odgovaramo, da takve nezakonisti treba javiti pismeno c. k. Namjestničtvu, komu je onda dužnost skrbiti, da se završe i uniši izbor zastupnikah, izabranih od nezakonitih i nevaljalih izbornikah, te razpisati i narediti nove izbore. Braćo Istrani, mi smo učinili svoju dužnost, a sad činite vi svoju. Kad vas vaši protivnici gledaju i na taj način da prevare i oškode, neprostite im, nego bez milosrdja iznesite na svjetlo svaku njihovu i najmanju krivnju, da se nauče zakon poštovati.

* **Hrvatska gimnazija na Rieci**, kako nam odanle pišu, razvija se sve to bujnije. Ljetos da je stupilo u I. razred 60 djakah, od kojih 25 Riečanah. U I. razredu talijanske realske gimnazije da jih neima nego 20 i to da nisu svi Riečani. U magjarskoj pako pučkoj školi da ima svega skupa 20 učenikah i 13 učenicah. Neki uplivni riečki gradjanin da je rekao, sve riečke škole više i niže, izvan riečke hrvatske gimnazije, da nevriede da obstoje, toga radi da će bit Rieka najzad usiljena da ukine naime realsku talijansku gimnaziju, pa da osnuje tek jednu trgovačku školu. Mi tomu neimamo dodati drugo, nego vruće preporučiti narodnoj hrvatskoj vladi, neka njeguje hrvatsku riečku gimnaziju kao oko u glavi; jer što bude ona gimnazija bolja i uglednija, to će i hrvatstvo bolje napredovati ne samo u hrvatskom Primorju, nego i kod nas u Istri i na Kvarnerskih Otocih. Mi ovdje neimamo s materom zemljom drugog duševnog veza, nego uprav jedinu hrvatsku riečku gimnaziju. Jedino tu se naši dični sokolići uče hrvatski misliti i govoriti! Ali ujedno preporučujemo roditeljem, neka dobro paze, kakvim familijam da izruče svoje sinove; jer gdje nisu u strahu držani, lahko se potepu i pokvare, pak onda joh i gore. Zato neka naruče tim familijam, da svakih 15 danah opitaju g. Ravnatelja za njihovu marljivost i ponašanje, a i sami roditelji neka se barem dva puta na godinu potrude k Ravnatelju, da doznaju za što i za koga troše.

* **Slava Žminjcem**, koji su se, kako čujemo, veoma muški držali prigodom biranja svojih izbornikah, izabravši sve same čiste narodne korenjake. E, kad bi tako bilo po svoj ostaloj Istri, kako bi naša majka veselo pjevala!

* **Grčki kralj Juraj** bavio se jučer ovdje u Trstu na povratku sa svog višemjesečnog puta u Atene. Ovdašnja grčka naselbina dočekala ga osobitim oduševljenjem i gromovitim „Zitho!"

* **Magjarski sveučitištne djaci** u Pešti htjahu narediti nekakvu halabuku, da izkažu svoju ljubav svojoj turskoj braći, ali im ministar Tisza toga nedopusti, rekav, da se još nezna, odkud vjetar puše. Onda ti vitezi zaključe, da će sabirati novce za krvoloke Turke, koji da se biju i umiru za prosvjetu, napredak i civilizaciju Evrope. Liep je taj magjarski pojam o prosvjeti — samo je sreća, što se od svih svieta učilišćah negoji nego na jedinom peštanskom!

* **Tvrdoglavost.** Neki gradjanin iz Subotice imao je platiti trgovačkoj komori u Šoprunu cielih osam novčićah, al jih nije nikako htio platiti. Komora ga dade tužiti i po tužbi dodje odluka, da mora platiti; nu dužnik uloži utok (protest) i poslije utoka opet previd. Tako narastoše troškovi do blizu stotinu forintih, a ubog dužnik ostade dužan platiti još k tomu i čitav dug od osam novčićah. Nu sve to nebijaše čovjeku prežestoke pravdaške ćudi dosta, jer kad sudbeni ljudi dodjoše k njemu, da ovrše pravomoćnu osudu, uzprotivi jim se i zarad toga dodje pred kazneni sud, te odnese povrh svega, jošter tri mjeseca zatvora!

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 12—23 Oktobra 1876.

NOVCI	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	—	—	—	—
Carski dukati (cekini) .	5.79	5.83	5.82	—	5.88	5.89	5.96	6.01	5.94	5.94	—	5.95	—	—	—	—
Napoleoni	9.81	9.88	9.87	—	9.94	9.94½	.10.11	10.17	10.—	9.95	—	10.05	—	—	—	—
Lire Inglesko	12.31	—	12.36	—	12.43	12.45	—	—	12.57	12.46	—	—	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	103.—	103.—	103.50	—	104.35	104.65	105.60	106.25	105.75	105.75	—	106.—	—	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **L. Testen.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Pos.*

Godina VII. **U Trstu 16. Novembra 1876.** **Broj 22.**

Najvruće molimo sve one naše predbrojnike, koji nam predplate na naš List jošte nisu poslali, da to svakako do konca tekućeg mjeseca učine.

Stanje stvarih na Iztoku.

Zadnji put smo rekli, da je stanje stvarih na Iztoku tako napeto, da se u tren oka može provrći u rat med Ruskom i Turskom. To se nije dogodilo, ali prilika, da će buknuti taj strašni rat, jest danas sto puti veća, nego li je bila onda, akoprem smo već cielih 15 danah usried primirja, što su ga Turci i Srbi sklopili na dva mjeseca, to jest, do nove godine.

Kad smo ono pisali, u Carigradu su se vodili dogovori o primirju na temelju engleskih predlogah, pod Aleksincem pako vrstile se strašne bitke med Turci i Srbi. Turska se je u tih dogovorih držala nekako čudno, ona je htjela i nehtjela, samo da uhvati vremena. Računala je očevidno na slučaju uspjeh svojih ratnih naporah u Srbiji. Rusiju je to oklevanje dakako jedilo. Ali Turskoj se ipak poneslo doživiti veliku pobjedu svojega oružja u Srbskoj kneževini. Zadnjih danah prošloga mjeseca Srbi moradoše poslje žestoka boja predati Turkom svoj tvrdi grad Aleksinac te mal da ne otvoriti put u sam Biograd. Ruska tada, vidivši u pogibeli srbski narod, doviknu Turskoj, ako u 48 sati neobustavi vojevanja i nepristane na bezuvjetno primirje od dva mjeseca, da joj je ona neumoljivo provalila u zemlju sa svojom ratobornom vojskom. I tako eto Turkom nebijaše ni kud ni kamo, nego prihvatiti rusko primirje bez ikakve predpogodbe, i to baš onda, kad su se veselili svojoj do sada najvećoj pobjedi u ovom ratu. Iz toga se dogadjaja najbolje vidi, koliko je danas u svietu ruska moć i sila. Jer dočim u nepovoljnih okolnostih sva Europa nije mogla prisiliti Tursku na primirje, prisilila ju je eno Ruska uzprskos najpovoljnijim okolnostim kroz jednu jedinu ozbiljnu rieč. Turska je dakle imala tad doznati, il da već neima nigdje prijateljah, il da ti prijatelji neimaju srdca, da se opru ogromnoj ruskoj sili.

Na taj se način uz primirje ustavili u Carigradu dogovori, gdje bude zaključeno, da se na bojnom polju po navlašnom povjerenstvu pronadje i ustanovi neprelazna medja med turskom i srbskom vojskom, a u isto vrieme da se sastane evropejski kongres, koji će pravovaljano odsuditi, što se ima dati Bosni, Bugarskoj i Hercegovini, onda kako se ima postupati sa Srbijom. Ali eno, Turska neće ni da čuje govoriti o Bugárskoj kojoj je Ruska namienila isto onaku samoupravu kao i njezinim mučeničkim sestricam, Bosni naime i Hercegovini. Uz to prkosenje Turske diesio se ovih danah u Londonu i jedan govor prvog engleskog ministra, koji kao da je Ruskoj zaprietio ratom, ako bude pošto poto htjela, da poboljša nevoljno stanje Kršćanah, a na uštrb Turakah. Tom engleskom prietnjom kao da je dogorilo miroljubivomu caru Aleksandru do nokatah, pa ovih danah, kad se iz Livadije vraćao u Petregrad, držao je u Morkvi plemstvu i gradskomu zastupstvu takav govor, da je sva Evropa protrnula na njegove rieči. On veli, da je sit turskoga šaranja, pa ako Turska nepristane na njegove predloge o miru, da će bit prisiljen trgnuti mač iz koricah, te postići najposlje silom, što nemože milom, naime oslobodjenje Slavenah i u obće turskih Kršćanah, a u tom svetom ratu da se nada, da će ga pratiti sav koliki ruski narod. Tako je govorio miroljubivi car Aleksandar, a Rusi da pomahnitaju od uzhita, kako su burno pristali na ratne rieči svojega mogućeg vladara. A da se te rieči neizgube tobože u zraku, prvi ruski ministar naredi, da se odmah pokrene osamsto hiljadah ruskih momakah, razdieljeni na tri vojske, od kojih jedna da se slegne u Poljskoj na austrijskoj granici, a druge dvie da se pomalo primiču k jugu, da mogu, ako uztreba, poduprieti i na turskom zemljištu rieči svojega cara.

Tako sad eto stoje stvari na Iztoku i u obće u Evropi glede iztočnog pitanja. Još se uvjek govori o miru, dapače i sam Gorčakov pokrenjivajuć vojsku veli, da taj dogadjaj neslut na rat nego na mir ali u mir nevjeruje već baš nitko. Hercegovački i Bosanki ustaši kao da nisu prihvatili primirja, jer se čuje, da gone i sad turke, gdje god mogu. I Rumunska je pokrenula svoju vojsku u sporazumljenju sa Ruskom, a u istom sporazumljenju da će biti do nove godine na nogama i grčka vojska, ako rat još i prije nebukne.

Naši izbori.

Evo uspjeha ljetošnjih zemaljskih izborah u našoj Istri.

Dne 29. oktobra bijahu izabrani za vanjske obćine sliedeći zastupnici:

1. U izbornom kotaru Koparskom, Piranskom i Bazetskom: Dr. Lion i župnik Karlo Fabris.
2. U izbornom kotaru Porečkom, Buljskom i Motovunskom: Dr. Amoroso i bar. Polesini.
3. U izbornom kotaru Vodnjanskom, Pulskom i Rovinjskom: Bilježnik Sbisà i Adalbert Marchesi.
4. U izbornom kotaru Pazinskom i Labinjskom: Kotarski kapetan Viutschgau i bar. Lazzarini.
5. U izbornom kotaru Krčkom, Creskom i Lošinjskom: Namjestnik bar. Pino i župnik Dorčić.
6. U izbornom kotaru Voloskom i Novogradskom: Župnik Andrija Štrk i župnik Anton Spinčić.

Dne 4. Novembra bijahu izabrani za gradove, trgovišća i obrtnička mjesta sliedeći zastupnici:

1. U Kopru: Kristofor Dr. Belli.
2. U Piranu: Načelnik Vatta.
3. U Rovinju: Načelnik Dr. Mat. Campitelli.
4. U Buzetu, Izoli i Miljah: Župnik Zamarin.
5. U Poreču, Cittanuovi i Umagu: Fran. Sbisà.
6. U Motovunu, Buljah, Vizinadi i Oprtlju: Načelnik Venier.
7. U Pazinu, Labinju i Plominju: Načelnik Dr. Cech.
8. U Vodnjanu i Puli: Ravnatelj hydrografičkog zavoda Müller.
9. U Malom i Velikom Lošinju: Dr. Vidulich.
10. U Cresu i Krku: Namjestnik bar. Pino.
11. Na Voloskom, u Kastvu, Lovranu i Mošćenicah: Savjetnik prizivnog suda Trdić.

Toga istoga dana trgovačka rovinjska je komora izabrala sliedeća dva zastupnika: Basilisco i Corazza.

Naposljedku dne 8. novembra bijaše izabrano za velika posjedstva sljedećih pet zastupnikah: Andrija Dr. Petris, Ivan de Franceschi, Anton Dr. Scampicchio, Fran. Dr. Venier i Dr. Vergottini.

Ni ljetošnji zemaljski izbori nisu izpali, kako su imali te kako bi bili mi želili; al su ipak izpali po nas bolje, nego ikad dosada. Istina, pravih naših ljudih bit će i ovaj put malo u saboru, ali smo tvrdo uvjereni, da će gg. svećenici i činovnici, i koji nisu našega naroda, biti ipak pravedniji prama nam, nego li je to bila dosadanja klapa iliti većina porečkoga sabora. Ako je naš narod okrenuo ledja svojim starim zastupnikom, neka novi znaju, da on toga nije učinio iz obiesti, nego iz prave skrajne potrebe. Naš narod u Istri nepita i neišće drugo od svojeg sabora, nego izjednačenje sa svojimi zemljaci drugoga jezika u školi i uredu; onda mudro i koristno trošenje svoje muke i svojih žuljevah. Neka on to postigne kroz sadanje zastupnike, pak će baš hvaliti Bogu, što je ovaj put u porečkom saboru toliko svećenikah i c. k. činovnikah.

Dopisi.

Iz Kopra.

Dne 4. t. m. bili su i ovdje izbori dviju poslanikah na zemaljski sabor u Poreč, naime jedan za grad Kopar a drugi za Izolu, Buzet i Milje (Muggia).

Naši zemljaci Talijani napeli su i ovaj put sve svoje sile, nebi li možda popravili svoj poraz, što su pretrpili kod izborah

dvijuh vanjskih poslanikah. Pred dvadeset danah g. Dr. Belli učinio je križnjput od ureda do ureda i osobno se preporučio, želeć tobože, da i inteligencija za njega glasuje. Nu jadan prevario se, jerbo od činovnikah, profesorah i učiteljah nije došao nitko, osim dva ili tri iz gimnazije, koji su jedini zastupali ovdašnju inteligenciju.

Nije bilo težko Dr. Belliju pobjediti, ako se njegova može nazvati pobjeda, jer protikandidata nije ni imao. Od 227 izbornikah došlo ih je glasovati 86, koji su tobože jednodušno svi za njega glasovali. Ja držim da je za njega bio moralni poraz njegov bezuspješni križnjput, kao što mu se moglo na licu čitati.

Predjimo na drugog kandidata, kojeg su imali birati Buzećani, Izolani i Muježani. Prenapeta stranka imala je kandidata Madonizzu, koparskoga gradskoga načelnika. Za ovoga radilo se je javno i dosta živahno kroz petnaest danah; za drugoga skoro se nije ni znalo. Subotu već okolo sedam sati u jutro videla se je množina njegovih agentah trčati po ulicah grada, a kašnje i po gostionah, dapače i po kućah nebi li čim veći broj izbornikah navabili. Nu svi njihovi naporl bili su zaman.

Netreba vam opisovati način agitovanja to ste po svoj prilici doznali iz „Primorca“ kako je bilo kod zadnjih izborah dviju vanjskih poslanikah. Ovaj put bilo je isto onako, ako ne i gadnije. Evo vam jedne episode: dodje prost *paulan* (poljodjelac) na izbor. Približi mu se na trgu jedan od agentah. Hoće da mu pruži ruku. Paulan ga čudno pogleda, te mu reče: — Od kada tako? *Agent:* Ja sam sa paulani vazda takav bio. Danas ste došli glasovati, jeli? *Paulan:* Koša? *Agent:* Došli ste votat? *Paulan:* Koša dižè, no vi kapišo. *Agent:* Votarè per Madonizza? *Paulan:* Koša še mato! — I tako ti moj kaporion, od male čete prisutnih ljudi, krene naprvo.

Koparčani bili su skoro sigurni do devet sati, da se neboje protu stranke, ko što su sami izpovjedali svojom nadutošću. Mogao si spoznati na svaki njihov mig, da kažu jedan drugome: Danas smo gospodari mi! Al eto muke. Okolo devet sati doplovi parobrodić iz Izole, a na njem do 180 izbornikah, skoro svi poljodjelci. Oni su stupali od parobroda do dvorane izbora kao vojnici u vrstih da bude tim sjajnija iznenada.... Izmedju njih bilo ih je bolnih, a dvojicu sam vidio baš podpazuhe voditi. To bijaše zaista liep prizor, dapače nešto uzvišena.*) Gg. Madonizza, Dr. Belli, Gambini, Dr. Stradi i Klarić bijahu zajedno pred kavanom, pa su kao da ih je grom ošinuo gledali zapanjeni onu liepu povorku Izolanah. Ja sam ih baš onaj čas motrio i opazio na njih, da su duhom klonuli i razjareni se razišli.

Sad je bilo gotovo, da će prenapetnjaci i ovaj put sramotno propasti. I sbilja okolo jedne ure popodne pročulo se već po cielom gradu, da je g. Zamarin, župnik u Izuli, pobjedio sa 161 glasovah, a g. Madonizza, gradski načelnik, kukavno propao. Živili Izolani!

Iz Žminja.

Jok valaj! Kako se ono neki poznati žminjski nadrimudrac razljutio u 251. broju *Cittadina;* od gnjeva nezna sirota, kamo i s glavom lupio. A najsmješnije jest, što se jadi na ovdešnjeg zvonara. Najbrže zato, što su se ljudi prigodom biranja izbornikah radje svjetovali sa zvonarom, nego li s njim. Ej dakako da je tužno i žalostno po njega i njegovu šestoricu, što su se občinari većma pouzdali u razbor zvonarov nego njegov i njegovih pristašah, koji su bjesno trčali od jednoga do drugoga po biralištu, nudeć im svoje listiće, ali vidivši, da im je kmeti odbacuju, daj bubnjem občinskim bubati po gradu te pozvati svoju reservu, da im dotrče na pomoć, ali i ona udarila u bjeg veleć: Mi vas nebiramo! Evo zašto se jede! Al ipak veli, da bi bili drugi glasovali za njegovu stranku, da se nisu strašili. Morda jih je bubanj prestrašio! Nu neka mu budu strašljivice, samo mu svjetujem, ako koje znade, da im za buduće prigode ulije malo neustrašljivosti, morda će tako njegova stranka od šestorice narasti do sedmorice.

Bunca takodjer nešto o kandidature župnika. Nu treba seguranu biti prije nego se što napiše. Naš župnik, budući čovjek od kmetskog roda, nežeći potežati nezasluženo plaće, izvirajuće iz krvavih kmetskih žuljevah, a s druge strane poznavajnći svoju nesposobnost, biti u broju velikašah, bogatašah, odvjetnikah i dokturah, vazda je odbacivao svaku mu ponudjenu kandidaturu. E što ćeš, mudraci se svačemu domisle! Treba im oprostiti. A da nebude pak golema muka sastavljenje rečenoga dopisa bez koristi, daj piši nešto o redu u crkvi. On i red u crkvi! Kako to slaže? Znaš li, dragoviću gdje bi tu valjalo početi? Kaži onim tvojim, da paze, pak će bit sve dobro. U ostalom postolar nek govori o svom kopitu. Što se pak tiče orguljaša, da istinu ljubiš, znao biš, da bijaše sam župnik, koji je u sjednici 28. Oktobra 1875 predložio, da se plati novcem iz kase občinske, kao što je on u svojoj molbenici i tražio, da se tim nezakonito pobiranje žita digne, i kmetsko breme olakša; ali da su bili sami tvoji pristaše, koji su nagovarali ostale zastupnike proti tomu župnikovu predlogu. Kad mu bila molbenica odbačena i čim je čuo župnik, da kane zato izručiti službu orguljaša otide on sam, ni ti ni tvoji prestaše, k njemu, moleć ga, nek izvoli i unapred obavljati službu orguljaša, obećavši mu, da će nastojati da u buduće dobi svoju plaću u novcih ne u žitu, kojim ste ga ti i tvoji pristaši veoma slabo plaćivali, a izručivši službu ne radi župnika nego radi tebe i vas ostalih, koji biste hotjeli imati izvrstne sluge brez da vam se dira u kesu. O svem tom će te uvjeriti i ovdašnji g. učitelj.

Nego na koncu, evo što ja svetujem našim istarskim Šarenjakom: Negulite kmeta nečuvenim dosad lihvarstvom, nederite kožu iz njega, nedražite ga ružnim imenom *ščava* t. j. roba, neprogonite njegov jezik, nezatvarajte mu puta do prosvjete, uvadjajuć u pučke škole talijaaski njemu nerazumljivi jezik, nevarajte ga i ne slepite ga, plaćajte u ustanovljenom roku vaše duge, neustezajte se platiti mu pravedno zasluženu nadnicu, prestanite jednoč gaziti njegova prava, smatrajuć ga živinom, podučavajte neuka pametnim bogoljubnim i mudrim naukom, podupirajte ga, da dodje s vami do jednakih ustavnih pravah, vas ljubiti, poštovati i poslušati, pak ćemo se opet nauživati one sloge, koju svi želimo. I u to ime Bog pomozi!

*) Preporučujemo našim poljodjelcem, neka se evo od svojih zemljakah, talijanskih poljodjelacah nauče, kako valja složno i odražno raditi kod izborah. Oraj dogadjaj neka duboko upile u glavu — moći će im koristiti drugom prigodom. Ured.

Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri.

U nedjelju po podne, dne 12. tek. mjeseca, dobili smo iz Zagreba sliedeću brzojavnu viest:

„Danas sveučilištni djaci zaključili jednoglasno ovog mesopusta ples. Čisti prihod namienjen oduševljenjem „Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri“

Gršković.

Mi nenalazimo dosta riečih, da u ime našega u Istri puka zahvalimo kako valja našoj sveučilištnoj mladeži na tom zaključku, koji i opet sjajno potvrdjuje onu staru hrvatsku rieč, da krv nije voda. Tako valja, skrbimo svi i svuda za što veći i savršeniji prirast naše narodne inteligencije, pak smo najljepše i najuspješnije svietu pokazali, tko su i što su Hrvati. Mlada i dična braćo naša, i opet vam hvala!

Uredničtvo.

Razgovor

med ANTONOM, LUKOM i MARKOM.*)

Luka. Spominjati ćete se, kako sam vam onomadne kazao, da su se naši domovinski oci u V. i VI. sjednici godine 1870. toliko razgovarali o jednom putujućem poljodjelskom učitelju, i da su nas ti razgovori koštali 828 for. neračunajuć u to, vrieme o tom istom predmetu izgubljeno još godine 1869, kanoti i ostale troškove učinjene za štampu toliko nepotrebnih besjedah, za razpise natječaja, za troškove kućarine itd. itd.; al eno jih napokon god. 1871., gdje uvjek skrbeći *za umni i praktični napredak poljodjelstva, uvidiše, da pristranim, neslošnim i dobro neuredjenim naukom, držanim sad u ovom sad u onom mjestu pokrajine, bilo bi se potrošilo mnogo, a malo zadobilo.*

Ant. A zašto to neuvidiše prije? — tad nas nebi bili koštali toliko njihovi uzaludni razgovori!

Lu. Neznaš li, da tko mnogo govori, uvjek što pusta i prazna govori? A to će reći, da tko radi svoje slabe navade mnogo govori, navadan je takodjer malo misliti.

Ant. Al što je najhudje, jest to, da mi moramo uvjek plaćati tudje zablude.

Lu. Nemojte se odmah preveć strašiti, još ću vam nešto kazati. Naši saborski oci želeć da svakako podupru *dobrostanje ove naše pokrajine već po sebi navedene na poljodjelstvo*, izumiše i predložiše u VI. sjednici god. 1871. da se *ustroji jedna poljodjelska pokrajinska škola*, i to da bude ne kakva takva, nego baš kako ide! U toj bi se ho školi imalo učiti: *naravoslovje, pogodoslovje, predjeloslovje, giboslovje, životinjarstvo, biljarstvo, poljodjelska kuća, rudoznanstvo, matematika, zemljomjerstvo, poglavita načela o pripravljenju zemljišta, poljodjelska vježba i poljodjelsko zanatoslovje.*

Ant. Dragi ti, što nas plašiš timi neprobavljivimi besjedoslovji?

Lu. Rekao sam vam malo prije, da su naši oci hteli, da ustroje jednu školu baš kako ide, pak su uprav zato hteli, da bi

*) Mislimo, da ćemo ugoditi mnogim čitateljem, ako oraj razgovor i po izborih do kraja priobćimo. Ured.

ta škola imala uza se veliko posjedstvo u razmjeru od 30 do 40 jutarah, sa kućami, knjižnicom, štalami, blagom; a još ktomu, da to posjedstvo bude dielom na bregu, dielom na ravnini kod izvora žive vode: jednom besjedom, htjeli su imati jedan mali raj zemaljski, da se u njem uče naši poljodjelci, kako treba obradjivati istarsku zemlju, na koju, kao bi reći, pade najveći diel prokljestva adamovim griehom prouzročena.

Ant. Meni se čini, da se je htjelo letiti preveć na visoko!

Lu. I štov. Dr. Stradi, koji je ovaj put govorio nesamo srcem nego i glavom iznajde, *da je predlog napomenute škole imao jednu pogrieshu, i to što je preveć liep*, i što *je osnovan preveć na veliko*. Al jer se svakako htilo dobrostanje domovine, predlog o ustrojenju rečene škole bje potvrdjen.

Ant. Za koga pako imala je služiti ta škola?

Lu. Za sve sinove istarskih kmetovah, samo da su dovršili 14. godinu, da su čvrsti i da su dobrim uspjehom pohadjali pučku i opetovničku školu.

Ant. Dakle ta poljodjelska škola bila bi bez ikakve koristi za kmetske mladiće onih občinah, gdje neima pučke škole! A ja bi rekao, da se je imala najprije ustrojiti škola u svih vanjskih (selskih) občinah, da se tako vanjskim mladićem, koji se osobito poljodjelstvom bave, dade prigoda unići u tu poljodjelsku školu, koja bi se bila stopram po tom imala ustrojiti.

Lu. Tako je mislio i štov. Marot, al pošto je saborska većina drugčije mislila sve bje uzalud!

Ant. Koliko je pak imala koštati ta škola? Morda i više od kakvih trideset tisućah for?

Lu. Polak računa štovanog Stradi-a imala je koštati glavnicu (kapital) od tristo tisućah for.

Ant. Pomoz Bože!.... A gdje naći tolik novac?

Lu. Kad se hoće, sve je lahko! svakdanji i godišnji troškovi imali bi se isplatiti od zemaljske blagajne iliti kase; posjedstvo pako imalo se je dobaviti uzamši na posudu iz bratovšćinskih dobarah sto tisućah for., koji dug isplatila bi po tom pokrajina zakladi Bratovšćine davši joj svake godine u ime interesa pet tisućah for. i to sve do tada dok bi se nadomirio rečeni dug.

Ant. Aha, sad razumiem! zemaljska blagajna iliti kasa smo mi, pokrajina smo mi, pak tako sve pada na naša pleća!

Lu. Da na čigova si mislio? Nu znaj, da kad se radi o kakvom velikom dobru, nesmie se gledati na trošak!

Ant. Neka, požrimo i tu! Al reci nam, u kojoj strani Istre nahodi se ta blažena škola, ta zjenica oka našega?

Lu. Poljodjelska škola o kojoj se je držao govor nablizu uru i pol god. 1871. i nablizu uru god. 1872. bje liepo stavljena na stran, da počiva.

Ant. A zašto?

Lu. Zato, jer je Junta htila, da vlada potvrdi imenovanje ravnatelja te škole, jošte prije nego li se pribavi posjedstvo i drugo, što je bilo od potrebe, — a vlada je htila protivno.

Ant. Vlada je imala pravo, jer i mi po tom smo pripravili štalu, dobavimo si živinu.

Lu. Nu još je i nešto drugo bilo u što je ta stvar zapela. Junta je naime htila, da bude ravnateljem te škole neki talijanski učitelj imenom Rosellini iz Vidina (Udine); a vlada je naproti htila, da bude koji austrijski državljan, vješt nesamo talijanskomu jeziku, nego i njemačkomu i slavenskomu.

Ant. I tute je vlada imala pravo; bolje da je naš čovjek, nego li tudjinac! Al recite nam jošte, kako je napokon sve to dovršilo?

Lu. Jer se nije htilo odstupiti od imenovanja g. Rosellinia, zapustila se je radje za sad misao o ustroju poljodjelske škole. Iz čega se vidi, da otci naše domovine radi uzrokah, koji reć bi da su naličnі tvrdoglavosti, lišiše pokrajinu stvari, bez koje proglasili su bili oni sami, da Istra nemože biti. A mi smo ostali na svaki način škodni, jer ako je poljodjelska škola bila od potrebe za naše dobrostanje, imali su nam ju svakako, zabacivši svaku nepriliku, ustrojiti; ako li je pako moglo biti bez nje, imali su nam tada prištediti one dvie ure i pol izgubljene o njezinom pretresivanju, što je pokrajinu koštalo najmanje 750 for. neračunajuć troškove učinjene za proučenje osnove, za stampu itd. itd.

Ant. Meni se sve čini, da idemo od zla na hudje!

Lu. Al i to je ništa! Reći ću vam još jednu, pak sam za večeraš dovršio. U VIII. sjednici god. 1871. bje predana na pretresivanje vladina osnova o promjeni pokrajinskih izborah. Osnova bijaše obširna i slobodouma i smerala je, da bi se neposredni izbori uveli i u vanjske izbore ujednačivši je onim velika posjedstva kanoti i onim gradovah i tržišćah, pak da bi se još k tomu uvelo glasovanje napisanimi listići. Nu našim se advokatom, izuzam neke, nije računa ta veća sloboda vladine osnove, navlastito pako živo se uzprotiviše izborom napisanimi listići. Uzalud štov. g. Basilisco dokaza, da glasovanje, koje se napisanimi listići čini, ostaje otajno, i za to ima se reći da je slobodnije i preporučljivije od ustmenog glasovanja; uzalud velim, i vladin povjerenik nastavi, *da u nijednom glasovanju nije toli lahko uplivati na neuka i bojazljiva čovjeka, kao što ustmenim*, te da je zato glasovanje listići najslobodnija točka u svoj navedenoj osnovi; uzalud bje rekoh sve to, jer štov. Dr. Amoroso, akoprem naprednjak, bojao se je te napriednjačke točke. U toj je bo on točki uvidjao, kao moguću *zloporabu i vladin pritisak*, pak hajde zato tja listići. A kako je Dr. Amoroso želio, tako bje i učinjeno..... Osim svega toga, htili su naši oci da zastupnikah gradovah i tržišćah bude 12 namjesto 11, da bi se tako ujednačili broju zastupnikah vanjskih občinah, i to akoprem je vladin povjerenik očitovao, da se ta nepravedna zahtjeva neće potvrditi, jer da davki, sviuh kolikih gradovah iznose 140,000 forinti, dočim porez vanjskih občinah presiže 200,000 for. Napokon htili su, da se virilni glasovi triuh pokrajinskih biskupah pretvore u jedan sami ukupni glas, ništa i nemareć na protivne razloge, što jih o toj stvari navede vladin povjerenik.

Ant. Što je njim stalo, da bude jedan zastupnik više i dva manje?

Lu. Mnogo je njim stalo, da umnože jednim zastupnikom stranku, koju držahu za svoju, a oslabe dvimi zastupnici stranku, koju držahu sebi protivnu.

Ant. I to je prava igra!

Lu. Nego uprav imam ti napomenuti, da igra bje dovršena našom škodom, jer po tom bje produljen govor o toj stvari prieko 5 urah, koje su nas koštale najmanje 1544 for. 45 nvč. neračunajuć u to navadni dodatak za štampu, kućarinu itd. itd., osnova bje bacena u kut, nezadobivši carevu potvrdu.

Ant. Takovi su oni uvjek! Hoće da šire preveć krila, pak oni idu u oblake, a mi pademo u oganj!

Lu. Tako vam je to, moji dragi, a sad do vidjenja dosti!

(*Slieditće*).

Kakva se njega (nastojba) iziskuje okolo naše domaće živine to jest stoke kad je u štali?

Mili moj poljodjelče! — Jesi li nakanio od svog domaćeg govedčeta imat kakov hasan (korist) budi na mlieku, budi na teglenju i tako dalje, tada trebaš nastojati iz petnih žilah, da svoje govedče što skrbnije čistiš. Jer se kaže: **da je čistoća polu hrane i zdravlja.**

Pogledaj, mili moj poljodjelče, svinjče, pa ćeš vidjeti, kako ga prirodni (naravski) nagon sili poslje, pošto se je okupalo u kaljužu, tražiti čisto mjesto; a našoj marhi (životinji) je tim više čistoća potrebna, što svaki gad (nečistoća) rado na nju dolazi.

S toga, mili moj poljodjelče, zaviri u vaše staje (štale), pa ćeš vidjeti na svoje oči i uvjeriti se, da vi upravo postupate sa vašim blagom, kao sa najvećim neprijateljem — kako sam sâm zalibože na svoje oči vidio!

Tà, za Boga, lati se boljeg posla oko blaga (marhe), pa ne daj, da ti govedče u staji (štali) na blatu leži i da ti je na istom (govedčetu) dlaka nakostrušena kao bodljike od ježa, već ga češi, **riblji i kefaj (štrigljaj)** i to svaki dan po dva paće i po triput. Jer zapamti ovo: *„Tko svoju stoku drži čistu, taj će ju zaisto moći i bolje prodat, i to s razloga, što će kod ovakovoga marljivoga gospodara biti govedče ljepše, zdravije i snažnije (jače).*

Ovo ćeš sve priskrbiti govedčetu, ako isto dobro braniš sa dobrom hranom i pojiš sa čistom vodom, zatim ako joj bolje nastireš i što češće kefaš, češeš i riblješ — riečju, ako ju (stoku) u čistoći držiš.

Obilata nastelj će gospodaru dobro doći sa dva razloga, naime: 1. što će govedče čišće biti — dakle zdravije; 2. što ćeš gnoja više zadobiti; jer bez istog neima gospodarstva; on je upravo *„svakom poljodjelstvu duša."*

Mili moj poljodjelče! Uzdam se dakle, da ćeš ovaj moj prijateljski savjet poslušat, te svoje blago u čistoći i u njegi držati, znaj, da će ti se kasnije trud i trošak znatno naplatiti.

Još ti, mili moj, jednom podvikujem: Čuvaj se, molim te, one nesretne poslovice, koja kaže: **„Gradi kotac kako ti otac."**

Za sada dosta do drugog puta, dotle zdravstvuj.

N. Vežić, *providnik*.

Zašto su nam stabla krŝljava (zahverana).

(Iz „Gosp. Lista Dalm.")

Putujući po našoj pokrajini, često opazamo znatan broj voćnih stabalah, usadjenih prije četiri ili pet godinah, koja ili nerastu već nigda, ili rastu sasvim krŝljavo; većina njih neima nikakovih mladih grančicah; pa i ako ih gdjegdje ima, te su bliede, mahovinom lišaji i gljivicami pokrivene. U istomu korienu ima štokakvih nametnicah; pa, kad se nebi tome zlu na vrieme priskočilo, stablo bi bez dvojbe propalo.

Nu gospodari obično misle, da je ta krživjavost prelazna bolest; pa se nadaju, da će ona sama po sebi izčeznuti. Nu loše misli tkogod tako misli; jer kô što kod životinjah, tako isto i kod bilinah svaka bolest ima svoj uzrok.

Uzalud bi se mučio, tko bi htio da potraži uzrok ovoj bolesti u nadzemnoj česti (strani) stabla. Kad je koje stablo bolestno, ono za stalno boluje najviše krat u korienu.

Treba dakle, da na korien bilinah mi svrnemo našu pomnju.

Mi bismo se usudili reći, da svaka bolest, koja napada na stabla, proiztiče ponajviš iz tog, što su stabla bila usadjena u neprijazna zemlju.

Kad je bilina usadjena u preveć sabitu, hladnu i vlažnu zemlju, nemože da upija zračne topline, potrebite za njezino razvijanje; pa zato žile sagnjiju zbog velike vlage, koja olahkoti postanak svakovrstnih mahovinah i lišajah.

Dokazano je, da se biline ne mogu razvijati bez topline, vode i zraka; ovo bo doprinaša razvijanju mezge.

Prevelika vrućina bez vlage, osuši bilinski ustroj; premašna vlažnoća a bez topline pospiešuje gnjilenje koriena i drugih bilinskih česticah.

Ako stablo nije usadjeno u dobro pognojenu zemlju, ni previše vlažnu, ni previše suhu, neće se nikad dobro razviti.

Treba dakle, da prije neg ćemo, usaditi koje stablo, pazimo na narav zemlje; pa da ju popravimo, ako ne odgovara zahtjevom stabalah.

Glavna je mahna (falinga) pri sadjenju stabalah, kad se žile duboko zakopavaju u zemlju, pa se pokrivaju debelom naslagom zemlje, koja zaprječuje prolaz zraku i toplini.

Ako je zemlja gdje ćemo saditi koje stablo, prosta ilovača, treba da primješamo ponešto pjeska; ako li je ona pjeskovita, treba joj dodati ilovače.

Jame gdje ćemo stabla saditi, neka budu 1 metar široke, a 80 ctm. duboke. Naslaga zemlje, koja pokriva korien, nesmije da bude deblija od 35 ctm.

Kad hoćemo da stabla sadimo na ovaj način, kad nam je, naime, zemlja dobre vrste, položaj ne izložen vjetrovom, a korien toliko duboko zakopan, koliko smo prije kazali, podvostručit ćemo stablom plod i život.

Različite viesti.

* **U našem carevinskom vieću** bilo je prošlih danah svakojakih govorah o iztočnom pitanju. Ni naši ni Niemci neodobravaju Andrássy-eve iztočne politike; ali Andrássy je sad slobodniji nego ikad prije, da radi što ga volja. Naši, dakako, bijahu u toj razpravi za Kršćane, a Niemci za Turke. Naposljedku iz svega se vidi, da Austrija nije ono, što bi onom prigodom mogla i morala biti. Nam se čini, da je još najvažnija i najzamašnija stvar koju je dosad to vieće zaključilo, što je izjavilo, da su češki poslanici lišeni i opet svog poslanstva, jer su na novo izjavili, da neidu u Beč. Dakle sad će bit u Českoj opet novi izbori. Dokad će to trajati?

* **Na Goričkom** vanjski su izbori izpali veoma povoljno za našu braću Slovence, jer bijahu izabrani do jednoga sve sami narodni kandidati. Živili Goričani!

* **U hrvatskom saboru,** koji bijaše dne 10. tekućega ododgodjen na neizviestno vrieme, čulo se više oštrih riečih proti Magjarom, koji misle, da mogu već pomalo i krnjiti hrvatska prava.

* **Magjarski djaci postali su ruglo svega svieta.** Kad su ono pred 20 danah u školu hodeći Magjari izjavili, da se njihova braća Turci u ratu s Kršćanî bore za napredak i prosvjetu, sav se je prosvićeni sviet saznuo nad ponorom tolikog glupačtva i pokvarenosti. Na poziv, što su ga poslali njemačkim sveučilištnim djakom u Beč, da im pomognu braniti Turke proti Kršćanom, njemački im djaci odgovoriše, da se Niemci neimaju radi česa bojati Slavenah, a s druge strane da i njih boli, kako Magjari gnjetu Niemce u Ugarskoj. Ruski pako djaci moskovskog sveučilišća izjaviše im tom prigodom svoje preziranje, a njemački sveučilišća berlinskog doviknuše svoj djački „Pereant“, to jest, „Nestalo Vas!“ I hrvatski djaci su tom prilikom rekli svoju, ali tako, da nisu braće Srbaljah ni spomenuli, a s druge strane kao da su namignuli Magjarom, tim očitim protivnikom svega, što je slavensko, pa zvalo se to slovačko, srbsko, rusko, il hrvatsko. Dao Bog, da bi se već doskora svi Slaveni dobro upamtili onu narodnu: „Jao svomu bez svojega!“

* † **Jakov kardinal Antonelli,** desna ruka Pape Pija IX., preminu u Rimu dne 6. t. m. u 71. g. svojeg vieka, poslje duge i težke bolesti. Kardinal Antonelli bio je poznat u visokom državničkom svietu kao čovjek izvanredne umne darovitosti i značajnosti.

* **Magjarska velikodušnost.** Dne 10. t. m. pošlo je iz Budim-Pešte odaslanstvo magjarskih djakah kroz Vidin u Niš, da povrati Turskoj, u ruke Kerim-Paše, sablju, što ju je nekada pasao zadnji turski zapovjednik u Budimu. Magjari bi još najbolje učinili, da vrate Turskoj i sam Budim-Peštu. Nego toga najbrže nebi Turci, jer se čita, da će im povratiti i mnogobrojne zastave i kojekakvo oružje, što su nekada u tolikih bojevih Magjarom oteli, te što se do dana današnjega čuva u carigradskih starinarnicah, kao živa uspomena one bratinske ljubavi, koja je tada vladala medju Turci i Magjari. Još ćemo doživiti i to, da će im ponuditi Bosnu i Hercegovinu. Bog zna, bi li je onda uzeli!

* **Tursko bjesnilo u Magjarskoj.** U Budim-Pešti da je na Svibduždan jednih 500—600 biesnih Magjarah išlo na grob nekoga Turčina, imenom Gul-Babe, što je tamo zakopan još od onih vremenah, kad je Ugarska bila pod turskim kopitom, te kojega Turci drže i časte kao sveca. Kršćeni sviet idjaše taj dan na svoja groblja, da se pomoli Bogu za svoje pokojne, a ti magjarski pobožnjaci su išli na onaj grob najbrže zato, da mole turskoga sveca, da jih oslobodi od straha Rusah i u obće od straha Slavenah.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV. — Nikola I. Petrović-Njeguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** — Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centimetera široka.

Ciena je slici 1 f. 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković, Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Prepodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Novembra 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	—	—	5.86	—	—	5.84	5.86	5.83	5.83	5.85	5.86	—	5.90	5.92	5.95	—
Napoleoni	—	—	9.86	—	—	9.88	9.95½	9.82	9.82	9.96	9.87	—	9.87	9.99	10.04	—
Lire Ingleske	—	—	12.44	—	—	12.44	—	12.36	12.36	12.42	—	—	12.48	12.57	12 63	—
Srebro prid (aggio) . .	—	—	104.85	—	—	104.90	105.75	105.85	106.50	107.25	107.75	—	108.50	109.—	109.25	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **L. Testen.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Vuk. Pos.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju plaćene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

Godina VII. **U Trstu 1. Decembra 1876.** **Broj 23.**

☞ I opet najvruće molimo sve one naše predbrojnike, koji nam predplate na naš List za minuću godinu nisu poslali, da to svakako odmah učine.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. studena 1876.

Naše ministarstvo i naše carevinsko vieće u Beču muče se nečuvenih mukah radi ugarske nagodbe, koja se tamo pretresa ovih danah. Ministarstvo da je koješta obećalo ugarskoj polovici, na što da ustavovierna stranka nemože i neće da pristane. Odtud briga i nevolja, jer dočim se razklimava i sama ustavovierna stranka, govori se i o odstupu ministarstva. Polag carevinskog proračuna i ovaj put potroški nadvisuju dohodke za krupan broj milionah. Unutri dakle nesloga i potreba, a izvana sva prilika rata, eto našega domaćega stanja.

Jest, jer rat i mir glede Iztoka vise još i sad o tankoj niti, koju će najbrže sama Turska prestrići. Turskoj već neima odnikud pomoći, jer ju je na ozbiljne izjave ruske počela i Engleska ostavljati; al je ipak voljna, kad ima pasti, da pade junački, pak čini ogromne priprave za slučaj rata s Ruskom. Ruska hoće, da ona posjedne Bugarsku, a možebit Austrija Bosnu, dokle se izvedu tamo reforme, koje je sva Evropa priznala za pravedne. To da će biti prvi uvjet, što će ga postaviti Ruska konferenciji, koja se ima skorom sastati u Carigradu. Nego Turska da se baš tomu otimlje. Pa ako je tako, eno gotova râta, jer ruski car i ruski narod hoće, koštalo što koštalo, da poboljšaju stanje naše u Turskoj braće. U slučaju rata vele da će Engleska posjesti Carigrad. Mislilo se, da će Poljska prigodom rata činiti Ruskoj kojekakve neprilike; al sad poljski rodoljubi izjavljuju, da Poljskoj neima spasa nego u sporazumljenju s Ruskom na temelju slavenske uzajemnosti. Tim su Ruskoj i odtud sasvim proste ruke. Za vrieme primirja srbska se vojska u Kneževini preustrojava na rusku. Srbsko je ministarstvo izjavilo, da odstupa, al na molbu kneza još posluje. Tomu odstupu da je uzrok, što je sad Srbija sasvim pod ruski posluh, pak se to nezavisnim srbskim ministrom vidi nekako čudno. To je moguće, ali bez Rusije, što bi bila danas Srbija? Neka dakle zahvali Bogu i ona i ostali na Iztoku Kršćani, što su našli onakva branitelja.

U Italji su bili odskora izbori. Pobiedila je ogramnom većinom tako zvana napredna stranka. Sva je prilika, da će ta stranka činiti rimskoj stolici kojekakve zadjevice, kojim se je propala stranka ugibala. U franceskoj narodnoj skupštini je prenapetnjačka stranka htjela, da se franceskomu svećenstvu uzkrati plaća iz državne blagajne. Na to je dotični ministar izjavio, da su franceskomu narodu svete dvie na svietu stvari, a te da jesu, republika i njegova katoličanska vjera, pak da će jih on braniti svagda, svagdje i proti svakomu. Amerikanci su izabrali za predsjednika svoje republike umjerena republikanca Tindala.

Razgovor

med ANTONOM, LUKOM i MARKOM.*)

Lu. Do konca godine 1872. radilo je u porečkih pokrajinskih uredih 15 stalnih činovnikah, nebrojeć amo kapetana i prisjednike (asesore), *koji nisu stalni činovnici.* To 15 činovnikah koštalo nas 10,060 forinti na godinu. Al eno, u IX. sjednici godine 1872. očevidno bje dokazano, da 15 činovnikah je malo, a i da su slabo plaćani. Radi toga umnoži im se broj na 25 sa ukupnom plaćom od 16, 230 for. na godinu. Nu ni to nije sve, jer se ovim stalnim činovnikom nakon svakih 5 godinah službe, nadodaje po 5, po 10 itd. sve do 30 for. na svaku stotinu godišnje plaće, što ju tko poteže. Zato kako svaki vidi, navedeni trošak od 16,230 for. vuče za sobom rep, koji se neda izmjeriti.

Ant. Liepa je i ta!

Lu. Nu dopustite mi jošte, da prispodobim ovaj trošak, što ga čini naša pokrajina, sa troškom drugih nam bližnjih pokrajinah. Za godinu 1873. našoj je Junti trebovalo 20 stalnih činovnikah sa još 5 diurnistah i praktikantah, dakle u svemu 25 činovnikah, koji nas, kako rekoh, svake godine koštaju 16.230 for.; a Goričkoj Junti bilo je dosti 7 činovnikah sa troškom od 7.002 for. 70 nvč.; Junta pako Dalmatinska trošila je na tu stvar još manje, t. j. samih 6338 for. 79½ nvč.! Ako li pako zavirimo u pojedine troškove, naći ćemo, da je Junta Dalmatinska za svekupne troškove svoje pisarne iliti kancelarije trošila 3. 938 for. 79½ nvč.; a mi trošimo 5.230 for. neračunajuć u to jošte rep, kao što ću vam malo niže napomenuti. Za računarstvo i pjeneznicu (kasu) Dalmatinska kraljevina troši 2.400 for; a mi 7.750. Za kućarinu Dalmatinska kraljevina plaća 664 for.; a mi 1000. Zato je eto Dalmatinska kraljevina trošila sve ukupno za navedene stvari 7.002 for. 79½ nvč.; a naša Istra cielih 13.980 for. Pak dočim se je Dalmacija zadovoljila navedenom svotom od 7.002 for. 79½ nvč. da pokrije vas trošak političko-administrativnog djelovanja svoje Junte, nam je trebovalo nadodati jošte 4.700 for., i to 600 for. za podporu trim praktikantom; 1.550 za jednoga inžinira i njegova pomagača; 1.100 za tri poslužnika 1.000 za razne potrebe kancelarijske, kanoti za kartu, pera, črnilo itd., i još for. 450 za naplatu petgodišnjih dodatkah, za podpore i nagrade. — Pak što vam se čini?

Ant. Ja velim, da kad je tako, služeni smo dobro!

Marko. A ja nit nedvojim, da poslovi i računi naše pokrajine bit će uvjek u boljem redu, nego li oni u Dalmaciji!

Lu. Dragi Marko, nemojmo preveć o tom govoriti, jer reda i nereda, toga ti je svagdje. A med ostalim, mogao bi te osvjedočiti, da i u naših poslih nije baš uvjek onaj podpuni red, kao što se misli.

Marko. Ja vam ipak toga nemogu vjerovati!

Lu. Ako meni nevjeruješ, a ti vjeruj štov. zastupniku i Asesoru D.ru Amorosu, koji u IX. sjednici god. 1872. govoreć o administraciji razteretne zaklade (fondo di esonero), reče baš ovako: *„Akoprem izvjestitelji financialnog odbora svake godine ponavljaju visokomu Saboru osjeguranje, da se financijalnom zakladom uredno upravlja, ipak budi mi ovdje dopuščeno očito reći, da se s njom naprotiv doslje, prije slabo, nego li dobro upravljalo.*

Ant. Liep je to zabrljuh i financijalnim odborom!

Lu. U tomu vam je dokaz, kako se na lahko pregledavaju i odobravaju računi. Više se puti u 5 ili malo više minutih, potvrde računi. A ako vam nije dosti, što doslje rekoh, navesti ću vam jošte i drugi dokaz o bratovšćinskoj zakladi. U sveobćem Juntinom izvješću o njezinu djelovanju od godine 1871. unapred, na 2. strani čita se: *„Bratovšćinska zaklada, čiji se dohodci dionikom diele, donaša ipak maleno povećanje imetka, postignuto primljenimi naplatami, koje će se u buduće razdieliti, jer za sad bila bi to stvar zapletena i težka, treba bo prije iznaći, komu se isplata učiniti ima.“* A to će sve reći, da se bratovšćinskom zakladom upravlja, bez da se točno znade, što uprav komu dioniku od dobarah i odnosnih dohodakah zaklade pripada, a oni med tim toga čekaj obećanu razdjelbu!

Ant. Razumješ li sada, naš mili Marko?

Lu. Da mi je vremena, povjedao bi vam još koju, o drugih mnogo važnijih stvarih. Rekao bi vam n. p. da je godine 1872. iznašao naš Sabor, da je pokrajinski školski zakon od 30 Marča 1870. pun pogriešakah, te htijuć ga popraviti izgubi u V. i VI. sjednici, govoreć o njemu, tri ure; i jer u popravljanju toga zakona bjehu uvedene takove novosti, koje su vriedjale samoupravu občinah i carevinski zakon od 14 maja 1869, zato nebje od Cara potvrdjen.

Marko. Vi dakle držite da je Sabor kriv, što napomenuti popravljeni zakon nezadobi potvrde?

*) Po listu „L' Eco del Litorale".

Lu. Kriv je Sabor dakako, koji je uveo u obstojeći zakon one novosti, i to nam dokazuje Ministarstvo bogoštovja u svom odpisu od 26. Aprila 1873, veleć baš ovako: *„Kriv je tomu osobito pokrajinski Sabor, jer je uveo u osnove zakona napomenute odredbe, i tim učinio na vladu pritisak, što se u istinu dopustiti nesmie.“* A mi liepo plaćaj one tri izgubljene ure sa 918 for. i neračunajuć ostale troškove!

Ant. Onomadne imali smo po svoj Istri nove izbore, stari je dakle Sabor umro, je li?

Lu. Umro da, umro, i bje nariekovan od štov. zastupnika Dra. Veniera, koji tada veljaše, da i g. predsjednik „Stajaše pripravan, da mu preporuči dušu i zadnji uzdah primi!“

Ant. Baš smo radi, da nam poveste, da li je spokoreno i mirno preminuo.

Lu. Da vam istinu rečem, uprav uzrujani i grozničavi bjehu njegovi zadnji časi, i to evo zašto. U VIII. i zadnjoj sjednici od dne 1. Aprila t. g., baš najzada, nastane govor o novoj osnovi nauka, što bje uvedena u c. k. magistralnu školu (učiteljište) mužku u Kopru i žensku u Gorici, i bje rečeno, da se u ovoj magistralnoj školi, nemogu uzgojiti dobri učitelji za Istru, jer da se u njoj skoro sve njemačkim jezikom uči. Predlog odbora bje, da se radi toga učini prosvjed na c. k. popečiteljstvo nastave. Al kad u Saboru napredova govor o toj stvari, nastane nekakav nemir i zlostanje, koje se doskora pretvori u živu groznicu, jer štov. Dr. Stradi dugim govorom udari na vladu, kudeć ju nesamo radi njezina djelovanja, nego i radi njezinih nakanah rekavši med ostalim ovako: *„.... vlada hoće sve to više, da ponjemčuje nauk ove pokrajine. Nu ako visoka vlada misli, da će morda malo po malo učinit., da sjena Erminijeva kipa, podignuta u Teutoburgskoj šumi, dopre na Istru, vara se na debelo: Istra je jurve pokrita veličanstvenom sjenom Michelanjelove kupole! Svako njezino napinjanje bit će zato uzaludno!“* Te pozivljuć se na uporavljenje zakona, reče: *„Ovo će uporavljenje vidjeti stopram naši potomci, jer je stalna namjera vlade, da se zakon neuporavi.“* Po tom pako zaključi ovako: *„Carska će morda vlada moći, da nam nametne drugi jezik u usta, al drugo ćućenje u srce neće nikad! Istra bje uzgojena, jest, i biti će uvjek u školi one zemlje:*

„Koju je narav od drugich oddielila,
Te Alpami i morem opasala.“

Sve to izreče štov. Dr. Stradi, bez da bi tko ni isti g. presjednik zinuo, da bar opomene govornika, da se malko uzpregne, il da ublaži grozničavu oštrinu govora, koji bje dapače pozdravljen od poslušateljah sa „produljenim odobravanjem.“

Ant. Meni se čini, da se timi načini pokrajina ozloglasuje!

Lu. Dakako, da se ozloglasuje! A i vlada će se svim razlogom uplašiti i posumnjičiti na naše istovrstne upite, i mi liepo do vieka ostati na ejedilu! Al bar unapred, ljudi moji, ako vam je na sreu vaše dobro, držite si sve ovo na pameti, i birajte uvjek za vaše zastupnike, bilo občinske, bilo pokrajinske, ljude, od kojih ste sjegurni, da će vas zastupati kako valja.

Dopisi.

Iz hrvatskog Primorja u listopadu.

Navlastito onaj, koji na ladanju (vanjštini) s narodom obći, upozna sve potanko ono, što narod cieni i za čim teži, a lasno dojde i do spoznanja onoga, što odurava i čemu se otimlje. U svakdanjem životu višekrat se sluči, da naš seoski narod neće rado, da sluša ljubeznivog savjeta, koga mu daju isti čestiti i rodoljubivi ljudi. To mu neka nitko neupiše u grieh, jer je to naš navadni značaj, i u nas Hrvatah je od pamtivjeka tako bivalo. Naši pradjedovi nebi se dali tako na brzu ruku od svakoga zavesti na ovo ili na ono, nego bi se gledali prije podpuno uvjeriti, da li je stvar čista i da li stoji na svojem mjestu. Opreznost je mati mudrosti, ali što je preveć, nije zdravo. A evo naš narod od njeko doba kao da se nepouzdaje niti u samoga sebe. Ovo je takova rana našeg seoskog naroda, koju bi valjalo početi svojski liečiti, da se s vremenom nepretvori u neizlečivog raka, jer kamo bi tada došli?

Medju seoskim narodom živi i dosta priličan broj inteligencije t. j. naučenih ljudi, kojim bi imala biti zadaća što pobliže sprijateljiti se seoskim pukom, muževno prosuditi, gdje treba narod popraviti, gdje ga u njegovom djelovanju podupirati i bodriti te na uztrajnost u dobru i plemenitu poticati. Tim bi načinom inteligencija na svoju ruku dovela narod, koji bi se tada dao dragovoljno popraviti.

Odkad pobliže počeh obćiti s ladanjskim pukom, imadoh više puti priliku čuti od prostog seljaka: „Mili Bože na kojem stepenu naobraženosti bijahomo do god. 1848., gdje su nam bile tada u [illegible]kom kraju mile domovine pučke škole, gimnazije, realke itd. - Sada djeca zapuštena u svoj zemlji našoj; nismo imali niti časopisah, koji bi nam zagovarali naša narodna moralna i materijalna prava, u naših kućah nije bilo viditi u narodnom jeziku napisanih knjigah, nego po koja njemačka ili talijanska, sada budi Bogu hvala, evo nam zemlja u napriedku materijalnom uprav preobražena.“ Neki vriedni starina jednom mi medju ostalimi reče: „U našoj miloj domovini imade veliki broj raznovrstnih družtvah, ali smatram, da jedno medju timi imade najplemenitiju zadaću, a to je družtvo Sv. Jeronima u Zagrebu.“

Ostadoh upravo tronut, kad mi taj vriedni starac iztaknu u kolikoj cieni on drži navedeno Družtvo. Nu i svaki od nas mora to isto činiti, kad vidi, kako već više godinah to Družtvo nastoji i radi, da duševno naobrazi naš seoski narod. Radi toga morao bi i narod u Družtvo stupiti i nastojati, da mu bude pomagaćem slovom i tvorom.

Ako se nevaram, čitao sam ove godine u jednom broju „Obzora“, gdje se medju ostalimi veli, da je izmedju našeg pučanstva najmanji broj seljakah kao redovitih članovah u družtvu sv. Jeronima.

Zadaćom sam si preduzeo u ovom članku o toj stvari koju reći, nebi li se koja hrvatska duša osviestila i rekla: Nuder mene ludjaka, koji za malenu svoticu od 5 for. uzkraćujem sebi i svojoj obitelji duševnu hranu do smrti!

Promotrimo li ozbiljno, zašto tako malo imade u rečenom družtvu ljudi nižje pučke ruke, nalazimo da je tomu sliedeći uzrok.

Od naravi naš seoski narod nije rasipan, pa prvo neg dade iz ruke koju forintaču, ogleda ju i svestrano promišlja, hoće li taj novac povjeriti, komu je naumio ili ne; jeli sigurno uložen, i hoće li mu iz kojeg mu drago gledišta biti na uhar, ili neće. Prvo nego će koji mu drago korak učiniti, bilo to na materijalnom il moralnom polju, traži on obično savjeta od onih, koji su s njim u bližnjem doticaju. A dogodi se višekrat, da naš seljak natječe i na takovog, koji bi u svom zmijinskom srcu želio, da još napreduje u svojoj gluposti i neznanstvu, pa ga odvrati od plemenitih nakanah, govoreći mu: *„Što će tebi ovo ili ono: to su stvari za gospodu“* itd.

Želimo li, da nam u družtvo sv. Jeronima stupe seljaci, mornari, zanatnici, trgovci i obrtnici, to bi veoma nuždeno bilo, da se dotična Uprava družtva obrati na gg. župnike, učitelje i obć. bilježnike, bilo to u Hrvatskoj i izvan nje, molbom, da neštede truda biti družtvenimi povjerenici. Te da svaki od njih ide od kuće do kuće, nagovarajuć sve mužko i žensko što znade čitati, da se upiše u družtvo bilo na godinu danah plaćajuć 1 for., bilo do smrti, plaćajuć na jednoč 5 for.

Gospodi povjerenikom bi imala biti zadaća putiti i nagovarati narod pučanske ruke, da stupi u družtvo i držim, da bi jamačno tada naš seoski narod došao do spoznanja, koju bi korist crpio, kad bi postao članom navedenog družtva. Nije li to upravo blagodat za samih 5 forinti imati doživotno svake godine 3 do 4 knjige veoma poučljiva i zanimiva sadržaja? Koliko puti seljak na sajmu, u krčmi, kojekuda neiztroši i više, a od kakve mu je koristi? Zar nije vriednije platiti 5 for., pak svake godine dobivati kao na dar 3 do 4 knjige?

Hrvatski narod ovog kršnog Primorja u svakom je narodnom i rodoljubivom podhvatu prednjačio ostaloj svojoj braći te služio na uzor, indi nadat se imamo, da proučiv dobro blagodat, koju crpe članovi navedenog družtva, možemo gojiti tvrdu nadu, da mu se oćeju odazvati bez razlike naši seljaci, mornari, zanatnici, trgovci i obrtnici i da neće nitko propustiti sgodu, upisati se i postati redovitim članom.

Gospoda pako župnici, učitelji i obć. bilježnici nek narodu otčinski predoče, od koje važnosti je za pojedinca biti članom tog družtva, a prigodno nek neprepuste pobliže razjasniti narodu da jedina zadaća Družtvu sv. Jeronima jest, pisati knjige za prosti puk, a ne za visoko naobražene ljude. — Da nam se tudja knjiga medju narodom neugnjezdi, morao bi svaki, koji ikoliko narod svoj ljubi, svojski nastojati, da što više članovah nižje klase puka stupi u družtvo sv. Jeronima, a dao Bog, da ove moje rieči neostanu samo mrtvo slovo nego svaki, koji može i jest u stanju stupiti u isto, a nije stupio, nek dalje neokleva, nego nek zamoli svoga gosp. župnika ili gosp. učitelja, da mu pokažu pravac, kojim će najbrže postati članom.

Najučtivije molim štovano čitateljstvo, nek mi neupiše u grieh, što sam moje mnienje ovim putem objelodanio, nu to sami skoro i prisiljen bio učiniti, jer sa žalošću vidim, kako nam se narod danomice tudjom knjigom truje i otudjuje!

Pripravljanje kupusa.

Treba li kupusu, da se ukisa, soli? Kupus spravljen bez soli, ne samo da se dobro ukiseli, nego bude i mekši i tečniji od slakvara ostane. Kiselina soli čuva ga od kvarnosti. Istina je, da ako želimo dobiti dobra kisela kupusa, nevalja da ga presolimo, jer

od premnoge soli postaje tvrd i žilav: za 60 glavah kupusa srednje veličine dotiče $^1/_2$ kilograma soli.

Kada ćemo kupus ribati i kako ćemo ga soliti? Ribati treba kupus čim prije, dok je pun soka, jer je onakav kupus tečniji; brže se kuha i bude mekši. Sribaj ga što možeš sitnije; posiplji polako svaku hrpu na posc solju dotle, dok nepostane vlažna. Posoli i badanj, što si ga prije dobro očistio, slaži kupus unutar i pritapkaj šakom.

Moramo li kupus gaziti? Navada je po svuda, da se kupus gazi. Ali baš zato mnogomu se takov gaženi kupus gadi; pače ima ljudi, koji ga neće ni da jedu. Pamtimo .da netreba kupus pregaziti, jer se onda iztrgaju rezanci, a onakav iztrgan i raztučen kupus nije liep.

Kakav sud je najbolji za kupus? Najbolji je za kupus sud, u kojem je bilo biclo vino; od bačve, u kojoj je bilo crno vino, postaje kupus ružan. Ako imaš nov badanj, treba ga prije napuniti vodom, da ti kupus nezaudara drvom: pak onda oprati kvasinom ili kvascem namazati, da ti se kupus brže ukiseli. Stari badanj opari dobro, jer će ti inače kupus lasno prekisati, te će odmah biti kao prestar kupus, koji nije više tečan.

Što ćemo s kupusom, ako neće da kisne? Ako kupus neće da kisne, nalij na njega malko vinove kvasine, ili slaba vina, izmiešana solju i kvascem, ili dobra razsola od drugoga kiselogа kupusa. Bolje je metati kupus u velik badanj, nego u malen, zato što se u veliku jednako ukiseli i dulje drži.

Od česa se najprije kupus pokvari i kako ga treba čuvati. Kupusu se hoće ponajprije čistoće, koje ako nema, najlasnije se pokvari. Ako opazimo, da se na njem uhvatila korica od smrdljive pljesni, koja se ponavlja kad ju skineš, znak je, da kupus hoće da se upljesnivi i pokvari. Da to zapriečiš, postupaj ovako: Kad god vadiš kupus, očisti ga dobro i poliį polako dobrom rakijom. Ovo opetuj, dok nestane pljesni. Nu obično netreba toga činiti, nego tri do četiri puta, a kupus će se sasvim popraviti, pa će jošte tečniji postati vinom zaudarati i dugo se držati.

Pučki Prijatelj.

FRANINA I JURINA.

Ju. Ha ha ha!...

Fr. Ča ti je, da se tako sladko smiješ?

Ju. Kako se nebi smejal?

Fr. Ča su morda porečkoj kozi i drugi rog odbili?

Ju. Aj nisn baš odbili, ali dobrahno okrnjili.

Fr. Brižno blago, kako će se sad branit? — Ali ja ću ti se vlih onda srdačno nasmejat, kad joj budu i on barbuc (bradu) do dlake izgulili.

Ju. Al da si videl, kako su joj ga Šarenjaki branili, biš se i sad do suz nasmejal.

Fr. Kadi?

Ju. Posvuda; al ja sam bil o izborih na Buzešćini, pak..... Ha ha ha!

Fr. Pak ča si drugo videl, neg kako su se *flajdaši* najbrže i tamo klanjali kmetskoj *skuti* (beloj kapi) i ćićkim opankom?

Ju. Dá, pa kako su im naši vredni Ćići na klanjanja trpko odgovarali: Kî mi jedanput na petu stane, borme neće drugi!

Fr. Ćićem čast, al ja sam čul, da su neki buzetski kmeti uzeli te *flajdaške* komplimente za pravu munidu, pak da su lepo s njimi glasovali proti svojoj rodjenoj braći. — Ča se ti tomu smiješ?

Ju. Aj nedam.

Fr. Dapače sam čul, kako su se neki prodali za fiorin, neki za pol, neki dari za jednu virginjku itd.

Ju. A neki za mizolić (kupicu) rakije s navržkom....

Fr. Kakvim navržkom?

Ju. Jedne kape.

Fr. I ja sam neku čul o toj kapi....

Ju. I ti? Dakle si čul, kako ju je natukal na tikvu?

Fr. Ajde, dopovej mi ti.

Ju. Izbornici su imeli poć va Kopar, a Šarenjake je bilo sram, da ta rakijaš gre s njimi va beloj kapi, jer joj Kavrežani vele porugljivo *pujčna*, to je, skuta.

Fr. Pak?

Ju. Pak su mu vrgli nekoliko *kebri*, neka kupi gospodsku kapu, kad se je pošarenjačil.

Fr. Pak?

Ju. Pak ti ta sirota, misleć sad ću bit i ja *šior*, gre va butigu i zbere mornarsku kapu z onimi dvemi traki, kako dvemi repi odzada.

Fr. Pak?

Ju. Pak ono ča gre zada stavil je spreda, pak su ga oni repi po nosu bili, a ljudi mu se po Buzetu smejali, da popucaju od smeha.

Fr. Ha ha ha! Al su mu valjda Šarenjaki glavu — to jest kapu naravnali.

Ju. A su, al će se spominjat, dokle god bude živ, kad se je pošarenjačil, a naši su ipak predobili. Ha ha ha!

Pol ure kod Majke Božje na Trsatu.

Kad sam prošlog mjeseca Rujna bio na Ricci, našao sam tu varoš liepu i prijaznu, kao što je uvjek bila; samo mi je od srdca žao, što nije onako živahna i prometna, kakvoj sam bio navikao u moje mlade dni. A kaogod ju ja rad vidim te svaki joj napredak i blagostanje želim, uvjeren sam, da joj to svaki Hrvat želi i naklanja, ma i ako su ju Magjari posvojali, jer je ona na hrvatskom zemljištu i hrvatski u njoj živalj, tajili to sami sebi nekoji Riečani, koliko im god drago: *„Naturam expellas furca, tamen usque recurret."* — Ako ju pak za sada Magjari i drže, drže ju jedino kroz Hrvatsku; jer da bi se ma kojom zgodom Hrvatska odcicpila od Ugarske, te se n. p. Cislajtaniji pridružila, mislim, da nije nijednoga Magjara toli preprosta ili naivna, da nerečem suluda, koj bi mogao ni u snu na Rieku pomisliti bez Hrvatske!

Kad sam već na Ricci, pomislih, hajd malko preko Mosta, pak na Trsat, to sokolovo gnjezdo naših Frankopanah, gdje nisam već toliko godinah bio. Za četvrt sata, izza četirsto stepenicah, bio sam gori. Naravno da sam za pô ure vidio, što je vriedilo i nevriedilo, da se vidi. Frankopanskog grada nisam ovaj put ni posjetio, jer što je u njem vriedna, toga sam se dobro siećao; a to je mala starinarska sbirka, u kojoj ima dva tri mramorna kipa, koja bi mogla i većoj sličnoj sbirci na ures služiti. Što se pak same gradine tiče, djelo je to sriednjeg vieka, sa nekojimi novimi starogrčkimi prikrpinami. Podjoh indi ravno u fratarsku crkvu Majke Božje trsatske. Ja uebi znao pravo kazati, u kôm je štilu sagradjena; prvašnja misao, kako se vidi, bila je umjetnička, nu susljednimi popravami, posve izkrivljena i pokvarena. Početa bijaše, kako se čini, negdje trinajstoga vieka darežljivostu Frankopanah, u kojoj nekoji od njih i počivaju, kao što se vidi iz nadgrobnih pločah, navalom pobožnih koljenah skoro posve izlizanih. — Razgledam se malko okolo, pa što me opet i opet žanimalo, bijahu malene akvarelne slike, što su po stupovih i stienah sve na okolo razvešene. Nu da se razumiemo, nezanimahu me, kao da tobož imaju kakvu umjetničku vriednost, nego jedino radi predmeta, koji je svim isti, samo što se u inom kôm kraju svieta slučio. — To su same zavetne table, indi strašne oluje i smrtne na moru pogibelji, kojim mornari srietno pod obrambom Majke Božje Trsatske izbjegoše. Evo n. p. vidim i čitam, kao je brod taj i taj, dne toga i toga u Crnom Moru već bio skoro izgubljen, nu božjom se pomoći čudnovatim načinom spasio; ovaj drugi negdje u Egejskom moru; onaj u Tarantskom zaljevu; ovaj u Kalejskoj užini; onaj na obalah Englezskih; ovaj u sried Oceana; onaj... nu tko bi sve prebrojio? — Sve je to živa vjera i čvrsto uzdanje u providnost božju! I ću se sjetih one rieči, što se u onih naših stranah često čuje: Tko hoće, da se nauči Boga moliti, nek ide po moru! —

Za tim ogledam se malko po oltarih, nu neopazih ništa vriedna u umjetničkom smislu, osim samo jedne oltarske slike na lievoj strani crkve, što predstavlja Mater Božju sjedeću na prestolu sa sinkom u naručaju, a sv. Franjom Serafinskim s desna, sa lieva pako, reć bi, sv. Karlom Boromejskim te drugima dviema osobama u svešteničkoj opravi, i to jednim kao žaknom, kog bi ja uzeo za sv. Lovreča, a drugog za sv. Alojžija; a izza svih sv. Ana jednom rukom na plećih Matere Božje, a drugom na ramenih mladca, kôg označih svetim Aloizijem. Dolje pako na podnožju klečeća osoba, plemenita i ozbiljna lica, u vojničkom oklopu, a uza nju dvoje dječice muško i žensko, što sklopljenih ručicah pred Bogorodicom kleče. Ja sam s prva mislio, da je to nekoji od Frankopanah sa djecom, nu pred oltarom smotrim nadgrobnu ploču sa nadpisom Barunah Ruvere, koji, kako su mi Ć. Oo. Franjevci kazali, dadoše napravit oltar i pred njim rakvu, u kojoj počivaju, te ostaviše svakoljetne zadušbine kloštru. Što se slike tiče, koja me najviše zanimala, neznam koji ju je umjetnik izradio, nu djelo je svakako izvrstno mletačke škole, te je šteta, što se ondje, što no rieč, ni vidjena, ni čuvena, danomice pogoršava i škoduje. Tim nemislim reći, kao da nije na svôm mjestu, nego samo da je škoda, što se bolje nečura, jerbo me uprav srdce zaboli, kad opazih, da se već lupi, i konačno propada; a kako nebi u vlagi i prašini od vjekovah. I tu mi pade na um, kako su nekoje slike izza Careva putovanja u Dalmaciju bile prenešene u Beč, da se poprave i umjetnosti očuvaju, kao umjetničke izvrstnine. U našoj domovini izim uprav Dalmacije, ima malo, ma jako malo, neću reći izvrstnih, nu bar ponešto vriednih umjetničkih proizvodah, te je skrajna nužda, da se bar ono malo, što obstoji, čuva kao oko u glavi, dok po vremenu, ako Bog da, i u tom bolje nebude, čemu je već, hvala Bogu, otčinska ruka Strossmajerova čvrsti temelj postavila.

Za tim podjoh dalje u kapelu sv. Antona te opazih tamo sliku tog Svetca božjeg od mala postavljenu, pravu umjetničku nakazu, te neznam kako su mogli Čč. Oo. Franjevci dopustiti, da se ondje namjesti. Podjoh dalje u svetilište, i tamo smotrih nekakve afreske, koje istotako nesluže na čast glasu trsatske crkve; a rekoše mi, da onaj isti umjetnik ima takodjer popraviti slike po hodniku okolo samostanskog zdenca, nekakvim mazačem pred nekoju godinu pokvarene i naružene; nu kad su već Čč. Oo. naumili potrošiti, bar da djelo povjere umjetniku izvrstnu i sdušnu, te i ako malo više potroše, bar će im na čast biti, a to trsatski Sanktuarium i Kloštar zaslužuju, radi onolikog domaćeg i tudjeg svieta, što ga u godini pohodi. Nepozabimo da se po umjetnostih sudi stepen izobraženosti narodah! **Iv. B—n.**

Neukû Nauka.

Kameno ulje otrov za priesne rane. Uz mnogostranu korist, koju vadimo iz američkoga kamenoga ulja, taji se u njem i puno pogibelji, kao što dokazuju česti primjeri, kako su ljudi zaglavili, što se je petroleum prolio, pa onda planuo. Tako se nedavno dogodi blizu Karlovca, da je neki seljak nosio kameno ulje, a posuda je valjda tajala (curila), tako da se je haljina namočila petrolejem. Neznajuć ili nemareć za to hoće da zapali lulu te potegne žigicom (fulminantom) baš ondje, gdje je bila haljina kamenim uljem nakvašena: žigica se zapali, al od nje bogme i kameno ulje, a od ovoga haljina, te je nesretnik za koji časak sav gorio, i premda su mu ljudi priskočili u pomoć, opet je bilo prekasno, te je siromah od težkih ranah umro.

Nu mi smo ovdje nakanili iznieti na vidjelo drugu pogibeljnost petroleja, naime za priesne rane. Neki gradjanin u njemačkom gradu Desavi porezao je prst, a slučajno polio tu ranu kamenim uljem. Akoprem ju je umah dobro obrisao, opet ga je do mala uhvatila strašna bol, pa budući da mu se je bila sva ruka užgala i otekla, dozove liečnika; nu ovaj opazi da se je petrolejem krv otrovala i premda je sve što znanost uči pokušao, nije mogao tomu zlu doskočiti, te je nesretnik poslje trodnevnih strašnih mukah preminuo. Dakle pozor, ako su ti ranjene ruke, a imaš posla s petrolejem. *(Gosp. List.)*

Dodati nam je jošte ovdje, da je baš ovih danah nekoji liečnik dokazao, da je čovječjemu zdravlju veoma škodljivo, kad no se stienj svieće, petrolijem nalite, potegne doli u svieću i čini, da svieća samo na pol gori. Tada da se bo iz svieće spušća u zrak dim petrolija pomješan sa finimi nevidljivimi sajami, koje se čovjeku priliepe na nos, na oči i na dihajuće organe, i tako mu navlastito plućima veliko škode.

* * *

Veoma dobra mast za razkoljena i poškodovana konjska kopita pravi se ovaka: uzmi 250 gramah debelo narezane hrastove kore i kuhaj ju u 750 gramah vode tako dugo, dok neostane nego 250 gramah vode; preciedi ju po tom i dodaj u nju 250 gramah olupljene i dobro srezane kapule ili luka i kuhaj ukupno jedno pol ure; predaj napokon u to 500 gramah svinjske masti i tako do duga praži, dok mast praska. Sada sve pazljivo prociedi i dobro stisni. Takovom mastju poškodovana konjska kopita maži svako jutro i svaku večer. Potrošiš li svu mast, prije nego li ti konj na kopitih ozdravi, a ti napravi nanovo drugu, kao što ti odzgor rekoh.

* * *

Kako da zece zimi od voćnih stabalah odstraniš. Uzmi 20 dekagramah pušćanoga praha i 10 dekagramah prašće masti; iz toga napravi mast i pomaži njome vrh zemlje (ako je snieg, vrh sniega) sve na okolo deblo pojedinoga stabla, i budi sjeguran, neće ti zec do njega.

Ako li ti je pako zec prije oglodao drievo, i opazio si to na vrieme, napravi iz ilovače, lajna (volovljega odpadka) i terpentine mast; njom namaži drievo na oglodanih mjestih, i spasiti ćeš ga. U obće pako dobro ćeš učiniti, da jošte jeseni drievo oblož iš trnjem, takovim bo drievom zečji zubi neće naškoditi.

Jer pako zeci zimi čine veliku škodu u vrtih na zelju, napelji na plotih, med kojimi zelje raste, konop, i obesi nanj po koju krpinu iliti cunju napomenutom mastju namaženu.

Različite viesti.

* **U Trstu** imamo ovih danah gradske izbore. Dne 27. novembra u IV. razredu pobiedila je tako zvana naprednjačka stranka. Jučer je birao III. razred, ali dok ovo pišemo nezna se za uspjeh.

* **Iz Kastavšćine** nam pišu, da je skrajna sila, popraviti one Jakovljeve stepenice iliti skale, što u Kastvu vode u Crkvu sv. Jelene, jer da je čudo božje, što nije već tko po njih vrat slomio, naime zimi, kad se lasnu od leda. Tom prilikom da bi je trebalo i nešto prodaljiti, jer da je čovjeka strah nizanje i samo pogledati, kako su strme i vratolomne. Nego naš se dopisnik boji, da neće iz te pravedne i obćenite želje ništa biti, jer da nezna, na čiji bi se trošak imale popraviti, da li na crkveni il na obćinski. Ali budući, da su obćinari i župljani jedni ter isti ljudi, on misli, da bi se za tu stvar imale medju sobom sporazumiti i dogovoriti crkvena i obćinska blagajna iliti kasa, pa zajedno taj maleni trošak na ledja oprtiti. Slogom i dobrom voljom dade se sve učiniti, pak će se i to, jer su Kastavci od nekada na glasu, da nežale novca, kad se radi o narednosti i ljepoti vanjskoj i nutarnjoj svojih kućah, a tim više svojih crkvah i crkvena prihoda. I tako eto poslužena našega kastavskoga dopisnika.

* **U Dalmaciji** su narodnjaci sjajno pobjedili. Izmed svih izabranih poslanikah je 31 narodnih, a 10 Talijanacah.

* **Iz Dubrovnika** javljaju, da je tamo na austrijskom zemljištu bio uhvaćen pop Ivan Mušić, katolički župnik u Hercegovini i poznati ustaški vodja, pa sad da misle i njega odvesti u Ljubibratićevo zatočničtvo.

* **U Zagrebu** će, počamši novom godinom, izlaziti nove njemačke novine pod imenom: „Agramer Presse“, te biti opozicionalno glasilo.

* **Izvanredna starost.** U Smirnah u Maloj Aziji da je prošlih danah umro neki Juraj Starovides, komu bijaše 132 godine. I taj je nešta doživio u svôm vieku!

Velečastnomu Svećenstvu!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće

SVAKE VRSTI CRKVENIH STVARI

kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Novembra 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini)	5.92	6.602	—	—	6.04	6.04	6.—	5.95	5.93	5.94	—	5.93	5.97	—	6.—	—
Napoleoni	9.99	10.10	10.10	—	10.12	10.14	10.11	10.06	10.06	10.09	—	10.11	10.14	—	10.18	—
Lire Inglese	12.60	12.70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.76	—	12 84	—
Argid (aggio)	108.75	109.25	109.75	—	111.75	112.—	111.50	111.50	111.75	112.25	—	112.50	115.25	—	113.50	—

Izdavatelj i odgovorni urednik **L. Testen.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Post.*

Godina VII. **U Trstu 16. Decembra 1876.** **Broj 24.**

Poziv na predplatu.

Poslje sedam godinah mi smo bili odlučili prekinuti izdavanje ovoga pučkoga lista, jedno što smo obterećeni dužnostmi svojega stališa, a drugo što radi neuredna plaćanja mnogih predbrojnikah moramo na koncu svake godine nazirati, odkud ćemo smoći trošak za zadnje mu brojeve.

Ali srdce nas je bolilo, ostaviti naš siromašni puk i bez ove malene utjehe, kojoj se je tu i tamo kao krulu priučio. Toga radi smo nakanili uztrajati u nadi, da ćemo dojduće godine naći pouzdanije podpore.

U tu svrhu smo naumili List poljepšati i povećati tako, da će odsad unapred biti štampan na ljepšoj hartiji, novimi slovi i mjesto dviuh na tri velika stupa. Gledat ćemo, da mu bude i sadržaj što koristniji i zanimiviji, donašajuć s jedne strane sve, što može unapreditи pučko blagostanje, a s druge dojavljujuć obične svjetske novosti, koje kao da misle biti dojduće godine mnogo zanimivije od prošlih.

Ali, ako se naša dobra volja i neda omjeriti nego o naše rodoljublje, da bude ovaj List ipak ono, što mi želimo i što može i mora biti, molimo sve naše vriedne domorodce, neka nam se i oni odazovu što većim brojem predbrojnikah, što točnijim plaćanjem predbrojbe i što češćim dojavljivanjem svega, što misle da nam može narodu koristiti. Samo tako će moći ovaj List obstojati tè koristiti našoj narodnoj stvari, kojoj smo prama svojim silam dužni svi pomoći.

Da ugodimo mnogim predbrojnikom, naumismo u buduće štampati i svakojake oglase uz cienu, koja će biti od nove godine stalno i točno naznačena na svojem mjestu.

Ciena listu ostaje kao i dosada, naime 2 f. a za kmete 1 f. na godinu. Novci neka nam se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu,* na kojoj se s kraja može napisati štogod tko želi. Komu List nedodje na dobu, neka ga *reklamuje* u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina. Naposljedku molimo što uljudnije, koji nam još što duguju, neka nam to što prije pošlju, da već jednom prestanemo novom predplatninom namirivati stare troškove.

U Trstu 16. decembra 1876.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. prosinca 1876.

I naši i ugarski ministri su se u ovo petnaest danah opetovano sastajali i dogovarali, da se sporazumiju glede nove nagodbe med ovom i onom polovicom carstva, a naime glede Banke, ali da nisu u ničem uspjeli; jer magjarski ministri da neće da popuste, a naši da im nemogu da rieč drže, buduć u toj stvari većina carevinskoga vieća proti njim. Tim se dakle ni danas nezna, kako će stvar svršiti. Ovaj put je tako zvani dualizam i sliepcem oči otvorio, da vide, u kakvu je povratnu groznicu bacio carevinu tè ju, nemjesto okriepio, priekomierno onejačao i oslabio. Nego i to je nemu dobro.

U carevinskom se vieću vode sad govori o proračunu. Tom prilikom je onomadne vodja talijanaske stranke u Dalmaciji, da izkali svoje srdce nad sjajnom pobjedom naše tamo stranke, prigovorao koješta Namjestniku dalmatinskomu tè crnio težnje naše u Dalmaciji stranke; ali ne samo što su drugi dalmatinski poslanici pobili te prigovore, nego nisu već ni u samih ministrah našla ta naricanja blagovoljnih slušaocah, kao što je to bio običaj do sada. Po koječem sudeć, bi reći, da će naše stvari okrenuti na bolje. A tomu nije najmanje doprinielo i sadašnje razvijanje izkočnih stvarih, koje je razsvjetlilo mnogu tamnu glavu i omekšalo mnogo tvrdo srdce u svoj Evropi, pa i kod nas. Nego da vidimo!

Što se pako tiče same iztočne stvari, ona se nalazi okolo na onom istom mjestu, na kojem se nalazila prije petnaest danah. Nego opet valja reći, da se je znatno razjasnila, na čem treba najviše zahvaliti knezu Bismarku. On je naime onomadne držao govor u njemačkom parlamentu, u kojem je medju ostalimi stvari rekao, da Njemačka u tom poslu stoji i hoće stajati uz Rusiju, svoju staru i viernu saveznicu. S druge strane druge polovice prošloga mjeseca putovao je po Evropi od dvora do dvora engleski diplomat markiz Salisbury, pa da se je osvjedočio, ako Rusija i neima posvud iskrenih prijateljah, ipak da neima ni odvažnih neprijateljah, koji bi se za volju Engleske s njom počupali. Sad se taj gospodin nalazi u Carigradu, gdje se drže pripravni sastanci za konferenciju, što se ima isto tamo držati. Vele, da se rečeni gospodin i ruski poslanik Ignatijev češće vidjaju i na samu dogovaraju, pak da su se usljed toga u ovo par danah Engleska i Ruska znatno približile. Toga radi ima sad ljudi, koji tvrde, da će se sva ta stvar riešiti bez rata i krvi; jer da Engleska bez saveznikah neće da vojuje proti Rusiji, a Turska da nemože. Nego ovo posljednje nevalja, jer ako Turska ima pasti, ona će pasti na bojnom polju. Ako ju pak misle samo pokrpiti, lahko da i ona na to pristane, pak onda dobiva stvar sasvim drugo lice.

A da se Turska nemisli još seliti iz Evrope u Aziju, vidi se najbolje iz toga, što je ozbiljno nakanila podieliti svojim viernim podanikom kršćenim i nekršćenim tako zvani ustav iliti konstituciju, a to najviše za to, da zamaže sliepcem oči. U nečem su svi ustavi jednaki, tako se n. p. i u Turskoj jamči poraba materinskog jezika u školi i uredu. Čulo se, da su htjeli ubiti Mitad-Pašu, a suluda Murata V. oteti i odvesti u Odesu il Atenu.

Dopisi.

Iz pazinske občine svršetkom novembra.

Talijanaši u našoj občini, naučeni pod prvašnjimi kapetani vladati po svojoj voljici, vrlo su se uzplahirili, kad su čuli, da je izabran zastupnikom u Porečki Sabor g. kotarski kapetan, koji se najbrže nemisli pokoravati njihovoj volji. Od to doba čita se više puta u gdjekojih talijanskih novinah štogod proti njemu, proti činovnikom, proti svećenikom, dapače priete pedepsom i tamnicom za neke tobožnje nezakonitosti. Na činovnike psuju što su nekoji tudjinci i što najbrže da neće držati s prenapetnjaci u Saboru; na popove, jer ih je taj put više izabrano nego li prije i jer im je tim pokazao puk svoju privrženost. Sve pak što ti dopisnici pišu o nezakonitostih učinjenih u zadnjih izborih, govore s izkustva, oni su bo, koji su prije kupovali glase i u Pazinu i u Poreču, oni koji su predavali listiće za mnoge neprisutne birače ili čak za mrtve, kad su se birali povjerenici, oni, koji su trgali protivne listiće, koji su pod pazuhom vodili ljude na birališće, a da im se nebi tko iznevjerio itd. Nu nevide oni svojih griehah! Ta to su oni činili, da pokažu, koliko vriedi u Istri ta liepa rieč „sloboda", kojom se uvjek hvale, dok su kao turski paše vladali Istrom nehoteć ni znati, da ima ovdje mnogo više Slavenah nego li Talijanah.

Pod imenom slobode i prosvjete upeljali su u naše škole robstvo duševno; hrvatske škole su skoro sve potalijančili u Istri, a da tako laglje spade jednom uboga Istra kao zrela hruška u krilo maćehe Italije. To su oni smieli činiti negledajuć ni na naravni zakon ni na austrijski, i to pod imenom slobode.

Sada pak izginula je sloboda, jer su se umiešali u izbore i činovnici! sada neće moći Istra više onako cvasti košto do sada,

jer Bog zna hoće li pristati ti činovnici kao do sada, da se posvema izkorieni slavenski živalj u Istri!

Vlada morala je već jednom uviditi te zle namiere naših protivnikah, morala je uviditi, da u Saboru neduva nimalo duh austrijski; morala je uviditi, kako su nepravedni i licomjerni, kad viču: tja s njemačkimi školami, a nam Slavenom nedadu nijedne hrvatske, vlada je morala to sve uviditi i zauzeti se za ubogu Istru!

Do sada nije ona za naše narodno oslobodjenje ni koraka učinila, pak hoće li sada?

Toga neznam! te zato za sada nebranim ni nehvalim ni Petra ni Pavla, od onih kojih su izabrani od pučkih biratelјah. Svaki od njih nek činom pokaže, ako je i tudjin, da ipak zna i ima volje vršiti dužnosti, koje mu je puk povjerio. To će biti s jedne strane najbolji odgovor onim, koji proti njim pišu, a s druge bit će im narod ovaj zahvalan i naći će u njemu kod drugih prilikah još veće podpore.

Iz Buzešćine.

Puno je već prošlo vremena, što se nije nitko oglasio u „Našoj Slogi“ iz ovih krajevah. Medjutim se gradila i dogradila željeznica, koja ako ne drugo, otvara našoj zemlji inostrani sviet, tjesnije spaja osobito nas s drugom braćom, i kako željezni obruč duge na bačvi, tako drži i ona Istru sve bolje našemu caru i našoj carevini. Dok se željeznica gradila bilo je dosta dobitka za svakoga, komu se računilo rabiti dare božje, zdrav um i zdrave ruke. Ali takovih je malo kod nas, kako i po ostaloj Istri, ako izuzmeš Karnjele. Bilo je kod nas naime mnogo Furlanah i drugih stanovnikah iz Italije, gdje mora biti velika nevolja, kad toliki išću kruha po tudjem svietu. Sad su već otišli, pustili nam dosta smrada, a odnesli dosta novacah, koji bi bili mogli ostati kod nas, da nismo lieni i nemarni kao što jesmo. Ono malo naših ljudi, koji su si nešto zaslužili na željeznici, da su pametni, lahko bi im bilo prištediti koj forintić, da si pomognu, kad ih koja nevolja nadje. Ali većina njih nisu na to mislili, neg ludo zapravljali, nepotriebno i sebi škodno. A sad? Sad joh i pomagaj: ljetina slaba, da slabija ne može, glad — strašna šiba — nam prieti. U svoj Istri neima nevoljnijega kraja od našega. Po drugih krajih ako i nisu svačesa nabrali, jesu barem nešto; ali na Buzešćini uprav ništa! Većina zemlje nam je težka, koja se sgustne kad mnogo daždi, a kad suša pritisne, otvrdi kao kamen, pak prieči sjemenu da se razvije i raste. A tako se uprav dogodilo ove godine. Sve do Petrove svaki božji dan silni daždi, tako da nije se moglo sijati za dobe niti opraviti na polju potrebna djela: zemlja kako ilovača se sgustila, onda ejeloga julija i augusta sunce ju tako peklo, da si mislio, sva kora zemlje nije drugo, nego jedna sama neprekidna velika opeka. Na mjestih silni i nagli daždi su odnesli svu zemlju sa svim što je u njoj raslo tako, da gdje si je danas gospodar gledao prilično liepo uzpjevajuće polje, sutra je našao pjesak i golo kamenje. Na nekojih mjestih je tako rila i drla silna voda, da je i brajde i manja stabla odnesla. Evo ti škode, ne za jednu samu, nego Bog zna za koliko godinah! Veliki i neprestani daždi su strašno škodili i livadam: od 10. junija do Petrove, sve livade pod Ročom, Humom, Buzetom, Sovinjakom i Crnicom bile su 16 puti pod vodom! Misli si sad, brate, kakova nam trava rasla! Kosili smo, dà, ali više neg sienom smo si sjenike napunili prahom i blatom! Ali da nebi veće, mala bi nam bila ova nevolja! Nu što je žalostnije, liepe livade su nam propale morda za vavjek. Na mjestih je voda nanesla na nje stotinu i stotinu košah pjeska i kamenja. A korito kud teče Mirna ricka i Bračana dere, od nanesena se kamenja tako uzdiglo, da će nam od sad napried svaki mali povodanj sjenokoše poplavati i travu poškoditi. — Neka dojde sad katastralna komisija, pak neka obajde tolika polja i livade, poškodovane od silne vode, za siguro neće zapisati u prvi red sva ona polja i sve one livade, koje su od nekada tako zapisane. Da to učini, ako je ikada, zaista sada bi si pošteno zaslužila mastnu dietu. Ali lahko gospodi, koja nepoznaju, i malo mare da poznaju tolike naše nevolje. A nam? Joh! Čim ćemo evo preko duge zime krmiti našu liepu živinčad? Čim ćemo sebe hraniti? Čim se odjevati? Odkud nam novci, da cesarsku štivru, da težke komunske adicijonale i one još teže pokrajinske platimo?!! Strašne su to misli za tužnoga kuće gospodara! Da je kmet bez vjere i straha božjega, kako su nekoji gradjani, sdvojio bi, pak se otrovao, ili ustrelio ili objesio; ali naš kmet Boga vjeruje i boji se Ga, pak i Bog neće ga zapustiti. Što sam napisao ove stvari, to sam učinio zato da se potuži nevoljna Buzešćina drugim manje nevoljnim krajevim, pak i vlada da naredi da se usmiljenije tjera od nas štivru i druga plaćila, a osobito to molimo za one adicionale, koje moramo plaćati za one izgubljene ure nekoristnim govorenjem Vidulića i drugih doktorah u porečkom saboru, kako nam je znao liepo raztumačit *Luka* u zadnjih brojevih „Naše Sloge“!

Nešto o tovljenju (pitanju) krmakah.

Sastavio *Nikola Vežić*, providnik.

Od sve domaće živine, svinče se najprije i najbrže ugoji i najviše gospodaru hasne (koristi) daje. Ali da se krmće dobro ugoji, tada je gospodar dužan nastojati iz petnih žilah, da isto što bolje hrani i njeguje.

Nu prije nego počmeš toviti krmče, tada trebaš da pomno prosudiš: koliko ih utoviti možeš, zatim treba i to promisliti: što se laglje i bolje prodaje, da li slanina ili na pol utovljen krmak?

Kadkada je veći dobitak na pol utoviti prasca, jerbo tovljenje trećinu manje traje, bez manje je pogibelji a obično brža i sigurnija je prodaja. Zato opet velim: gledaj na korist te čini onako, kako domaće okolnosti dopuščaju.

Tamo n. p., gdje se više traži ukusno meso, izbiraju se svinje, koje su stare od $1\frac{1}{2}$ godine, jer se izmedju ovih godinah svinje brzo razvijaju, dočim pako tamo, gdje se traži slanina i mast, ondje se izbiraju veće svinje i to počamši od $1\frac{1}{2}$ pak dalje....

Ali je sve ovo odvisno od toga: dali je svinče zdravo i kako je staro, zatim vremenom godišnjim kako se iste odgojivaju, dalje o hrani: kakovom se hranom hrane i napokon o samoj njegi.

A sad čuj dalje:

Svi zdravi krmci, mladi i stari, mogu se na pol ili sasvim izpitati, pače od krmčeta jošte jednu godinu ne staroga može se dobiti 6 palacah debela slanina.

Svjetle štetine krmci, nit su zdravi, nit se mogu dobro utoviti. Krmčići se obično na pol tove, a prasci sasvim.

Preko 3 godine stari krmak imade već tvrdo meso, te nevalja na pol utovljen.

Nerast i prasica moraju se prije izkopiti nego li se tove, inače bo se ne bi udebljali, a nerast imao bi neugodno, smrdljivo meso i slaninu i to s toga, što prirodni nagon ne da toviti istom s razloga opet toga, što prouzrokuje gubitak hranećih sastojinah.

Kad se svinje na dobroj paši u šumi, u žiru (osobito hrastovom, jer svinče od njega dobije čvrstu slaninu), ili drugdje pasu, većinom se na pol izpitaju, pače više, te se lasno već iz paše prodaju, hoćemo li jih pako za slaninu imati, morat ćemo jih kod kuće sa kukuruzom, krumpirom, bučami itd. ili drugom hranom toviti.

Kad se krmci tove, zatvore se u svinjac (kotac) te se redje izpuštaju, po jedan, po dva zatvore se u jedan. U svinjcu mora biti dobro naštrajeno, ponešto mračno, da radje leže i jače se debele.

Početkom daje se pitancem redja i slabija hrana, vremenom gušća, te napokon najbolja: raž, kukuruz, ječam itd. ili štogodj drugo.

Na nekojih mjestih daje se svinjam mrkva, te jim se onda ta hrana načini podosta mokra. Četiri do pet putih hraniti na dan, bit će dosta. Ovdje te, mili moj poljodjelče, osobito opozorujem, da se točno hranjenja svinjah držiš; i to ćeš najbolje učiniti, ako svinje hraniš na četiri puta i to: u 5 sati u jutro, zatim u 10 sati prije podne, dalje u 3 poslie podne i napokon u 8 na večer; obrok ima bit tolik koliko na jedanput može svinče pojesti. Takodjer te upozorujem i na tu opazku, da poslie, kad se je svinče najelo, trebaš da umah korito osnažiš i uvjek čisto držiš.

Prvih 6 ili 7 tjedanah, jedu vele rado i mnogo, poslije manje, a napokon sasvim malo. Na pol se utove za 8 ili 12 tjedanah a sasvim za 15—18.

Gdjekoji gospodari hrane svoje pitance sa sirovom hranom, gdjekoji kuhanom.

Ja sam više godišnjim izkustvom izkusio, da svinče, koje *je hranjeno sa kuhanom hranom jest bolje debelo nego ono, koje je sa nekuhanom: jer kuhana hrana radje prelazi u meso i u mast; pa zato svesrdno preporučam kuhanu hranu!*

Kad se pitancem daje: kukuruz, raž i tako dalje, to se prije ima namočiti s razloga, da bude tečnije. Vruća kuhana hrana je vele škodljiva.

Krmci se mogu svako godišnje doba toviti; ipak počamši od sv. Mihovila je (29. rujna) najshodnije zato vrieme, buduć tada imade već više zrielih proizvodah, što jim najvećim dobitkom za pitanje upotriebimo, pa jer je tada za oto i više vremena.

Prve tjedne se tovljenje krmakah najviše poznaje; tada rastu i šire se, a poslie to ide sporije. Hoće li se znati, koliko se steče pitanjem, treba prije i poslie tovljenja krmke izvagati i vidjet će se, koliko utovljen teži (važe), koliko vriedi, koliko stoji pitanje i kolik daje sav dobitak?

Nemogu zaključit ovo nekoliko rieči, da ne preporučim što toplije svim vriednim poljodjelcem, da ne zaborave na čistoću krmakah i svinjcah (kotcah); jer čistoća vele djeluje na brz ugoj pitanca. Takodjer ne malu ulogu igra pri ugoju toplina kotca (svinca), zato će najbolje biti, ako je najnižja toplina u kotcu 6—12° R.

S toga je vele koristno, da se svinjac u zimi sa slamom zaštiti, bilo to sirkovnjačom, kukuruznicom itd. da sjever i bura svinjca ne izhladi, što krmkom zlo čini.

Pri koncu mi je reći, da je ovaj člančić iz dosta prilična izkustva pisan; pa zato ga svesrdno preporučam našim vrednim poljodjelcem na praktično izvršavanje.

Na Vukšin-Šipku mjeseca studena 1876.

(Pučki Prij.)

Koliko puta ćemo na dan marvu krmiti.

Piše *A. Benšić.*

Kada bi živina sama sebi krme tražila, učinila bi to onda, kad ogladni i jila bi dotle, dok se zasiti. Al ona nebi čekala na podne ni na večer, već bi po više putah na dan potražila sebi okriepe. Prilagoditi se u svemu naravi jest naša dužnost, jer narav sve vrlo dobro proračuna, svaki pojav u njoj ima svoj uzrok ako mi za njega i neznamo. Toga radi lasno je svakomu uvidjeti, da nije dovoljno dva ili tri put na dan nametati krmu pred stoku. Tko hoće da marljivo živinu uzgaja, taj ju krmi pet putah na dan, naime u jutro, o podne i u večer, pa k tomu još dva puta, medju jutrom i podnevom i medju podnevom i večerom. Istina je da su ona tri glavna obroka, kod kojih se i muze. Pet putah na dan krmiti je vrlo koristno, jer živinče najviše u tri sata probavi primljenu krmu i usiše od nje sok. Porcije se dadu manje; pa ako je i slabija krma, jer je dobro probavljena, bolje djeluje na svako živinče: pa krave više daju mlieka, neko li se nadati bilo. Promislimo još ovo:

1. Čeka li krava od obroka na obrok punih šest sati i još duže, dok joj se opet donese siena to jede odviš lakomo, te si može, ako se napuhne, naškoditi. Može li se zelena krma samo u tri porcije, da se zasiti, to dodje naravno na jednu porciju odviše, što je kod djeteline dakako pogibeljno. Stoga valja pet putah na dan krmiti u manjih porcijah. I manji glad, i manje porcije uklooniti će od marve mnogo pogibelji od djeteline.

2. Još je jedan slučaj, koji nam kaže da je nuždno dnevnu krmu u više porcijah podieliti a to je onda, kada se blago slabom krmom a u znatnijoj množini krmi. Ako se samo tri puta želudac natrpa takovom slabom i neznatnom krmom, to ona premalo hrani a stoga je bolje i probitačnije marvu češće od tri puta krmiti, jerbo se tako bolje ugoji i laglje probavlja a i neostane tako lahko šta u jaslih.

Da marva ljubi češće krmljenje i da lašnje probavlja, čim manje hrane na jedanput pojede, dokazuje, što ustaje i nemiruje, kad se krmom samo za po sata zakasni. Jedini prigovor će naći lien gospodar, jer će brzo reći da pet putah krmiti marvu više truda stoji. Al je onda i on nevriedan gospodar nevriedne marve.

FRANJA I JURJA.

Fr. Jesi li čul, da se na Pazinščini kuje neki protest proti jednomu tamo izboru?

Ju. To je moguće, jer se to u svetu više puti dogadja po izborih.

Fr. A ta protest da nosi od kuće do kuće za podpis president pazinskoga tovarskoga družtva?

Ju. To mora bit težko breme, kad se tu hoće i tovarska pomoć!

Fr. A jesi li čul, da tu pomaže i neki, kî je glasoval za onoga, proti komu se protest podpisuje?

Ju. I to mora bit baš mužko lice!

Fr. A znaš li, da zač on to čini?

Ju. Zač?

Fr. Jer da mu sad trube, da se je dal podkupit; a on veli da nî, nego da je bil prošen.

Ju. A je li?

Fr. Dragi ti, ono je ćakulon!

Ju. Dakle kako je to, da se je izneverił svojemu stadu?

Fr. Kad je videl, da svi glasuju za onoga, proti komu on sad podpise skuplju, a njegov principal da je pobegnul da nepukne od jada, obrnul je tabar po vetru, pa glasoval i on s većinom.

Ju. Pak?

Fr. Pak sad da ga proklinju neki Šarenjaki i neki gladni šćavuni....

Ju. Zač?

Fr. Jer da su se nadali dobru obedu, ako predobe, a ono su se žedni i gladni doma vratili.

Ju. Not, morebit će jim to za drugi put koristit.

Fr. Mislim i ja, kad već najzad vide, s kakovimi ljudi imaju posla!

LIEP PRIMJER.

Francuzko ministarstvo za poljodjelstvo naredilo je, da se u svakoj šumi, bila ona državna, občiuska ili privatna, metne sliedeći napis:

Ministarstvo za poljodjelstvo.

Ova je križaljka pod zaštitom zdrava razuma i narodne časti:

Jež

hrani se miševi, puževi, crvi, to životinjami, koje veoma škode poljodjelstvu:

Ne ubijajte ježa.

Žaburina

koristna je poljodjelstvu. Utamani 20-30 zareznikah (škodljivih živinicah) u jedan sat:

Ne ubijajte žaburinah.

Krt

uništuje crve, štunke, zareznike škodljive poljodjetstvu. Ona se nehrani biljem (zelenjem):

Ne ubijajte krta.

Hrušt (vrst kebra)

najpoglavitiji neprijatelj poljodjelstva, nese do 100 jajah.

Neštedite (nešparajte) hrušta.

Ptice.

Svako okružje izgubi na godinu po koji milijun sbog samih zareznikah. Jedine ptice kadre su da jih utamane (sataru): ptice utamanjuju zareznike, te su veoma koristne poljodjelstvu.

Djeco, štedite ptičija gnjezda.

Za svako 500 mrtvih glavah mrtvih hruštah predanih šumarskom čuvaru, dati će se 25 centesimah.

Neukû Nauka.

Dobar kruh. Gospodarice pripoviedaju više puti jedna drugoj, da je ova ili ona osobito *srećna* kod pečenja kruha, jer dobiva iz istoga brašna (muke) krasne hlebove, gdjeno druga je od njega dobila netečni ili gnjecavi kruh: mora dakle znati kakvo *otajstvo*, kojim si osigurava dobrotu svoga kruha. Mi ćemo ovdje odkriti tu *tajnu pomoć*, *o kojoj* visi vrsnoća kruha, dakako ako je brašno inače posve suho. Sva tajna se u tom sastoji, što ona sretna gospodarica svoje brašno barem *tri* puta prosije prije nego ga zamiesi čim češće to uradi, tim bolje. Svatko će se začuditi ovomu naputku i zapitati, kako bi to često prosijavanje brašna hasniti moglo? Stvar je posve jednostavna. Nečistoća se, istina već prvim prosijanjem ukloni (odaleči) iz brašna; nu višekratnim prosijavanjem napije se svaka drobtinica brašna dovoljno zraka, pa toga joj prieko treba, da može tiesto od njega posvema kisnuti o tom pako visi ponajviše dobrota kruha. Dapače i poslje kisnuća ostane u tiestu puno zraka, i ovaj je onda uzrok da se kruh liepo razabere, to jest da je pun sitnih mjehurčićah ili šupljinicah, koje se pojavljuju, kad se kruh peče. Ako u tiestu ne ima dovoljna zraka, kruh postaje gnjecav, to jest ne ima onih šupljinicah, pa takov kruh ne samo što ne ide u tek, nego i hudi zdravlju, jer ga želudac ne može prokuhati.

* * *

Dobro crnilo iliti tinta pravi se ovako: Uzmi 8 lotah šiškah iliti galvićah, stuci je na debelo i u pokritoj posudi izloži za dva il tri dana na sunce il na toplu peć. Uzmi za tim jedan vrč (bokao) vode daždjevice (kišnice) il potočnice sa 3 lota gume (gumi arabicum), smiešaj sve ukup i opet pusti za dva ili tri dana. Dodaj tomu 4 lota zelena vitriola i pol lota galuna (alauna), oboje stučeno. Dolij napokon pol vrča dobra octa (kiseline) i postavi sve na toplo mjesto Dobro ćeš učiniti, da svu tu smies više puti smiešaš, a kad se gušćavina slegla na dno, iztoči crnilo. Ako ti drago, nalij na ostalu smies još jedan vrč daždjevice, smiešaj većkrat, i dobit ćeš opet drugo crnilo, nešto slabije, al ipak dosti dobro.

* * *

Sol kao gnojivo. — Uslied odredbe cislajtanskoga ministarstva proizvadja se u državnih solanah već od mjeseca svibnja neka osobita vrst soli, koja ima biti veoma dobro gnojivo i prodaje se 100 kilogramah po 1 for. 34 nvč. na mjestu.

Naši gospodari se zaisto čude te nemogu pojmiti kako to, da bi sol mogla na kakvu korist bilju biti. U istinu je sol veoma koristna, osobito lanu i konoplji. Svakomu bilju je nuždna vlaga, a upravo sol ju u tlu zadržava i privlači. Spomenuli smo više puta sgodno, da imade u tlu rudnih česticah, koje su ustrojstvu bilja neobhodno potrebite, ali moraju korenjem u cievčice biljke doći; iste čestice se moraju prije u vodi raztopiti inače nebi mogle u biljku a tomu raztapanju pomaže najviše sol. Nu neka nitko nemisli da bi se sol po tlu razsipala; nju rabe gospodari samo pomješanu sa stajskim gnojem i to po prilici 3 cente na jednu ral.

Različite viesti.

* **Gradski izbori u Trstu** dokončali se prošle nedjelje. Borba bijaše žestoka kao nikad do sada, borile se za uspjeh dvie stranke, naime tako zvana naprednjačka i uzdržnjačka iliti konservativna. Naprednjaci su predobili, ali će i uzdržnjaci imati u zastupstvu liep broj svojih pristašah, jer su mnogi naprednjački bili i njihovi kandidati iliti preporučenici. Naši Okoličani, neglededć nego svoju korist tè radeć na svoju ruku neodvisno od jednih i drugih, i ovaj su se put vrlo liepo ponesli. Od šest zastupnikah, što imaju birati, izabrali su jih pet, a za nekoliko glasovah skoro i šestoga po preporuci svojega političkoga družtva „Jedinost". Tim braća Slovenci i ovdje pokazaše, kako su se čestito probudili, tè ustali na svoje vlastite noge.

* **Riedka svietkovina.** Pišu nam iz Kastva, da će tamo po novoj godini dne 7. januara velezaslužni starac, presvjetli i prečastni gospodin Vjekoslav Vlah, kanonik i nadžupnik kastavski, svetkovati bogohvalnom službom božjom krasnu uspomenu, kad je prije pedeset godinah, naime 1827., na taj isti dan služio svoju prvu svetu Misu. Presvj. i preč. gospodin Vjekoslav Vlah rodio se u Kastvu dne 15. novembra 1803. godine od vriednih i vrlo štovanih roditeljah. Otac mu bijaše kancelar kod suda, što se onda nahodio u Kastvu, a njegovi predji od starine sudci kastavski. Od iste obitelji bijaše u staro vrieme više kastavskih župnikah i drugih vriednih svećenikah. Presvjetli i prečastni gospodin Vjekoslav Vlah izučio je gimnaziju na Rieci, a filosofiju i bogoslovje u Gorici. Prva mu služba bijaše u Trnovi, koja je u ono doba spadala pod tršćansku biskupiju, dočim sad spada pod ljubljansku. Iz Trnove bio je pozvan u biskupijsku kancelariju u Trst, odkud je išao u Skop. Bio je za tim susljedice župnik u Kubedu i Pazinu, onda župnik i Preposit sustolne crkve u Kopru. Odtud 1848. godine dodje u Kastav svoje rodno mjesto, gdje od ono doba nastoji kao nadžupnik onu prostranu župu. Mnogo je godinah bio takodjer školskim kotarskim nadzornikom, kojom ga je prilikom Nj. Veličanstvo Car odlikovao redom Franje Josipa radi osobitih zaslugah, stečenih i u toj časti. Koliko mu na srdcu leži i naš narodni napredak, vidi se iz toga, što je od njezina postanka brižljivi predsjednik „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri." Presvj. i preč. gosp. Vj. Vlah je najstariji od petero braće, od kojih je jedan umro u Trstu savjetnikom prizivnog suda, drugi stanuje u Pazinu kao umirovljeni c. k. kotarski liečnik, a ostala dva živu s njim u Kastvu, jedan naime umirovljeni kanonik sborne crkve piranske, a drugi bijaše više puti načelnik obćine kastavske. Od te obitelji bijaše i barun Vlah znani predsjednik prizivnog suda u Zadru. Neka ga Bog zdrava i vesela živi još mnoga i mnoga ljeta!

* **Naš Rendić** ovih se danah u Fiorenci baš proslavio. Čitamo naime u dvih fiorentinskih listovih *L' Italia artistica* od dne 1. decembra t. g. broju 25. i *La Vedetta* od dne 30. novembra t. g. broju 335, da je bila tamo novembra mjeseca izložba kiparskih umjetninah, pak da je i naš Rendić izložio tri poprsja tè, kako se čita u rečenih listovih, zatekao i zanio umjetnički fiorentinski sviet. Naš je list premalen, da navedemo ona dva dosta dugačka članka na pohvalu i veliku čast Rendićevu, ali nemožemo da nespomenemo, kako se tu izrekoma veli, da je Rendić dika svoje hrvatske domovine i sve jugoslavenske zemlje. K tomu nam dolazi iz Italije novo slavje našega mladoga **Krežme.** A što se tih umjetnostih tiče, talijanski je sud najkompetentniji u svoj Evropi; zato baš čestitamo i našim mladim umjetnicima i čitavomu našemu narodu.

* **Provizorna pomoć duhovnikom** bje i ove godine postavljena u proračun carevinskomu vieću, te med ostalimi bje opredieljeno goriškoj nadbiskupiji f. 8700, tršćanskoj f. 6168, za Istru f. 28,062.

* **Brodarstvo.** U 128 austrijskih lukah prošle je godine 1875, dojadrilo 50,853 broda, u sadržaju od 4,311,545 bačavah; odjadrilo je pako 50,687 brodovah, u sadržaju od 4,776,802 bač. — U grad Trst iste je godine dojadrilo 6616 brodovah na jadro, u sadržaju od 363,937 bač., i 1536 parobrodah u sadržaju od 639,977 bač., ukupno dakle 8152 broda u sadržaju od 1,003,914 bač. Odjadrilo pako što na jadra što na paru 8201 brod u sadržaju od 1,009,335 bač.

* **Odaslanstvo hrvatskih zastupnikah,** na čelu mu barun Zmajić, otišlo je 9. t. m. ugarskomu ministru komunikacijah, radi reguliranja Kulpe, zidanja cestah, usilovanja magjarskoga jezika u hrvatske pošte itd.

* **Stari Košut,** poznati slavenski izrod, sietio se opet svojih liepih danah za 1848. godine, pak je iz Italije pisao ovih danah Magjarom list, neka se zapišu i vragu, al samo neka stanu na put slavenskomu preporodu. Prestar si, čovječe, a tvoj narod preslab, da obustavi hod toga novovjekoga orijaša!

* **Bratinstvo med Turci i Magjari.** Poznato je, da su turski softe i častnici posebnim odaslanstvom, kojemu je bio na čelu Šetket-paša, magjarskom generalu Klapki uručili adresu u kojoj se zahvaljuju na izjavah prijateljstva magjarskoga naroda. Sada se doznaje, što je Klapka na adresu odgovorio. U svojem govoru rekao je Klapka, da je Magjarom dobro poznato, kada bi propala Turska, da bi propala i Ugarska. Magjari da se ne mogu uzdržati medju panslaveni i pangermani, a s toga da su pripravni prolievati svoju krv za tursku stvar. — Veliki odbor peštanskih djakah pozdravio je brzojavnim putem Klapku i carigradske softe te je na novo očitovao svoje sućuti prama Turskoj. Crn njim obraz!

* **Iz Azije** dolaze strahovite viesti, naime da je u Bengali biesnio takav vihar, tè je poginulo 215 tisućah ljudi. U nekih krajevih da nije ostao nitko živ, nego da su zajedno propali ljudi i blago, a zemljište da je uprav opustošeno od vjetra i vode. Nekoje otoke da je voda baš pokrila, a vjetar odnio bez traga brodove, i koji su se jatili u lukah i koji su morem plovili. To je nevrieme!

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovodje u srbsko-turskom ratu

Milan M. Obrenović IV. — Nikola I. Petrović-Njeguš.

Generali: **M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S Protić.** — Vojvode: **Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrbica.** — Obrštri (pukovnici): **Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin.** — Oberslajtnanti (podpukovnici): **Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković.** — Major **Paja Putnik** i arhimandrit **N. Dučić.**

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 53 centimetera visoka a 90 centimetera široka.

Ciena je slici 1 f. 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković, Wien, VIII. Piaristengasse N. 39.

Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanskoj naputnici; kome je lakše, neka na *Korrespondenz-karti* javi, pa će mu se per *Nachnahme* poslati.

Prepodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Ciena ove velike i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nebi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Decembra 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	6.01	6.05	6.04	—	6.03	6.02	6.01	—	—	—	—	5.96	5.93	5.94	5.96	—
Napoleoni	10.18	10.24	10.26	—	10.24	10.24	10.21	—	10.15	—	—	10.13	10.09	10.09	10.13	—
Lire Ingleske	—	—	—	—	12.87	—	—	—	12.75	—	—	—	12.04	12.70	12.74	—
Srebro prid (aggio) . .	114.50	115.75	115.50	—	115.65	115.10	115.50	—	114.25	—	—	115.15	116.25	117.25	118.—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **L. Testen,** Tisk. Sinovi K. Amati.